Sprawozdanie
z egzaminu maturalnego
w roku 2014

Sprawozdanie z egzaminu maturalnego w roku 2014

WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna
os. Szkolne 37, 31-978 Kraków
tel. 12 68 32 101, fax 12 68 32 100
e-mail: oke@oke.krakow.pl

SPIS TREŚCI

EGZAMIN MATURALNY W MAJU 2014 ROKU ... 6
1. ORGANIZACJA EGZAMINÓW ... 6
2. INFORMACJA O POPULACJI ZDAJĄCYCH ... 7
3. INFORMACJA O WYBORACH PRZEDMIOTÓW EGZAMINACYJNYCH ... 8
4. INFORMACJA O WYNIKACH EGZAMINU MATURALNEGO W MAJU 2014 ROKU ... 11

EGZAMIN MATURALNY W SIERPNIU 2014 ROKU ... 16

EGZAMIN MATURALNY W MAJU, CZERWCU I SIERPNIU 2014 ROKU ... 17

JĘZYK POLSKI ... 19
HISTORIA ... 61
WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE ... 93
FILOZOFIA ... 113
JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA ... 123
HISTORIA SZTUKI ... 134
HISTORIA MUZYKI ... 146
WIEDZA O TAŃCU ... 152
MATEMATYKA ... 160
BIOLOGIA ... 186
CHEMIA ... 213
FIZYKA Z ASTRONOMIĄ ... 234
GEOGRAFIA ... 249
INFORMATYKA ... 266
JĘZYK ANGIELSKI ... 308
JĘZYK NIEMIECKI ... 334
JĘZYK FRANCUSKI ... 356
JĘZYK ROSYJSKI ... 374
JĘZYK HISZPAŃSKI ... 395
JĘZYK WŁOSKI ... 415
JĘZYK UKRAIŃSKI ... 434

Egzamin maturalny w maju 2014 roku

1. Organizacja egzaminów

Zgodnie z *komunikatem dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w sprawie terminów sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w 2014 r.* część pisemna oraz ustna egzaminu maturalnego odbywała się od 5 do 30 maja. Osoby, które z przyczyn losowych nie mogły przystąpić do części ustnej lub pisemnej egzaminu maturalnego z danego przedmiotu lub przedmiotów w maju, przystępowały do tego egzamin w terminie dodatkowym – od 2 do 18 czerwca. Osobom, które nie zdały jednego egzaminu, a przystąpiły do wszystkich egzaminów obowiązkowych, został wyznaczony termin sesji poprawkowej: egzaminów pisemnych – 26 sierpnia, a egzaminów ustnych od 25 do 29 sierpnia.

Struktura tegorocznego egzaminu była taka sama jak w roku ubiegłym. Aby uzyskać świadectwo dojrzałości, maturzyści musieli zdać (otrzymać co najmniej 30% maksymalnej liczby punktów) egzaminy pisemne na poziomie podstawowym z trzech przedmiotów obowiązkowych: z języka polskiego, języka obcego nowożytnego i z matematyki oraz egzaminy ustne z języka polskiego i języka obcego nowożytnego. Uczniowie szkół z językiem nauczania mniejszości narodowej musieli zdawać egzamin ze swojego języka narodowego jako czwartego przedmiotu obowiązkowego. Pozostałe przedmioty wymienione w *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych* (Dz. U. nr 83, poz. 562, ze zm.) mogły być zdawane tylko jako przedmioty dodatkowe albo na poziomie podstawowym, albo rozszerzonym, z wyjątkiem przedmiotów zdawanych również jako obowiązkowe, do których zdający mogli przystąpić na poziomie rozszerzonym.

Na tegoroczną maturę przygotowano 295 rodzajów arkuszy egzaminacyjnych oraz 50 rodzajów nagrań na płytach CD dla zdających egzaminy z języków obcych nowożytnych, z wiedzy o tańcu, historii muzyki i informatyki.

Prace egzaminacyjne sprawdzali przeszkoleni egzaminatorzy, zapisani w ewidencji egzaminatorów okręgowych komisji egzaminacyjnych, stosując kryteria oceniania odpowiedzi ustalone przez Centralną Komisję Egzaminacyjną. W tym roku w województwie lubelskim powołano 1 859 egzaminatorów, którzy pracowali w 100 zespołach egzaminatorów.

Unieważniono 24 egzaminy, w tym z powodu naruszenia procedur przeprowadzania egzaminu 4 prac, a z powodu niesamodzielnego rozwiązywania zadań – 20 prac. Maturzyści, którym unieważniono egzaminy, nie mogli przystąpić do sesji poprawkowej w sierpniu. Będą mogli poprawiać je dopiero za rok. Rozdanie świadectw dojrzałości odbyło się w szkołach 27 czerwca.

Egzaminy maturalne w sesji majowej przebiegały w całym kraju bez większych zakłóceń i zgodnie z harmonogramem.

2. Informacja o populacji zdających

Do wszystkich egzaminów obowiązkowych w części ustnej i części pisemnej egzaminu maturalnego w maju 2014 roku przystąpiło 18 809 tegorocznych absolwentów szkół ponadgimnazjalnych. Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z nowego przedmiotu.

Do egzaminu przystąpiło 13 463 tegorocznych absolwentów liceów ogólnokształcących, 4 902 absolwentów techników, 299 absolwentów liceów profilowanych, 26 absolwentów liceów uzupełniających oraz 119 zdających, którzy ukończyli technika uzupełniające.

Na Wykresie 1. przedstawiono procentowy udział absolwentów różnych typów szkół, którzy zdawali egzamin maturalny w 2014 roku.

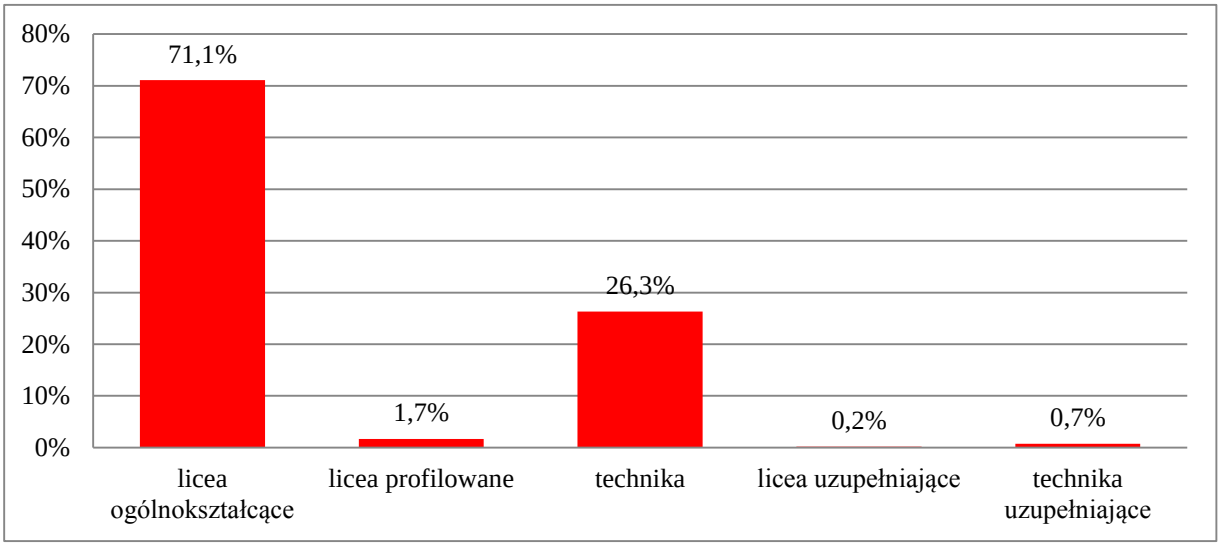

Wykres 1. Odsetek zdających egzamin maturalny w poszczególnych typach szkół

3. Informacja o wyborach przedmiotów egzaminacyjnych

3.1. Wybór przedmiotów obowiązkowych

Wszyscy ubiegający się o świadectwo dojrzałości obowiązkowo zdawali egzamin z następujących przedmiotów: języka polskiego (pisemny i ustny), matematyki (tylko pisemny) i wybranego języka obcego nowożytnego (angielskiego, niemieckiego, rosyjskiego, francuskiego, hiszpańskiego, włoskiego – pisemny i ustny). Najczęściej wybieranym językiem obcym na egzaminie był język angielski (por. Wykres 2.).

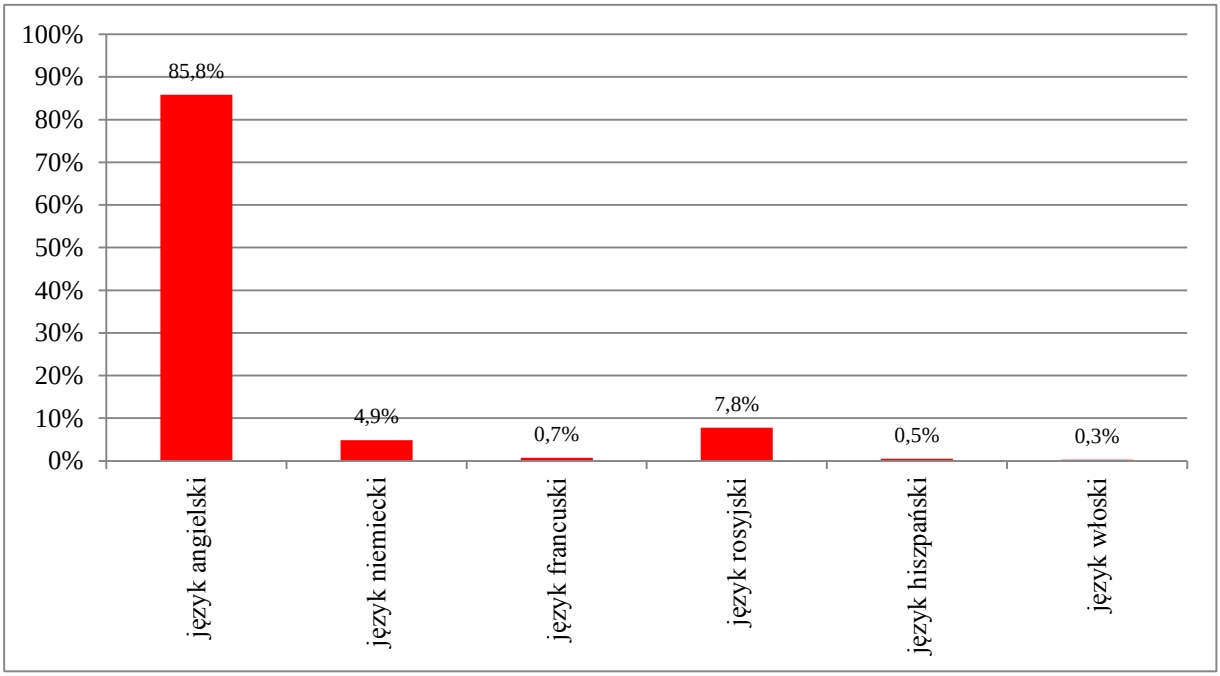

Wykres 2. Wybór języków obcych nowożytnych jako przedmiotów obowiązkowych

3.2. Wybór przedmiotów dodatkowych i poziomu zdawania egzaminu

Egzaminy z przedmiotów dodatkowych były zdawane na wybranym poziomie – albo podstawowym, albo rozszerzonym. Jeśli z któregoś przedmiotu obowiązkowego maturzysta potrzebował wyniku na poziomie rozszerzonym, to mógł zdawać ten przedmiot również jako dodatkowy. W województwie lubelskim do egzaminu z języka polskiego na poziomie rozszerzonym przystąpiło 1 867 osób (około 10% wszystkich zdających). Na zdawanie egzaminu z matematyki na poziomie rozszerzonym zdecydowało się 3 746 maturzystów (blisko 20% wszystkich przystępujących do egzaminu). Spośród przedmiotów przedstawionych na Wykresie 3. największą popularnością wśród zdających cieszyły się egzaminy z geografii (2 231 osób), biologii (1 842 osoby) oraz chemii (1 397 osób).

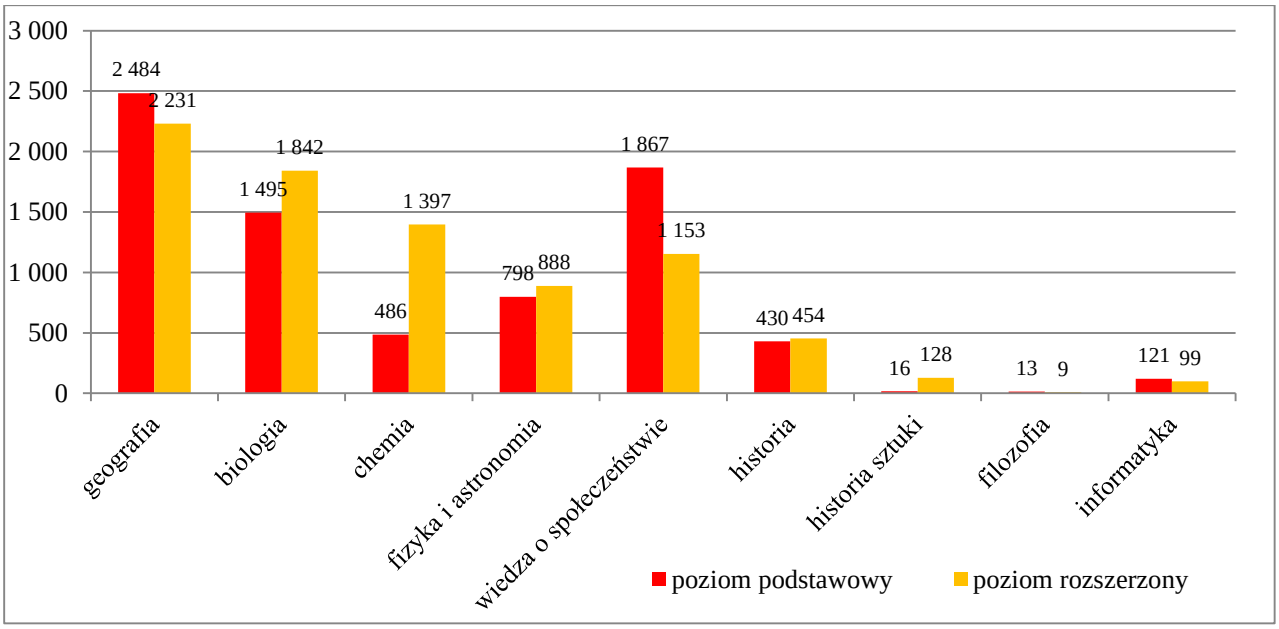

Wykres 3. Wybór przedmiotów dodatkowych i poziomu egzaminu

Również języki obce nowożytne mogły być zdawane jako przedmioty dodatkowe na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym albo – jeżeli wybrany język był drugim językiem nauczania w szkole lub oddziale dwujęzycznym – na poziomie dwujęzycznym. Na Wykresie 4. przedstawiono wybory języków obcych w 2014 r. jako przedmiotów dodatkowych z uwzględnieniem poziomu podstawowego i rozszerzonego.

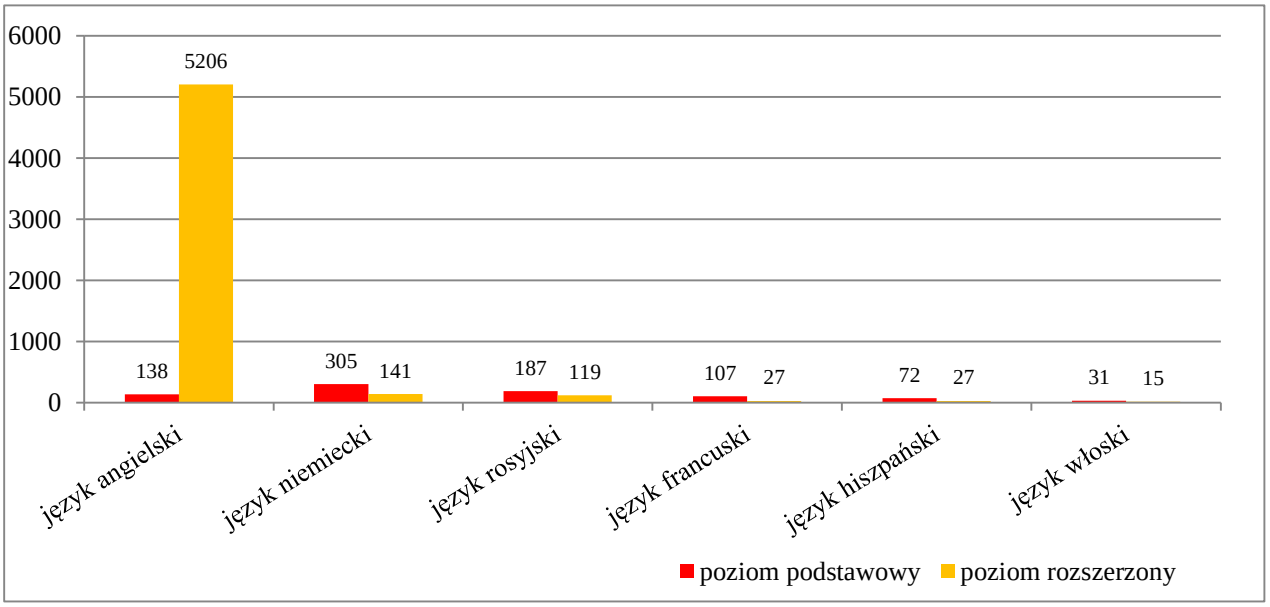

Wykres 4. Wybór języków obcych nowożytnych jako przedmiotów dodatkowych

Przedmioty zdawane jako dodatkowo wybrane nie miały progu zaliczenia. Od roku szkolnego 2009/2010 można przystąpić do egzaminu z maksymalnie sześciu przedmiotów dodatkowych. Informacje o wyborze poziomu egzaminów z pozostałych przedmiotów zostały podane w poniższej tabeli.

Tabela 1. Wybór poziomów egzaminów z pozostałych przedmiotów (nieprzedstawionych na Wykresie 3. i Wykresie 4.)

Przedmiot	Liczba zdających		
	Ogółem	Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
Historia muzyki	12	4	8
Wiedza o tańcu	3	2	1
Język łaciński i kultura antyczna	11	4	7
Język białoruski	0	0	0
Język litewski	0	0	0
Język ukraiński	1	1	0
Język kaszubski	0	0	0
Język łemkowski	0	0	0

Najwięcej osób zdecydowało się przystąpić tylko do egzaminów z przedmiotów obowiązkowych (około 28% zdających). Jeden przedmiot dodatkowy wybrało 26% zdających, a mniej niż 0,1% osób przystąpiło do egzaminów z sześciu przedmiotów dodatkowych.

4. Informacja o wynikach egzaminu maturalnego w maju 2014 roku

4.1. Zdawalność egzaminu maturalnego

W województwie lubelskim, spośród absolwentów z 2014 r., którzy w maju przystąpili do wszystkich egzaminów obowiązkowych, świadectwo dojrzałości uzyskało 69% zdających (por. Tabele 2. i 3.).

Tabela 2. Zdawalność egzaminu w kraju (maj 2014 r.)

Liczba zdających, którzy przystąpili do wszystkich egzaminów obowiązkowych	18 809	100%
w tym:		
osób, które zdały egzamin	13 210	70%
osób, które mają prawo przystąpienia do egzaminu poprawkowego w sierpniu br.	3 572	19%
osób, które nie zdały egzaminu maturalnego z więcej niż jednego przedmiotu	2 027	11%

Tabela 3. Zdawalność egzaminu w województwach (maj 2014 r.)

	Absolwenci z 2014 r.	
Województwo	**Liczba zdających**	**Odsetek sukcesów**
dolnośląskie	18 933	69%
kujawsko-pomorskie	15 479	71%
lubelskie	18 809	70%
lubuskie	6 987	74%
łódzkie	18 671	71%
małopolskie	28 259	73%
mazowieckie	42 749	71%
opolskie	6 833	70%
podkarpackie	18 886	71%
podlaskie	10 774	73%
pomorskie	16 437	71%
śląskie	31 733	71%
świętokrzyskie	10 798	71%
warmińsko-mazurskie	10 986	68%
wielkopolskie	25 921	70%
zachodniopomorskie	11 719	67%

Zdawalność egzaminu była różna w różnych typach szkół. Odsetek zdających, którzy otrzymali świadectwo w różnych typach szkół, przedstawia Tabela 4.

Tabela 4. Zdawalność egzaminu maturalnego w różnych typach szkół

Typ szkoły	**Liczba zdających**	**Liczba osób, które zdały egzamin**	**Odsetek sukcesów**	**Odsetek zdających, którzy mogli przystąpić do egzaminu poprawkowego w sierpniu br.**	**Liczba zdających, którzy mogli przystąpić do egzaminu poprawkowego w sierpniu br.**
licea ogólnokształcące	13 463	10 708	80%	14%	1 938
licea profilowane	299	122	41%	35%	105
technika	4 902	2 359	48%	30%	1 485
licea uzupełniające	26	5	19%	27%	7
technika uzupełniające	119	16	13%	31%	37

Różnica między zdawalnością w szkołach publicznych i niepublicznych jest spowodowana dużym odsetkiem wśród szkół niepublicznych – uzupełniających szkół dla dorosłych, które statystycznie uzyskują niższe wyniki (por. Wykres 5.).

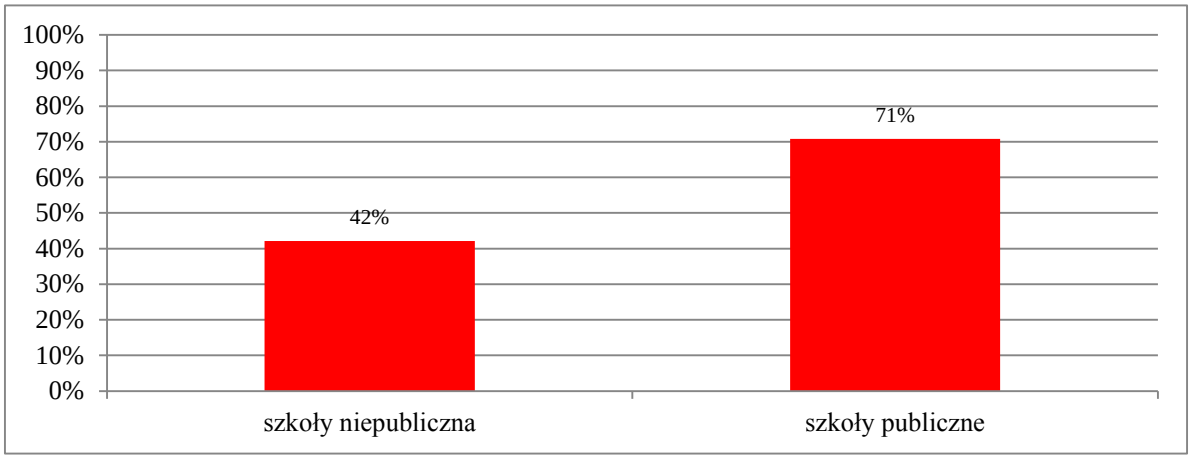

Wykres 5. Zdawalność egzaminu maturalnego w szkołach publicznych i niepublicznych

Spośród maturzystów 19% nie zdało jednego z pięciu obowiązkowych egzaminów. Te osoby miały prawo do zdawania tego egzaminu w sesji poprawkowej w sierpniu tego roku, natomiast 0,3% zdających nie zdało wszystkich pięciu egzaminów obowiązkowych (por. Wykres 6.).

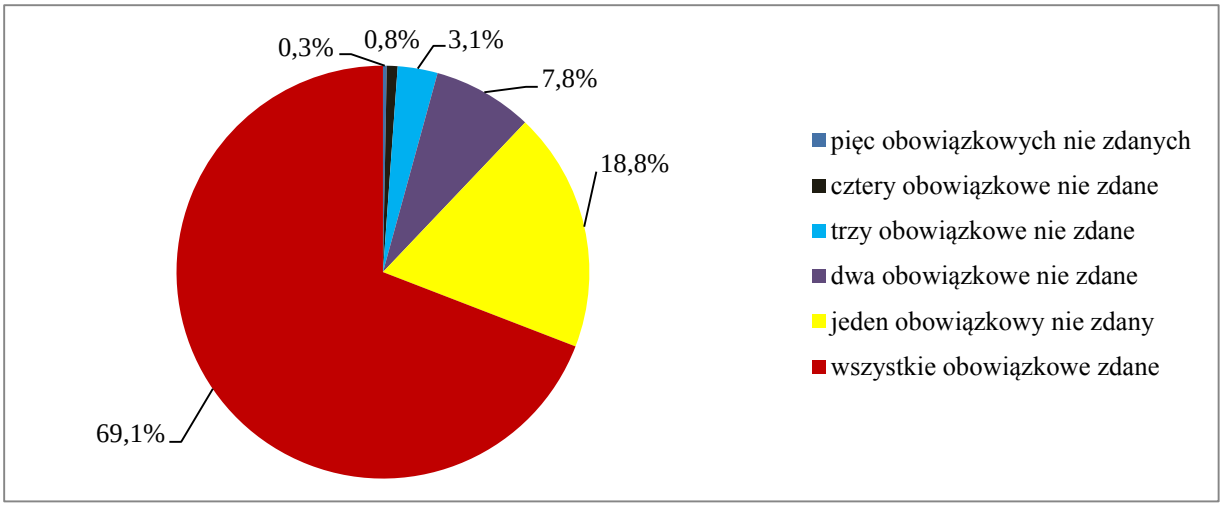

Wykres 6. Podział maturzystów ze względu na liczbę niezdanych egzaminów

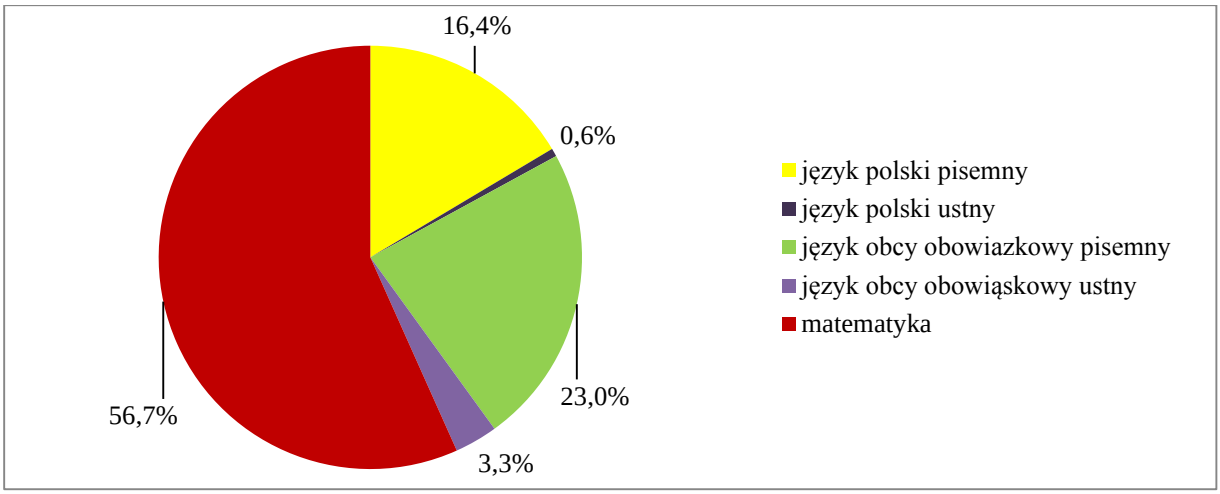

Wykres 7. Udział procentowy niezdanych egzaminów z przedmiotów obowiązkowych

Spośród maturzystów, którzy nie otrzymali świadectwa dojrzałości, najwięcej (56,7%) nie zdało egzaminu z matematyki. 17% nie zdało egzaminu z języka polskiego w części ustnej i/lub w części pisemnej. Na Wykresie 8. przedstawiono zdawalność egzaminów z przedmiotów obowiązkowych w części pisemnej.

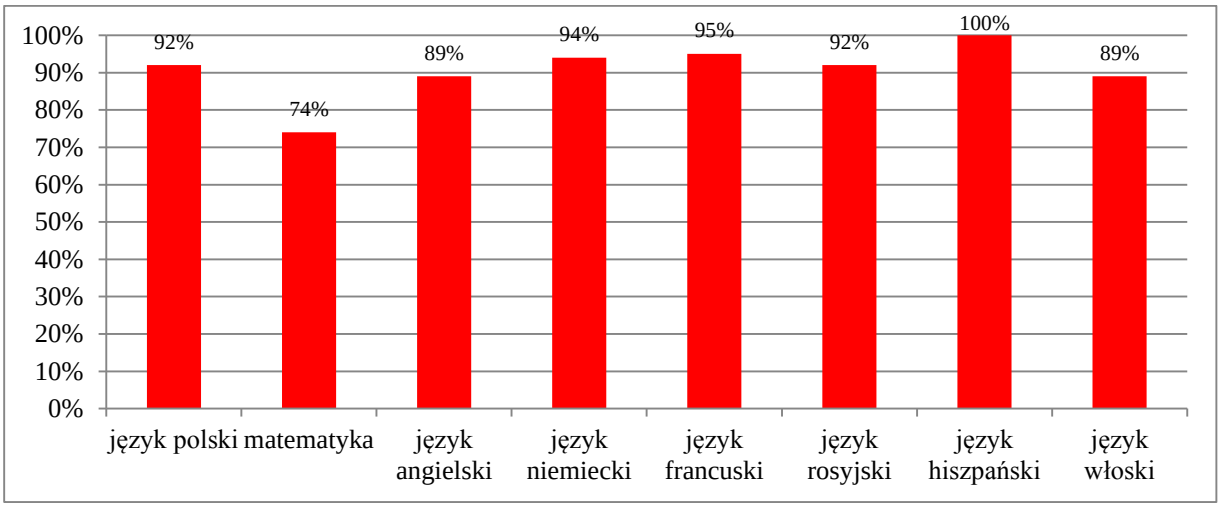

Wykres 8. Zdawalność egzaminów z przedmiotów obowiązkowych – egzamin pisemny

Tabela 5. Zdawalność egzaminów z przedmiotów obowiązkowych – egzamin ustny

Przedmiot	Odsetek sukcesów
Język polski	100%
Język angielski	98%
Język niemiecki	97%
Język francuski	98%
Język rosyjski	99%
Język hiszpański	97%
Język włoski	96%

4.2. Średnie wyniki egzaminów pisemnych z poszczególnych przedmiotów

Średnie wyniki egzaminów z poszczególnych przedmiotów były zróżnicowane. Z egzaminów pisemnych zdawanych na poziomie podstawowym zdający uzyskali wyniki w granicach 22%–74% maksymalnej liczby punktów.

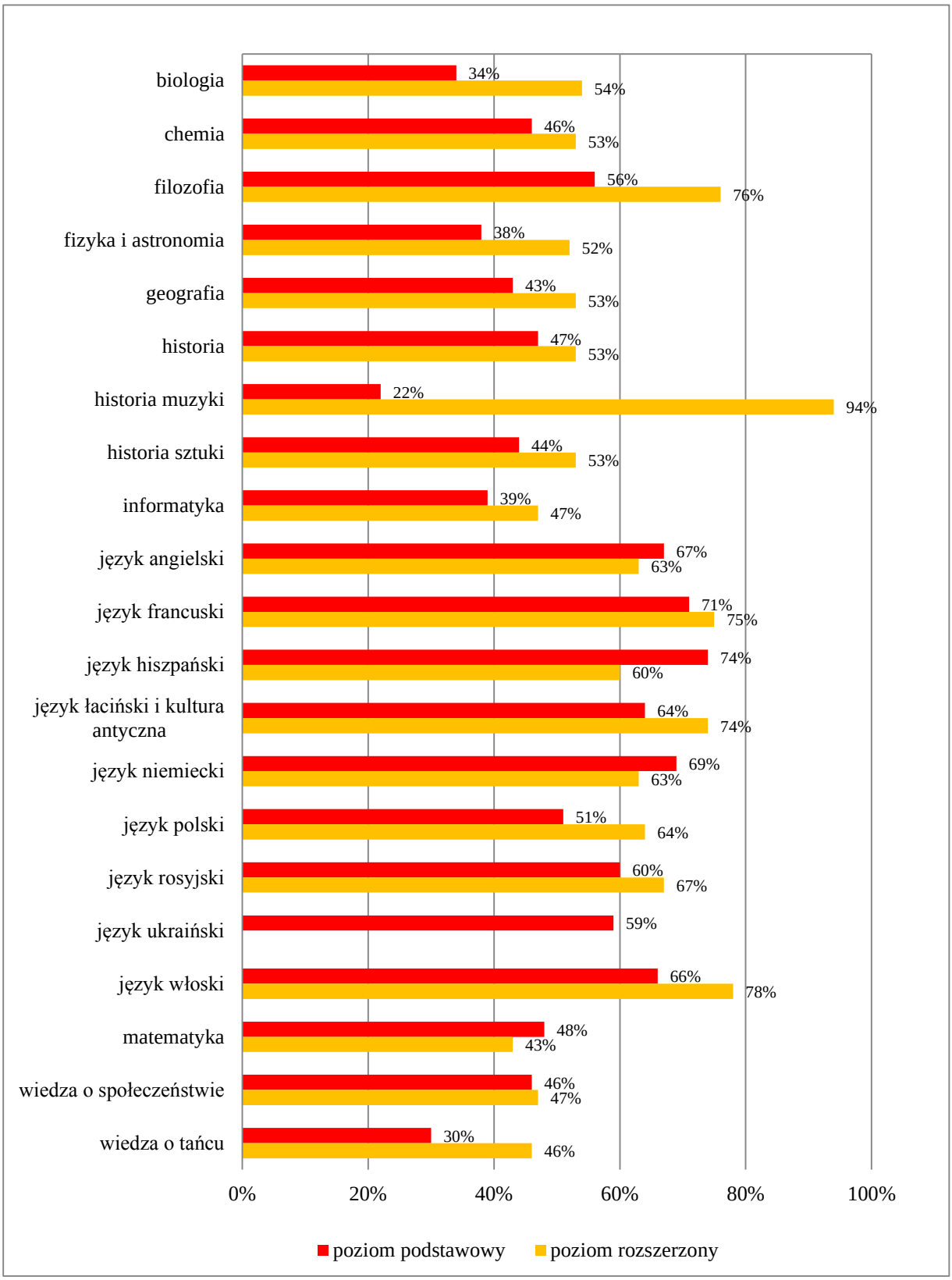

Wykres 9. Średnie wyniki z poszczególnych przedmiotów – egzamin pisemny

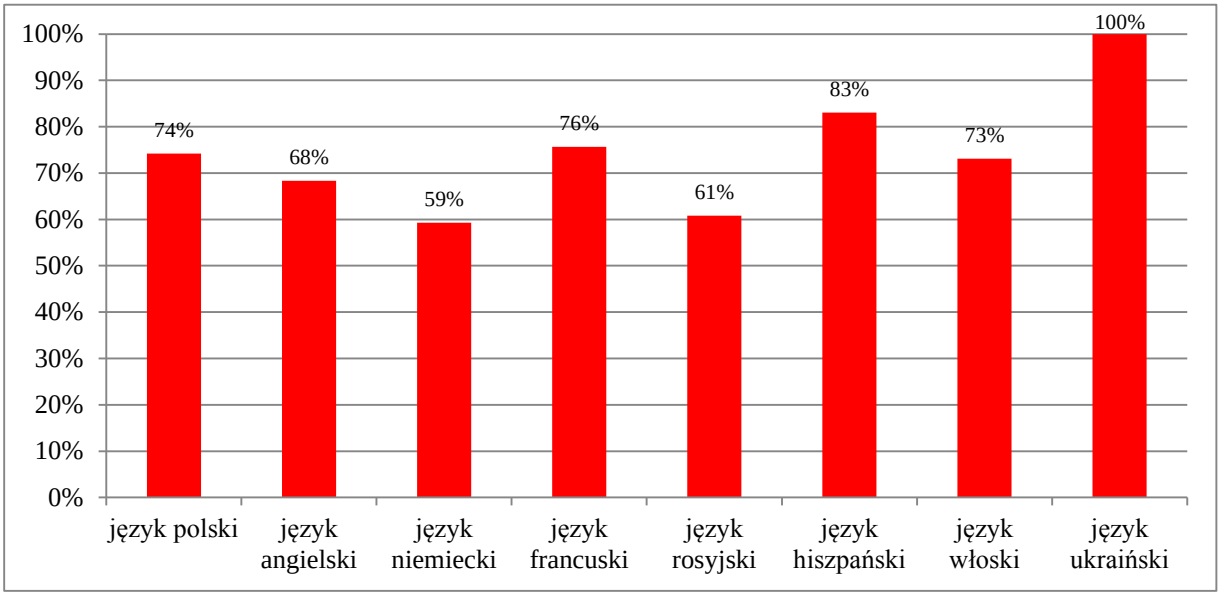

Wykres 10. Średnie wyniki – egzamin ustny

Egzamin maturalny w sierpniu 2014 roku

Do egzaminu maturalnego w sesji poprawkowej w sierpniu 2014 r. przystąpiło 4 448 absolwentów. Były to osoby, które w maju i/lub w czerwcu 2014 r. przystąpiły do egzaminu maturalnego ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych w części ustnej i części pisemnej i nie zdały egzaminu wyłącznie z jednego przedmiotu w części ustnej albo w części pisemnej. Tegoroczni absolwenci – 3 280 osób – stanowili 74% wszystkich zdających egzamin w sesji poprawkowej.

Tabela 6. Zdawalność egzaminu maturalnego w sierpniu 2014 r. w różnych typach szkół – tegoroczni absolwenci

Typ szkoły	Liczba zdających	Liczba osób, które zdały egzamin	Odsetek sukcesów
licea ogólnokształcące	1808	1199	66,3%
licea profilowane	96	44	45,8%
technika	1337	767	57,4%
licea uzupełniające	6	2	33,3%
technika uzupełniające	33	16	48,5%

Świadectwo dojrzałości otrzymało 2 028 tegorocznych absolwentów, czyli 62%.

Tabela 7. Zdawalność egzaminów pisemnych z przedmiotów obowiązkowych w sierpniu 2014 r. – tegoroczni absolwenci

Przedmiot	Liczba przystępujących	Liczba zdających, którzy otrzymali świadectwo dojrzałości	Odsetek sukcesów
matematyka	2595	1427	55%
język polski	264	242	92%
język angielski	378	324	86%
język niemiecki	0	0	-
język francuski	0	0	-
język rosyjski	8	7	88%
język hiszpański	1	1	100%
język włoski	1	1	100%

Egzamin maturalny w maju, czerwcu i sierpniu 2014 roku

Tabela 8. Tegoroczni absolwenci, którzy przystąpili do egzaminu maturalnego w maju, czerwcu i sierpniu br.

Liczba zdających, którzy przystąpili do wszystkich egzaminów obowiązkowych	18 847	100%
w tym:		
osób, które zdały egzamin maturalny	15255	81%
osób, które nie zdały egzaminu maturalnego	3592	19%

Tabela 9. Zdawalność egzaminu maturalnego w maju, czerwcu i sierpniu 2014 r. w różnych typach szkół (tegoroczni absolwenci)

Typ szkoły	Liczba zdających	Liczba osób, które zdały egzamin	Odsetek sukcesów
licea ogólnokształcące	13 488	11 921	88%
licea profilowane	303	167	55%
technika	4 910	3 127	64%
licea uzupełniające	27	8	30%
technika uzupełniające	119	32	27%

Tabela 10. Parametry statystyczne* wyników egzaminów z poszczególnych przedmiotów

Przedmiot	Poziom egzaminu	Liczba zdających**	Minimum	Maksimum	Mediana	Średnia	Odchylenie standardowe	Odsetek sukcesów ***
język polski	podstawowy	19 154	0	100	51	51	17	93%
	rozszerzony	1 867	8	100	65	64	17	-
język białoruski	podstawowy	-	-	-	-	-	-	-
	rozszerzony	-	-	-	-	-	-	-
język litewski	podstawowy	-	-	-	-	-	-	-
	rozszerzony	-	-	-	-	-	-	-
język ukraiński	podstawowy	1	59	59	59	59	-	100
	rozszerzony	-	-	-	-	-	-	-
matematyka	podstawowy	19 147	0	100	46	48	25	81%
	rozszerzony	3 746	0	100	42	43	23	-
język angielski	podstawowy	17 125	0	100	72	67	25	90%
	rozszerzony	5 206	9	100	64	63	18	-
język niemiecki	podstawowy	977	0	100	72	69	22	92%
	rozszerzony	141	24	100	63	63	20	-
język francuski	podstawowy	147	20	100	72	71	19	95%
	rozszerzony	27	22	100	81	75	19	-
język rosyjski	podstawowy	1 548	0	100	60	60	22	92%
	rozszerzony	119	24	100	66	67	17	-
język hiszpański	podstawowy	100	21	100	78	74	18	100%
	rozszerzony	27	26	90	63	60	17	-
język włoski	podstawowy	58	8	98	70	66	21	93%
	rozszerzony	15	47	99	86	78	16	-

Przedmiot	Poziom egzaminu	Liczba zdających**	Minimum	Maksimum	Mediana	Średnia	Odchylenie standardowe
wiedza o społeczeństwie	podstawowy	1 867	10	86	45	46	11
	rozszerzony	1 153	2	100	46	47	17
geografia	podstawowy	2 484	6	86	42	43	14
	rozszerzony	2 231	5	100	52	53	16
biologia	podstawowy	1 495	8	86	32	34	13
	rozszerzony	1 842	7	100	55	54	22
chemia	podstawowy	486	2	98	44	46	23
	rozszerzony	1 397	2	100	53	53	23
historia	podstawowy	430	13	79	47	47	14
	rozszerzony	454	6	100	54	53	19
fizyka i astronomia	podstawowy	798	6	92	34	38	19
	rozszerzony	888	3	100	53	52	20
historia muzyki	podstawowy	4	9	27	27	22	9
	rozszerzony	8	52	100	100	94	17
historia sztuki	podstawowy	16	14	76	43	44	18
	rozszerzony	128	10	100	55	53	20
filozofia	podstawowy	13	34	94	50	56	20
	rozszerzony	9	36	100	78	76	27
wiedza o tańcu	podstawowy	2	24	36	30	30	8
	rozszerzony	1	46	46	46	46	-
język łaciński i kultura antyczna	podstawowy	4	54	83	59	64	13
	rozszerzony	7	38	100	72	74	27
informatyka	podstawowy	121	8	90	38	39	17
	rozszerzony	99	2	100	44	47	26
język kaszubski	podstawowy	-	-	-	-	-	-
	rozszerzony	-	-	-	-	-	-

* Parametry statystyczne podano dla wyników wyrażonych w procentach.

** Parametry liczone dla absolwentów 2014, którzy przystąpili do egzaminu.

*** Parametry liczone dla absolwentów 2014 r., którzy zadeklarowali dany przedmiot jako obowiązkowy i byli obecni na wszystkich egzaminach z przedmiotów obowiązkowych (w maju i/lub czerwcu), z uwzględnieniem tych, którzy zdali egzamin maturalny z danego przedmiotu w sierpniu.

JĘZYK POLSKI

Struktura i forma egzaminu maturalnego z języka polskiego

W 2014 roku egzamin z języka polskiego zdawany był jako przedmiot obowiązkowy na poziomie podstawowym, a jako przedmiot dodatkowy na poziomie rozszerzonym.
Egzamin z języka polskiego, zdawany jako przedmiot obowiązkowy, składał się z dwóch części:

- ustnej – zdawanej na jednym poziomie i ocenianej przez przedmiotowy zespół egzaminacyjny,
- pisemnej – zdawanej na poziomie podstawowym, ocenianej przez egzaminatorów zewnętrznych wpisanych do rejestru egzaminatorów komisji okręgowych.

Egzamin z języka polskiego zdawany jako przedmiot dodatkowy składał się z tylko z części pisemnej.

Część ustna

Egzamin maturalny w części ustnej z języka polskiego został przygotowany, przeprowadzony i oceniony w szkołach przez nauczycieli – członków przedmiotowych zespołów egzaminacyjnych.
Egzamin trwał około 25 minut: prezentacja tematu – około 15 minut, a rozmowa z członkami przedmiotowego zespołu egzaminacyjnego – około 10 minut. Za ustną część egzaminu zdający mógł uzyskać 20 punktów. Ta część egzaminu − zdawana na jednym poziomie − była obowiązkowa dla wszystkich maturzystów.

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z języka polskiego na poziomie podstawowym składał się z dwóch części. Część I to test sprawdzający rozumienie tekstu nieliterackiego, do którego dołączonych zostało 13 zadań różnego rodzaju (krótkiej odpowiedzi, wyboru wielokrotnego, na dobieranie). Część II to 2 zadania otwarte rozszerzonej odpowiedzi (do wyboru). Do każdego z nich dołączone były fragmenty tekstów literackich. Zadania w arkuszu sprawdzały wiadomości oraz umiejętności ujęte w standardach wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego w trzech obszarach: wiadomości i rozumienie, korzystanie z informacji, tworzenie informacji. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać maksymalnie 70 punktów (20 punktów za część pierwszą oraz 50 – za część drugą).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**19 154**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	13 608
	z liceów profilowanych	316
	z techników	5 052
	z liceów uzupełniających	33
	z techników uzupełniających	145
	ze szkół na wsi	1 132
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	4 195
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	9 381
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	4 446
	ze szkół publicznych	18 005
	ze szkół niepublicznych	1 149
	kobiety	10 509
	mężczyźni	8 645
	bez dysfunkcji	17 789
	z dysleksją rozwojową	1 365

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.
Z egzaminu zwolniono 9 osób − laureatów i finalistów Olimpiady Literatury i Języka Polskiego.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	2
	słabowidzący	12
	niewidomi	1
	słabosłyszący	8
	niesłyszący	16
	Ogółem	**39**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

Termin egzaminu			5 maja 2014 r.
Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego			170 minut
Liczba szkół			413
Liczba zespołów egzaminatorów*			84
Liczba egzaminatorów*			1 516
Liczba obserwatorów[1] (§ 143)			7
Liczba unieważnień[1]	w przypadku:		
	§ 99 ust. 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	2
		wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	2
		zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym	0
	§ 99 ust. 2	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	§ 146 ust. 3	stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu	0
Liczba wglądów[1] (§ 107)			54

* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[1] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

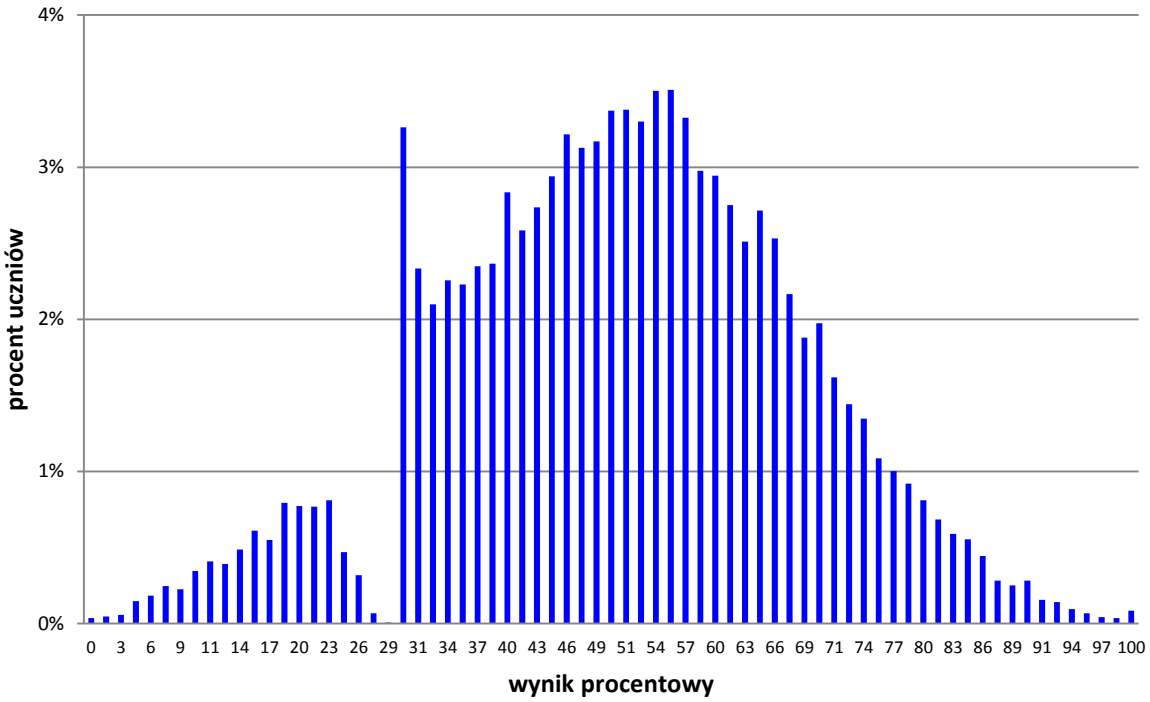

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne*

Zdający:	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)	Odsetek sukcesów** (%)
ogółem	19 154	0	100	51	56	51	17	93
w tym:								
z liceów ogólnokształcących	13 608	0	100	56	56	54	16	96
z liceów profilowanych	316	1	89	41	31	41	16	85
z techników	5 052	0	97	43	30	42	15	87
z liceów uzupełniających	33	6	66	34	39	30	16	63
z techników uzupełniających	145	0	73	30	30	30	16	61

* Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.
** Dane dotyczą tegorocznych absolwentów, którzy przystąpili do wszystkich egzaminów obowiązkowych.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Korzystanie z informacji	Odczytywanie sensu wyrażenia zastosowanego w tekście.	72
2.	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie zasady kompozycyjnej tekstu i jej funkcji.	52
3.	Korzystanie z informacji	Wyodrębnianie tezy tekstu, wykorzystanych w nim argumentów i sformułowanych wniosków.	50
4.	Korzystanie z informacji	Wyodrębnianie tezy tekstu, wykorzystanych w nim argumentów i sformułowanych wniosków.	78
5.	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie charakterystycznych cech stylu i języka tekstu, nazywanie środków językowych i ich funkcji w tekście.	45
6.	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie charakterystycznych cech stylu i języka tekstu, nazywanie środków językowych i ich funkcji w tekście.	56
7.	Korzystanie z informacji	Odczytywanie sensu fragmentu tekstu.	75
8.	Korzystanie z informacji	Nazywanie funkcji tekstu.	45
9.	Korzystanie z informacji	Odczytywanie sensu fragmentów tekstu. Stosowanie charakterystycznych cech języka tekstu do rozwiązania problemu.	70
10.	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie charakterystycznych cech stylu i języka tekstu, nazywanie środków językowych i ich funkcji w tekście.	75
11.	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie zasady kompozycyjnej tekstu i jej funkcji.	62
12.	Korzystanie z informacji	Wyodrębnianie tezy (głównej myśli) całego tekstu.	91
13.	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie zasady kompozycyjnej tekstu.	42
Zadanie sprawdzające tworzenie własnego tekstu			
Treść	Tworzenie informacji	Rozpoznanie problematyki utworu; odczytanie treści dosłownych i ukrytych utworu; rozpoznanie znaków i symboli kulturowych; rozpoznanie tematów, wątków, motywów; wykorzystanie w odczytaniu sensu utworu miejsc znaczących; dostrzeżenie najistotniejszych zagadnień utworu; sproblematyzowanie odczytania tekstu; podsumowanie obserwacji analitycznych; wskazanie kontekstów utworu i wykorzystanie ich w interpretacji.	41
Kompozycja	Tworzenie informacji	Napisanie tekstu uporządkowanego, spójnego, zgodnie z zasadami jego organizacji.	54
Styl	Tworzenie informacji	Pisanie stylem komunikatywnym, dostosowanym do formy wypowiedzi.	55
Język	Tworzenie informacji	Posługiwanie się językiem zgodnym z obowiązującą normą.	51
Zapis	Tworzenie informacji	Stosowanie zasad ortografii i interpunkcji.	45

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z języka polskiego na poziomie rozszerzonym składał się z dwóch zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi (do wyboru). Do każdego z nich dołączone były fragmenty tekstów literackich. Zadania w arkuszu sprawdzały wiadomości oraz umiejętności ujęte w standardach wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego i rozszerzonego w trzech obszarach: wiadomości i rozumienie, korzystanie z informacji, tworzenie informacji. Za rozwiązanie wybranego zadania zdający mógł otrzymać maksymalnie 40 punktów.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**1 867**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	1 829
	z liceów profilowanych	8
	z techników	30
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół na wsi	16
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	321
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	876
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	654
	ze szkół publicznych	1 797
	ze szkół niepublicznych	70
	kobiety	1 547
	mężczyźni	320
	bez dysfunkcji	1 745
	z dysleksją rozwojową	122

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 9 osób − laureatów i finalistów Olimpiady Literatury i Języka Polskiego.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	1
	niewidomi	1
	słabosłyszący	2
	niesłyszący	0
	Ogółem	**4**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z języka polskiego jako nowego przedmiotu.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>8 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>180 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>147</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>84</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>1 516</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[2] (§ 143)</td><td>7</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>2</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>2</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td></td><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>54</td></tr>
</table>

* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[2] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

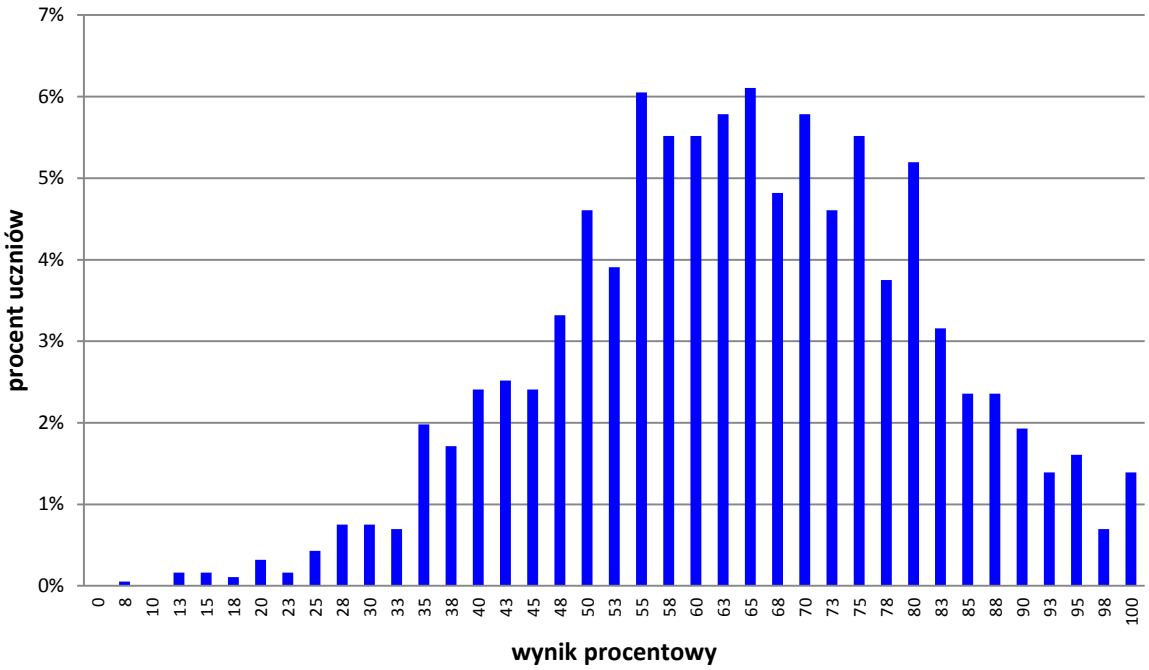

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
1 867	8	100	65	65	64	17

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
Treść	Tworzenie informacji	Rozpoznanie tematów, motywów, wątków; rozpoznanie bohaterów i sposobów ich kreowania w utworze; rozpoznanie cech wspólnych wskazanych utworów; rozpoznanie konwencji literackiej utworów; odczytanie treści dosłownych i ukrytych utworów; rozpoznanie nadawcy i odbiorcy oraz sposobów ich kreowania w utworze; wskazanie tradycji literackiej; określenie podstawowych wyznaczników poetyki utworu; wskazanie związków między różnymi warstwami utworu; wskazanie środków językowych decydujących o swoistości wypowiedzi indywidualnej; dostrzeżenie struktury artystycznej utworu; podsumowanie obserwacji analitycznych, sformułowanie wniosków; sproblematyzowanie odczytania tekstów; zinterpretowanie utworów na podstawie analizy; zastosowanie podstawowych pojęć z zakresu poetyki, teorii literatury i nauki o języku; zredagowanie własnej wypowiedzi zgodnie z cechami gatunku i zamierzoną funkcją (interpretacja porównawcza).	59
Kompozycja	Tworzenie informacji	Napisanie tekstu uporządkowanego, spójnego, nadanie mu właściwego kształtu graficznego, zredagowanie wypowiedzi zgodnie z cechami gatunku i zamierzoną funkcją tekstu.	78
Styl	Tworzenie informacji	Pisanie stylem komunikatywnym, dostosowanym do formy wypowiedzi.	69
Język	Tworzenie informacji	Posługiwanie się językiem zgodnym z obowiązującą normą.	74
Zapis	Tworzenie informacji	Stosowanie zasad ortografii i interpunkcji.	68

Komentarz

Komentarz został opracowany na podstawie danych ogólnopolskich.

Poziom podstawowy

Część pierwsza – czytanie ze zrozumieniem fragmentu tekstu nieliterackiego

Rozumienie czytanego tekstu dotyczyło artykułu Barbary Skargi *O miłości* z książki *Człowiek to nie jest piękne zwierzę. Wykłady i artykuły* (Kraków 2007).

Umiejętności sprawdzane w zadaniach

1. Rozpoznanie struktury tekstu

Zadanie 2. polegało na wyjaśnieniu, czemu w kompozycji tekstu służy przywołanie *Uczty* Platona, czyli dostrzeżeniu, że jest to punkt wyjścia dla rozważań autorki, nawiązanie do tematu miłości, zapowiedź treści kolejnych akapitów. Zabieg ten wpływa na spójność tekstu, stanowi klamrę kompozycyjną akapitu 1., wprowadza tezę, zapowiada sposób ujęcia tematu/układ tekstu. Zadanie posłużyło sprawdzeniu rozpoznawania zasady kompozycyjnej tekstu i jej funkcji – wymagało rozpoznania zasady budowania wstępnej części wywodu. Było to zadanie umiarkowanie trudne (poziom wykonania zadania – 38%).

Ważną funkcją tego zadania jest również wprowadzenie do zadań 3. i 4., które posłużyły sprawdzeniu bardziej szczegółowych umiejętności dotyczących rozumienia tekstu na poziomie struktury. Zadania okazały się trudne (poziom wykonania zadań to odpowiednio 45% i 32%). W rozwiązaniu zadania 3. należało stwierdzić, że człowiek poszukuje duchowego wymiaru rzeczywistości, nadaje wyższy (duchowy, symboliczny) sens funkcjom biologicznym, przenosi je w sferę wartości. Jako potwierdzenie tego uogólnienia należało podać przykłady z tekstu zgodnie z jego wymową. To zadanie analityczne, dotyczące zasady kompozycyjnej tekstu, wymagało od zdającego dostrzeżenia wyjściowej tezy, a następnie rozpoznania przykładów bezpośrednio służących jej uzasadnieniu dzięki odwołaniu się do powszechnej życiowej praktyki, bliskiej odbiorcy (posiłki, sen). Natomiast w rozwiązaniu zadania 4. należało podać dwa argumenty potwierdzające pogląd autorki, że miłości nie da się ograniczyć do biologii. Zadanie dotyczyło również analizy kompozycji tekstu, stanowiło uzupełnienie poprzedniego – sprawdzało złożone umiejętności rozumienia tekstu na poziomie struktury. Zdający nie wykazali się w stopniu zadawalającym umiejętnością rozumienia argumentacji o charakterze abstrakcyjnym, jak np. przemiana duchowa, siła psychiczna, poświęcenie życia dla miłości. Dla wielu zdających formułowanie tezy to nadal trudne zadanie.

2. Rozpoznanie funkcji językowych składników tekstu

Zadanie 1. polegało na wyjaśnieniu, co znaczy zastosowane w tekście sformułowanie *pokarm duchowy* w kontekście *Uczty* Platona. Poprawne rozwiązanie zadania (wyjaśnienie metafory) wymagało od zdających wstępnego rozpoznania pierwszego akapitu tekstu oraz rozumienia użytego przez autorkę przykładu. Zadanie okazało się trudne dla maturzystów (poziom wykonania zadania – 23%).

Łatwiejsze dla zdających okazało się zadanie 5. (poziom wykonania zadania – 51%). W pierwszej części polegało ono na rozpoznaniu środków stylistycznych zastosowanych w przytoczonym zdaniu. Następną sprawdzaną umiejętnością było określenie roli tych środków w budowaniu obrazu miłości, co wymagało precyzyjnego wskazania funkcji polegających na podkreśleniu różnych aspektów miłości: jej duchowej natury (personifikacja), sprzeczności, skrajności (antyteza), wielości, różnorodności (wyliczenie).

Nadal trudne jest dla zdających określanie funkcji wymienionych sformułowań, dostrzeganie ich roli w budowaniu więzi między autorką a czytelnikiem (funkcja fatyczna) oraz we wzmacnianiu siły przekazu.

Zadanie 10. sprawdzało umiejętność rozpoznania w tekście czasowników w określonej formie gramatycznej, a także rozumienia funkcji tych czasowników w tekście. Wymagało to elementarnej wiedzy z zakresu gramatyki, a także odczytania zróżnicowanych intencji nadawcy wyrażonych przez użycie czasowników w 1. osobie liczby pojedynczej (nadanie wypowiedzi subiektywnego charakteru) i w 1. osobie liczby mnogiej (utożsamienie się z odbiorcą tekstu, łagodzenie krytyki przez odnoszenie jej do wszystkich). Zdający średnio poradzili sobie z tym zadaniem (poziom wykonalności zadania – 47%).

3. Rozpoznawanie funkcji komunikacyjnej tekstu

Zadanie 6. wymagało od zdającego rozumienia tekstu na poziomie komunikacji – rozpoznania funkcji sformułowań uwydatniających intencje autorki, np.: emocjonalny, subiektywny stosunek do tematu, chęć wzmocnienia siły przekazu, podkreślenie prawdziwości sądów, nawiązanie kontaktu z czytelnikiem.

Z kolei zadanie 8. sprawdzało umiejętność rozpoznawania funkcji komunikatu językowego, które dominują we wskazanych zdaniach z tekstu, i wymagało wykorzystania wiedzy – znajomości nazw podstawowych funkcji tekstu – przede wszystkim jednak rozumienia ich istoty w kontekście schematu komunikacji językowej Romana Jacobsona (zgodnie z treściami określonymi w podstawie programowej i w standardach wymagań egzaminacyjnych).

Oba te zadania były trudne dla zdających (poziom wykonalności to w obu przypadkach 31%).

4. Odczytanie złożonych sensów we fragmentach tekstu

Celem zadania 7. było sprawdzenie umiejętności rozumienia przywołanych w tekście sądów, sformułowanych z różnych punktów widzenia. Polecenie dotyczyło odczytania złożonych sensów wyrażonych w kilku akapitach tekstu, co wymagało abstrakcyjnego myślenia o charakterze porównawczym (uchwycenie istoty miłości z kilku perspektyw poznawczych), a także umiejętności formułowania uogólnień. Było ono dla zdających trudne – poziom wykonalności zadania to 41%.

Jeszcze trudniejsze okazało się zadanie 9. (poziom wykonalności – 31%), które służyło sprawdzeniu umiejętności rozpoznawania istoty oraz mechanizmu ironii, rozumianej nie jako kategoria estetyczna, lecz jako właściwość stylu, polegająca na sprzeczności między dosłownym znaczeniem wypowiedzi, a jej znaczeniem właściwym, niewyrażonym wprost, ale zamierzonym przez autora. Ponieważ samodzielne sformułowanie istoty ironii jest zbyt trudne dla większości maturzystów (również tych, którzy potrafią rozpoznać ironię i rozumieją jej mechanizm), tę złożoną umiejętność sprawdzono przez zadanie zamknięte wyboru wielokrotnego, wymagające zaznaczenia właściwej odpowiedzi.

5. Rozumienie tekstu jako całości

Tę grupę umiejętności sprawdzał zestaw trzech ostatnich zadań w teście (zadania 11., 12., 13.) Zadanie 11. służyło sprawdzeniu złożonych umiejętności rozumienia całego tekstu, zarówno odczytywania ogólnych sensów, jak i określania zasady kompozycyjnej i jej funkcji. Wymagało dostrzeżenia kluczowej tezy tekstu, otwierającej podsumowanie i łączącej je z rozwinięciem, a także rozumienia roli tej tezy w budowaniu przesłania tekstu (podkreślenie wyjątkowej rangi miłości, jej opozycji wobec nienawiści).

Z kolei zadanie 12. wymagało odtworzenia toku rozumowania autorki, prześledzenia jej argumentacji i zapisania uzasadnienia tezy w sposób zwięzły. Zadanie 13., kończące wiązkę to odtworzenie planu tekstu. Oba zadania okazały się trudne dla zdających (poziom wykonania zadania to odpowiednio 25% i 35%).

6. Podsumowanie

Wciąż najtrudniejsze dla zdających są zadania wymagające abstrakcyjnego myślenia, samodzielnego odczytania sensu tekstu, a także rozpoznawania funkcji jego składników. Pozytywną ocenę odpowiedzi zdających utrudnia także zastosowanie przez nich nieprecyzyjnego lub zbyt kolokwialnego języka.

Część druga – pisanie własnego tekstu

Integralną częścią tematu wypracowania jest fragment tekstu literackiego. W tej części egzaminu od zdającego oczekuje się wykazania się umiejętnościami pisania o literaturze. Ma on napisać tekst uporządkowany, spójny, nadać mu właściwy kształt graficzny. Powinien pisać zgodnym z obowiązującymi normami językiem, posługiwać się stylem komunikatywnym, dostosowanym do formy wypowiedzi.

Temat pierwszy
Żołnierskie emocje bohaterów *Potopu* Henryka Sienkiewicza. Na podstawie przytoczonego fragmentu powieści omów stany emocjonalne, zachowania i sytuacje ukazanych w nim postaci.

Temat wymagał od zdającego wykazania się umiejętnością tworzenia tekstu (rozwinięcie tematu) oraz wstępnego rozpoznania utworu. Zdający, analizując stany emocjonalne bohaterów ukazanych we fragmencie prozy Sienkiewicza, powinien zawrzeć w swej pracy spostrzeżenia o Bogusławie Radziwille, Andrzeju Kmicicu, Soroce i pozostałych żołnierzach. Postępowanie bohaterów ukazanych w scenie ma związek z sytuacją wojenną, ale również wynika z ich usposobienia.

Podobnie jak w ubiegłym roku największym problemem okazały się braki w zakresie umiejętności analizowania prozy epickiej. W jej miejsce w rozwiązaniach dominuje skłonność do streszczenia, parafrazowania lub opowiadania treści fragmentów utworów literackich zamieszczonych w arkuszu bez wnikania w złożoność procesów psychologicznych oraz niedostrzegania (nierozpoznawania) wagi kontekstu historycznego w utworze. W pracach zauważa się przewagę uproszczonej, bardziej internetowej niż podręcznikowej, wizji historii, a nieumiejętność wykorzystania kontekstów (w tym historycznego) to najsłabszy element w rozwiązaniach zdających. Spostrzeżenia o tekście literackim nie są pogłębione, maturzyści rzadko wypowiadają się o powieści jako autorskiej interpretacji historii, najczęściej snują rozważania o charakterze ogólnym.

Pojawiały się zatem (najczęściej we wstępie i zakończeniu) odniesienia do doświadczeń związanych z:
- ✓ wojną i jej znaczeniem w życiu człowieka (mowa oczywiście o każdej wojnie, a nie o polsko-szwedzkiej z XVII wieku)
- ✓ życiem każdego człowieka, życiem w ogóle
- ✓ wybranymi postawami życiowymi
- ✓ obiegowymi prawdami o zachowaniach ludzi
- ✓ systemami wartości
- ✓ byciem dobrym lub złym człowiekiem.

Pochodzenie tych spostrzeżeń wynika raczej z obserwacji, obiegowych sądów niż podbudowy poznawczej, teoretycznej. Często zostały one zaledwie sygnalnie wyrażone, bowiem w wypracowaniach przeważa linearny sposób czytania (analizowania) fragmentu podanego w zadaniu. Pisząc o bohaterach Sienkiewicza, zdający ograniczali się do informacji dotyczących:
- ✓ tego, co zostało ukazane wyłącznie we fragmencie prozy
- ✓ tego, co zostało ukazane w scenie i dopełnienia jej wartościowaniem oraz ogólnymi informacjami o całości powieści
- ✓ tego, co stanowi o wielowątkowości powieści interpretowanej jako:
  - – traktat o życiu Kmicica
  - – dzieło o przemianie bohatera (najczęściej w ujęciu typowym dla opracowań)
  - – utwór o perypetiach życiowych bohatera (na zasadzie streszczania).

Zadający, którzy w swoich wypracowaniach wykorzystali kontekst historycznoliteracki, czynili to najczęściej obok wymowy fragmentu literackiego, sensu tematu, tak jakby przytaczali ciekawostki, dykteryjki i inne ploteczki, a nie refleksje nad tekstami kultury. Pisali o:

- ✓ innych utworach Sienkiewicza, przytoczonych najczęściej niefunkcjonalnie (*Potop* wśród innych utworów autora)
- ✓ typie czarno-białych bohaterów
- ✓ bohaterach fikcyjnych i historycznych (najczęściej ogólnikowe informacje)
- ✓ zasadzie tworzenia „ku pokrzepieniu serc"
- ✓ społeczeństwie po klęsce powstania styczniowego
- ✓ micie kompensacyjnym (sporadycznie).

W wypracowaniach znalazły się też realizacje tematu, w których bogactwo odniesień historycznych nie miało żadnego uzasadnienia w zamyśle kompozycyjnym tekstu własnego zdającego. Pisanie o faktach, wydarzeniach historycznych można porównać do odtwarzania osobnych fragmentów lekcji historii, które nie składają się na funkcjonalny kontekst historycznoliteracki. Na przykład połowa wypracowania zawiera treści historyczne, druga natomiast została wypełniona informacjami o cytowanym fragmencie prozy. Kompozycja takich wypracowań jest niespójna, najczęściej dwudzielna, o niekoniecznie równych proporcjach. Świadczy to o braku panowania zarówno nad całością swojego wywodu, jak i danych zawartych w materiale źródłowym.

Pojawiały się też prace bez żadnych, nawet historycznych odniesień, w których realizacja polegała na wykorzystaniu wyłącznie fragmentu, jego streszczaniu, czasem uogólnianiu spostrzeżeń z niego wyprowadzonych, by ewentualnie zasygnalizować wymowę i ocenę ukazanych zachowań postaci literackich. Te realizacje charakteryzuje wysoki stopień schematyzmu, również w języku. Zdający pisali *W przytoczonym fragmencie…, Zdarzenia te miały ogromny wpływ…, Jednym z głównych bohaterów…* Sformułowania tego typu to ogólniki, formalne, utarte zwroty, a prace, w których zostały użyte, pozbawione są cech indywidualizmu.

Wielu zdających nie wykazała się umiejętnością tworzenia przemyślanego sposobu argumentacji, budowania toku argumentacyjnego. W rozwinięciu zamiast toku logicznie zhierarchizowanych argumentów, spostrzeżeń i przykładów umieszczano luźno powiązane zdania o fragmencie prozy Sienkiewicza. Niektórzy zdający skupiali się na linearnym wykorzystaniu tekstu literackiego, inni na charakteryzowaniu Andrzeja Kmicica i Bogusława Radziwiłła albo na charakteryzowaniu wszystkich bohaterów. Czasem w zakończeniu wypracowania były umieszczane zdania wartościujące ukazane w scenie spotkania przeciwników postawy bohaterów literackich (najczęściej w stylu *podoba się – nie podoba*).

Przykład 1. – uogólnienia, sądy o życiu w ogóle.
Wstęp wypracowania

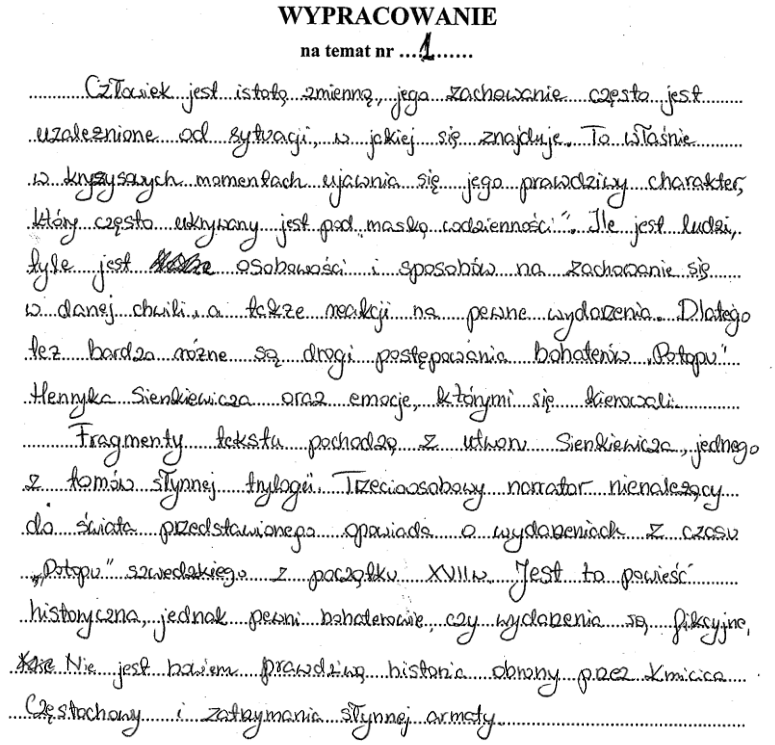

WYPRACOWANIE

na temat nr ...1.....

Człowiek jest istotą zmienną, jego zachowanie często jest uzależnione od sytuacji, w jakiej się znajduje. To właśnie w kryzysowych momentach ujawnia się jego prawdziwy charakter, który często ukrywany jest pod „maską codzienności". Ile jest ludzi, tyle jest ~~[illegible]~~ osobowości i sposobów na zachowanie się w danej chwili, a także reakcji na pewne wydarzenia. Dlatego też bardzo różne są drogi postępowania bohaterów „Potopu" Henryka Sienkiewicza oraz emocje, którymi się kierowali.

Fragmenty tekstu pochodzą z utworu Sienkiewicza, jednego z tomów słynnej trylogii. Trzecioosobowy narrator nienależący do świata przedstawionego opowiada o wydarzeniach z czasu „Potopu" szwedzkiego z początku XVII w. Jest to powieść historyczna, jednak pewni bohaterowie, czy wydarzenia są fikcyjne, ~~[illegible]~~ Nie jest bowiem prawdziwą historia obrony przez Kmicica Częstochowy i zatrzymania słynnej armaty.

Zakończenie wypracowania

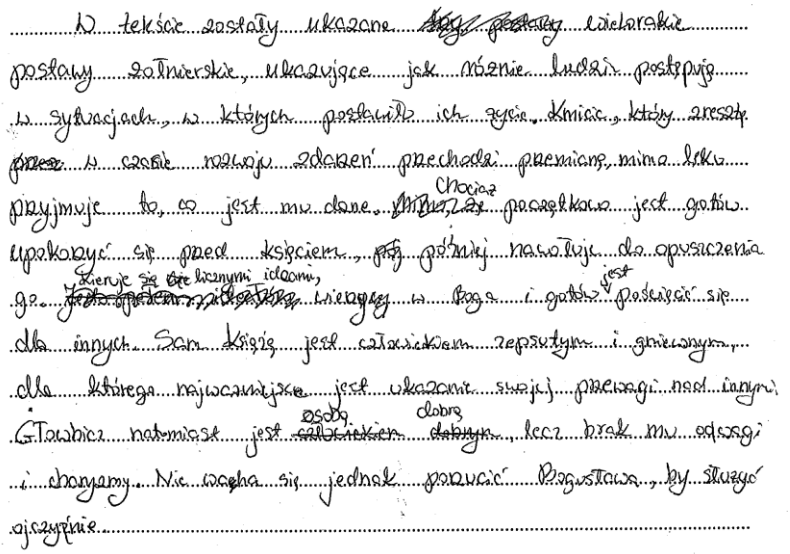

W tekście zostały ukazane ~~[illegible]~~ wielorakie postawy żołnierskie, ukazujące jak różnie ludzie postępują w sytuacjach, w których postawiło ich życie. Kmicic, który zresztą ~~przez~~ w czasie rozwoju zdarzeń przechodzi przemianę, mimo lęku przyjmuje to, co jest mu dane. ~~[illegible]~~ Chociaż początkowo jest gotów upokorzyć się przed księciem, ~~[illegible]~~ później nawołuje do opuszczenia go. ~~[illegible]~~ Kieruje się ~~[illegible]~~ licznymi ideami, wierzący w Boga i gotów jest poświęcić się dla innych. Sam Książę jest człowiekiem zepsutym i gniewnym, dla którego najważniejsze jest ukazanie swojej przewagi nad innymi. Głowbicz natomiast jest ~~człowiekiem~~ osobą ~~dobrym~~ dobrą, lecz brak mu odwagi i charyzmy. Nie waha się jednak porzucić Bogusława, by służyć ojczyźnie.

We wstępie tego wypracowania (przykład 1.) zdający zapisał refleksję o tym, że człowiek niezależnie od okoliczności podlega zmianie, a sytuacje i okoliczności, w których się znajduje, determinują jego postawy i zachowania, natomiast sytuacje kryzysowe ujawniają prawdziwy charakter każdego. To tak zwana prawda obiegowa, oczywistość. Próba wpisania tej refleksji o kondycji człowieka w realia historyczne epoki w zakończeniu pracy daje uproszczone oceny postaw Kmicica, Radziwiłła i Głowbicza. Spostrzeżenia o Soroce znajdują się w rozwinięciu. W całości dominuje linearne odtwarzanie informacji danych w tekście.

Innym typem spostrzeżeń tworzących zamysł kompozycyjny są uwagi charakteryzujące żołnierza, jego rolę, postawy, zachowania. Ilustrują to przykłady 2. oraz 3.

Przykład 2.
Wstęp wypracowania

WYPRACOWANIE
na temat nr 1

Gdy myślę o żołnierzach, wyobrażam sobie ludzi odważnych, gotowych do poświęceń, dobrze wyszkolonych zabójców i obrońców przed wrogiem wszelakim. Wydawać by się mogło że wojskowi są niczym maszyny; nie mogą mieć uczuć, bo rozczulali by się nad wrogiem; nie mogą mieć własnego zdania, bo nie wykonywali by rozkazów, które według nich były by złe. Nie jest to jednak prawda, gdyż „Żołnierz też człowiek". Świetnie widać to analizując żołnierskie emocje w „Potopie" Henryka Sienkiewicza. Książki będącej częścią trylogii autorstwa

Zakończenie wypracowania

Podsumowując cały wywód pragnę podkreślić iż mimo, że żołnierza zadaniem jest wykonywać rozkazy, ma on swoje odczucia, które przekładają się na zaangażowanie. ~~Mam tu~~ Mam na myśli oczywiście morale które ~~ze~~ Głowobicza i jego ludzi z pewnością nie było wysokie, gdyż mieli oni świadomość że następnego dnia w bitwie wystąpią nie przeciw okupantowi a przeciw własnym rodakom. Widać również że wojskowi są ludźmi niesłychanie opanowanymi, którzy gdy jest taka potrzeba potrafią pokazać ~~na~~ jak należy się zachować z godnością, oraz że są zdolni do poświęcenia

Przykład 3.

Wypracowanie w całości

WYPRACOWANIE

na temat nr ....1.....

Żołnierze są zazwyczaj kojarzeni z postawą pozbawioną emocji, grupa ludzi wykonujących „bez mrugnięcia okiem" polecenia dowódcy. Jednakże, niektóre wartości, wpajane i przyswajane od dzieciństwa, są tak mocno zakorzenione, iż nawet żołnierz zaczyna się zastanawiać, czy postępuje słusznie. Znakomity przykład takiego wahania został ukazany w filmie „Człowiek w żelaznej masce", w scenie, w której król Francji nakazuje strzelać do muszkieterów. Lecz żołnierze znają ludzi, których mają zabić i wierzą, że oni działają w słusznej sprawie. Dopiero, gdy król wydaje strzelbę i oddaje pierwszy strzał reszta ~~ta~~ idzie za jego

przykładem. Czasami jeden czyn może pociągnąć za sobą inne, co stało się także w „Potopie".

W całą swoją powieść wplótł Henryk Sienkiewicz wiele momentów batalistycznych; główny bohater, Andrzej Kmicic jest chorążym orszańskim. Sam najbardziej przeżywał zdradę hetmana Radziwiłła, gdyż przysiągł, że stanie u jego boku. Słuchając rozkazów dowódcy, zdradził ojczyznę. Dlatego doskonale rozumiał uczucia żołnierzy, Polaków, którzy patrzyli na Soroke, gotującego się na śmierć. Serce podpowiadało im, iż nie należy katować jeńców: „Żołnierz nie kat". Byli pełni współczucia dla wachmistrza i nienawiści do swoich przełożonych, co potwierdzają słowa: „<<diabli>>, <<pioruny!>>, <<pogańska służba!...>>". Mimo to, żołnierz musi słuchać rozkazów, więc ograniczyli się tylko do pomruku i gwaru. Dopiero Kmicic „przelał czarę goryczy". Uświadomił słuchających, że są zdrajcami i czeka ich nieuchronna śmierć i hańba. Wyobrażenie o Soroce wbitym na pal, o zdradzie i służbie przeciw Rzeczpospolitej, oraz wizja przebaczenia i dołączenia do wojska polskiego sprawiły, że żołnierze zaniechali wykonania egzekucji i przyłączyli się do Kmicica. Następny stan emocjonalny to radość z powodu powrotu do służby ojczyźnie, co najlepiej ujmuje Gtombicz: „(...) dawnom to chciał uczynić, co teraz czynię".

Inne uczucia są przedstawione w postaci pana Andrzeja. Można powiedzieć, że „zjadł zęby" na wojowaniu i doskonale wie, jak haniebne jest ukorzenie się przed drugą osobą. Żołnierz, nawet paset, czuje niechęć, czasami nienawiść do swego wroga, więc nie ma dla niego nic bardziej upokarzającego niż bicie czołem przed nieprzyjacielem. Mimo to, Kmicic czuje wielką sympatię do Soraki za jego wierną służbę i zgadza się paść do stóp Bogusława.

Postawę typowo żołnierską prezentuje wachmistrz. Widząc pal i czując zbliżającą się śmierć, pamięta o służbie. Pan Andrzej jęknął tylko: „Soraka", a ten od razu odpowiedział mu, gotów do wykonania polecenia: „Wedle rozkazu!". Żołnierz okazuje jednak emocje. Z żalem przyznaje, że za trzydzieści lat służby otrzymuje śmierć. Przeraża go ~~tamta~~ wizja męczeńskiej śmierci, ale „(...) czas to czas!" i poddaje się oprawcom.

Żołnierskie uczucia są bardzo często sprzeczne z rozkazami dowódców, ale wymagane jest posłuszeństwo. Tylko, gdy ~~rozkazy~~ polecenia ingerują w sferę egzystencjalną człowieka, to cóż mu pozostanie, gdy zdradzi siebie i to, o co dbał całe życie? Jednakże godna pochwały jest postawa wierności do samej śmierci. I, gdyby „Potop" nie został napisany przez Sienkiewicza „ku pokrzepieniu serc" i, gdyby Soraka zginął,

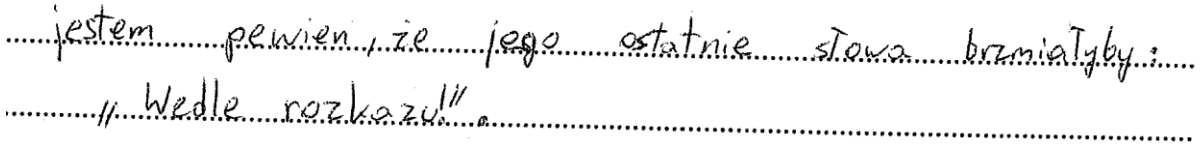

Autor tekstu (przykład 3.) przedstawił Andrzeja Kmicica jako pułkownika, chorążego orszańskiego, dostrzegł w nim przejawy żołnierskiej dumy i gotowości do poświęceń. W wypracowaniu skupił się na opisaniu Soroki jako wachmistrza Kmicica, całkowicie oddanego swojemu panu. Zauważył, że jego żołnierski los (niewola, wyrok, wygrana) łączy się z postawą pełną gotowości na śmierć. W pracy odnajdujemy próby wnioskowania i przewidywania skutków, co mogłoby świadczyć o dystansie poznawczym, gdyby zostało pogłębione. Dominują spostrzeżenia o batalistyce i skupienie na charakteryzowaniu wojska w ogóle, z pominięciem dwóch głównych bohaterów. Autor odesłał czytających do amerykańsko-brytyjskiego filmu kostiumowo-przygodowego *Człowiek w żelaznej masce.* Akcja filmu toczy się na początku lat 60. XVII wieku. Król Ludwik XIV rządzi Francją w sposób despotyczny, angażuje kraj w wojny, które rujnują skarb królewski. Trzej muszkieterowie będący w stanie spoczynku: Aramis (zakonnik), Atos (wiedzie życie samotnika) i Portos (oddaje się zabawie), a także D'Artagnan (dowódca gwardzistów) znów łączą siły by pomścić śmierć syna Atosa – Raoula. Mają zamiar uwolnić z Bastylii brata bliźniaka Ludwika XIV, Filipa, i posadzić go na tronie. To współczesny i zarazem historyczny kontekst kulturowy. Niestety brak konsekwencji w realizacji zadania, a zakończenie jest „urwane".

Innym problemem jest brak umiejętności tworzenia podsumowania, zarówno w toku argumentacyjnym (uogólnianie wcześniejszych spostrzeżeń), jak i w formie wypowiedzi. Niektórzy zdający stosowali „zabieg" tzw. zakończenia formalnego.

Przykład 4.
Zakończenie wypracowania

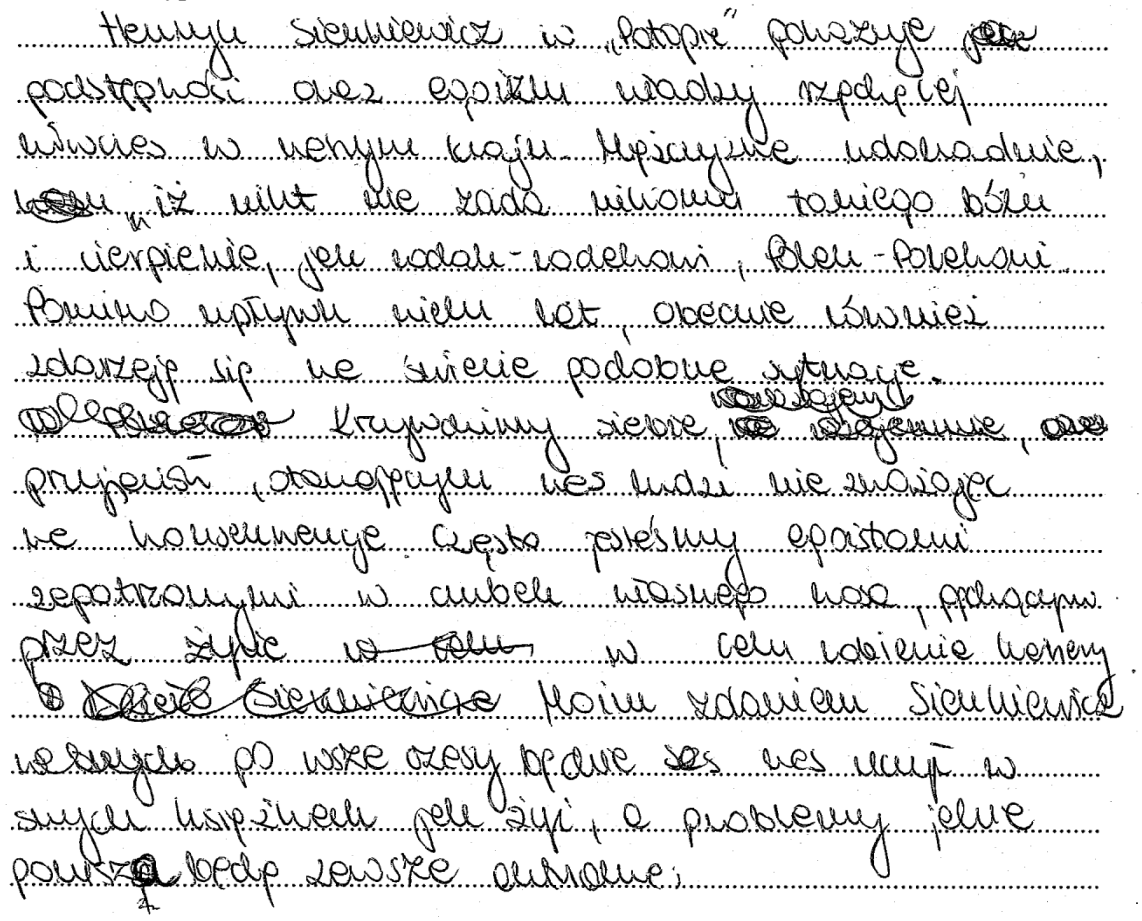

„Zabiegi" sztucznego podsumowania znajdują się w tych rozwiązaniach, których autorzy nie przemyśleli logicznego układu argumentów, nie odnosili się do refleksji o historii i nie tworzyli tekstu z zamysłem kompozycyjnym. Przedstawiony fragment wypracowania (przykład 5.) charakteryzuje tzw. „wata słowna", zakończenie jest niefunkcjonalne, tylko formalne, bez związku z refleksją o emocjach, tekście cytowanym w zadaniu. Z tematem i analizą fragmentu łączy go nazwisko Sienkiewicza.

Jako swoistą rekompensatę braku wnikliwego czytania utworu literackiego w jednej z prac można odebrać emocjonalny komentarz, apel zdającego:

Przykład 5.
Zakończenie wypracowania

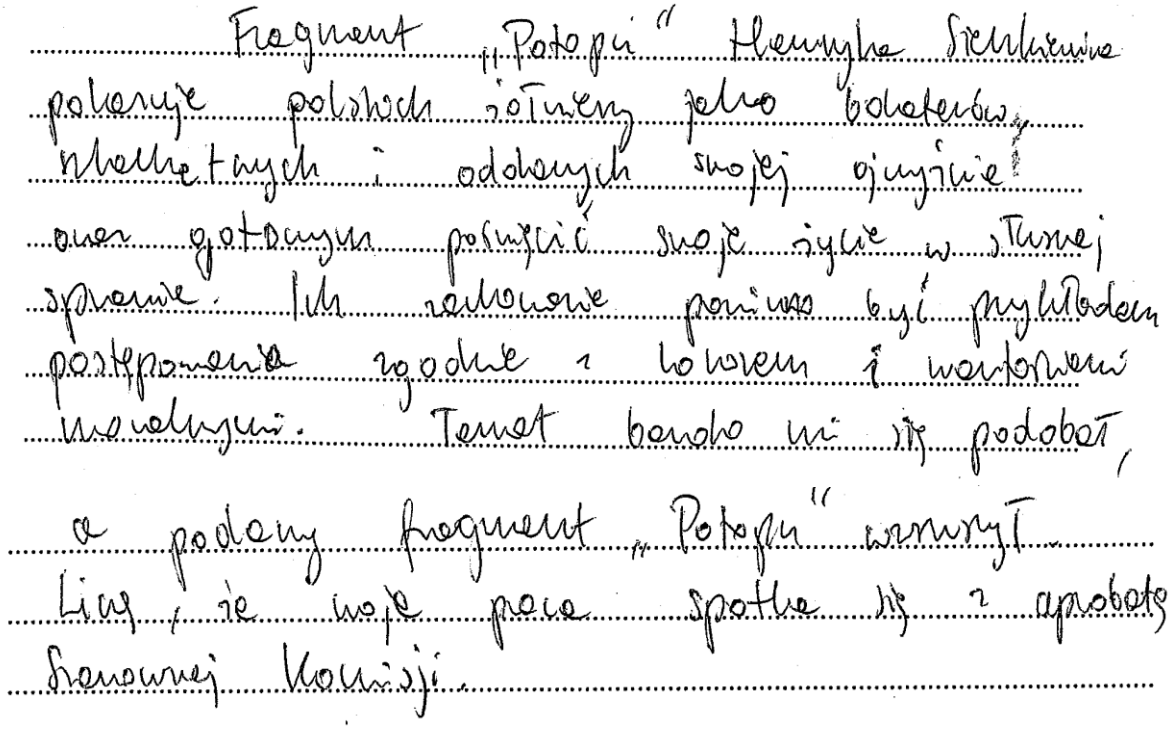
Fragment „Potopu" Henryka Sienkiewicza
pokazuje polskich żołnierzy jako bohaterów,
walecznych i oddanych swojej ojczyźnie!
Oni gotowi poświęcić swoje życie w słusznej
sprawie. Ich zachowanie powinno być przykładem
postępowania zgodnie z honorem i wartościami
moralnymi. Temat bardzo mi się podobał,
a podany fragment „Potopu" wzruszył.
Licz, że moje prace spotkają się z aprobatą
Szanownej Komisji.

Temat drugi
Na podstawie fragmentu *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego porównaj poglądy Poety i Gospodarza na temat poezji narodowej oraz przedstaw sądy bohaterów o Polakach.

W rozwinięciu tematu zdający miał porównać poglądy bohaterów dramatu na temat poezji narodowej oraz przedstawić ich sądy o Polakach. Aby zrealizować temat i napisać tekst własny, zdający musiał zanalizować dołączoną do tematu scenę 24. *Wesela* – dramatu Stanisława Wyspiańskiego. Utwór ten ujęty jest na liście lektur w szkole ponadgimnazjalnej, co oznacza, że jest to lektura obowiązkowa.

Głównymi przyczynami uzyskiwania przez zdających niewielkiej liczby punktów za rozwinięcie tematu oraz pozostałe kryteria były:
- ✓ brak znajomości treści *Wesela* pomocnej jako kontekst wspomagający i ułatwiający analizę i interpretację podanej sceny

Przykład 1.

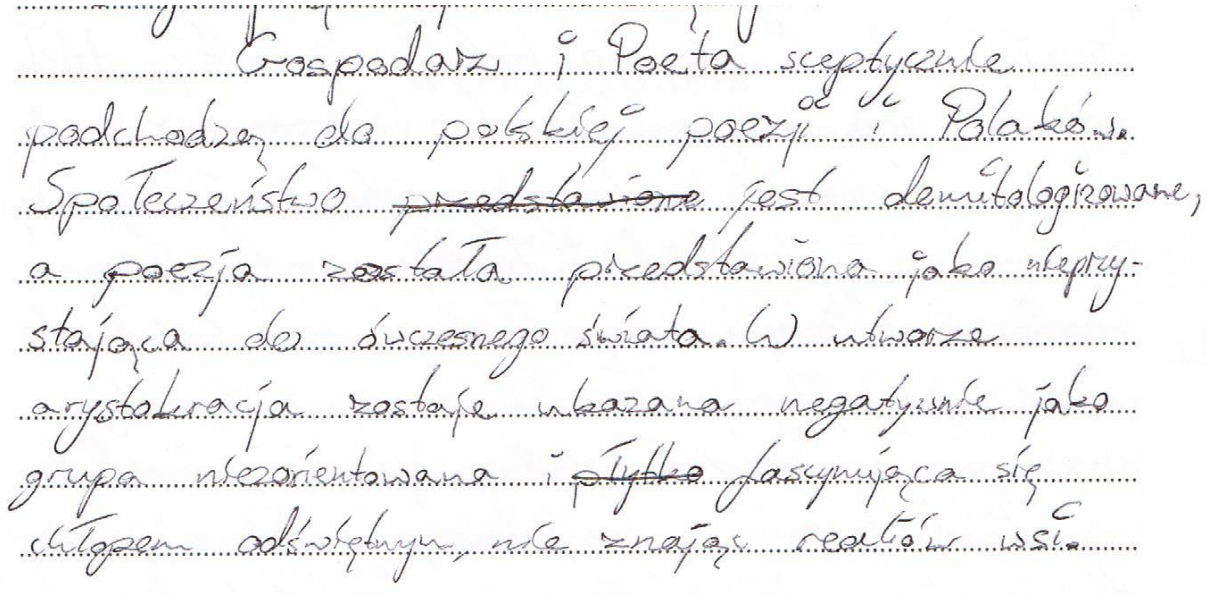
Gospodarz i Poeta sceptycznie podchodzą do polskiej poezji i Polaków. Społeczeństwo ~~przedstawione~~ jest demitologizowane, a poezja została przedstawiona jako nieprzystająca do ówczesnego świata. W utworze artystokracja została ukazana negatywnie jako grupa niezorientowana i tylko fascynująca się chłopem odświętnym, nie znająca realiów wsi.

Przykład 2.

WYPRACOWANIE

na temat nr 2

Ten fragment to dialog jaki prowadzi poeta z gospodarzem, w powieści Stanisława Wyspiańskiego „Wesele" Poeta marzy o czymś wielkim, jeszcze nieosiągniętym, o miłości, o kochaniu. Wyśmiewa się z gospodarza. Poeta mówi o zjawach które w utworze przychodzicy tylko do przedstawicieli inteligencji. Nie przychodzicy do chłopstwa. Poeta sprawdza czy gospodarz także widzi te zjawy. Poeta mówi, że chłopi coraz bardziej zatracają się i chcą brać udział w życiu inteligencji, że gdzie nie spojrzeć, gdzie nie usłyszeć tam wszędzie chłopa można zobaczyć i usłyszeć.

✓ brak podstawowej wiedzy historycznoliterackiej i genologicznej na temat dramatu Stanisława Wyspiańskiego

Przykład 3.

WYPRACOWANIE

na temat nr 2

„Wesele" Stanisława Wyspiańskiego jest powieścią napisaną w okresie Młodej Polski. Przedstawia ona ślub weselę Lucjana [illegible] i panny Nikodyczankówny. Akcja utworu toczy się w chałupie się jednego dnia, najpierw się przygotowaniem do wesela, a później następnego dnia rano. Poeta i Gospodarz są również uczestnikami wesela.

Poeta pragnie napisać dramat, który będzie o miłości o zamiarem będzie pełen sprzeczności.

Poeta jest osobą o bujnej wyobraźni, żyje swoim życiem. Część on jest samotny i niezrozumiany przez społeczeństwo jakie go otacza. W myślach pragnie stać się osobą o niezwykłym [illegible] [illegible] [illegible]

Przykład 4.

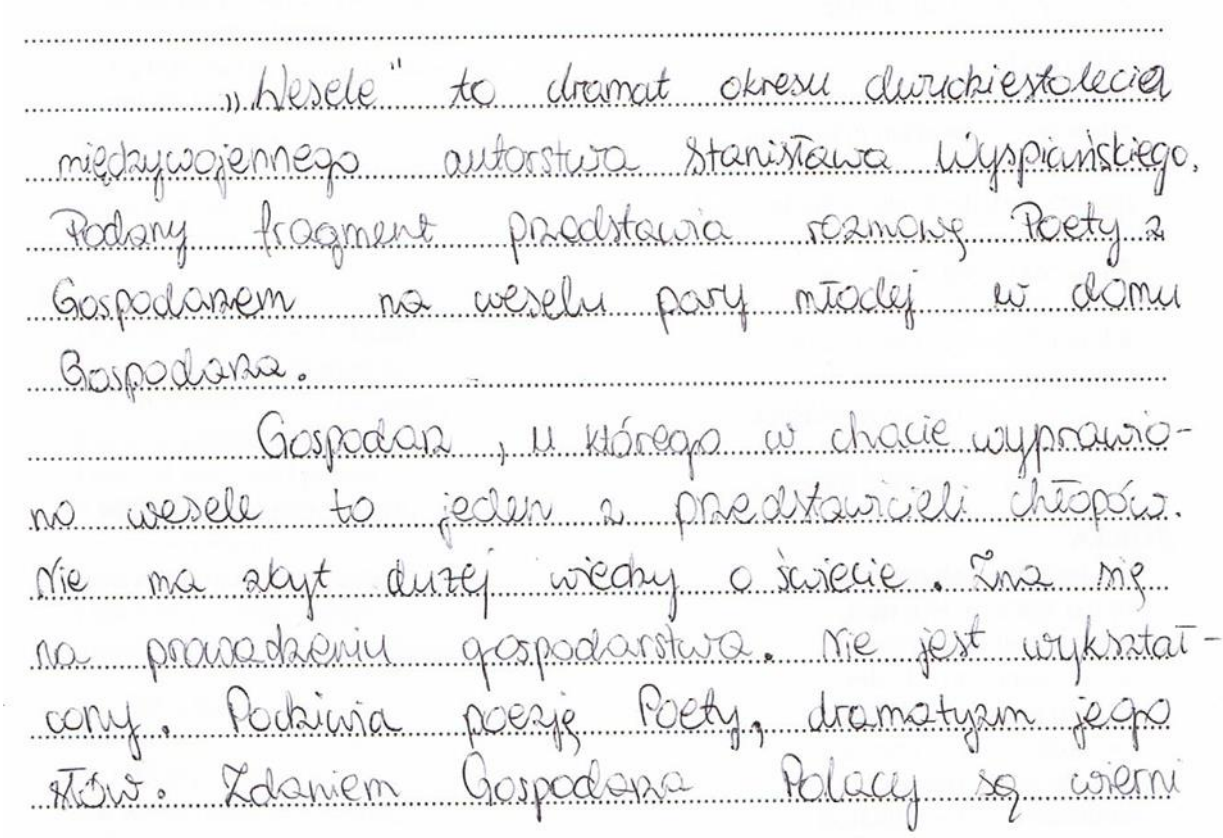

„Wesele" to dramat okresu dwudziestolecia międzywojennego autorstwa Stanisława Wyspiańskiego. Podany fragment przedstawia rozmowę Poety z Gospodarzem na weselu pary młodej w domu Gospodarza.

Gospodarz, u którego w chacie wyprawiono wesele to jeden z przedstawicieli chłopów. Nie ma zbyt dużej wiedzy o świecie. Żyje się na prowadzeniu gospodarstwa. Nie jest wykształcony. Podziwia poezję Poety, dramatyzm jego słów. Zdaniem Gospodarza Polacy są wierni

✓ niezrozumienie treści sceny

Przykład 5.

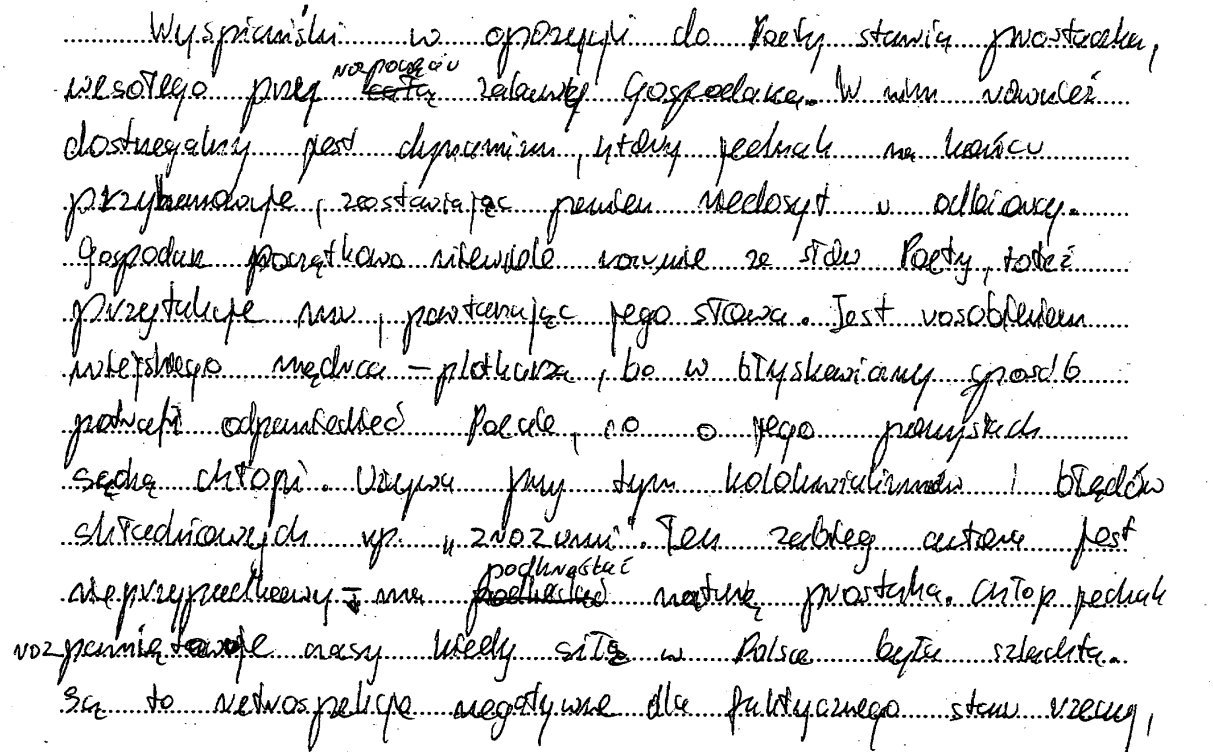

✓ sprowadzenie analizy i interpretacji do czytania tekstu literackiego na poziomie dosłownym

Przykład 5.

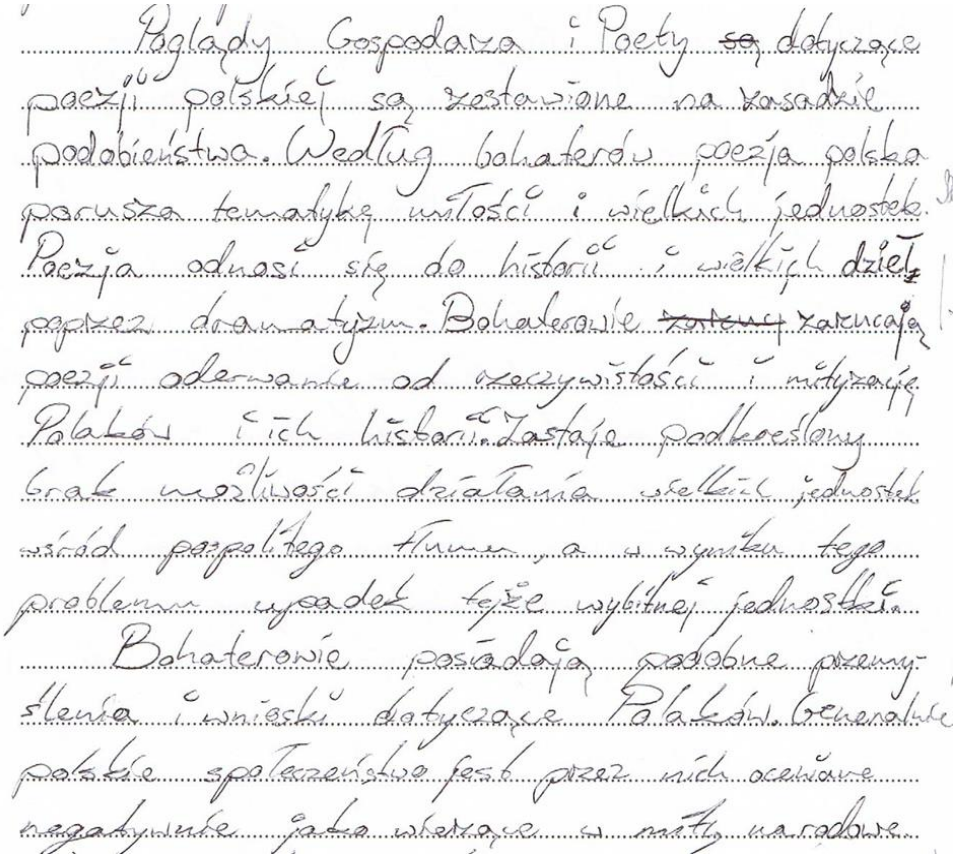

Poglądy Gospodarza i Poety ~~są~~ dotyczące poezji polskiej są zestawione na zasadzie podobieństwa. Według bohaterów poezja polska porusza tematykę miłości i wielkich jednostek. Poezja odnosi się do historii i wielkich dzieł poprzez dramatyzm. Bohaterowie ~~zarzucą~~ zarzucają poezji oderwanie od rzeczywistości i mityzację Polaków i ich historii. Zostaje podkreślony brak możliwości działania wielkich jednostek wśród pospolitego tłumu, a w wyniku tego problemu upadek tejże wybitnej jednostki.

Bohaterowie posiadają podobne przemyślenia i wnioski dotyczące Polaków. Generalnie polskie społeczeństwo jest przez nich oceniane negatywnie jako wierzące w mity narodowe.

✓ uznawanie streszczenia lub parafrazy tekstu za poprawną realizację tematu

Przykład 6.

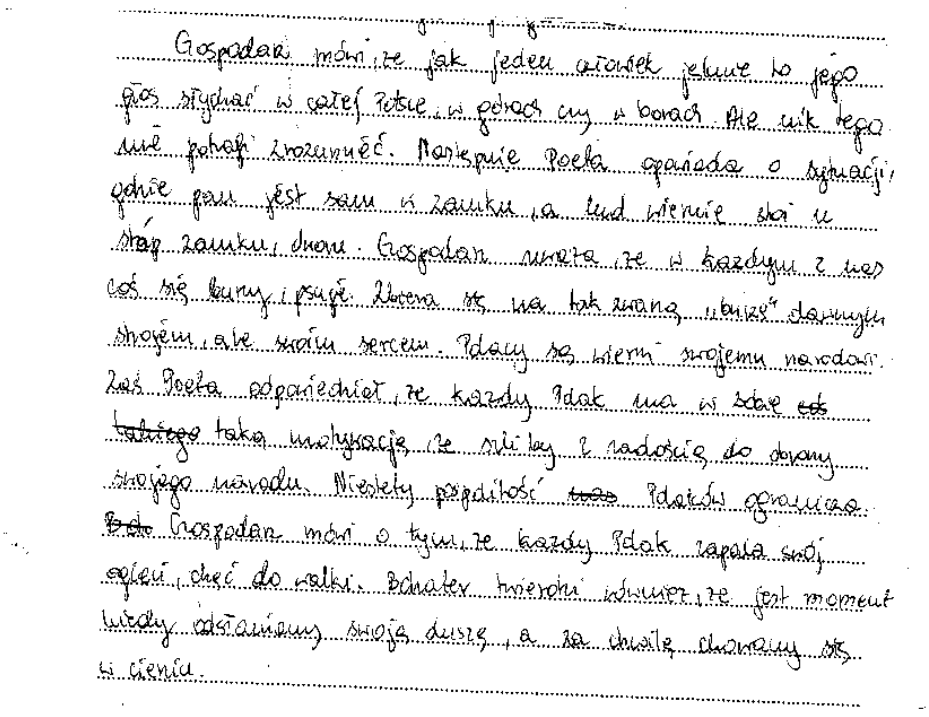

Gospodarz mówi, że jak jeden człowiek jęknie to jego głos słychać w całej Polsce, w górach czy w borach. Ale nik tego nie potrafi zrozumieć. Następnie Poeta opowiada o sytuacji, gdzie pan jest sam w zamku, a lud wiernie stoi u stóp zamku, dworu. Gospodarz uważa, że w każdym z nas coś się burzy i psuje. Zbiera się na tak zwaną „burzę" dawnym strojem, ale swoim sercem. Polacy są wierni swojemu narodowi. Zaś Poeta odpowiedział, że każdy Polak ma w sobie ~~coś takiego~~ taką motywację, że szli by z radością do obrony swojego narodu. Niestety pospolitość ~~nas~~ Polaków ogranicza. ~~Bo~~ Gospodarz mówi o tym, że każdy Polak zapala swój ogień, chęć do walki. Bohater twierdzi również, że jest moment kiedy odsłaniamy swoją duszę, a za chwilę chowamy się w cieniu.

✓ błędne przywołanie kontekstów interpretacyjnych będących podstawą wnioskowania

Przykład 7.

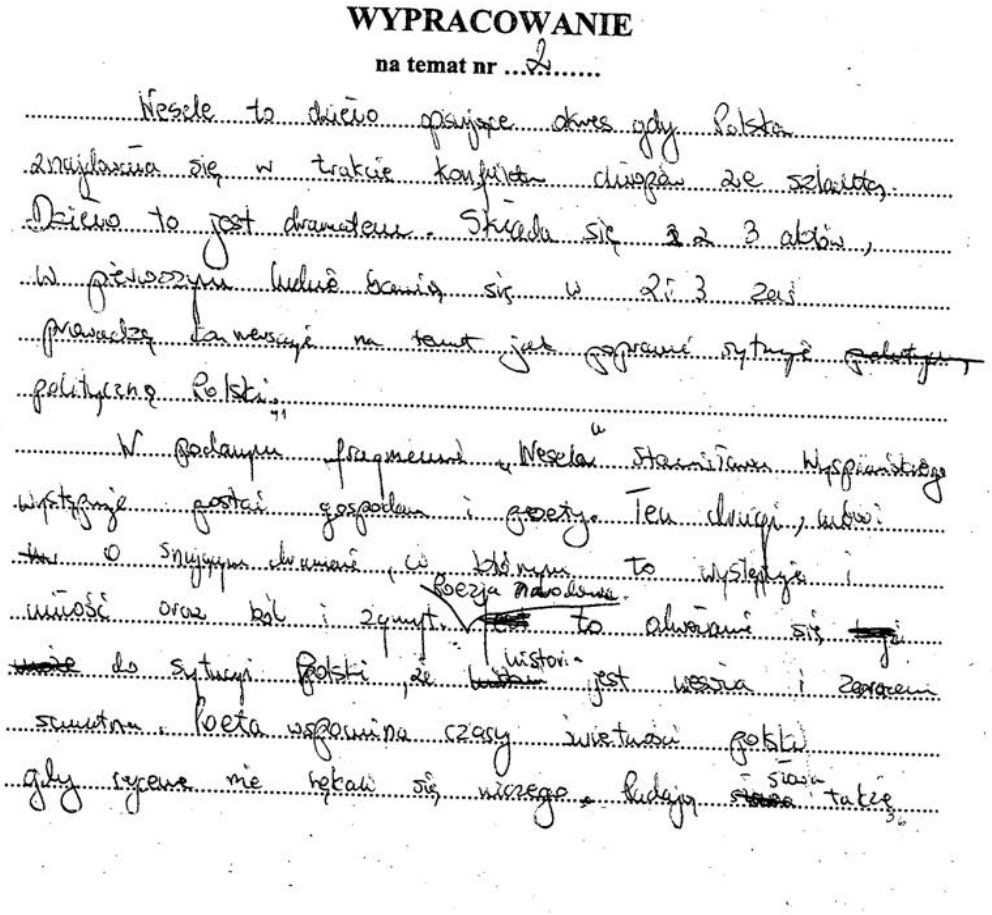

WYPRACOWANIE

na temat nr ...2.....

Wesele to dzieło opisujące okres gdy Polska znajdowała się w trakcie konfliktu chłopów ze szlachtą. Dzieło to jest dramatem. Składa się z 3 aktów, w pierwszym ludzie bawią się w 2 i 3 zaś prowadzą konwersacje na temat jak poprawić sytuację ~~polityczną~~ polityczną Polski.

W podanym fragmencie „Wesela" Stanisława Wyspiańskiego występuje postać gospodarza i poety. Ten drugi, mówi ~~tu~~ o snującym dramacie, w którym to występuje i miłość oraz ból i zgrzyt. Poezja narodowa ~~jest~~ to odwołanie się ~~tego~~ ~~może~~ do sytuacji Polski, że ~~historia~~ historia jest wesoła i zarazem smutna. Poeta wspomina czasy świetności Polski gdy rycerze nie lękali się niczego. Padają ~~słowa~~ słowa także

✓ słabe opanowanie umiejętności językowo-stylistycznych

Przykład 8.

Lecz tak jest przerażony widokiem swojej zbrodni, że jego serce pęka z rozpaczy. Nie może on nawet napić się wody ze studni, ponieważ woda po dotknięciu mu się brudzi. Przez co pije wodę z żródła jakby jakiś świnty. Gospodarz przyznaje racje poecie i mówi że bardzo pięknie lecz dramatycznie, dramatycznie jak wszystko. Poeta w odpowiedzi przypomina pana pierwszorzędnego, ~~który siedzi sam w swoim zamczysku~~ który siedzi sam w swoim zamczysku. Twierdzi że lud jest taki prosty, który mieszka u stóp zamku. Gospodarz na to „Tak w nas ciska piorunami dziwnymi we postaciami, dawnym stojem, dawnym krojem". Gospodarz nie chce dziwnych postaci i stanych kreacji, twierdzi że to dawność tak z nami walczy, a serce i tak nie swoje. Poeta mówi o dudu, który się w każdym pomieszcza i chciałby się wydrzeć, skoczyć, ręce po pas w krwi umoczyć. Gospodarz przyznaje, że co roku taka sama sytuacja „Tak się one, tak się zwela, rok w rok, w każdym pokoleniu" Poeta wyznaje, że my jesteśmy jak prehistoryczni i możemy zadowolić się jedynie naszymi snami. „A to, co to nas otacza, zdolności nasze przenikają w oczach naszych chłop urasta do potęgi "króla Piasta".

✓ słabe opanowanie umiejętności kompozycyjno-tekstotwórczych

Przykład 9.

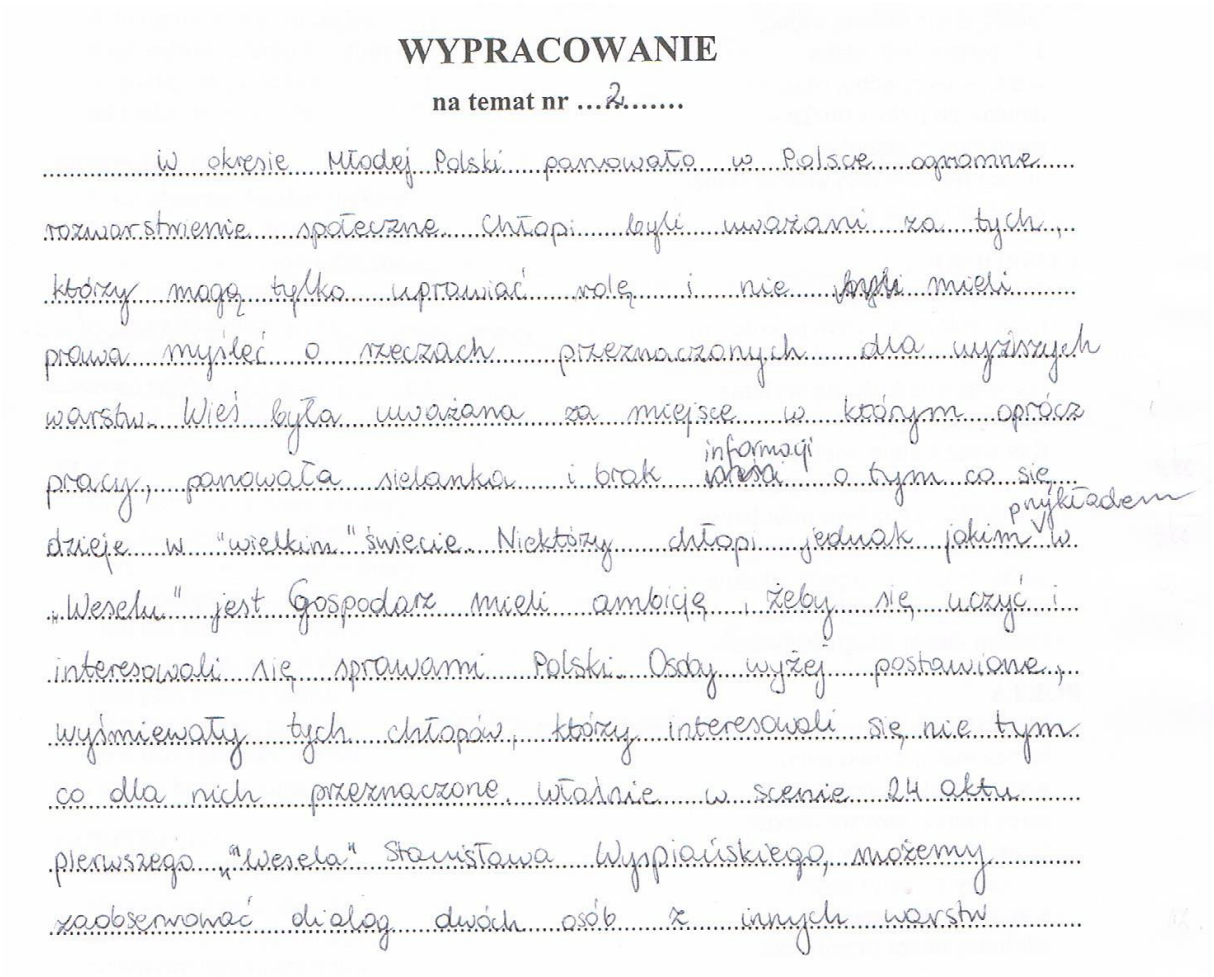

WYPRACOWANIE

na temat nr ...2.....

W okresie Młodej Polski panowało w Polsce ogromne rozwarstwienie społeczne. Chłopi byli uważani za tych, którzy mogą tylko uprawiać rolę i nie ~~byli~~ mieli prawa myśleć o rzeczach przeznaczonych dla wyższych warstw. Wieś była uważana za miejsce w którym oprócz pracy, panowała sielanka i brak ~~wiesa~~ informacji o tym co się dzieje w "wielkim" świecie. Niektórzy chłopi jednak jakim przykładem w „Weselu" jest Gospodarz mieli ambicję, żeby się uczyć i interesowali się sprawami Polski. Osoby wyżej postawione, wyśmiewały tych chłopów, którzy interesowali się nie tym co dla nich przeznaczone. Właśnie w scenie 24 aktu pierwszego „Wesela" Stanisława Wyspiańskiego, możemy zaobserwować dialog dwóch osób z innych warstw

Przykład 10.

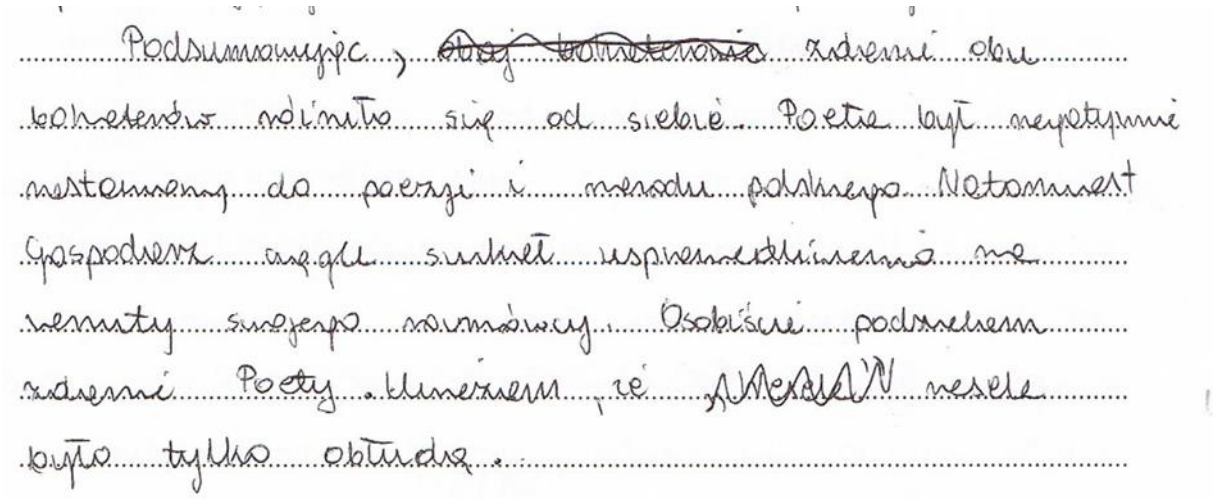

Podsumowując, ~~obaj bohaterowie~~ zdanie obu bohaterów różniło się od siebie. Poeta był negatywnie nastawiony do poezji i narodu polskiego. Natomiast Gospodarz ciągle szukał usprawiedliwienia na wenuty swojego rozmówcy. Osobiście podzielam zdanie Poety. Uważam, że ~~[illegible]~~ wesele było tylko obłudą.

✓ słabe opanowanie umiejętności analityczno-interpretacyjnych

Przykład 11.

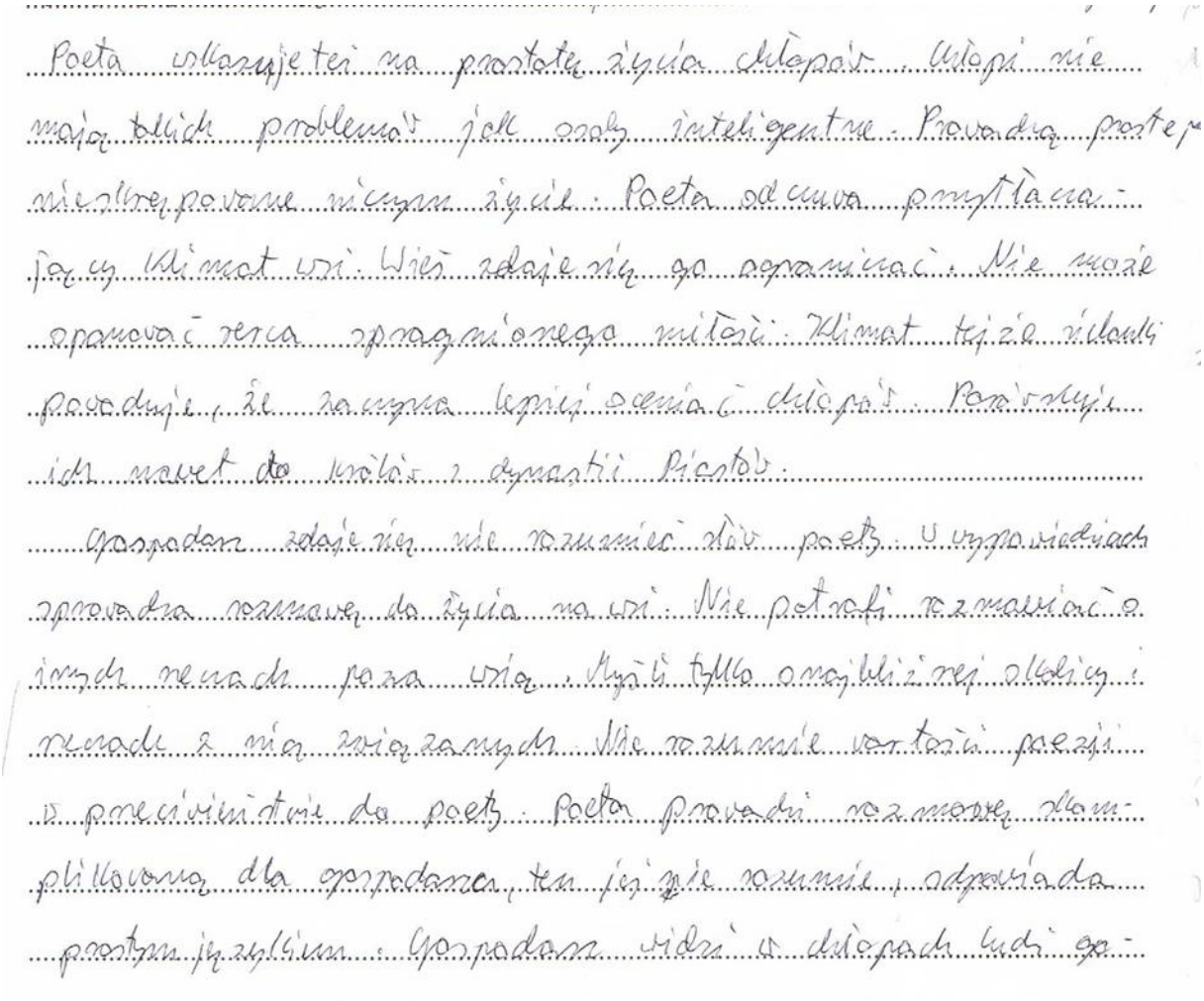

Poeta wskazuje też na prostotę życia chłopów. Chłopi nie mają takich problemów jak osoby inteligentne. Prowadzą proste, nieskrępowane niczym życie. Poeta odczuwa przytłaczający klimat wsi. Wieś zdaje się go ograniczać. Nie może opanować serca spragnionego miłości. Klimat tejże sielanki powoduje, że zaczyna lepiej oceniać chłopów. Porównuje ich nawet do królów z dynastii Piastów.

Gospodarz zdaje się nie rozumieć słów poety. W wypowiedziach sprowadza rozmowę do życia na wsi. Nie potrafi rozmawiać o innych rzeczach poza wsią. Myśli tylko o najbliższej okolicy i rzeczach z nią związanych. Nie rozumie wartości poezji w przeciwieństwie do poety. Poeta prowadzi rozmowę skomplikowaną dla gospodarza, ten jej nie rozumie, odpowiada prostym językiem. Gospodarz widzi w chłopach ludzi go-

Przykład 12.

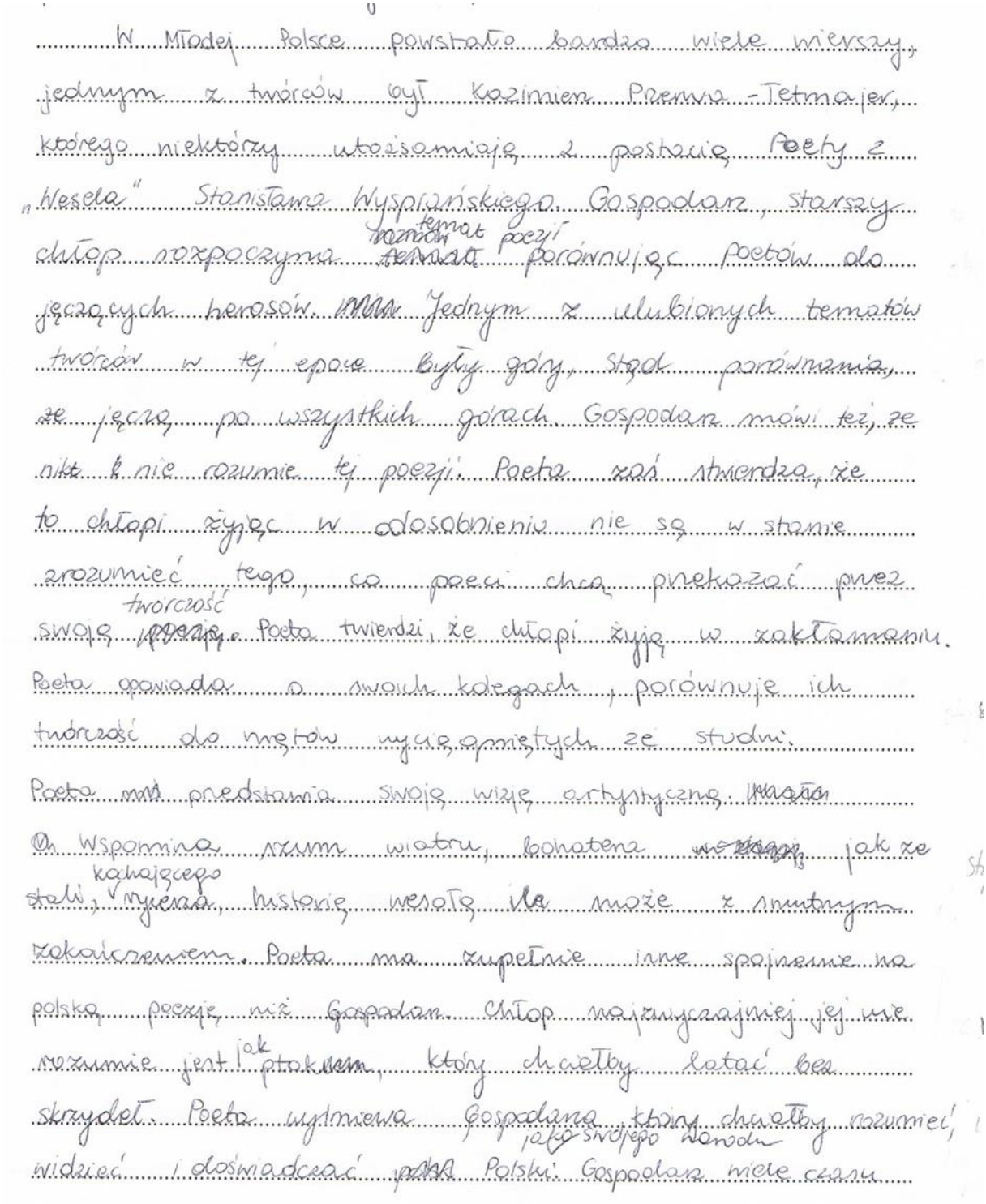

W Młodej Polsce powstało bardzo wiele wierszy, jednym z twórców był Kazimierz Przerwa-Tetmajer, którego niektórzy utożsamiają z postacią Poety z „Wesela" Stanisława Wyspiańskiego. Gospodarz, starszy chłop rozpoczyna temat poezji porównując poetów do jęczących herosów. Jednym z ulubionych tematów twórców w tej epoce były góry, stąd porównania, że jęczą po wszystkich górach. Gospodarz mówi też, że nikt nie rozumie tej poezji. Poeta zaś stwierdza, że to chłopi żyjąc w odosobnieniu nie są w stanie zrozumieć tego, co poeci chcą przekazać przez swoją twórczość. Poeta twierdzi, że chłopi żyją w zakłamaniu. Poeta opowiada o swoich kolegach, porównuje ich twórczość do mętów wyciągniętych ze studni. Poeta przedstawia swoją wizję artystyczną. Wspomina szum wiatru, bohatera jak ze stali, kochającego rycerza, historię wesołą ile może z smutnym zakończeniem. Poeta ma zupełnie inne spojrzenie na polską poezję niż Gospodarz. Chłop najzwyczajniej jej nie rozumie jest jak ptakiem, który chciałby latać bez skrzydeł. Poeta wyśmiewa Gospodarza, który chciałby rozumieć, widzieć i doświadczać jako swojego narodu Polski. Gospodarz wiele czasu

Arkusz egzaminacyjny – poziom rozszerzony

Integralną częścią tematu wypracowania jest odniesienie do tekstu literackiego. Na tym poziomie egzaminu mogą pojawić się teksty spoza podstawy programowej, ale mieszczące się w znanej maturzystom konwencji literackiej. Jeśli zdający zna wskazane w standardach wymagań egzaminacyjnych wyróżniki utworu literackiego, funkcjonalne konteksty interpretacyjne dzieła, procedury analizy utworu i rozumie pojęcie interpretacji utworu, spełni wszystkie wymogi formalne zadania maturalnego z języka polskiego.

Na poziomie rozszerzonym zdający ma możliwość wykazania się umiejętnościami określania artystycznego charakteru literatury, pisania o niej językiem poprawnym w zakresie terminologii koniecznej do opisu sposobu kreowania świata w tekście artystycznym. W zaprezentowanej przez zdającego analizie i interpretacji tekstu na tym poziomie oczekuje się umiejętności filologicznych, znajomości zagadnień z zakresu poetyki i teorii literatury, odczytywania znanych konwencji literackich w nieznanych tekstach. Te właśnie umiejętności sprawdzane były w tegorocznych zadaniach maturalnych zaproponowanych zdającym na poziomie rozszerzonym.

Tematy wypracowań dotyczyły utworów autorów, którzy wskazani są w *Informatorze maturalnym z języka polskiego* (William Szekspir, Bruno Schulz), oraz autorów niewymienionych w liście lektur (Miguel de Cervantes Saavedra, Leopold Tyrmand), przy czym teksty ich autorstwa utrzymane są w omawianej w szkole poetyce lub konwencji literackiej. W części pisemnej egzaminu z języka polskiego jako przedmiotu dodatkowego zdający zobowiązany był do napisania wypracowania na jeden z dwu podanych w arkuszu tematów. Zadania z arkusza z poziomu rozszerzonego sprawdzały umiejętności analizowania, interpretowania i porównywania fragmentów tekstów literackich oraz tworzenia w związku z nimi tekstu własnego.

Temat pierwszy
Literackie obrazy miłości i sposoby ich kreowania we fragmentach *Don Kichota z La Manchy* Miguela de Cervantesa Saavedry oraz *Romea i Julii* Williama Szekspira.

Realizując temat pierwszy, zdający powinni dostrzec zasadę zestawienia tekstów: fragmenty z rożnych gatunkowo/rodzajowo utworów, tematyka niezwykłej miłości, samotny zakochany i para kochanków, wyznania miłosne (monolog i dialog). Natomiast ukazując obrazy miłości, zdający powinien przedstawić kreację zakochanych bohaterów w obu cytowanych tekstach i napisać, na czym polega ich miłość. Sposób kreowania bohaterów w *Don Kichocie* wiąże się z tradycją i konwencją literatury pasterskiej, ksiąg rycerskich, z której zaczerpnięte zostały obyczaje i rekwizyty, byli naśladowani (podziwiani) w kręgach kultury dwornej, a ukazani (upozowani) zostali zgodnie z kodeksem rycerskim (rekwizyty, zachowania i wartości). Miłość w *Don Kichocie* została wymyślona (manifestowana), hiperbolizowana na pokaz, tragiczna (zabiera spokój, przynosi cierpienie), efekt obłędu, przynosi negatywne doznania i emocje (np.: zazdrość, cierpienie, żal), ale jest też bezgraniczna i nie daje się wypowiedzieć (wyrazić w słowach). Miłość w *Romeo i Julii* jest prawdziwa, szczera (ale ukrywana), spełniona, niebezpieczna, tragiczna (zabiera życie), skazana na niepowodzenie (przeznaczenie).

Temat drugi
Porównaj obrazy miasta przedstawione we fragmentach opowiadania *Sierpień* Brunona Schulza i powieści *Zły* Leopolda Tyrmanda. Omów sposoby ukazania przestrzeni i funkcji, jakie ona pełni w obu utworach.

Do tego tematu również dołączone były fragmenty tekstów literackich. Zakres wymaganej tematem interpretacji zawierał się w rozpoznaniu zasad zestawienia fragmentów, porównaniu obrazów miasta, rozpoznaniu i przedstawieniu sposobu ukazania przestrzeni i ustalenia funkcji tejże przestrzeni w tekstach. Wywód należało posumować zgodnie z założeniami tematu, a więc dzięki analizie

porównawczej fragmentów wskazać podobieństwa i różnice w obrazach miasta oraz sposobach ich kreacji, dostrzec związek między tymi płaszczyznami każdego z tekstów. W tym zadaniu sprawdzane były wybrane umiejętności wskazane w standardach wymagań egzaminacyjnych, które dotyczyły obszaru I *Wiadomości i rozumienie* oraz obszaru III *Tworzenie informacji*. Standardy te odpowiadały wymaganiom na poziom podstawowy, jak i rozszerzony.

Na tym poziomie egzaminu maturalnego mogą pojawiać się teksty spoza podstawy programowej (i tak było w tym roku). Jeżeli maturzysta znał wskazane w standardach wymagań egzaminacyjnych wyróżniki utworu literackiego, potrafił funkcjonalnie wykorzystać w swej pracy konteksty interpretacyjne oraz sprawnie analizować i interpretować utwory, to spełnił główne wymogi formalne związane z dobrym wykonaniem zadania maturalnego z języka polskiego na poziomie rozszerzonym.
Do egzaminu na poziomie rozszerzonym przystępowali maturzyści przygotowani do samodzielnego odbioru tekstu literackiego, dysponujący nie tylko umiejętnością całościowego analizowania tekstu, ale także wiedzą z teorii literatury oraz sprawnością w jej funkcjonalnym stosowaniu.

Głównymi przyczynami uzyskiwania przez zdających niewielkiej liczby punktów za rozwinięcie tematu oraz pozostałe kryteria były:

- ✓ sprowadzenie analizy i interpretacji do czytania tekstu literackiego na poziomie dosłownym, słabe czytanie tekstów na poziomie symbolicznym
- ✓ uznawanie streszczenia lub parafrazy treści fragmentów tekstów za poprawną realizację tematu
- ✓ słabe opanowanie umiejętności analityczno-interpretacyjnych
- ✓ brak podstawowej wiedzy historycznoliterackiej, np.:

Przykład 1.

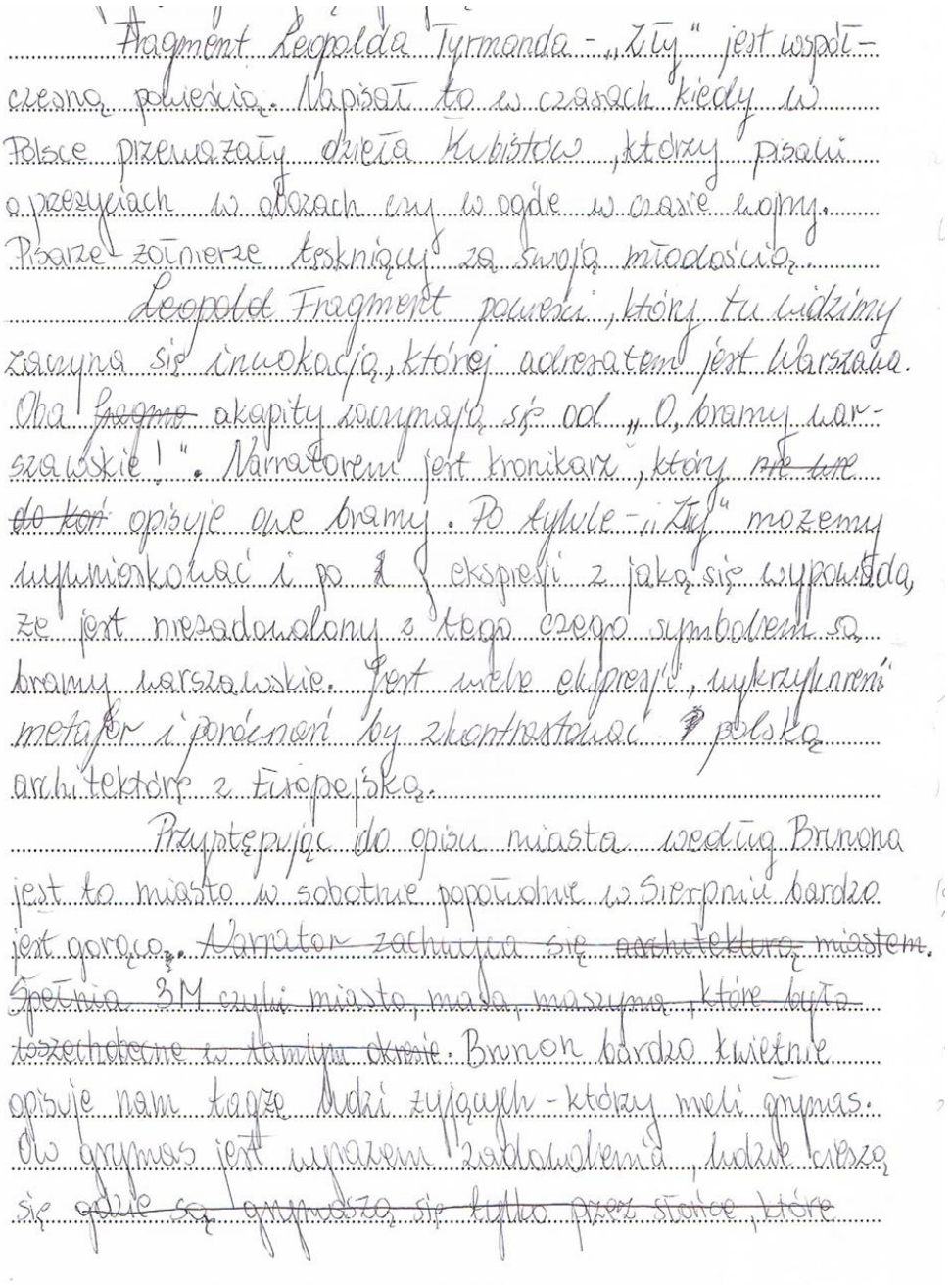

Fragment Leopolda Tyrmanda - „Zły" jest współczesną powieścią. Napisał to w czasach kiedy w Polsce przeważały dzieła Kubistów, którzy pisali o przeżyciach w obozach czy w ogóle w czasie wojny. Pisarze-żołnierze tęskniący za swoją młodością.

~~Leopold~~ Fragment powieści, który tu widzimy zaczyna się inwokacją, której adresatem jest Warszawa. Oba ~~fragme~~ akapity zaczynają się od „O, bramy warszawskie!". Narratorem jest kronikarz, który ~~nie wie do koń~~ opisuje owe bramy. Po tytule - „Zły" możemy wywnioskować i po ~~2~~ ekspresji z jaką się wypowiada, że jest niezadowolony z tego czego symbolem są bramy warszawskie. Jest wiele ekspresji, wykrzyknień metafor i porównań by zkontrastować ~~?~~ polską architektórę z Europejską.

Przystępując do opisu miasta według Brunona jest to miasto w sobotnie popołudnie w Sierpniu bardzo jest gorąco. ~~Narrator zachwyca się architekturą miastem. Spełnia 3M czyli miasto, masa, maszyna, które było wszechobecne w tamtym okresie.~~ Brunon bardzo kwietnie opisuje nam tagże ludzi żyjących - którzy mieli grymas. Ów grymas jest wyrazem zadowolenia, ludzie cieszą się ~~gdzie są grymaszą się tylko przez słońce, które~~

✓ niezrozumienie treści fragmentów

Przykład 2.

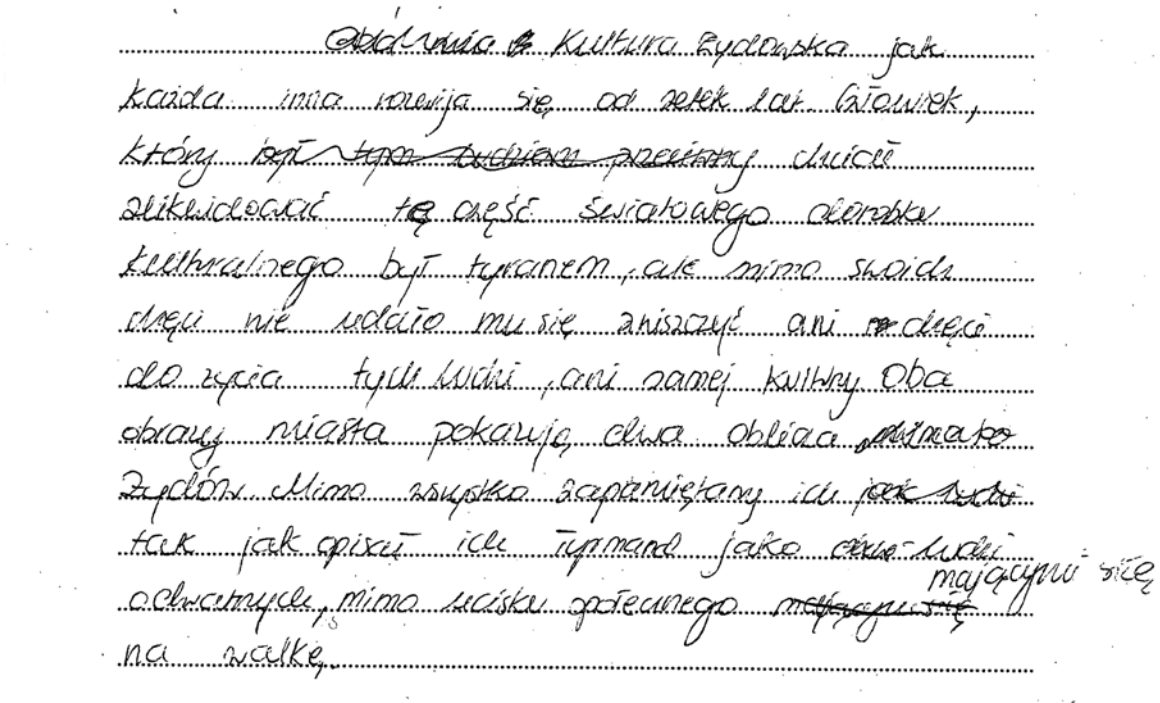

✓ błędne przywołanie kontekstów interpretacyjnych będących podstawą wnioskowania

Przykład 3.

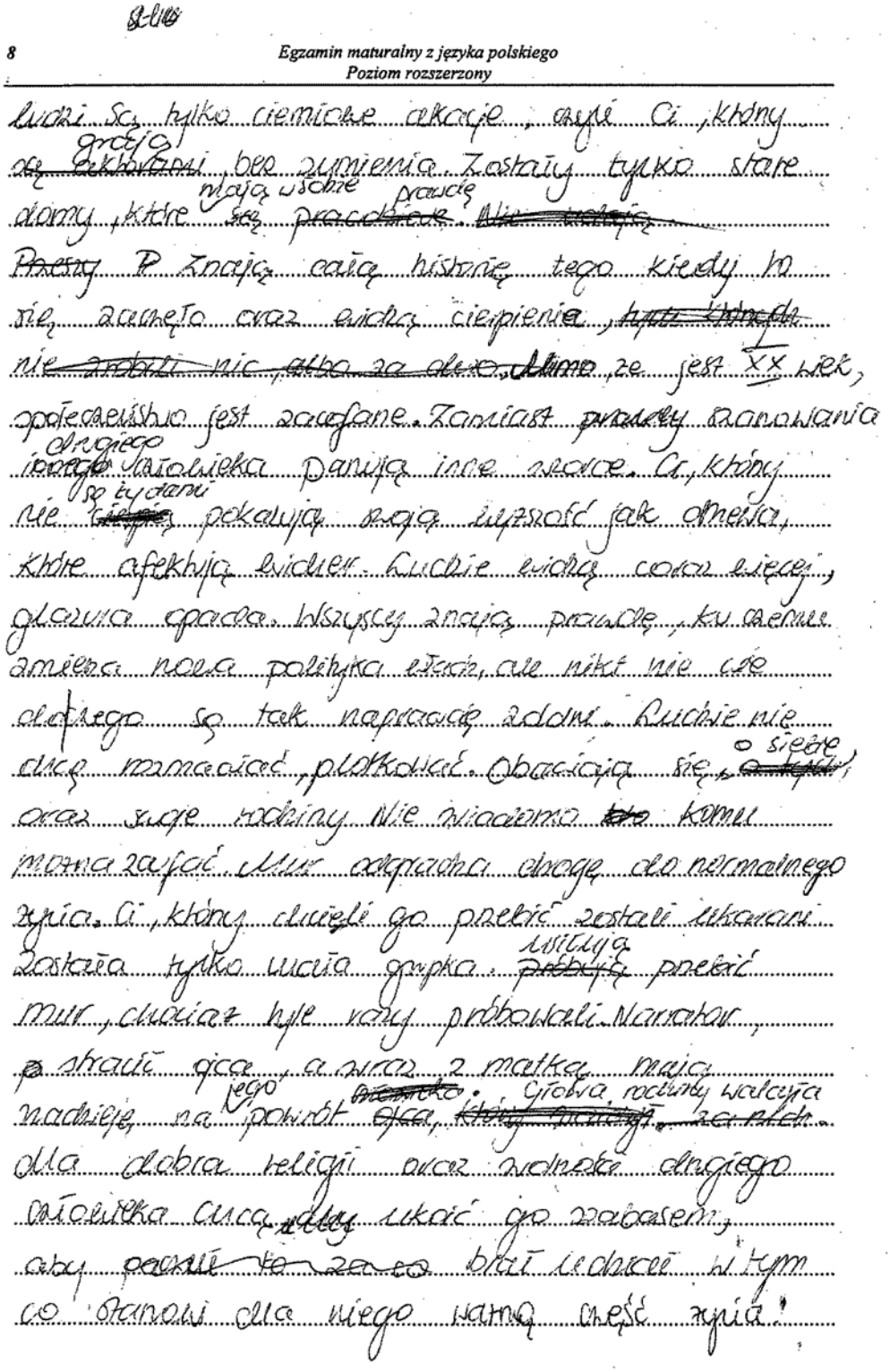

ludzi są tylko ciemiowe akacje, czyli ci, którzy grają bez zmienia. Zostały tylko stare domy, które mają w sobie prawdę. Znają całą historię tego kiedy to się zaczęło oraz widzą cierpienia, że jest XX wiek, społeczeństwo jest zacofane. Zamiast szanowania drugiego człowieka panują inne wzorce. Ci, którzy nie są tydami pokazują swoją wyższość jak drzewa, które afektują wicher. Ludzie widzą coraz więcej, glazura opada. Wszyscy znają prawdę, ku czemu zmierza nowa polityka władz, ale nikt nie wie dlaczego są tak naprawdę zdolni. Ludzie nie chcą rozmawiać, plotkować. Obawiają się o siebie, oraz swoje rodziny. Nie wiadomo komu można zaufać. Mur odgradza drogę do normalnego życia. Ci, którzy chcieli go przebić zostali ukarani. Została tylko mała grupka. Usiłują przebić mur, chociaż tyle razy próbowali. Narrator, stracił ojca, a wraz z matką mają nadzieję na jego powrót. Głowa rodziny walczyła dla dobra religii oraz wolności drugiego człowieka. Chcą ukoić go szabasem, aby brał udział w tym co stanowi dla niego ważną część życia.

- ✓ słabe opanowanie umiejętności kompozycyjno-tekstotwórczych
- ✓ ograniczenie się do rejestrowania środków stylistycznych, bez wskazania ich funkcji

Przykład 4.

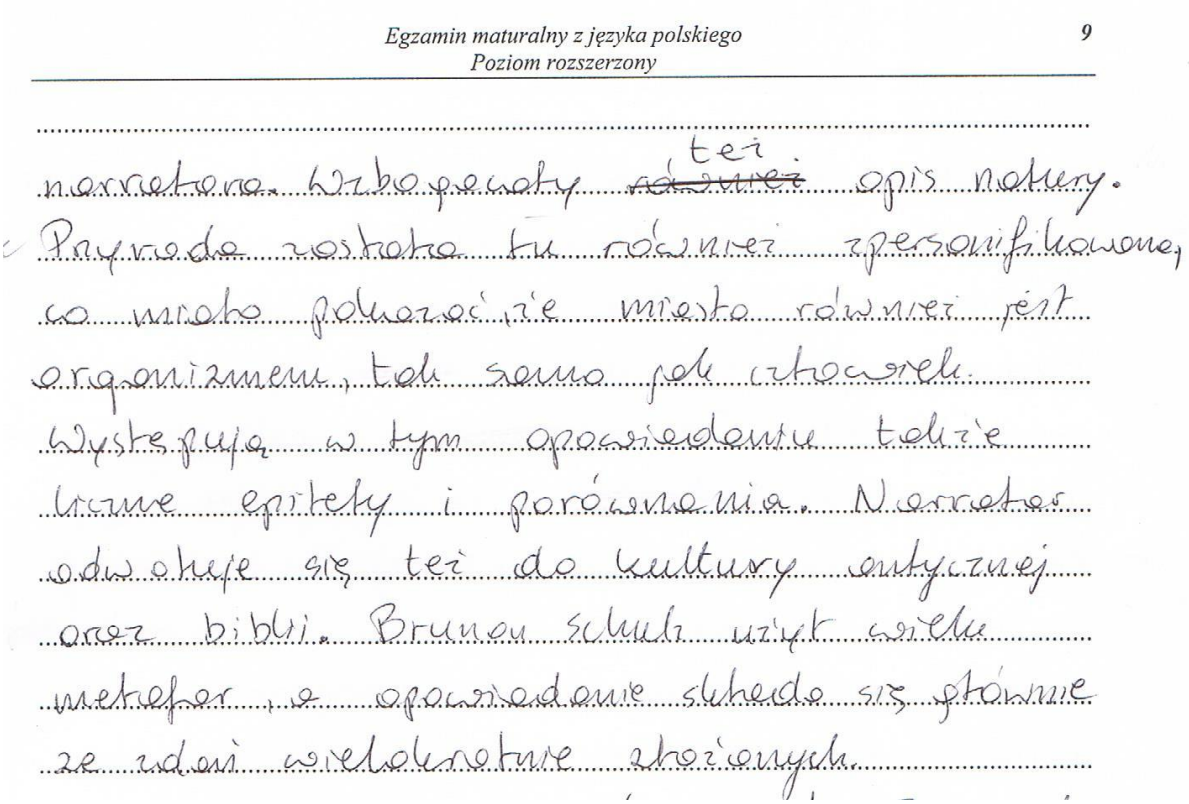

Egzamin maturalny z języka polskiego
Poziom rozszerzony 9

narratora. Wzbogacony ~~również~~ też opis natury. Przyroda została tu również zpersonifikowana, co mocno podkreśla, że miasto również jest organizmem, tak samo jak człowiek. Występują w tym opowiadaniu takie liczne epitety i porównania. Narrator odwołuje się też do kultury antycznej oraz biblii. Bruno Schulz użył wiele metafor, a opowiadanie składa się głównie ze zdań wielokrotnie złożonych.

Realizacja tematów wypracowań wymaga dobrej znajomości lektury na poziomie idei. Wielu zdających nie spełniło tego warunku z powodu popełniania licznych błędów rzeczowych świadczących o nieznajomości i niezrozumieniu lektur lub kontekstów.

Przykłady najczęstszych błędów można zilustrować także dłuższym fragmentem wypracowania na temat 2. z poziomu rozszerzonego: *Porównaj obrazy miasta przedstawione we fragmentach opowiadania „Sierpień" Brunona Schulza i powieści „Zły" Leopolda Tyrmanda. Omów sposoby ukazania przestrzeni i funkcje, jakie ona pełni w obu utworach*.

Przykład 5.

WYPRACOWANIE

na temat nr ..2.....

Analizując twórczość wielu autorów, nie można przejść obojętnie obok miejsca, w którym żyli i dorastali. U ogromnej części z nich tęsknota za tym miejscem (jak u twórców romantycznych) nadawała główny nurt ich twórczości. Miasto potrafiło kształtować i zmieniać poetów, takich jak np. Rafał Wojaczek. W „Lalce" Bolesława Prusa nie sposób z kolei oprzeć wrażeniu, że dokładnie opisana Warszawa jest zupełnie oddzielnym bohaterem, który często kieruje poczynaniami ludzi. Twórczość i miejsce życia twórcy stanowią integralną część, a subiektywny opis pozwala odczytać ogromną wagę jaką artyści przypisują miastu. Sposób ukazania przestrzeni także w ukazanych fragmentach dzieł Brunona Schulza i Leopolda Tyrmanda ukazuje rolę miasta i jej wpływ na twórczość obu pisarzy.

„Sklepy cynamonowe" Brunona Schulza powstały w okresie dwudziestolecia

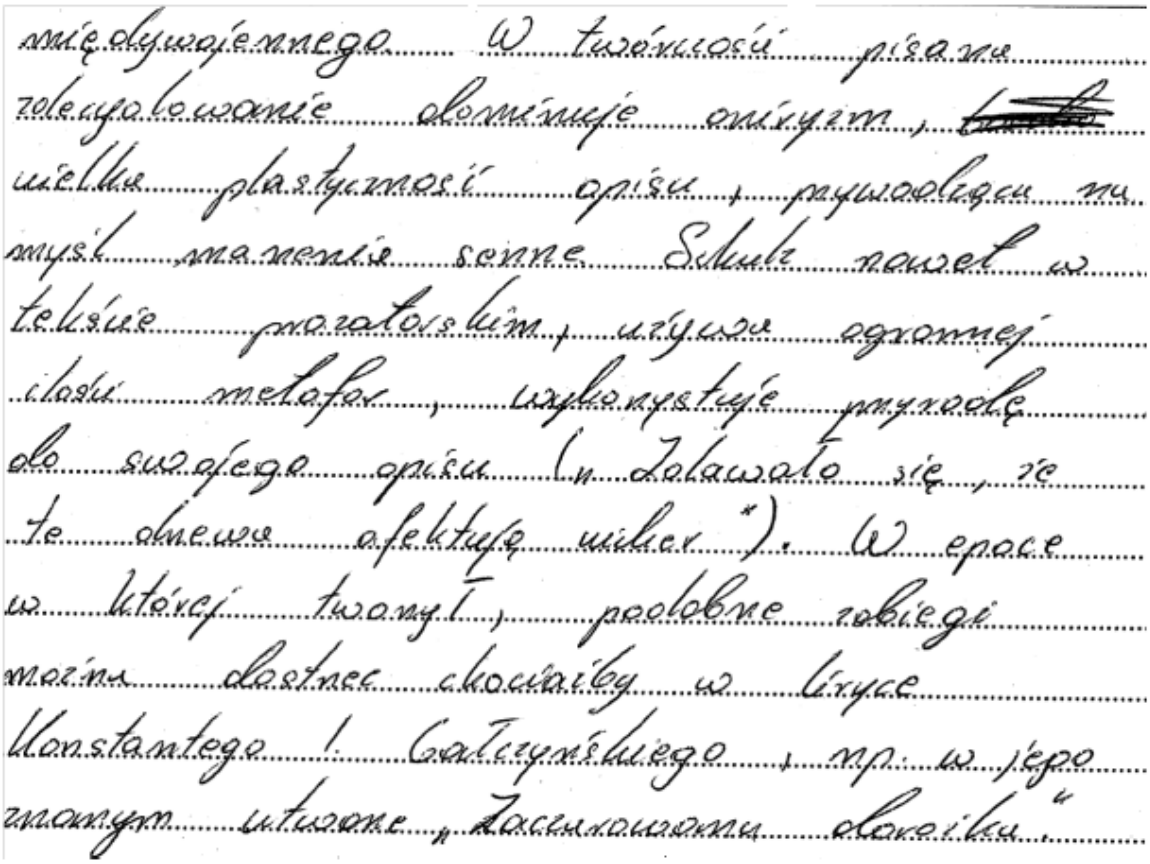

Wypracowanie rozpoczyna półtorastronicowy wstęp, w którym zdający nie odniósł się do danych w zadaniu fragmentów tekstów prozatorskich. Swoją intencję natomiast wyraził w pierwszym zdaniu (*Analizując twórczość*…), jest ona niezgodna z tematem, ponieważ nie twórczość ma być analizowana (tu reprodukowana w ogólnikowych stwierdzeniach o przypadkowo wybranych faktach historycznoliterackich: od romantyzmu do Gałczyńskiego, wcześniej Wojaczka), a przede wszystkim załączone fragmenty dzieł literackich. Przytoczone nazwiska autorów (Wojaczek, Prus) dopełnia informacja o czasie powstania *Sklepów cynamonowych*. Twórczość Schulza została zestawiona z *Zaczarowaną dorożką* Gałczyńskiego. Błąd rzeczowy polega na niewłaściwym sklasyfikowaniu twórczości obu artystów. Opowiadania *Sklepy cynamonowe* Schulza ukazały się w 1934 roku, wiersz *Zaczarowana d*orożka został opublikowany w 1948 roku w tomie *Wiersze i poematy*. Początki twórczości Gałczyńskiego wiążą się z ugrupowaniem poetyckim Kwadryga, z którym zresztą Schulz nie miał nic wspólnego. Między wstępem a opisywaniem fragmentu prozy Schulza autor wypracowania nie zachował spójności. Słowa *Ważnym elementem w kreowaniu opisu miasta*… rozpoczynają zdanie, którego autor nie zapowiedział w poprzedniej części wypracowania (to wyraźne „pęknięcie” w kompozycji i logice wypowiedzi). Sformułowania o fragmencie opowiadania Schulza są uwikłane w kolejny błąd rzeczowy: autor *Sklepów cynamonowych* nie pisał o warszawskich realiach (błąd został w wypracowaniu powtórzony). Zdający nie porównał zasady zestawienia tekstów, nie wykazał się rozumieniem pojęcia konwencja. Innym znakiem braku panowania nad sposobem komponowania wypowiedzi na poziomie rozszerzonym w wypracowaniu zdającego są liczne powtórzenia nie tylko słów, ale i partii myślowych oraz wyłącznie formalny charakter zakończenia. Zawiera ono bardzo ogólnikowe uwagi o roli miejsca w naszym życiu oraz o mieście i jego wpływie na życie artystów w ogóle. Nie zawiera natomiast spostrzeżeń podsumowujących tok analitycznych rozważań o tekstach danych w zadaniu, czyli o sposobach ukazania miasta w dwóch różnych fragmentach prozy.

Inne błędy zdających można ująć w rejestr:
- ✓ nierozumienie pojęć kluczowych dla tematu
- ✓ nieznajomość periodyzacji literatury
- ✓ nieprawdziwe wskazanie czasu powstania dzieła
- ✓ błędna klasyfikacja gatunkowa
- ✓ nieznajomość losów bohaterów (powstały w arkuszach nowe, nieznane polonistom „teksty")
- ✓ mieszanie faktów, koligacji
- ✓ zbyt dosłowne streszczanie danych w arkuszu fragmentów (bez zrozumienia języka).

Wnioski i rekomendacje

Na podstawie analizy wyników egzaminu maturalnego z języka polskiego oraz uwag egzaminatorów sprawdzających arkusze egzaminacyjne można sformułować następujące wnioski dotyczące czynników mających wpływ na przeciętny wynik średni uzyskany na maturze 2014 roku:
- ✓ nieznajomość treści lektur na poziomie podstawowym
- ✓ streszczenia lub parafrazy tekstów dołączonych do tematów
- ✓ powierzchowna analiza i interpretacja tematów
- ✓ słaba umiejętność analizy i interpretacji tekstów
- ✓ pobieżna lektura tekstów załączonych do zadań
- ✓ nieuważna lektura poleceń zadań
- ✓ błędy rzeczowe
- ✓ ograniczanie się do odczytywania sensów dosłownych i do powierzchownych obserwacji (słaba umiejętność czytania tekstów na poziomie symbolicznym)
- ✓ ograniczenie się do rejestrowania środków stylistycznych, bez wskazania ich funkcji
- ✓ nieznajomość podstawowej terminologii z zakresu poetyki, historii literatury, teorii literatury
- ✓ nieusystematyzowana wiedza historycznoliteracka lub jej brak.

W pracy dydaktycznej z uczniami przygotowującymi się do egzaminu maturalnego z języka polskiego wskazane jest marginalizowanie wpływu powyższych czynników na wynik egzaminu. Warto też doskonalić umiejętności:
- ✓ pisania dłuższych form wypowiedzi ze zwróceniem uwagi na komponowanie wypowiedzi, formułowanie wniosków zgodnych z tematem, poprawność stylistyczno-językową
- ✓ funkcjonalnej wobec tematu analizy i interpretacji tekstu literackiego
- ✓ pamiętać o doskonaleniu umiejętności rozumienia wszystkich tekstów zawartych w arkuszu: instrukcji, poleceń zawartych w teście, tematów wypracowań, tekstów będących podstawą rozwiązania zadań egzaminacyjnych
- ✓ językowe, wzbogacać słownictwo i wpajać konieczność przestrzegania norm poprawności pisowni.

W szkole powinno się uczyć analizowania kontekstowego, takiego, w którym różne aspekty tego samego zjawiska tworzą obraz rzeczywistości, historii, kultury typowy dla pogłębionego humanistycznego widzenia całości. Teksty literackie

Analizowanie tekstów epickich lub ich fragmentów może polegać na wybieraniu elementów dominujących spośród różnych składników:
- ✓ typ epiki, charakter narracji, typ narratora, stosunek narratora do przedmiotu wypowiedzi, faktów, bohaterów, przedmiotów, zdarzeń
- ✓ miejsce, czas powieściowy/epicki (fabuła epicka, motyw przewodni, akcja, wątki, epizody), obrazowanie literackie (językowe i kompozycyjne)
- ✓ inne elementy świata przedstawionego (np.: tematy, motywy, toposy, konwencja literacka).

Interpretacja w kontekstach ogólnych i właściwych może odsyłać do kontekstów: literackich, historycznoliterackich, filozoficznych, biograficznych, kulturowych (obejmujących zarówno typowe

dla kultury wysokiej, masowej, popularnej zjawiska, jak i elementy inne niż literatura, z innych dziedzin sztuki – wskazanych w podstawie programowej).

I jeszcze rady dotyczące komponowania wypowiedzi. Należy w trosce o jakość własnej wypowiedzi pamiętać o:

- ✓ zbudowaniu przekonującego wstępu
- ✓ ustaleniu toku argumentacji w rozwinięciu
- ✓ ustaleniu porządkującego kryterium
- ✓ zbudowaniu logicznej wypowiedzi o przejrzystym toku argumentacji (zamysł kompozycyjny)
- ✓ sformułowaniu problemu badawczy (jest tak..., ponieważ...)
- ✓ uporządkowaniu, zhierarchizowaniu precyzyjnych argumentów (ich wynikanie z siebie, często zaznaczone akapitowaniem)
- ✓ logicznym sumującym podsumowaniu (nie tylko formalne zakończenie, ale też sformułowanie w kilku zdaniach tego, co wynika z całej wypowiedzi)
- ✓ spójności wypowiedzi i unikaniu zbędnych powtórzeń
- ✓ właściwych proporcjach między poszczególnymi częściami, czyli wstępem, rozwinięciem i zakończeniem
- ✓ elementach uatrakcyjniających formę (np. motto, cytaty).

Aby osiągnąć sukces na egzaminie maturalnym, konieczne jest wykazanie się umiejętnością pracy z arkuszem, którego integralna częścią jest tekst literacki (cały lub jego fragment).

Przykład 1.

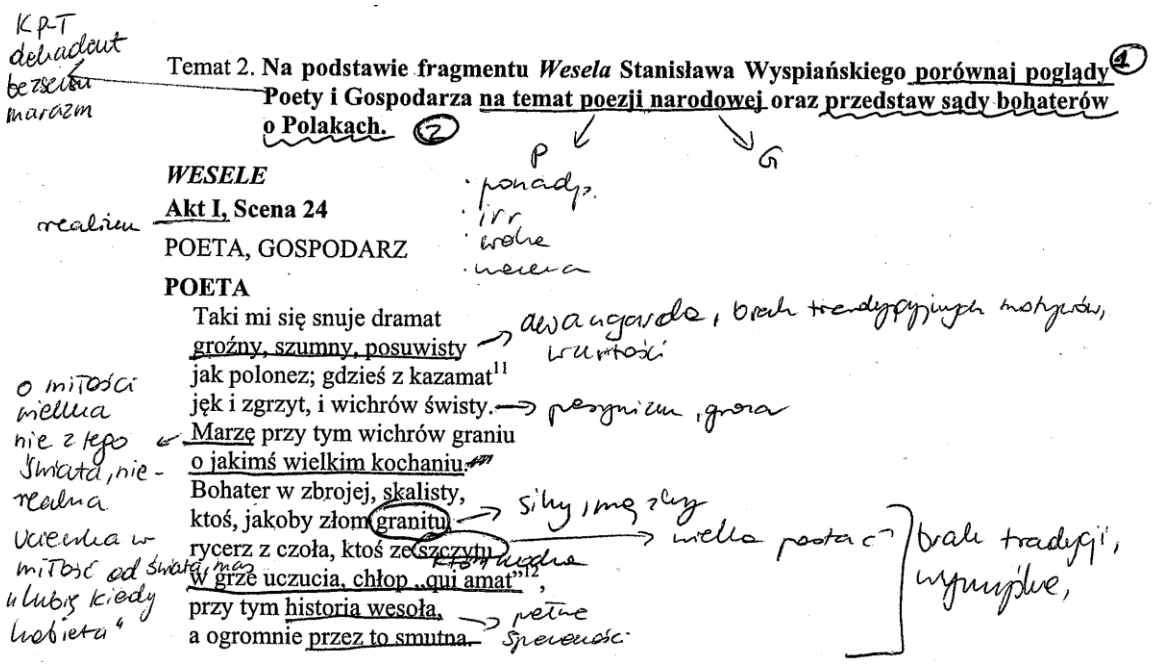

GOSPODARZ

To tak w każdym z nas coś woła:
jakaś historia wesoła,
a ogromnie przez to smutna.

POETA

A wszystko bajka wierutna.
Wyraźnie się w oczy wciska,
zbroją świeci, zbroją łyska
postać dawna, coraz bliska,
dawny rycerz w pełnej zbroi,
co niczego się nie lęka,
chyba widma zbrodni swojej,
a serce mu z bólów pęka,
a on, z takim sercem w zbroi,
zaklęty, u źródła stoi
i do mętów studni patrzy,
i przegląda się we studni.
A gdy wody czerpnie ręką,
to mu woda się zabrudni.
A pragnienie zdroju męką,
więc mętów czerpa ze studni;
u źródła, jakby zaklęty:
taki jakiś polski święty.

GOSPODARZ

Dramatyczne, bardzo pięknie –
u nas wszystko dramatyczne,
w wielkiej skali, niebotyczne –
a jak taki heros jęknie,
to po całej Polsce jęczy,
to po wszystkich borach szumi,
to po wszystkich górach brzęczy,
ale kto tam to zrozumi.

POETA

Dramatyczny, rycerz błędny,
ale pan, pan pierwszorzędny:
w zamczysku sam, osmętniały,
a zamek opustoszały,
i ten lud nasz, taki prosty,
u stóp zamku, u stóp dworu,
i ten pan, pełen poloru,
i ten lud prosty, rubaszny,
i ten hart rycerski, śmiały,
i gniew boski gromki, straszny.

GOSPODARZ

Tak się w każdym z nas coś burzy,
na taką się burzę zbiera,
tak w nas ciska piorunami,
dziwnymi wre postaciami:

Ocena Białoszewskiego

poezja narodowa: poglądy

11

tradycja

dawnym strojem, dawnym krojem,
a ze sercem zawsze swojem;
to dawność tak z nami walczy.
Coraz pamięć się zaciera – – – → powoli zaczynamy zapominać o przeszłości
tak się w każdym z nas coś zbiera.

POETA

Duch się w każdym poniewiera, chce wielkości, ponadprzeciętności; niereakcji
że czasami dech zapiera; poezji, zaparcia tchu, chce grać, egoista,
tak by gdzieś het gnało, gnało, → chce irracjonalności vs. spotyka pospolitość
tak by się nam serce śmiało
do ogromnych, wielkich rzeczy,
a tu pospolitość skrzeczy,
a tu pospolitość tłoczy,
włazi w usta, uszy, oczy;
duch się w każdym poniewiera
i chciałby się wydrzeć, skoczyć,
ręce po pas w krwi ubroczyć, → walka, aktywność – ich pragnienie
ramię rozpostrzeć szeroko,
wielkie skrzydła porozwijać,
lecieć, a nie dać się mijać; → motyw młodości dodaj mi skrzydeł, romantyczna ponadp.
a tu pospolitość niska
włazi w usta, ucho, oko; – –
daleko, co było z bliska –
serce zaryte głęboko,
gdzieś pod czwartą głębną skibą,
że swego serca nie dostać.

lud

GOSPODARZ

Tak się orze, tak się zwala
rok w rok, w każdym pokoleniu;
raz wraz dusza się odsłania,
raz wraz wielkość się wyłania czasami pojawia się jedn. wybitna
i raz wraz grąży się w cieniu.
Raz wraz wstaje wielka postać, →
że ino jej skrzydeł dostać,
rok w rok w każdym pokoleniu → ale jest tylko przez chwilę
i raz wraz przepada, gaśnie,
jakby czas jej przepaść właśnie. – niezrozumiałe
Każden ogień swój zapala,
każden swoją świętość święci... → każdy sobie, sam, nie ma jedności w społeczeństwie

POETA

My jesteśmy jak przeklęci, uciskani, biedni, przeklęci, nęceni przez irracjonalność
że nas mara, dziwo nęci, wytwory wyobraźni, marzenia
wytwór tęsknej wyobraźni
serce bierze, zmysły drażni; prymat uczucia, zmysłowość, impresjonizm
że nam oczy zaszły mgłami; → kolory impresjonizm
pieścimy się jeno snami,
a to, co tu nas otacza,
zdolność nasza przeinacza:
wszechświatość nie współgra z ich zdolnościami i potrzebami

w oczach naszych chłop urasta
do potęgi króla Piasta!

GOSPODARZ

A bo chłop i ma coś z Piasta,
coś z tych królów Piastów – wiele!
– Już lat dziesięć pośród siedzę,
sąsiadujemy o miedzę.
Kiedy sieje, orze, miele,
taka godność, takie wzięcie;
co czyni, to czyni święcie;
godność, rozwaga, pojęcie.
A jak modli się w kościele,
taka godność, to przejęcie;
bardzo wiele, wiele z Piasta;
chłop potęgą jest i basta.

[1901]

Stanisław Wyspiański, *Wesele*, Wrocław 1984.

Przykład 2.

Temat 2. **Porównaj obrazy miasta przedstawione we fragmentach opowiadania Brunona Schulza *Sierpień* i powieści Leopolda Tyrmanda *Zły*. Omów sposoby ukazania przestrzeni i funkcje, jakie ona pełni w obu utworach.**

SIERPIEŃ (fragment)

W sobotnie popołudnia wychodziłem z matką na spacer. Z półmroku sieni wstępowało się od razu w słoneczną kąpiel dnia. Przechodnie, brodząc w złocie, mieli oczy zmrużone od żaru, jakby zalepione miodem, a podciągnięta górna warga odsłaniała im dziąsła i zęby. I wszyscy brodzący w tym dniu złotym mieli ów grymas skwaru, jak gdyby słońce nałożyło swym wyznawcom jedną i tę samą maskę – złotą maskę bractwa słonecznego, i wszyscy, którzy szli dziś ulicami, spotykali się, mijali, starcy i młodzi, dzieci i kobiety, pozdrawiali się w przejściu tą maską, namalowaną grubą, złotą farbą na twarzy, szczerzyli do siebie ten grymas bakchiczny[1] – barbarzyńską maskę kultu pogańskiego.

Rynek był pusty i żółty od żaru, wymieciony z kurzu gorącymi wiatrami, jak biblijna pustynia. Cierniste akacje, wyrosłe z pustki żółtego placu, kipiały nad nim jasnym listowiem, bukietami szlachetnie uczłonkowanych filigranów zielonych, jak drzewa na starych gobelinach. Zdawało się, że te drzewa afektują wicher, wzburzając teatralnie swe korony, ażeby w patetycznych przegięciach ukazać wytworność wachlarzy listnych o srebrzystym podbrzuszu, jak futra szlachetnych lisic. Stare domy, polerowane wiatrami wielu dni, zabarwiały się refleksami wielkiej atmosfery, echami, wspomnieniami barw, rozproszonymi w głębi kolorowej pogody. Zdawało się, że całe generacje dni letnich (jak cierpliwi sztukatorzy, obijający stare fasady z pleśni tynku) obtłukiwały kłamliwą glazurę, wydobywając z dnia na dzień wyraźniej prawdziwe oblicze domów, fizjonomię losu i życia, które formowało je od wewnątrz. Teraz okna, oślepione blaskiem pustego placu, spały; balkony wyznawały niebu swą pustkę; otwarte sienie pachniały chłodem i winem.

Kupka obdartusów, ocalała w kącie rynku przed płomienną miotłą upału, oblegała kawałek muru, doświadczając go wciąż na nowo rzutami guzików i monet, jak gdyby z horoskopu tych metalowych krążków odczytać można było prawdziwą tajemnicę muru, porysowanego hieroglifami rys i pęknięć. Zresztą rynek był pusty. Oczekiwało się, że przed tę sień sklepioną z beczkami winiarza podjedzie w cieniu chwiejących się akacyj osiołek Samarytanina,

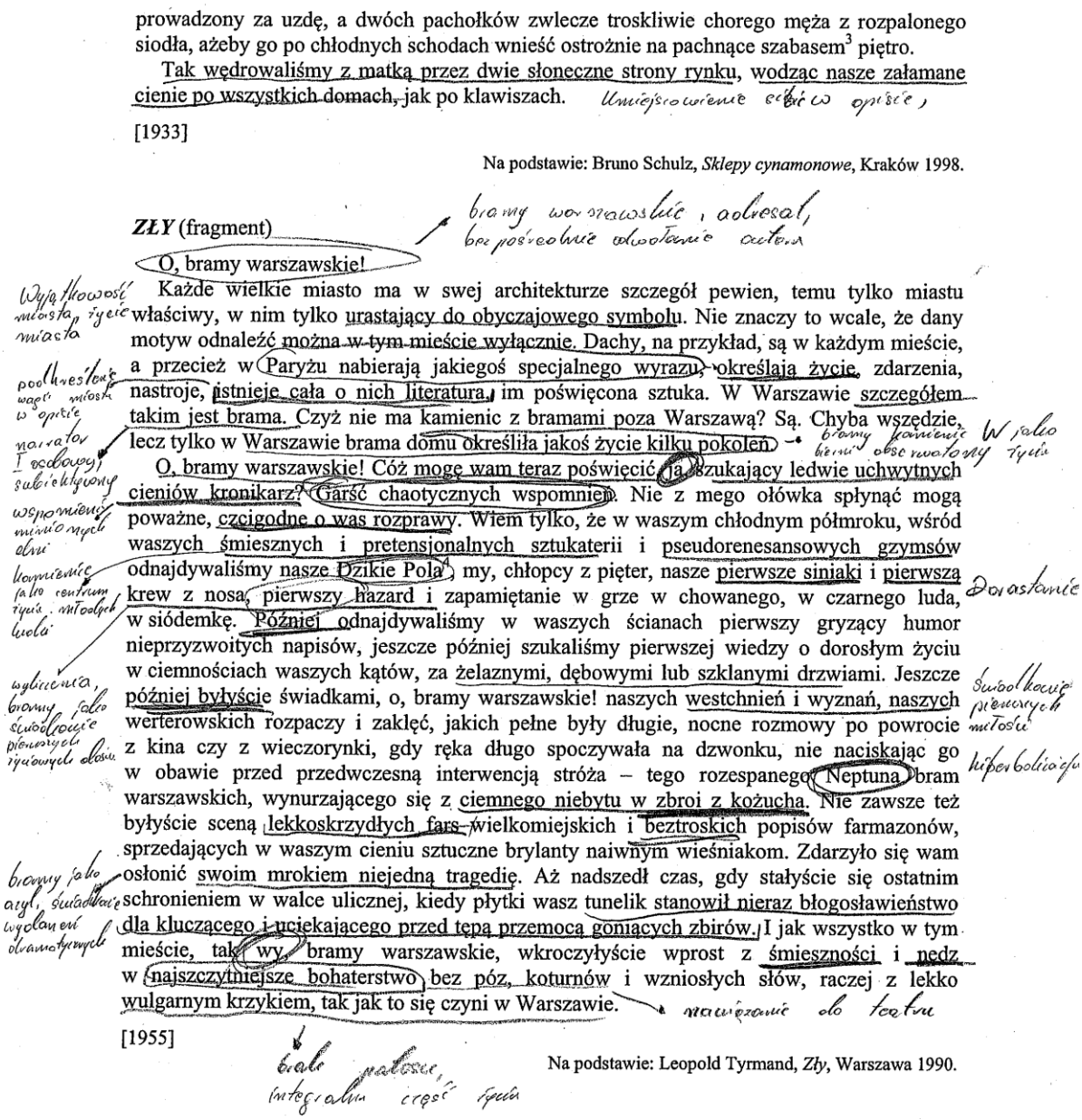

prowadzony za uzdę, a dwóch pachołków zwlecze troskliwie chorego męża z rozpalonego siodła, ażeby go po chłodnych schodach wnieść ostrożnie na pachnące szabasem[3] piętro.

Tak wędrowaliśmy z matką przez dwie słoneczne strony rynku, wodząc nasze załamane cienie po wszystkich domach, jak po klawiszach.

[1933]

Na podstawie: Bruno Schulz, *Sklepy cynamonowe*, Kraków 1998.

ZŁY (fragment)

O, bramy warszawskie!

Każde wielkie miasto ma w swej architekturze szczegół pewien, temu tylko miastu właściwy, w nim tylko urastający do obyczajowego symbolu. Nie znaczy to wcale, że dany motyw odnaleźć można w tym mieście wyłącznie. Dachy, na przykład, są w każdym mieście, a przecież w Paryżu nabierają jakiegoś specjalnego wyrazu, określają życie, zdarzenia, nastroje, istnieje cała o nich literatura, im poświęcona sztuka. W Warszawie szczegółem takim jest brama. Czyż nie ma kamienic z bramami poza Warszawą? Są. Chyba wszędzie, lecz tylko w Warszawie brama domu określiła jakoś życie kilku pokoleń.

O, bramy warszawskie! Cóż mogę wam teraz poświęcić ja, szukający ledwie uchwytnych cieniów kronikarz? Garść chaotycznych wspomnień. Nie z mego ołówka spłynąć mogą poważne, czcigodne o was rozprawy. Wiem tylko, że w waszym chłodnym półmroku, wśród waszych śmiesznych i pretensjonalnych sztukaterii i pseudorenesansowych gzymsów odnajdywaliśmy nasze Dzikie Pola, my, chłopcy z pięter, nasze pierwsze siniaki i pierwszą krew z nosa, pierwszy hazard i zapamiętanie w grze w chowanego, w czarnego luda, w siódemkę. Później odnajdywaliśmy w waszych ścianach pierwszy gryzący humor nieprzyzwoitych napisów, jeszcze później szukaliśmy pierwszej wiedzy o dorosłym życiu w ciemnościach waszych kątów, za żelaznymi, dębowymi lub szklanymi drzwiami. Jeszcze później byłyście świadkami, o, bramy warszawskie! naszych westchnień i wyznań, naszych werterowskich rozpaczy i zakłęć, jakich pełne były długie, nocne rozmowy po powrocie z kina czy z wieczorynki, gdy ręka długo spoczywała na dzwonku, nie naciskając go w obawie przed przedwczesną interwencją stróża – tego rozespanego Neptuna bram warszawskich, wynurzającego się z ciemnego niebytu w zbroi z kożucha. Nie zawsze też byłyście sceną lekkoskrzydłych fars wielkomiejskich i beztroskich popisów farmazonów, sprzedających w waszym cieniu sztuczne brylanty naiwnym wieśniakom. Zdarzyło się wam osłonić swoim mrokiem niejedną tragedię. Aż nadszedł czas, gdy stałyście się ostatnim schronieniem w walce ulicznej, kiedy płytki wasz tunelik stanowił nieraz błogosławieństwo dla kluczącego i uciekającego przed tępą przemocą goniących zbirów. I jak wszystko w tym mieście, tak wy, bramy warszawskie, wkroczyłyście wprost z śmieszności i nędz w najszczytniejsze bohaterstwo bez póz, koturnów i wzniosłych słów, raczej z lekko wulgarnym krzykiem, tak jak to się czyni w Warszawie.

[1955]

Na podstawie: Leopold Tyrmand, *Zły*, Warszawa 1990.

Notatki własne zdającego wskazują na umiejętność zaplanowania pracy, czyli tworzenia wypowiedzi własnej. Liczne graficzne wyodrębnienia odpowiednich fragmentów, zdań, słów (podkreślenie, zakreślenia, strzałki) wraz z dopiskami, komentarzami do tekstu to element rozpoznawania tematu i wydobywania z materiału źródłowego odpowiednich dla realizacji zadania spostrzeżeń.

Te operacje polonistyczne na tekstach i w arkuszach dowodzą między innymi opanowania: umiejętności uważnego (funkcjonalnego) odczytywania fragmentu, wydobywania z tekstu istotnych dla realizacji tematu spostrzeżeń (unikania pisania wszystkiego, co wie się o tekście literackim), selekcjonowania i hierarchizowania zjawisk. Taka strategia postępowania polonistycznego na pewno zagwarantuje sukces nie tylko na egzaminie.

HISTORIA

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z historii na poziomie podstawowym składał się z 37 zadań, w tym były zadania złożone, w których poszczególne części sprawdzały różne umiejętności określone w standardach wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego. Zadania otwarte i zamknięte uwzględniały historię polityczną, historię społeczno-gospodarczą oraz historię kultury na przestrzeni wszystkich epok historycznych od starożytności poprzez średniowiecze, czasy nowożytne, wiek XIX aż do końca XX wieku. W arkuszu wykorzystano różnorodne źródła wiedzy historycznej.

Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań w arkuszu egzaminacyjnym zdający mógł uzyskać maksymalnie 100 punktów.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**430**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	356
	z liceów profilowanych	2
	z techników	68
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	4
	ze szkół publicznych	413
	ze szkół niepublicznych	17
	ze szkół na wsi	39
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	121
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	204
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	66
	kobiety	169
	mężczyźni	261

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z historii jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>20 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>120 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>156</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>8</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>126</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[3] (§ 143)</td><td>1</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="3">w przypadku:</td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust.1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust.2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>10</td></tr>
</table>

*Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[3] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

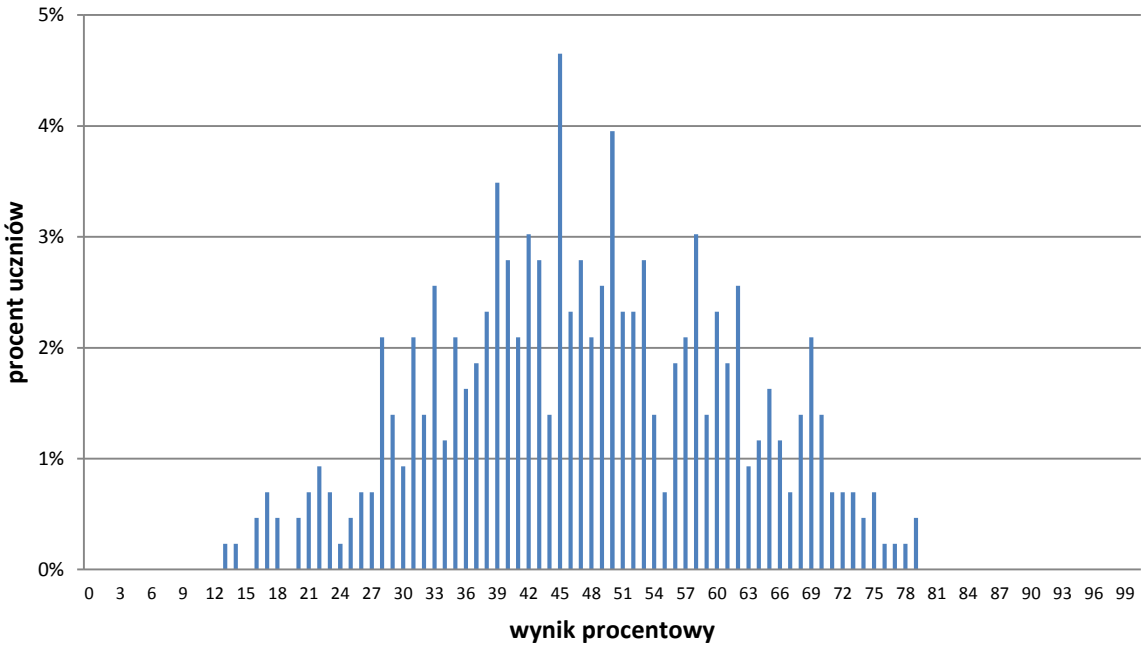

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
430	13	79	47	45	47	14

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie charakterystycznych cech cywilizacji starożytnych.	74
2a	Tworzenie informacji	Wyciąganie wniosków wynikających z porównania.	56
2b	Korzystanie z informacji	Odczytanie informacji z tekstu.	85
2c	Wiadomości i rozumienie	Znajomość zasady organizacji społeczeństwa egipskiego.	38
3.	Korzystanie z informacji	Uporządkowanie chronologiczne wydarzeń historycznych ze starożytności.	58
4a	Korzystanie z informacji	Uogólnienie informacji z tekstu.	82
4b	Wiadomości i rozumienie	Znajomość korzeni kultury i języka polskiego.	36
5a	Korzystanie z informacji	Uogólnienie informacji z tekstu.	5
5b	Korzystanie z informacji	Wskazanie następstw wzniesienia określonych budowli w starożytnym Rzymie.	74
6a	Korzystanie z informacji	Uogólnienie informacji z tekstu.	12
6b	Wiadomości i rozumienie	Znajomość dokonań cesarzy rzymskich.	54
7.	Korzystanie z informacji	Wyszukanie informacji zawartych w treści mapy.	86
8.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość wydarzeń z historii średniowiecza.	46
9a	Korzystanie z informacji	Wyjaśnienie skutków zjawiska.	37
9b	Korzystanie z informacji	Uogólnienie informacji z tekstu – rozpoznanie postaci.	50
10a	Korzystanie z informacji	Wyjaśnienie przyczyn zjawiska.	47
10b	Tworzenie informacji	Formułowanie oceny i jej uzasadnienie.	40
11.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość struktury społeczeństwa miast średniowiecznych.	28
12a	Korzystanie z informacji	Zestawienie informacji ze źródeł.	72
12b	Korzystanie z informacji	Wybieranie informacji wyjaśniających problem.	65
13a	Tworzenie informacji	Porównanie opinii autorów źródeł o postaci.	93
13b	Korzystanie z informacji	Wskazanie przyczyn różnej oceny postaci króla.	65
13c	Tworzenie informacji	Krytyczna analiza źródeł – ocena prawdziwości sformułowań.	70
14.	Korzystanie z informacji	Wskazanie przyczyn zmian demograficznych.	57

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
15.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość faktów ze średniowiecza.	66
16a	Korzystanie z informacji	Wyjaśnienie przyczyn postawy autora źródła.	73
16b	Wiadomości i rozumienie	Znajomość konsekwencji wydarzenia.	57
17.	Tworzenie informacji	Interpretacja źródła ikonograficznego – wyjaśnienie wymowy przekazu ikonicznego.	22
18a	Korzystanie z informacji	Wyjaśnienie przyczyn zjawiska.	31
18b	Tworzenie informacji	Formułowanie oceny i jej uzasadnienie.	51
19a	Korzystanie z informacji	Uogólnienie informacji z tekstu.	53
19b	Tworzenie informacji	Formułowanie oceny i jej uzasadnienie.	59
20a	Korzystanie z informacji	Odczytanie informacji z tekstu.	76
20a	Wiadomości i rozumienie	Znajomość biografii (działalności) postaci historycznych.	16
21a	Korzystanie z informacji	Wyjaśnienie przyczyn decyzji władcy.	28
21b	Tworzenie informacji	Formułowanie oceny i jej uzasadnienie.	67
22a	Korzystanie z informacji	Umieszczenie wydarzeń w czasie.	79
22b	Wiadomości i rozumienie	Znajomość funkcji budowli historycznych.	43
22c	Korzystanie z informacji	Wyszukanie informacji w tekście.	46
23a	Korzystanie z informacji	Umiejscowienie wydarzeń w przestrzeni.	43
23b	Korzystanie z informacji	Wskazanie możliwych skutków inwestycji.	53
24a	Tworzenie informacji	Rozpoznanie wydarzenia i uzasadnienie odpowiedzi.	41
24b	Tworzenie informacji	Formułowanie oceny i jej uzasadnienie.	54
25a	Korzystanie z informacji	Uogólnienie informacji z tekstu.	34
25b	Korzystanie z informacji	Odczytanie informacji z tekstu.	47
26a	Wiadomości i rozumienie	Znajomość dokonań twórców polskich z XIX wieku.	22
26b	Korzystanie z informacji	Wyjaśnienie przyczyn zjawiska.	67
27a	Korzystanie z informacji	Uogólnienie informacji z tekstu – podanie nazwy polityki władz.	14
27b	Korzystanie z informacji	Wyjaśnienie skutków polityki.	8
28.	Tworzenie informacji	Uzasadnienie tezy zawartej w tekście.	51

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
29.	Korzystanie z informacji	Uporządkowanie chronologiczne wydarzeń historycznych z XIX wieku.	26
30a	Tworzenie informacji	Formułowanie oceny i jej uzasadnienie.	24
30b	Korzystanie z informacji	Wskazanie celu działań.	32
30c	Korzystanie z informacji	Odczytanie informacji z tekstu.	82
30d	Korzystanie z informacji	Wybranie informacji z tekstu w celu wyjaśnienia problemu.	41
30e	Korzystanie z informacji	Odczytanie informacji z tekstu.	73
31a	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie stylu w sztuce użytkowej.	13
31b	Korzystanie z informacji	Wskazanie cech charakterystycznych stylu.	8
32a	Korzystanie z informacji	Uogólnienie informacji z tekstu.	30
32b	Wiadomości i rozumienie	Znajomość nazw aktów prawnych.	36
32c	Wiadomości i rozumienie	Znajomość faktów związanych z przewrotem majowym.	27
33.	Tworzenie informacji	Interpretacja źródła ikonograficznego – wyjaśnienie propagandowego celu przekazu ikonicznego.	31
34a	Korzystanie z informacji	Umieszczenie wydarzeń historycznych w przestrzeni.	50
34b	Wiadomości i rozumienie	Znajomość polityków XX wieku.	25
34c	Wiadomości i rozumienie	Znajomość terminów związanych z historią gospodarczą XX wieku.	49
34d	Tworzenie informacji	Formułowanie oceny i jej uzasadnienie.	32
35a	Korzystanie z informacji	Umieszczenie w czasie wydarzeń historycznych.	47
35b	Korzystanie z informacji	Wybranie z tekstu informacji wyjaśniających problem.	18
35c	Wiadomości i rozumienie	Znajomość biografii polityków XX wieku.	22
35d	Korzystanie z informacji	Umieszczenie wydarzenia historycznego w przestrzeni.	64
36a	Tworzenie informacji	Porównania danych statystycznych i sformułowanie wniosku.	48
36b	Korzystanie z informacji	Określanie najważniejszej przyczyny trendu w gospodarce wymienionych państw.	27
37.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość dokonań wybitnych przedstawicieli Kościoła katolickiego.	67

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z historii na poziomie rozszerzonym składał się z trzech części.
Część I to test sprawdzający wiadomości i umiejętności określone w standardach wymagań egzaminacyjnych z historii, głównie dla poziomu podstawowego. Zadania otwarte i zamknięte uwzględniały historię polityczną, historię społeczno-gospodarczą oraz historię kultury na przestrzeni wszystkich epok historycznych od starożytności poprzez średniowiecze, czasy nowożytne, wiek XIX aż do końca XX wieku.

Część II i część III zatytułowano *Społeczeństwa wobec najeźdźców, okupantów i zaborców od starożytności do XX wieku*.

Wszystkie zadania sprawdzały wiadomości i umiejętności opisane w standardach dla poziomu rozszerzonego. Zdający wykonywał polecenia do zamieszczonych w arkuszu źródeł wiedzy historycznej i pisał wypracowanie na jeden z dwóch tematów:
Temat 1. *Bić się czy nie bić?* Scharakteryzuj i oceń postawy Polaków wobec zaborców w XIX wieku.
Temat 2. *Przystosowanie czy opór?* Scharakteryzuj i oceń postawy Polaków wobec władzy komunistycznej w latach 1945 – 1956.
Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań w arkuszu egzaminacyjnym zdający mógł uzyskać maksymalnie 50 punktów, w tym za część I arkusza – 20 punktów, za część II – 10 punktów i za część III – 20 punktów.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**454**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	449
	z liceów profilowanych	0
	z techników	5
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	449
	ze szkół publicznych	429
	ze szkół niepublicznych	25
	ze szkół na wsi	3
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	71
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	218
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	162
	kobiety	218
	mężczyźni	236

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 6 osób − laureatów i finalistów Ogólnopolskiej Olimpiady Historycznej.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	2
	niesłyszący	0
	Ogółem	**2**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z historii jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>20 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>180 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>83</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>8</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>126</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[1] (§ 143)</td><td>1</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td></td><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>10</td></tr>
</table>

*Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[1] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

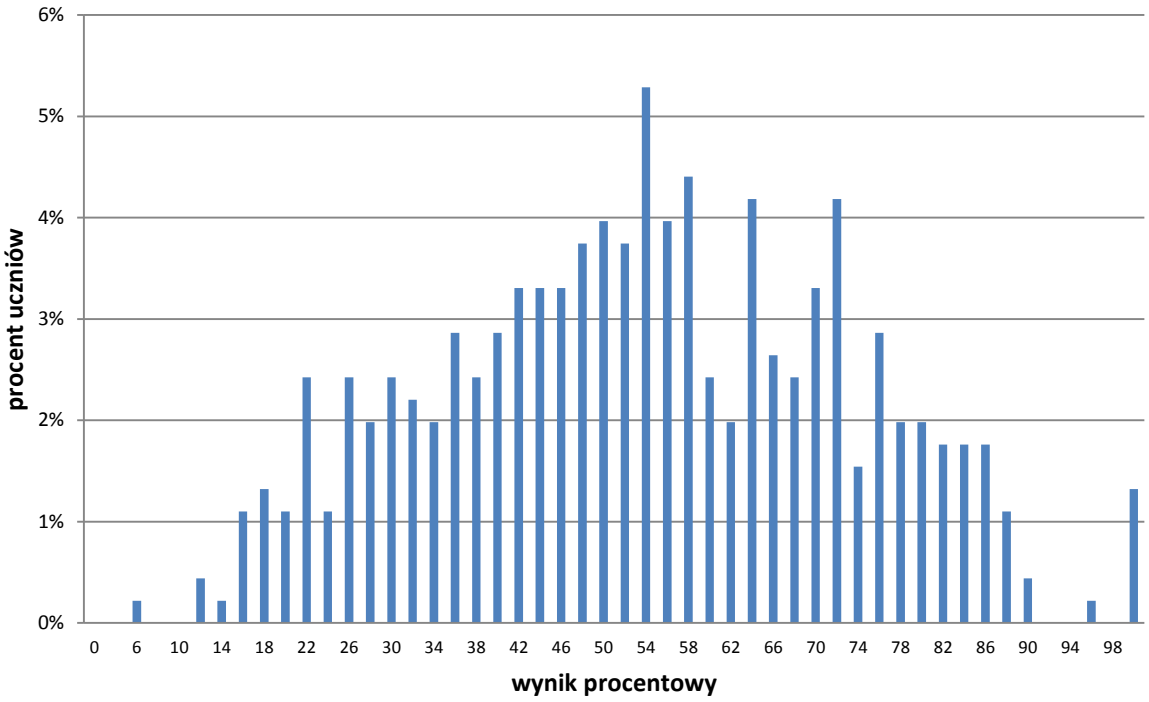

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
454	6	100	54	54	54	19

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródła kartograficznego – rozpoznanie starożytnego miasta i uzasadnienie odpowiedzi.	75
2.	Tworzenie informacji	Porównanie zjawisk społecznych w dwóch epokach.	80
3.	Korzystanie z informacji	Wykorzystanie informacji do wyjaśnienia zjawiska.	46
4.	Korzystanie z informacji	Wyszukanie i interpretacja informacji zawartych w przekazie ikonograficznym.	49
5.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość czasu panowania władców.	74
6.	Korzystanie z informacji	Analiza różnorodnych źródeł zgodnie z wymogami warsztatu historycznego w celu wyjaśnienia problemu.	65
7.	Korzystanie z informacji	Uogólnienie informacji z mapy.	46
8.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródła genealogicznego.	98
9.	Tworzenie informacji	Sformułowanie oceny polityki Napoleona zawartej w źródle i uzasadnienie odpowiedzi.	83
10.	Korzystanie z informacji	Uogólnianie informacji w celu rozpoznania ugrupowania politycznego i dobór argumentów uzasadniających odpowiedź.	59
11a	Korzystanie z informacji	Odczytanie informacji ze źródła statystycznego.	75
11b	Wiadomości i rozumienie	Znajomość przyczyn zjawiska gospodarczego.	69
12.	Korzystanie z informacji	Uogólnienie informacji w celu rozpoznania wydarzenia i określenia postawy autora źródła.	78
13.	Korzystanie z informacji	Analiza różnorodnych źródeł zgodnie z wymogami warsztatu historycznego w celu wyjaśnienia problemu.	50
14.	Korzystanie z informacji	Znajomość czasu wydarzenia i dobór argumentów uzasadniających odpowiedź.	38
15.	Korzystanie z informacji	Analiza źródła ikonograficznego zgodnie z wymogami warsztatu historycznego.	59
16.	Korzystanie z informacji	Wyjaśnienie związków między zjawiskami.	36
17.	Korzystanie z informacji	Wykorzystanie informacji do wyjaśnienia procesu.	68
18a	Korzystanie z informacji	Wyszukanie informacji w tekście.	70
18b	Wiadomości i rozumienie	Znajomość skutków wydarzenia.	44
19.	Tworzenie informacji	Wyciąganie wniosków z porównania informacji i uzasadnienie stanowiska.	73
20.	Korzystanie z informacji	Formułowanie opinii i jej uzasadnianie.	79
21.	Korzystanie z informacji	Wyszukanie i interpretacja informacji zawartych w przekazie ikonograficznym.	73
22.	Korzystanie z informacji	Wyszukanie i interpretacja informacji zawartych w źródle zgodnie z wymogami warsztatu historycznego.	57
23.	Wiadomości i rozumienie Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Pisanie własnego tekstu na podany temat.	36

Komentarz

Komentarz został opracowany na podstawie danych ogólnopolskich.

Zastosowane w 2014 roku arkusze egzaminacyjne z historii zarówno dla poziomu podstawowego, jak i rozszerzonego, były porównywalne z arkuszami z lat poprzednich pod względem sprawdzanych wiadomości i umiejętności. Poziom wykonania zadań był umiarkowanie trudny. Analiza rozwiązań zadań i ich wskaźniki statystyczne potwierdzają wnioski z lat ubiegłych dotyczące stopnia opanowania wiadomości i umiejętności opisanych w standardach wymagań egzaminacyjnych z historii. Popełnione przez maturzystów błędy wskazują na braki w opanowaniu faktografii, która jest podstawą umiejętności historycznych. Prawidłowa interpretacja źródeł historycznych, wyjaśnienie zjawisk i procesów, wnioskowanie, a także dokonywanie ocen i formułowanie własnego tekstu nie jest możliwe bez opanowania wiadomości przedmiotowych.

1. Analiza jakościowa zadań

Poziom podstawowy

Tegoroczni maturzyści dobrze opanowali umiejętność porównywania opinii zawartych w dwóch źródłach. Rozwiązując zadanie 13A., zdający musieli porównać sądy Jana Długosza i anonima tureckiego o królu Władysławie Warneńczyku, a w części B tego zadania – wskazać przyczynę różnej oceny króla przedstawioną w załączonych fragmentach kronik/źródeł. Zdający dobrze poradzili sobie także z oceną prawdziwości zdań dotyczących informacji z trzech źródeł – tablicy genealogicznej oraz fragmentów dwóch relacji ma temat bitwy pod Warną. Zadanie 13 w części A, jak i w częściach B oraz C prawidłowo rozwiązała większość zdających.

Nie sprawiało także maturzystom trudności wyjaśnienie pochodzenia nazwy Polska z języka niemieckiego i węgierskiego. W zadaniu 7. mieli oni porównać nazwy umieszczone na mapie i w tabeli, a następnie wyjaśnić jej etymologię.

Trudne było zadanie 5A, które sprawdzało znajomość terminu *cenzor*. Obudowę do zadania stanowił tekst starożytnego pisarza Diodora Sycylijskiego, w którym opisywał dokonania Appiusza Klaudiusza. Obudowę do zadania stanowił tekst starożytnego pisarza Diodora Sycylijskiego, w którym opisywał dokonania Appiusza Klaudiusza i informował, że Appiusz Klaudiusz *przy układaniu listy senatorów nie usunął żadnego z senatorów cieszących się złą sławą*. Ten fragment tekstu źródłowego wyraźnie wskazywał, że Appiusz Klaudiusz był cenzorem. Zdający podawali nazwy różnych urzędów w starożytnym Rzymie – „konsul", „trybun ludowy", „dyktator", „pretor", a niektórzy wymieniali nawet nazwy urzędników w polis ateńskiej – „strateg", „archont". Świadczy to o nieznajomości organizacji władzy w republice rzymskiej i kompetencji rzymskich urzędników.

Zadanie 6A sprawdzało znajomość terminu *pryncypat*. Obudową do tego zadania był fragment *Historii rzymskiej* Kasjusza Diona, w którym została scharakteryzowana władza cesarza w okresie pryncypatu. Od zdającego oczekiwano dokonania uogólnienia informacji zawartych w tekście ze szczególnym zwróceniem uwagi na fragment mówiący o zachowaniu przez władców urzędów z czasów republikańskich i dbałości o utrzymanie pozorów przyznania im władzy przez lud. Najczęściej zdający zamiast „pryncypat" podawali: „cesarstwo", „monarchia", „republika", co może świadczyć o nieznajomości procesu przemian ustrojowych w starożytnym Rzymie. Wśród zdających znaleźli się również tacy, którzy podawali terminy związane z historią polityczną starożytnej Grecji – „demokracja", „oligarchia".
Błędne rozwiązania w zadaniach 5A i 6A świadczą o brakach wiadomości z zakresu starożytności oraz braku umiejętności uogólniania informacji zawartych w tekstach źródłowych.
Kolejnym zadaniem wymagającym znajomości terminologii historycznej było zadanie 27A, które dotyczyło polityki Kulturkampfu. Zadający wykonywali to zadanie na podstawie fragmentu listu

biskupów do duchownych w zaborze pruskim z 1873 roku. Tekst tego listu świadczył o dążeniu państwa niemieckiego do ograniczenia niezależności Kościoła katolickiego oraz zawierał postanowienia podjęte przez biskupów w celu przeciwstawienia się decyzjom władz. Wśród błędnych odpowiedzi najczęściej pojawiał się termin „germanizacja". Niekiedy zdający starali się opisowo określić politykę niemiecką i podawali: „polityka antykościelna", „polityka antyklerykalna", „oddzielenie Kościoła od państwa". Zdający nie potrafili uogólnić informacji zawartych w tekście źródłowym. Błędne odpowiedzi świadczą o nieznajomości terminu Kulturkampf, nieznajomości celów polityki prowadzonej przeciwko Kościołowi katolickiemu w latach1871-1878 na terenie całych Niemiec, a nie tylko na terenie zaboru pruskiego. Problemy zdających z prawidłowym rozwiązaniem tego zadania mogą także świadczyć o częstym postrzeganiu, w praktyce szkolnej, polityki prowadzonej przez Otto von Bismarcka jedynie przez pryzmat doświadczeń mieszkańców zaboru pruskiego w XIX wieku.

Zadanie 20B sprawdzało wiedzę zdających o dokonaniach Stanisława Konarskiego – jednego z czołowych przedstawicieli polskiego oświecenia. Piszący otrzymał polecenie, aby wymienić dwie zasługi Konarskiego uzasadniające napis „Sapere auso", widniejący na medalu, który otrzymał on od króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Wiedza zdających o Stanisławie Konarskim jest niewielka, w odpowiedziach podawali oni często, że „był założycielem Szkoły Rycerskiej", „posłem na Sejm Wielki", „współautorem Konstytucji 3 maja". Oznacza to, że wybierali odpowiedź z zakresu dzieł reformatorskich epoki stanisławowskiej.

Wielu zdających nie zna także postaci z historii najnowszej. Bardzo trudne było zadanie 35C, w którym należało wykazać się znajomością podstawowych faktów z dziejów PRL, podając informację z biografii Władysława Gomułki.

Trudne dla zdających okazało się zadanie 31., którego obudowę stanowiła fotografia przedstawiająca secesyjny dzban. Zdający w części A musieli podać nazwę stylu w sztuce użytkowej przełomu XIX i XX wieku, dla którego reprezentatywny był przedmiot przedstawiony na fotografii. Różnorodność niewłaściwych odpowiedzi udzielonych przez zdających świadczy o małej umiejętności rozpoznawania stylów w sztuce, o braku znajomości nazw tych stylów i czasu, w którym one występowały, oraz o nieuważnym przeczytaniu polecenia, w którym informacja o czasie została podana wprost („przełomu XIX i XX wieku). Wśród odpowiedzi pojawiały się: „gotyk", „barok", „rokoko", „romantyzm", „kubizm". Zdający samodzielnie tworzyli nazwy stylu i podawali: „groteskowy", „nowożytny", „przeozdobny". Zadanie w części B polegało na podaniu dwóch cech stylu, dla którego jest reprezentatywny przedstawiony na fotografii dzban. Sformułowania użyte przez zdających świadczą o braku umiejętności odczytania informacji zawartych w źródle – powinni dostrzec falistość linii i motywy roślinne.

W zadaniu 35B wymagano od zadających umiejętności wybierania ze źródła informacji wyjaśniających problem. Maturzyści nie potrafili określić, dlaczego wiadomość o wydarzeniach w Poznaniu w czerwcu 1956 r. bardzo szybko przedostała się na Zachód, chociaż we fragmencie „Dzienników" Anny Kowalskiej, będącym obudową do tego zadania, zawarto informację o odbywających się w tym czasie w Poznaniu Międzynarodowych Targach. Wielu zdających nie wykorzystało tej informacji. Wśród niepoprawnych odpowiedzi najczęściej powtarzało się stwierdzenie, że „Poznań jest wysunięty na zachód i dlatego informacje szybko przedostały się zagranicę".

Z omówionych powyżej odpowiedzi na zadania, które okazały się dla zdających bardzo trudne wynika, że podstawową przyczyną niepowodzeń w prawidłowym ich rozwiązaniu był brak elementarnej wiedzy historycznej, koniecznej do prawidłowego odczytania oraz właściwej interpretacji źródeł historycznych.

Poziom rozszerzony

Najłatwiejsze dla zdających historię na poziomie rozszerzonym okazało się zadanie 8. wyposażone w tablicę genealogiczną władców Francji z dynastii Burbonów panujących w latach 1715–1830. Zdający musieli wykazać się umiejętnością wybierania informacji z załączonego źródła. Jedyne pomyłki zdarzały się przy odczytywaniu z tablicy danych córki władcy dwóch państw – Polski i Saksonii, która była matką trzech królów Francji. Odpowiedź – „Maria Józefa" nie była punktowana, gdyż tablica zawiera informacje o dwóch kobietach noszących te imiona – Marii Józefie Habsburg i Marii Józefie Wettyn. Zdający otrzymywał punkt dopiero po podaniu pełnej odpowiedzi – „Maria Józefa Wettyn".

Zdający poradzili sobie dobrze z zadaniami wyposażonymi w dwa lub trzy źródła, np. z zadaniem 19. (p=0,70) oraz z zadaniem 20. (p=0,79). Zadania te wymagały wykazania się umiejętnościami złożonymi, konfrontowania informacji z różnorodnych źródeł – pisanych i ikonograficznych, oceny prawdziwości przekazu, wyciągania wniosków wynikających z porównania.

Zadanie 19. było wyposażone w trzy źródła – fragmenty prac dwóch historyków Władysława Czaplińskiego i Adama Kerstena oraz mapę przedstawiającą projekt rozbioru Rzeczypospolitej na mocy traktatu zawartego w Radnot w 1656 r. Zdający mieli ocenić, czy po wkroczeniu wojsk szwedzkich spełniły się nadzieje polskiej szlachty na pozytywne zmiany zarówno w relacjach z nowym władcą, jak i w polityce zagranicznej. Większość zdających prawidłowo odczytała informacje z dwóch źródeł pisanych i stwierdziła, że „nadzieje szlachty dotyczące utrzymania wolności szlacheckiej nie ziściły się, gdyż Karol Gustaw dążył do wzmocnienia swojej władzy, nie przestrzegał zasad demokracji szlacheckiej, groził konfiskatą dóbr za niestawienie się na elekcję". Wnioski dotyczące polityki zagranicznej także okazały się w większości trafne. Zdający pisali: „układ w Radnot potwierdza, że Szwedzi nie mieli zamiaru walczyć o odzyskanie ziem polskich na wschodzie, porozumieli się z Rosją i Kozakami w celu podziału ziem Rzeczypospolitej".

Wśród zadań zawartych w arkuszu dla poziomu rozszerzonego żadne zadanie nie okazało się dla zdających bardzo trudne. Wynika to z faktu świadomego wyboru przedmiotu egzaminacyjnego. Natomiast poziom wykonania od 20% do 49% [zadania trudne] uzyskały tylko cztery zadania.

W zadaniu 16. wymagano od zdających wyjaśnienia zachowania żony Hazdrubala, która w wypowiedzi skierowanej do męża przypomniała mu, że „będzie zdobił tryumf". Oczekiwano od piszących wiedzy na temat rzymskiego zwyczaju uhonorowania zwycięskiego wodza. Tym wodzem był Scypion, któremu poddał się Hazdrubal. Wywołało to oburzenie jego żony, która przypomniała mu, że będzie zmuszony uczestniczyć w hańbiącej dla pokonanego uroczystości. Odpowiedzi zdających często wskazywały, iż nie wiedzą oni, kto był zwycięzcą, a kto się poddał oraz nie rozumieją, że w opinii żony Hazdrubal był człowiekiem pozbawionym honoru. Oto dwie błędne odpowiedzi zdających: „Hazdrubal miał odbyć tryumf. Jego żona mu o tym przypomniała i była oburzona, że ona nie będzie z nim w czasie uroczystości"*;* oraz „Żona Hazdrubala wykrzyczała, że wszystko zaprzepaścił, poddając się i nie będzie miał tryumfu".
Niektóre odpowiedzi świadczą, że zdający nie zrozumieli polecenia. W odpowiedzi oceniali postępowanie Hazdrubala i wręcz usprawiedliwiali je: „Hazdrubal w opinii żony postąpił źle, ale tak naprawdę to on miał rację, bo dzięki poddaniu się ocalił życie, a jego żona zginęła".

Podobnie jak w ubiegłych latach zdający mieli problemy z zadaniem polegającym na sformułowaniu prawidłowego tytułu mapy. W zadaniu 7. zdający powinni dokonać analizy treści mapy i na jej podstawie określić: temat – straty terytorialne/zmiany terytorialne, czas – od końca XVII do końca XVIII w., oraz przestrzeń – Imperium Osmańskie/Turcja. Zdający otrzymywał punkt, gdy trzy elementy odpowiedzi były prawidłowe. Największy problem mieli absolwenci z podaniem prawidłowego czasu zmian terytorialnych ukazanych na mapie, choć warto zwrócić uwagę, że w legendzie mapy podane były lata, w których następowały kolejne straty terytorialne. Zdający albo nie dokonali analizy treści podanych w legendzie mapy, albo nie potrafili określić, w którym wieku

doszło do tych wydarzeń. Zdarzało się także, że nieprawidłowo określali przestrzeń, której dotyczyły zmiany przedstawione na mapie. Traktowali ją zbyt szeroko, lub zbyt wąsko, np. „zmiany w basenie Morza Śródziemnego", „straty terytorialne Turcji na rzecz Austrii".

Praca z mapą stanowi nadal wyzwanie dla maturzystów, a nauczyciele powinni poświęcać wiele uwagi ćwiczeniom z mapą na lekcjach historii. Warto jednak podkreślić, że zauważalny jest przyrost umiejętności w rozwiązywaniu tego typu zadań. W tym roku ponad 40% maturzystów dobrze poradziło sobie z formułowaniem tytułu mapy.

W arkuszach maturalnych z historii, jak co roku, jest wiele zadań sprawdzających umiejętność interpretacji źródeł ikonograficznych: plakatów, rysunków satyrycznych, reklam, obrazów. W arkuszach maturalnych z historii pojawiają się źródła ikonograficzne z różnych epok. W tym roku umiejętność interpretacji źródeł ikonograficznych była wymagana na poziomie rozszerzonym w zadaniach: 4., 6., 14., 15., 20., i 21. Zdający najsłabiej (p=0, 48) poradzili sobie z interpretacją treści plakatu wydanego we Włoszech w czasie II wojny światowej, a przedstawiającego samuraja wymierzającego mieczem cios amerykańskim okrętom. Plakat ten stanowił materiał do zadania 14. Zdający był proszony o określenie, kiedy najwcześniej mógł ukazać się plakat. W tej części zadanie miało charakter zamknięty. Po dokonaniu wyboru właściwej daty zdający powinien uzasadnić swój wybór, interpretując poszczególne elementy plakatu. W wielu odpowiedziach na to pytanie w argumentacji brakowało odniesień do treści plakatu. Zdający uzasadniali wybór 1941 r. bez podania, co oznacza przedstawiony na plakacie samuraj, pod jaką banderą jest widniejący na nim okręt, nie zauważano flag państw Osi– Niemiec, Włoch i Japonii w tle ilustracji. Oto jedno z takich uzasadnień: „Japonia przystąpiła wtedy do wojny". Za taką odpowiedź, nawet wtedy, gdy dokonano prawidłowego wyboru daty, zdający nie otrzymywał punktu. Zdarzały się także wręcz zaskakujące pomysły na interpretację treści plakatu, np.: „Japończyk chce popełnić samobójstwo. Chce to zrobić w typowy dla tego kręgu kulturowego sposób. Popełnia harakiri".

2. Problem „pod lupą"

Tegoroczne tematy wypracowań maturalnych na poziomie rozszerzonym dotyczyły postaw społeczeństw wobec najeźdźców, okupantów, zaborców. W tematach wypracowań nawiązano do tytułów prac – publicysty Tomasza Łubieńskiego oraz historyka Andrzeja Friszke. Rozwiązanie tego zadania wymaga od zdającego wykazania się umiejętnością o charakterze ponadprzedmiotowym – skonstruowania spójnej, logicznej wypowiedzi pisemnej sformułowanej poprawną polszczyzną.

Zdający wybierali w większości temat pierwszy dotyczący postaw Polaków wobec zaborców w XIX wieku. Nad pracami w układzie problemowym przeważały prace w układzie chronologicznym Zdający najczęściej opisywali udział Polaków w powstaniach narodowych, często pomijali w rozważaniach inne niż zbrojne formy walki o niepodległość. W wielu pracach skupili uwagę na wydarzeniach, do których doszło w zaborze rosyjskim, a jedynie na marginesie zauważano problem postaw Polaków wobec zaborców pruskiego i austriackiego. Dużą trudność sprawia maturzystom przedstawienie ewolucji w postawach Polaków w poszczególnych zaborach w XIX wieku. Przytoczone poniżej wypracowanie jest przykładem pracy, w której piszący ujął temat chronologicznie i najwięcej uwagi poświecił wydarzeniom mających miejsce w zaborze rosyjskim. Autor podjął próbę ocenić skutki polskich zrywów narodowych, a także przytoczył w swym opisie inne formy działalności patriotycznej Polaków nie zawsze związane z walką zbrojną. Wymienił kilka postaci związanych z tematem wypracowania, np.: Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Józefa Chłopickiego, Aleksandra Świętochowskiego, Michała Drzymały, ale przed podjęciem próby oceny.

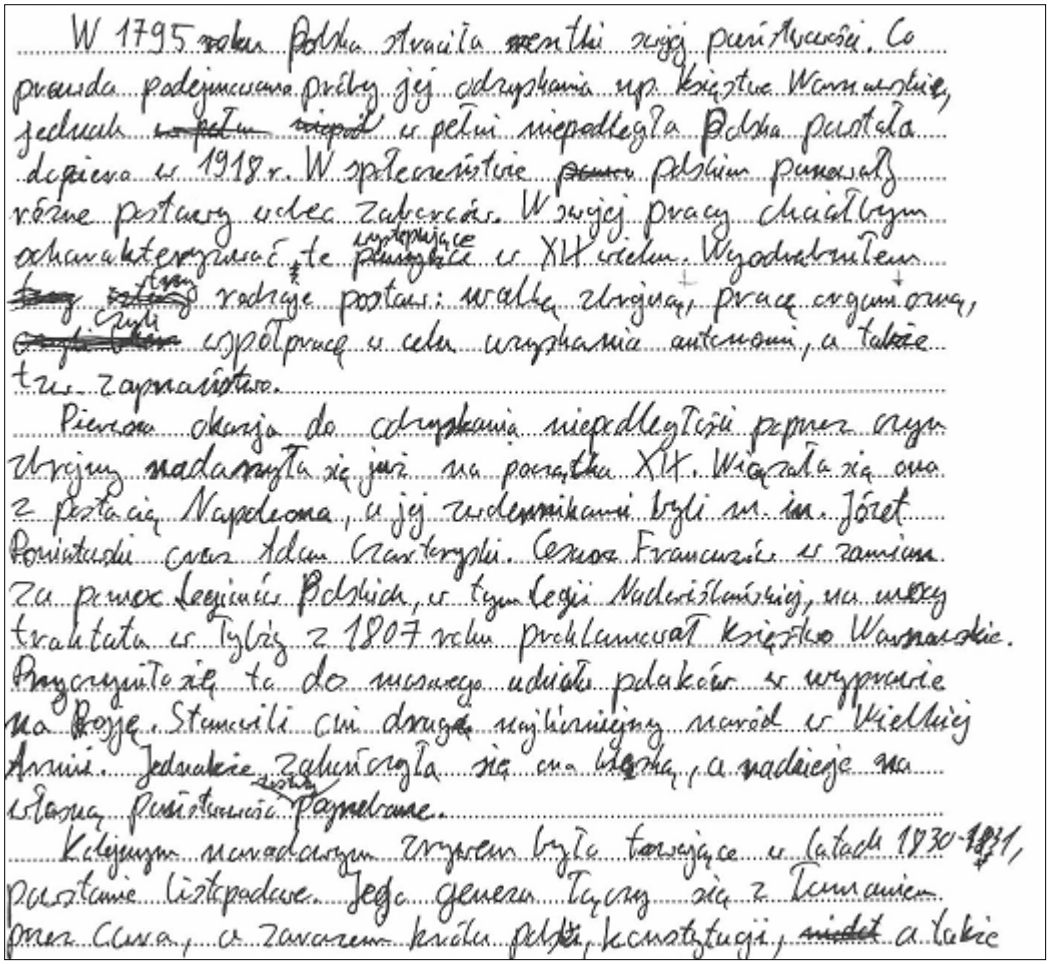

W 1795 roku Polska straciła resztki swojej państwowości. Co prawda podejmowano próby jej odzyskania np. Księstwo Warszawskie, jednak w pełni niepodległa Polska powstała dopiero w 1918 r. W społeczeństwie polskim panowały różne postawy wobec zaborców. W swojej pracy chciałbym scharakteryzować te występujące w XIX wieku. Wyodrębniłem trzy rodzaje postaw: walkę zbrojną, pracę organiczną, czyli współpracę w celu uzyskania autonomii, a także tzw. zapraszaństwo.

Pierwsza okazja do odzyskania niepodległości poprzez czyn zbrojny nadarzyła się już na początku XIX. Wiązała się ona z postacią Napoleona, a jej zwolennikami byli m. in. Józef Poniatowski oraz Adam Czartoryski. Cesarz Francuzów w zamian za pomoc Legionów Polskich, w tym Legii Nadwiślańskiej, na mocy traktatu w Tylży z 1807 roku proklamował Księstwo Warszawskie. Przyczyniło się to do masowego udziału polaków w wyprawie na Rosję. Stanowili oni drugą najliczniejszy naród w Wielkiej Armii. Jednakże zakończyła się ona klęską, a nadzieje na własną państwowość zostały pogrzebane.

Kolejnym narodowym zrywem było trwające w latach 1830-1831, powstanie listopadowe. Jego geneza łączy się z łamaniem przez Cara, a zarazem króla polski, konstytucji, a także

braku brakiem możliwości działania legalnej opozycji. Już w 1819 mjr. Walerian Łukasiński założył Wolnomularstwo Polskie, a w 1821 Towarzystwo Patriotyczne. Jednak organizacją, która do wybuchu powstania przyczyniła się w największym stopniu było założone w 1828 Sprzysiężenie Podchorążych. Po wybuchu powstania, okazało się, że ma charakter szlachecki. Jednakże z powodu złego dowodzenia, przewagi militarnej Rosji, a także niechęci niższych stanów powstanie upadło. Doprowadziło jedynie do śmierci wielu młodych, a więc stanowiących przyszłość, ludzi, a także represji, które zniweczyły wszelkie dokonania okresu 1815–1830.

Podczas Wielkiej Emigracji również podejmowano ten temat. W programach Towarzystwa Demokratycznego Polskiego, a także Gromad Ludu Polskiego znajdowała się walka zbrojna. Polacy działali również w organizacjach rewolucyjnych np. udział Lelewela w Młodej Europie Mazziniego. Doprowadziło to do wybuchu kolejnych powstań: krakowskiego w 1846 i wielkopolskiego podczas Wiosny Ludów (1848). One także skończyły się porażką: w Zaborze austriackim zlikwidowano odrębność Rzeczpospolitej Krakowskiej, a w pruskim Wielkiego Księstwa Poznańskiego.

Ostatnim zrywem w XIX wieku było powstanie Styczniowe, które wybuchło w 1863 roku. Jego głównymi zwolennikami była frakcja czerwonych z Zygmuntem Padlewskim i Stefanem Bobrowskim na czele. Domagali się oni, nie tylko niepodległości, ale także szerokich reform społecznych, dlatego spotkali się ze sprzeciwem białych, którzy na początku próbowali powstrzymać walkę. Później natomiast przejęli nad nią kontrolę. O ile powstanie listopadowe miało pewne szanse na powodzenie, to styczniowe stanowiło jedynie bezsensowny zryw. Małe partyzanckie grupy nie miały szans z regularną rosyjską armią, więc powstanie, jak poprzednie, upadło.

Walka zbrojna przyniosła wyniszczenie ziem polskich. Zginęła ogromna ilość młodych ludzi, prawdziwych

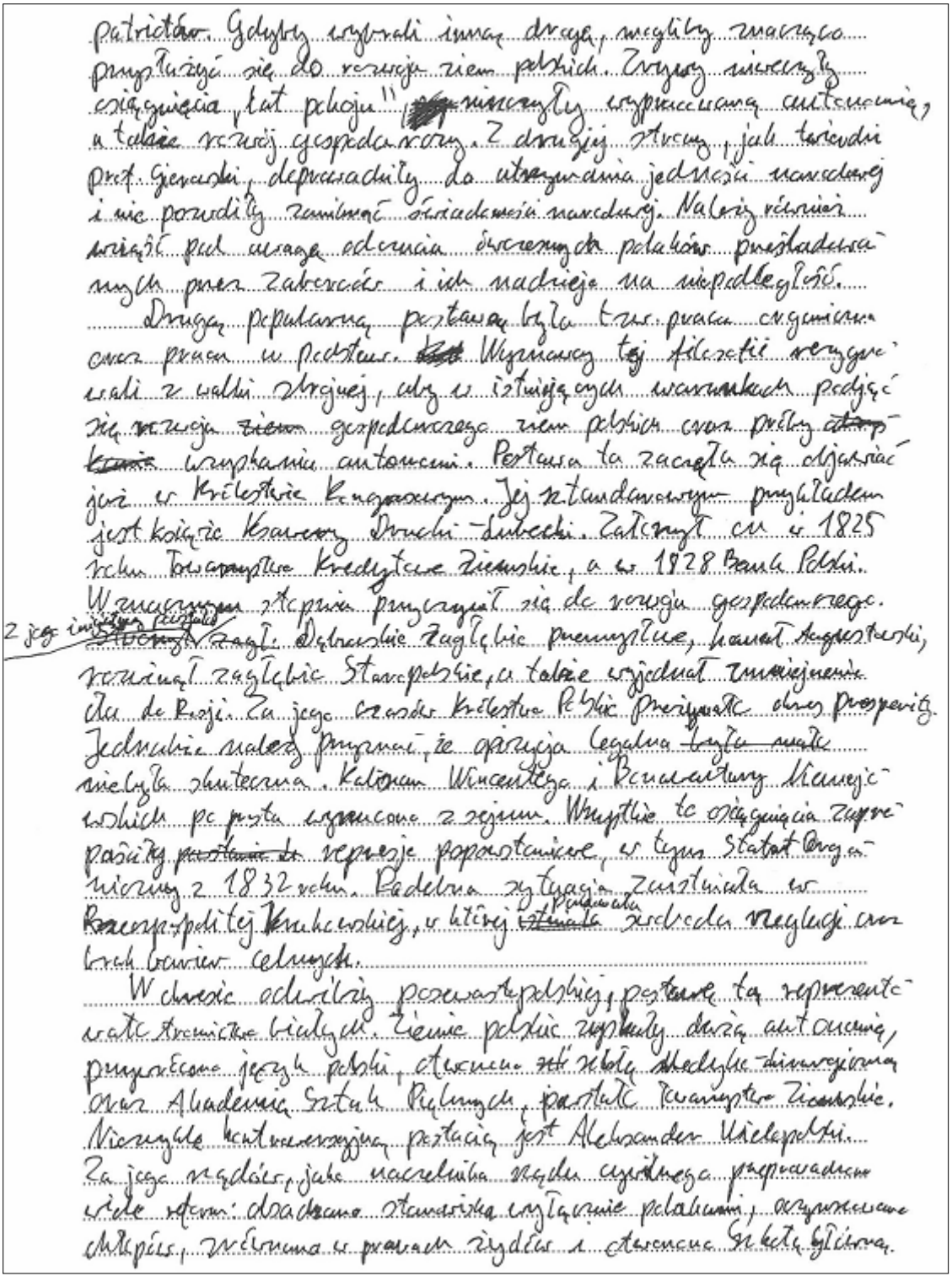

patriotów. Gdyby wybrali inną drogę, mogliby znacząco przyczynić się do rozwoju ziem polskich. Zwolennicy niezależności [illegible] lat pokoju [illegible] wypracowaną autonomią, a także rozwój gospodarczy. Z drugiej strony, jak twierdził prof. Gierowski, doprowadziły do utrzymania jedności narodowej i nie pozwoliły zamknąć świadomości narodowej. Należy również wziąć pod uwagę odczucia ówczesnych polaków przeżywających upadek państwa. Zabezpieczać i im nadzieję na niepodległość.

Drugą popularną postawą była tzw. praca organiczna czyli praca u podstaw. Wyznawcy tej doktryny rezygnowali z walki zbrojnej, aby w istniejących warunkach podjąć się rozwoju ziem gospodarczego ziem polskich oraz próby [illegible] uniezależnienia autonomii. Postawa ta zaczęła się objawiać już w Królestwie Kongresowym. Jej [illegible] przykładem jest książę Krasiński Druccki-Lubecki. Założył on w 1825 roku Towarzystwo Kredytowe Ziemskie, a w 1828 Bank Polski. W zamierzeniu zaczęli przyczynić się do rozwoju gospodarczego. Z jego inicjatywy [illegible] Zagl. Dobrzańskie Zagłębie Przemysłowe, kanał Augustowski, rozbudował Zagłębie Staropolskie, a także wyjednał zniesienie ceł do Rosji. Za jego czasów Królestwo Polskie przeżywało okres prosperity. Jednakże należy przyznać, że opozycja legalna była mała nie była skuteczna. Kalkowa Wincentego i Bernardyny Kamieńskich pochodzi z tego czasu. Wszystkie te osiągnięcia zaprzepaściły represje popowstaniowe, a tym Statut Organiczny z 1832 roku. Podobna sytuacja zaistniała w Rzeczypospolitej Krakowskiej, w której [illegible] środowisko mogło cieszyć się [illegible] celnych.

W obrębie odrodziła pozawartopolskiej, postawę tą reprezentowali [illegible] Ziemie polskie zyskały dużą autonomię, przywrócono język polski, otworzono tu szkoły średnie, [illegible] oraz Akademię Sztuk Pięknych, powstał Towarzystwo Ziemskie. Niezwykle kontrowersyjną postacią jest Aleksander Wielopolski. Za jego rządów, jako naczelnika rządu cywilnego przeprowadzono wiele reform: doprowadzono stanowiska urzędnicze polakami, zorganizowano [illegible] zwiększono w prawach rządów i otworzono Szkołę Główną.

Jednak z powodu walki z opozycją, znajdował się na skraju „zaprzaństwa". To on był inicjatorem branki oraz autorem ustawy o manifestacjach. Jak twierdził prof. Gierowski, jego reformy nie miały szans powodzenia, ponieważ nie dostrzegał on zmian, które zaszły w społeczeństwie. Dalsze lata przyniósł, po powstaniu styczniowym, przyniosły tajne nauczania, dzięki któremu polacy nie ulegli rusyfikacji.

W zaborze austriackim w drugiej połowie XIX wieku, z powodu kryzysu cesarstwa, nastąpiła stopniowe uzyskiwanie autonomii. Jej głównym architektem był Agenor Gołuchowski, minister spraw zagranicznych Austrii oraz namiestnik Galicji. Apogeum wolności nastąpiło po powstaniu Austro-Węgier w 1867 roku. Franciszek Józef w zamian za lojalność, nadał Galicji szeroką autonomię. Stąd płynie wniosek, że tzw. stańczycy, lojaliści, odnieśli pełen sukces. Swobodnie rozwijała się polska kultura, język, działały polskie uczelnie. To właśnie z zaboru austriackiego wywodziło się wielu wybitnych polaków np. Józef Piłsudski.

W zaborze pruskim od początku prężnie działali zwolennicy tej postawy. Czołowymi przedstawicielami jest Hipolit Cegielski, współtwórca „Bazaru", prekursor nowoczesnego rolnictwa. Przez cały okres zaborów poznańskie oraz śląsk rozwijały się gospodarczo. Zakładano również biblioteki oraz prowadzono tajne nauczanie, postępowano wg zasady pracy u podstaw, edukując chłopów i rozbudzając świadomość narodową. To właśnie dzięki temu, a nie powstaniom, polacy przetrwali najtrudniejszy okres germanizacji jakim była końcówka XIX w. m. in. Kultur-kampf w latach 1871-1878, rugi pruskie w 1885, czy działalność Hakaty. Warto dodać, że pruskie władze działały jedynie w zakresie prawa, co ułatwiło konspirację.

Moim zdaniem ta postawa była najlepszą jaką polacy mogli przyjąć, mimo iż czasami zakładała ona wprost walkę z ugrupowaniami niepodległościowymi (tj. Aleksander Wielopolski). Gwarantowała ona rozwój ziem polskich, wzmożoną

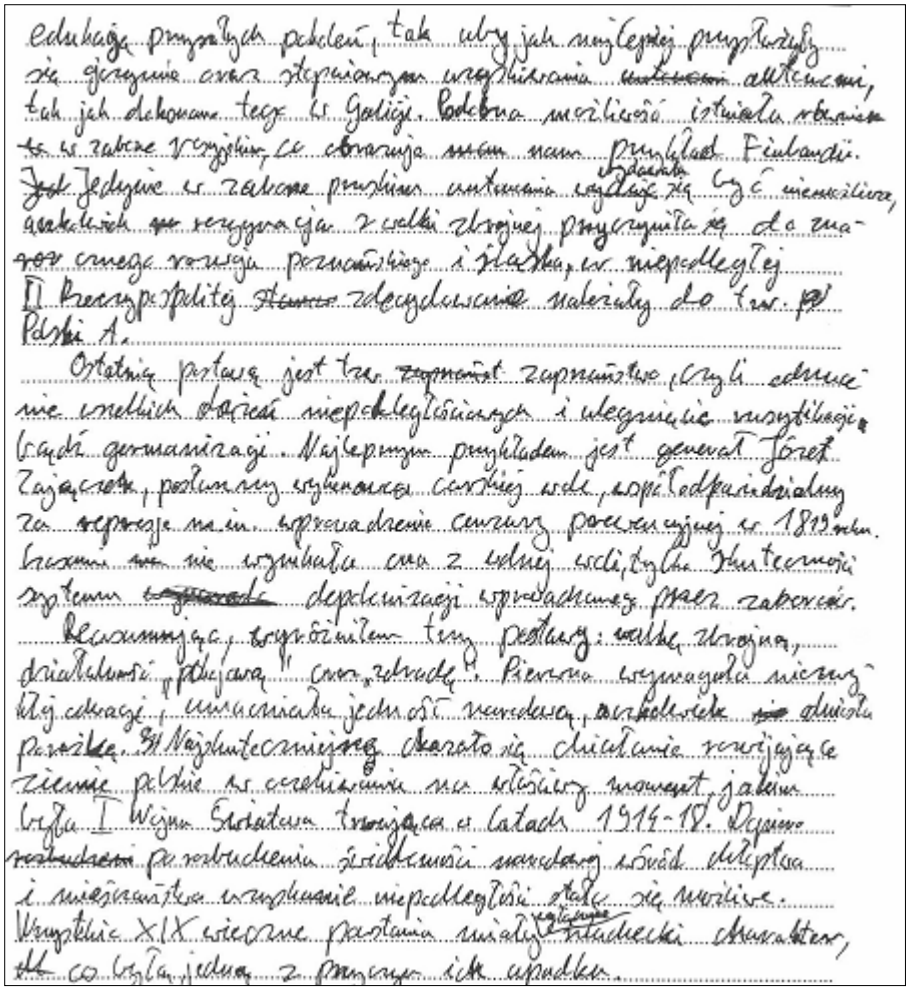

W najlepszych pracach maturzyści wyjaśniali różnice między romantyczną i pozytywistyczną wizją walki o niepodległość oraz ukazywali złożoność zjawisk historycznych, dostrzegając ich aspekty polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe. W przytoczonym poniżej wypracowaniu zdający nazywa postawy Polaków wobec zaborców i określa zakres ich postępowania w stosunku do władz zaborczych, wymienia przedstawicieli poszczególnych orientacji i stara się dokonać oceny skutków ich działalności dla odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 roku. Porównuje wymienione przez siebie postawy wobec zaborców i podaje, jakie przyniosły one skutki. Praca jest syntezą postaw Polaków wobec zaborców w okresie walki o odzyskanie niepodległości.

~~Ocen~~ Ocena postaw i działalności Polaków wobec zaborców jest ~~sp~~ kwestią szalenie skomplikowaną - ~~wiąże się to~~ wynika z różnorodnością warunków w 3 zaborach oraz ~~[illegible]~~ niemożliwości jednoznacznego ocenienia pewnych postaw i zachowań (np. kontrowersje dot. ~~pos~~ margrabiego Wielopolskiego). W mojej pracy ramami czasowymi ~~[illegible]~~ będą z jednej ~~[illegible]~~ strony rok 1815 (już po „100 dniach" Napoleona, ~~[illegible]~~ w tym roku ustalenia tańczącego kongresu weszły w życie i oktrojowano konstytucję Królestwa Polskiego) z drugiej zaś początek rewolucji 1905 roku. Znacznie trudniej będzie wyznaczyć ramy terytorialne, gdyż wielkie znaczenie ~~[illegible]~~ w kwestii determinowania różnych postaw wobec zaborcy ~~[illegible]~~ miała wielka emigracja.

~~Niewątpliwie Królestwo Polskie (po powstaniu przemianowane na Królestwo Kongresowe) odgrywało [illegible] szczególną rolę w kwestii~~

~~ogo~~ Po upadku Napoleona, ~~w~~ nastała era Metternicha; jednak w całej Europie, a także ~~w [illegible]~~ wśród Polaków, narastały tendencje narodowe i niepodległościowe.

W Polsce przez cały XIX w. ścierały się zasadniczo trzy modele postaw wobec zaborców. Pierwszy z nich kładł nacisk na zbrojne odzyskanie niepodległości (np. stronnictwo „czerwonych" przed powstaniem styczniowym bądź siły ~~[illegible]~~ które doprowadziły do wybuchu powstania listopadowego)

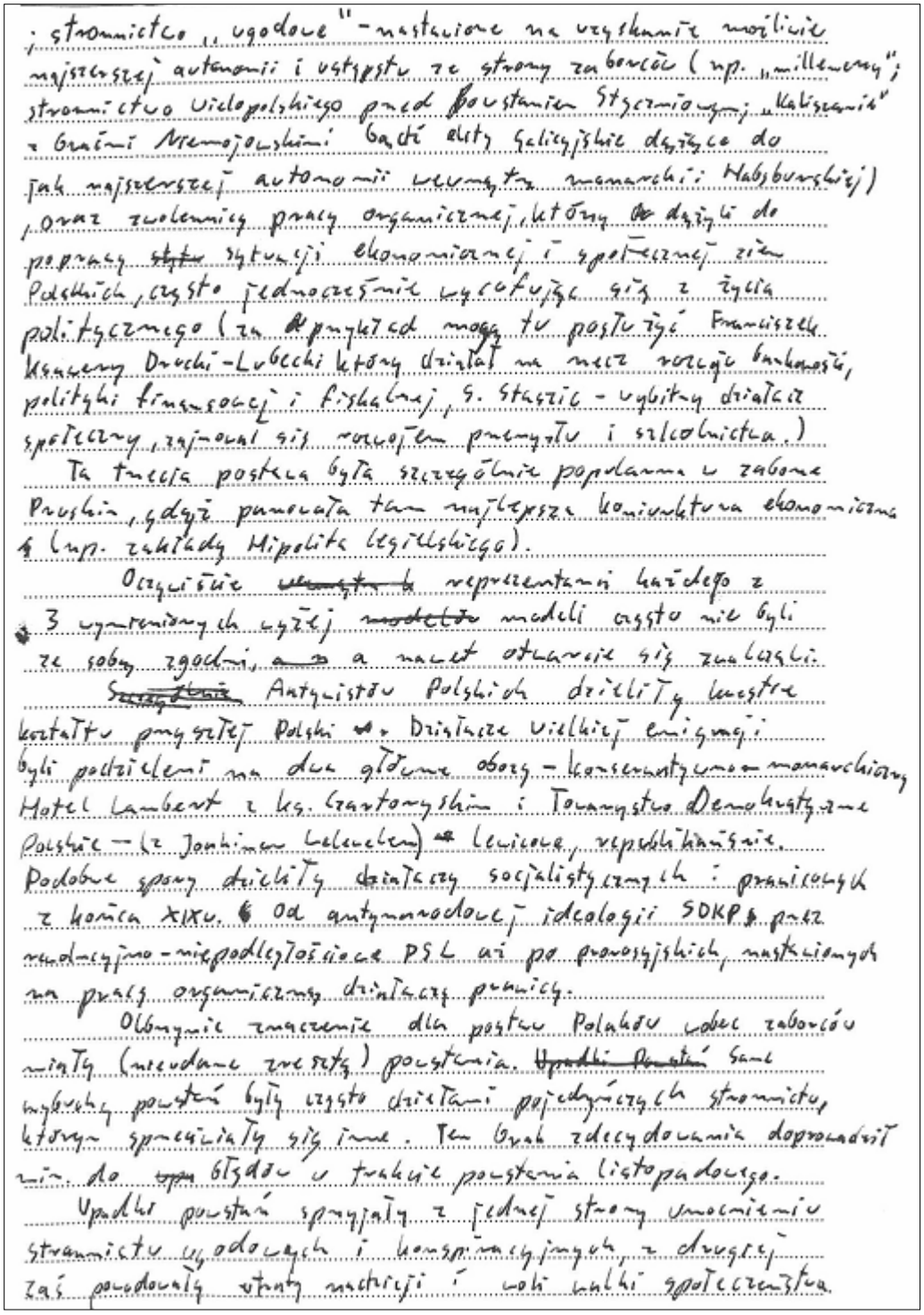

; stronnictwo „ugodowe" – nastawione na uzyskanie możliwie najszerszej autonomii i ustępstw ze strony zaborców (np. „millenery"; stronnictwo Wielopolskiego przed Powstaniem Styczniowym; „Kaliszanie" z braćmi Niemojowskimi bądź elity Galicyjskie dążące do jak najszerszej autonomii wewnątrz monarchii Habsburskiej), oraz zwolennicy pracy organicznej, którzy dążyli do poprawy ~~stytu~~ sytuacji ekonomicznej i społecznej ziem Polskich, często jednocześnie wycofując się z życia politycznego (za przykład mogą tu posłużyć Franciszek Ksawery Drucki-Lubecki który działał na rzecz rozwoju bankowości, polityki finansowej i fiskalnej, S. Staszic – wybitny działacz społeczny, zajmował się rozwojem przemysłu i szkolnictwa.)

Ta trzecia postawa była szczególnie popularna w zaborze Pruskim, gdyż panowała tam najlepsza koniunktura ekonomiczna (np. zakłady Hipolita Cegielskiego).

Oczywiście ~~wewnątrz~~ reprezentanci każdego z 3 wymienionych wyżej ~~modelów~~ modeli często nie byli ze sobą zgodni, ~~a~~ a nawet otwarcie się zwalczali.

~~Szczególnie~~ Antywistów Polskich dzieliły kwestie kształtu przyszłej Polski. Działacze Wielkiej emigracji byli podzieleni na dwa główne obozy – konserwatywno-monarchiczny Hotel Lambert z ks. Czartoryskim i Towarzystwo Demokratyczne Polskie – (z Joakimem Lelewelem) lewicowe, republikańskie. Podobne spory dzieliły działaczy socjalistycznych i prawicowych z końca XIXw. Od antynarodowej ideologii SDKPiL przez rewolucyjno-niepodległościowe PSL aż po prorosyjskich, nastawionych na pracę organiczną działaczy prawicy.

Olbrzymie znaczenie dla postaw Polaków wobec zaborców miały (nieudane zresztą) powstania. ~~Upadki Powstań~~ Same wybuchy powstań były często dziełami pojedyńczych stronnictw, którym sprzeciwiały się inne. Ten brak zdecydowania doprowadził min. do ~~upa~~ błędów w trakcie powstania listopadowego.

Upadki powstań sprzyjały z jednej strony umocnieniu stronnictw ugodowych i konspiracyjnych, z drugiej zaś powodowały utraty nadziei i woli walki społeczeństwa.

O niezdecydowaniu i niejednolitości postaw Polaków – ~~o konflikcie~~ o dylemacie „bić się czy nie bić?" świadczyły najjaskrawiej właśnie źle zorganizowane, pozbawione jakichkolwiek szans powstania. (np. powstanie styczniowe, którego wybuch zaprzepaścił wszelkie ustępstwa wypracowane przez Wielopolskiego).

Zasadniczo wydanie ~~osądu dotyczącego~~ osądu, a więc ocena określonych postaw jest bardzo subiektywną i kontrowersyjną kwestią. ~~Uważam, iż~~ Uważam, iż nadmierne spory wewnątrz kręgów Polskich znacznie osłabiało i zmniejszało nadzieje na odzyskanie niepodległości. Negatywnie oceniam wybuchy ~~[illegible]~~ wszystkich ~~[illegible]~~ XIX-wiecznych powstań antyzaborczych.

Nie umniejszam tutaj bohaterstwa i patriotyzmu ich uczestników, lecz uważam, iż zarówno powstanie Listopadowe, Styczniowe, Krakowskie nie miały szans powodzenia. Konsolidowały jedynie zaborców, pomniejszały autonomię jaką miały poszczególne zabory, doprowadzały do wzmacniania represji (zamykanie szkół, uniwersytetów, organizacji i organów władzy) i pozbawiały Polskę szans na realne wykorzystanie najlepszej okazji do walki o wolność i niepodległość jaką była Wiosna Ludów.

~~Bilansem~~ Wynikiem powstań poza zniszczeniami, represjami i ograniczaniem autonomii, ~~były jednak także~~ było także coraz silniejsze poczucie przynależności narodowej Polaków do Polski.

Bilans osiągnięć działaczy ugodowych wypada znacznie bardziej imponująco. W zaborze Pruskim funkcjonowało nowoczesne rolnictwo, pojawiały się polskie zakłady przemysłowe, rozwijała się przedsiębiorczość. Opór ~~pr~~ wobec germanizacji (np. działalności Hakaty, ~~[illegible]~~ ustawy kagańcowej etc.) konsolidował Polskie społeczeństwo.

W ~~zaborze I~~ ~~KP (później KK)~~ Królestwie Polskim (później „kongresówce") działalność księcia Druckiego-Lubeckiego pozwoliła przetrwać ciężki okres Rosyjsko-Pruskiej wojny celnej i ~~[illegible]~~ położyła podwaliny pod rozwój przemysłu.

Stanisław Staszic działał na rzecz podnoszenia poziomu

edukacji, ~~alfabetyzacji~~ alfabetyzacji oraz rozwoju i umacowaniu
pamięci. Działalność ugodowców z Wielkopolski na
rzecz wyrwania na tle całe ustępstwa polityczne, gospodarcze
i społeczne. Drugi działalności konspiracyjnej pod
koniec XIX w. zaczęły się formować pierwsze polskie partie
polityczne, ~~co miało~~ ktm - zarówno socjalistyczne,
narodowo demokratyczne jak i chłopskie. Miało to istotny
wpływ na kształt powojennej Polski.
Na terenie Galicji panowała szeroka (a po
~~nadaniu~~ ostrzeżeniu patentów cesarskich i konstytucji
w II poł XIX w. jeszcze szersza) swoboda polityczna (choć
nie gospodarcza). Pozwoliło to na ukształtowanie się
Polskich ~~elit~~ elit politycznych, doświadczonych
w działalności parlamentarnej. Wielu znanych historyków
uważa, że ~~Galicja~~ Królestwo Galicji i Lodomerii mogła
stać się „polskim Piemontem".
Oczywiście postawy ~~te~~ skrajnego lojalizmu wobec
zaborcy uważam za nie tylko przesadne ale
wręcz szkodliwe. Za przykład mogą posłużyć Stańczycy.
Stawny fragment listu do cesarza Austro-Węgier
„Przy tobie stoimy i stać chcemy" dowodzi jak skrajny
lojalizm rodził się często w środowiskach polskich.

Zasadnicza ocena postaw Polaków wobec zaborców
jest niezwykle trudna. Z ~~do~~ dużą dozą stanowczości
można jednak stwierdzić, iż sam fakt istnienia tak
licznych i różnorodnych ugrupowań i stronnictw, oraz
silne zaangażowanie ówczesnych elit polskich w kwestię
niepodległości i losów Polski świadczy o ~~tej~~ determinacji
i aktywności rodzącego się w XIX w. „narodu Polskiego".
~~W~~ W kwestii oceny samych postaw osobiście uważam,
iż zarówno działacze którzy doprowadzali do wybuchu
szkodliwych powstań dla sprawy Polski powstań jak i
skrajni lojaliści ~~działali~~ ~~motywując~~ na pewni zasłu
gują ~~na~~ ocenie negatywnie - obie postawy ~~szkodliwe~~ ~~zniszczyły~~

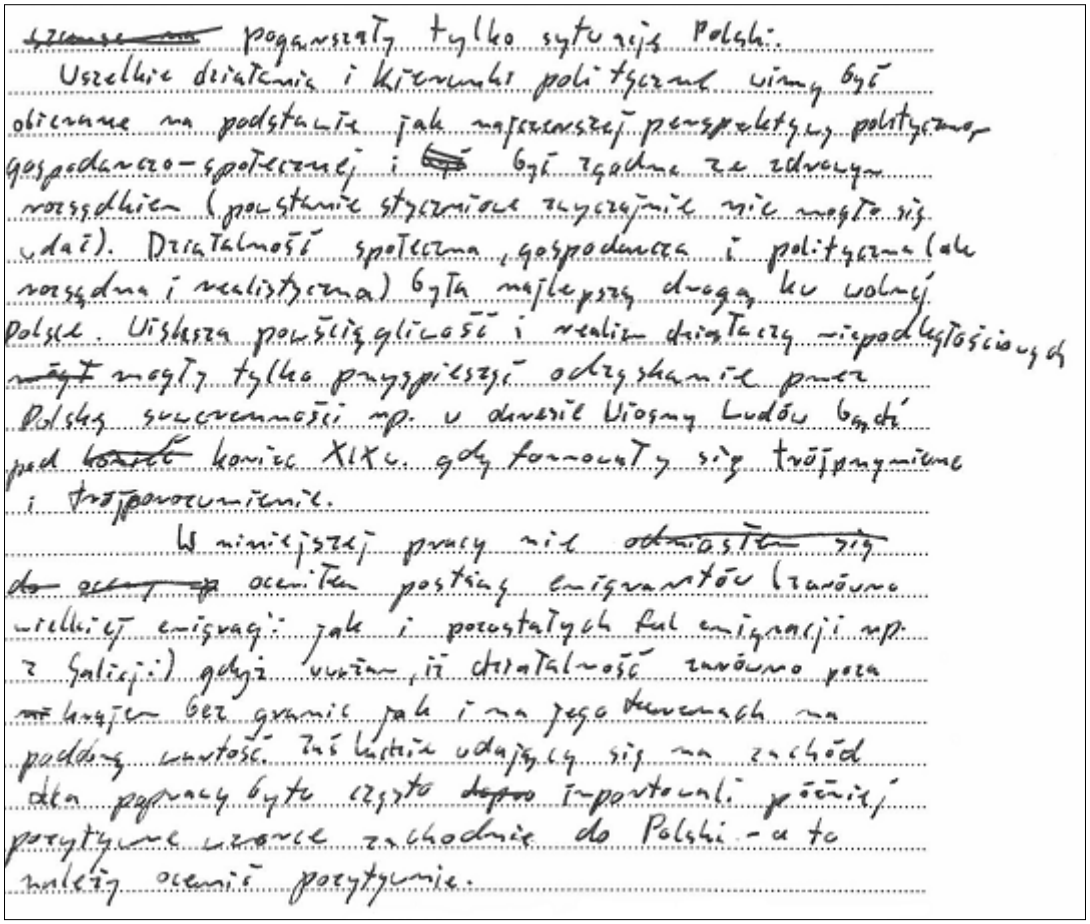

Do rzadkości należały prace, w których zdający świadomie odnosili się do historiografii i ocen historyków Andrzeja Gierowskiego, Stefana Kieniewicza. Zdający częściej zwracali uwagę na twórczość pisarzy i poetów podejmujących zawarty w temacie problem, podawali przykłady takich dzieł, jak „Dziady" Adama Mickiewicza, „Kordian" Juliusza Słowackiego czy obrazów Jana Matejki, Wojciecha Kossaka i Jacka Malczewskiego, co jest cenne z racji przytaczania informacji z innych przedmiotów.

Wielu maturzystów ma problem z właściwą selekcją faktów. Zdarzały się prace, w których zdający zamieszczali szczegółowe opisy przebiegu wojen napoleońskich, powstania listopadowego, powstania styczniowego.

Słabą stroną zdających było również posługiwanie się terminologią historyczną np. mylono rugi pruskie z wywózkami na Sybir, uwłaszczenie ze zniesieniem pańszczyzny, kongres wiedeński z konferencją paryską, bitwę pod Raszynem z bitwą pod Radoszycami. Należy zauważyć, że problem braku znajomości terminów historycznych oraz nieprawidłowego ich stosowania dotyczy zarówno zdających historię na poziomie podstawowym, jak i tych, którzy wybrali poziom rozszerzony na egzaminie z historii.

Temat drugi został wybrany przez mniejszą grupę zdających historię na poziomie rozszerzonym. Na ogół prace te prezentowały słabszy poziom niż wypracowania na temat pierwszy, jednak zdarzały się prace wybitne, świadczące nie tylko o olbrzymiej wiedzy merytorycznej, ale przede wszystkim o głębokim zaangażowaniu emocjonalnym w charakteryzowane i oceniane postawy Polaków wobec władzy komunistycznej w latach 1945–1956. Podobnie jak w przypadku wypracowań o postawach Polaków w XIX w. przeważały prace w układzie chronologicznym. Wielu zdających opisywało wydarzenia polityczne w Polsce w latach 1945–1956, podając na marginesie rozważań informacje o reakcjach społeczeństwa. W dobrych pracach zdający wykazywali się znajomością dokonań

zbrojnego podziemia w walce z władzą komunistyczną, podawali przykłady postaw rotmistrza Witolda Pileckiego, generała Augusta Emila Fieldorfa, pułkownika Jana Rzepeckiego, Józefa Kurasia „Ognia", Danuty Siedzikówny „Inki", posługiwali się terminem Żołnierze Wyklęci, WiN, NSZ. W najlepszych pracach dostrzegano złożoność problemu postaw duchowieństwa wobec władz w latach 1945–1956, a ich autorzy powoływali się na prace Jerzego Eislera, Wojciecha Roszkowskiego, Jana Żaryna czy na filmy i spektakle Teatru TV, wystawy organizowane przez IPN poświęcone wyżej wymienionym postaciom. W poniższym wypracowaniu można zauważyć, że piszący orientuje się w realiach Polski po zakończeniu II wojny światowej i rzeczowo przytacza fakty historyczne, a następnie je omawia. Widać zaangażowanie emocjonalne autora, który opisuje sytuacje Polski po 1945 r. i nadzieje, jakie budziło zakończenie wojny, a jednocześnie pokazuje działania, które doprowadziły do zniewolenia wobec ZSRR. Dostrzega negatywne skutki działalności komunistów i odpowiednio je ilustruje.

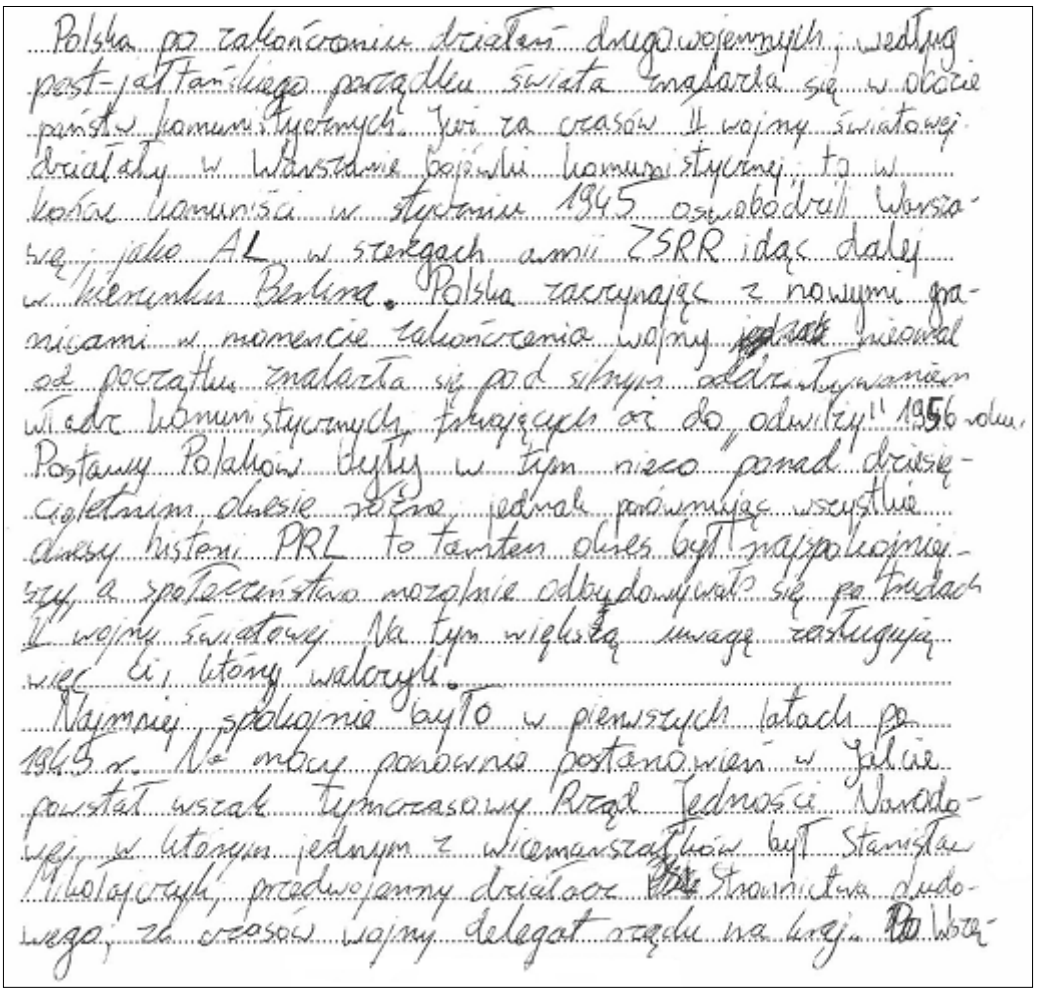

Polska po zakończeniu działań drugowojennych, według post-jałtańskiego porządku świata znalazła się w obozie państw komunistycznych. Już za czasów II wojny światowej działały w Warszawie bojówki komunistycznej, to w końcu komuniści w styczniu 1945 oswobodzili Warszawę, jako AL w szeregach armii ZSRR idąc dalej w kierunku Berlina. Polska zaczynając z nowymi granicami w momencie zakończenia wojny ~~jednak~~ nieomal od początku znalazła się pod silnym oddziaływaniem władz komunistycznych, trwających aż do „odwilży" 1956 roku. Postawy Polaków były w tym nieco ponad dziesięcioletnim okresie różne, jednak porównując wszystkie okresy historii PRL to tamten okres był najspokojniejszy, a społeczeństwo mozolnie odbudowywało się po trudach II wojny światowej. Na tym większą uwagę zasługują więc ci, którzy walczyli.

Najmniej spokojnie było w pierwszych latach po 1945 r. Na mocy ponownie postanowień w Jałcie powstał wszak tymczasowy Rząd Jedności Narodowej, w którym jednym z wicemarszałków był Stanisław Mikołajczyk, przedwojenny działacz ~~PSL~~ Stronnictwa Ludowego, za czasów wojny delegat rządu na kraj. ~~Po~~ Wszę-

dzie gdzie się pojawiał wzbudzał społeczny aplauz a manifestacje dla odrodzonego PSL były np. w Krakowie rozganiane przez milicję. Poparcie w narodzie dla PSL było bardzo duże, co komuniści zignorowali w 1947 roku robiąc fasadowe wybory do parlamentu, w których rzekomo wyraźną przewagą głosów wygrał PPR wraz z powojennym PPS. PSL poniósł „sromotną klęskę", zaczęły się również aresztowania działaczy tej partii; sam Mikołajczyk musiał się sakrować ucieczką z kraju przy pomocy ambasady Stanów Zjednoczonych. W ogóle aresztowania po wojnie stały się najpopularniejszą formą represji na co wybitniejsze jednostki w społeczeństwie. Z polityków został wszak aresztowany też chociażby Pużak, przedwojenny PPS-owiec również istotna postać za czasów ruchu oporu. Aresztowani byli i to już od akcji „Burza" żołnierze AK. Przykładowo już podczas akcji wyzwolenia Wilna AK sprawnie współpracowało z AL i Armią Czerwoną, by następnie niespodziewanie sztab oficerski został wezwany na przesłuchanie przez NKWD. Wszak słynny „proces szesnastu" w Moskwie obejmował Leopolda Okulickiego ps. „Niedźwiadek", w historiografii ocenianego różnie, jednak bądź co bądź jednego z ojców decyzji o Powstaniu Warszawskim. Stąd też niechęć do ujawniania się AK-owców, nawet po decyzji komendanta o złożeniu broni w zamian zawiązania innych tajnych struktur. Tajne struktury zostały jednak dość szybko zinfiltrowane przez komunistów i nie miały wyraźnego oddziaływania na losy Polski. W końcu przybył dekret o amnestii AK-owców i składaniu przetrzymywanej broni. Wielu tak też postąpiło, jednak znaleźli się również przeciwnicy władzy komunistycznej, którzy chcieli walczyć dalej tzw. „żołnierze wyklęci". Były to niewielkie oddziały, pod dowództwem mjr. Hieronima Dekutowskiego „Zapory", mjr. Józefa Kurasia „Ognia" (notabene będącego w 1945 r. w UB) i

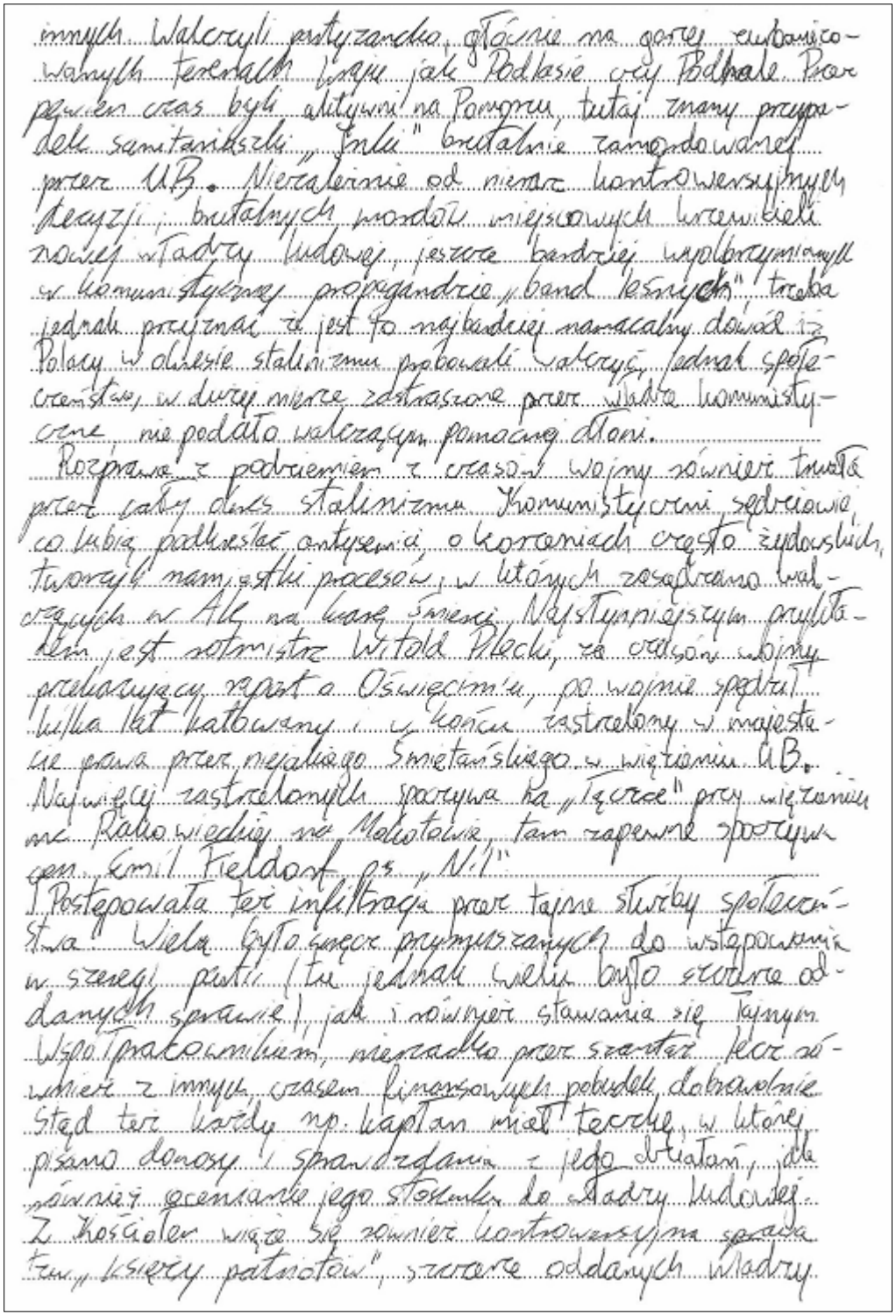

innych. Walczyli partyzancko, głównie na gorzej zurbanizowanych terenach kraju jak Podlasie czy Podhale. Przez pewien czas byli aktywni na Pomorzu, tutaj znany przypadek sanitariuszki „Inki" brutalnie zamordowanej przez UB. Niezależnie od nieraz kontrowersyjnych decyzji, brutalnych mordów miejscowych krzewicieli nowej władzy ludowej, jeszcze bardziej wyolbrzymianych w komunistycznej propagandzie „band leśnych", trzeba jednak przyznać że jest to najbardziej namacalny dowód iż Polacy w okresie stalinizmu próbowali walczyć, jednak społeczeństwo, w dużej mierze zastraszone przez władze komunistyczne nie podało walczącym pomocnej dłoni.

Rozprawa z podziemiem z czasów wojny również trwała przez cały okres stalinizmu. Komunistyczni sędziowie, co lubią podkreślać antysemici, o korzeniach często żydowskich, tworzyli namiastki procesów, w których zasądzano walczących w AK na karę śmierci. Najsłynniejszym przykładem jest rotmistrz Witold Pilecki, za czasów wojny przekazujący raport o Oświęcimiu, po wojnie spędził kilka lat katowany i w końcu zastrzelony w majestacie prawa przez niejakiego Śmietańskiego w więzieniu UB. Najwięcej zastrzelonych spoczywa na „Łączce" przy więzieniu na Rakowieckiej na Mokotowie, tam zapewne spoczywa gen. Emil Fieldorf ps. „Nil".

Postępowała też infiltracja przez tajne służby społeczeństwa. Wielu było wręcz przymuszanych do wstępowania w szeregi partii (tu jednak wielu było szczerze oddanych sprawie), jak i również stawania się tajnym współpracownikiem, nierzadko przez szantaż lecz również z innych, czasem finansowych pobudek, dobrowolnie. Stąd też każdy np. kapłan miał teczkę, w której pisano donosy i sprawozdania z jego działań, jak również ocenianie jego stosunku do władzy ludowej. Z Kościołem wiąże się również kontrowersyjna sprawa tzw. „księży patriotów", szczerze oddanych władzy.

komunistycznej, negatywnie oceniających poczynania papieża, jak i prymasa Wyszyńskiego. Nurt ten jest najszerzej obecny właśnie w latach stalinizmu. Wiąże się też kołem PAX-owskim, również współpracującym z władzą ludową i niezwykłą wręcz wolą ich szefa Bolesława Piaseckiego. Piasecki przed wojną był znanym działaczem Falangi i ONR, zajadłym antysemitą i antykomunistą, po wojnie zaś zmienił swoje podejście do tematu, niejako legitymizując swoją osobą władzę ludową. Oczywiście, wpływ na to miało zapewne poznanie i zamordowanie syna Piaseckiego przez nieznanych sprawców; niemniej postać Piaseckiego bywa przyrównywana do postawy kolaboracyjnej przez środowiska narodowe.

Problemem przeciw działaniom nieposłuszeństwa wobec władzy był fakt, iż stalinizm wdzierał się we wszystkie sfery życia, nadawał nowe role społeczne, apologetyzował trud robotnika, „dumy państwa". Stąd też w tych pierwszych latach nie mamy buntów wśród robotników, czy warstw uboższych społeczeństwa dla których komunizm stał się niespodzianą okazją do podwyższenia ich warunku bytowego. Także wojsko, pomimo iż dowódcami byli ~~[illegible]~~ walczący w kampanii radzieckiej 1920 Rokossowski czy Bordziłowski, było karne i stało się chlubą państwa jako Armia Ludowa. (Pomimo niemoralnych wystąpień Michała Roli-Żymierskiego na olimpiadzie w Helsinkach w 1948 sprawę szybko zatuszowano, jednak zwolniono go ze stanowiska)

Wszechogarniająca cenzura sprawiła, że co mniej zorientowanych w sytuacji członków społeczeństwa wizja komunizmu nie wydawała się szkodliwa, propaganda zaś wskazywała iż komunizm walczy o pokój w przeciwieństwie do imperialistycznych Stanów Zjednoczonych. Wielu poetów dało się nawrócić na komunizm – Tuwim (który uwierzył, że to Niemcy dokonali Zbrodni Katyńskiej), Słonimski, Miłosz (attaché kulturalny

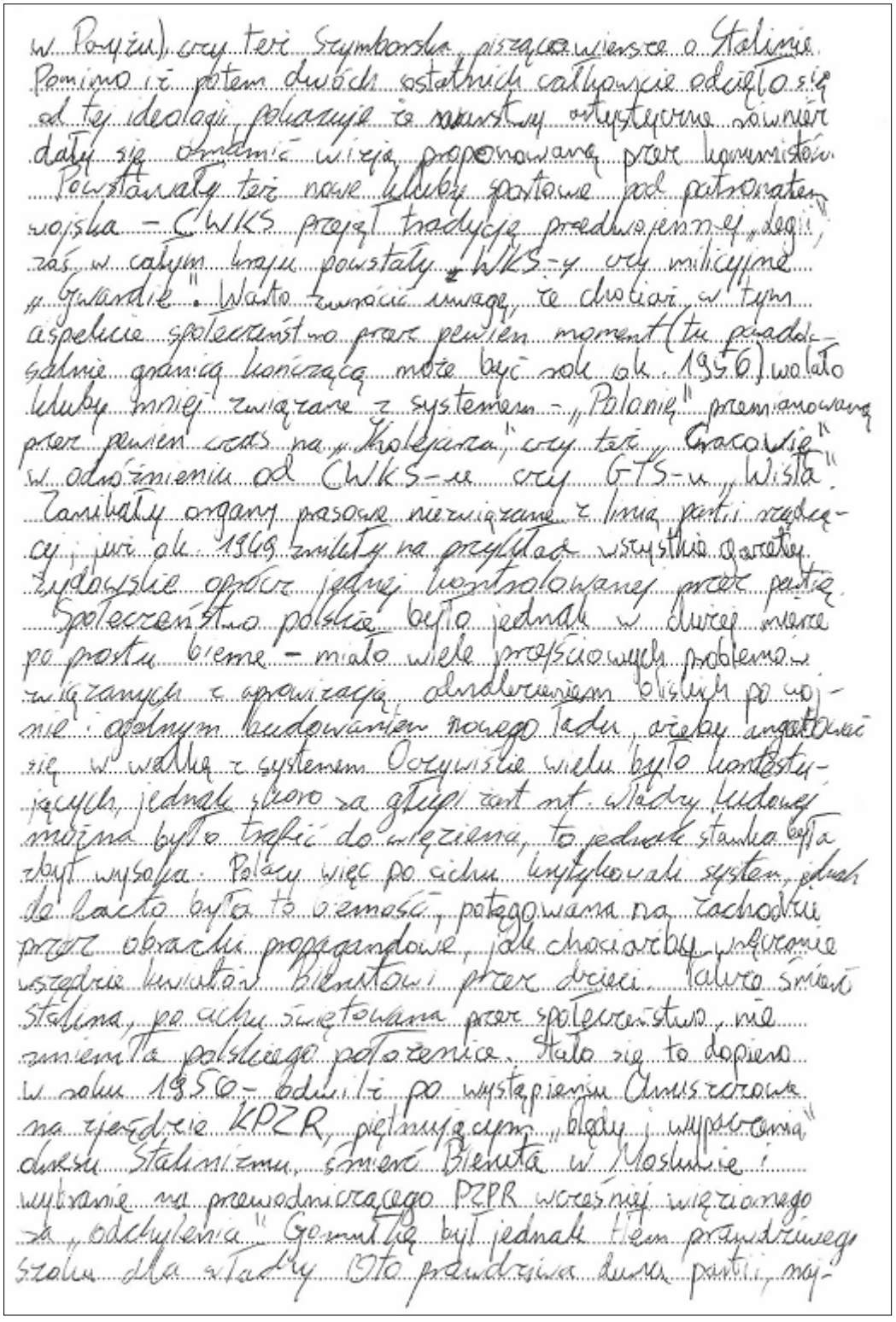

w Paryżu), czy też Szymborska piszącą wiersze o Stalinie. Pomimo iż potem dwóch ostatnich całkowicie odcięło się od tej ideologii, pokazuje że warstwy artystyczne również dały się omamić wizją proponowaną przez komunistów.

Powstawały też nowe kluby sportowe pod patronatem wojska – CWKS przejął tradycję przedwojennej „Legii", zaś w całym kraju powstały WKS-y czy milicyjne „Gwardie". Warto zwrócić uwagę, że chociaż w tym aspekcie społeczeństwo przez pewien moment (tu paradoksalnie granicą kończącą może być rok ok. 1956) wolało kluby mniej związane z systemem – „Polonię" przemianowaną przez pewien czas na „Kolejarza", czy też „Cracovię" w odróżnieniu od CWKS-u czy GTS-u „Wisła".

Zanikały organy prasowe niezwiązane z linią partii rządzącej; już ok. 1949 znikły na przykład wszystkie gazety żydowskie oprócz jednej kontrolowanej przez partię.

Społeczeństwo polskie było jednak w dużej mierze po prostu bierne – miało wiele przejściowych problemów związanych z aprowizacją, odnalezieniem bliskich po wojnie i ogólnym budowaniem nowego ładu, ażeby angażować się w walkę z systemem. Oczywiście wielu było kontestujących, jednak skoro za głupi żart nt. władzy ludowej można było trafić do więzienia, to jednak stawka była zbyt wysoka. Polacy więc po cichu krytykowali system, jednak de facto była to biernością, potęgowana na zachodzie przez obrazki propagandowe, jak chociażby wręczanie wszędzie kwiatów Bierutowi przez dzieci. Także śmierć Stalina, po cichu świętowana przez społeczeństwo, nie zmieniła polskiego położenia. Stało się to dopiero w roku 1956 – odwilż po wystąpieniu Chruszczowa na zjeździe KPZR, piętnującym „błędy i wypaczenia" okresu Stalinizmu, śmierć Bieruta w Moskwie i wybranie na przewodniczącego PZPR wcześniej więzionego za „odchylenia" Gomułkę był jednak tłem prawdziwego szoku dla władzy. Oto prawdziwa dusza partii, naj-

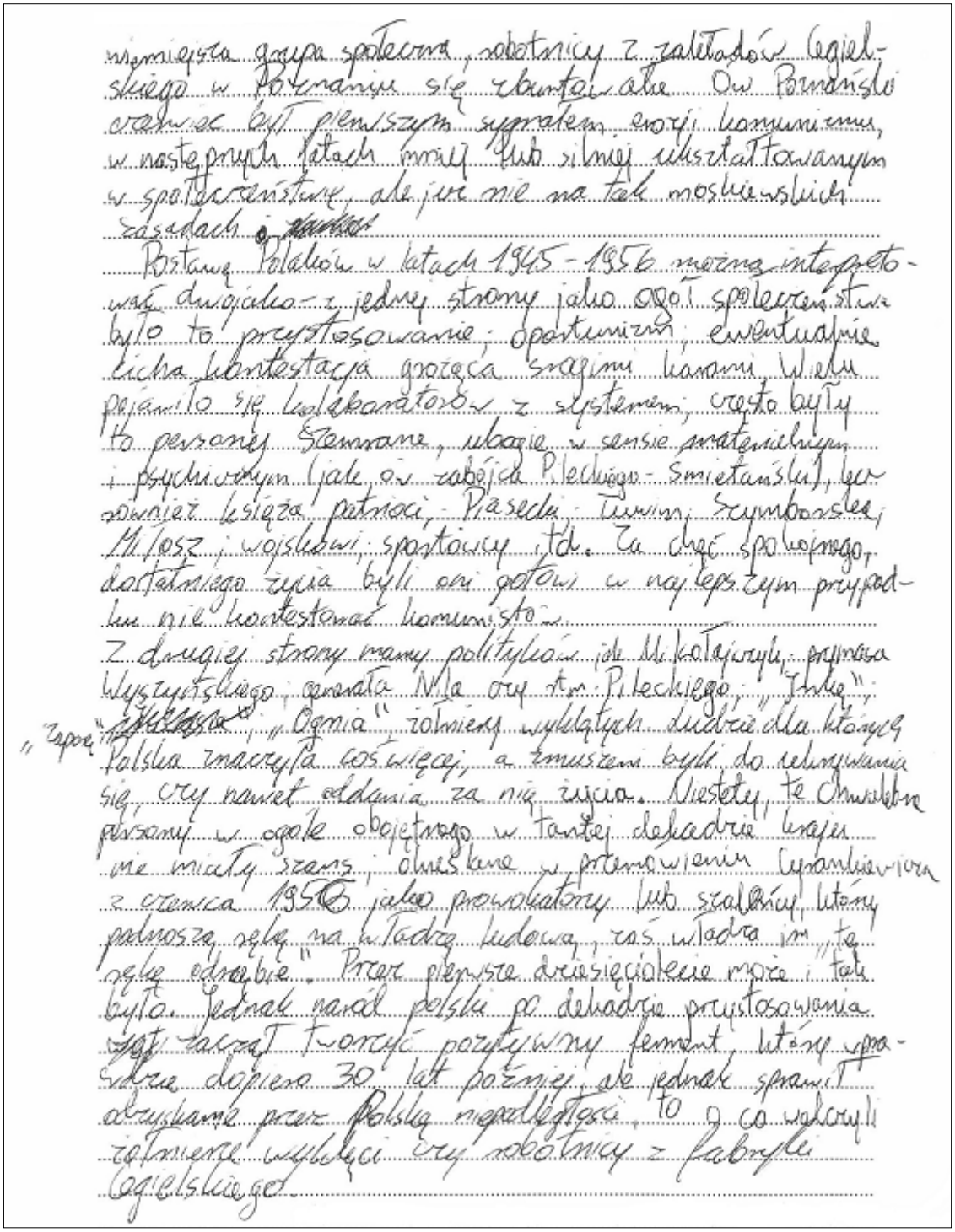

Prace opisujące drugi temat zawierały wiele błędów merytorycznych. Zdający mylili referendum ludowe z wyborami w 1947 r., Bolesława Bieruta z Władysławem Gomułką, PZPR z PPR, reformę rolną z uwłaszczeniem. W nielicznych pracach prowadzono rozważania na temat przyczyn aprobaty przemian gospodarczych w Polsce przez część społeczeństwa. Na ogół nie podnoszono problemu dróg awansu społecznego w okresie stalinizmu i jego wpływu na postawy wobec władzy komunistycznej.

Należy zauważyć, że oba tematy zostały tak sformułowane, by piszący mogli zaprezentować swoje stanowisko, przedstawiając własną ocenę wydarzeń historycznych i postaci, które w nich uczestniczyły. Zrozumienie przez absolwentów szkół ponadgimnazjalnych różnych dróg, którymi

podążali do niepodległości Polacy w XIX w. i różnych postaw wobec narzuconej władzy komunistycznej w XX w. jest jednym z najważniejszych zadań edukacji historycznej.

3. Wnioski i rekomendacje

1. Problemy maturzystów z poprawnym rozwiązywaniem zadań wynikają najprawdopodobniej z:
   - ograniczonej, pobieżnej znajomości wydarzeń i postaci historycznych. Analiza wyborów zdających w zadaniach zamkniętych pokazuje, że zdający bardzo często udzielają odpowiedzi sugerując się pojedynczymi słowami występującymi w tekstach źródłowych. Często mylą wydarzenia historyczne, przypisując nieprawdziwe znaczenie danemu zdarzeniu i mają problemy z właściwym umiejscowieniem na osi czasu. Postaci historycznej przypisują inne czyny niż te, których dokonała, co pozwala stwierdzić, że nie wiedzą czyją zasługą było dane dokonanie i zwyczajnie nie znają tej osoby
   - nieprecyzyjnego stosowania terminologii historycznej (zdający często posługują się językiem kolokwialnym, mają trudności z precyzyjnym określeniem lub nazywaniem zjawisk i procesów historycznych). Maturzysta prawdopodobnie nie rozumie znaczenia słów, których używa. Kontekst, w jakim występują one w tekście, pozwala domyślać się, że są dla niego obce znaczeniowo
   - opanowania w niezadowalającym stopniu przez większość zdających umiejętności czytania ze zrozumieniem, co skutkuje niezrozumieniem polecenia lub tekstu źródłowego. Polecenie w zadaniu jest konkretne i jasno sprecyzowane, natomiast zdający ma problemy z odpowiedzią na tak postawione pytanie lub przedstawiony problem. Często wynika to z braku wiedzy na dany temat, ale zdarza się, że zasób słownictwa jest zbyt ubogi i wypowiedź jest nieprecyzyjna, lub wręcz fałszywa. W zadaniach, w których występują zdania prawdziwe i fałszywe zdający nie potrafi je rozróżnić, często zaznaczając błędną odpowiedź
   - braku umiejętności analizowania wskazanego materiału i wyciągania wniosków z tej analizy. Mając podany fragment zaczerpnięty z opracowania, zdający nie potrafi określić myśli przewodniej danego autora. Nie potrafi na podstawie tekstu źródłowego wskazać jakiego wydarzenia dotyczy i o jakiej postać historycznej jest dana wypowiedź, czy opinia
   - braku umiejętności rozwiązania problemu określonego w poleceniu. Zdający w poleceniu mając wskazać jedną poprawną odpowiedź wskazuje dwie, lub mając wybrać jeden z wariantów dopisuje komentarz, który dyskwalifikuje poprawność całej odpowiedzi. Często ilustracja będąca źródłem w zdaniu jako materiał pomocniczy stanowi problem dla zdającego, gdyż ten interpretując detale wysnuwa wnioski, które są sprzeczne z prawdą
   - trudności poprawnego formułowania wypowiedzi pod względem językowym. Zdający przystępujący do egzaminu powinni więcej uwagi poświęcić wzbogaceniu zakresu środków językowych, którymi się posługują. Bardzo często używają oni podstawowego słownictwa i najprostszych struktur gramatycznych, a i tak przekazanie komunikatu jest często zaburzone na skutek mało precyzyjnego ich użycia. Dobrą praktyką jest wprowadzenie oraz utrwalenie słownictwa nie tylko historycznego w kontekście odpowiednim, tak aby nie tylko znali znaczenie danego słowa, ale potrafili go użyć poprawnie w danej sytuacji komunikacyjnej.
2. W dalszym ciągu problemem osób decydujących się zdawać egzamin z historii jest brak obycia w posługiwaniu się słownictwem z zakresu historii i nieumiejętna praca z mapą. Wiele słów, które występują w źródłach historycznych, nie pojawia się w codziennym języku, gdyż przestały funkcjonować. Zdający często przytaczają archaizmy w swojej wypowiedzi, a z kontekstu wypowiedzi wynika, że nie znają jego znaczenia. W pracy z mapą często nie potrafią odczytać legendy tłumaczącej jej treść. Mając polecenie dotyczące podania tytułu mapy pokazującej dany proces historyczny, nie potrafią go nazwać albo często używają nieprawdziwych lub zbyt ogólnych sformułowań.
3. Należy pracować nad kształtowaniem umiejętności pisania dłuższych wypowiedzi na zadany temat z uwzględnieniem selekcji materiału faktograficznego, ponieważ maturzyści w zadaniach rozszerzonej odpowiedzi w większości nie potrafią w sposób jasny, klarowny i czytelny omówić zagadnienia. Przez to wypowiedź jest duża objętościowo, ale większości podane wydarzenia nie

dotyczą tematu. Niejednokrotnie brak koncepcji w jasnym przedstawieniu omawianego tematu, powoduje, że wypowiedź jest chaotyczna.

4. W edukacji historycznej należy więcej uwagi poświęcić postaciom historycznym, gdyż popełniane błędy przez zdających skłaniają do wyciągnięcia wniosku, że nie są zorientowani w ich dokonaniach. Postrzeganie procesów historycznych poprzez pryzmat dokonań jednostek pozwala lepiej zrozumieć zmiany zachodzące w życiu społecznym, politycznym, gospodarce i kulturze. Zdający z powodu nieznajomości postaci historycznych często myli ich dokonania, i przypisuje im nienależne zasługi. Warto w procesie dydaktycznym eksponować postacie historyczne, prowadzić metodami aktywizującymi, np. debatą oksfordzką, dyskusje na temat roli, jaką pełnią one w dziejach państwa i świata.

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z wiedzy o społeczeństwie na poziomie podstawowym składał się z 33 zadań, w tym z 17 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, na dobieranie) oraz 16 zadań otwartych. Większość zadań (24) sprawdzała umiejętności w dwóch obszarach – wiadomości i rozumienia oraz korzystania z informacji, 8 zadań dotyczyło wyłącznie obszaru wiadomości i rozumienia, zaś ostatnie zadanie – tworzenia informacji. Zadania 1–5 sprawdzały umiejętności przede wszystkim z zakresu bloku *Społeczeństwo*, 6–17 – *Polityka*, 18–23 – *Prawo*, 24–29 – *Polska, Europa, Świat*. Zadania 30–32 oraz zadanie rozszerzonej odpowiedzi dotyczyły problematyki usytuowanej pomiędzy blokami *Prawo* oraz *Polska, Europa, Świat*. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać maksymalnie 100 punktów (w tym 43 punkty za zadania zamknięte, 42 punkty za zadania otwarte krótkiej odpowiedzi oraz 15 punktów za zadanie otwarte rozszerzonej odpowiedzi).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**1 867**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	1 516
	z liceów profilowanych	41
	z techników	306
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	4
	ze szkół publicznych	1 796
	ze szkół niepublicznych	71
	ze szkół na wsi	159
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	572
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	910
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	226
	kobiety	1 156
	mężczyźni	711

Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	1
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	1
	Ogółem	**2**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z wiedzy o społeczeństwie jako nowego przedmiotu.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>9 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>120 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>230</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>12</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>194</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[1] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust.1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust.2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td></td><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>12</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[1] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

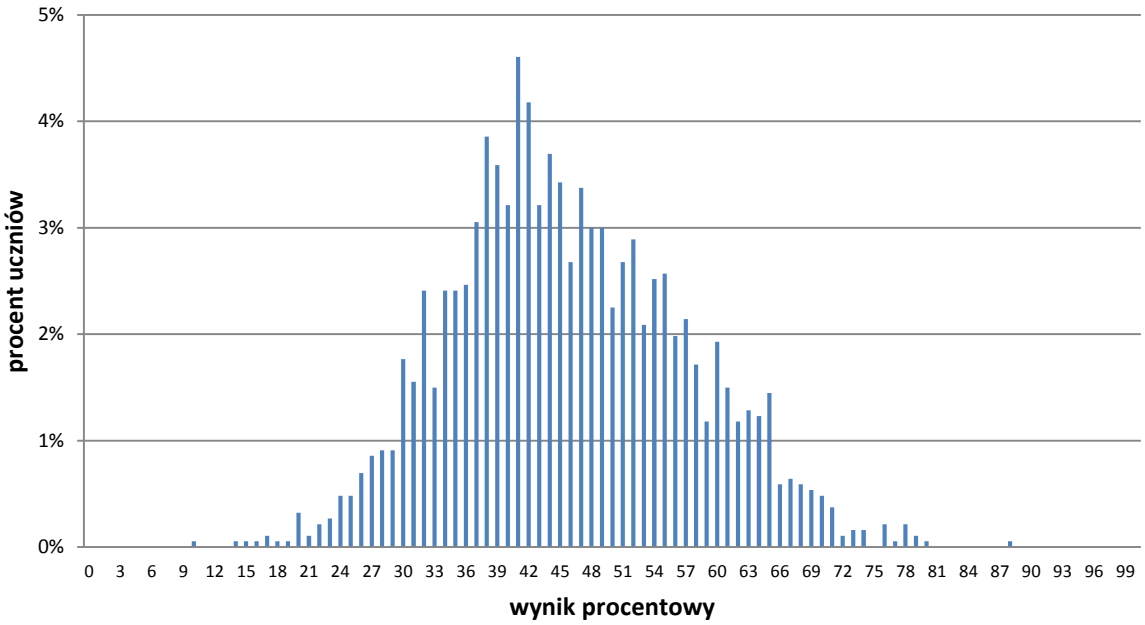

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
1 867	10	86	45	41	46	11

Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym – opisy Wiadomości: formy i prawidłowości życia społecznego	73
2.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym – opisy Wiadomości: formy i instytucje życia społecznego	60
3.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – dane z badań opinii publicznej w formie wykresu Wiadomości: problemy społeczeństwa polskiego, kultura polityczna	34
4.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst popularnonaukowy Wiadomości: naród, formy życia społecznego	72
5.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst publicystyczny Wiadomości: struktura i problemy społeczeństwa polskiego, etniczność	69
6.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – dane z badań opinii publicznej w formie wykresu Wiadomości: atrybuty państwa, wartości demokracji, kultura polityczna	42
7.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst popularnonaukowy Wiadomości: ideologie i doktryny polityczne	39
8.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst popularnonaukowy Wiadomości: formy demokracji, formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym	28
9.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – dane z badań opinii publicznej w formie wykresów Wiadomości: partie polityczne, kultura polityczna	44
10.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst publicystyczny Wiadomości: formy demokracji, partie polityczne, formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym	40
11.	Korzystanie z informacji	Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty konstytucji Wiadomości: ustrój Rzeczypospolitej Polskiej, konstytucja	57
12.	Wiadomości i rozumienie	Organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	42
13.	Wiadomości i rozumienie	Organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	63
14.	Korzystanie z informacji	Rozpoznawanie ważnych postaci życia publicznego, korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – fotografie i notki Wiadomości: organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	21
15.	Wiadomości i rozumienie	Organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	32
16.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – mapa i notki Wiadomości: ustrój Rzeczypospolitej Polskiej	43
17.	Wiadomości i rozumienie	Organy samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej	14
18.	Wiadomości i rozumienie	Akty prawne, organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	28
19.	Wiadomości i	Akty prawne, organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	70

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
	rozumienie		
20.	Wiadomości i rozumienie	Sądy, organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	81
21.	Korzystanie z informacji	Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty konstytucji Wiadomości: sądy, organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	56
22.	Wiadomości i rozumienie	Dziedziny prawa, obywatel wobec prawa	55
23.	Korzystanie z informacji	Rozpoznawanie ważnych postaci życia publicznego, korzystanie ze źródeł informacji o życiu publicznym – fotografie i notki Wiadomości: prawa człowieka we współczesnym świecie	49
24.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – opisy Wiadomości: organizacje i instytucje międzynarodowe	10
25.	Korzystanie z informacji	Lokalizacja ważnych wydarzeń w czasie Wiadomości: Polska w Europie, działanie Unii Europejskiej	27
26.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – dane z badań opinii publicznej w formie wykresu, tekst strategii rządowej Wiadomości: Polska w Europie, działanie Unii Europejskiej	61
27.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – mapa polityczna Europy Wiadomości: działanie Unii Europejskiej, organizacje międzynarodowe	64
28.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst popularnonaukowy Wiadomości: konflikty we współczesnym świecie	82
29.	Korzystanie z informacji	Odróżnianie informacji o faktach od opinii, korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym Wiadomości: problemy współczesnego świata, problemy społeczeństwa polskiego	58
30.	Korzystanie z informacji	Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty konwencji Wiadomości: problemy współczesnego świata, prawa człowieka we współczesnym świecie	74
31.	Korzystanie z informacji	Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty konstytucji Wiadomości: prawa człowieka we współczesnym świecie, obywatel wobec prawa	24
32.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – fotografia Wiadomości: organizacje międzynarodowe, prawa człowieka we współczesnym świecie	17
33.	Tworzenie informacji	Formułowanie wypowiedzi pisemnej zawierającej ocenę procesów społecznych i politycznych i wskazanie propozycji rozwiązań problemów Korzystanie z informacji: wskazywanie przyczyn i skutków procesów społecznych i politycznych, rozpoznawanie problemów świata, korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym Wiadomości: problemy współczesnego świata, prawa człowieka	32

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym składał się z 25 zadań, w tym z 9 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, na dobieranie) oraz 16 zadań otwartych. Większość zadań (17) sprawdzała umiejętności w dwóch obszarach – wiadomości i rozumienia oraz korzystania z informacji, 7 zadań dotyczyło wyłącznie obszaru wiadomości i rozumienia, a część B. zadania 19. oraz zadanie 25. – tworzenia informacji. Arkusz był podzielony na trzy części: test (zadania 1–16), analizę materiałów źródłowych (zadania 17–24) oraz wypracowanie (zadanie 25). Zadania 1–4 sprawdzały umiejętności przede wszystkim z zakresu bloku *Społeczeństwo*, 5–11 – *Polityka*, 12–13 – *Prawo*, 14–16 – *Polska, Europa, Świat*. Zadania 17–20 oraz jedno z wypracowań dotyczyły problematyki usytuowanej pomiędzy blokami *Prawo* oraz *Polska, Europa, Świat*, zaś zadania 21–24 oraz drugie z wypracowań – problematyki bloku *Polityka*. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać maksymalnie 50 punktów (w tym 9 punktów za zadania zamknięte, 21 punktów za zadania otwarte krótkiej odpowiedzi oraz 20 punktów za wypracowanie).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**1 153**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	1 128
	z liceów profilowanych	0
	z techników	25
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół publicznych	1 120
	ze szkół niepublicznych	22
	ze szkół na wsi	22
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	129
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	553
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	449
	kobiety	767
	mężczyźni	386

Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 4 uczniów − laureatów i finalistów Olimpiady Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	3
	niewidomi	0
	słabosłyszący	1
	niesłyszący	0
	Ogółem	4

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 roku przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z wiedzy o społeczeństwie jako nowego przedmiotu.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>9 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>180 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>115</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>12</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>194</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[1] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>12</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[1] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

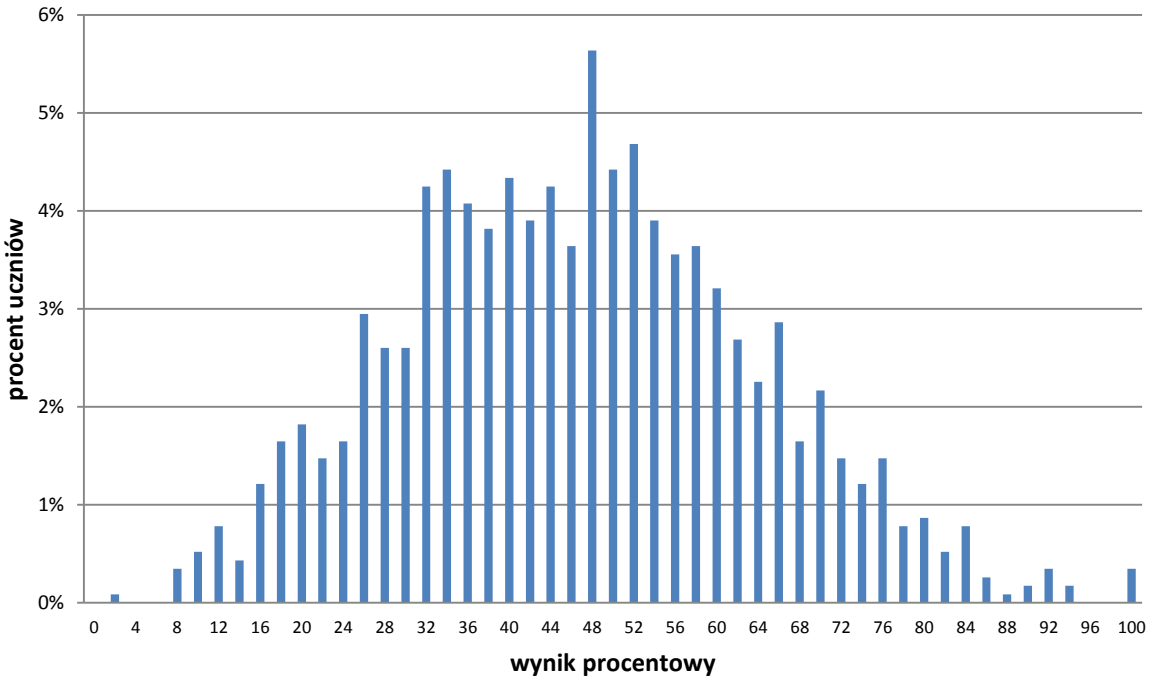

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
1 153	2	100	46	48	47	17

Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym – opisy Wiadomości: procesy społeczne, prawidłowości życia społecznego	63
2.	Wiadomości i rozumienie	Przemiany społeczeństwa polskiego, struktura społeczeństwa polskiego	27
3.	Wiadomości i rozumienie	Zagadnienia narodowościowe, struktura społeczeństwa polskiego	83
4.	Korzystanie z informacji	Krytyczna analiza materiału źródłowego, korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym – rysunek satyryczny Wiadomości: przemiany w społeczeństwie polskim, media	90
5A	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst publicystyczny Wiadomości: państwo i obywatelstwo	45
5B			74
6.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst popularnonaukowy Wiadomości: ideologie i doktryny polityczne	70
7.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – mapa Wiadomości: formy państw współczesnych	48
8.	Wiadomości i rozumienie	Zasady funkcjonowania organów władzy w Rzeczypospolitej Polskiej	65
9.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – opisy Wiadomości: organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej i ich funkcjonowanie	40
10.	Wiadomości i rozumienie	Funkcjonowanie organów władzy w Rzeczypospolitej Polskiej	37
11.	Wiadomości i rozumienie	Organy samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej	62
12.	Wiadomości i rozumienie	Akty prawne, organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	73
13.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – opisy Wiadomości: sądy, organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	63
14.	Korzystanie z informacji	Lokalizacja ważnych wydarzeń w czasie Wiadomości: działanie i rozwój Unii Europejskiej	52
15.	Wiadomości i rozumienie	Instytucje Unii Europejskiej	23
16.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – mapa polityczna i notka informacyjna Wiadomości: Problemy współczesnego świata	25
17.	Korzystanie z informacji	Krytyczna analiza materiału źródłowego, czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty deklaracji i konwencji Wiadomości: ochrona praw człowieka, źródła prawa	19
18.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym, krytyczna analiza materiałów źródłowych, analiza stanowisk różnych stron debaty Wiadomości: prawa człowieka, konflikty wartości	44
19A	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – wykresy	21

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
		Wiadomości: kultura polityczna, stosunki międzynarodowe	
19B	Tworzenie informacji	Ocena działań organizacji z punktu widzenia określonej wartości Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym, krytyczna analiza materiałów źródłowych – rezolucja Wiadomości: organizacje międzynarodowe, wartości społeczne	73
20.	Korzystanie z informacji	Rozpoznawanie ważnych postaci życia publicznego, korzystanie ze źródeł informacji o życiu publicznym – fotografie i notki Wiadomości: prawa człowieka we współczesnym świecie	56
21.	Korzystanie z informacji	Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty konstytucji i ustawy Wiadomości: partie polityczne, funkcjonowanie organów władzy publicznej, konstytucja	79
22.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – schemat Wiadomości: partie polityczne, funkcjonowanie organów władzy publicznej	32
23.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym, selekcja faktów Wiadomości: ideologie i doktryny polityczne, partie polityczne	75
24.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – dane z badań opinii publicznej w formie tabelarycznej Wiadomości: kultura polityczna, partie polityczne, kwestie społeczno-polityczne w społeczeństwie polskim	71
25.1.	Tworzenie informacji	Formułowanie wypowiedzi pisemnej zawierającej charakterystykę dylematów życia zbiorowego we współczesnym świecie i ocenę działań władz Korzystanie z informacji: rozpoznawanie problemów społecznych, korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym oraz krytyczna analiza materiałów źródłowych Wiadomości: prawa człowieka i procedury ich ochrony, organizacje międzynarodowe, problemy współczesnego świata	33
25.2.			31
25.3.			96

Komentarz

Komentarz został opracowany na podstawie danych ogólnopolskich.

1. Analiza jakościowa zadań

W arkuszu na **poziomie podstawowym** najłatwiejsze dla maturzystów okazało się zadanie 28. (wykonało je 85% zdających), w którym należało na podstawie tekstu popularnonaukowego wymienić trzy elementy charakteryzujące specyfikę współczesnych konfliktów zbrojnych. Zdający nie mieli problemów z identyfikacją elementów zawartych w tekście do zadania i poprawnie je wymieniali. Spośród pięciu najłatwiejszych zadań jeszcze dwa sprawdzały podobne umiejętności, a dotyczyły wypisania kwestii z aktu prawnego (zad. 30., poziom wykonania 75%) oraz podania na podstawie tekstu popularnonaukowego różnic między narodem a społeczeństwem (zad. 4., poziom wykonania 75%). Cieszyć może fakt, że umiejętność selekcji materiału z tekstów źródłowych została przez tegorocznych maturzystów opanowana w stopniu zadowalającym. Warto podkreślić, że charakter tekstu (akt prawny, tekst popularnonaukowy) nie miał wpływu na poziom łatwości.

Najłatwiejsze zadania z arkusza na poziomie podstawowym, które sprawdzały przede wszystkim wiadomości i rozumienie, to zadania 1. (poziom wykonania 75%), w którym trzeba było przyporządkować nazwy postaw do opisów, i 20. (poziom wykonania 82%), w którym należało wykazać się rozumieniem zasad instancyjności w polskim wymiarze sprawiedliwości. Warto dodać, że zadania te miały charakter zamknięty, a materiał z nimi związany winien być obecny w procesie nauczania już podczas III etapu edukacyjnego.

W arkuszu na **poziomie rozszerzonym** najłatwiejsze okazało się zadanie 4. (poziom wykonania 88%), w którym należało wyjaśnić problem przedstawiony na rysunku satyrycznym – manipulacji informacją w mediach. Spośród siedmiu zadań łatwych jeszcze dwa sprawdzały podobne umiejętności, a dotyczyły wybrania zdań prawdziwych na podstawie przepisów z aktów prawnych (zad. 21., poziom wykonania 78%) oraz rozstrzygnięcia o prawdziwości/fałszywości zdań na podstawie tabeli z wynikami badań opinii publicznej (zad. 24., poziom wykonania 72%). Także dobrze zdający poradzili sobie z interpretacją aktu prawnego z punktu widzenia określonej wartości (zad. 19.B., poziom wykonania 70%).

Łatwe zadania z arkusza na poziomie rozszerzonym, które sprawdzały przede wszystkim wiadomości i rozumienie to zadania: 3. (poziom wykonania 83%), w którym należało wskazać uznane w Polsce mniejszości etniczne, 12. (poziom wykonania 73%), dotyczące podmiotów obowiązkowo uczestniczących w procesie legislacyjnym w Polsce i 5.B. (poziom wykonania 71%), w którym trzeba było podać nazwy zasad nabywania obywatelstwa. Warto dodać, że zadania te obejmowały wiedzę z poziomu podstawowego. Zadanie 12. z omawianego arkusza oraz zadanie 19. z arkusza z poziomu podstawowego były tożsame, a różniły się wyłącznie punktacją. Ich zbliżone współczynniki łatwości (poziom wykonania odpowiednio 73 i 72%) pokazują, że w zakresie wiedzy najbardziej bazowej zdający oba poziomy nie różnili się znacznie od siebie.

Umiejętność selekcji danych z materiałów źródłowych została przez tegorocznych maturzystów opanowana w stopniu zadowalającym. Tegoroczni maturzyści – inaczej niż w latach ubiegłych – dobrze opanowali wiedzę z zakresu zagadnień narodowościowych. Warto zauważyć, że w obu arkuszach nie było zadań bardzo łatwych.

Zadaniami bardzo trudnymi dla tegorocznych maturzystów rozwiązujących zadania w arkuszu na **poziomie podstawowym** były zadania sprawdzające wiedzę z zakresu organizacji międzynarodowych oraz organów samorządu terytorialnego w Polsce. W zadaniu 24. (poziom wykonania 9%) należało podać na podstawie opisu kompetencji poszczególnych organów ONZ nazwy głównych organów tej organizacji: Zgromadzenie Ogólne, Radę Bezpieczeństwa oraz Radę Gospodarczo-Społeczną. Zadanie

to często pozostawiano bez odpowiedzi w części lub w całości. Odpowiedzi uczniowskie były często bardzo przypadkowe i świadczące o braku elementarnej wiedzy:

	Opis kompetencji	Nazwa organu
A.	Organ plenarny ONZ złożony z przedstawicieli państw członkowskich, którego rola bywa określana jako stworzenie najszerszego forum wymiany poglądów.	Rada Europy
B.	Organ, którego stałymi członkami są: USA, Wielka Brytania, Francja, Rosja i Chiny. Jest odpowiedzialny za prowadzenie operacji pokojowych pod auspicjami ONZ.	Organ Przedstawicielski
C.	Organ, którego jednym z zadań jest współpraca z organizacjami wyspecjalizowanymi ONZ. Zajmuje się m.in. sprawami ekonomicznymi, kulturalnymi i prawami człowieka.	Rada gospodarczo – Kulturalna

W zadaniu 32. (poziom wykonania 16%) zdający mieli podkreślić prawidłową nazwę organizacji międzynarodowej, której skrótowiec był widoczny na ilustracji (UNHCR). Niepokojące było szczególnie podkreślanie odpowiedzi Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci – jako że była to jedyna instytucja niezwiązana z uchodźcami, a zadanie to tworzyło wiązkę zadań pomocnych przy napisaniu rozszerzonej odpowiedzi na ten temat.

Trudniejszym niż zazwyczaj okazało się zadanie wymagające uzupełnienia tabeli – wpisania nazw organów stanowiących i kolegialnych organów wykonawczych samorządu terytorialnego Rzeczypospolitej Polskiej (zad. 17., poziom wykonania 13%). W odpowiedziach maturzystów rozwiązujących zadania w arkuszu na poziomie podstawowym widoczny jest brak wiedzy dotyczącej tej problematyki:

	Szczebel samorządu terytorialnego	Organ stanowiący	Kolegialny organ wykonawczy
A.	powiat ziemski	rada gminy	sołtys
B.	województwo	sejmik wojewódzki	prezydent

	Szczebel samorządu terytorialnego	Organ stanowiący	Kolegialny organ wykonawczy
A.	powiat ziemski	rada gminy	starosty
B.	województwo	rada wojewódzka	wojewoda

Warto zaznaczyć, że problematyka samorządowa okazała się dużo łatwiejsza dla zdających maturę z przedmiotu na poziomie rozszerzonym – poziom wykonania zadania 11., sprawdzającego wiedzę z tego zakresu, wyniósł 59%.

Duże problemy zdającym sprawiały również zadania z bloku *Polityka*, dotyczące wiedzy w zakresie znajomości nazw form demokracji bezpośredniej i liczby obywateli uprawnionych od realizacji jednej z jej form (zad. 8., poziom wykonania 27%), rozpoznawania czołowych postaci polskiej sceny politycznej przełomu XX i XXI wieku (zad. 14., poziom wykonania 21%). Relatywnie trudne okazało się także zadanie wymagające znajomości chronologii procesu integracji Polski z Unią Europejską (zad. 25., poziom wykonania 27%).

	Wydarzenie	Chronologia
A.	Ratyfikacja traktatu lizbońskiego przez Polskę. 2007/8	
B.	Podpisanie traktatu akcesyjnego przez Polskę.	
C.	Przystąpienie Polski do strefy Schengen. 2008	O
D.	Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej. 2004	P

Poziom wykonania poniżej 30% miało jeszcze jedno zadanie – zadanie 31. Należało w nim podać na podstawie fragmentu *Konstytucji RP*, warunek jaki trzeba spełnić do uzyskania statusu uchodźcy, a następnie wskazać wyjątek od określenia „każdy" w przypadku skargi konstytucyjnej. Z prawidłowym rozwiązaniem pierwszej części zadania zdający mieli mniej problemów niż z drugą.

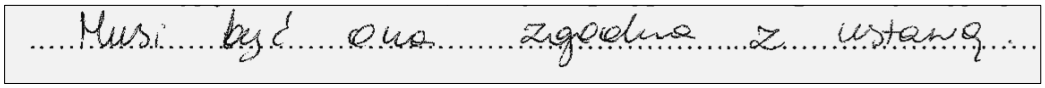

Musi być ona zgodna z ustawą

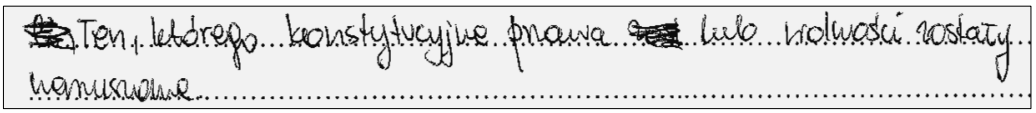

Ten, którego konstytucyjne prawa lub wolności zostały naruszone

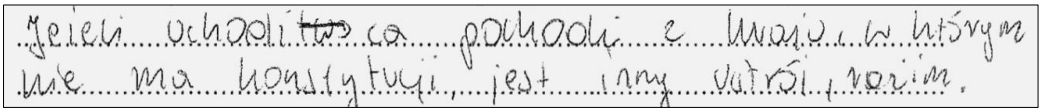

Jeżeli uchodźca pochodzi z kraju, w którym nie ma konstytucji, jest inny ustrój, reżim.

Trudności w odpowiedzi do tej części zadania wynikać mogą z faktu słabego opanowania umiejętności interpretowania przepisów prawnych.

W arkuszu na **poziomie rozszerzonym** żadne zadanie nie okazało się bardzo trudne. Najtrudniejsze było zadanie 17. (poziom wykonania 23%), w którym należało rozstrzygnąć, czy *Powszechna Deklaracja Praw Człowieka* (PDPC) na charakter wiążący, oraz uzasadnić odpowiedź odwołując się do dwóch materiałów źródłowych zamieszczonych w arkuszu – fragmentów *Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka* oraz *Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności* (KoOPCiPW). Najczęściej popełnianym błędem było stwierdzenie, że PDPC ma charakter wiążący lub odpowiedzi niezawierające w uzasadnieniu odwołania do obu dokumentów.

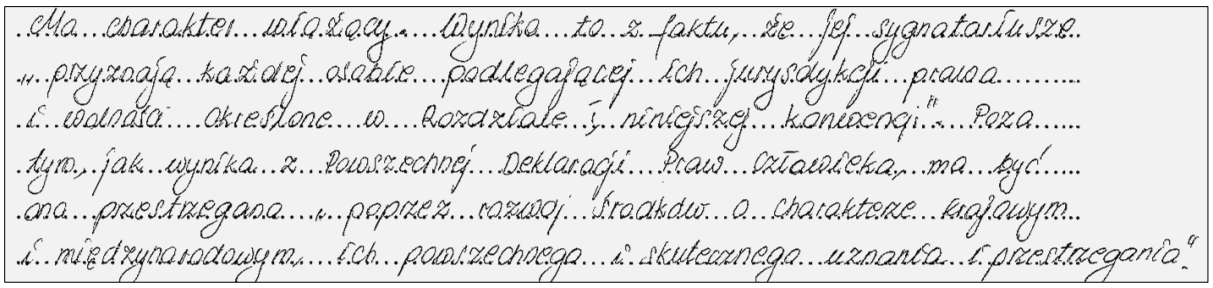

Ma charakter wiążący. Wynika to z faktu, że jej sygnatariusze „przyznają każdej osobie podlegającej ich jurysdykcji prawa i wolności określone w Rozdziale I niniejszej konwencji". Poza tym, jak wynika z Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, ma być ona przestrzegana „poprzez rozwój środków o charakterze krajowym i międzynarodowym, ich powszechnego i skutecznego uznania i przestrzegania".

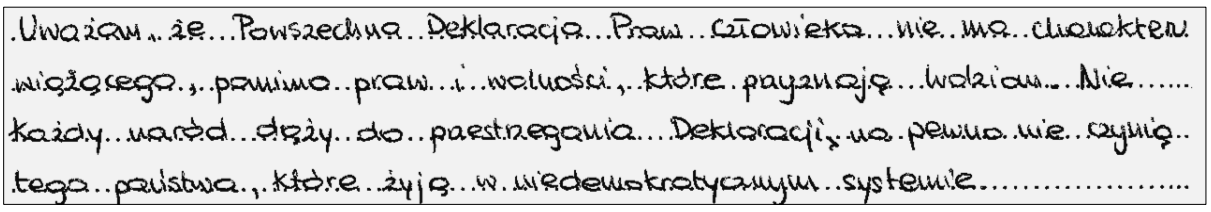

Uważam, że Powszechna Deklaracja Praw Człowieka nie ma charakteru wiążącego, pomimo praw i wolności, które przyznają ludziom. Nie każdy naród dąży do przestrzegania Deklaracji, na pewno nie czynią tego państwa, które żyją w niedemokratycznym systemie.

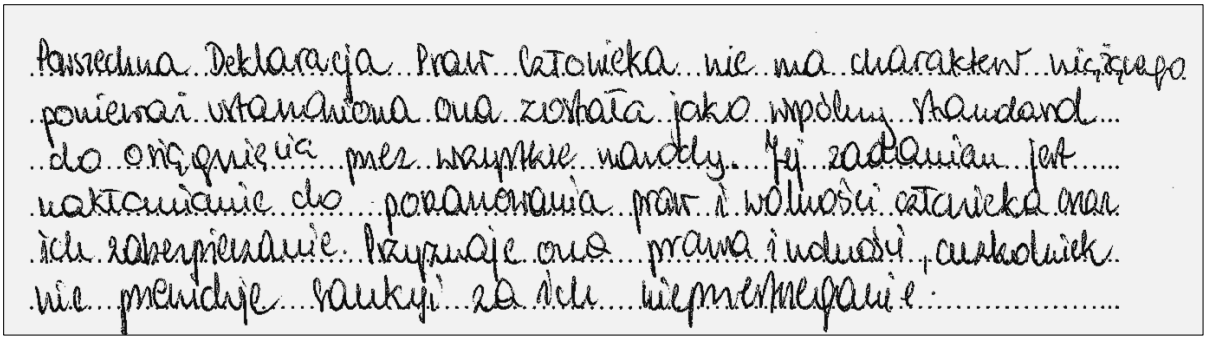
Powszechna Deklaracja Praw Człowieka nie ma charakteru wiążącego powinni ustanowiona ona została jako wspólny standard do osiągnięcia przez wszystkie narody. Jej zadaniem jest nakłanianie do poszanowania praw i wolności człowieka oraz ich zabezpieczanie. Przyznaje ona prawa i wolności, człowiek nie przestrzega ich zasady za ich nieprzestrzeganie.

W zadaniu należało wykazać się nie tylko wiadomościami z zakresu bloku *Prawo*, ale także umiejętnościami krytycznej analizy (a nie prostego odczytywania) tekstów prawniczych.

Trudności sprawiła też zdającym nietypowa analiza badań opinii publicznej zamieszczonych na wykresach (zad. 19.A., poziom wykonania 25%).

Trzy z pięciu najtrudniejszych zadań z arkusza na poziomie rozszerzonym sprawdzały wyłącznie lub przede wszystkim wiedzę. 25% zdających poradziło sobie z zadaniem 15., które sprawdzało wiadomości z zakresu zasad działania Parlamentu Europejskiego – największą trudność zdającym przysporzyło prawidłowa odpowiedź na zdanie C. Poziom wykonania zadania 16., w którym należało podać nazwę i numer na mapie Sudanu Południowego, wyniósł 28%, zaś zadania 2., sprawdzającego rozumienie pojęcia *klasa średnia* – 29%.

2. Problem „pod lupą”

Zadanie rozszerzonej odpowiedzi w arkuszu na poziomie podstawowym oraz wypracowanie w arkuszu na poziomie rozszerzonym okazały się dla zdających zadaniami trudnymi – poziom wykonania wyniósł odpowiednio 31 i 32%. Warto podkreślić, że taki poziom nie był wynikiem braku umiejętności konstruowania wypowiedzi pisemnej w sensie filologicznym (w wypracowaniu poziom wykonania wyniósł w tej dziedzinie 92%), ale niewystarczającej wiedzy do odpowiedniego opracowania tematu oraz niewłaściwego wykorzystania materiałów źródłowych (w wypracowaniu poziom wykonania wyniósł w ostatniej dziedzinie 30%). Analizując wypowiedzi uczniów, możemy stwierdzić, że jedną z trudności zdających było prawidłowe odczytanie (a także doczytanie) tematu rozszerzonej odpowiedzi lub wypracowania.

Maturzyści w zdecydowanej większości podejmowali się rozwiązania zadania rozszerzonej odpowiedzi w arkuszu podstawowym, bardzo rzadkie były przypadki, aby piszący pisali zupełnie nie na temat. W przeważającej liczbie prac zdający skupili się na przedstawieniu przyczyn uchodźstwa i tylko wzmiankowali o skutkach, jakie wywołuje to zjawisko w państwach przyjmujących. Niestety, takie ujęcie problemu prowadziło niektórych zdających do mylenia kategorii uchodźstwa i emigracji zarobkowej.

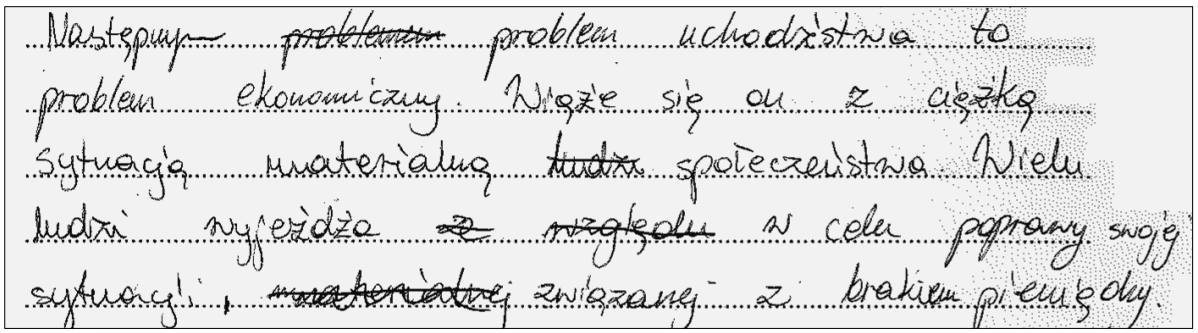
Następny ~~problemem~~ problem uchodźstwa to problem ekonomiczny. Wiąże się on z ciężką sytuacją materialną ~~ludzi~~ społeczeństwa. Wielu ludzi wyjeżdża ~~ze~~ ~~względu~~ w celu poprawy swojej sytuacji, ~~materialnej~~ związanej z brakiem pieniędzy.

Propozycje działań instytucji krajowych i unijnych przedstawiano w sposób ogólnikowy, nie odnosząc się do konkretnych działań, a jedynie do sugerowania, co należałoby zrobić, aby przyczynić się do integracji uchodźców ze społeczeństwami europejskimi. Niekiedy zamiast o instytucjach unijnych maturzyści pisali o organach ONZ i organizacjach pozarządowych, np. Human Rights Watch.

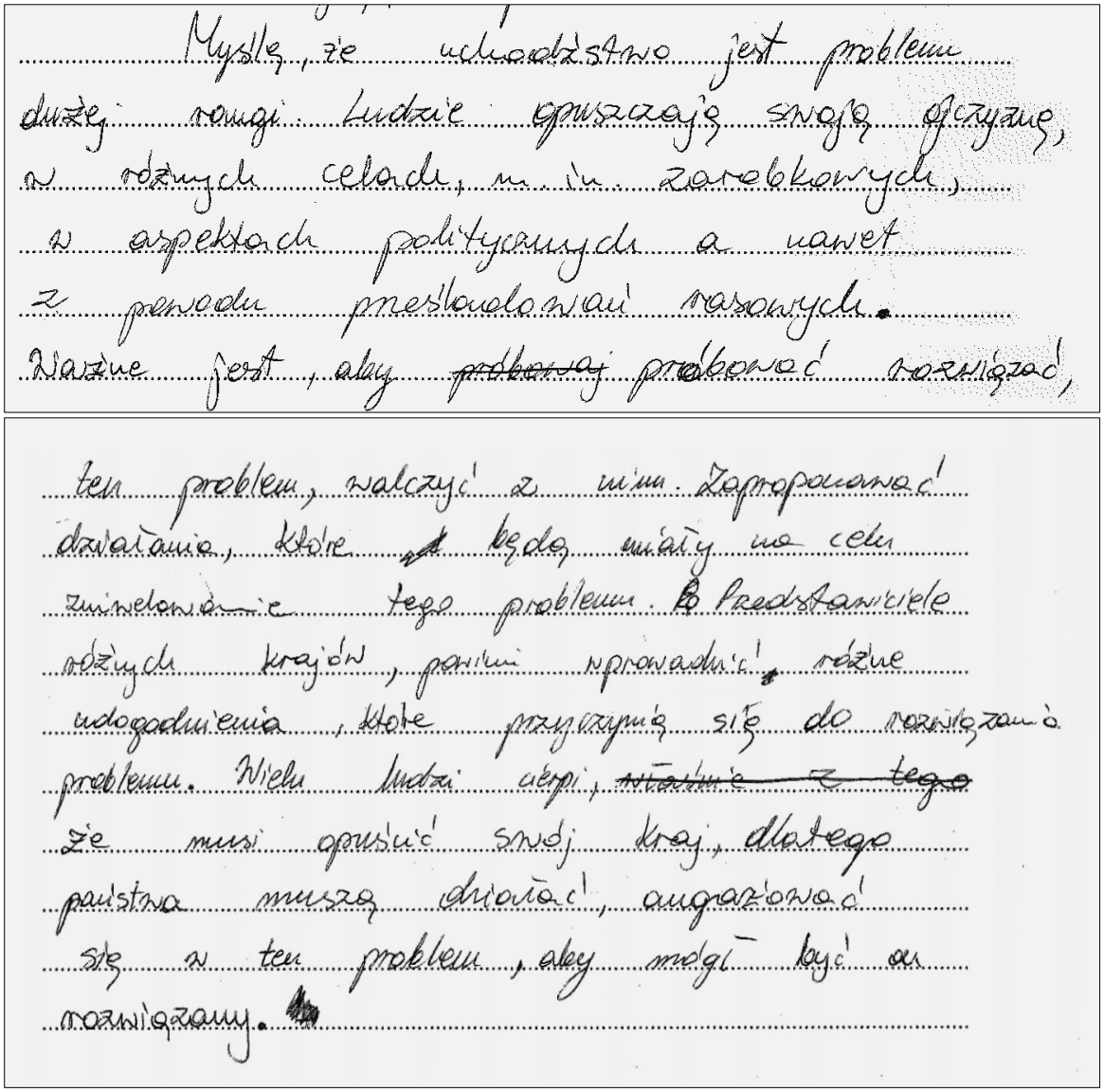

Myślę, że uchodźstwo jest problemu dużej rangi. Ludzie opuszczają swoją ojczyznę, z różnych celów, m. in. zarobkowych, z aspektów politycznych a nawet z powodu prześladowań rasowych. Ważne jest, aby ~~podejmuj~~ podjąć rozwiązać ten problem, walczyć z nim. Zaproponować działania, które będą miały na celu zminimalizowanie tego problemu. Przedstawiciele różnych krajów, powinni wprowadzić różne udogodnienia, które przyczynią się do rozwiązania problemu. Wielu ludzi ucieka, ~~właśnie z tego~~ że musi opuścić swój kraj, dlatego państwa muszą działać, angażować się w ten problem, aby mogli być on rozwiązany.

W arkuszu maturalnym na poziomie rozszerzonym w zadaniu 25. zdający byli proszeni o napisanie wypracowania – mieli do wyboru dwa tematy:

1. Scharakteryzuj system ochrony praw człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz – odwołując się do przykładów dwóch państw – kwestię łamania praw i wolności człowieka w XXI wieku.
2. Odwołując się do unormowań prawnych oraz przemian sceny politycznej, scharakteryzuj polski system partyjny w XXI wieku.

Zdecydowanie częściej wybierany był temat 1.

W pierwszym wypracowaniu maturzyści, charakteryzując system ochrony praw człowieka ONZ, skupiali się na przyczynach powstania tego sytemu oraz na ocenie jego skuteczności, natomiast nie charakteryzowali go z punktu widzenia dokumentów ONZ i organizacji pomocniczych oraz ich uprawnień, celów i zakresu działania. Częstym błędem zdających było uznawanie KoPCiPW za dokument ONZ oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu za organ ONZ.

Organizacja Narodów Zjednoczonych w skrócie: ONZ.

Dla wielu ludzi termin dobrze znany, ale czy wiemy, po co w ogóle owa organizacja istnieje. W mojej pracy postaram się wyjaśnić, scharakteryzować system ONZ oraz podać przykłady łamania praw i wolności człowieka w XXI wieku i wielu w którym cywilizacja jest bardzo dobrze rozwinięta i powinna sobie radzić z problemami występującymi w danym państwie.

ONZ działa w sposób humanitarnym. Jej celem jest zapobieganie rozprzestrzenianiu się agresji skierowanej przeciwko ludziom cywilnym, bezbronnym często nawet ludziom nie mającym pojęcia, że znajdują się w niebezpieczeństwie. Ma ona na celu pomoc ze strony państw przynależących do owej organizacji, narodom będącym w takowej potrzebie. Gdyby nie taka organizacja czy również wiele innych działających na skalę światową, mielibyśmy mieć do czynienia z niższym przyrostem naturalnym ludzi, jak również masowymi morderstwami na tle dyktatorach. Jak mógłby wyglądać kraj do którego emigruje wielu obcokrajowców, gdyż w swoim państwie nie czują się bezpieczni? Temu właśnie zapobiec chcą różne organizacje w tym Organizacja Narodów Zjednoczonych.

Agresja na ludziach cywilnych, przemoc, masowe morderstwa, mało słyszy się o takich przypadkach, co nie znaczy, że takowe nie występują, poprostu często są one ukrywane, nie odstawiane do odbioru publicznego. Zastanawiamy się czy jest to dobrym sposobem. Każdy człowiek ma prawo do życia, do funkcjonowania we współczesnym świecie, do rozwoju kulturowego, do założenia rodziny, dlaczego więc takowe prawo jest nieraz w tak brutalny sposób odbierane człowiekowi.

W drugim wypracowaniu zdający skupiali się na opisie systemu wielopartyjnego w Polsce, pomijając konieczność scharakteryzowania przemian sceny politycznej w XXI wieku.

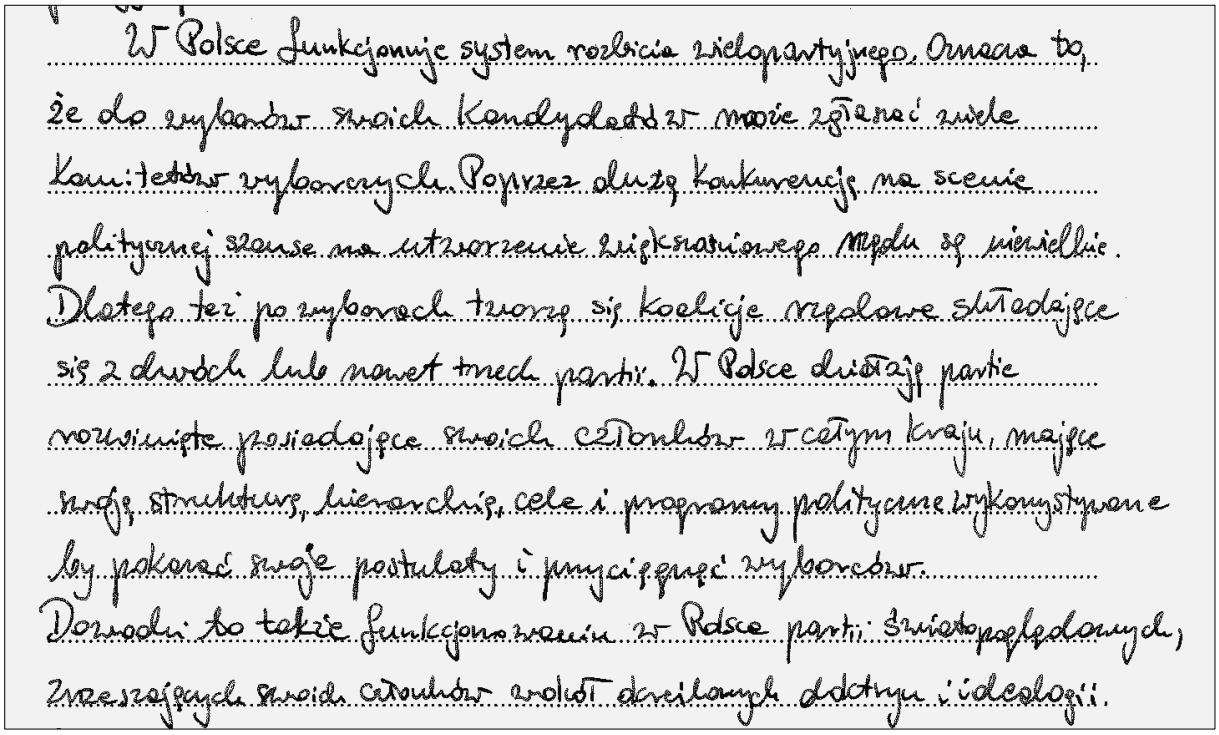

W Polsce funkcjonuje system rozbicia wielopartyjnego. Oznacza to, że do wyborów swoich kandydatów w mogą zgłaszać wiele komitetów wyborczych. Pozwala dużą konkurencję na scenie politycznej szanse na utworzenie większościowego rządu są nieliczne. Dlatego też po wyborach tworzą się koalicje rządowe składające się z dwóch lub nawet trzech partii. W Polsce działają partie rozwinięte posiadające swoich członków w całym kraju, mające swoją strukturę, hierarchię, cele i programy polityczne wykorzystywane by pokazać swoje postulaty i przyciągnąć wyborców. Dorosły to także funkcjonowanie w Polsce partii światopoglądowych, zrzeszających swoich członków wokół określonych doktryn i ideologii.

Kolejnym problemem maturzystów była słaba znajomość zagadnienia pod względem prawnym. W temacie pierwszym często widoczna była niewielka wiedza na temat dokumentów i instytucji systemu ochrony praw człowieka ONZ.

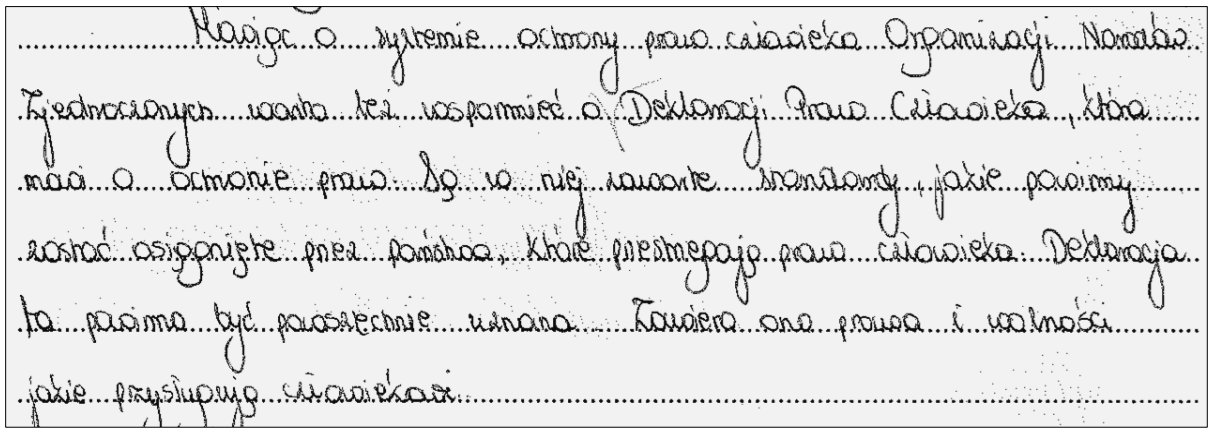

Mając o systemie ochrony praw człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych warto też wspomnieć o Deklaracji Praw Człowieka, która mówi o ochronie praw. Są w niej zawarte standardy, jakie powinny zostać osiągnięte przez państwa, które przestrzegają praw człowieka. Deklaracja ta powinna być powszechnie uznana. Zawiera ona prawa i wolności jakie przysługują człowiekowi.

W temacie drugim powoływano się na regulacje prawne dotyczące systemu partyjnego w Polsce, ale skupiano się głównie na prawach i zasadach wynikających z Konstytucji RP. Maturzyści, którzy wybrali temat 2., charakteryzując przemiany polskiej sceny politycznej, najczęściej pomijali omówienie dekompozycji środowiska AWS i UW oraz powstania PO i PiS, a także nowych ugrupowań partyjnych. Często – zbytecznie z punktu widzenia tematu i jednocześnie błędnie – opisywano system partyjny przed 1989 rokiem.

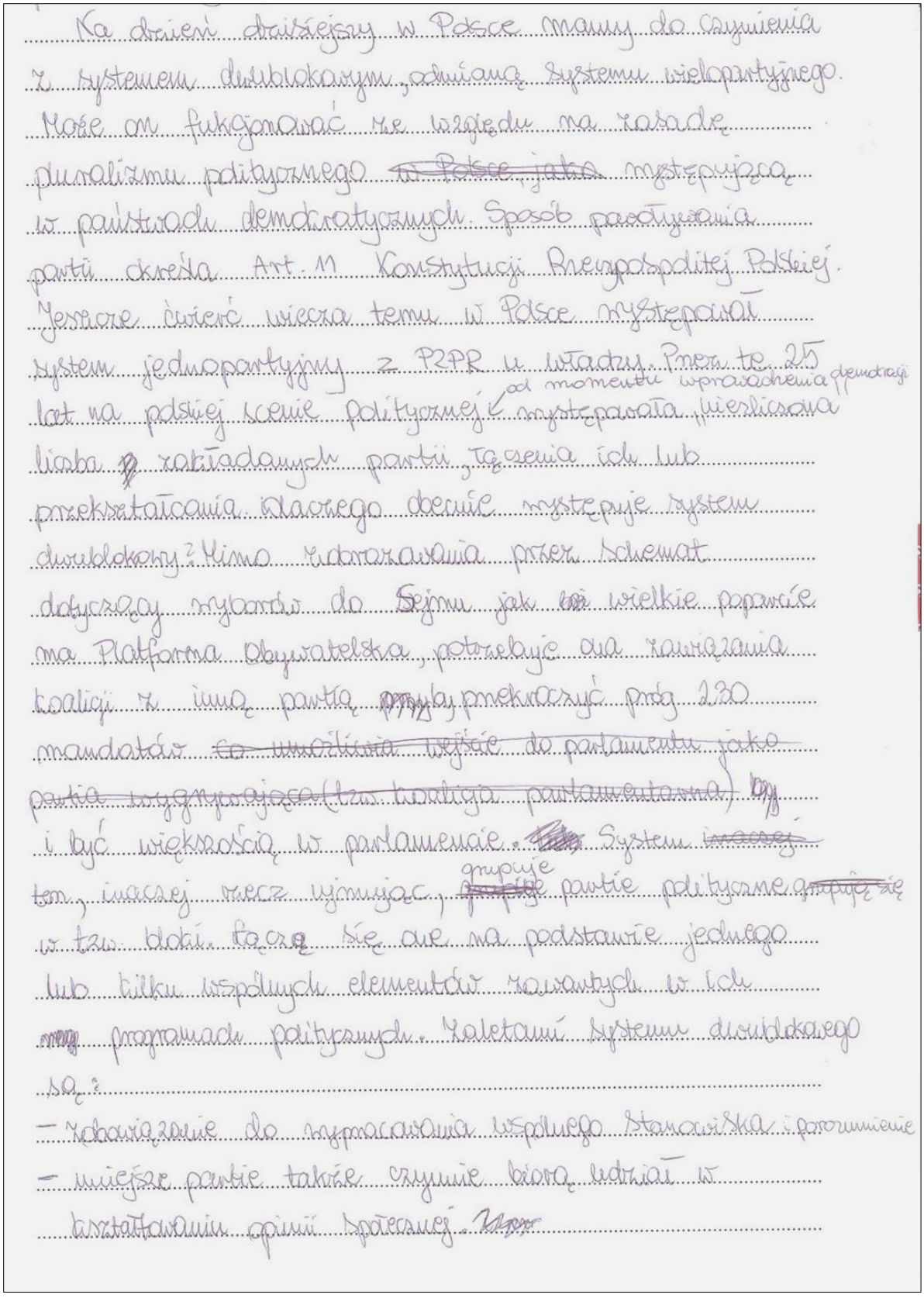

Na dzień dzisiejszy w Polsce mamy do czynienia z systemem dwublokowym, odmianą systemu wielopartyjnego. Może on fukcjonować ze względu na zasadę pluralizmu politycznego ~~w Polsce, jako~~ występującą w państwach demokratycznych. Sposób powoływania partii określa Art. 11 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Jeszcze ćwierć wiecza temu w Polsce występował system jednopartyjny z PZPR u władzy. Przez te 25 lat na polskiej scenie politycznej od momentu wprowadzenia demokracji występowała „niezliczona liczba zakładanych partii, łączenia ich lub przekształcania. Dlaczego obecnie występuje system dwublokowy? Mimo zobrazowania przez schemat dotyczący wyborów do Sejmu jak wielkie poparcie ma Platforma Obywatelska, potrzebuje ona zawiązania koalicji z inną partią by przekroczyć próg 230 mandatów ~~co umożliwia wejście do parlamentu jako partia wygrywająca (tzw. koalicja parlamentarna)~~ i być większością w parlamencie. System ~~inaczej~~ ten, inaczej rzecz ujmując, grupuje partie polityczne ~~grupują się~~ w tzw. bloki. Łączą się one na podstawie jednego lub kilku wspólnych elementów zawartych w ich programach politycznych. Zaletami systemu dwublokowego są:

- zobowiązanie do wypracowania wspólnego stanowiska i porozumienie
- mniejsze partie także czynnie biorą udział w kształtowaniu opinii społecznej.

Zdający piszący temat 1., trochę lepiej poradzili sobie z charakteryzowaniem kwestii łamania praw człowieka w opisach wybranych przez siebie dwóch państw. Prawidłowo podawano przykłady państw, w których łamane były prawa człowieka, natomiast gorzej przedstawiała się już kwestia charakterystyki łamania tych praw. Najczęściej wypracowania ograniczały się tylko do wymienienia

praw, które były łamane, przy czym podając przykłady podchodzono to tego bardzo schematycznie, nie wnikając, na czym polega problem łamania praw w danym państwie.

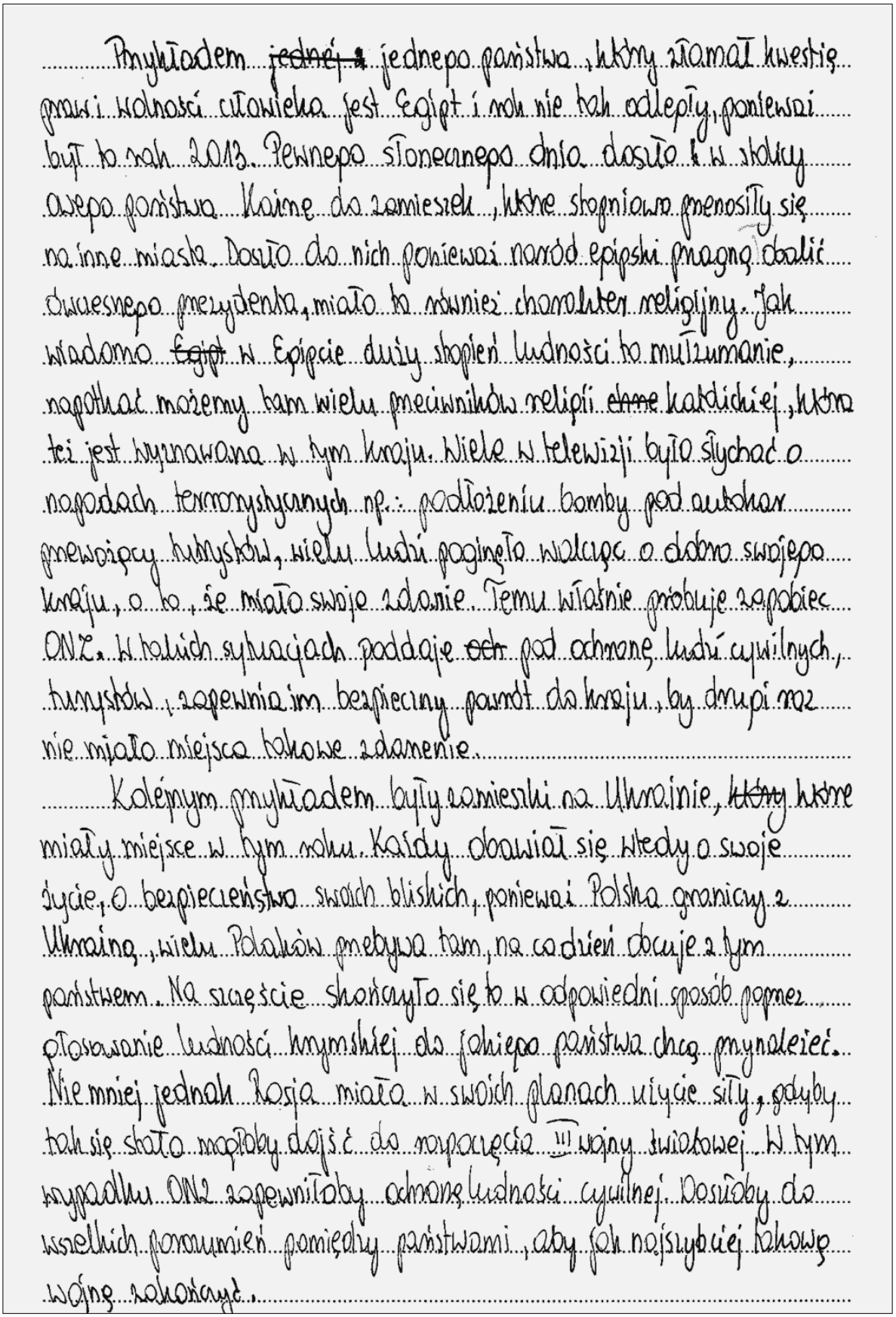

Przykładem ~~jednej z~~ jednego państwa, który złamał kwestię praw i wolności człowieka jest Egipt i rok nie tak odległy, ponieważ był to rok 2013. Pewnego słonecznego dnia doszło w stolicy owego państwa Kairze do zamieszek, które stopniowo przenosiły się na inne miasta. Doszło do nich ponieważ naród egipski pragnął obalić dwuletniego prezydenta, miało to również charakter religijny. Jak wiadomo ~~Egipt~~ w Egipcie duży stopień ludności to muzułmanie, nagminnie możemy tam wielu przeciwników religii ~~chrześcijańskiej~~ katolickiej, która tej jest wyznawana w tym kraju. Wiele w telewizji było słychać o napadach terrorystycznych np.: podłożeniu bomby pod autobus przewożący turystów, wielu ludzi poginęło walcząc o dobro swojego kraju, o to, że miało swoje zdanie. Temu właśnie próbuje zapobiec ONZ. W takich sytuacjach poddaje ~~się~~ pod ochronę ludzi cywilnych, turystów, zapewnia im bezpieczny powrót do kraju, by drugi raz nie miało miejsca takowe zdarzenie.

Kolejnym przykładem były zamieszki na Ukrainie, ~~który~~ które miały miejsce w tym roku. Każdy obawiał się wtedy o swoje życie, o bezpieczeństwo swoich bliskich, ponieważ Polska graniczy z Ukrainą, wielu Polaków przebywa tam, na co dzień dbając z tym państwem. Na szczęście skończyło się to w odpowiedni sposób pomimo otaczania ludności turystycznej do takiego państwa chcą przynależeć. Nie mniej jednak Rosja miała w swoich planach użycie siły, gdyby tak się stało mogłoby dojść do rozpoczęcia III wojny światowej. W tym wypadku ONZ zapewniłoby ochronę ludności cywilnej. Doszłoby do wielkich porozumień pomiędzy państwami, aby jak najszybciej takową wojnę zakończyć.

3. Wnioski i rekomendacje

Analiza wyników egzaminu z wiedzy o społeczeństwie pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków dotyczących pracy z maturzystami w kolejnych latach.

Maturzyści najwięcej problemów mieli z zadaniami, w których sprawdzano bardziej szczegółową wiedzę z zakresu przedmiotu. Wiedza o społeczeństwie to przedmiot, w którym mamy do czynienia z kilkoma dyscyplinami nauk społecznych – przede wszystkim: socjologią, politologią i prawem. Wymaga on więc obszernej i holistycznej wiedzy. Podkreślanie tego, że bez wiedzy na odpowiednim poziomie trudno osiągnąć dobry wynik na maturze z tego przedmiotu wydaje się ważnym zadaniem nauczycieli.

Niezadawalający poziom wykonania przez uczniów zadania rozszerzonej odpowiedzi w arkuszu na poziomie podstawowym oraz wypracowania w arkuszu na poziomie rozszerzonym pozwala na stwierdzenie, że należy poświęcić dużo uwagi konstruowaniu przez uczniów prac pisemnych. Przy tym w ich sprawdzaniu należy zwracać szczególną uwagę na poziom wiedzy (w tym braki w niej występujące), który – jak wskazuje analiza – okazał się kluczowe dla wyników rozwiązujących te zadania.

Niski średni wynik zadania 8. w arkuszu na poziomie podstawowym oraz zadania 2. w arkuszu na poziomie rozszerzonym wskazuje, że należy w większym stopniu egzekwować od uczniów wiedzę pojęciową.

Problemy zdających z rozwiązaniem zadania 14., 15., 17. i 18. w arkuszu na poziomie podstawowym oraz zadania 9. i 10. w arkuszu na poziomie rozszerzonym dają asumpt do stwierdzenia, że jeszcze większy nacisk należy położyć na wiedzę z zakresu uprawnień poszczególnych organów państwowych, jak i uprawnień oraz organizacji samorządu terytorialnego w państwie polskim.

Niski średni wynik zadania 24., 25. i 32. w arkuszu na poziomie podstawowym oraz zadania 15. i 16. w arkuszu na poziomie rozszerzonym wskazuje, że uczniowie winni znacznie bardziej przygotowywać się także z problematyki stosunków międzynarodowych, szczególnie organizacji międzynarodowych i ich struktury.

Poziom wykonania zadania 31. w arkuszu na poziomie podstawowym oraz zadania 17. w arkuszu na poziomie rozszerzonym wskazuje, że trudna dla zdających była także kwestia bardziej złożonej interpretacji przepisów prawnych, szczególnie jeśli wymagało to zestawienia dwóch materiałów i ich przetworzenia. Należy zatem na lekcjach wiedzy o społeczeństwie poświęcić więcej czasu na kształtowanie tego typu umiejętności.

Poziom wykonania zadań wymagających krytycznej analizy materiałów zawierających dane z badań opinii publicznej, a zatem zadania 3., 6. i 9. w arkuszu na poziomie podstawowym i 19A w arkuszu na poziomie rozszerzonym pokazuje, że należy ćwiczyć odczytywanie danych z różnych typów wykresu oraz wskazywać na użyteczność podstawowej wiedzy matematycznej w tym zakresie, np. podkreślać różnicę między procentem a punktem procentowym. Warto też podkreślić, że niektóre z tego typu zadań (3. i 9. w arkuszu na poziomie podstawowym oraz 24. w arkuszu na poziomie rozszerzonym) były wykonywane na podobnym poziomie zarówno przez zdających mających wyższy, jak i niższy średni wynik matury z przedmiotu. Oznacza to, że uczniowie lepsi nie powinni lekceważyć tego typu umiejętności.

FILOZOFIA

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z filozofii na poziomie podstawowym składał się z dwóch części: z testu sprawdzającego wiedzę oraz testu sprawdzającego umiejętność analizy krytycznej tekstu filozoficznego. Test sprawdzający wiedzę składał się z 10 zadań, za które maksymalnie można było otrzymać 20 punktów, a test sprawdzający umiejętność krytycznej analizy tekstu filozoficznego – z 15 zadań ocenianych maksymalnie na 30 punktów. Przedmiotem analizy krytycznej był fragment dzieła Karola Wojtyły *Elementarz etyczny*.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	12
	z liceów profilowanych	0
	z techników	1
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół publicznych	13
	ze szkół niepublicznych	0
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	5
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	8
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	0
	kobiety	8
	mężczyźni	5

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z filozofii jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>12 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>120 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>7</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>2</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>12</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[1] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td></td><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>0</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
13	18	50	50	50	37	10,6

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

[1] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie podstawowych koncepcji i fragmentów dzieł filozofów europejskich.	79
2.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie podstawowych koncepcji i fragmentów dzieł filozofów europejskich.	77
3.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie wybranych pojęć, problemów i tez	31
4.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie podstawowych koncepcji i fragmentów dzieł filozofów europejskich.	62
5.	Korzystanie z informacji	Znajomość i rozumienie podstawowych koncepcji i fragmentów dzieł filozofów europejskich.	79
6.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie podstawowych koncepcji i fragmentów dzieł filozofów europejskich.	31
7.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie podstawowych koncepcji i fragmentów dzieł filozofów europejskich.	50
8.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie wybranych pojęć, problemów i tez.	38
9.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie podstawowych koncepcji i fragmentów dzieł filozofów europejskich.	77
10.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie wybranych pojęć, problemów i tez.	27
11.	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Wykorzystanie nabytej wiedzy filozoficznej do krytycznego analizowania tekstów filozoficznych, a w szczególności do rekonstrukcji zawartych w nich problemów, tez i argumentacji; konfrontowanie poglądów z poglądami innych filozofów; zapisanie w zwięzłej formie wyników krytycznej analizy tekstu filozoficznego.	50
12.	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Wykorzystanie nabytej wiedzy filozoficznej do krytycznego analizowania tekstów filozoficznych, a w szczególności do rekonstrukcji zawartych w nich problemów, tez i argumentacji; konfrontowanie poglądów z poglądami innych filozofów; zapisanie w zwięzłej formie wyników krytycznej analizy tekstu filozoficznego.	100
13.	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Wykorzystanie nabytej wiedzy filozoficznej do krytycznego analizowania tekstów filozoficznych, a w szczególności do rekonstrukcji zawartych w nich problemów, tez i argumentacji; konfrontowanie poglądów z poglądami innych filozofów; zapisanie w zwięzłej formie wyników krytycznej analizy tekstu filozoficznego.	100
14.	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Wykorzystanie nabytej wiedzy filozoficznej do krytycznego analizowania tekstów filozoficznych, a w szczególności do rekonstrukcji zawartych w nich problemów, tez i argumentacji; konfrontowanie poglądów z poglądami innych filozofów; zapisanie w zwięzłej formie wyników krytycznej analizy tekstu filozoficznego.	85
15.	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Wykorzystanie nabytej wiedzy filozoficznej do krytycznego analizowania tekstów filozoficznych, a w szczególności do rekonstrukcji zawartych w nich problemów, tez i argumentacji; konfrontowanie poglądów z poglądami innych	69

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
		filozofów; zapisanie w zwięzłej formie wyników krytycznej analizy tekstu filozoficznego.	
16.	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Wykorzystanie nabytej wiedzy filozoficznej do krytycznego analizowania tekstów filozoficznych, a w szczególności do rekonstrukcji zawartych w nich problemów, tez i argumentacji; konfrontowanie poglądów z poglądami innych filozofów; zapisanie w zwięzłej formie wyników krytycznej analizy tekstu filozoficznego.	58
17.	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Wykorzystanie nabytej wiedzy filozoficznej do krytycznego analizowania tekstów filozoficznych, a w szczególności do rekonstrukcji zawartych w nich problemów, tez i argumentacji; konfrontowanie poglądów z poglądami innych filozofów; zapisanie w zwięzłej formie wyników krytycznej analizy tekstu filozoficznego.	27
18.	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Wykorzystanie nabytej wiedzy filozoficznej do krytycznego analizowania tekstów filozoficznych, a w szczególności do rekonstrukcji zawartych w nich problemów, tez i argumentacji; konfrontowanie poglądów z poglądami innych filozofów; zapisanie w zwięzłej formie wyników krytycznej analizy tekstu filozoficznego.	69
19.	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Wykorzystanie nabytej wiedzy filozoficznej do krytycznego analizowania tekstów filozoficznych, a w szczególności do rekonstrukcji zawartych w nich problemów, tez i argumentacji; konfrontowanie poglądów z poglądami innych filozofów; zapisanie w zwięzłej formie wyników krytycznej analizy tekstu filozoficznego.	27
20.	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Wykorzystanie nabytej wiedzy filozoficznej do krytycznego analizowania tekstów filozoficznych, a w szczególności do rekonstrukcji zawartych w nich problemów, tez i argumentacji; konfrontowanie poglądów z poglądami innych filozofów; zapisanie w zwięzłej formie wyników krytycznej analizy tekstu filozoficznego.	69
21.	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Wykorzystanie nabytej wiedzy filozoficznej do krytycznego analizowania tekstów filozoficznych, a w szczególności do rekonstrukcji zawartych w nich problemów, tez i argumentacji; konfrontowanie poglądów z poglądami innych filozofów; zapisanie w zwięzłej formie wyników krytycznej analizy tekstu filozoficznego.	74
22.	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Wykorzystanie nabytej wiedzy filozoficznej do krytycznego analizowania tekstów filozoficznych, a w szczególności do rekonstrukcji zawartych w nich problemów, tez i argumentacji; konfrontowanie poglądów z poglądami innych filozofów; zapisanie w zwięzłej formie wyników krytycznej analizy tekstu filozoficznego.	8
23.	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Wykorzystanie nabytej wiedzy filozoficznej do krytycznego analizowania tekstów filozoficznych, a w szczególności do rekonstrukcji zawartych w nich problemów, tez i argumentacji; konfrontowanie poglądów z poglądami innych filozofów; zapisanie w zwięzłej formie wyników krytycznej analizy tekstu filozoficznego.	50

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
24.	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Wykorzystanie nabytej wiedzy filozoficznej do krytycznego analizowania tekstów filozoficznych, a w szczególności do rekonstrukcji zawartych w nich problemów, tez i argumentacji; konfrontowanie poglądów z poglądami innych filozofów; zapisanie w zwięzłej formie wyników krytycznej analizy tekstu filozoficznego.	42
25.	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Wykorzystanie nabytej wiedzy filozoficznej do krytycznego analizowania tekstów filozoficznych, a w szczególności do rekonstrukcji zawartych w nich problemów, tez i argumentacji; konfrontowanie poglądów z poglądami innych filozofów; zapisanie w zwięzłej formie wyników krytycznej analizy tekstu filozoficznego.	62

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z filozofii na poziomie rozszerzonym składał się z dwóch części: z testu sprawdzającego wiedzę oraz zadania rozszerzonej odpowiedzi sprawdzającego umiejętność pisania własnego tekstu. Test sprawdzający wiedzę na poziomie rozszerzonym składał się z 9 zadań, za które maksymalnie można było otrzymać 20 punktów. Umiejętność pisania własnego tekstu sprawdzało zadanie 10., które polegało na napisaniu wypracowania na temat:
Na podstawie przytoczonych tekstów i poglądów innych filozofów rozważ, czy wolność jest niezbywalną wartością przynależną człowiekowi, czy też łudzimy się możliwością jej posiadania, a nasze życie jest z góry określone.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	9
	z liceów profilowanych	0
	z techników	0
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół publicznych	8
	ze szkół niepublicznych	1
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	1
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	8
	kobiety	2
	mężczyźni	7

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 63 uczniów − laureatów i finalistów Olimpiady Filozoficznej.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z filozofii jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>12 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>180 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>7</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>2</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>12</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[1] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>0</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
9	19	50	36	50	34	11

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

[1] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie podstawowych koncepcji i fragmentów dzieł filozofów europejskich.	78
2.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie wybranych pojęć, problemów i tez.	56
3.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie podstawowych koncepcji i fragmentów dzieł filozofów europejskich.	74
4.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie podstawowych koncepcji i fragmentów dzieł filozofów europejskich.	50
5.	Korzystanie z informacji Wiadomości i rozumienie	Wykorzystanie filozoficznej wiedzy do analizy krytycznej tekstów filozoficznych […], do rekonstrukcji zawartych w nich problemów, tez i argumentacji. Znajomość i rozumienie podstawowych koncepcji i fragmentów dzieł filozofów europejskich.	56
6.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie koncepcji estetycznych.	78
7.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie wybranych pojęć, problemów i tez.	78
8.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie wybranych pojęć, problemów i tez.	67
9.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie podstawowych koncepcji i fragmentów dzieł filozofów europejskich.	72
10.	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Wykorzystanie nabytej wiedzy filozoficznej do krytycznego analizowania tekstów filozoficznych, a w szczególności do rekonstrukcji zawartych w nich problemów, tez i argumentacji; konfrontowanie poglądów; pisanie własnego tekstu; argumentowanie własnego stanowiska.	89
10T	Logika wywodu	Umiejętność sformułowania tezy (własnego stanowiska) zgodnie ze sformułowanym w temacie wypracowania problem.	89
10U		Umiejętność sformułowania uzasadnienia.	83
10K		Umiejętność sformułowania właściwych kontrargumentów.	87
10Z	Zawartość merytoryczna	Stopień wykorzystania tekstów źródłowych.	70
10W		Wiedza z zakresu historii filozofii.	69
10L		Terminologia filozoficzna.	89
10J	Język i kompozycyjna	Poprawność językowa i kompozycyjna wypowiedzi.	78

Komentarz

Poziom podstawowy

Część pierwsza arkusza egzaminacyjnego na poziomie podstawowym zawierała zadania trudne i umiarkowanie trudne. Zdającym największe problemy sprawiły zadania badające znajomość i rozumienie wybranych pojęć, problemów i tez oraz podstawowych koncepcji i fragmentów dzieł filozofów europejskich. Tylko jedno zadanie okazało się łatwe dla zdających.

W zadaniu 2. trudność sprawiało wskazanie zakończenia maksymy Immanuela Kanta. W rozwiązaniu zadania 3. zdający powinni wykazać się znajomością dyscyplin filozofii (ontologia, antropologia) oraz umiejętnością wyjaśniania stanowisk filozoficznych: determinizmu oraz naturalizmu. W zadaniu 6. (najtrudniejszym) należało przyporządkować następującym filozofom: Sokratesowi, Platonowi, Anzelmowi z Cantenbury oraz Immanuelowi Kantowi pojęcia charakterystyczne dla ich poglądów, a w 8. wybrać stwierdzenie charakterystyczne dla antycznego sceptyka. W tym zadaniu, najczęściej popełnianym błędem było wskazanie odpowiedzi: *Człowiek cierpi, ponieważ nigdy nie pozna prawdy.* Natomiast zadanie 10. wymagało przyporządkowania właściwych terminów filozoficznych: *antynatywizmu* i *hylemorfizmu* do podanych w nim cytatów.
Zadanie o najwyższym poziomie wykonania (77%) polegało na przyporządkowaniu autorów do właściwych sentencji.

Druga część arkusza egzaminacyjnego sprawdzała umiejętność krytycznej analizy fragmentu dzieła Karola Wojtyły *Elementarz etyczny*. Zadania 12., 13., 14., 20., 21. wymagające rekonstrukcji problemów zawartych w tekście były łatwe od zdających. Najłatwiejszym z nich okazało się zadanie 13., w którym należało podać powód powstania etyki niezależnej. Z kolei zadania 11., 16., 17., 19., 22., 23., wymagające zastosowania wiedzy z historii filozofii, okazały się trudne. Najwięcej problemów, podobnie jak w ubiegłych latach, sprawiła umiejętność konfrontowania poglądów zawartych w tekście z poglądami innych filozofów. Przykładem jest zadanie 19., w którym należało wskazać podobieństwa i różnice pomiędzy stanowiskiem etycznym Karola Wojtyły i Immanuela Kanta.

Poziom rozszerzony

Test na poziomie rozszerzonym zawierał zadania łatwe, umiarkowanie trudne oraz trudne. Do łatwych należały zadania 3., 6., 7. i 9., których poziom wykonania mieścił się w przedziale od 71% do 79%. W zadaniu 3. należało przyporządkować filozofów do wymienionych stanowisk: *monizmu*, *dualizmu* oraz *pluralizmu*. Zadanie 6. dotyczyło zagadnienia wartości estetycznej – jednego z najważniejszych problemów estetyki. W zadaniu 7. należało uzupełnić klasyczną definicję prawdy, natomiast w 9., odwołując się do poglądów Sartre'a, wyjaśnić sens stwierdzenia: C*złowiek jest tylko tym, czym siebie uczyni*.

Trudne dla zdających okazały się trzy zadania (2., 4., 5.), których poziom wykonania zawierał się w przedziale od 39% do 49%. W zadaniu 2. trudność sprawiało podanie terminu filozoficznego przedstawionego w tekście, a w 4. wyjaśnienie idei *spolegliwego opiekuna* w koncepcji etyki niezależnej Tadeusza Kotarbińskiego. Zadanie 5. polegało na dokonaniu krytycznej analizy fragmentu tekstu filozoficznego i na tej podstawie wyjaśnieniu, jaką rolę w filozofii Nietschego pełni koncepcja *ostatniego człowieka* oraz uzasadnieniu, czy podany fragment oddaje jego cechy.

Temat wypracowania brzmiał: *Na podstawie przytoczonych tekstów i poglądów innych filozofów rozważ, czy wolność jest niezbywalną wartością przynależną człowiekowi, czy też łudzimy się możliwością jej posiadania, a nasze życie jest z góry określone*. Do tematu zostały dołączone fragmenty trzech tekstów: *Żywoty i poglądy słynnych filozofów* Diogenesa Laertiosa, *System przyrody* d'Holbacha, *Absolutna wolność bytu ludzkiego* Sartre'a.

Oceniając wypracowanie, wzięto pod uwagę następujące kryteria: poprawne, zgodne z tematem sformułowanie tezy oraz jej uzasadnienie trafnie odwołujące się do wiedzy filozoficznej, powoływanie się na stanowiska filozoficzne odmienne od poglądów autora pracy (kontrargumentacja), trafną analizę i interpretację dołączonych do tematu tekstów filozoficznych, odwołanie się do wiedzy z zakresu historii filozofii, swobodne, prawidłowe posługiwanie się terminologią filozoficzną oraz poprawność języka i kompozycji pracy.

Zdający nie mieli problemów z postawieniem tezy, jej argumentacją oraz wykorzystaniem tekstów filozoficznych. Poziom wykonania dla tych kryteriów mieścił się w przedziale od 75% do 81%. Natomiast większą trudność sprawiło im formułowanie kontrargumentów oraz operowanie wiedzą i terminologią filozoficzną, dla których poziom wykonania zawierał się w przedziale od 62% do 67%.

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny na poziomie podstawowym składał się z trzech części.

Część I – leksykalno-gramatyczna, sprawdzała operatywną znajomość gramatyki łacińskiej z całego zakresu wymagań egzaminacyjnych określonych dla poziomu podstawowego.
Część II – rozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego, zaś część III – znajomość kultury antycznej.

Arkusz egzaminacyjny zawierał 18 zadań, głównie zamkniętych. Do dwóch zadań dołączono materiał ikonograficzny.

Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań w arkuszu egzaminacyjnym zdający mógł uzyskać maksymalnie 100 punktów; w tym za część I – 40 punktów, za część II – 30 punktów, a za część III – 30 punktów.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**4**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	4
	z liceów profilowanych	0
	z techników	0
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół publicznych	4
	ze szkół niepublicznych	7
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	4
	kobiety	2
	mężczyźni	2

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z języka łacińskiego i kultury antycznej jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>6 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu</td><td>120 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>3</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[1] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust.1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust.2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td></td><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>0</td></tr>
</table>

*Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
4	54	83	59	66	64	13

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

[1] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie form morfologicznych.	19
2.	Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie form morfologicznych i ich składniowego zastosowania.	34
3.	Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce do dokonywania prostych transformacji, identyfikowania konstrukcji składniowych.	43
4.	Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do rozpoznawania form morfologicznych i ich składniowego zastosowania.	16
5.	Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie form morfologicznych, ich funkcji semantycznych i zastosowania składniowego.	28
6.	Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do rozpoznania ogólnego sensu zdania, wyjaśniania przysłów, wyrażeń.	10
7.	Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do wyjaśniania przysłów.	34
8.	Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do wyjaśniania pojęć i terminów w języku polskim, które mają swoje źródło w łacinie.	12
9.	Korzystanie z informacji	Odczytanie oryginalnego tekstu łacińskiego: wyszukanie informacji szczegółowych, rozpoznanie ogólnego sensu tekstu, funkcji poszczególnych elementów tekstu.	25
10.	Korzystanie z informacji	Odczytanie oryginalnego tekstu łacińskiego: wyszukiwanie informacji szczegółowych, funkcji poszczególnych elementów tekstu.	10
11.	Korzystanie z informacji	Odczytanie oryginalnego tekstu łacińskiego: wyszukiwanie informacji szczegółowych.	12
12.	Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością historii świata antycznego.	46
13.	Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością życia starożytnych Greków i Rzymian – rozrywki.	25
14.	Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością życia codziennego Rzymian – dom.	0
15.	Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością mitologii.	17
16.	Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością teatru, porządków architektonicznych, igrzysk olimpijskich, rozrywek Rzymian.	20
17.	Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością mitologii.	25
18.	Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością mitologii – wpływ kultury antycznej na współczesną.	19

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny na poziomie rozszerzonym składał się z trzech części.

Część I – leksykalno-gramatyczna, sprawdzała operatywną znajomość gramatyki łacińskiej z całego zakresu wymagań egzaminacyjnych określonych dla poziomu rozszerzonego.
Część II, sprawdzająca umiejętność stosowania poprawnych technik przekładu, polegała na sporządzeniu tłumaczenia oryginalnego tekstu łacińskiego. Natomiast część III sprawdzała umiejętność wykorzystania wiedzy z kultury antycznej do napisania własnego tekstu.

W części I zastosowano cztery zadania zamknięte. W części II od zdającego oczekiwano zredagowania spójnego i poprawnego stylistycznie przekładu jednego z dwóch tekstów: fragmentu tekstu *Tusculanae disputationes* Cycerona lub *Catilinae coniuratio* Sallustiusa Crispusa. Część III zobowiązywała do zinterpretowania podanych materiałów źródłowych (teksty literackie oraz źródło ikonograficzne) i napisania wypracowania na temat: *Starożytni wśród książek. Przedstaw rolę książki i biblioteki w życiu człowieka, uwzględniając podane materiały i własną wiedzę.*

Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań w arkuszu egzaminacyjnym zdający mógł uzyskać maksymalnie 100 punktów; w tym za część I arkusza – 20 punktów, za część II – 50 punktów, a za część III – 30 punktów.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**7**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	7
	z liceów profilowanych	0
	z techników	0
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół publicznych	7
	ze szkół niepublicznych	0
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	7
	kobiety	3
	mężczyźni	4

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 37 osób − laureatów i finalistów Olimpiady Języka Łacińskiego i Kultury Antycznej.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z języka łacińskiego i kultury antycznej jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>6 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu</td><td>180 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>2</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>3</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[1] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>0</td></tr>
</table>

*Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
7	38	100	72	72	74	27

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

[1] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie form morfologicznych i ich składniowego zastosowania.	35
2.	Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce do klasyfikowania zdań podrzędnych.	20
3.	Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce do dokonywania transformacji gramatycznych, identyfikowania łacińskich konstrukcji zdaniowych.	33
4.	Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do wyjaśniania pojęć i terminów w języku polskim, mającym źródło w łacinie.	0
5.	Korzystanie z informacji	Dokonanie przekładu na język polski oryginalnego tekstu łacińskiego, czyli: – rozpoznanie ogólnego sensu tekstu – wykorzystanie wiedzy o gramatyce i leksyce łacińskiej do sporządzenia przekładu – oddanie w przekładzie ogólnego charakteru i funkcji tłumaczonego tekstu – zastosowanie poprawnych technik przekładu łacińskich struktur morfologicznych i składniowych – zastosowanie właściwych polskich odpowiedników leksykalnych dla łacińskich wyrazów i związków frazeologicznych – zredagowanie spójnego i poprawnego stylistycznie przekładu.	37
		Poprawność językowa i stylistyczna całego przekładu.	38
6.	Tworzenie informacji	Zinterpretowanie przekazów kulturowych i tworzenie tekstu własnego, czyli: – dokonanie analizy i syntezy treści zawartych w materiale źródłowym – wyselekcjonowanie posiadanych wiadomości i wykorzystanie ich do wykonania zadania – zintegrowanie wiedzy z różnych dziedzin – wyrażenie i uzasadnienie swojego punktu widzenia, opinii – zredagowanie wypowiedzi z zachowaniem treściowych i formalnych zasad organizacji tekstu – sformułowanie wypowiedzi zgodnie z zasadami poprawności językowej – wskazanie i objaśnienie związków kultury antycznej z kulturą współczesną.	15
		Poprawność językowa i stylistyczna, czyli: – poprawna, ujednolicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia; żywy i zgodny z zastosowaną formą styl, bogate słownictwo – poprawna składnia i frazeologia (dopuszczalne nieliczne błędy), zgodna z normą fleksja i ortografia (nieliczne błędy), zgodny z zastosowaną formą styl, wystarczająca leksyka – wypowiedź komunikatywna mimo schematycznej i często niezgodnej z normą składni, błędy ortograficzne, widoczne schematy językowe.	18
		Kompozycja pracy – Funkcjonalna wobec tematu, spójna wewnętrznie, uporządkowana. – Uporządkowana, spójna.	97

Komentarz

1. Analiza jakościowa zadań

Do egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym z języka łacińskiego i kultury antycznej przystąpili głównie absolwenci liceów ogólnokształcących. Arkusz egzaminacyjny na poziomie podstawowym zastosowany na tegorocznym egzaminie okazał się dla maturzystów łatwy.

Poziom wykonania zadań mieści się w przedziale 38%–92%. Dla zdających najtrudniejsze okazały się trzy zadania. W części I było to zadanie 2., które sprawdzało znajomość gramatyki łacińskiej. Od zdającego oczekiwano uzupełnienia każdego z pięciu zdań jedną z podanych form gramatycznych. W części II trudne okazało się zadanie, które wymagało zrozumienia oryginalnego tekstu łacińskiego i podania najwłaściwszego spośród kilku wyrazów użytych w tekście Publiusa Corneliusa Neposa *Vita, Cato*. Natomiast w części III trudne było zadanie sprawdzające znajomość historii starożytnego Rzymu – zagadnień związanych z historią igrzysk olimpijskich i życia codziennego w starożytnym Rzymie.

Do egzaminu maturalnego z języka łacińskiego i kultury antycznej na poziomie rozszerzonym przystąpili w 2014 roku tylko absolwenci liceów ogólnokształcących. Arkusz egzaminacyjny na poziomie rozszerzonym zastosowany na tegorocznym egzaminie okazał się łatwy dla maturzystów. Nie mieli oni większych problemów zarówno z rozumieniem oryginalnego tekstu łacińskiego, co jest jednym z głównych celów nauczania klasycznej łaciny, jak i z analizą oraz interpretacją różnorodnych tekstów kultury. Zadanie rozszerzonej odpowiedzi znalazło się w grupie zadań łatwych; upoważnia to do sformułowania wniosku, że tegoroczni maturzyści opanowali trudną sztukę tworzenia własnego tekstu na podany temat. Temat wypracowania *Starożytni wśród książek. Przedstaw rolę książki i biblioteki w życiu człowieka, uwzględniając podane materiały i własną wiedzę* dawał duże pole do pokazania umiejętności interpretacyjnych absolwentów. Temat ten pozwala łączyć wiedzę z innych przedmiotów i wykorzystać ją do realizacji wypracowania.

Poniżej przytoczono wypracowanie, w którym zdający w sposób syntetyczny starał przedstawić rolę książki i biblioteki w życiu człowieka. W tym ujęciu wykorzystał teksty źródłowe zawarte w arkuszu egzaminacyjnym: fragmenty wypowiedzi Marka Tuliusza Cycerona, Lucjusza Anneusza Seneki i Lukiana z Samosat. Odniósł się także do ilustracji przedstawiającej pomieszczenie Biblioteki Aleksandryjskiej w Egipcie w starożytności.

Dzięki wynalezieniu przez Gutenberga w II poł. XV wieku druku, książki dla Europejczyków stały się czymś powszechnym. Starożytni dużo wcześniej docenili przydatność literatury. Utwory antycznych autorytetów były dla nich źródłem wiedzy o otaczającym ich świecie, a także swoistym zbiorem norm i wartości, którymi powinni kierować się w życiu. Starożytni twórcy byli ~~[illegible]~~ cenieni i traktowani z szacunkiem. Dorobek wielu z nich przetrwał aż po dzień dzisiejszy. Klasyczne wzorce znane są ludziom współczesnym. Są one często wykorzystywane w dziełach późniejszych. Ich popularność wiąże się z uniwersalną tematyką, jaką poruszają. Utwory antyczne miały trafiać do jak największej liczby odbiorców, którzy mogliby się utożsamiać z ich treścią. Moim zdaniem w starożytności bardziej niż współcześnie doceniano rolę książek, co potwierdzają liczne relacje z tamtego okresu.

Marek Tuliusz Cyceron w mowie „W obronie Archiasza" ukazuje liczne zalety literatury. Twierdzi on, że w książkach zawarta jest przeszłość, która fascynuje, ale i inspiruje. Niektóre utwory zawierają przykłady z życia codziennego, ~~[illegible]~~ mogące pouczać lub przestrzegać. Jednak książki to nie tylko zapis doświadczeń czasów minionych, ale także synteza mądrości cenionych filozofów. Gdyby nie literatura antyczna, pamięć o Sokratesie i Platonie ~~[illegible]~~ zaginęłaby. Przepadłyby również rozmaite dokonania naukowe, chociażby twierdzenia matematyczne, którymi ~~po~~ uczniowie posługują się do dziś. Pisarze greccy, czy rzymscy w swoich dziełach oddali hołd wielu bohaterom starożytnych. Przekazując informacje na temat dzielnych mężów, mieli na celu utworzenie wzorca do naśladowania. Dla starożytnych książki były nie tylko wiedzą zapisaną na kartach!

ale również pewnego rodzaju rozrywka. Czytanie powinno
przynosić jednocześnie przyjemność. Jednak to nie wystarczy
podkreślić i skrytykować. Ponadto było zależeniem powiedzenia -
wypowiadało się każdym wiekiem. Dla młodzieży literatura pełniła
funkcję wychowawczą, zaś dla starych była to forma
oderwania od codziennych trudności. W naszych czasach
również rozumiemy pojęcia i dobrych rad. Z relacji Cycerona wynikałoby,
można, że dzieła literackie stanowiły wzorzec życia ludzi
z epoki antycznej. Towarzyszyły wielu ważnym okolicznościom
i spełniały różnorodne role.

Nie każdy utwór, tak jak zdarza się to i dziś, był pozytywny.
Przed niewłaściwym doborem lektury przestrzegał Seneka
w „Listach moralnych do Lucyliusza". Zwracał on uwagę
na to, by czytać dzieła godnych twórców, które nie stanowiłoby
zagrożenia dla stałości umysłu. Teksty autorytetów powinny
wpływać na życie odbiorcy, który miał powinien zajmować
się lekturami wartościowymi, do których nabierał zaufania.
Ponadto ~~że powinien~~ Seneka zalecał, aby często
powracał do wybranych pozycji i rozważał ich słowa w
takim stopniu, w jakim jest się w stanie je zrozumieć.
Czytanie zbyt wielu książek z których część nie ma wartościowego
znaczenia może być przyczyną rozkojarzenia. W pożądanym
fragmencie Seneka radził, by rozważnie dobierać lektury
Podobnie do zdania Ciceronowskiego jest zdanie
Pliniusza z Panegiryk, który z dzieła „Przeciw niedbałym -
obmierzłym książkom" napisał następujące słowa, które
współczesnemu kupcowi każą jeszcze raz zastanowić się nad
ich tematyką. Świadczą one także o tym, że ~~nie~~ ukazanie
~~wartości~~ faktycznej mądrości właściciela dużej liczby dzieł.
Przestroga przed takim sposobem udokumentowania swego
wykształcenia, gdyż wiedza ta ~~nie~~ jest on niewłaściwy
i właściwy brak głębi w literaturze. W ~~tak~~ takie zagłębianie
jest także inna ludzka bezsilność i życia nieczytanych.
Dobra rada, przekazana starożytnych, ma wartość dzisiaj aktualną

przedmiotu lekcji, wynosi zwykle z tej nauki niewiele. Obserwowałam, którzy nauczyciele języka literackiego ograniczają jedynie na podstawie jego dziadka Juliana z Samokat zarzucił „literaturom kobiet", że nie potrafią korzystać z literatury. Szkoła tworzyła dawniej pisarzy, dbała o wygląd swojego. Dziś nie wiąże z tego Warszawa, gdzie nie [illegible] się [illegible] na drodze w ich otoczeniu.

Z tekstów wielu starożytnych pisarzy tego tworzenia można wywnioskować, że [illegible] [illegible] [illegible]

Całość wypracowania jest przejrzysta, ułożona w pewien ciąg kompozycyjny. Zdający wyciąga wnioski z przytoczonych wypowiedzi autorów starożytnych. Analizuje ilustrację i w ten sposób stara się podkreślić doniosłość książki w przekazywaniu wiedzy i jej gromadzeniu. Jednocześnie maturzysta podnosi rolę bibliotek w procesie zbierania wiedzy. Dostęp do nich był powszechny i podnosił poziom wiedzy u osób korzystających z zasobów bibliotecznych. Jednocześnie w wypracowaniu pokazano, że czytanie książek sprawia przyjemność. Autor na zakończenie odniósł się do współczesności, gdzie poprzez nowoczesne technologie książka jest wypierana z życia społecznego. Wypracowanie tu przytoczone pokazuje, jak można było dobrze odpowiedzieć na postawiony w temacie problem.

2. Podsumowanie

Z analizy odpowiedzi zdających na zadania egzaminacyjne wynika, że poziom opanowania przez nich wiadomości i umiejętności, które zostały określone przez wymagania egzaminacyjne zarówno na poziomie podstawowym, jak i na rozszerzonym, był zróżnicowany. Tegoroczni maturzyści na poziomie podstawowym mieli problem z zadaniami sprawdzającymi znajomość gramatyki łacińskiej, ze zrozumieniem oryginalnego tekstu łacińskiego i ze znajomością zagadnień związanych z historią igrzysk olimpijskich i życia codziennego w starożytnym Rzymie. Natomiast na poziomie rozszerzonym nie mieli większych problemów zarówno z rozumieniem oryginalnego tekstu łacińskiego, jak i z analizą oraz interpretacją różnorodnych tekstów kultury. Biorąc to pod uwagę, należy w procesie edukacyjnym szczególnie zwrócić uwagę w pracy z oryginalnym tekstem łacińskim na poprawność gramatyczną w czasie jego tłumaczenia i pokazać kontekst historyczny, do którego odnoszą się zawarte tu słowa i terminy.

HISTORIA SZTUKI

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z historii sztuki na poziomie podstawowym składał się z 27 zadań, wśród których 14 było zadaniami zamkniętymi różnego rodzaju (wielokrotnego wyboru, na dobieranie), a 13 zadaniami otwartymi, w tym 3 – rozszerzonej odpowiedzi. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w trzech obszarach: wiadomości i rozumienie (18 zadań), korzystanie z informacji (7 zadań) i tworzenia wypowiedzi pisemnej (2 zadania otwarte). Do siedemnastu zadań dołączone były materiały źródłowe w postaci reprodukcji słynnych dzieł, planów architektonicznych lub elementów dekoracji. Za poszczególne zadania można było uzyskać w zależności od typu i skali trudności od 1 do 10 punktów Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 100 punktów.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym*

Liczba zdających		**16**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	15
	z liceów profilowanych	0
	z techników	1
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół publicznych	14
	ze szkół niepublicznych	2
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	2
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	10
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	4
	kobiety	14
	mężczyźni	2

* Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z historii sztuki jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

Termin egzaminu			16 maja 2014 r.
Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego			120 minut
Liczba szkół			16
Liczba zespołów egzaminatorów*			2
Liczba egzaminatorów*			28
Liczba obserwatorów[1] (§ 143)			0
Liczba unieważnień[1]	w przypadku:		
	§ 99 ust.1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
		wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	0
		zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym	0
	§ 99 ust.2	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	§ 146 ust. 3	stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu	0
Liczba wglądów[1] (§ 107)			0

* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
16	14	76	43	44	43	18

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

[1] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowych ornamentów charakterystycznych dla poszczególnych stylów i kierunków.	48
2.	Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie planów słynnych budowli.	21
3.	Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie słynnych dzieł, wskazanie ich autorów i czasu powstania.	24
4.	Wiadomości i rozumienie	Określenie elementów dzieła plastycznego.	40
5.	Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie nowatorskich technik plastycznych i określenie ich cech charakterystycznych; znajomość artystów, którzy się w nich specjalizowali; wskazanie kierunków w sztuce wprowadzających nowe techniki plastyczne.	55
6.	Wiadomości i rozumienie	Przypisanie artystom gatunków plastycznych, w których się specjalizowali.	47
7.	Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie słynnych zabytków i wskazanie miejsc, w których się znajdują.	77
8.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość miejsc eksponowania dzieł sztuki.	63
9.	Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie w dziele sztuki tematu i określenie jego źródła ikonograficznego.	81
10.	Wiadomości i rozumienie	Identyfikacja dzieła na podstawie charakterystycznych środków warsztatowych i formalnych	27
11.	Wiadomości i rozumienie	Zdefiniowanie wskazanych pojęć i terminów	43
12.	Korzystanie z informacji	Rozróżnienie i określenie funkcji dzieł reprezentujących różne dziedziny sztuki.	93
13.	Wiadomości i rozumienie	Przyporządkowanie artystów stylom, w których tworzyli.	48
14.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość twórczości słynnych artystów, wskazanie ich dzieł.	19
15.	Wiadomości i rozumienie	Przyporządkowanie autorom tytułów ich dzieł.	66
16.	Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie w dziełach sztuki charakterystycznych atrybutów postaci.	41
17.	Korzystanie z informacji	Znajomość mecenasów dzieł sztuki i artystów pracujących dla nich.	53
18a	Korzystanie z informacji	Opis i analiza planu, bryły i dekoracji budowli.	59
18b			65
18c			49
19.	Korzystanie z informacji	Zidentyfikowanie artysty na podstawie jego wypowiedzi i zawartej w niej myśli estetycznej.	58
20.	Wiadomości i rozumienie	Przyporządkowanie artystów kierunkom, w których tworzyli.	57
21.	Korzystanie z informacji	Opisanie dzieła sztuki pod względem formy i treści.	63
22.	Korzystanie z informacji	Wskazanie przykładów wpływu czynników ideowych na formę dzieł oraz porównanie stylów, uwzględniając źródła inspiracji i	31

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
		wzajemne oddziaływania.	
23.	Korzystanie z informacji	Określenie związku między wydarzeniami historycznymi a tematyką i formą dzieł sztuki.	82
24a	Tworzenie informacji	Opis, analiza i porównanie dzieł sztuki; wskazanie podobieństw i różnic w zastosowanych środkach formalnych i sformułowanie wniosku.	49
24b			58
24c			43
25.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość stylów i kierunków w sztuce i umiejscowienie ich w czasie.	40
26.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość kierunków i nurtów w sztuce oraz wprowadzonych przez nie nowatorskich technik plastycznych.	41
27a	Tworzenie informacji	Opis, analiza i porównanie dzieł sztuki; wskazanie podobieństw i różnic w zastosowanych środkach formalnych i sformułowanie wniosku.	23
27b			73
27c			33

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z historii sztuki dla poziomu rozszerzonego składał się z 15 zadań. Podzielony był na trzy części. W części I znalazło się trzynaście zadań testowych zamkniętych i otwartych krótkiej odpowiedzi. Część II dotyczyła analizy porównawczej dwóch dzieł malarskich – *Zwariowanego gospodarstwa* Jana Steena oraz *Niedzielnego popołudnia na wyspie Grande Jatte* Georgesa Seurata. Dzieła należało porównać pod kątem kompozycji, kolorystyki, światłocienia, ekspresji, a także sformułować wnioski dotyczące stylu. Część III polegała na napisaniu wypracowania na jeden z dwóch podanych tematów o charakterze przekrojowym:

Temat 1. Na czterech przykładach dzieł różnych autorów od XVI do XIX wieku (innych niż reprodukowane w arkuszu) przedstaw, w jaki sposób artyści ukazywali ludzi spędzających wolny czas.

Temat 2. Na czterech przykładach dzieł malarskich różnych autorów (innych niż reprodukowane w arkuszu) opisz różnorodne sposoby i techniki posługiwania się materią malarską (sposobem położenia farby) w obrazach oraz osiągane efekty.

Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w trzech obszarach: wiadomości i rozumienie (10 zadań), korzystanie z informacji (4 zadania) i tworzenie wypowiedzi pisemnej (1 zadanie). Do pięciu zadań w arkuszu dołączono materiał źródłowy w postaci reprodukcji słynnych dzieł malarstwa, rzeźby i architektury. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**128**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	128
	z liceów profilowanych	0
	z techników	0
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół publicznych	121
	ze szkół niepublicznych	7
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	34
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	47
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	47
	kobiety	106
	mężczyźni	22

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 1 osobę – laureatów i finalistów Olimpiady Artystycznej.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych

latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z historii sztuki jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>16 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>180 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>27</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>2</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>28</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[1] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>7</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[1] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

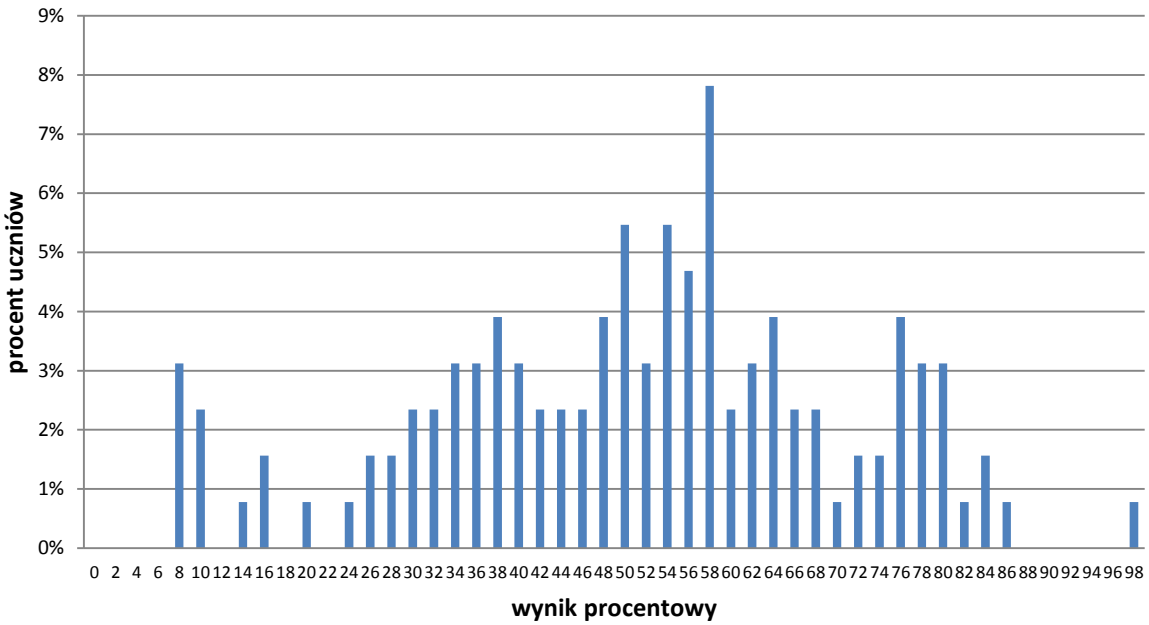

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
128	10	100	55	53	55	20

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność		Poziom wykonania zadania (%)
1.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość dzieł malarskich i rozpoznanie technik ich wykonania.		45
2.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość terminologii z zakresu sztuk plastycznych.		48
3.	Wiadomości i rozumienie	Powiązanie twórców z czasem ich działania.		20
4.	Wiadomości i rozumienie	Zidentyfikowanie dzieł rzeźbiarskich i określenie technik ich wykonania.		18
5.	Korzystanie z informacji	Znajomość podstawowych motywów ikonograficznych.		34
6.	Wiadomości i rozumienie Korzystanie z informacji	Znajomość podstawowych dzieł architektury i określenie ich funkcji oraz wskazanie stylu lub epoki.		34
7.	Korzystanie z informacji	Zidentyfikowanie artysty na podstawie jego wypowiedzi i zawartej w niej myśli estetycznej.		49
8.	Wiadomości i rozumienie	Przypisanie twórców epokom i kierunkom, w których tworzyli.		60
9.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość przedstawionych dzieł sztuki, przyporządkowanie ich autorom, określenie kierunku, który reprezentuje to dzieło.		30
10.	Wiadomości i rozumienie	Przypisanie gatunków i technik plastycznych twórcom, którzy się w nich specjalizowali.		49
11.	Korzystanie z informacji	Rozumienie powiązań i zależności między miejscem i czasem powstania dzieł oraz zależności dzieła od mecenatu.		25
12.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość cech architektury starożytnej Grecji.		88
13.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowych dzieł rzeźbiarskich, przyporządkowanie ich twórcom wskazanie kierunków, w obrębie których powstały, i miejsc, w których się znajdują.		26
14a	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Porównanie przedstawionych dzieł malarskich pod względem:	kompozycji	73
14b			kolorystyki	71
14c			światłocienia	71
14d			ekspresji	60
14e	Tworzenie informacji	Sformułowanie wniosku dotyczącego analizy porównawczej przedstawionych dzieł.		28
15.	Wiadomości i rozumienie Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Przedstawienie i ocena wybranych zagadnień z zakresu historii sztuki; sformułowanie spójnej i logicznej wypowiedzi pisemnej	Kryteria oceniania:	
			konstrukcja odpowiedzi	68
			trafność przytoczonych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem	45
			znajomość materiału historyczno-artystycznego	54
			terminy i pojęcia	54
			język i styl	91

Komentarz

1. Analiza jakościowa zadań

Poziom podstawowy

Większość zadań zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym dla poziomu podstawowego okazała się trudna lub umiarkowanie trudna. Wśród zadań znalazło się 11 trudnych i 11 umiarkowanie trudnych. Jedno zadanie w arkuszu okazało się bardzo trudne. Trzy zadania były dla zdających łatwe, a jedno – bardzo łatwe.

Najłatwiejsze okazało się zadanie 12., którego poziom wykonania wyniósł 92%. Zdający musieli określić funkcje wymienionych dzieł oraz wskazać, jakie dziedziny sztuki one reprezentują. Maturzyści na ogół poprawnie rozwiązywali zadanie. Zdarzały się jednak pomyłki dotyczące określenia dzieła Jana Cybisa jako grafiki. Niektóre prace wskazują na niezrozumienie znaczenia pojęcia funkcji użytkowej w kontekście dziedzin artystycznych; było ono rozumiane potocznie.

Do zadań łatwych należały zadania 7., 9. i 23. Zadanie 23. (poziom wykonania 80%) wymagało wykazania się wiedzą historyczną i polegało na przyporządkowaniu przedstawionych dzieł: *Bitwa pod Issos, Panorama Racławicka* i *Bitwa pod Somosierrą* opisom ich tematyki. Ponieważ opis obrazów był bardzo sugestywny, można było oczekiwać, że zadanie nie sprawi trudności zdającym. Jednak co piąty maturzysta nie poradził sobie z rozwiązaniem tego zadania.

Zadanie 9. (poziom wykonania 79%) sprawdzało umiejętność rozpoznania tematu prezentowanych dzieł i określenia źródła ikonograficznego. W zadaniu umieszczono reprodukcje dzieł malarskich: *Zwiastowanie* Fra Angelico oraz *Adam i Ewa* Lucasa Cranacha, a także wymieniono źródła ikonograficzne: Stary Testament, Nowy Testament, mitologia, apokryfy, żywoty świętych. Zdający dość dobrze poradzili sobie z rozpoznaniem podstawowych tematów ikonograficznych. Zdarzało się jednak, że *Zwiastowanie* łączono z żywotami Świętych, a *Adama i Ewę* z Nowym Testamentem.

W zadaniu 7. (poziom wykonania 75%) zamieszczono barwne reprodukcje znanych zabytków polskich i obcych: kościoła Il Redentore, pomnika Mikołaja Kopernika i fresku Michała Anioła w Kaplicy Sykstyńskiej. Często powtarzającym się błędem było nierozpoznanie Warszawy jako miasta, w którym znajduje się przedstawiony pomnik Mikołaja Kopernika. Najczęściej powtarzające się odpowiedzi to *Toruń* i *Frombork*. Niektórzy maturzyści wykazali brak elementarnej wiedzy na temat zabytków sztuki polskiej – także tych znanych ze szkolnych lektur. Znajomość historii sztuki musi być poparta szeroką wiedzą ogólną z zakresu historii i języka polskiego.

Najtrudniejszym zadaniem w arkuszu okazało się dla zdających zadanie 2. dotyczące rozpoznania przedstawionych na ilustracjach planów budowli (Villa Rotonda, kościół Mariacki w Gdańsku i Hagia Sophia) i wskazania stylu, w którym każda z tych budowli powstała. Uczniowie nie rozpoznawali budowli, mylili plan zabytku świeckiego z kościelnymi. Plan Villi Rotondy rozpoznawano często jako plan Bazyliki św. Piotra w Rzymie, zamiast kościoła Mariackiego w Gdańsku wymieniano katedrę paryską. W większości prac nie określono poprawnie stylów, które reprezentują te budowle. Zadanie badało elementarną wiedzę z dziejów architektury.

Zadanie 14. (poziom wykonania 20%) ilustrowane było reprodukcjami prac Jacka Malczewskiego: *Krajobraz z Tobiaszem*, *Melancholia, Błędne koło* a także *Szału uniesień* Władysława Podkowińskiego i *Targu na kwiaty* Józefa Pankiewicza. Zdający mieli rozpoznać obrazy Jacka Malczewskiego i podać ich tytuły. Maturzyści nie znali tytułów prac Malczewskiego. Nawet ci, którzy poradzili sobie ze wskazaniem obrazów Malczewskiego, rzadko potrafili podać poprawne tytuły. Odpowiedzi udzielane w tym zadaniu świadczą o słabszej niż należałoby oczekiwać znajomości dzieł sztuki polskiej.

Kolejne trudne zadanie (poziom wykonania 26%) to zadanie 10. dotyczące obrazu Giorgione *Burza,* którego barwna reprodukcja została umieszczona w arkuszu. Sprawdzało ono umiejętność identyfikacji dzieła na podstawie jego charakterystycznych środków warsztatowych i formalnych. Maturzyści, którzy rozpoznali tytuł i autora dzieła, nie mieli także większych trudności z określeniem stylu – sporadycznie pojawiały się nazwy *barok* lub *realizm*. Wielu zdających nie potrafiło jednak wymienić autora ani tytułu dzieła. Kłopoty sprawiało maturzystom także wskazanie środowiska artystycznego – zamiast Wenecji pojawiały się nazwy miast *Rzym* lub *Florencja*. Najwięcej nieprawidłowych odpowiedzi udzielano na pytanie o środki formalne, np.: *Obraz jest w ciemnych barwach, ale postać kobiety jest jasna* lub *statyczne ujęcie postaci*, lub *natura stanowi przeważającą część obrazu*.

Jednym z zadań, które również okazało się trudne, było zadanie 27., w którym należało wykazać się umiejętnością przeprowadzenia analizy porównawczej dzieł sztuki: *Matki Boskiej Włodzimierskiej* i *Madonny z Dzieciątkiem* Tytusa Czyżewskiego. Maturzyści mieli określić styl każdego dzieła, wskazać trzy cechy formy i sformułować wnioski dotyczące wyrazu dzieł. *Matka Boska Włodzimierska* była przypisywana do gotyku, a *Madonna z Dzieciątkiem* Tytusa Czyżewskiego określana była jako dzieło kubistyczne lub ekspresjonistyczne bez przymiotnika „polski". Często zdający opuszczali tę część zadania. Dlatego za podanie nazw stylów tylko nieliczni otrzymywali punkt. W opisie formy nieraz brakowało cech każdej z trzech kategorii i zdający wymienił trzy określenia, ale tylko charakteryzujące kompozycję czy kolor. Wnioski ograniczały się do omówienia ikonografii, ewentualnie funkcji dzieła, rzadziej wskazano różnice w sposobie przedstawienia i wymowie. W analizie pojawiały się określenia ogólnikowe, nieprecyzyjne, świadczące o nieznajomości terminologii sztuk pięknych. Analiza porównawcza obrazów sprowadzała się często tylko do wskazania różnic, choć prezentowane dzieła łączy kilka podobieństw.

Poziom rozszerzony

Spośród 13 zadań zamieszczonych w części I arkusza dla poziomu rozszerzonego znalazło się 8 zadań trudnych, 4 – umiarkowanie trudne oraz jedno bardzo łatwe. Arkusz w tej części nie zawierał zadań łatwych ani bardzo trudnych.

Najłatwiejsze okazało się zadanie 12. (poziom wykonania 95%), które dotyczyło wskazania, spośród wymienionych, cech charakterystycznych dla architektury starożytnej Grecji. Zdający poprawnie wykonywali polecenie, czasami zamiast czterech zaznaczali tylko trzy odpowiedzi lub wybierali błędne, np.: *stosowanie ornamentów typu rocaille oraz okuciowego* lub *tendencja do dynamizowania i zdwajania elementów architektury*. Na podstawie analizy rozwiązań można wnioskować o dobrym przygotowaniu maturzystów z zakresu sztuki starożytnej.

Najtrudniejszym zadaniem w arkuszu było dla zdających zadanie 4. dotyczące rozpoznania przedstawionych na fotografiach rzeźb Antonio Canovy i Duane Hansona oraz nazwania techniki ich wykonania (poziom wykonania 28%). Canovę powszechnie mylono z Thorvaldsenem, zdarzało się, że w przypadku rzeźby hiperrealistycznej zdający nie potrafili podać nazwiska autora. O ile przy określeniu techniki wykonania rzeźby Canovy zdający nie mieli kłopotu, o tyle nazwanie techniki wykonania rzeźby Hansona było dla maturzystów trudne. Zamiast określenia *poliester* pojawiała się odpowiedź *plastik*.

Zadaniem, które również okazało się dla zdających trudne, było zadanie 13. (poziom wykonania 31%). Na podstawie fotografii przedstawiających rzeźby (*Taniec* Carpeaux, *Chopin* Szymanowskiego, *Fontanna di Trevi* Salviego) należało rozpoznać dzieła, podając ich nazwy, nazwiska twórców i styl, oraz wskazać miasta, w których się one znajdują. Zadanie częściowo pozostawiano bez odpowiedzi. Zdający prawie bezbłędnie rozpoznawali miejsca, w których znajdują się zabytki, ale mieli problemy z rozpoznaniem artystów. Najlepiej rozpoznawany był Niccolo Salvi, a następnie Wacław Szymanowski. Carpeaux był często mylony z Garnierem albo brakowało odpowiedzi. Również poprawne podanie nazwy tej rzeźby oraz stylu lub czasu jej powstania pojawiało się bardzo rzadko.

Maturzyści wymyślali nazwę tej pracy, np. *Gracje*, a najczęściej identyfikowali styl jako barokowy lub klasycystyczny, co świadczy o słabej znajomości prac Jean-Baptiste Carpeaux.

Trudności sprawiły także zadania dotyczące chronologii. W zadaniu 3. (poziom wykonania 34%) należało wybrać, spośród wymienionych, nazwiska artystów, którzy tworzyli w XIX wieku. Najczęściej jako artystę XIX-wiecznego wskazywano Bouchera. Najmniej znanym twórcą okazał się Corot. Sporadycznie zdarzało się więcej podkreśleń niż wymagano w poleceniu. Zadanie 11. (poziom wykonania 36%) sprawdzało wiadomości dotyczące kaplicy Zygmuntowskiej a także znajomość historii Polski oraz zagadnień dotyczących mecenatu artystycznego. Zdający błędnie uzupełniali zdania, przypisując kaplicę Zygmuntowską mecenatowi Wazów lub Sasów oraz identyfikując nagrobek, który jest dziełem twórcy kaplicy, jako nagrobek Kazimierza Wielkiego, Kazimierza Jagiellończyka albo Zygmunta Wazy. Również poprawne wskazanie Stefana Batorego jako męża Anny Jagiellonki okazało się trudne. Zdający wpisywali, np.: *Zygmunt August, Władysław IV, Stanisław August Poniatowski* lub opuszczali tę część zadania.

W zakresie analizowania obrazu dla piszących łatwe było omawianie kompozycji i kolorystyki, gdyż te zadania pojawiają się w arkuszach od lat. Najtrudniejsze, jak zwykle, okazało się określenie stylu analizowanych obrazów. Jest to niepokojące, ponieważ do wniosków dotyczących rozpoznań stylowych powinna maturzystów doprowadzić rzetelnie przeprowadzona analiza formy. Jak widać, umiejętność analizy formalnej kształcona jest – niestety – w oderwaniu od kategorii stylistycznych. W porównaniu z poprzednimi latami mniej trudności sprawiło zdającym sformułowanie wypracowania na jeden ze wskazanych tematów. W zakresie tej umiejętności najtrudniejsze okazało się analizowanie przytaczanych przez siebie przykładów.

2. Podsumowanie

Zdający maturę z historii sztuki na poziomie podstawowym uzyskali średni wynik o 1 punkt procentowy wyższy niż w ubiegłym roku, na poziomie rozszerzonym o 2 punkty. Różnica ta jest minimalna i świadczy o tym, że wyniki zdających utrzymują się na podobnym poziomie.

Dla zdających maturę z historii sztuki najłatwiejsze są zadania, które wymagają wykazania się pewnymi umiejętnościami dotyczącymi analizy dzieła malarskiego i rzeźbiarskiego. Z roku na rok coraz lepiej wypadają te zadania, które dotyczą opisu zamieszczonej reprodukcji lub zdjęcia znanego dzieła. Piszący dobrze opanowali podstawową ikonografię chrześcijańską, większość z nich bezbłędnie określa tematy prezentowanych lub przywoływanych dzieł. Trudności nie stanowi także dla maturzystów połączenie tytułu znanego dzieła z dziedziną sztuki, którą to dzieło reprezentuje. Zdecydowanie łatwiejsze dla piszących okazały się zadania badające znajomość sztuki dawnej (szczególnie antycznej i renesansowej) niż te, które wymagały wiedzy o współczesności.

Wciąż najtrudniejsze okazują się zadania sprawdzające znajomość faktografii. Wielu maturzystów wybierających historię sztuki jako przedmiot zdawany na egzaminie maturalnym ma tak duży kłopot z chronologią, przyporządkowaniem artystów i dzieł do epoki bądź stylu a także z datowaniem. Łatwiejsze okazują się zadania sprawdzające znajomość sztuki dawnej i europejskiej, trudniejsze te, które wymagają wiedzy o współczesności i sztuce polskiej.

Podobnie jak w ubiegłych latach maturzyści dość dobrze radzili sobie z zadaniami sprawdzającymi umiejętność analizy dzieła malarskiego. Opisując kompozycję czy kolorystykę obrazu, zdający posługiwali się jednak często schematycznymi określeniami, nie zawsze umieszczając je we właściwym kontekście. Często w miarę poprawnie przeprowadzona analiza formy nie prowadzi do właściwych wniosków określających styl dzieła.

W konstrukcji wypracowań na poziomie rozszerzonym także popełniono wiele błędów. Napisanie poprawnego wypracowania jest wciąż dość trudne dla zdających maturę z historii sztuki na poziomie rozszerzonym. Wymaga ono integracji wiadomości zdobytych na lekcjach języka polskiego, historii i w trakcie nauki historii sztuki. Zazwyczaj stosowano poprawną kompozycję i operowano właściwą

terminologią, trudności jednak sprawiało przywołanie i analiza właściwych przykładów pod kątem polecenia zawartego w temacie. Zdający omawiali prace bez wskazania ich autorów lub też błędnie określali autorstwo dzieł. Niektóre przytaczane przykłady nie mieściły się w określonych tematem ramach chronologicznych. Błędy polegały również na niewłaściwym kwalifikowaniu stylu opisywanych dzieł (kubistyczny obraz Pollocka, Van Gogh jako typowy impresjonista). Zdarzały się prace, w których nie zrozumiano tematu. Dla niektórych piszących spędzanie wolnego czasu to np. udział w powstaniach. Analiza prac często była bardzo powierzchowna, bez wyodrębnienia etapu omówienia formy i treści. Niektóre wypracowania miały znikomą wartość merytoryczną, pozbawione były koniecznej faktografii, zawierały liczne błędy merytoryczne i logiczne. Język wielu wypracowań nie był dostosowany do sytuacji komunikacyjnej. Pojawiały się prace pisane językiem kolokwialnym, ale także takie, w których nadmierna poetyckość skutkowała śmiesznością. Wiele błędów popełniono w pisowni nazwisk artystów. Brak znajomości zasad konstruowania rozprawki syntezującej i niewielki aparat pojęciowy piszącego powodował pojawianie się m.in. takich zdań: *Na wyspie Grande Jatte występują różne kolory i ludzie z Paryża*.

Skuteczne przygotowanie do egzaminu z historii sztuki powinno uwzględniać:

- utrwalanie chronologii dziejów sztuki oraz przyporządkowywanie artystów i dzieła do epok i stylów, które reprezentują. Na lekcjach należy częściej ćwiczyć
- zwrócenie szczególnej uwagi na zabytki i artystów sztuki polskiej; od lat sprawia ona piszącym więcej kłopotu niż klasyka sztuki europejskiej. Podejmowanie działań propagujących polską sztukę, np. wystaw szkolnych, gazetek klasowych lub szkolnych poświęconych danemu artyście
- w ramach możliwości zwiedzanie zabytków i oglądanie polskich zbiorów muzealnych lub projektowanie lekcji z wykorzystaniem zasobów Internetu, w tym wirtualnych muzeów
- łączenie nie tylko autorów, ale także tematów i tytułów dzieł; przydatne jest to szczególnie podczas konstruowania wypracowania. Wprowadzanie na lekcje ćwiczeń – puzzli, polegających na przyporządkowywaniu reprodukcji dzieł sztuki z nazwiskami i kierunkami artystycznymi. Warto także wspólnie analizować i poprawiać wypracowania lub ich fragmenty, w których dominuje styl potoczny, pozbawiony fachowej terminologii
- zwrócenie uwagi przy opisie dzieła architektonicznego na jego plan. Wskazanie elementów typowych dla planów budowli z różnych epok; równoległe wprowadzanie fotografii budynków oraz planów architektonicznych
- łączenie artystów z właściwymi dla nich środowiskami artystycznymi
- utrwalanie wiadomości dotyczących sztuki współczesnej
- rozpoznawanie dzieł rzeźbiarskich z różnych epok
- ćwiczenie analizy formy dzieł, której efektem powinno być właściwa kwalifikacja stylowa analizowanego dzieła.

HISTORIA MUZYKI

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z historii muzyki dla poziomu podstawowego zawierał 30 zadań otwartych i zamkniętych, które odnosiły się do zapisów w standardach wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego. W arkuszu zamieszczono reprodukcje przykładów nutowych oraz ilustracje instrumentów. Do arkusza dołączono płytę z przykładami dźwiękowymi.

Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł uzyskać maksymalnie 100 punktów.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**4**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	4
	z liceów profilowanych	0
	z techników	0
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół publicznych	4
	ze szkół niepublicznych	0
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	3
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	1
	kobiety	2
	mężczyźni	2

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej dla osób	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzących	0
	niewidomych	0
	słabosłyszących	0
	niesłyszących	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z historii muzyki jako nowego przedmiotu.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>14 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>120 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>4</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>2</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[13] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>0</td></tr>
</table>

* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
4	9	27	27	27	22	9

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

[13] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z historii muzyki dla poziomu rozszerzonego składał się z 20 zadań. Część I arkusza zawierała 15 zadań zamkniętych i otwartych krótkiej odpowiedzi, sprawdzających wiadomości i umiejętności określone w standardach wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego i rozszerzonego.
Część II arkusza zawierała 4 zadania, których rozwiązanie wymagało przeprowadzenia analizy przykładów dźwiękowych i materiałów nutowych zamieszczonych w arkuszu.
Część III zawierała dwa tematy i polegała na napisaniu wypracowania na jeden z nich.
Temat 1. Przedstaw rozwój muzyki instrumentalnej w epoce klasycyzmu. Uwzględnij różnorodność gatunków i form muzycznych oraz ich przemiany w twórczości reprezentatywnych kompozytorów.
Temat 2. Scharakteryzuj twórczość Wolfganga Amadeusa Mozarta oraz określ jej znaczenie w dziejach historii muzyki. Uwzględnij wpływ biografii na twórczość i kształtowanie się indywidualnego stylu kompozytora.

Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań w arkuszu egzaminacyjnym zdający mógł uzyskać maksymalnie 50 punktów, w tym: 20 punktów za część I, 10 punktów za zadania wymagające analizy przykładów dźwiękowych i materiałów nutowych oraz 20 punktów za napisanie wypracowania.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**8**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	8
	z liceów profilowanych	0
	z techników	0
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół publicznych	8
	ze szkół niepublicznych	0
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	8
	kobiety	6
	mężczyźni	2

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 38 osób − laureatów i finalistów Olimpiady Artystycznej.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej dla osób	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzących	0
	niewidomych	0
	słabosłyszących	0
	niesłyszących	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku

egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z historii muzyki jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>14 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>180 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>5</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>4</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[14] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>0</td></tr>
</table>

* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

4. Podstawowe dane statystyczne

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	**Minimum (%)**	**Maksimum (%)**	**Mediana (%)**	**Modalna (%)**	**Średnia (%)**	**Odchylenie standardowe (%)**
8	52	100	100	100	94	18

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

[14] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

Komentarz

1. Analiza jakościowa zadań

Cztery zadania w arkuszu **na poziomie podstawowym** okazały się bardzo trudne dla zdających. Trzy z nich sprawdzały znajomość twórczości różnych kompozytorów. Dwaj z nich to przedstawiciele polskiej kultury muzycznej – Grzegorz Gerwazy Gorczycki, reprezentujący muzykę dawną, i Henryk Mikołaj Górecki, kompozytor muzyki współczesnej. Zadanie 12. okazało się bardzo trudne dla zdających. Poziom wykonania tego zadania wynosi 13%. Większość zdających nie rozpoznała twórcy na podstawie zamieszczonych informacji, mimo że podano najbardziej reprezentatywne dzieła Gorczyckiego oraz czas i obszar działalności twórcy. Udzielane błędne odpowiedzi, np. B. Pękiel czy A. Jarzębski, świadczą o nieznajomości twórczości kompozytorów polskiego baroku. Zdarzały się często wskazania twórców renesansowych lub pozostawiano zadanie bez odpowiedzi. Również zadanie 27., które okazało się bardzo trudne dla zdających (poziom wykonania 17%), ujmowało problem twórczości polskiego kompozytora w inny sposób, wnikając nieco głębiej w znajomość reprezentatywnych dzieł. Wielu zdających nie potrafiło zidentyfikować dwóch symfonii H. M. Góreckiego na podstawie informacji o każdym z tych dzieł. Częściej wskazywano bardziej znaną III Symfonię *Pieśni żałosnych*, ale tu też bywały pomyłki lub puste miejsca.

Bardzo trudne okazało się także zadanie 13., które sprawdzało znajomość chronologii zjawisk związanych z rozwojem technik i gatunków w okresie średniowiecza i renesansu. Wielu zdających miało duży problem z umiejscowieniem w czasie podanych gatunków oraz technik kompozytorskich. Udzielane błędne odpowiedzi świadczą o braku umiejętności w zakresie określania chronologii zjawisk charakterystycznych dla rozwoju muzyki w okresie średniowiecza i renesansu. Wydaje się, że często zdający przypadkowo wpisywali symbole literowe.

W arkuszu na poziomie podstawowym łatwe okazały się jedynie dwa zadania, sprawdzające zarówno wiedzę, jak i umiejętności. Zadanie 8. (otwarte) sprawdzało umiejętności analizy wzrokowej fragmentów zapisów gatunków muzycznych, pochodzących z różnych epok. Większość zdających udzielała poprawnych odpowiedzi, właściwie wskazując nazwy epok. Najczęstsze błędy polegały na niepoprawnym wskazaniu gatunku muzycznego w przykładzie 3. Drugim zadaniem łatwym było zadanie 4. Sprawdzało wiedzę na temat znajomości terminów i pojęć związanych z elementami muzycznymi oraz współczynnikami form muzycznych. Zdający najczęściej udzielali poprawnych odpowiedzi.

Arkusz **na poziome rozszerzonym** nie zawierał zadań trudnych dla tegorocznych maturzystów. Umiarkowanie trudne okazały się te zadania zamknięte z części testowej arkusza, które dotyczyły chronologii. W zadaniu 13. (poziom wykonania 47%) zdający mieli trudności z przyporządkowaniem postaci teoretyków muzyki do kompozytorów, reprezentujących trzy różne epoki. Udzielane błędne odpowiedzi świadczą o braku umiejętności niektórych maturzystów w zakresie chronologii nie tylko teoretyków, ale także i kompozytorów. Najczęściej był właściwie łączony Guillaume de Machaut i Philippe de Vitry. Również zadanie zamknięte 5. okazało się umiarkowanie trudne dla zdających. Niektórzy z nich mieli problem z umiejscowieniem w czasie podanych rodzajów notacji.
Łatwe dla tegorocznych maturzystów okazało się wypracowanie, w którym zdający mieli przedstawić rozwój muzyki instrumentalnej w epoce klasycyzmu lub scharakteryzować twórczość Wolfganga Amadeusa Mozarta, określając jej znacznie w dziejach muzyki z uwzględnieniem wpływu biografii i twórczości na kształtowanie się indywidualnego stylu kompozytora. Równie łatwa była większość zadań analitycznych. Wśród nich znalazło się zadanie bardzo łatwe, które rozwiązali prawie wszyscy zdający. Dotyczyło ono umiejętności analizy tekstu libretta i określenia funkcji użytych środków muzycznych w dziele W. A. Mozarta.

2. Podsumowanie

1. Zdający egzamin na poziomie podstawowym mieli problemy z rozwiązywaniem zadań wymagających znajomości twórczości kompozytorów polskich, zarówno z epok dawniejszych, jak i kompozytorów współczesnych. Warto zwrócić uwagę na utrwalanie wiedzy o dziejach muzyki w oparciu o przykłady rodzimych twórców, wymienionych w wymaganiach egzaminacyjnych i podstawie programowej.

2. Maturzyści, którzy zdawali egzamin na poziomie rozszerzonym, dobrze opanowali umiejętności sprawdzane na egzaminie, a zwłaszcza analizę materiału źródłowego oraz formułowanie logicznej i spójnej wypowiedzi z wykorzystaniem wniosków z części analitycznej.

3. Niektórzy maturzyści nie potrafili porządkować chronologicznie wydarzeń z zakresu historii muzyki. Należy zwrócić uwagę na tę umiejętność w trakcie szkolnej edukacji.

4. Przyczyną niepowodzeń niektórych zdających było niezrozumienie poleceń do zadań, a zwłaszcza znaczenia użytych czasowników operacyjnych.

WIEDZA O TAŃCU

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z wiedzy o tańcu na poziomie podstawowym składał się z 15 zadań, w tym 9 zamkniętych różnego rodzaju (wielokrotnego wyboru, prawda/fałsz, na dobieranie) oraz 6 zadań otwartych (krótkiej i rozszerzonej odpowiedzi). Zadania odnosiły się do zapisów w standardach wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego.

W arkuszu zamieszczono ilustracje dzieł tanecznych, polskich regionalnych strojów ludowych, sposobów notacji tańca, sylwetki wybitnych amerykańskich choreografów oraz ilustrację przedstawiająca parę tancerzy, przeznaczoną do analizy domyślnego ruchu tanecznego. W arkuszu egzaminacyjnym wykorzystano do konstrukcji zadań teksty oryginalne i adaptowane.

Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów, w tym 20 punktów za zadania otwarte oraz 30 za zadania zamknięte.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym*

Liczba zdających		**2**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	2
	z liceów profilowanych	0
	z techników	0
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół publicznych	2
	ze szkół niepublicznych	0
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	2
	kobiety	2
	mężczyźni	0

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z wiedzy o tańcu jako nowego przedmiotu.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>5 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu</td><td>120 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[15] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust.1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust.2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td></td><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>0</td></tr>
</table>

* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
2	24	36	30	30	30	14

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

[15] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań (dla populacji krajowej)

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie na podstawie ilustracji dzieł tanecznych; znajomość osiągnięć artystycznych wybitnych choreografów.	48
2.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość biografii wybitnych polskich tancerek.	42
3.	Wiadomości i rozumienie	Określenie związków tańca z mitologią.	15
4.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość zagadnień związanych z francuskim baletem dworskim okresu baroku.	62
5.	Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie na podstawie tekstu dzieł a tanecznego i jego choreografa.	19
6.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość kultury regionów oraz polskich tańców regionalnych.	19
7.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość budowy suity renesansowej i barokowej.	0
8.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość zagadnień związanych z widowiskiem zwanym commedia dell'arte.	18
9.	Korzystanie z informacji	Znajomość osiągnięć artystycznych wybitnych choreografów.	40
10.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość polskich tańców narodowych.	48
11.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość systemów notacji tańca i ich twórców.	38
12.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość zagadnień związanych z reformą baletowego kostiumu kobiecego.	39
13.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość zagadnień związanych z reformą historią baletu.	13
14.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość pojęć związanych z teorią i historią tańca.	50
15.	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Analiza domyślnego ruchu scenicznego.	61

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z wiedzy o tańcu na poziomie rozszerzanym składał się z 10 zadań, w tym 4 zamkniętych różnego rodzaju (wielokrotnego wyboru, prawda/fałsz, na dobieranie) oraz 6 zadań otwartych (krótkiej i rozszerzonej odpowiedzi). Do arkusza została dołączona płyta DVD z fragmentem baletu Johna Neumeiera *Dama kameliowa*.

Część I arkusza zawierała jedno zadanie, którego rozwiązanie polegało na przeprowadzeniu analizy fragmentu dzieła tanecznego odtwarzanego z płyty DVD na ekranie telewizora. W poleceniu do zadania zamieszczone zostały wskazówki kierunkujące analizę dzieła.
Część II arkusza zawierała 8 zadań różnego typu, sprawdzających wiadomości i umiejętności z wiedzy o tańcu określone w standardach egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego i rozszerzonego.
Część III zawierała dwa tematy i polegała na napisaniu wypracowania na jeden z nich:

Temat 1. *Dama Kameliowa* Johna Neumeiera jako przykład stylu neoklasycznego w balecie. Omawiając dzieło, zwróć uwagę na cechy neoklasyczne dzieła oraz na zastosowane w nim środki artystycznego wyrazu.
Temat 2. Na podstawie baletu *Śpiąca królewna* przedstaw budowę widowiska typu divertissement.

Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań w arkuszu egzaminacyjnym zdający mógł uzyskać maksymalnie 50 punktów, w tym 20 punktów za część I (zadanie wymagające analizy przykładów dzieła tanecznego), 20 punktów za część II (test wiadomości) oraz 10 punktów za część III (napisanie wypracowania).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**1**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	1
	z liceów profilowanych	0
	z techników	0
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół publicznych	1
	ze szkół niepublicznych	0
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	1
	kobiety	1
	mężczyźni	0

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach,

a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z wiedzy o tańcu jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>5 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>180 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[16] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>0</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
1	46	46	46	46	46	-

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

[16] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań (dla populacji krajowej)

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Analizowanie i interpretowanie fragmentu dzieła tanecznego.	53
2.	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie tytułu i choreografów baletu.	31
3.	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie narodowych tańców europejskich.	21
4.	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie autora wskazanego systemu tonacji tańca.	23
5.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość biografii wybranych artystów i twórców baletu.	75
6.	Korzystanie z informacji	Na podstawie ilustracji rozpoznanie dzieła baletowego oraz kierunku tańca.	62
7.	Korzystanie z informacji Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie rodzaju sceny teatralnej i określenie epoki, dla której ta scena była charakterystyczna.	23
8.	Korzystanie z informacji Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie na podstawie tekstu polskiego tańca ludowego oraz wskazanie jego charakterystycznych cech.	62
9.	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie dzieł baletowych i ich wybitnych choreografów.	21
10.	Tworzenie informacji	Sformułowanie logicznej wypowiedzi pisemnej na jeden z wybranych tematów.	22

Komentarz

Arkusz egzaminacyjny z poziomu podstawowego okazał się trudny. Dwanaście zadań zaliczyć należy do trudnych, z czego połowa okazał się bardzo trudna. Umiarkowanie trudne były trzy zadania. Żadne z zadań nie okazało się dla zdających łatwe bądź bardzo łatwe. Najtrudniejsze okazały się zadania: 3., 5., 6., 7., 8. oraz 13.

Na poziomie rozszerzonym sześć zadań zaliczyć należy do trudnych, umiarkowanie trudne były trzy zadania, a łatwe – jedno. Żadne z zadań nie okazało się dla zdających bardzo trudne ani bardzo łatwe.

Mocne strony zdających
Z analizy danych statystycznych dotyczących poziomu wykonania zadań arkusza egzaminu maturalnego z wiedzy o tańcu na poziomie podstawowym wynika, że tegoroczni maturzyści najlepiej rozwiązali zadania sprawdzające: umiejętność analizy domyślnego ruchu tanecznego uwzględniającej charakter, formę, kompozycję ruchu oraz kostium tancerzy, wiedzę z zakresu baletu dworskiego we Francji w epoce baroku, znajomość terminów i pojęć z zakresu historii i teorii tańca takich jak: aleatoryzm, post modern dance, contact improvisation, polirytmia ruchowa, składniki ruchu według teorii Rudolfa von Labana.

Nieco trudniejsze okazały się zadania sprawdzając wiedzę maturzystów z zakresu:
- dzieł tanecznych, takich jak: *Dziadek do orzechów, Zielony stół, Śpiąca królewna* i autorów ich choreografii: Lwa Iwanowa, Kurta Joossa, Mariusa Petipy
- sylwetek artystycznych polskich tancerek: Alicji Boniuszko, Barbary Bittnerówny, Ewy Głowackiej
- działalności artystycznej współczesnych amerykańskich choreografów M. Cunninghama i B. T. Jonesa oraz nazw zespołów tanecznych, z którymi byli związani
- cech charakterystycznych polskiego tańca narodowego – krakowiaka
- sposobu notacji tańca według systemu Raula Feuillet
- reformy kobiecego kostiumu i wprowadzonych zmian przez tancerki: Marie Sallé, Marie Camargo, Isadorę Duncan, Marie Taglioni.

Na poziomie rozszerzonym zdający najlepiej zdający poradzili sobie z zadaniami sprawdzającymi ich wiedzę z zakresu działalności artystycznej Romana Turczynowicza, Conrada Drzewieckiego, Janiny Jarzynówny – Sobczak, Ewy Wycichowskiej, Ewy Głowackiej oraz takich dzieł jak: *Okrężne pod Kielcami, Pan Twardowski, Cudowny Mandaryn, Julia i Romeo.*

Większych trudności nie sprawiło zdającym zadanie sprawdzające ich umiejętności analizy dzieła tanecznego uwzględniającej takie elementy jak: interpretacja treści, symbolika gestu i ruchu, technika taneczna, styl i składniki ruchu, warstwa dźwiękowa, scenografia (analizie poddano fragment pochodzący z baletu *Dama kameliowa* Johna Neumeiera).

Słabe strony zdających
Na poziome podstawowym największą trudność tegorocznym maturzystom sprawiły zadania sprawdzające określone przez standardy egzaminacyjne wiadomości z zakresu:
- cech charakterystycznych dla kultury tanecznej starożytnej Grecji przejawiających się w związku tańca z mitologią (Terpsychora i jej atrybut)
- *Chopiniany* – dzieła tanecznego ujętego w załączniku do opisu wymagań egzaminacyjnych i autorów jego choreografii i muzyki Michaiła Fokina i Fryderyka Chopina
- reprezentatywnego dla historii polskiej kultury tanecznej baletu *Wesele krakowskie w Ojcowie* jak również okresu historycznego, w którym dzieło to powstało
- cech charakterystycznych dla stroju i tańca regonów Wielkopolski, Kurpi i Łowicza
- tańców wchodzących w skład suity renesansowej i barokowej, widowiska tanecznego doby renesansu – komedii dell'arte.

Na poziomie rozszerzonym trudne okazały się zadania sprawdzające wiedzę z zakresu znajomości typowych tańców narodowych charakterystycznych dla krajów europejskich; dzieł *Revelation, Bolero, Wesele, Kopciuszek* oraz ich twórców; typów teatrów i scen, systemów notacji tańca, jak również sprawdzające umiejętność analizy kompozycji przestrzennej dzieła tanecznego.

Trudne okazało się także sformułowanie przejrzystej i logicznej wypowiedzi pisemnej na jeden z dwóch wybranych tematów. Jeden z nich dotyczył dzieła tanecznego *Dama kameliowa* Johna Neumeiera analizy i opisu jego środków artystycznych ze zwróceniem uwagi na cechy neoklasyczne tego baletu. Drugi wymagał zilustrowania na przykładzie *Śpiącej królewny* budowy formy baletu divertissement.

2. Podsumowanie

Z analizy odpowiedzi zdających na zadania egzaminacyjne wynika, że poziom opanowania przez nich wiadomości i umiejętności, które zostały określone przez wymagania egzaminacyjne zarówno na poziomie podstawowym, jak i na rozszerzonym, są zróżnicowane. Największy problem sprawiły zadania poruszające zagadnienia dotyczące polskiego tańca regionalnego jego aspektu artystycznego i geograficznego, jak i te odnoszące się do form widowisk i dzieł tanecznych charakterystycznych dla poszczególnych epok oraz tych dzieł, które ujęto w załączniku do wymagań egzaminacyjnych oraz Problematyczne okazało się również sformułowanie przejrzystej i logicznej wypowiedzi pisemnej na jeden z dwóch wybranych tematów na poziomie rozszerzonym. Biorąc to pod uwagę, należy w procesie edukacyjnym szczególnie zwrócić uwagę na powyższe zagadnienia.

MATEMATYKA

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z matematyki na poziomie podstawowym składał się z 25 zadań zamkniętych wyboru wielokrotnego oraz 9 zadań otwartych, w tym 6 krótkiej odpowiedzi i 3 rozszerzonej odpowiedzi. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w pięciu obszarach: wykorzystanie i tworzenie informacji (2 zadania zamknięte, jedno otwarte krótkiej odpowiedzi), wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji (16 zadań zamkniętych, jedno otwarte krótkiej odpowiedzi), modelowanie matematyczne (3 zadania zamknięte, jedno otwarte krótkiej odpowiedzi i jedno otwarte rozszerzonej odpowiedzi), użycie i tworzenie strategii (2 zadania zamknięte, jedno otwarte krótkiej odpowiedzi i 2 otwarte rozszerzonej odpowiedzi) oraz rozumowanie i argumentacja (jedno zadanie zamknięte i 2 zadania otwarte krótkiej odpowiedzi). Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (po jednym punkcie za każde zadanie zamknięte, po 2 punkty za każde zadanie otwarte krótkiej odpowiedzi oraz po 4 punkty za każde z dwóch zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi w obszarze użycie i tworzenie strategii i 5 punktów za zadanie otwarte rozszerzonej odpowiedzi z modelowania matematycznego).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**19 147**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	13 605
	z liceów profilowanych	316
	z techników	5 050
	z liceów uzupełniających	33
	z techników uzupełniających	143
	ze szkół na wsi	1 133
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	4 194
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	9 376
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	4 444
	ze szkół publicznych	18 003
	ze szkół niepublicznych	1 144
	kobiety	10 508
	mężczyźni	8 639
	bez dysfunkcji	17 784
	z dysleksją rozwojową	1 363

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 2 osoby − laureatów i finalistów Olimpiady Matematycznej.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	2
	słabowidzący	15
	niewidomi	2
	słabosłyszący	8
	niesłyszący	23
	Ogółem	**50**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach,

a w 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>6 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>170 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>413</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>83</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>1 645</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[17] (§ 143)</td><td>9</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>26</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>131</td></tr>
</table>

* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[1] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

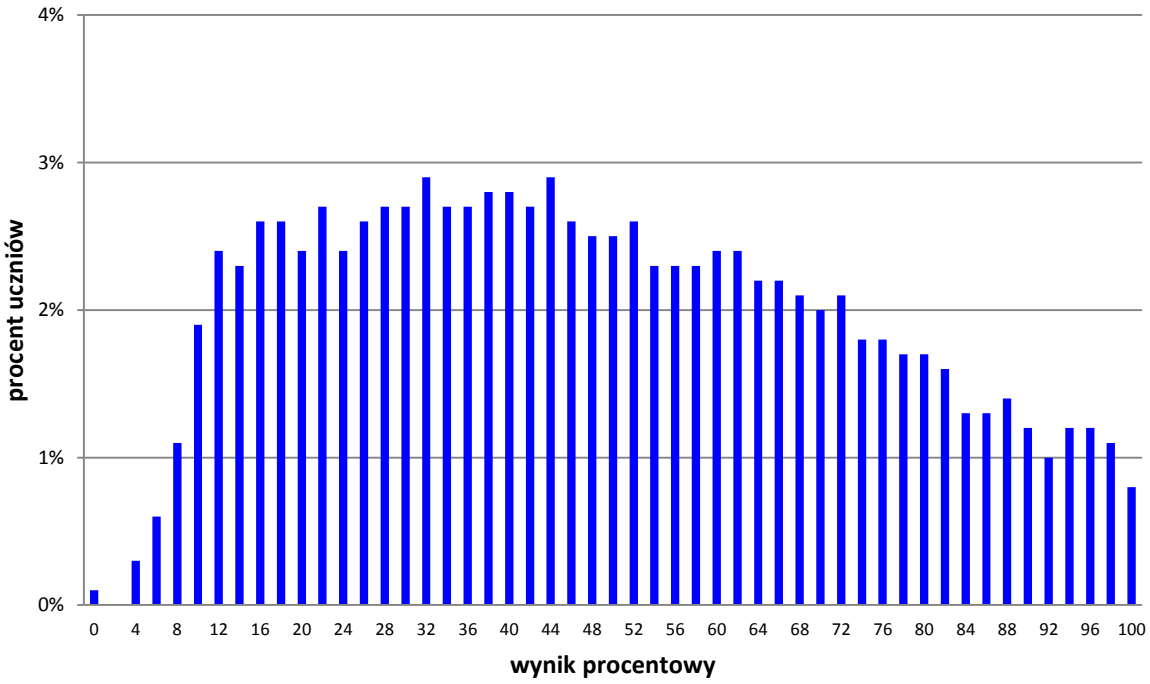

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne*

Zdający:	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)	Odsetek sukcesów**
ogółem	19 147	0	100	46	32	48	25	81
w tym:								
z liceów ogólnokształcących	13 605	0	100	54	62	54	24	88
z liceów profilowanych	316	4	88	28	16	31	17	57
z techników	5 050	0	100	32	16	34	19	65
z liceów uzupełniających	33	4	44	16	12	18	10	27
z techników uzupełniających	143	4	78	16	12	19	13	24

* Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.
** Dane dotyczą tegorocznych absolwentów, którzy przystąpili do wszystkich egzaminów obowiązkowych.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Interpretacja geometryczna układu dwóch równań liniowych z dwiema niewiadomymi	65
2.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Stosowanie pojęcia procentu w obliczeniach	53
3.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Posługiwanie się wzorami skróconego mnożenia	64
4.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Znajomość definicji logarytmu	50
5.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Rozwiązanie prostych równań wymiernych	68
6.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Wykorzystanie interpretacji współczynników we wzorze funkcji liniowej	57
7.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Rozwiązanie zadań prowadzących do badania funkcji kwadratowej	67
8.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Badanie równoległości prostych na podstawie ich równań kierunkowych	70
9.	Użycie i tworzenie strategii	Wykorzystanie pojęcia wartości bezwzględnej	59
10.	Wykorzystanie i tworzenie informacji	Wyznaczanie miejsca zerowego funkcji kwadratowej	79
11.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Wyznaczanie wyrazów ciągu określonego wzorem ogólnym	63
12.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Wykorzystanie własności figur podobnych w zadaniach	24
13.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Badanie, czy dany ciąg jest geometryczny	80
14.	Wykorzystanie i tworzenie informacji	Stosowanie prostych związków między funkcjami trygonometrycznymi kąta ostrego	70
15.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Posługiwanie się równaniem okręgu $(x-a)^2+(y-b)^2=r^2$	58
16.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Znajdowanie związków miarowych w figurach płaskich, w tym z zastosowaniem trygonometrii	70

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
17.	Użycie i tworzenie strategii	Znajdowanie związków miarowych w figurach płaskich	67
18.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Obliczanie wartości liczbowej wyrażenia wymiernego dla danej wartości zmiennej	49
19.	Modelowanie matematyczne	Wyznaczanie związków miarowych w wielościanach	79
20.	Modelowanie matematyczne	Wyznaczanie związków miarowych w bryłach obrotowych	71
21.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Obliczanie potęgi o wykładniku wymiernym oraz stosowanie praw działań na potęgach o wykładnikach wymiernych	87
22.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Obliczanie potęgi o wykładniku wymiernym	26
23.	Rozumowanie i argumentacja	Wykorzystanie sumy, iloczynu i różnicy zdarzeń do obliczania prawdopodobieństw zdarzeń	49
24.	Użycie i tworzenie strategii	Zliczanie obiektów w prostych sytuacjach kombinatorycznych	27
25.	Modelowanie matematyczne	Obliczanie mediany danych	57
26.	Użycie i tworzenie strategii	Wyznaczanie wzoru funkcji kwadratowej	52
27.	Wykorzystanie i tworzenie informacji	Rozwiązywanie równań wielomianowych metodą rozkładu na czynniki	66
28.	Rozumowanie i argumentacja	Przeprowadzenie dowodu algebraicznego z zastosowaniem wzorów skróconego mnożenia	8
29.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Odczytywanie z wykresu funkcji jej własności; szkicowanie na podstawie wykresu funkcji $y = f(x)$ wykresów funkcji $y = f(x+a)$, $y = f(x-a)$, $y = f(x)+a$, $y = f(x)-a$	28
30.	Modelowanie matematyczne	Zliczanie obiektów w prostych sytuacjach kombinatorycznych; stosowanie twierdzenia znanego jako *klasyczna definicja prawdopodobieństwa* do obliczania prawdopodobieństw zdarzeń	55
31.	Rozumowanie i argumentacja	Przeprowadzenie dowodu geometrycznego, z wykorzystaniem związków miarowych w figurach płaskich	23
32.	Użycie i tworzenie strategii	Wyznaczanie związków miarowych w wielościanach	47
33.	Modelowanie matematyczne	Rozwiązywanie zadań umieszczonych w kontekście praktycznym prowadzących do równań kwadratowych	13
34.	Użycie i tworzenie strategii	Wykorzystanie własności figur podobnych w zadaniach	46

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z matematyki na poziomie rozszerzonym zawierał 11 zadań otwartych, w tym 6 krótkiej i 5 rozszerzonej odpowiedzi. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w czterech obszarach: wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji (3 zadania krótkiej odpowiedzi i jedno rozszerzonej odpowiedzi), modelowanie matematyczne (3 zadania rozszerzonej odpowiedzi), użycie i tworzenie strategii (jedno zadanie krótkiej odpowiedzi i jedno rozszerzonej odpowiedzi) oraz rozumowanie i argumentacja (2 zadania krótkiej odpowiedzi). Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**3 746**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	3 416
	z liceów profilowanych	2
	z techników	324
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	4
	ze szkół na wsi	38
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	742
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	1 880
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	1 086
	ze szkół publicznych	3 652
	ze szkół niepublicznych	94
	kobiety	1 590
	mężczyźni	2 156

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 2 osoby − laureatów i finalistów Olimpiady Matematycznej.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	1
	niewidomi	0
	słabosłyszący	3
	niesłyszący	0
	Ogółem	**4**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z matematyki jako nowego przedmiotu.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>9 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu</td><td>180 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>170</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>83</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>1 645</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[18] (§ 143)</td><td>9</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>26</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td></td><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>31</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[18] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

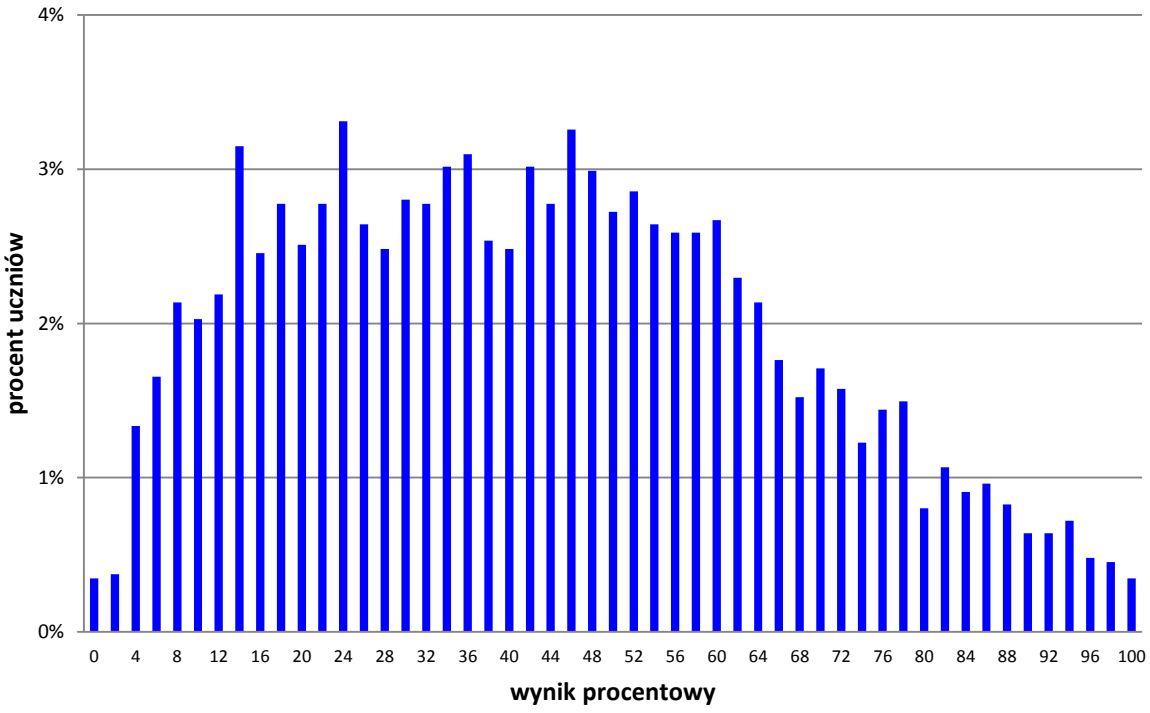

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
3746	0	100	42	24	43	23

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Wykorzystanie pojęcia wartości bezwzględnej i jej interpretacji geometrycznej. Sporządzanie wykresu, odczytywanie własności i rozwiązywanie zadań umieszczonych w kontekście praktycznym związanych z proporcjonalnością odwrotną.	59
2.	Użycie i tworzenie strategii	Rozwiązywanie zadań (również umieszczonych w kontekście praktycznym), prowadzących do badania funkcji kwadratowej. Obliczanie odległości punktu od prostej.	56
3.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Rozwiązywanie równań i nierówności trygonometrycznych.	32
4.	Rozumowanie i argumentacja	Przeprowadzenie dowodu twierdzenia związanego z działaniami na wyrażeniach wymiernych: dodawaniem, odejmowaniem, mnożeniem i dzieleniem wyrażeń wymiernych, skracaniem, rozszerzaniem wyrażeń wymiernych.	39
5.	Modelowanie matematyczne	Znajdowanie związków miarowych w figurach płaskich, także z zastosowaniem trygonometrii, również w zadaniach umieszczonych w kontekście praktycznym.	38
6.	Rozumowanie i argumentacja	Badanie czy dany ciąg jest arytmetyczny lub geometryczny. Korzystanie ze związków między kątem środkowym, kątem wpisanym i kątem między styczną a cięciwą okręgu.	43
7.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Badanie czy dany ciąg jest arytmetyczny lub geometryczny. Stosowanie wzorów na n-ty wyraz i sumę n początkowych wyrazów ciągu arytmetycznego i ciągu geometrycznego.	20
8.	Użycie i tworzenie strategii	Rozwiązywanie zadań dotyczących wzajemnego położenia prostej i okręgu.	46
9.	Modelowanie matematyczne	Wyznaczanie związków miarowych w wielościanach i bryłach obrotowych z zastosowaniem trygonometrii.	51
10.	Modelowanie matematyczne	Stosowanie twierdzenia o pierwiastkach wymiernych wielomianu o współczynnikach całkowitych.	42
11.	Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji	Wykorzystanie własności prawdopodobieństwa i stosowanie twierdzenia znanego jako klasyczna definicja prawdopodobieństwa do obliczania prawdopodobieństw zdarzeń.	48

Komentarz

Komentarz został opracowany na podstawie danych ogólnopolskich.

UMIEJĘTNOŚCI OPANOWANE NAJLEPIEJ

Wyniki tegorocznej matury potwierdziły, że zdający na ogół nie mają problemów z bezpośrednim stosowaniem definicji w prostych sytuacjach. Najłatwiejszym zadaniem w arkuszu dla poziomu podstawowego okazało się zadanie 21. (poziom wykonania zadania – 87%), badające umiejętność obliczania potęgi o wykładniku wymiernym oraz stosowanie praw działań na potęgach o wykładnikach wymiernych. Aby bezbłędnie rozwiązać zadanie, należało ustalić sposób obliczenia wartości wyrażenia, w którym występuje kilka potęg, a w szczególności ustalić kolejność działań, sposoby obliczenia potęgi sumy i potęgi ilorazu oraz skorzystać z definicji potęgi o wykładniku zero, a następnie obliczyć wartość 1^{-2}. Zadania sprawdzające między innymi znajomość definicji potęgi o wykładniku zero również w poprzednich latach nie sprawiały zdającym trudności.

Podobna sytuacja wystąpiła w przypadku zadania 13. sprawdzającego umiejętność rozpoznawania, czy ciąg jest geometryczny. Do poprawnego rozwiązania konieczna była znajomość definicji ciągu geometrycznego lub wynikającej wprost z tej definicji własności. Aż 80% zdających rozwiązało to zadanie bezbłędnie. W trakcie rozwiązywania wystarczyło wykazać się rozumieniem pojęcia w nieskomplikowanym kontekście, a taką umiejętność zdecydowana większość maturzystów ma dobrze opanowaną.

Dla zdających maturę z matematyki łatwe okazały się także zadania badające znajomość własności obiektów matematycznych, będących naturalną konsekwencją właściwego rozumienia definiowanych pojęć. I tak: zadanie 9., w którym trzeba było wykorzystać pojęcie wartości bezwzględnej, rozwiązało poprawnie 78% zdających. Podobnie było w przypadku zadania 19., stwarzającego możliwość wykazania się umiejętnością wyznaczania zależności pomiędzy liczbą krawędzi a liczbą ścian bocznych ostrosłupa – 78% maturzystów podało prawidłowe rozwiązanie problemu. Zadania maturalne, które wymagają znajomości elementarnych własności, dotyczące pojedynczych pojęć, niewymagające przetwarzania informacji, ale odwołujące się wprost do konkretnych definicji, nie stanowią trudności dla większości osób przystępujących do matury na poziomie podstawowym.

W arkuszu dla poziomu rozszerzonego najłatwiejsze okazało się zadanie 1. (poziom wykonania zadania – 59%) sprawdzające umiejętności: wykorzystania pojęcia wartości bezwzględnej i jej interpretacji geometrycznej, sporządzania wykresu i odczytywania z niego własności funkcji oraz rozwiązywania zadań umieszczonych w kontekście praktycznym, związanych z proporcjonalnością odwrotną. Przy rozwiązywaniu zadania wystarczyło wykorzystać pojęcia wartości bezwzględnej do zapisania wzoru funkcji, sporządzić wykres funkcji, która w dwóch przedziałach była funkcją stałą, a w dwóch była proporcjonalnością odwrotną, i odczytać z rysunku zbiór wartości funkcji. Dla maturzysty, który wyróżnił na osi liczbowej trzy przedziały liczbowe, następnie zapisał wzór funkcji f w poszczególnych przedziałach i na koniec podał zbiór wartości funkcji było to typowe zadanie ze standardu *wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji*. Poziom wykonania zadania (59%) jest porównywalny z poziomem wykonania podobnych zadań z arkuszy egzaminacyjnych z lat ubiegłych, na przykład w 2010 roku był równy 59%, a w roku 2013 – 63%.

Na maturze w maju 2014 r., podobnie jak w latach poprzednich, zadanie prowadzące do badania funkcji kwadratowej z parametrem okazało się dla maturzystów umiarkowanie trudne. W arkuszu maturalnym z 2014 r. było to zadanie 2. (poziom wykonania zadania – 53%), jego celem było sprawdzenie, czy maturzysta potrafi rozwiązywać zadania, prowadzące do badania funkcji kwadratowej oraz obliczać odległość punktu od prostej. Aby poprawnie rozwiązać zadanie należało zaplanować i zbadać, kiedy równanie kwadratowe z parametrem ma pierwiastki spełniające określone warunki. Maturzyści rozwiązywali nierówność i równanie, które wprost wynikały z treści zadania, a następnie wyznaczali wspólne ich rozwiązania. Warunek istnienia dwóch różnych pierwiastków

równania kwadratowego natychmiast prowadził do nierówności kwadratowej jedna niewiadomą *m*. Za tę część rozwiązania zdający mógł otrzymać 1 punkt. Natomiast warunek, że suma kwadratów odległości punktów $A=(x_1,0)$ i $B=(x_2,0)$ od prostej o równaniu $x+y+1=0$ jest równa 6 prowadził do zapisania równania stopnia drugiego z dwiema niewiadomymi x_1, x_2. Dalszą część rozwiązania maturzysta mógł wykonać na dwa sposoby: wykorzystać wzory Viète'a albo wzory na pierwiastki trójmianu kwadratowego. Większość zdających wybrała pierwszą z tych możliwości.

TENDENCJA WZROSTOWA W ZAKRESIE RACHUNKU PRAWDOPODOBIEŃSTWA

Warto zwrócić uwagę na tendencję wzrostową poziomu wykonania zadań, sprawdzających umiejętność stosowania twierdzenia znanego jako *klasyczna definicja prawdopodobieństwa* do obliczania prawdopodobieństw zdarzeń. I tak: w arkuszach z maja 2011 r. i 2012 r. takie zadanie dotyczyło dwukrotnego losowania po jednej liczbie (losowanie ze zwracaniem) ze zbioru liczb $\{1,2,3,4,5,6,7\}$ i obliczenia prawdopodobieństwa zdarzenia, polegającego na wylosowaniu liczb, których suma jest podzielna przez 3 (maj 2011) albo których iloczyn jest podzielny przez 6 (maj 2012). Poziom wykonania tych zadań był równy w 2011 r. – 42%, a w 2012 r. – 47%. W roku 2013 w arkuszu maturalnym nie znalazło się podobne zadanie, a w bieżącym roku poziom wykonania takiego zadania wzrósł o kolejnych 7 punktów procentowych, w stosunku do rezultatu sprzed dwóch lat (zdający uzyskali średnio 54% punktów możliwych do zdobycia). Mowa tu o zadaniu 30., którego przedmiotem rozważań było doświadczenie, polegające na wylosowaniu za zbioru liczb $\{1,2,3,4,5,6,7,8\}$ dwa razy po jednej liczbie ze zwracaniem, a należało obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia, polegającego na wylosowaniu liczb, z których pierwsza jest większa od drugiej o 4 lub 6.

Oczywiście i w tym zadaniu zdający popełniali błędy. Zasadniczą trudnością zadania jest konieczność wyboru właściwego modelu probabilistycznego, a także opisu tego modelu (pary liczb, tabelka, w której są zaznaczone wyniki doświadczenia), policzenia liczby wszystkich zdarzeń elementarnych oraz zliczenia tych zdarzeń elementarnych, które sprzyjają rozważanemu zdarzeniu w obranym modelu probabilistycznym. Na koniec należy jeszcze zapisać szukane prawdopodobieństwo. Jest to zadanie z III obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych, czyli *modelowania matematycznego*. Maturzyści na ogół nie mieli trudności ze zliczeniem wszystkich zdarzeń elementarnych, których było 64, choć w tym miejscu należy podkreślić, że znaczna część zdających ograniczała się jedynie do zapisania liczby wszystkich zdarzeń elementarnych, pomijając zupełnie opis tych zdarzeń. Następnie zliczano zdarzenia elementarne sprzyjające rozważanemu zdarzeniu *A*, tu najczęściej zdający po prostu wypisywali wszystkie 6 zdarzeń elementarnych. Często popełnianym przez zdających błędem było zastosowanie różnych modeli probabilistycznych do obliczenia $|\Omega|$ i $|A|$. Maturzyści albo w ogóle nie opisywali zbioru zdarzeń elementarnych, podając od razu błędną ich liczbę, albo też zapisywali błędnie, że zbiorem zdarzeń elementarnych jest podany w treści zadania zbiór ośmiu liczb. Część z tych zdających rozpatrywała dalej jako zdarzenia elementarne pary uporządkowane, używając przy tym bardzo poprawnego zapisu matematycznego.

Oto przykłady takiego niepoprawnego rozumowania.

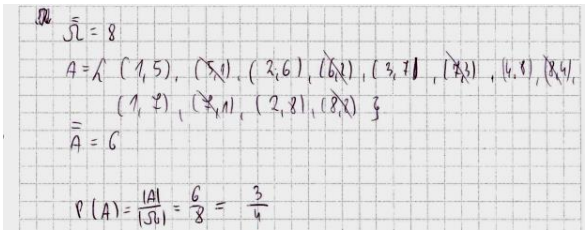

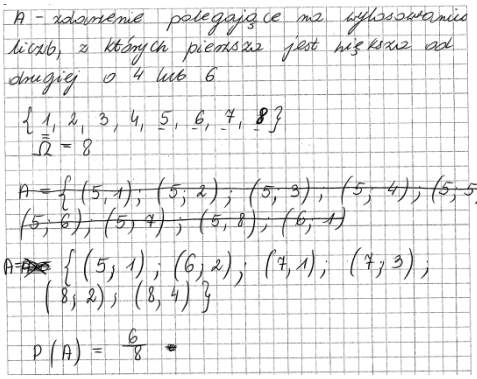

Niektórzy natomiast pary zapisywali mniej formalnie, poprawnie ustalając ich liczbę. Oto przykład niepoprawnego rozwiązania z różnymi modelami probabilistycznymi i z prostym opisem tych modeli.

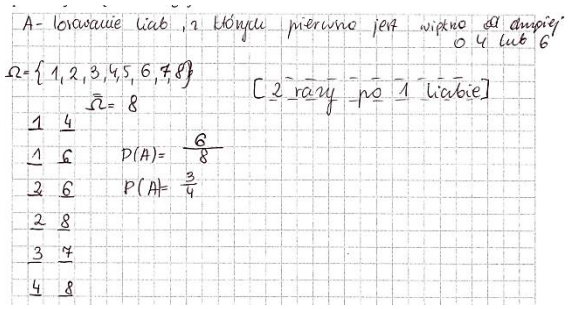

Konsekwentnie co roku rozwiązania zawierające tego typu błąd (rozbieżność modeli probabilistycznych) – oceniane są na 0 punktów.

Tak samo jest w przypadku rozwiązań, w których zdający otrzymuje prawdopodobieństwo większe od 1. Konsekwencją tego błędu jest wynik 0 punktów za niepoprawne rozwiązanie.

Oto przykład takiego rozwiązania.

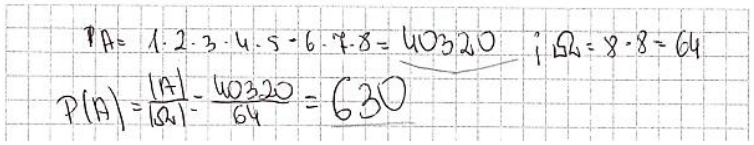

Kolejnym błędem popełnianym przez część zdających było rozszerzenie zbioru zdarzeń elementarnych sprzyjających zdarzeniu *A*, najczęściej o sześć dodatkowych par. Część maturzystów zapisywała błędnie zbiór $A=\{(5,1),(6,2),(7,1),(7,3),(8,2),(8,4),(1,5),(2,6),(1,7),(3,7),(2,8),(4,8)\}$ albo też to samo zaznaczała niepoprawnie w tabelce.

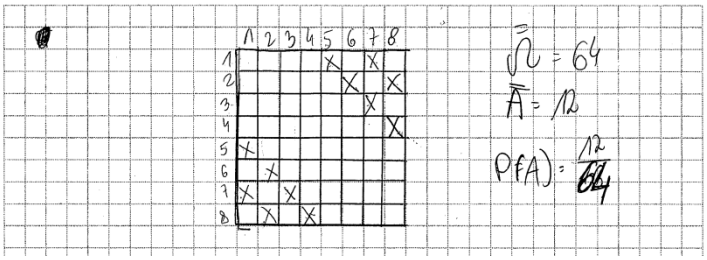

Za rozwiązanie z takim błędem, doprowadzone konsekwentnie do końca, zdający mógł otrzymać 1 punkt.

Zadanie można było również rozwiązać stosując metodę drzewka, przy czym w niektórych rozwiązaniach zawierających drzewko stosowano *de facto* klasyczną definicję prawdopodobieństwa, a drzewko służyło jedynie do zilustrowania zdarzeń sprzyjających, na przykład w taki sposób, jak przedstawiono poniżej.

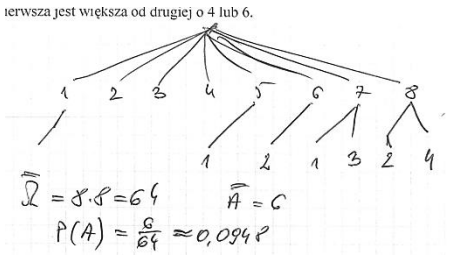

Niektóre rozwiązania zawierały drzewko, z którego zdający ustalali szukane prawdopodobieństwo. Oto przykład.

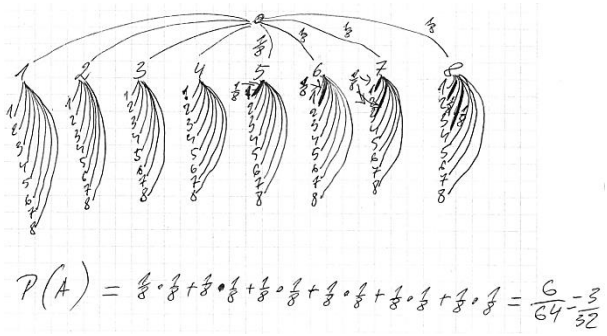

Warto zauważyć, że znaczna część mozolnie wykonanego przez zdającego drzewa nie została wykorzystana. Ten sam efekt można było uzyskać, rysując drzewo zawierające jedynie istotne gałęzie. W poprzednim rozwiązaniu zdający takie drzewo wykonał. Wystarczyłoby jedynie zapisać na odcinkach tego drzewa odpowiednie prawdopodobieństwa (tak jak to zostało zrobione na drugim drzewie), a potem obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia *A*.

UMIEJĘTNOŚCI SPRAWIAJĄCE TRUDNOŚCI

Ciągle największym wyzwaniem dla maturzystów pozostaje dowodzenie, przedstawienie poprawnego uzasadnienia tezy, zwłaszcza w przypadku zagadnień z zakresu algebry. Wśród zadań z arkusza dla poziomu podstawowego najtrudniejsze okazało się to, które wymagało przeprowadzenia krótkiego rozumowania (zadanie 28. – poziom wykonania zadania wyniósł 8%).

Udowodnij, że każda liczba całkowita k, która przy dzieleniu przez 7 daje resztę 2, ma tę własność, że reszta z dzielenia liczby $3k^2$ przez 7 jest równa 5.

Do udowodnienia tezy zawartej w treści zadania wystarczyła umiejętność zapisania liczby całkowitej k jako sumy wyrażenia $7n$ i liczby 2, a następnie zapisania liczby $3k^2$ w postaci, z której można było wywnioskować, że reszta z dzielenia tej liczby przez 7 jest równa 5. Z dzieleniem z resztą uczniowie spotykają się już w szkole podstawowej, nie wykraczają wówczas jednak poza konkretne przykłady takiego dzielenia. Uczeń gimnazjum powinien już bez problemu zapisać liczbę całkowitą, która dzieli się przez 7 z resztą 5 w postaci wyrażenia algebraicznego. Tegoroczni maturzyści mieli jednak z tym duży problem.

Pierwsza linia przedstawionego poniżej rozwiązania jest przykładem typowego błędu, jaki popełniła znaczna część zdających.

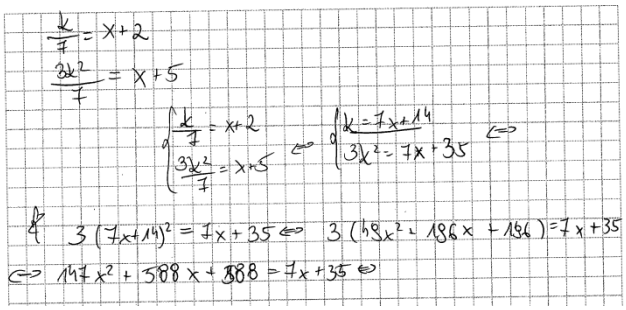

Konsekwencją takiego niepoprawnego zapisu było założenie, że wynikiem dzielenia jest suma pewnej liczby *x* (traktowanej przez zdającego jako liczba całkowita) i liczby 2, a więc zaprzeczenie treści zadania. Ponadto zdający rozumowali, że część całkowita liczby, będącej wynikiem dzielenia $3k^2$ przez 7, jest taka sama jak część całkowita liczby, będącej wynikiem dzielenia *k* przez 7. Takie błędne założenia nie pozwalały na przeprowadzenie poprawnego rozumowania.

Kolejną grupę zdających stanowią Ci, którzy potrafią sprawdzić prawdziwość tezy na jednym przykładzie lub na kilku konkretnych przykładach, i przyjmują, że jest to dowód prawdziwości tezy. Na poniższym przykładzie zdający wybrał liczbę 16 jako jedną z liczb, która przy dzieleniu przez 7 daje resztę 5, co zapisał w drugiej linii rozwiązania.

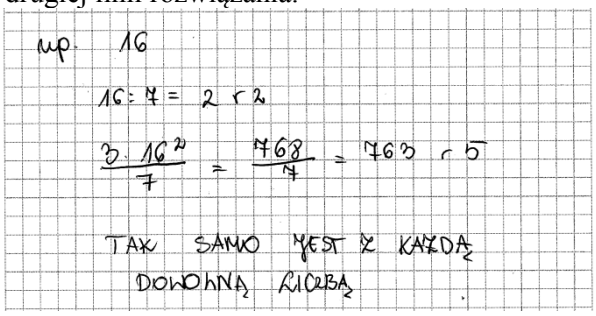

W podobny sposób maturzysta próbował zapisać, że liczba $3\cdot16^2$, czyli 768 daje przy dzieleniu przez 7 resztę 5, ale zamiast ilorazu, jaki otrzymał w tym dzieleniu, zapisał liczbę 763 (podzielną przez 7). Stwierdzenie *tak samo jest z każdą dowolną liczbą* jest w opinii zdającego uzasadnieniem prawdziwości tezy. Ten rodzaj błąd logiczny powtarza się corocznie w rozwiązaniach zadań, wymagających przeprowadzenia rozumowania ogólnego.

Wyniki egzaminu maturalnego na poziomie rozszerzonym wskazują, że trudną do opanowania umiejętnością, dla absolwentów szkół kończących się maturą, jest zdolność przeprowadzenia rozumowania wieloetapowego, wymagającego wykorzystania kilku własności tego samego obiektu i stosowania obliczeń w sytuacjach, gdy konieczne jest posługiwanie się sumą wielu składników lub iloczynem wielu czynników. Zadanie 7. z arkusza dla poziomu rozszerzonego wymagało takiej właśnie umiejętności, a maturzyści uzyskali jedynie 19% możliwych do zdobycia za jego rozwiązanie punktów.

Ciąg geometryczny (a_n) ma 100 wyrazów i są one liczbami dodatnimi. Suma wszystkich wyrazów o numerach nieparzystych jest sto razy większa od sumy wszystkich wyrazów o numerach parzystych oraz $\log a_1 + \log a_2 + \log a_3 + \text{K} + \log a_{100} = 100$. Oblicz a_1.

Przy rozwiązywaniu tego zadania zdający musieli wykazać się znajomością definicji ciągu geometrycznego oraz wzorów na *n*-ty wyraz ciągu geometrycznego i sumę *n* wyrazów tego ciągu. Ponadto należało zrozumieć z treści zadania i umiejętnie opisać wzorem (lub wzorami, przy

wykorzystaniu definicji ciągu geometrycznego) relację między sumą wyrazów o numerach parzystych a sumą wyrazów o numerach nieparzystych. Niski rezultat uzyskany za rozwiązanie tego zadania może dziwić tym bardziej, że nie było w tym przypadku konieczne stosowanie żadnych skomplikowanych obliczeń, wystarczyły proste operacje na potęgach i logarytmach. Prawdziwym wyzwaniem dla maturzystów okazało się rozwiązywanie zadania, w którym uogólnianie dominuje nad rachunkami, a przekształcanie wzorów jest ważniejsze od obliczeń. Dla wielu zdających stosowanie wzorów w inny sposób niż wstawianie w miejsce liter konkretnych wartości stanowi okoliczność, w której czują się zagubieni.

Problem „pod lupą"

Analiza wyników egzaminu maturalnego z matematyki z ostatnich lat pozwala na sformułowanie wniosku, że zadania schematyczne, standardowe, polegające na interpretowaniu typowego tekstu matematycznego i schematycznym wykorzystaniu informacji lub umiejętności są przez uczniów chętnie i z dobrymi rezultatami rozwiązywane. Natomiast zmiana w treści zadania, nawet niewielka, zwłaszcza w przypadku zadania wymagającego dobrania modelu matematycznego do prostej sytuacji, potrafi spowodować znaczne obniżenie wskaźnika łatwości zadania.

Przyjrzyjmy się zatem najpierw zadaniu 27. z tegorocznego arkusza dla poziomu podstawowego.

Rozwiąż równanie $9x^3+18x^2-4x-8=0$.

Zadania tego typu występują w arkuszach maturalnych regularnie, począwszy od maja 2010 roku. Sprawdzają umiejętność rozwiązywania równania wielomianowego lub, co na jedno wychodzi, wyznaczenia pierwiastków wielomianu stopnia trzeciego.

Oto analogiczne zadania z lat ubiegłych.

Zadanie 27. (maj 2010)
Rozwiąż równanie $x^3-7x^2-4x+28=0$.

Zadanie 28. (maj 2012)
Liczby $x_1=-4$ *i* $x_2=3$ *są pierwiastkami wielomianu* $W(x)=x^3+4x^2-9x-36$. *Oblicz trzeci pierwiastek tego wielomianu.*

Zadanie 26. (maj 2013)
Rozwiąż równanie $x^3+2x^2-8x-16=0$.

Tabela 3. Poziom wykonania zadań z wielomianem stopnia 3.

Maj 2010 zadanie 27	Maj 2012 zadanie 28	Maj 2013 zadanie 26	Maj 2014 zadanie 27
61%	53%	61%	65%

Zadanie polegające na rozwiązaniu równania wielomianowego (począwszy od maja 2010) jest dla ogółu zdających umiarkowanie trudne i jest jednocześnie jednym z najłatwiejszych zadań otwartych w zestawie egzaminacyjnym. W roku 2012 nastąpiła zmiana formy polecenia z „Rozwiąż równanie" na „Oblicz trzeci pierwiastek", która nie tylko nie powodowała konieczności zmiany aparatu matematycznego wykorzystywanego przez zdającego, ale wręcz rozszerzała możliwości wykorzystania tego aparatu i w gruncie rzeczy ułatwiała rozwiązanie zadania. Mimo to wskaźnik

wykonalności zadania był wyraźnie niższy, a przypuszczać można, że powodem jego obniżenia mogła być drobna zmiana w sposobie zredagowania / redakcji treści zadania.

Zadanie 27. z tegorocznego arkusza maturalnego (poziom wykonania zadania – 65%) umożliwiało sprawdzenie umiejętności rozwiązywania prostych równań trzeciego stopnia. Jest to zadanie ze standardu *Wykorzystanie i tworzenie informacji*.

Rozwiązanie zadania przebiegało najczęściej w dwóch etapach. Etap pierwszy polegał na przedstawieniu lewej strony równania w postaci iloczynu $(x+2)(9x^2-4)=0$, co najprościej można było uzyskać metodą grupowania, choć niektórzy zdający wykonywali dzielenie wielomianu $9x^3+18x^2-4x-8$ przez dwumian, przy czym prawie zawsze przez dwumian $(x+2)$, co pozwalało na otrzymanie ilorazu $(9x^2-4)$. Drugi etap polegał na podaniu pierwiastka dwumianu $(x+2)$ (ci zdający, którzy dzielili wielomian przez dwumian $(x+2)$ rozpoczynali rozwiązanie od ustalenia pierwiastka -2) oraz obliczeniu pierwiastków drugiego z otrzymanych czynników, a więc $(9x^2-4)$.
Przykład poprawnie rozwiązanego równania metodą grupowania

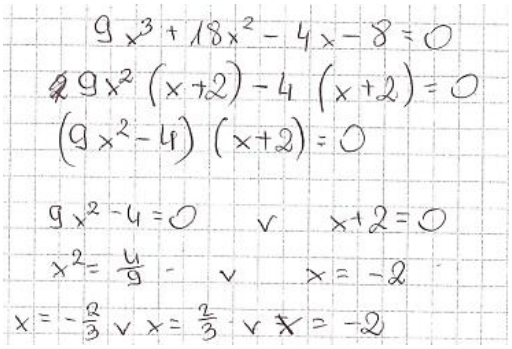

Rozwiązujących, którzy nie uzyskali ani jednego punktu za rozwiązanie tego zadania było około 25%. Wśród nich byli zdający, którzy próbowali rozwiązać równanie metodą grupowania wyrazów, ale nie potrafili poprawnie zrealizować tej metody, przy czym popełniane przez nich błędy miały najczęściej charakter błędów rzeczowych, wskazujących na nierozumienie metody. Poniżej przykłady takich rozwiązań.

Przykład 1.

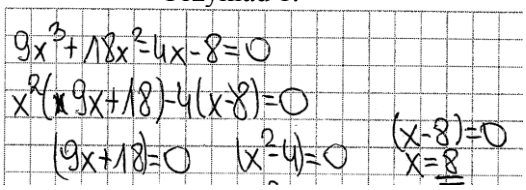

Przykład 2.

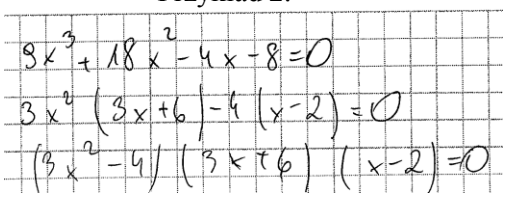

Przykład 3.

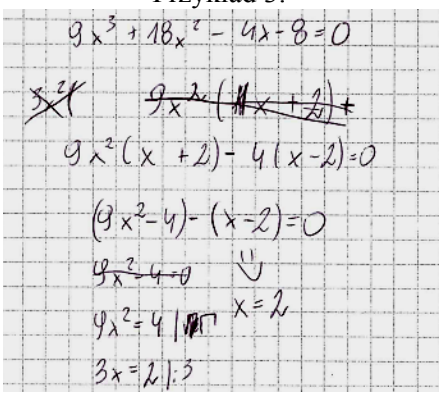

Przykład 4.

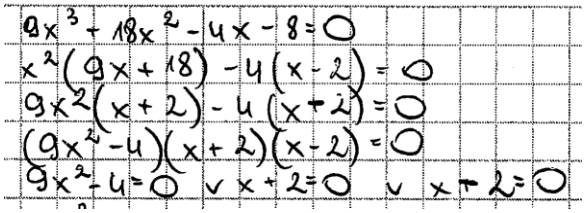

W przykładzie 1. zdający nie potrafił wyłączyć poprawnie czynnika w przypadku, gdy składnik nie zawiera niewiadomej, a do zera przyrównuje wszystkie wyrażenia z nawiasów, pomimo że nie doprowadził wielomianu do postaci iloczynowej. Z kolei w przykładach 2.–4. zdający, po wyłączeniu czynników przed nawiasy, z błędem rachunkowym w przypadku składników poprzedzonych znakiem minus, przy braku zgodności wyrażeń w nawiasach, w kolejnych linijkach stosują zapisy bez logicznego związku z poprzedzającymi je rozumowaniami.

Zdarzały się też rozwiązania, w których zdający próbowali to równanie „sprowadzić” do równania kwadratowego.

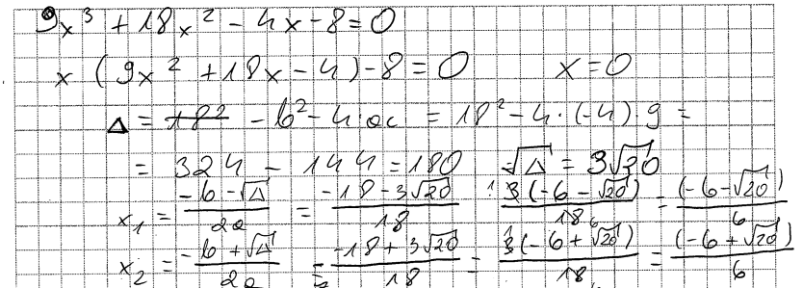

Około 15% zdających uzyskało za rozwiązania tego równania 1 punkt. Najczęściej były to osoby, które poprawnie zapisywały lewą stronę równania w postaci iloczynu i na tym poprzestawały:

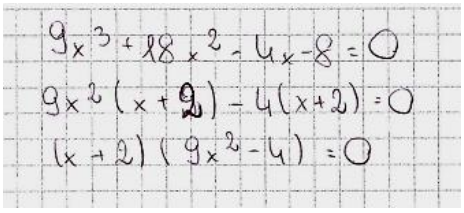

albo popełniały błędy w drugim etapie rozwiązania:

- błąd przy rozkładzie czynnika $\left(9x^2-4\right)$ na czynniki liniowe oraz dwukrotnie popełniony błąd rachunkowy przy dzieleniu obu stron otrzymanych równań liniowych przez 9;

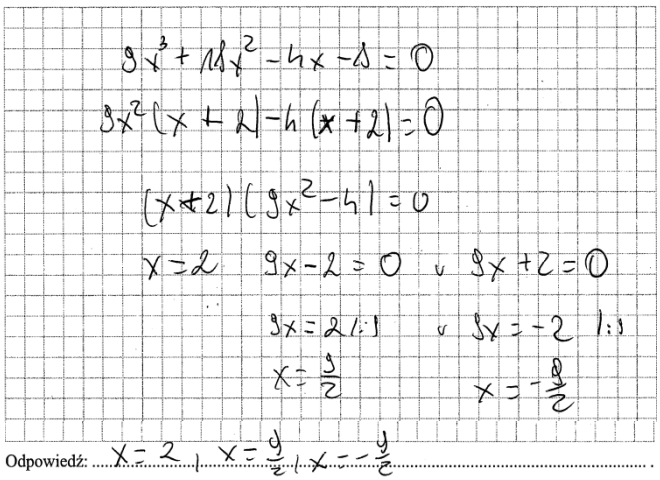

- błędnie rozwiązane równanie kwadratowe $9x^2-4=0$, a w konsekwencji brak jednego rozwiązania równania

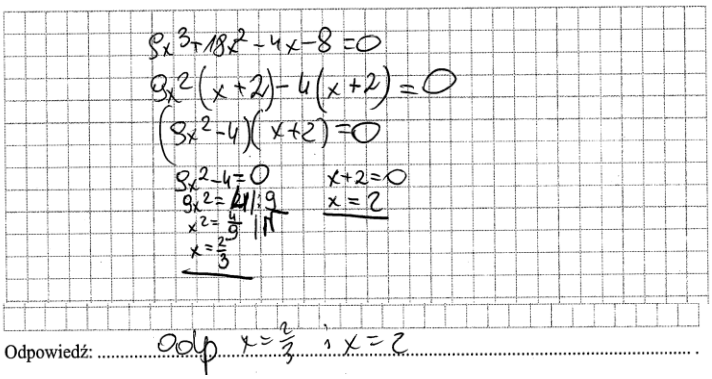

- odrzucenie niecałkowitych rozwiązań równania

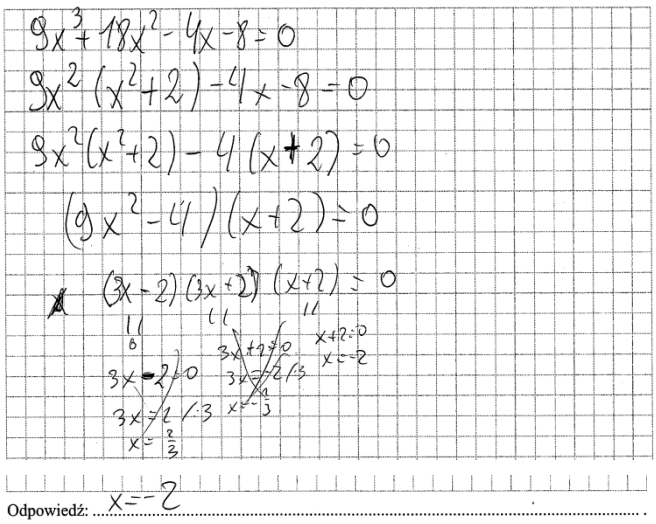

Najczęściej jednak zdający otrzymywali 2 punkty za rozwiązanie tego zadania. Takie osoby stanowią 60% wszystkich maturzystów.

W arkuszach maturalnych z matematyki od 2010 roku regularnie zamieszczano zadanie z *modelowania matematycznego*, umieszczone w kontekście praktycznym, które można rozwiązać dzięki wykorzystaniu równania kwadratowego.

Oto zadanie 33. z tegorocznego egzaminu.

Turysta zwiedzał zamek stojący na wzgórzu. Droga łącząca parking z zamkiem ma długość 2,1 km. Łączny czas wędrówki turysty z parkingu do zamku i z powrotem, nie licząc czasu poświęconego na zwiedzanie, był równy 1 godzinę i 4 minuty. Oblicz, z jaką średnią prędkością turysta wchodził na wzgórze, jeżeli prędkość ta była o 1 km/h mniejsza od średniej prędkości, z jaką schodził ze wzgórza.

Poniżej analogiczne zadania z lat ubiegłych oraz poziomy ich wykonania.

Zadanie 34. (maj 2010)
W dwóch hotelach wybudowano prostokątne baseny. Basen w pierwszym hotelu ma powierzchnię 240 m^2. Basen w drugim hotelu ma powierzchnię 350 m^2 oraz jest o 5 m dłuższy i 2 m szerszy niż w pierwszym hotelu. Oblicz, jakie wymiary mogą mieć baseny w obu hotelach. Podaj wszystkie możliwe odpowiedzi.

Zadanie 32. (maj 2011)
Pewien turysta pokonał trasę 112 km, przechodząc każdego dnia tę samą liczbę kilometrów. Gdyby mógł przeznaczyć na tę wędrówkę o 3 dni więcej, to w ciągu każdego dnia mógłby przechodzić o 12 km mniej. Oblicz, ile kilometrów dziennie przechodził ten turysta.

Zadanie 34. (maj 2012)
Miasto A i miasto B łączy linia kolejowa długości 210 km. Średnia prędkość pociągu pośpiesznego na tej trasie jest o 24 km/h większa od średniej prędkości pociągu osobowego. Pociąg pospieszny pokonuje tę trasę o 1 godzinę krócej niż pociąg osobowy. Oblicz czas pokonania tej drogi przez pociąg pośpieszny.

Zadanie 34. (maj 2013)
Dwa miasta łączy linia kolejowa o długości 336 kilometrów. Pierwszy pociąg przebył tę trasę w czasie o 40 minut krótszym niż drugi pociąg. Średnia prędkość pierwszego pociągu na tej trasie była o 9 km/h większa od średniej prędkości drugiego pociągu. Oblicz średnią prędkość każdego z tych pociągów na tej trasie.

Tabela 3. Poziom wykonania zadań, które można rozwiązać dzięki wykorzystaniu równania kwadratowego.

Maj 2010 zadanie 34	Maj 2011 zadanie 32	Maj 2012 zadanie 34	Maj 2013 zadanie 34	Maj 2014 zadanie 33
44%	38%	35%	32%	13%

Poziom wykonania zadania tekstowego, umieszczonego w kontekście praktycznym, prowadzącego do równania kwadratowego, z roku na rok maleje, ale od sesji w roku 2011 do sesji w roku 2013 spadek poziomu był stosunkowo niewielki, natomiast w 2014 r. – bardzo wyraźny. Co mogło być przyczyną tak dużej trudności tego zadania?

Zadanie miało na celu sprawdzenie, czy maturzysta potrafi poprawnie opisać sytuację przedstawioną w treści zadania w języku matematyki, to znaczy czy potrafi poprawnie zbudować model matematyczny – w tym przypadku odpowiednie równanie, rozwiązać je oraz poprawnie zinterpretować otrzymane wyniki.

Rozwiązując to zadanie, zdający najczęściej oznaczali prędkość średnią, z jaką turysta pokonał drogę z parkingu na zamek, czas, w jakim tę drogę pokonał, następnie zapisywali – w zależności od wprowadzonych niewiadomych – prędkość, z jaką turysta pokonał drogę powrotną oraz czas, w jakim to zrobił. W ten sposób układali układ równań z dwiema niewiadomymi, a następnie sprowadzali go do równania kwadratowego z jedną niewiadomą. Znacznie rzadziej występowały rozwiązania, gdzie zdający wprowadzał tylko jedną niewiadomą, a wszystkie pozostałe wielkości uzależniał od tej niewiadomej, układając w rezultacie od razu równanie z jedną niewiadomą. Poniżej fragment takiego rozwiązania.

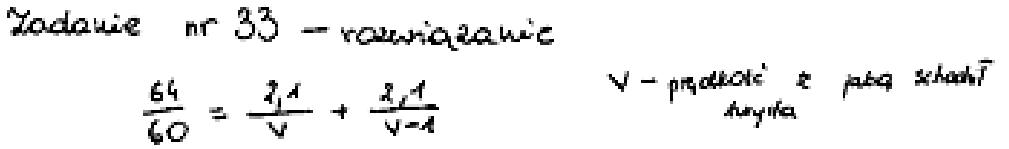

Każde z przytoczonych powyżej zadań tekstowych opisuje pewną sytuację z tzw. „kontekstem praktycznym”, czyli sytuację z życia: baseny w hotelach (maj 2010), trasę pokonywaną przez turystę (maj 2011, maj 2014), pociągi jeżdżące po liniach kolejowych (maj 2012, maj 2013). Nie można zatem twierdzić, że kontekst praktyczny tegorocznego zadania tekstowego był nowy, czy też zaskakujący. Zależność między przebytą drogą, czasem, a średnią prędkością znaczna część zdających znała, często jednak tylko jako formalnie zapisany wzór $v = \frac{s}{t}$. Rozwiązania tych zdających ograniczały się więc często do zapisania zależności $v = \frac{2,1}{t}$, czy też $v \cdot t = 2,1$. Niektórzy ze zdających szli krok dalej i poprawnie zapisywali zależność między średnią prędkością wchodzenia i średnią prędkością schodzenia. Oto przykłady.

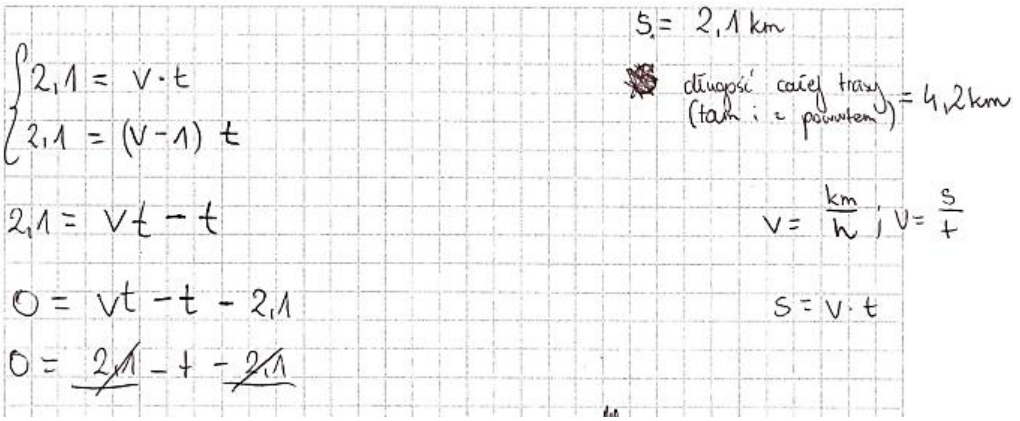

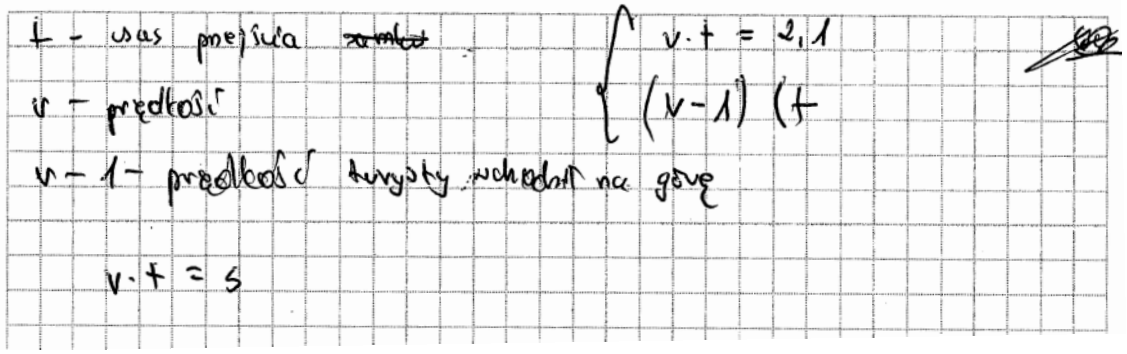

Zdarzały się też, choć stosunkowo rzadko, rozwiązania, w których zdający niepoprawnie zapisywali tę zależność, na przykład traktowali wartość drogi jako iloraz prędkości i czasu:

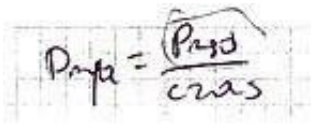

Łączny czas wędrówki turysty podany był w zadaniu w postaci 1 godziny i 4 minut. Czas ten należało wyrazić w takich jednostkach, jakie wykorzystywane są przy podawaniu wartości prędkości. W tym przypadku czas najwygodniej wyrazić w godzinach, gdyż wówczas nie trzeba przeliczać jednostek prędkości. Podobna sytuacja wystąpiła już w zadaniu 34. na egzaminie w roku ubiegłym – tam czas podany został w minutach, a prędkości w km/h. Analogicznie jak w roku ubiegłym, tak i w tym, część zdających miała kłopoty z poprawnym przeliczeniem jednostek czasu, choć jest to umiejętność z zakresu II etapu edukacyjnego. Niektórzy maturzyści błędnie zakładali, że godzina ma 100 minut.

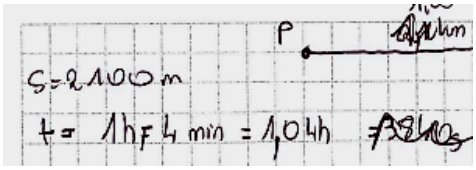

Inni z kolei poprawnie zamieniali 1 godzinę i 4 minuty na godziny, ale zamiast pozostać przy dokładnej wartości wyrażonej ułamkiem zwykłym niewłaściwym podawali uzyskane z kalkulatora rozwinięcie dziesiętne, które błędnie zaokrąglali.

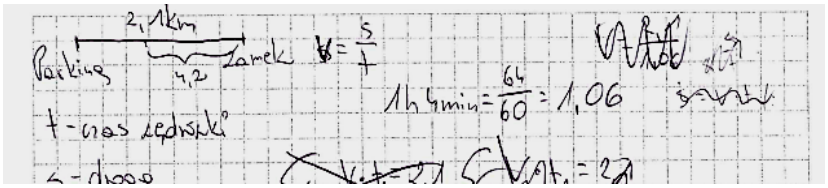

W rozwiązaniu, przedstawionym poniżej zdający poprawnie wyraził drogę 2,1 km w metrach, czas 1 h 4 min poprawnie zamienił na minuty, otrzymał prędkość w m/min, jednak wyznaczona wartość dalej potraktował tak, jakby była podana w km/h.

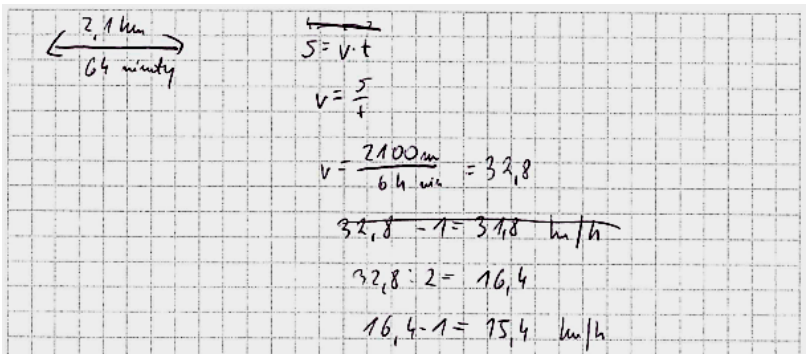

Wśród przedstawionych przez zdających rozwiązań można wyróżnić także takie, w których popełniono błędy w interpretacji treści zadania. Podobnie jak w latach poprzednich zdarzały się sytuacje, kiedy zdający zapisywał błędne równanie, mające opisywać zależność między dwiema wielkościami – na skutek pomniejszenia wielkości mniejszej i przyrównania jej po dokonaniu takiej operacji do wielkości większej lub, odwrotnie, powiększenia wielkości większej i przyrównania jej po dokonaniu takiej operacji do wielkości mniejszej.

Oto przykład takiego błędu – wartość prędkości v_2, w zadaniu większa od wartości prędkości v_1 o 1, została jeszcze zwiększona o 1 i po tej operacji przyrównana do v_1, co stanowi błędną interpretację treści zadania.

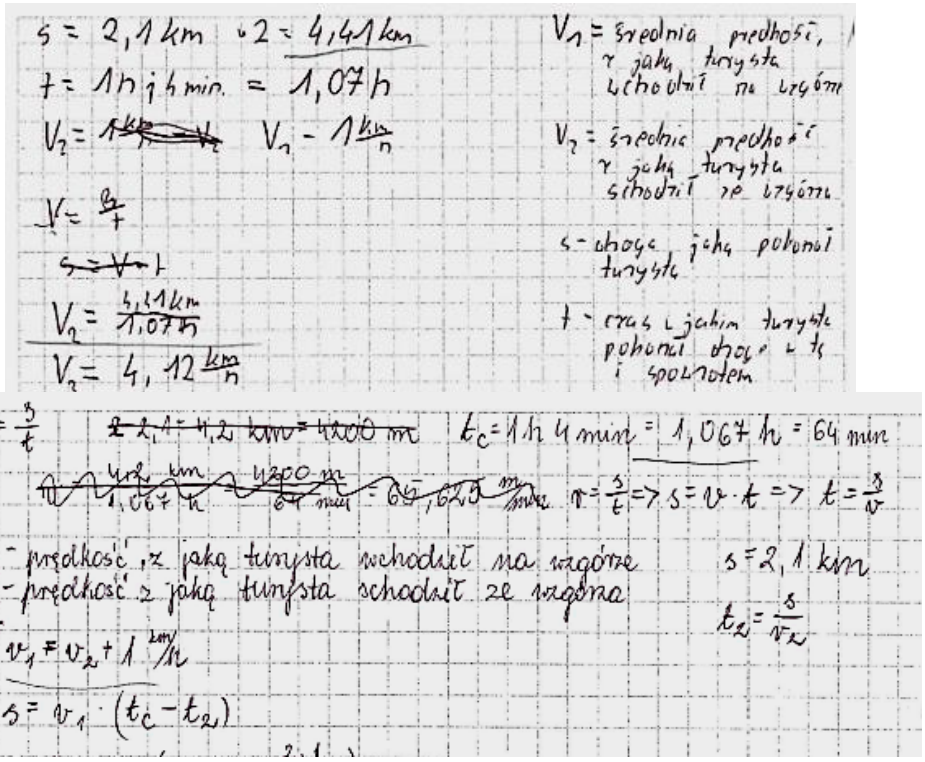

Duża część zdających, często tych, którzy osiągnęli dobry rezultat za cały egzamin, błędnie przyjmowała, że średnia prędkość na drodze parking-zamek-parking jest średnią arytmetyczną prędkości średnich na obu odcinkach tej drogi.

Dwa poniższe przykłady przedstawiają tego typu błędne rozwiązania doprowadzone do końca.

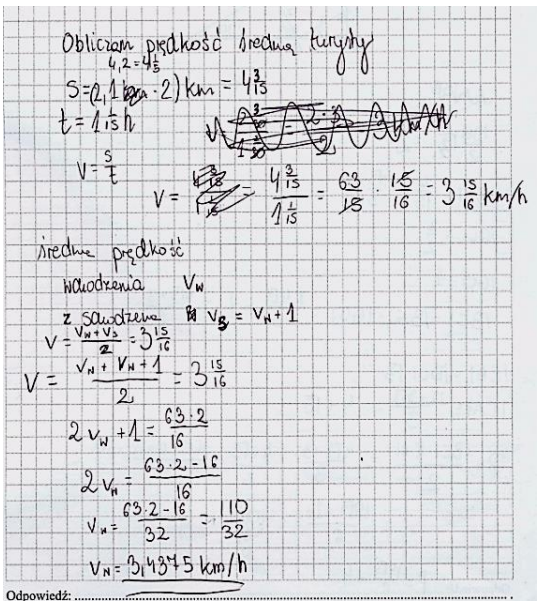

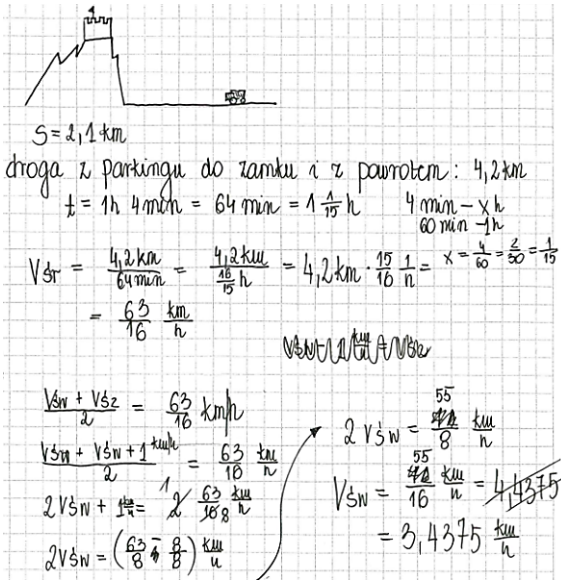

W tym miejscu należy wspomnieć, że do rzadkości należały poprawne rozwiązania, w których zdający wykorzystywali fakt, że średnia prędkość na drodze parking-zamek-parking jest średnią harmoniczną prędkości średnich na obu odcinkach tej drogi.

Oto przykład takiego nietypowego rozwiązania.

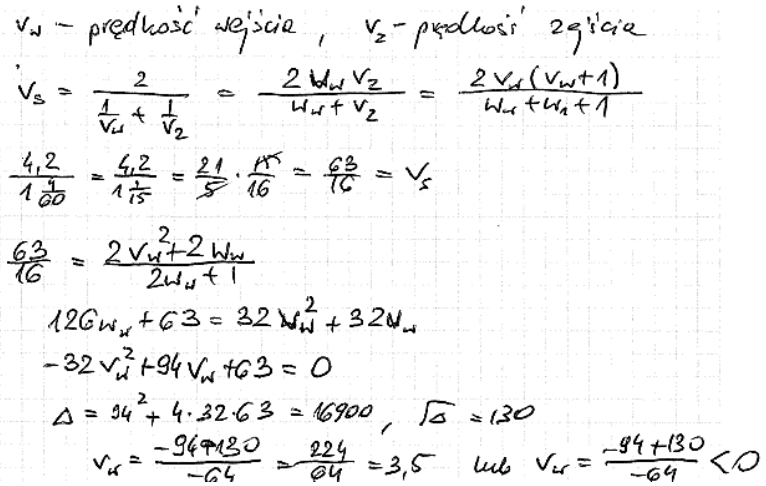

Treść zadania 33. z arkusza matury z bieżącego roku różni się nieco od treści każdego z wcześniej przytoczonych zadań tekstowych z poprzednich matur. W tym zadaniu bowiem podany został łączny czas, w jakim turysta pokonał każdy z dwóch odcinków drogi. W żadnym z poprzednich zadań taka „wspólna” dla obu sytuacji dana wielkość nie występowała (basen w pierwszym hotelu i basen w drugim hotelu, samochód jadący z miasta A do miasta B i samochód jadący z miasta B do miasta A itp.). Z analizy rozwiązań zdających wynika, że to właśnie podanie łącznego czasu dla dwóch odcinków drogi, a nie czasu oddzielnie dla każdego z etapów wędrówki, przysparzało najwięcej trudności. W efekcie blisko 4 na 5 zdających nie otrzymało za rozwiązanie tego zadania żadnego punktu, mimo że z zadaniem zmierzyło się blisko 9 na 10 zdających.

Poniżej kilka fragmentów rozwiązań, w których zdający mieli kłopoty z nietypowo podaną wielkością (z „łącznym” czasem).

Przykład 1.

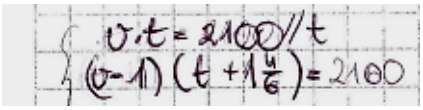

Zdający potraktował podany czas pokonania dwóch etapów drogi jako różnicę między czasem wchodzenia a czasem schodzenia.

Przykład 2.

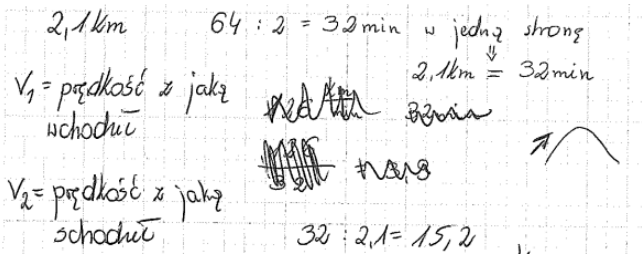

Zdający przyjął, że na każdy etap drogi trzeba przeznaczyć tyle samo czasu, pomimo że prędkości poruszania się na poszczególnych etapach są inne.

Przykład 3.

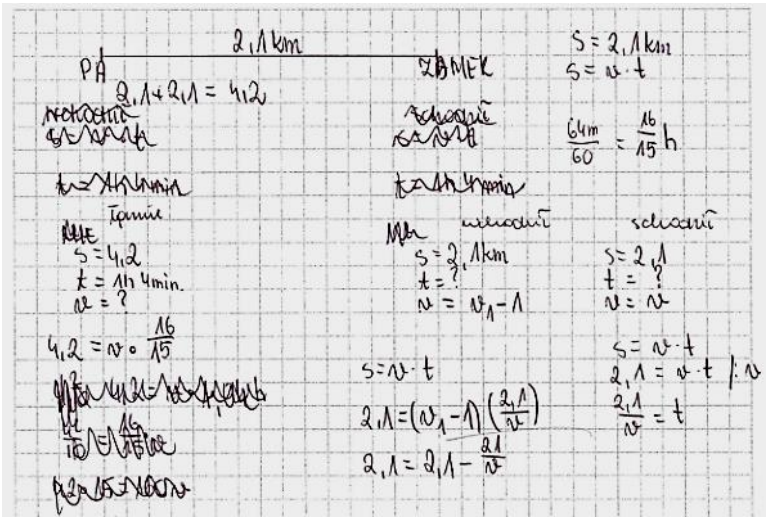

Zdający nie wykorzystał poprawnie przeliczonego na godziny czasu w swoim rozwiązaniu.

Przykład 4.

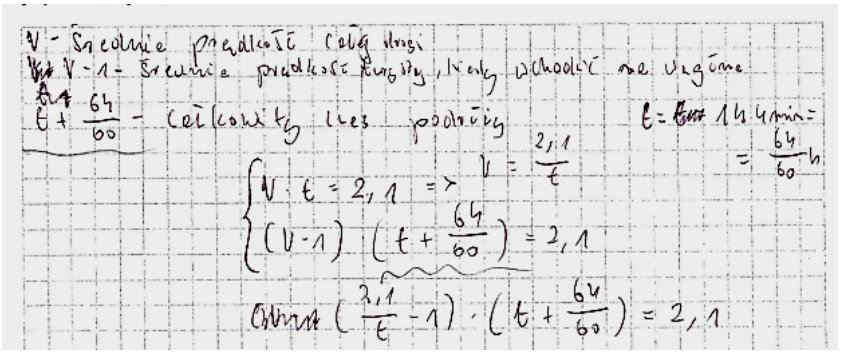

Maturzysta potraktował podany czas pokonania dwóch etapów drogi, poprawnie przeliczony na godziny, jako różnicę między czasem wchodzenia a czasem schodzenia.

Przykład 5.

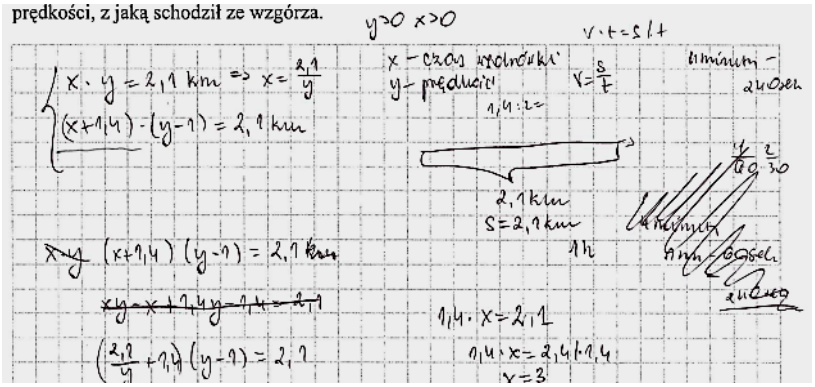

Tym razem zdający również potraktował podany czas pokonania dwóch etapów drogi jako różnicę między czasem wchodzenia a czasem schodzenia, ale dodatkowo przyjął, że 4 minuty to 0,4 godziny.

Wśród tych zdających, którzy otrzymali co najmniej 1 punkt za rozwiązanie zadania 33., około połowa otrzymała 3 punkty. W tej grupie znajdują się ci, którzy zapisali poprawnie równanie z jedną niewiadomą i na tym poprzestali, a także ci zdający, którzy nie potrafili poradzić sobie z rozwiązaniem otrzymanego równania. Jedynie 1 zdający na 10 (wśród tych, którzy otrzymali co najmniej 1 punkt) otrzymał 4 punkty. To z kolei oznacza, że jeśli maturzysta umiał doprowadzić

zadanie do końca, nie popełniając błędów przekreślających poprawność rozwiązania, to z reguły poprawnie interpretował otrzymany wynik, odrzucając najczęściej ujemne rozwiązanie równania.

Niestety nadal zdarzały się rozwiązania, które wskazują, że zdający przyjmują jako poprawne rozwiązania, które z założenia należy odrzucić, gdyż wyniki zaprzeczają codziennemu doświadczeniu oraz/lub są po prostu nierealne (np. prędkość, z jaką turysta wchodził na wzgórze większa niż 40 km/h).

Podsumowanie

Wyniki egzaminu maturalnego wskazują, że zadania typowe, schematyczne, zawierające utarte sformułowania i układ treści znany z egzaminów w latach poprzednich, są na ogół rozwiązywane przez zdających z dobrymi rezultatami. Powielanie ujęcia zagadnienia w treści zadań sprawia, że poziom wykonania zadań wzrasta, ale to niekoniecznie musi być dowodem na zrozumienie istoty problemu. Z kolei każda modyfikacja schematycznego sformułowania, nawet niewielka zmiana w podaniu wielkości danych w treści zadania tekstowego, powoduje, że zdający często nie potrafią poradzić sobie z problemem. Dotyczy to także sytuacji, gdy nowe ujęcie zagadnienia daje nowe, również łatwiejsze, możliwości znalezienia rozwiązania.

Wnioski i rekomendacje

Maturzyści przystępujący do egzaminu z matematyki w 2014 r. najlepsze rezultaty osiągnęli przy rozwiązywaniu zadań schematycznych, sformułowanych w sposób typowy, wymagających zastosowania jednej własności lub rozumienia jednego pojęcia. Istnieją umiejętności, których badanie jest na tyle atrakcyjne dla zdających, że podejmują się oni, z dobrym skutkiem, rozwiązywania zadań, wymagających także innych umiejętności. Na przykład powszechne opanowanie umiejętności obliczania potęgi z wykładnikiem równym 0 pozwoliło maturzystom na wykazanie się także umiejętnością stosowania praw działań na potęgach. Wskazywanie brakującego wyrazu ciągu geometrycznego jest na tyle dobrze opanowane, że zdający nie unikają koniecznych obliczeń. Zadania, w których jedną z badanych umiejętności było wyznaczanie wartości bezwzględnej wyrażenia, również należały do grupy zadań, pozwalających osiągać najlepsze wyniki.

Równocześnie wyraźnie daje się zauważyć, że maturzyści mają poważne problemy z właściwą interpretacją tekstów matematycznych. Każde odejście od schematycznego formułowania treści zadania, przedstawianie zagadnień, prowadzące do ułatwienia poszukiwania rozwiązania, zmiany w sposobie przedstawiania wielkości danych, nawet nieznaczne modyfikacje w szablonowym ujęciu zadań, przyczyniają się do obniżenia wyników i wydają się stanowić istotną przeszkodę dla zdających na drodze do znalezienia poprawnego rozwiązania problemu.

Dużym wyzwaniem, czasem nie do pokonania, jest dla zdających konieczność przeprowadzenia rozumowania, prowadzącego do udowodnienia, przedstawienia poprawnego uzasadnienia, uogólnienia prawidłowości. Zagadnienia wymagające rozumowania wieloetapowego, poszukiwania zależności są wyraźnie trudniejsze niż te, do rozpatrywania których wystarczą umiejętności rachunkowe czy rozumienie stosowania definicji czy algorytmów działania.

Dla osób chcących przystąpić do matury ważne jest, by nie unikać rozwiązywania problemów wymagających przeprowadzenia rozumowania łączącego kilka logicznie powiązanych etapów działania, a także nie stronić od poszukiwania niekonwencjonalnych sposobów rozwiązania. Ważne jest także, by nie ograniczać się do wybierania jedynie kilku zagadnień, wokół których będą budowane umiejętności matematyczne mające stanowić przygotowanie do egzaminu maturalnego. Dotyczy to również schematycznego ujęcia problemów i powielania szablonów rozwiązań.

Powyższe jest prawie nieosiągalne bez dobrego przewodnika – nauczyciela, który może nie tylko czuwać nad kształtowaniem umiejętności prawidłowego stosowania pojęć i matematycznych metod poszukiwania rozwiązań, ale może także wskazywać różne sposoby ujęcia problemu, wskazywać

różne drogi prowadzące do rozwiązania i zachęcać do tworzenia własnych modeli matematycznych. Nauczyciel może na przykład połączyć w jednym zadaniu zagadnienia dobrze opanowane przez ucznia z problemami nietypowymi, nowymi dla ucznia, także trudnymi – i tym samym zwiększyć szanse na opanowanie kolejnych umiejętności.

Ważna jest przy tym świadomość, że na sukces na egzaminie maturalnym składa się praca ucznia i jego nauczycieli na każdym etapie edukacyjnym, począwszy od edukacji wczesnoszkolnej. Uczeń, który na początku swojej edukacji pojmie przełożenie matematyki na sytuacje praktyczne w życiu codziennym, dobrze zrozumie pojęcia matematyczne i opanuje umiejętności przewidziane w nauczaniu matematyki na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum, uzyska lepszy wynik egzaminu maturalnego.

BIOLOGIA

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z biologii na poziomie podstawowym składał się z 29 różnego rodzaju zadań (otwartych i zamkniętych). Zadania sprawdzały wiadomości i umiejętności opisane w trzech obszarach standardów wymagań egzaminacyjnych (wiadomości i rozumienie – 38%, korzystanie z informacji – 20% i tworzenie informacji – 42%). W arkuszu przeważały zadania sprawdzające wiadomości i umiejętność zastosowania tych wiadomości w praktyce. W zadaniach wykorzystano materiały źródłowe w formie tekstów, rysunków, tabel oraz schematów dotyczących treści objętych wymaganiami egzaminacyjnymi dla tego poziomu. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań z arkusza na poziomie podstawowym zdający mógł uzyskać maksymalnie 50 punktów.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**1495**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	1188
	z liceów profilowanych	27
	z techników	279
	z liceów uzupełniających	1
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół publicznych	1435
	ze szkół niepublicznych	60
	ze szkół na wsi	131
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	414
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	730
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	220
	kobiety	1134
	mężczyźni	361

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	1
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	1
	Ogółem	**2**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z biologii jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>12 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>120 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>214</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>17</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>321</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[19] (§ 143)</td><td>2</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>89</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[19] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

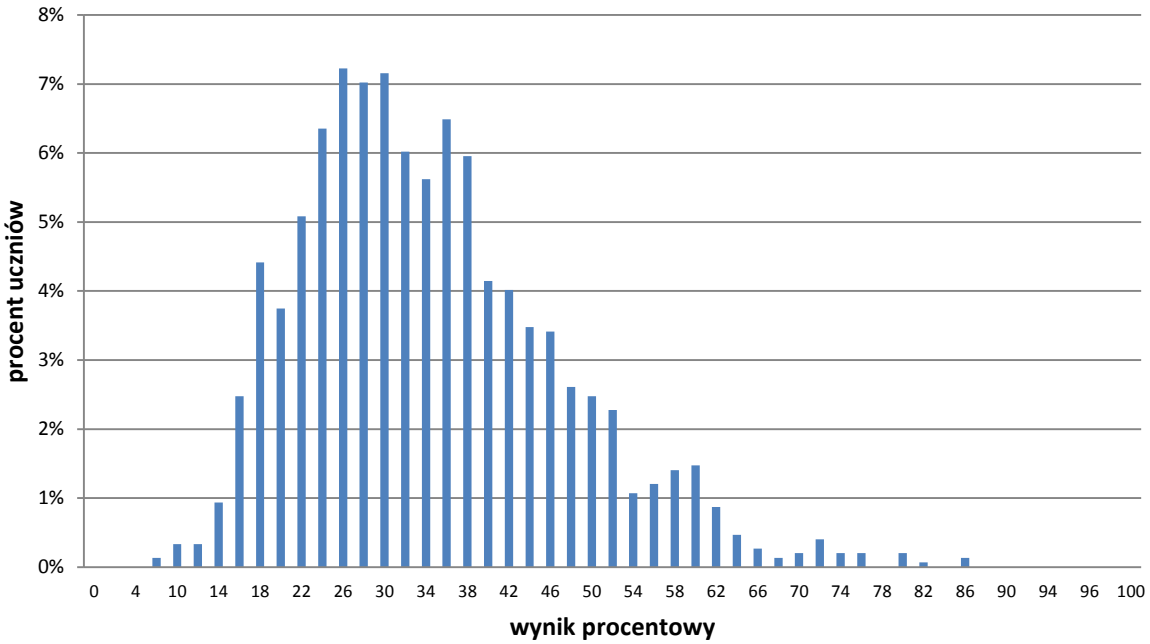

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
1 495	8	86	32	26	34	13

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Wiadomości i rozumienie	Na przykładzie wapnia określenie skutków niedoboru podstawowych składników pokarmowych dla przebiegu procesów zachodzących w organizmie człowieka	43
2.	Tworzenie informacji	Uzasadnienie funkcji, jako przenośnika energii w komórce, rozpoznanej na schemacie cząsteczki ATP	5
3.	Korzystanie z informacji	Przyporządkowanie wskazanym tkankom miejsc ich występowania w organizmie człowieka	37
4.	Wiadomości i rozumienie	Przedstawienie funkcjonowania głównych narządów w organizmie człowieka na przykładzie pracy serca	35
5.	Tworzenie informacji	Zinterpretowanie informacji dotyczących oznaczania grupy krwi człowieka – określenie grupy krwi i uzasadnienie wyniku badania	27
6.	Wiadomości i rozumienie	Opisanie funkcji limfy w organizmie człowieka	31
7.	Wiadomości i rozumienie	Opisanie budowy i funkcjonowania układu oddechowego człowieka	19
8.	Tworzenie informacji	Na podstawie tekstu wyjaśnienie związku biernego palenia z pogorszeniem u ludzi wykonywania czynności umysłowych	7
9a	Wiadomości i rozumienie	Określenie rodzaju odporności pobudzanej przez preparaty lecznicze opisane w tekście	39
9b	Tworzenie informacji	Planowanie działania na rzecz własnego zdrowia – sformułowanie argumentów uzasadniających konieczność konsultacji z lekarzem przy stosowaniu leków dostępnych bez recepty	64
10a	Tworzenie informacji	Na podstawie danych z tabeli sformułowanie wniosku dotyczącego zależności między prędkością przewodzenia impulsów nerwowych a średnicą aksonu	80
10b	Wiadomości i rozumienie	Określenie i wyjaśnienie różnicy w szybkości przewodzenia impulsów we włóknach nerwowych	5
11a	Wiadomości i rozumienie	Wskazanie powiązania strukturalno-funkcjonalnego w obrębie szkieletu i układu mięśniowego na przykładzie stawu kolanowego – wskazanie mięśnia odpowiedzialnego za prostowanie kończyny dolnej	70
11b	Wiadomości i rozumienie	Określenie roli mięśni w działaniu stawu kolanowego	75
12.	Korzystanie z informacji	Na podstawie danych z tabeli skonstruowanie wykresu liniowego ilustrującego wpływ wysiłku fizycznego na wydzielanie insuliny i glukagonu	32
13.	Tworzenie informacji	Wyjaśnienie związku między wysiłkiem fizycznym a zwiększaniem wydzielania glukagonu do krwi	12
14a	Wiadomości i rozumienie	Scharakteryzowanie hormonalnej regulacji gospodarki wodnej w organizmie człowieka	71
14b	Wiadomości i rozumienie	Opisanie objawów niedoboru hormonu ADH, spowodowanego uszkodzeniem komórek tylnego płata przysadki	34
15.	Tworzenie informacji	Na wybranym przykładzie wykazanie współdziałania układu krwionośnego i wydalniczego w organizmie człowieka	16

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
16.	Wiadomości i rozumienie	Opisanie budowy i funkcjonowania oka – określenie zmiany kształtu soczewki zachodzącej podczas akomodacji oka	30
17.	Korzystanie z informacji	Opisanie funkcjonowania ucha – uporządkowanie etapów powstawania wrażeń słuchowych w kolejności ich zachodzenia	51
18.	Wiadomości i rozumienie	Wskazanie cech budowy jelita cienkiego w przewodzie pokarmowym człowieka stanowiących jego przystosowanie do pełnionej czynności lub funkcji	15
19a	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie na schemacie frakcji lipoprotein HDL i jej uzasadnienie	42
19b	Tworzenie informacji	Planowanie działania na rzecz własnego zdrowia – sformułowanie zalecenia dotyczącego odżywiania się osób z wysokim poziomem LDL we krwi	64
20a	Korzystanie z informacji	Odczytanie z tekstu informacji dotyczących diagnozowania chorób dziedzicznych człowieka – na przykładzie fenyloketonurii	60
20b	Tworzenie informacji	Planowanie działania na rzecz własnego zdrowia – podanie sposobu postępowania osób chorych na fenyloketonurię	20
21.	Wiadomości i rozumienie	Opisanie działania witamin w organizmie człowieka	25
22.	Tworzenie informacji	Planowanie działania na rzecz własnego zdrowia – wskazanie zaleceń żywieniowych dla osób z nadciśnieniem tętniczym	85
23a	Wiadomości i rozumienie	Ustalenie kolejności przyłączanych cząsteczek tRNA do określonego fragmentu mRNA podczas procesu translacji	60
23b	Korzystanie z informacji	Na podstawie tabeli kodu genetycznego określenie składu aminokwasów w peptydzie kodowanym przez określony fragment mRNA	5
24a	Tworzenie informacji	Zinterpretowanie zadania z zakresu dziedziczenia czynnika Rh u człowieka – określenie prawdopodobieństwa wystąpienia konfliktu serologicznego między organizmem matki i dziecka	32
24b	Tworzenie informacji	Zinterpretowanie zadania z zakresu dziedziczenia czynnika Rh u człowieka – wskazanie genotypów rodziców, w przypadku których nie może wystąpić konflikt serologiczny między organizmem matki i dziecka	17
25a	Tworzenie informacji	Rozwiązanie zadania z zakresu dziedziczenia cech u człowieka – określenie genotypów osób wskazanych w przedstawionym rodowodzie	10
25b	Tworzenie informacji	Rozwiązanie zadania z zakresu dziedziczenia cech u człowieka – zapisanie krzyżówki genetycznej i określenie prawdopodobieństwa urodzenia zdrowego dziecka	8
26.	Wiadomości i rozumienie	Opisanie funkcjonowania ekosystemu	5
27a	Korzystanie z informacji	Uporządkowanie przedstawionych na schemacie informacji dotyczących wpływu działalności człowieka na funkcjonowanie ekosystemu pola	33
27b	Tworzenie informacji	Wyjaśnienie wpływu człowieka na obieg materii w ekosystemie pola	13
28.	Wiadomości i rozumienie	Wskazanie przyczyny występowania obcego gatunku ryby drapieżnej w faunie Polski	46
29.	Tworzenie informacji	Sformułowanie argumentów uzasadniających korzyści dla środowiska z wykorzystania biogazu z wysypisk śmieci	22

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z biologii na poziomie rozszerzonym składał się z 34 różnego rodzaju zadań (otwartych i zamkniętych). Zadania sprawdzały wiadomości i umiejętności opisane w trzech obszarach standardów wymagań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego (wiadomości i rozumienie – 38%, korzystanie z informacji – 20%, tworzenie informacji – 42%). W arkuszu przeważały zadania sprawdzające umiejętność wykorzystania wiedzy do rozwiązywania problemów biologicznych oraz umiejętność analizy, interpretacji, przetwarzania i tworzenia informacji. W zadaniach wykorzystano materiały źródłowe w formie tekstów, rysunków, tabel oraz schematów dotyczących treści objętych wymaganiami egzaminacyjnymi dla tego poziomu. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań z arkusza na poziomie rozszerzonym zdający mógł uzyskać maksymalnie 60 punktów.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**1 842**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	1 812
	z liceów profilowanych	2
	z techników	27
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	1
	ze szkół publicznych	1 767
	ze szkół niepublicznych	75
	ze szkół na wsi	26
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	325
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	920
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	571
	kobiety	1 472
	mężczyźni	370

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 11 osób − laureatów i finalistów Olimpiady Biologicznej.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	1
	niewidomi	0
	słabosłyszący	1
	niesłyszący	0
	Ogółem	**2**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z biologii jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>12 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>150 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>129</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>17</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>321</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[20] (§ 143)</td><td>2</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="3">w przypadku:</td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="2">§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>89</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[20] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

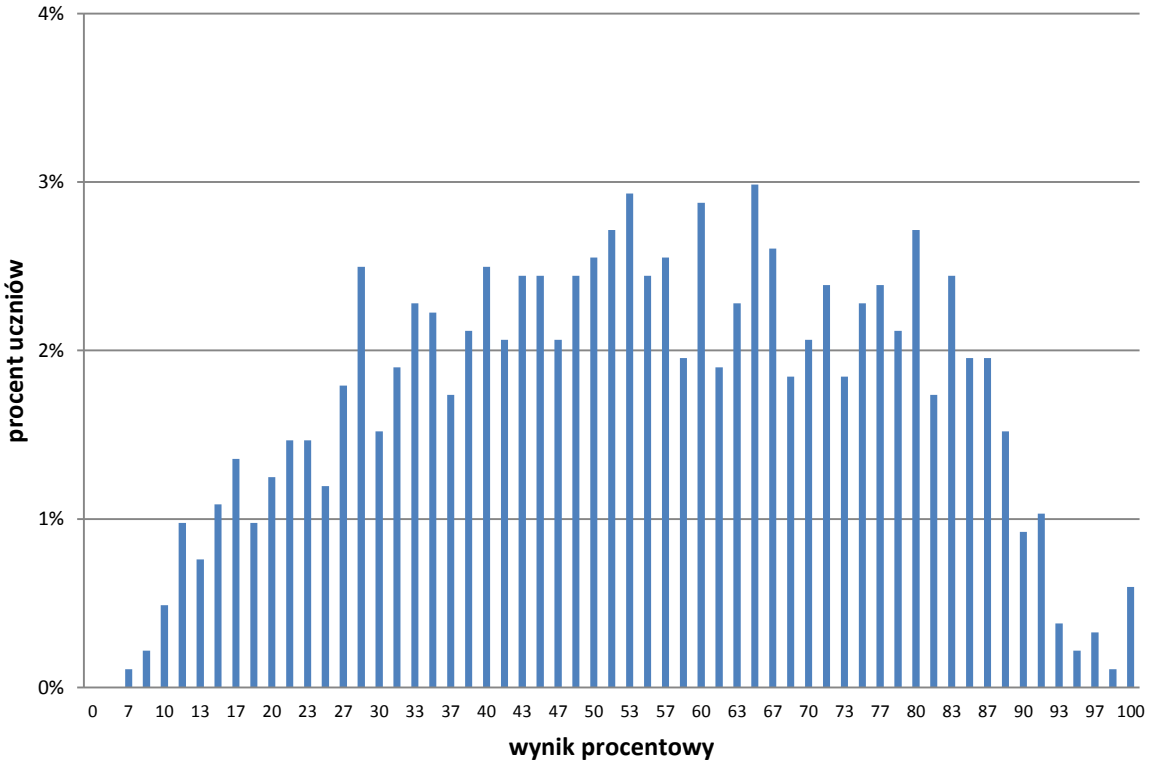

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
1 842	7	100	55	65	54	22

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1a	Wiadomości i rozumienie	Określenie roli wapnia w procesach zachodzących w komórkach organizmu człowieka	68
1b	Wiadomości i rozumienie	Opisanie hormonalnej regulacji poziomu wapnia w organizmie człowieka	50
2.	Korzystanie z informacji	Uporządkowanie we właściwej kolejności etapów powstawania IV-rzędowej struktury białka	74
3.	Wiadomości i rozumienie	Opisanie na przykładzie rybosomów budowy i funkcji struktur komórkowych	22
4.	Tworzenie informacji	Wykazanie związku między funkcją komórek zewnątrzwydzielniczych trzustki a ich budową	31
5.	Wiadomości i rozumienie	Opisanie funkcji elementów składowych cytoszkieletu komórki	61
6a	Korzystanie z informacji	Uporządkowanie przedstawionych na rysunkach etapów mitozy według wskazanego kryterium	73
6b	Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie metafazy wśród rysunków ilustrujących etapy mitozy	63
7a	Korzystanie z informacji	Określenie fazy dominującej w przedstawionym na schemacie cyklu życiowym organizmu zwierzęcego	68
7b	Wiadomości i rozumienie	Określenie roli mejozy w przedstawionym na schemacie cyklu życiowym z dominacją diplofazy	77
8a	Tworzenie informacji	Zinterpretowanie doświadczenia dotyczącego fotosyntezy – przewidywanie wyników doświadczenia	51
8b	Tworzenie informacji	Zinterpretowanie doświadczenia dotyczącego fotosyntezy – wyjaśnienie wpływu warunków doświadczenia na jego wynik	55
9.	Tworzenie informacji	Wykazanie związku pomiędzy źródłem wodoru wykorzystywanym w procesie fotosyntezy a przystosowaniem do środowiska zielonych bakterii siarkowych	54
10.	Tworzenie informacji	Zinterpretowanie doświadczenia dotyczącego wartości współczynnika oddechowego (WO) – wyjaśnienie zmian wartości tego parametru u badanych owadów	30
11.	Wiadomości i rozumienie	Wyjaśnienie, na przykładzie układu oddechowego oraz krwionośnego, znaczenia adaptacyjnego cech morfologiczno-fizjologicznych ludzi żyjących w warunkach wysokogórskich	68
12.	Korzystanie z informacji	Opisanie wybranych mechanizmów hamowania pracy enzymu przedstawionych na schematach	64
13a	Korzystanie z informacji	Odczytanie z tabeli informacji dotyczących wrażliwości zmysłu smaku	88
13b	Wiadomości i rozumienie	Wykazanie znaczenia adaptacyjnego wrażliwości zmysłu smaku człowieka na substancje gorzkie	59
14.	Wiadomości i rozumienie	Opisanie hormonalnej regulacji ilości wody w organizmie człowieka	46
15.	Korzystanie z informacji	Na podstawie schematu porównanie nerwowego i hormonalnego mechanizmu pobudzania komórek docelowych	77
16.	Wiadomości i rozumienie	Wskazanie cech budowy zarodka ludzkiego świadczących o przynależności człowieka do strunowców	57

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
17a	Wiadomości i rozumienie	Rozróżnienie na rysunkach przedstawicieli gromad kręgowców należących do owodniowców	38
17b	Wiadomości i rozumienie	Rozróżnienie na rysunkach przedstawicieli gromad kręgowców należących do kręgowców stałocieplnych	58
18.	Tworzenie informacji	Wyjaśnienie związku między dużą zawartością mioglobiny w mięśniach ssaków wodnych-ze środowiskiem i trybem ich życia	35
19.	Korzystanie z informacji	Na podstawie danych z tabeli skonstruowanie wykresu ilustrującego wpływ temperatury na intensywność pobierania jonów potasu i fosforu	64
20a	Tworzenie informacji	Na podstawie wyników doświadczenia sformułowanie wniosku dotyczącego warunków niezbędnych do zakwitania badanej odmiany pszenicy	70
20b	Tworzenie informacji	Na podstawie wyników doświadczenia wyjaśnienie zależności między warunkami środowiska a rozmieszczeniem roślin na Ziemi	65
21.	Tworzenie informacji	Wyjaśnienie mechanizmu regulacji gospodarki wodno-mineralnej roślin na przykładzie ich nadmiernego nawożenia	38
22.	Tworzenie informacji	Wykazanie związku budowy łodygi rośliny wodnej z jej przystosowaniem do środowiska życia	53
23a	Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie procesu odwrotnej transkrypcji na schemacie cyklu HIV i określenie roli tego procesu w infekcji	31
23b	Tworzenie informacji	Wykazanie związku między budową wirusa HIV a jego nierozpoznawaniem przez układ odpornościowy człowieka	42
24a	Tworzenie informacji	Wyjaśnienie przyczyny konieczności corocznego powtarzania szczepień przeciwko grypie	40
24b	Tworzenie informacji	Wyjaśnienie wpływu dużej zmienności wirusów grypy na występowanie epidemii tej choroby	43
25a	Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie kwasu nukleinowego na schemacie ilustrującym proces ekspresji informacji genetycznej u organizmów prokariotycznych	71
25b	Tworzenie informacji	Wykazanie, że na schemacie przedstawiono proces ekspresji informacji genetycznej u organizmów prokariotycznych	37
26.	Wiadomości i rozumienie	Na podstawie antykodonu tRNA określenie kodonu w mRNA i odczytanie kodowanego aminokwasu	79
27a	Tworzenie informacji	Rozwiązanie zadania z zakresu dziedziczenia dwugenowego – określenie genotypów osobników pokolenia rodzicielskiego	48
27b	Tworzenie informacji	Rozwiązanie zadania z zakresu dziedziczenia dwugenowego – określenie fenotypów potomstwa na podstawie informacji o zależności pomiędzy allelami genów warunkujących daną cechę	44
28a	Tworzenie informacji	Zinterpretowanie zadania z zakresu dziedziczenia cech sprzężonych z płcią – ustalenie genotypu i fenotypu samca	61
28b	Tworzenie informacji	Zinterpretowanie zadania z zakresu dziedziczenia cech sprzężonych z płcią – określenie płci potomstwa o wskazanym fenotypie	59
28c	Tworzenie informacji	Zinterpretowanie zadania z zakresu dziedziczenia cech sprzężonych z płcią – wyjaśnienie przyczyny braku w potomstwie samców o wskazanym fenotypie	53

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
29a	Tworzenie informacji	Na podstawie wyników częstości rekombinacji określenie sprzężenia genów pomiędzy badanymi genami	70
29b	Tworzenie informacji	Na podstawie przedstawionych informacji określenie kolejności genów na chromosomie	57
30.	Wiadomości i rozumienie	Określenie praktycznego wykorzystania metody PCR w biotechnologii i medycynie	52
31.	Wiadomości i rozumienie	Opisanie głównych etapów rozwoju życia na Ziemi	20
32.	Korzystanie z informacji	Na podstawie tekstu uzupełnienie tabeli ilustrującej zależności międzygatunkowe na sawannie	37
33a	Wiadomości i rozumienie	Opisanie schematu ilustrującego obieg materii i przepływ energii w ekosystemie lądowym	44
33b	Tworzenie informacji	Wykazanie kluczowej roli destruentów w funkcjonowaniu autotroficznego ekosystemu lądowego	49
34.	Tworzenie informacji	Sformułowanie argumentów „za” i „przeciw” opisanej w tekście metodzie uprawy ryżu, uwzględniających wpływ tej metody na środowisko przyrodnicze	43

Komentarz

Komentarz został opracowany na podstawie danych ogólnopolskich.

Biologia należy do przedmiotów dodatkowych najczęściej wybieranych na egzaminie maturalnym. W 2014 roku do egzaminu maturalnego z biologii przystąpiło 20,14% wszystkich absolwentów (17,3% absolwentów tegorocznych). W stosunku do ubiegłego roku, odsetek zdających ten egzamin zwiększył się o 2,8 punktu procentowego, głównie o zdających biologię na poziomie podstawowym.

Średni wynik egzaminu z biologii dla poziomu podstawowego wynosi 35%. Dla zdających egzamin z biologii na tym poziomie okazał się egzaminem trudnym.
Średni wynik egzaminu z biologii dla poziomu rozszerzonego wynosi 53%. Podobnie jak w poprzednich latach egzamin ten dla zdających okazał się umiarkowanie trudny.

Zamieszczony poniżej komentarz zawiera opis najważniejszych problemów, jakie wystąpiły na tegorocznym egzaminie maturalnym z biologii.

Poziom podstawowy

Dla tegorocznych maturzystów większość zadań w arkuszu egzaminacyjnym okazała się trudna i bardzo trudna. Tylko 1/4 zadań w arkuszu stanowiły zadania umiarkowanie trudne i łatwe, nie było zadań bardzo łatwych. Najtrudniejsze dla zdających okazały się zadania sprawdzające umiejętności z III obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych dotyczące wyjaśniania zależności przyczynowo-skutkowych
i interpretowania informacji. Bardzo trudne lub trudne okazały się również zadania z I obszaru standardów, sprawdzające wiadomości i umiejętność przedstawiania związków między strukturą i funkcją w organizmie człowieka oraz przedstawiania i wyjaśniania zjawisk, czy procesów biologicznych, a także zadania, uchodzące za łatwiejsze, sprawdzające umiejętność korzystania z informacji (II obszar standardów wymagań egzaminacyjnych).

Najtrudniejszymi zadaniami w całym arkuszu okazały się dwa zadania – zadanie 23b, sprawdzające umiejętności z zakresu genetyki, oraz zadanie 26., sprawdzające wiadomości z zakresu ekologii. Tylko 5% zdających poprawnie rozwiązało te zadania. Trudność zadania 23b zaskakuje tym bardziej, że pierwszą jego część, sprawdzającą tylko wiadomości, poprawnie rozwiązało niemal 2/3 zdających. Maturzyści w większości potrafili ustalić kolejność cząsteczek tRNA, komplementarnych do kolejnych tripletów na mRNA, ale w części drugiej zadania nie poradzili sobie z odczytaniem kolejnych aminokwasów, które utworzą fragment białka, powstający w procesie tej biosyntezy. Błędy popełniane w rozwiązaniach świadczą o tym, że zdający nie wiedzieli, które triplety (z mRNA czy z tRNA) należy odczytywać z tabeli kodu, nie rozumieli pojęcia „trójpeptyd”, a niektórzy nie potrafili posługiwać się tabelą kodu genetycznego.

Zastanawiająca jest również duża trudność zadania 26. – zadania zamkniętego typu „prawda/fałsz”, w którym zdający mieli ocenić prawdziwość podanych informacji dotyczących funkcjonowania ekosystemu. Zadanie sprawdzało podstawowe treści z zakresu ekologii, a forma zadania, w której zdający nie musi samodzielnie formułować odpowiedzi, powinna być dodatkowym ułatwieniem jego rozwiązywania. Analiza odpowiedzi zdających obu tych zadań pozwala sadzić, że przyczyną niskiej ich rozwiązywalności był brak podstawowych wiadomości z tych działów biologii.

O niskim poziomie opanowania podstawowych wiadomości przez zdających świadczą również wyniki zadań sprawdzających wiadomości z zakresu fizjologii człowieka (standard I.1). Przykładem mogą być dwa zadania również typu „prawda/fałsz”: zadanie 4. (poziom wykonania zadania 35%), w którym tylko 1/3 zdających poprawnie oceniła trzy informacje dotyczące cyklu pracy serca, a w zadaniu 7. – tylko 21% zdających poprawnie oceniło informację opisujące budowę

i funkcjonowanie układu oddechowego człowieka. Zastanawia również niski (32%) poziom wykonania zadania 16., w którym należało określić, w jaki sposób zmienia się kształt soczewki oka ludzkiego podczas przenoszenia wzroku z przedmiotów znajdujących się blisko na przedmioty odległe. Było to w zasadzie zadanie zamknięte alternatywnego wyboru, gdyż w jego treści znajdowały się dwa możliwe do użycia określenia („bardziej płaska" i „bardziej kulista"). Trudno wytłumaczyć, zwłaszcza że dotyczy to również podstawowej wiedzy z zakresu optyki, dlaczego zdecydowana większość maturzystów wybierała to drugie określenie. Trudne okazało się również zadanie 21. (poziom wykonania zadania 25%), w którym należało ocenić informacje dotyczące znaczenia witamin w organizmie człowieka – najczęściej niewłaściwie oceniana była informacja, iż kuracja antybiotykiem może spowodować niedobory witaminy C, co świadczy o nieznajomości źródła tej witaminy, na którą człowiek ma największe zapotrzebowanie dobowe.

Z zakresu fizjologii człowieka najtrudniejsze jednak dla tegorocznych maturzystów okazało się zadanie 18. (poziom wykonania zadania 15%) sprawdzające **umiejętność przedstawiania związków między strukturą i funkcją** w organizmie człowieka (standard I.2). Za rozwiązanie tego zadania można było uzyskać 3 punkty, gdyż należało podać po jednym przykładzie cech budowy jelita cienkiego, będących przystosowaniem do przesuwania treści pokarmowej, trawienia pokarmu i wchłaniania strawionych składników pokarmowych. Maturzyści uzyskali za to zadanie zaledwie 15% punktów możliwych do zdobycia. Tak niska rozwiązywalność tego zadania jest zastanawiająca, ponieważ zadania dotyczące układu pokarmowego człowieka, w tym wykazywania związku różnych elementów jego budowy z pełnioną funkcją, występowały wielokrotnie w arkuszach egzaminacyjnych i są to elementarne wręcz wiadomości o funkcjonowaniu organizmu człowieka. Najczęściej w odpowiedzi zamiast cechy budowy jelita podawano cechy, które nie są elementami jego budowy, ale są związane z jego funkcjonowaniem, np. *ruchy perystaltyczne, enzymy trawienne i odpowiednie pH, bakterie jelitowe* lub w odpowiedzi, zamiast podania właściwych cech jelita, opisywano funkcjonowanie jelita. Często błędnie przypisywano cechę do funkcji jelita, np. *występowanie kosmków jelitowych, jako przystosowanie do trawienia pokarmu* lub podawano cechy innych układów narządów.

Przykłady odpowiedzi niepoprawnych

Przykład 1. Podawanie przykładów cech, które nie są elementami budowy jelita, ale są związane z jego funkcjonowaniem.

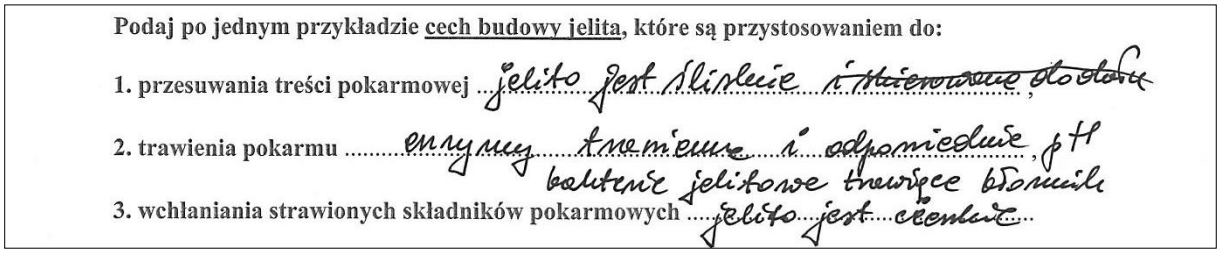
Podaj po jednym przykładzie cech budowy jelita, które są przystosowaniem do:
1. przesuwania treści pokarmowej ...jelito jest ślizkie i [illegible]...
2. trawienia pokarmu ...enzymy trawienne i odpowiednie pH, bakterie jelitowe trawiące białka...
3. wchłaniania strawionych składników pokarmowych ...jelito jest cienkie...

Przykład 2. Opisywanie funkcjonowania jelita, zamiast podania cechy budowy jelita.

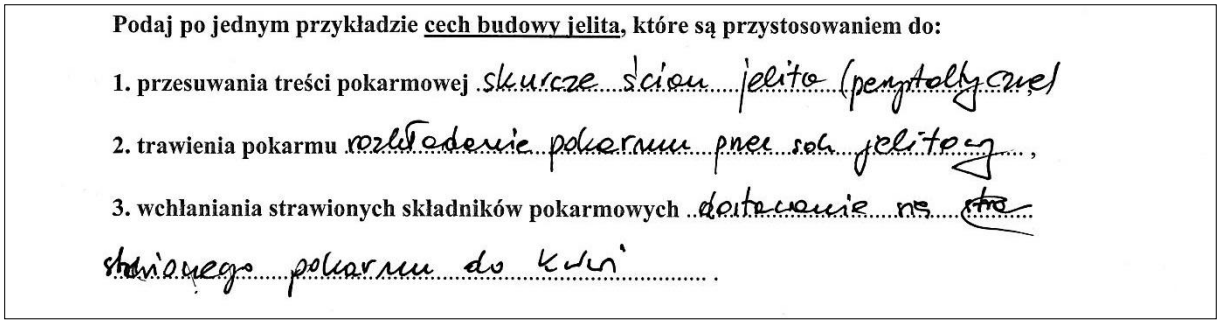
Podaj po jednym przykładzie cech budowy jelita, które są przystosowaniem do:
1. przesuwania treści pokarmowej ...skurcze ścian jelita (perystaltyczne)...
2. trawienia pokarmu ...rozkładanie pokarmu przez sok jelitowy...,
3. wchłaniania strawionych składników pokarmowych ...dostarczanie na stałe strawionego pokarmu do krwi...

Przykład 3. Błędy merytoryczne w odpowiedziach lub błędne przypisanie cechy jelita do jego funkcji.

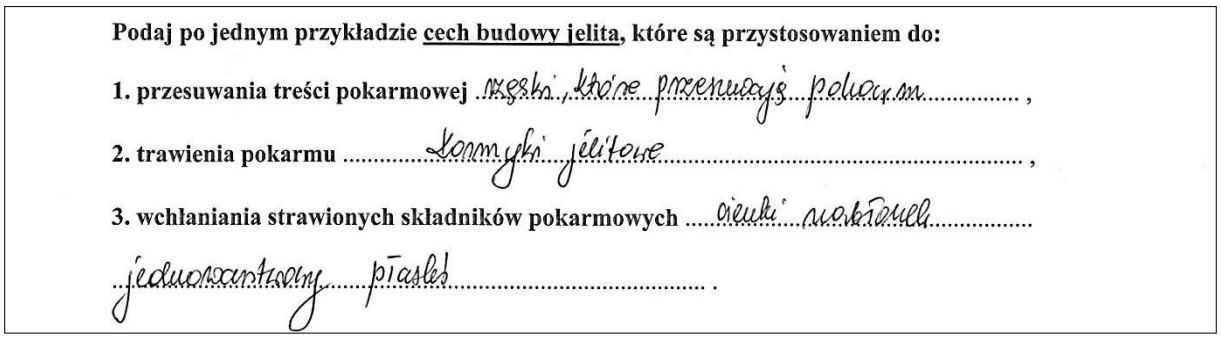

Odpowiedzi zdających świadczą być może o niezrozumieniu polecenia bądź nieuważnym jego przeczytaniu, pomimo że kluczowe słowa zostały w nim podkreślone, lub o braku podstawowych wiadomości w tym zakresie i umiejętności posługiwania się poprawną terminologią biologiczną.

Spośród zadań sprawdzających **umiejętność przedstawiania i wyjaśniania zjawisk oraz procesów biologicznych** (standard I.4) najtrudniejsze okazało się zadanie 10b (poziom wykonania zadania 6%) w którym należało określić i uzasadnić, czy włókna nerwowe rdzenne przewodzą impulsy wolniej, czy szybciej niż włókna nieposiadające osłonki mielinowej. Pierwszą część zadania (10a), sprawdzającą umiejętność formułowania wniosku określającego zależność między prędkością przewodzenia impulsów nerwowych a średnicą aksonu na podstawie danych z tabeli, poprawnie rozwiązało 81% zdających, natomiast w sytuacji, kiedy do rozwiązania konieczna była wiedza dotycząca przewodnictwa nerwowego wystąpiły już problemy.

Przykłady odpowiedzi niepoprawnych

Przykład 1. Odpowiedzi błędnie określające szybkość przewodzenia impulsu przez włókna nerwowe z merytorycznie niepoprawnym uzasadnieniem, wynikające najprawdopodobniej z nieznajomości funkcjonowania neuronów.

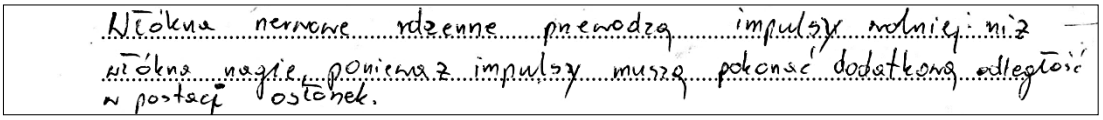

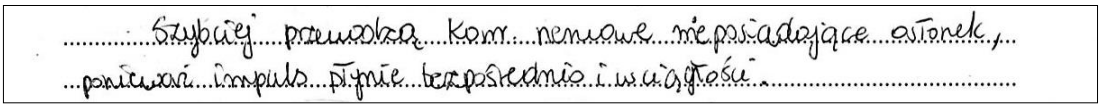

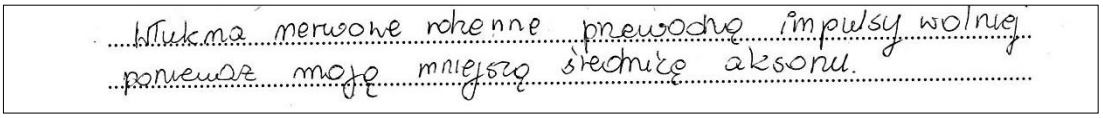

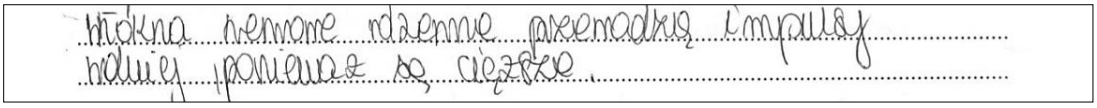

Przykład 2. Odpowiedzi niepełne, czyli podające poprawną szybkość przewodzenia impulsu, ale bez podania uzasadnienia lub z uzasadnieniem niewystarczającym albo błędnym, co może wynikać z nieuważnego przeczytania polecenia i niezauważenia jego drugiej części, albo z braku wiadomości koniecznych do udzielenia pełnego wyjaśnienia.

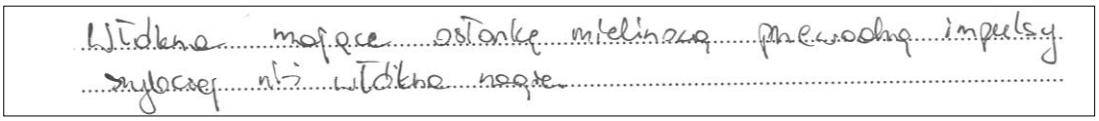

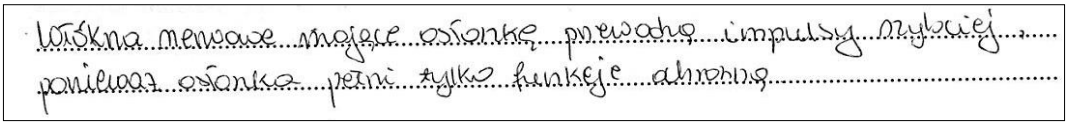

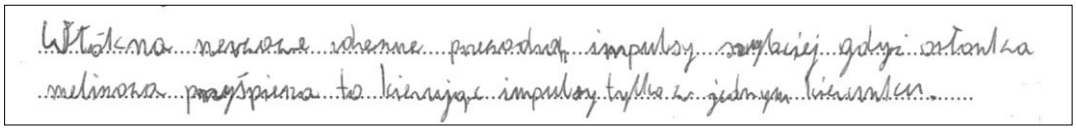

Przykład 4. Odpowiedzi, w których zdający starali się rozwiązać zadanie na podstawie zamieszczonych w nim informacji i jako uzasadnienie zastosować wnioski wynikające z danych zamieszczonych w tabeli. Zdający, którzy udzielali takich odpowiedzi, nie zwrócili uwagi, że w tabeli przedstawiono średnicę i prędkość przewodzenia we włóknach tego samego typu (we włóknach rdzennych), a więc można je wykorzystać tylko w poleceniu 10a, które zwierało wyraźne zalecenie wykonania go na podstawie przedstawionych danych, natomiast polecenie 10b dotyczyło dwóch różnych typów włókien.

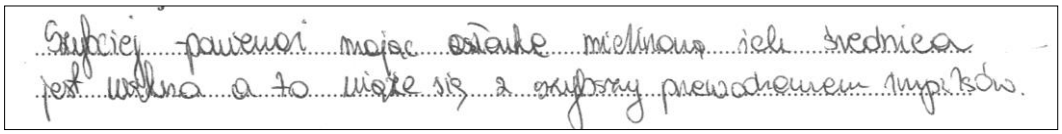

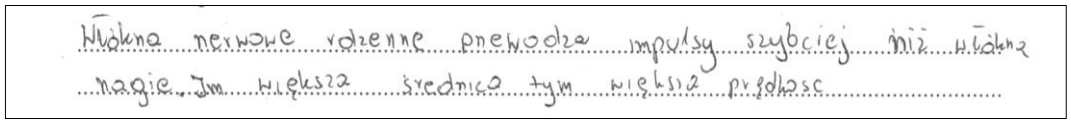

Zadanie 10b, dotyczące tych samych treści co pierwsza część zadania (10a), tj. budowy i funkcjonowania włókien nerwowych, ale sprawdzające konkretne wiadomości, okazało się dla zdających bardzo trudne. Ten przykład upoważnia do wniosku, że przyczyną niepowodzeń zdających egzamin na tym poziomie był brak podstawowych wiadomości, a także pobieżne czytanie poleceń, co skutkowało udzielaniem odpowiedzi częściowych. Należy nadmienić, że podstawą sukcesu w rozwiązywaniu zadań zawierających polecania wieloczłonowe jest uważne ich przeczytanie i uwzględnienie w odpowiedzi wszystkich sprawdzanych czynności. W zadaniach zawierających materiał źródłowy należy dokładnie zapoznać się z przedstawionymi informacjami i zwrócić uwagę, czy każde polecenie w zadaniu wymaga ich zastosowania w odpowiedzi.

Podobna sytuacja miała miejsce w zadaniu 14., którego pierwsza część, wymagająca analizy informacji dotyczących działania hormonu antydiuretycznego (ADH) z treści zadania i schematu, aby określić, kiedy następuje zwiększone, a kiedy zmniejszone wydzielanie ADH, okazała się umiarkowanie trudna dla zdających (poziom wykonania zadania 68%). Natomiast druga część zadania, w której należało wykazać się rozumieniem przedstawionych mechanizmów i określić objawy skutków niedoboru ADH, była już trudniejsza (poziom wykonania zadania 33%) i dodatkowo ukazała niewiedzę zdających, o czym świadczą takie odpowiedzi, jak np. *ospałość, kłopoty z pamięcią, upośledzenie umysłowe, problemy z równowagą, karłowatość u dzieci, u dorosłych gigantyzm, kretynizm,* a byli nawet tacy maturzyści, którzy mylili układ wydalniczy z pokarmowym, a nawet ADH z ADHD.

Wśród zadań sprawdzających umiejętność korzystania z informacji (II obszar standardów wymagań egzaminacyjnych), najłatwiejsze okazało się zadanie 20a (poziom wykonania zadania 69%), sprawdzające umiejętność odczytywania informacji, w którym należało ustalić i uzasadnić na podstawie informacji zawartych w treści zadania, na którym z dwóch narysowanych krążków bibuły znajduje się kropla krwi dziecka chorego na fenyloketonurię. Najtrudniejszym zadaniem z tego obszaru było zadanie 23b (z zakresu genetyki) opisane wcześniej jako najtrudniejsze zadanie w arkuszu egzaminacyjnym na tym poziomie.

Podobnie jak w latach poprzednich, wśród zadań sprawdzających umiejętności z II obszaru standardów, znajdowało się zadanie (poziom wykonania zadania 37%) sprawdzające **umiejętność konstruowania wykresu** na podstawie danych z tabeli. W tym roku konstrukcja wykresu była nieco trudniejsza, gdyż powinien on ilustrować zależność – zmianę poziomu insuliny i glukagonu we krwi podczas kolejnych godzin ćwiczeń fizycznych – i chyba to właśnie sprawiło, że średni wynik za to zadanie tegorocznych maturzystów był niższy w stosunku do lat poprzednich. Najczęstszą przyczyną porażki była niewłaściwa analiza danych i niewłaściwe przyporządkowanie zmiennych do osi, co skutkowało skonstruowaniem wykresu ilustrującego odwrotną, nielogiczną zależność. Częściej niż w roku ubiegłym pojawiały się błędy dotyczące opisywania osi czy ich właściwego skalowania, a także wykresy wykonane niezgodnie z zamieszczonymi w tabeli danymi lub wykresy innego typu, niezgodne z poleceniem.

Przykłady odpowiedzi niepoprawnych

Przykład 1. Brak opisu osi lub niepełny opis osi (brak jednostek).

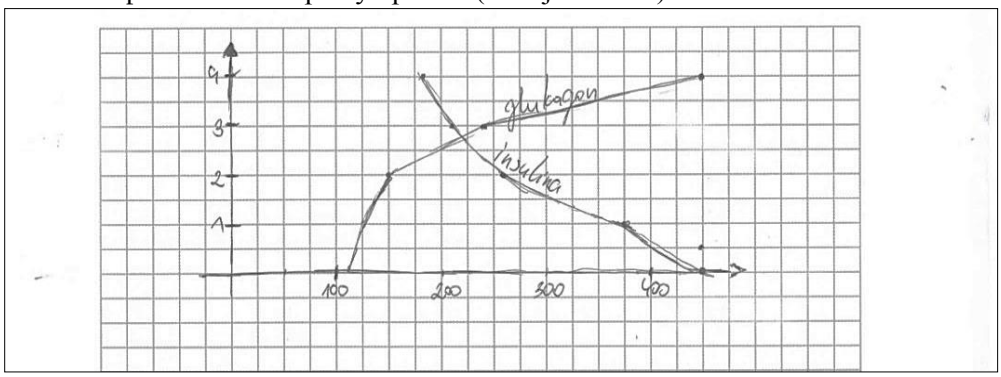

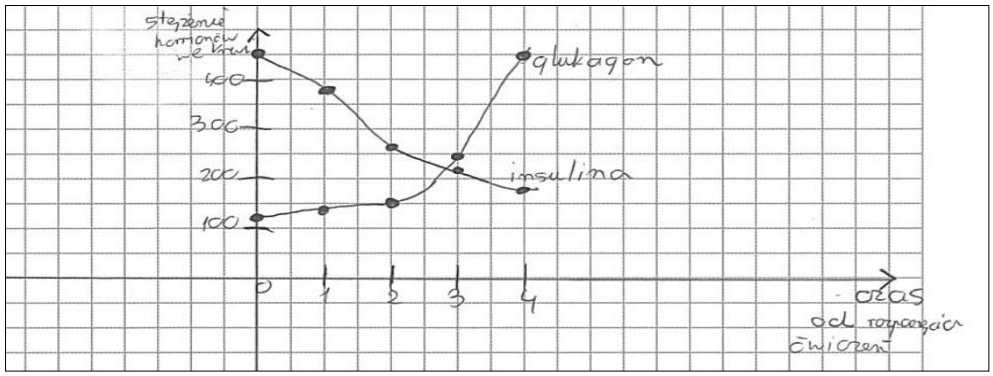

Przykład 2. Wykres o osiach odwrotnie przyporządkowanych.

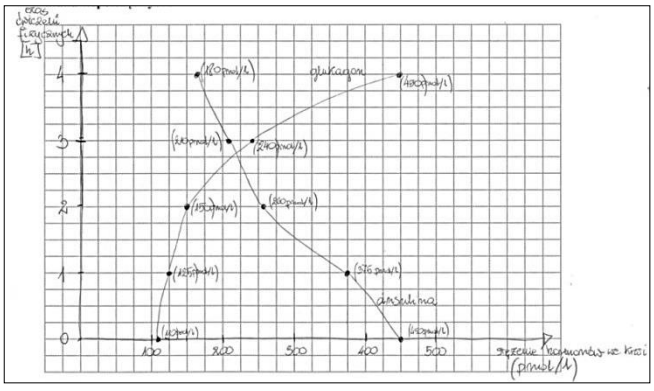

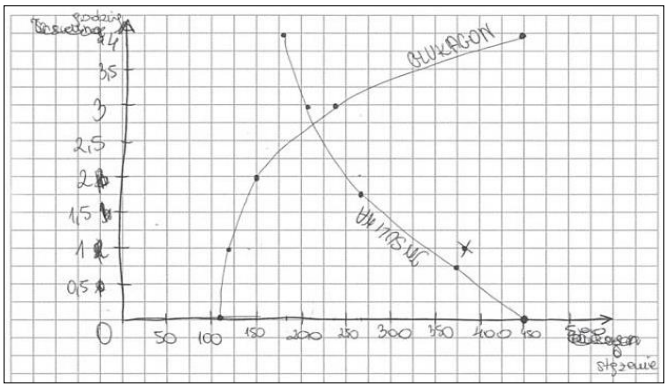

Przykład 3. Wykres z nieprawidłowo wyskalowaną osią X.

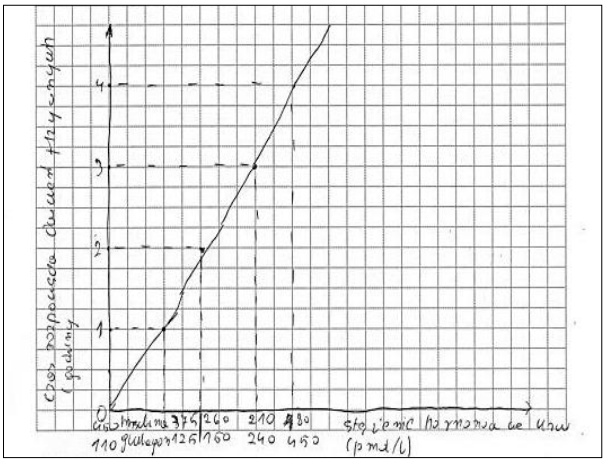

Przykład 4. Konstruowanie wykresów różnych typów, niezgodnych z poleceniem (należało narysować wykres liniowy).

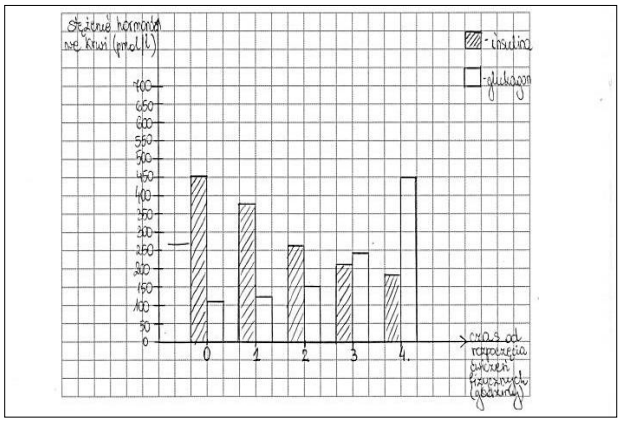

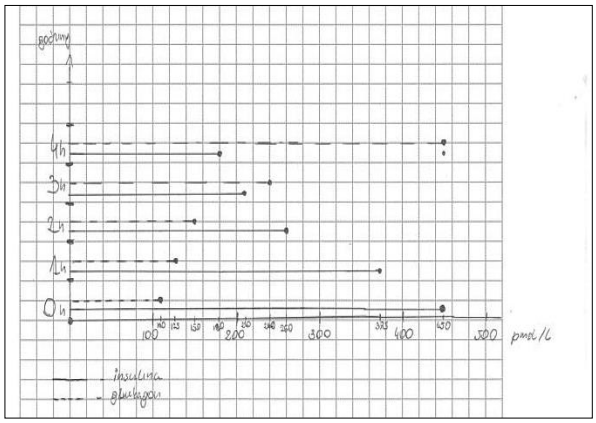

Przedstawione przykłady pokazują różnorodność błędów popełnianych przez zdających podczas konstruowania wykresów. W większości przyczyną utraty punktów za rozwiązanie tego zadania był brak znajomości zasad konstruowania wykresu, a także niedokładność ich wykonania. Błędy polegające na rysowaniu innego typu wykresu, niż wymagany, mogą wynikać z nieuważnego przeczytania polecenia. Może rozwiązaniem tego problemu byłoby podkreślanie przez zdających wyrazów kluczowych w poleceniach, co powodowałoby większą koncentrację na ich treści i zapobiegało utracie punktów z powodu niedoczytania wszystkich elementów polecenia.
Warto też pamiętać, że w przypadku wykresów liniowych ilustrujących zależności, ważne jest właściwe oznaczenie osi: na osi X – powinna znajdować się zmienna niezależna (np. czas), a na osi Y – zmienna zależna. W przypadku każdego wykresu konieczne jest poprawne opisanie osi (podanie tytułu osi i jednostek), prawidłowe wyskalowanie stosownie do wartości cech, zapisanie legendy oraz staranne zaznaczenie punktów w układzie współrzędnych i wykonanie wykresu takiego typu, jaki jest wymagany w poleceniu.

Spośród zadań sprawdzających **umiejętność interpretowania informacji oraz wyjaśniania zależności przyczynowo-skutkowych** pomiędzy prezentowanymi faktami (standard III.2) aż sześć zadań okazało się bardzo trudnymi dla zdających (poziom wykonania zadania 17%).

Warto zwrócić uwagę na zadanie 8. – jedno z najtrudniejszych w arkuszu zadań, które poprawnie rozwiązało tylko 7% zdających, a które wymagało wyjaśnienia, na podstawie znajdujących się w treści zadania informacji dotyczących biernego palenia, dlaczego powoduje ono pogorszenie

wykonywania czynności umysłowych u ludzi. Największą trudność sprawiło zdającym odszukanie, wśród informacji znajdujących się w tekście, przyczyny, czyli występowania w dymie bocznym dużej ilości czadu, i wykazanie, w jaki sposób wdychanie tego gazu, upośledzającego przenoszenie tlenu przez hemoglobinę, wpływa negatywnie na pracę mózgu. Podobnie w zadaniu 27b (poziom wykonania zadania 12%), w którym należało wyjaśnić, dlaczego nawożenie gleby jest konieczne do utrzymania prawidłowego obiegu materii w ekosystemie pola uprawnego, bardzo trudne dla zdających było określenie przyczyny, którą jest zbieranie plonów zakłócające obieg materii i wykazanie, że nawożenie kompensuje te ubytki, przywracając do obiegu pierwiastki niezbędne producentom do wytwarzania materii organicznej.

Do zadań sprawdzających umiejętności z zakresu standardu III.2 zalicza się również zadania z genetyki klasycznej. Zadania te zwykle są trudne dla zdających egzamin na poziomie podstawowym, a w tym roku okazały się bardzo trudne lub trudne – zadanie 25. dotyczące dziedziczenia cech sprzężonych z płcią i analizy rodowodów oraz zadanie 24. dotyczące dziedziczenia czynnika Rh.
W zadaniu 25a tylko 11% zdających prawidłowo zapisało genotypy wskazanych osób na podstawie rodowodu dziedziczenia daltonizmu w pewnej rodzinie, a w części drugiej – 25b – tylko 9% poprawnie wykonało oraz zinterpretowało krzyżówkę genetyczną i określiło prawdopodobieństwo tego, że kolejny syn chorego mężczyzny i kobiety nosicielki daltonizmu będzie zdrowy.
Przyczyną niepowodzeń w rozwiązywaniu zdania 24. mogą być braki wiadomości z fizjologii człowieka i niewiedza, czym jest konflikt serologiczny, chociaż jest to wymaganie z zakresu gimnazjum. W treści tego zadania znajdowały się wszystkie informacje dotyczące sposobu dziedziczenia genu odpowiedzialnego za czynnik Rh, a pomimo to tylko 36% zdających wskazało właściwy zestaw genotypów rodziców, w przypadku którego istnieje 100% prawdopodobieństwo wystąpienia konfliktu serologicznego między organizmem matki i dziecka, i tylko 19% maturzystów poprawnie wskazało właściwe przypadki, w których ten konflikt nie wystąpi.

Umiejętność **formułowania wniosków** oraz **uzasadniania i formułowania argumentów** na podstawie analizy informacji (standard III.3) sprawdzały trzy zadania znajdujące się w arkuszu egzaminacyjnym. Spośród nich najłatwiejsze w całym arkuszu okazało się zadanie 10a, natomiast bardzo trudne było zadanie 2. (poziom wykonania zadania 6%) polegające na określeniu, który z dwóch przedstawionych na rysunku nukleotydów pełni w komórce funkcję przenośnika energii. Okazało się, że większość zdających, wskazując właściwą cząsteczkę związku chemicznego, nie potrafiła uzasadnić, dlaczego pełni ona funkcję przenośnika energii, mimo że na schemacie wyraźnie zaznaczone były wiązania wysokoenergetyczne występujące w jej budowie. W tym zadaniu problemy zdających wyraźnie wynikały z braku wiedzy dotyczącej ATP oraz nieopanowania odpowiedniej terminologii związanej z przemianami energii w komórce.
Analiza odpowiedzi do zadania 29. (poziom wykonania zadania 25%) kolejny raz pokazuje nieumiejętność formułowania argumentów, które są najczęściej zbyt ogólne i nie wynikają z interpretacji przedstawionych informacji, nie ukazują wiedzy maturzystów, ale są najczęściej jedynie „zlepkiem" cytatów z tekstu zadania. Niejednokrotnie błędy zdających wynikały również z nieuważnego czytania polecenia lub niezrozumienia treści zadania.

Należy jednak podkreślić, że również z tego obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych maturzyści uzyskali najwięcej punktów możliwych do zdobycia za zadania sprawdzające umiejętność planowania działań na rzecz własnego zdrowia. Wśród nich znajduje się zadanie 22. dotyczące profilaktyki choroby nadciśnieniowej – najłatwiejsze w arkuszu (poziom wykonania zadania 84%), oraz dwa zadania– zadanie 9b (poziom wykonania zadania 56%) polegające na podaniu dwóch argumentów, uzasadniających konieczność konsultacji z lekarzem, w przypadku stosowania, dostępnych bez recepty ziołowych preparatów podnoszących odporność oraz zdanie 19b (poziom wykonania zadania 60%), w którym należało podać przykład zalecenia dotyczącego sposobu odżywiania się dla osoby, u której stwierdzono podwyższony poziom LDL i zbyt niski poziom HDL we krwi.
Wysokie wyniki uzyskane przez zdających w tych zadaniach świadczą o dobrym opanowaniu przez maturzystów treści dotyczących planowania zdrowia i znajdujących praktyczne zastosowanie w życiu codziennym, a służących zachowaniu zdrowia.

Poziom rozszerzony

Zestaw zadań w tegorocznym arkuszu nie było ani jednego zadania, które okazało się bardzo trudne i ani jednego, które było bardzo łatwe dla zdających. Tylko 7 zadań było łatwych, a 23 zadania okazały się dla maturzystów umiarkowanie trudne.

Wśród zadań łatwych najwięcej dotyczyło diagnozowania umiejętności z II obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych, czyli korzystania z informacji. Umiejętności z tego obszaru, obejmujące **odczytywanie, selekcjonowanie, porównywanie i przetwarzanie informacji,** tegoroczni maturzyści opanowali na najwyższym poziomie, podobnie było także w latach ubiegłych. Jednak w przypadku niektórych umiejętności oczekiwania dotyczące osiągnięć z tego zakresu są wyższe, a wyniki sugerują, że być może przyczyną niepowodzeń zdających są problemy z czytaniem ze zrozumieniem oraz analizą informacji przedstawionych w zadaniach w różnej formie. Najłatwiejszym zadaniem w tegorocznym arkuszu okazało się zadanie 13a, w którym należało odczytać z tabeli, zawierającej informacje o wrażliwości kubków smakowych człowieka na różne substancje (gorzkie, kwaśne, słone oraz słodkie), ten rodzaj substancji, na który zmysł smaku człowieka jest najbardziej wyczulony.
Wyniki uzyskane w zadaniu 2. oraz 6a potwierdzają sukces tegorocznych maturzystów – na poziomie zadowalającym opanowana została przez zdających umiejętność porządkowania informacji według wskazanego kryterium – 74% maturzystów uporządkowało we właściwej kolejności etapy powstawania IV-rzędowej struktury białka, natomiast 76% – poprawnie uszeregowało rysunki ilustrujące kolejne etapy mitozy.

Prawie w każdym arkuszu egzaminacyjnym na poziomie rozszerzonym umiejętność przetwarzania informacji jest sprawdzana za pomocą zadania wymagającego skonstruowania wykresu na podstawie danych z tabeli. W tegorocznym arkuszu było to zadanie 19., za którego poprawne rozwiązanie można było uzyskać 2 punkty, a polecenie dotyczyło wykonania wykresu liniowego, ilustrującego wpływ temperatury na intensywność pobierania jonów potasu i fosforu przez korzenie roślin. Zdający średnio uzyskali 61% punktów możliwych do zdobycia . Najczęstszą przyczyną otrzymania 0 punktów za to zadanie było odwrotne przyporządkowanie zmiennych do osi wykresu. Każdego roku grupa zdających ma problem z określeniem, która z danych zmiennych jest zmienną niezależną i powinna znajdować się na osi 0X wykresu, a która jest zmienną zależną. Wynika to przede wszystkim z braku logicznej analizy danych, ale także z niedokładnego czytania tekstu zadania i polecenia – w obu znajdowało się sformułowanie „wpływ temperatury na intensywność pobierania jonów", które dokładnie określa, że to temperatura jest zmienną niezależną. Można także postawić tezę, że w niektórych przypadkach przyczyna tkwi w niezrozumieniu matematycznej istoty układu współrzędnych. Jednak rzadziej niż na poziomie podstawowym pojawiały się wykresy inne niż wymagany w poleceniu, np. słupkowe. Najczęstszym błędem w wykreślaniu krzywych było łączenie ich pierwszych punktów z miejscem „0" osi, co nie wynikało z danych, rzadko natomiast pojawiały się wykresy z niewłaściwie wyskalowanymi albo w niepełny sposób opisanymi osiami.

Z II obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych trudne okazało się tylko zadanie 32., za które zdający uzyskali 39% punktów możliwych do zdobycia, polegające na uzupełnieniu tabeli, w której zestawiono zależności międzygatunkowe, a którą należało uzupełnić na podstawie zamieszczonego w treści zadania fragmentu opisu życia na sawannie. Rozwiązanie tego zadania wymagało uważnej analizy tekstu źródłowego i określenia na podstawie posiadanej wiedzy typu, rodzaju lub przykładów podstawowych zależności międzygatunkowych. Także w tym zadaniu maturzyści, podając niewłaściwe nazwy na określenie typu zależności, np. *„synergizm"*, *„heterogeniczny"* lub rodzaju zależności, np. *„roślinożerność",* albo wybierając niewłaściwe przykłady organizmów, ujawniali braki podstawowych wiadomości z ekologii.

Wyniki tegorocznego egzaminu na poziomie rozszerzonym pokazują, że maturzyści mieli najwięcej problemów z rozwiązaniem zadań z III obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych sprawdzających umiejętność tworzenia informacji. Zadania 23b, 25b, 33b oraz 34. sprawdzały

umiejętności formułowania wniosków oraz formułowania i uzasadniania opinii na podstawie analizy informacji i wszystkie te zadania okazały się trudne dla zdających. Najtrudniejszym spośród nich, rozwiązanym poprawnie przez 26% maturzystów, było zadanie 23b, zilustrowane schematem namnażania się retrowirusa HIV w komórce limfocytu T. Należało określić, który element wirionu HIV odpowiada za utrudnione rozpoznawanie tego wirusa przez układ odpornościowy człowieka i uzasadnić odpowiedź. Do poprawnego rozwiązania konieczna była analiza schematu w oparciu o wiedzę dotyczącą budowy wirusów zwierzęcych, oraz ich sposobu namnażania się w komórkach gospodarza, a także podstawowa wiedza dotycząca HIV i atakowanych przez niego komórek układu odpornościowego. Większość odpowiedzi błędnych to odpowiedzi niepełne, w których zdający wskazywali właściwy element budowy wirionu, ale nie potrafili poprawnie uzasadnić, dlaczego jest on przyczyną utrudnionego rozpoznawania wirusa przez układ odpornościowy gospodarza. Inna grupa maturzystów wskazywała na elementy, dzięki którym wiriony te dołączają się do błony komórkowej limfocytów T. Należy jednak podkreślić, że byli i tacy zdający, którzy wykazywali się głębszą wiedzą, dotyczącą nie tylko HIV, ale również układu odpornościowego człowieka – wskazywali oni otoczkę lipidową wirionu HIV jako element utrudniający jego rozpoznawanie, uzasadniając to jej pochodzeniem z błony komórkowej limfocytu T, ale dodawali jeszcze, że na fragmentach tej błony mogą występować białka klasy MHC, charakterystyczne dla komórek gospodarza, co sprawia, że układ odpornościowy człowieka nie rozpoznaje tych elementów jako obcych.

Trudne również okazało się zadanie 24a (poziom wykonania zadania 42%) i 24b (poziom wykonania zadania 41%) dotyczące także układu odpornościowego. Maturzyści w sposób dość ogólny uzasadniali konieczność corocznego powtarzania szczepienia przeciw grypie, nie uwzględniając w odpowiedzi mechanizmu działania szczepionki, mimo że wymagało tego polecenie. Nie potrafili odnieść się ani do specyficzności szczepionki dla antygenów określonego wirusa, ani też do przeciwciał zwalczających dany szczep wirusa i nierozpoznających wirusów zmutowanych, ograniczając się tylko do odpowiedzi typu *„Szczepienia należy powtarzać, ponieważ wirus się zmienia (mutacje) i poprzednia szczepionka na niego nie działa”*. Nieznajomość podstawowej wiedzy dotyczącej mechanizmów odporności organizmu ujawniły również odpowiedzi w drugiej części zadania. Zdający najczęściej pisali jedynie o nieskuteczności szczepionki przeciwko wirusom grypy, ale nie potrafili tego odnieść do sytuacji epidemiologicznej, czyli braku odporności w większości populacji ludzkiej. Bardzo często pojawiały się także uzasadnienia błędne merytorycznie, odwołujące się do „uodparniania się” wirusów na przeciwciała, na szczepionki, lub na leki przeciw nim stosowane.
Należy zwrócić uwagę na fakt, że mimo iż zadania z zakresu odporności organizmu występują dość często w arkuszach egzaminacyjnych i trudności w ich rozwiązywaniu były sygnalizowane w komentarzach z lat poprzednich, nadal należą one do najtrudniejszych zadań na obu poziomach egzaminu maturalnego.

Do zadań trudnych z tego obszaru standardów należy także zadanie 25b, rozwiązane poprawnie przez 32% zdających, w którym należało **sformułować argument** uzasadniający, że na rysunku dołączonym do zadania przedstawiono proces ekspresji informacji genetycznej u organizmów prokariotycznych. Do sformułowania poprawnej odpowiedzi konieczna była zatem dokładna analiza informacji przedstawionych na schemacie i określenie, które elementy rysunku świadczą o tym, że proces ten zachodzi w komórce prokariotycznej oraz odpowiednie uzasadnienie, że cecha ta została wybrana zasadnie. Tymczasem większość maturzystów, którzy nie otrzymali punktu za odpowiedź, koncentrowała się jedynie na wiedzy dotyczącej cech odróżniających budowę komórki prokariotycznej od eukariotycznej i formułowała argument odnoszący się do braku jądra komórkowego, nie określając, które elementy widoczne na rysunku o tym świadczą. Przede wszystkim zdający nie dostrzegali faktu, że zilustrowano na nim jednoczesny przebieg procesów transkrypcji i translacji, związanych z jedną cząsteczką mRNA i stąd odpowiedzi typu – *Jest to komórka prokariotyczna, ponieważ proces transkrypcji nie zachodzi w jądrze komórkowym*, były odpowiedziami niepełnymi, za które zdający nie mogli otrzymać punktu.
Ostatnie w arkuszu zadanie 34., za które tegoroczni maturzyści uzyskali średnio 42% punktów możliwych do uzyskania, dotyczyło sformułowania argumentów, „za” i „przeciw” uprawie ryżu odmiennej niż tradycyjna, która została opisana w tekście źródłowym, pochodzącym z czasopisma

popularnonaukowego. Argumenty, zgodnie z poleceniem, powinny odnosić się do środowiska naturalnego. Najczęstszą przyczyną nieuzyskiwania punktów, zwłaszcza za argument „przeciw", było formułowanie argumentów zbyt ogólnych, hasłowych albo też opartych na stereotypowym, wręcz błędnym, podejściu do stosowania nawozów i środków ochrony roślin w rolnictwie. Większość zdających odnosiła się do informacji, iż nowa uprawa ryżu wymaga stosowania środków ochrony roślin oraz nawozów i cytowała ją w prosty sposób jako argument, dodając jedynie, że są one „szkodliwe dla środowiska". Maturzyści bardzo często zapominają, iż formułując argument powinni wykazać się wiedzą dotyczącą danego zagadnienia. Dlatego w tym przypadku argument powinien zawierać informację, na czym ta szkodliwość nawozów czy środków ochrony roślin dla środowiska może polegać. Problemy maturzystów wskazują na słabo opanowaną umiejętność analizy przedstawionych informacji, ale przede wszystkim na brak umiejętności formułowania argumentów oraz na niezrozumienie, iż stosowanie nawozów w rolnictwie, o ile jest prowadzone prawidłowo, nie wprowadza zanieczyszczeń do środowiska, podobnie jak stosowanie środków ochrony roślin – wiele z nich działa wybiórczo, a nawet jest zupełnie nieszkodliwych dla innych organizmów, jak np. środki do zwalczania szkodników, wykorzystujące działanie feromonów. Następstwem niedokładnego czytania polecenia było, dość często występujące, formułowanie argumentów nieodnoszących się do skutków dla środowiska naturalnego, lecz do działalności gospodarczej człowieka czy sfery ekonomicznej, lub argumentów odnoszących się do tradycyjnej uprawy ryżu.

Trudne okazały się, podobnie jak w latach ubiegłych, zadania sprawdzające umiejętność wykazywania związków przyczynowo-skutkowych. Zadania te należą do trudniejszych w arkuszach egzaminacyjnych i wymagają umiejętności określenia w analizowanej zależności głównych elementów odpowiedzi, czyli: przyczyny, skutku i drogi prowadzącej od przyczyny do skutku. Najczęstszym błędem w udzielanych odpowiedziach jest brak któregoś z wymienionych elementów.

Umiejętność wykazywania **związku pomiędzy budową i funkcją** na różnych poziomach organizacji budowy organizmów sprawdzały dwa zadania (4. i 18.) i oba miały bardzo zbliżoną rozwiązywalność (31% i 32%). Zadanie 4. dotyczyło poziomu komórkowego i wykazania związku pomiędzy funkcją komórek zewnątrzwydzielniczych trzustki a występowaniem w nich dobrze rozwiniętej szorstkiej siateczki śródplazmatycznej. Należało więc w odpowiedzi uwzględnić funkcję komórek zewnątrzwydzielniczych trzustki, czyli wytwarzanie enzymów trawiennych (w postaci nieaktywnych proenzymów), wydzielanych jako składnik soku trzustkowego i umiejętnie powiązać tę funkcję z funkcją szorstkiej siateczki wewnątrzplazmatycznej, jaką jest synteza, na przyłączonych do niej rybosomach, białek wydzielanych poza komórkę. Dla wielu zdających umiejętność ta okazała się trudna, co ilustrują poniższe przykłady.

Przykłady odpowiedzi niepoprawnych

Przykład 1. Najczęściej popełnianym błędem było przypisywanie komórkom zewnątrzwydzielniczym trzustki funkcji wytwarzania hormonów.

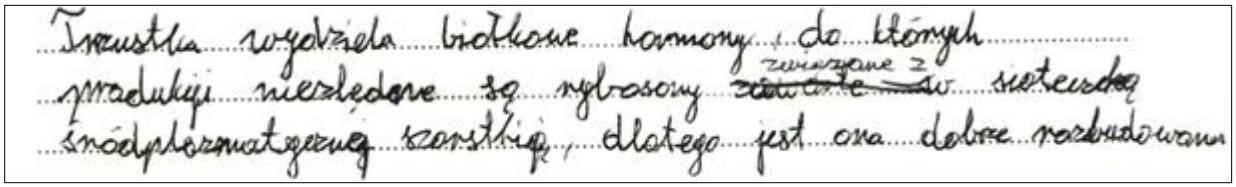

Przykład 2. i 3. Dość często pojawiały się odpowiedzi ogólne, w których zdający wykazywali się znajomością roli szorstkiej siateczki śródplazmatycznej, ale nie odnosili się do tego, co wyraźnie określało polecenie, czyli funkcji komórek zewnątrzwydzielniczych trzustki, i pisali ogólnie o wytwarzaniu białek, lub enzymów, które przecież większość komórek wytwarza na swoje potrzeby. Czytając niektóre odpowiedzi, można odnieść wrażenie, że był to zabieg celowy i zdający starali się zręcznie ominąć niewygodny problem.

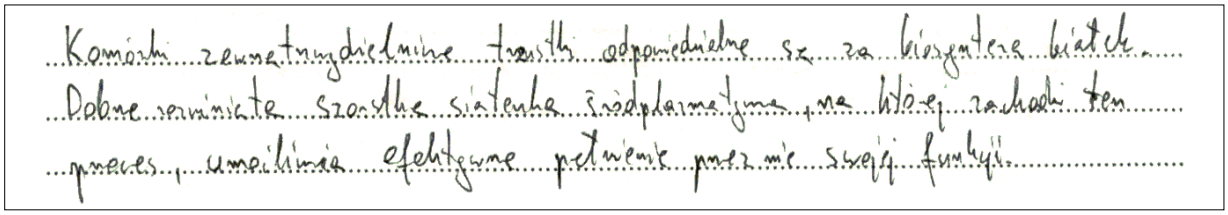

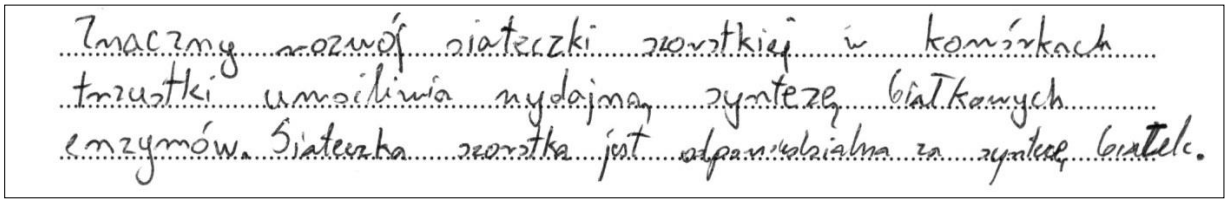

Przykład 4. i 5. Zdarzały się także odpowiedzi, w których podawana była błędna rola siateczki wewnątrzplazmatycznej, świadczące o brakach w podstawowej wiedzy z zakresu cytologii.

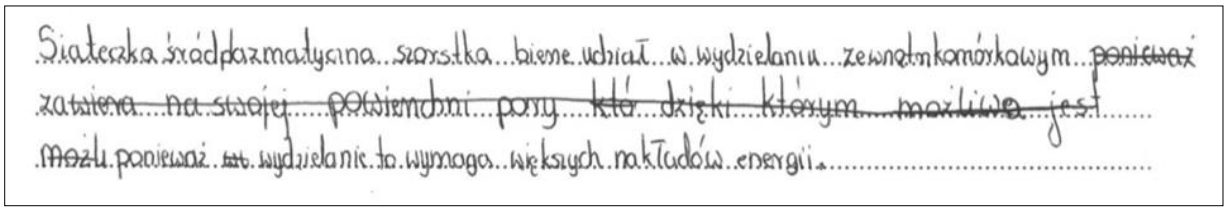

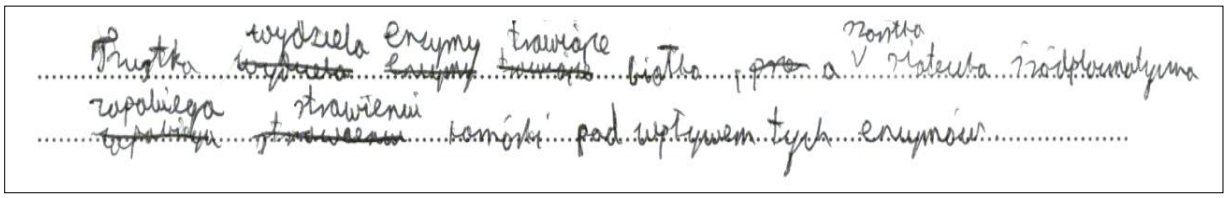

W zadaniu 18. źródłem informacji była tabela z danymi dotyczącymi zawartości mioglobiny w mięśniach szkieletowych niektórych ssaków lądowych i wodnych, natomiast rozwiązanie polegało na wyjaśnieniu związku występowania dużej zawartości mioglobiny w mięśniach ssaków wodnych ze środowiskiem i trybem życia tych zwierząt. W poleceniu znajdowała się także informacja, że w wyjaśnieniu należy uwzględnić rolę mioglobiny. Powiązanie ze sobą tych informacji okazało się dla zdających również trudne.

Przykłady odpowiedzi niepoprawnych

Przykład 1.–3. Najczęściej popełnianym błędem było niewłaściwe określenie roli pełnionej przez mioglobinę w mięśniach.

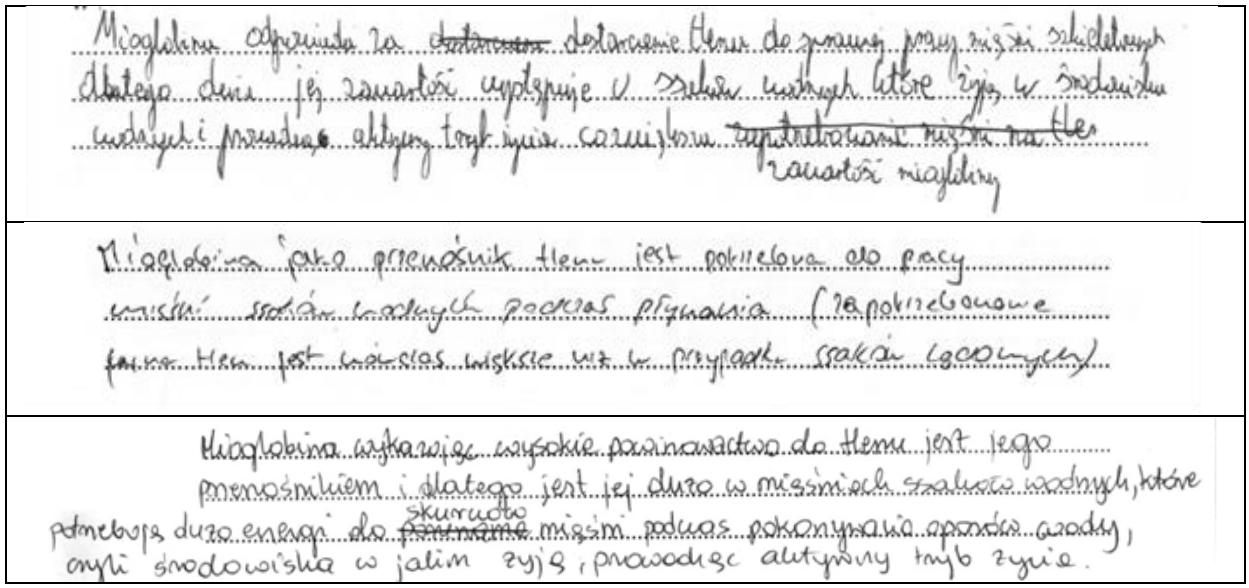

Przykład 4. Zdający nie określił poprawnie roli mioglobiny i do tego w wyjaśnieniu odniósł się do mniejszej ilości tlenu w wodzie, co dla ssaków nie ma znaczenia.

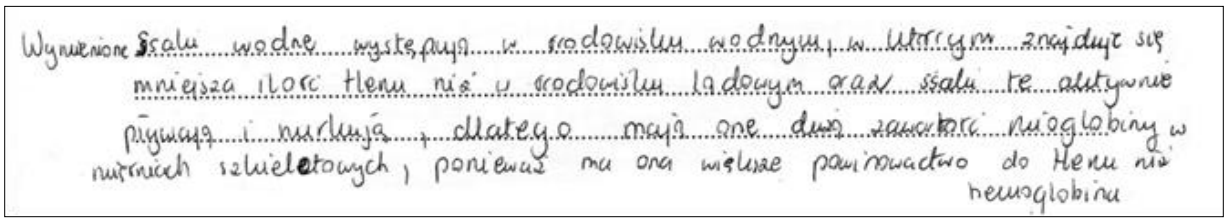

Przykład 5. Odpowiedź, z której wynika, że zdający myli mioglobinę z miozyną.

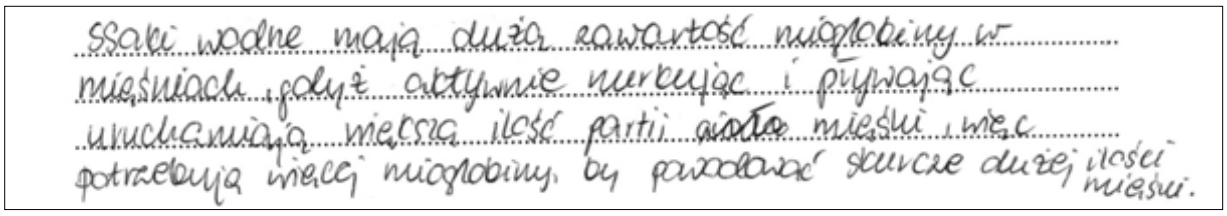

Zdający, którzy nie otrzymali punktu za to zadanie, najczęściej nie określili poprawnie roli pełnionej w mięśniach przez mioglobinę. Bardzo często pojawiały się sformułowania błędne lub nieprecyzyjne, np. *transportuje tlen do mięśni*, *przenosi tlen w mięśniach*, *dostarcza tlen*, *wiąże tlen* lub zamiast roli podawana była cecha mioglobiny, jaką jest jej wyższe, w porównaniu z hemoglobiną, powinowactwo do tlenu. Większość maturzystów prawidłowo wskazywała jako przyczynę zwiększonego zapotrzebowania na tlen, pracę mięśni tych ssaków, które aktywnie pływają i nurkują w wodzie. Chociaż trudno wytłumaczyć, dlaczego często powtarzającym się w wyjaśnieniach błędem było nielogiczne odnoszenie się do mniejszej niż w powietrzu zawartości tlenu w wodzie, co nie ma żadnego znaczenia dla ssaków, które są płucodyszne i budowa ich skóry w zasadzie ogranicza wymianę gazową przez powłoki ciała.

Umiejętność wykazywania **związków przyczynowo-skutkowych na podstawie interpretacji wyników doświadczenia**, w którym określano wartość współczynnika oddechowego u owada

podczas procesu przeobrażania się, sprawdzało zadanie 10., a które poprawnie rozwiązało 34% zdających.

Do rozwiązaniu tego zadania niezbędna była uważna analiza informacji o sposobie obliczania współczynnika oddechowego, który jest ilorazem wydalonego przez organizm dwutlenku węgla oraz pobranego tlenu, a także danych dotyczących jego wartości, która zależy od substratów zużywanych w procesie oddychania komórkowego (dla węglowodanów jest bliska jedności, dla białek przyjmuje wartość ok. 0,9 a dla tłuszczów ok. 0,7). Zastanawiające jest, że większość maturzystów wykazała się brakiem logicznego myślenia lub zrozumienia przedstawionych informacji, określając iż przyczyną spadku wartości współczynnika oddechowego u badanego owada jest spadek tempa jego metabolizmu, związany ze zmianą trybu życia (spadkiem ruchliwości) podczas przeobrażania się. Taką przyczynę wskazywało i uzasadniało więcej zdających niż przyczynę właściwą, jaką było zużywanie przez niepobierającą pokarmu i przepoczwarczającą się larwę, materiałów zapasowych, głównie tłuszczów, o czym świadczyła wartość współczynnika oddechowego, która zmniejszyła się w tym stadium do 0,85.
Można również postawać tezę, że u niektórych maturzystów przyczyną porażki są braki w podstawowej wiedzy matematycznej – niezrozumienie pojęcia „iloraz" lub tego, że skoro współczynnik oddechowy wynika z proporcji pomiędzy wydalanym CO_2 i pobieranym tlenem, to ani spadek ani wzrost intensywności procesów utleniania związków organicznych nie mają na niego wpływu.

Przykłady odpowiedzi niepoprawnych

Przykład 1. Najczęściej popełnianym błędem było wyjaśnianie spadku współczynnika oddechowego spadkiem intensywności oddychania lub intensywności metabolizmu owada, świadczące o niezrozumieniu informacji, dotyczących obliczania WO.

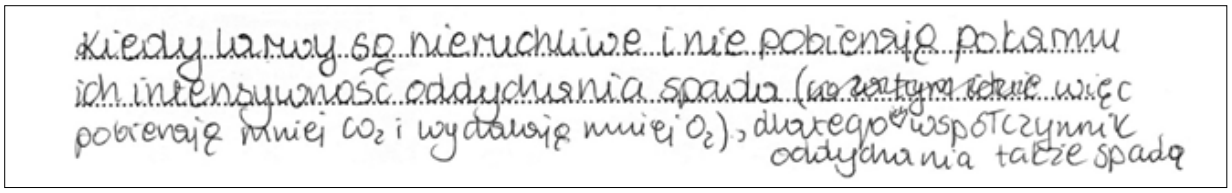
Kiedy larwy są nieruchliwe i nie pobierają pokarmu ich intensywność oddychania spada (w związku z tym więc pobierają mniej CO_2 i wydalają mniej O_2), dlatego współczynnik oddychania także spada

Przykład 2. Zdający wyjaśnia spadek wartości współczynnika oddechowego jedynie zaprzestaniem i wykorzystaniem zapasów energii w postaci węglowodanów. Pod odpowiedzią widoczny jest zapis, który wskazuje, że maturzysta nie odróżnia ilorazu od iloczynu.

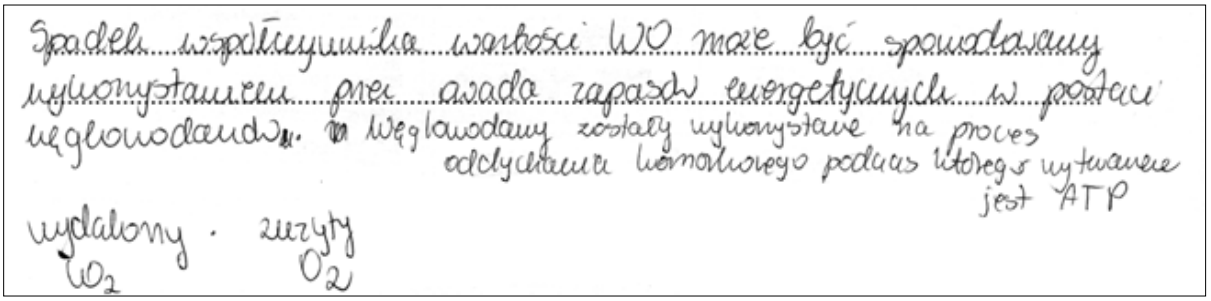
Spadek współczynnika wartości WO może być spowodowany wykorzystaniem przez owada zapasów energetycznych w postaci węglowodanów. Węglowodany zostały wykorzystane na proces oddychania komórkowego podczas którego wytwarzane jest ATP

wydalony · zużyty
CO_2 O_2

Przykład 3. i 4. Zdający odnieśli się do wykorzystywania materiałów zapasowych, ale spadek wartości WO wyjaśniają zmniejszaniem się ich ilości, a nie zmianą substratu oddechowego, co również świadczy o niezrozumieniu informacji zawartych w treści zadania.

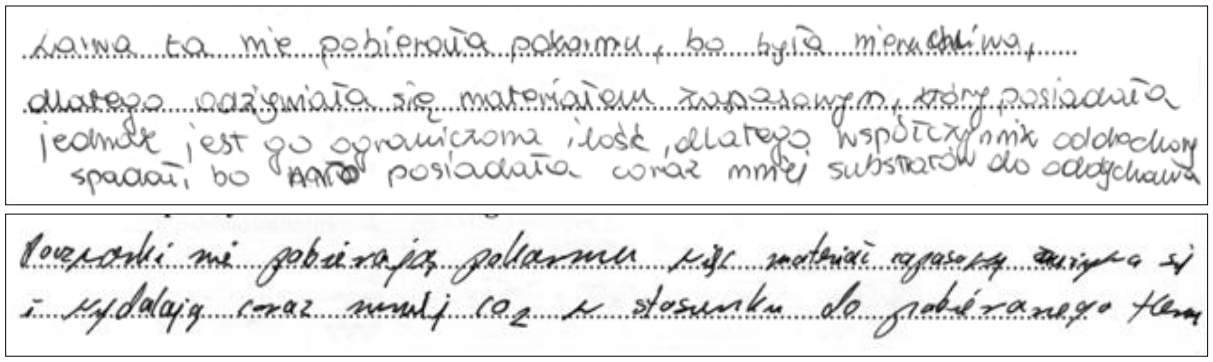

Przykład 5. Odpowiedź, która świadczy nie tylko o niezrozumieniu treści zadania, ale również o braku logicznego myślenia i wiedzy dotyczącej przeobrażenia u owadów. Zastanawiające, jak maturzysta wyobraża sobie drapieżną poczwarkę.

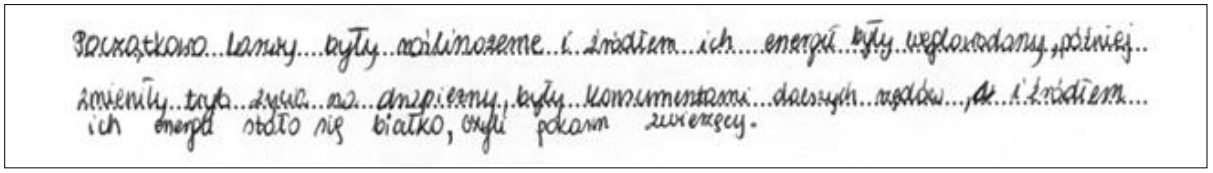

Umiejętności związane z projektowaniem, przeprowadzaniem eksperymentów oraz analizą i interpretacją uzyskanych wyników są badane za pomocą zadań znajdujących się w każdym arkuszu egzaminacyjnym na poziomie rozszerzonym. W tym roku maturzyści analizowali przebieg i wyniki doświadczenia wykazującego niezbędność CO_2 do procesu fotosyntezy (zadanie 8.) oraz doświadczenie badające wpływ wernalizacji i fotoperiodu na zakwitanie pewnej odmiany pszenicy (zadanie 20.). Sukcesem zakończyło się rozwiązywanie zadania 20a – 72% zdających poprawnie sformułowało wynikający z doświadczenia wniosek, dotyczący określenia warunków niezbędnych do zakwitania badanej odmiany pszenicy w warunkach naturalnych. Maturzyści, którzy nie uzyskali punktu za odpowiedź w tym zadaniu, najczęściej formułowali wnioski niepełne, w których uwzględniali tylko jeden czynnik. Nieco trudniejsze (poziom wykonania zadania 67%) okazało się poprawne wyjaśnienie, dlaczego w krajach tropikalnych położonych blisko równika nie należy uprawiać odmiany pszenicy, która była badana w doświadczeniu. Przyczyną nieuzyskania punktu było najczęściej sformułowanie niepełnego argumentu, nieuwzględniającego plonowania tych roślin.

Znacznie trudniejsze okazało się określenie i uzasadnienie wyników doświadczenia dotyczącego niezbędności CO_2 w procesie fotosyntezy i wyjaśnienie, jaki był cel umieszczenia badanych roślin na początku doświadczenia w miejscu bez dostępu światła (zadanie 8a – poziom wykonania zadania 56% i zdanie 8b – 51%). Celem doświadczenia, podanym w treści zadania, było wykazanie, że CO_2 jest konieczny do procesu fotosyntezy i był to czynnik zmienny (badany) w tym doświadczeniu (rośliny 1. umieszczone na otwartej przestrzeni tj. z dostępem CO_2, i rośliny 2. umieszczone pod kloszem, z ograniczonym dostępem CO_2). Obie grupy roślin podczas doświadczenia miały jednakowy dostęp światła, niezbędnego do zachodzenia procesu fotosyntezy. Miarą intensywności zachodzenia fotosyntezy w obu grupach doświadczalnych była zawartość skrobi (produktu wtórnego fotosyntezy) w liściach tych roślin. Aby wyniki doświadczenia były porównywalne, w liściach tych roślin nie powinno być skrobi i dlatego przed rozpoczęciem badania umieszczono je razem bez dostępu światła. W ten sposób uniemożliwiono zachodzenie procesu fotosyntezy i wytwarzanie w tym czasie skrobi, a skrobia już obecna w liściach mogła być zużyta przez te rośliny. Maturzyści, którym nie udało się uzyskać punktu za zadanie 8a, najczęściej odpowiadali w sposób niepełny, nie uwzględniali w uzasadnieniu dostępności CO_2 lub nie łączyli powstawania skrobi z procesem fotosyntezy.
Druga część zadania była trudniejsza może dlatego, że zdający nie przeprowadzili dokładnej analizy wszystkich informacji dotyczących doświadczenia. Nie bez wpływu było również nietypowe, jak na zadania dotychczasowych matur, pytanie dotyczące celu określonych etapów doświadczenia. Warto zwrócić uwagę na to, że w zadaniach egzaminu maturalnego od 2015 roku jeszcze większy nacisk

będzie położony na umiejętności dotyczące przeprowadzania eksperymentów i analizowania ich przebiegu oraz wyników.

Zadania z genetyki w tegorocznym arkuszu nie były typowymi zadaniami wymagającymi ułożenia i rozwiązania szachownicy genetycznej, którą wielu maturzystów wykonuje mechanicznie. Tym razem zdający, którzy podeszli do zadania 28. w ten właśnie sposób, najczęściej ponosili porażkę, jeżeli nie potrafili dobrze zinterpretować wyników wykonanej krzyżówki. W tekście zadania znajdowały się informacje o sposobie dziedziczenia barwy sierści u kotów. Cecha ta jest sprzężona z płcią i uwarunkowana genem, który występuje w postaci dwóch alleli, a osobniki heterozygotyczne mają charakterystyczną szylkretową barwę. Podana była także informacja, że potomstwo rudej kocicy stanowiły trzy kocięta rude i jedno szylkretowe, czyli stosunek fenotypów w tym potomstwie wynosił 3:1, natomiast z krzyżówki wynikał stosunek 1:1, co sprawiło, że niektórzy maturzyści mieli problem ze zrozumieniem takiej sytuacji, gdyż zapominali lub nie wiedzieli, że szachownica genetyczna ilustruje jedynie statystyczne prawdopodobieństwo wystąpienia danych cech. W sytuacji realnej, życiowej natomiast, określone fenotypy występują losowo, ponieważ losowo łączą się gamety o różnych genotypach i dlatego ta para kotów mogłaby mieć także, np. trzy kotki szylkretowe i jednego rudego kota, czy pięć rudych samców lub cztery szylkretowe kotki. Podobnie wśród ludzi są rodziny, w których jest kilka córek i inne, w których są sami synowie, chociaż prawdopodobieństwo urodzenia dziewczynki lub chłopca wynosi zawsze 50%.

Pierwsze dwa polecenia (dotyczące określenia genotypu i fenotypu samca oraz płci rudych kociąt) rozwiązało poprawnie 63% zdających, ale już pełne wyjaśnienie w oparciu o podane informacje, dlaczego samce nie mogą być szylkretowe, było trudniejsze i okazało się sukcesem dla 50% zdających. Warto jeszcze podkreślić, że w tym zadaniu podana była nie tylko informacja o sprzężeniu z płcią, ale również sposób zapisu alleli, które ją warunkują (X^B, X^b).

Z przedstawionych uzasadnień niejednokrotnie wynikało, że maturzyści nie zrozumieli treści zadania, gdyż twierdzili na przykład że występuje allel warunkujący barwę szylkretową lub że w przypadku alleli genu warunkującego barwę sierści występuje niepełna dominacja lub kodominacja.

Podobną trudność sprawiło zdającym zadanie 27., którego poprawne rozwiązanie wymagało uważnego przeczytania tekstu i zrozumienia zależności pomiędzy parą genów warunkujących barwę kolców malin. Genotypy krzyżowanych roślin (zadanie 27a) poprawnie zapisało 53% zdających, a 49% zaznaczyło właściwy zestaw fenotypów występujących najliczniej i najmniej licznie wśród potomstwa dwóch roślin będących podwójnymi heterozygotami.
W tym przypadku również nie było potrzeby rysowania szachownicy, ale wielu zdających ją wykonywało i dość często popełniało błąd z powodu niestarannego zapisu bądź niedokładnej analizy otrzymanych genotypów.

Zadanie 29. dotyczyło sprzężenia genów i zawierało informacje o częstości *croosnig-over* pomiędzy czterema genami leżącymi na jednym chromosomie. Okazało się, że maturzyści mają problem z rozumieniem, na czym polega sprzężenie genów – parę genów leżących najbliżej siebie wskazało 69% zdających, natomiast dużo trudniejszą drugą część zadania, polegającą na ustaleniu kolejności tych genów na chromosomie, rozwiązało 56%. Można więc stwierdzić, że jeżeli maturzysta rozumiał, na czym polega sprzężenie genów i o czym świadczy częstość rekombinacji, to przeważnie radził sobie z umiejętnością bardziej złożoną.

Zastanawiające jest, że dla tegorocznych maturzystów szczególnie trudne okazały się niektóre zadania, sprawdzające wiadomości i umiejętności z I obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych (wiadomości i ich rozumienie), a które sprawiły zdającym większą trudność niż zadania, sprawdzające wykorzystywanie wiadomości do rozwiązywania różnorodnych problemów. Jedynym chyba wyjaśnieniem tego zjawiska jest to, że maturzyści, przygotowując się do egzaminu, koncentrują się na zagadnieniach trudniejszych, traktując wiadomości z tego obszaru jako „oczywiste". Skutkuje to brakiem wiedzy w sytuacjach, gdzie przy rozwiązywaniu zadania należy posłużyć się bardziej

szczegółowymi wiadomościami podstawowymi. Taką sytuację ilustrują trzy zadania zamknięte (3., 17. i 31.), z których dwa zadania typu „prawda/fałsz" – zadanie 3. i zadanie 31. okazały się najtrudniejszymi zadaniami w całym arkuszu. W zadaniach tego typu można uzyskać punkt za poprawną ocenę trzech sformułowań dotyczących określonego zagadnienia, a podstawą poprawności rozwiązania jest uważna analiza, każdego z osobna, wszystkich trzech sformułowań.

Najtrudniejsze w całym arkuszu okazało się zadanie 31, sprawdzające wiedzę dotyczącą historii życia na Ziemi, które rozwiązało poprawnie 21% maturzystów – najczęściej błędnie oceniali fałszywą informację dotyczącą ryb trzonopłetwych jako pierwszych zwierząt, które opanowały środowisko lądowe. Podobny problem mieli zdający z poprawną oceną stwierdzeń dotyczących budowy i występowania w komórce rybosomów (zadanie 3.) – poprawnej oceny wszystkich trzech stwierdzeń dokonało tylko 23% maturzystów. Najczęściej przyczyną nieuzyskania punktów za to zadanie była nieprawidłowa ocena informacji dotyczącej występowania w komórkach eukariotycznych dwóch, różniących się wielkością, rodzajów rybosomów. Maturzyści nie zwrócili uwagi na fakt, że w mitochondriach i chloroplastach komórek eukariotycznych występują rybosomy mniejsze niż znajdujące się w cytoplazmie, mające taką budowę jak rybosomy występujące w komórkach prokariotycznych.

Jednak chyba najbardziej zastanawiająca jest trudność zadania 17, w którym sprawdzane były podstawowe informacje dotyczące kręgowców. Tylko 58% zdających potrafiło określić, które z siedmiu przedstawionych na rysunkach zwierząt (żółw, ropucha, rekin, pingwin, flądra, kangur, jaszczurka) są stałocieplne, a jedynie 38% wybrać z nich te, które są owodniowcami. Rysunki były wyraźne i tak dobrane, aby dobrze ilustrowały charakterystyczne cechy tych zwierząt, ale i tak wybory maturzystów świadczą o tym, że nie rozumieją pojęcia „owodniowce" (bardzo często zaliczali do nich ropuchę, a nie wybierali kangura) oraz że nie potrafią odróżnić rekina od delfina oraz typowej jaszczurki (na rysunku znajdował się legwan) od płaza ogoniastego.

Podsumowanie

Analiza rozwiązań zadań prowadzi do wniosku, że być może główną przyczyną niepowodzeń tegorocznych maturzystów, oprócz braków wiedzy (głównie poziom podstawowy), był brak umiejętności zastosowania posiadanej wiedzy do rozwiązywania problemów (głównie poziom rozszerzony), a także powierzchowne odczytanie poleceń, umiejętności analizy materiału źródłowego oraz logicznego i spójnego formułowania odpowiedzi. Maturzyści często udzielają odpowiedzi niepełnych lub zbyt ogólnych, ze skrótami myślowymi, które powodują, że powstają sformułowania merytorycznie niepoprawne. Błędy nie zawsze wynikają z braku wiadomości, ale bardzo często mogą wynikać z ich odtwórczego przyswajania i niezrozumienia podstawowych procesów czy prawidłowości biologicznych.

W przygotowaniach do egzaminu niezbędne jest zapoznanie się z podstawą programową oraz wymaganiami egzaminacyjnymi, które wskazują, jakie treści, wiadomości i umiejętności wymagane są na egzaminie maturalnym.

CHEMIA

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z chemii na poziomie podstawowym składał się z trzydziestu zadań, spośród których 24 były zadaniami otwartymi, a 6 – zadaniami zamkniętymi typu prawda-fałsz lub na dobieranie; 4 zadania złożone były z dwóch podpunktów. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w trzech obszarach: wiadomości i rozumienia (16 zadań, za których rozwiązanie można było otrzymać łącznie 25 punktów), korzystania z informacji (8 zadań, za których rozwiązanie można było otrzymać łącznie 16 punktów) oraz tworzenia informacji (6 zadań, za których rozwiązanie można było otrzymać łącznie 9 punktów). Do większości zadań dołączony był materiał źródłowy w formie tekstu, tabeli, rysunku, wzorów chemicznych, schematu układu okresowego pierwiastków, schematu przemian chemicznych lub schematu przebiegu doświadczenia. Zadania występowały pojedynczo albo w wiązkach tematycznych skupionych wokół wspólnego materiału źródłowego. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**486**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	385
	z liceów profilowanych	7
	z techników	91
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	3
	ze szkół publicznych	480
	ze szkół niepublicznych	6
	ze szkół na wsi	19
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	157
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	238
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	72
	kobiety	328
	mężczyźni	158

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	1
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**1**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z chemii jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>16 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>120 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>132</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>11</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>199</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[21] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td></td><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>81</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[21] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

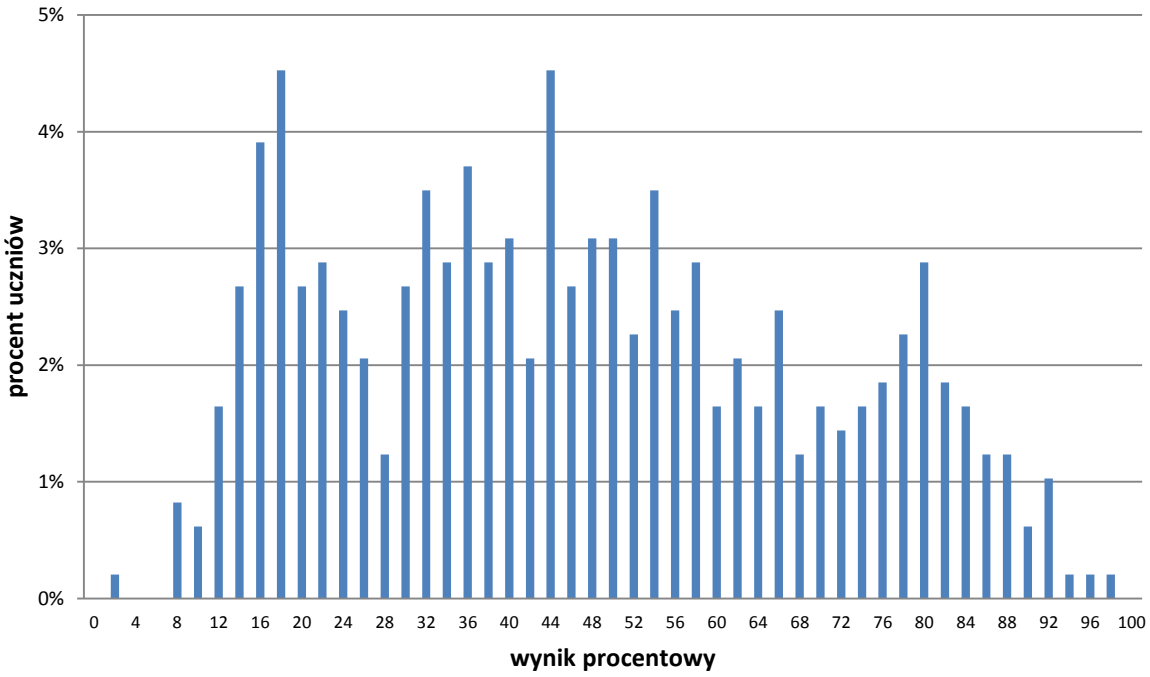

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
486	2	98	44	18	46	23

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie pojęć związanych z budową atomu i układem okresowym pierwiastków	40
2.	Wiadomości i rozumienie	Podanie typowych właściwości chemicznych wymienionych pierwiastków	53
3a	Wiadomości i rozumienie	Określenie na podstawie zapisu ${}^{A}_{Z}\mathrm{E}$ liczby cząstek elementarnych w atomie i jonie oraz składu jądra atomowego	56
3b	Wiadomości i rozumienie	Zapisanie konfiguracji elektronowej atomów pierwiastków o Z = 1÷20	56
4a	Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie prawa zachowania masy, prawa zachowania ładunku oraz zasady bilansu elektronowego do uzgodnienia równań reakcji zapisanych cząsteczkowo Zapisanie równań prostych reakcji utleniania-redukcji	59
4b	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie pojęć: utleniacz, reduktor	63
5.	Korzystanie z informacji	Odczytanie i interpretacja informacji z układu okresowego pierwiastków	80
6.	Wiadomości i rozumienie	Zapisanie równania reakcji chemicznej na podstawie słownego opisu przemiany	40
7.	Wiadomości i rozumienie	Zapisanie równania reakcji chemicznej na podstawie słownego opisu przemiany	27
8a	Tworzenie informacji	Zaprojektowanie doświadczenia ilustrującego różnice w aktywności metali	56
8b			24
9.	Tworzenie informacji	Analiza, interpretacja, porównanie danych zawartych w tablicach chemicznych i opracowaniach naukowych lub popularnonaukowych	56
10.	Wiadomości i rozumienie	Zapisanie wzorów elektronowych związków kowalencyjnych	45
11.	Korzystanie z informacji	Wykonanie obliczeń związanych ze stężeniem procentowym roztworu – obliczenie masy substancji	33
12.	Tworzenie informacji	Uogólnienie i sformułowanie wniosku	83
13.	Wiadomości i rozumienie	Opisanie typowych właściwości substancji chemicznych	86
14.	Wiadomości i rozumienie	Zapisanie równań reakcji ilustrujących metody otrzymywania kwasów	71
15.	Tworzenie informacji	Wyjaśnienie zależności przyczynowo-skutkowych zachodzących w zakresie podobieństw i różnic we właściwościach pierwiastków, zależności między budową substancji a jej właściwościami oraz przemian chemicznych	29
16.	Korzystanie z informacji	Wykonanie obliczeń chemicznych z zastosowaniem pojęć: mol, masa molowa	24
17a	Korzystanie z informacji	Zapisanie obserwacji wynikających z prezentowanych doświadczeń	30
17b	Wiadomości i rozumienie	Zapisanie równania reakcji chemicznej na podstawie graficznego opisu przemiany	50
18.	Wiadomości	Opisanie typowych właściwości chemicznych tlenków	51

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
	i rozumienie	najważniejszych pierwiastków, w tym zachowanie wobec wody Opisanie typowych właściwości wodorków niemetali, w tym zachowanie wobec wody	
19.	Wiadomości i rozumienie	Napisanie równań typowych reakcji otrzymywania soli	26
20.	Tworzenie informacji	Uogólnienie i sformułowanie wniosku	36
21.	Wiadomości i rozumienie	Narysowanie wzorów izomerów dla węglowodorów zawierających do 6 atomów węgla i wiązania różnej krotności	46
22.	Korzystanie z informacji	Uzupełnienie brakujących danych na podstawie informacji podanych w formie schematów procesów chemicznych	40
23.	Korzystanie z informacji	Wykonanie obliczeń chemicznych z zastosowaniem pojęć: mol, masa molowa i objętość molowa gazów	43
24.	Wiadomości i rozumienie	Posługiwanie się poprawną nomenklaturą jednofunkcyjnych pochodnych węglowodorów (estry)	32
25.	Korzystanie z informacji	Selekcja i analiza informacji podanych w formie schematów procesów chemicznych	23
26.	Wiadomości i rozumienie	Utworzenie wzorów tripeptydów powstających z podanych aminokwasów	18
27.	Wiadomości i rozumienie	Zapisanie równań reakcji, jakim ulegają pochodne wielofunkcyjne ze względu na posiadanie określonych grup funkcyjnych (najprostsze aminokwasy)	54
28.	Wiadomości i rozumienie	Opisanie typowych właściwości poszczególnych grup węglowodorów	72
29.	Korzystanie z informacji	Obliczenie stężenia molowego roztworu	41
30.	Tworzenie informacji	Sformułowanie wniosku o typie pochodnej na podstawie opisu wyników reakcji identyfikacyjnych	68

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z chemii na poziomie rozszerzonym składał się z trzydziestu dziewięciu zadań, spośród których 28 było zadaniami otwartymi, a 11 – zadaniami zamkniętymi typu prawda-fałsz lub na dobieranie; 4 zadania złożone były z dwóch podpunktów. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w trzech obszarach: wiadomości i rozumienia (15 zadań, za których rozwiązanie można było otrzymać łącznie 22 punkty), korzystania z informacji (14 zadań, za których rozwiązanie można było otrzymać łącznie 25 punktów) oraz tworzenia informacji (10 zadań, za których rozwiązanie można było otrzymać łącznie 13 punktów). Do wszystkich zadań dołączony był materiał źródłowy w formie tekstu, tabeli, rysunku, wykresu, wzorów chemicznych, schematu układu okresowego pierwiastków, schematu przemian chemicznych lub schematu przebiegu doświadczenia. Zadania występowały pojedynczo albo w wiązkach tematycznych skupionych wokół wspólnego materiału źródłowego. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 60 punktów.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**1 397**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	1 371
	z liceów profilowanych	0
	z techników	26
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół publicznych	1 333
	ze szkół niepublicznych	64
	ze szkół na wsi	9
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	226
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	703
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	459
	kobiety	1 084
	mężczyźni	313

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 6 osób − laureatów i finalistów Olimpiady Chemicznej.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z chemii jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>16 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>150 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>91</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>11</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>199</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[22] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>81</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[22] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

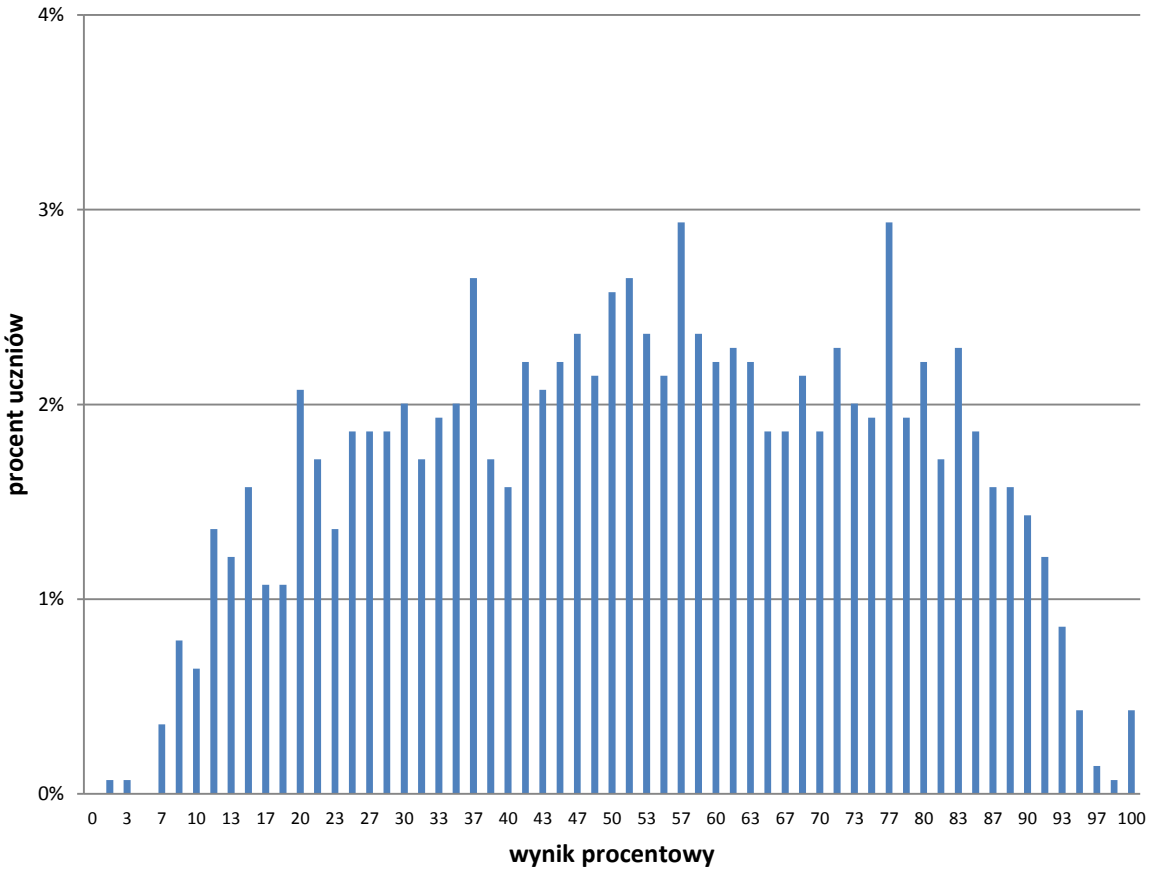

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
1397	2	100	53	57	53	23

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Korzystanie z informacji	Odczytanie i interpretacja informacji z układu okresowego pierwiastków	57
2.	Korzystanie z informacji	Odczytanie i interpretacja informacji z układu okresowego pierwiastków	54
3a	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie pojęć związanych z budową atomu i układem okresowym pierwiastków	5
3b			64
4.	Korzystanie z informacji	Obliczenie średniej masy atomowej pierwiastka na podstawie procentowego składu izotopowego	77
5.	Wiadomości i rozumienie	Zapisanie równań sztucznych reakcji jądrowych i przewidywanie ich produktów	77
6.	Wiadomości i rozumienie	Określenie pozostałych liczb kwantowych związanych z główną liczbą kwantową n = 1, 2, 3 i opisanie stanu elektronu w atomie za pomocą liczb kwantowych	76
7.	Wiadomości i rozumienie	Zapisanie równania reakcji chemicznej na podstawie słownego lub graficznego opisu przemiany	28
8.	Korzystanie z informacji	Obliczenie stężenia molowego roztworu	36
9.	Tworzenie informacji	Wyjaśnienie właściwości substancji wynikających ze struktury elektronowej drobin	37
10.	Tworzenie informacji	Uogólnienie i sformułowanie wniosku	43
11.	Korzystanie z informacji	Selekcja i analiza informacji podanych w formie tekstów o tematyce chemicznej	61
12.	Wiadomości i rozumienie	Zapisanie równań reakcji ilustrujących właściwości związków organicznych w zależności od rodzaju grupy funkcyjnej w cząsteczce	41
13.	Korzystanie z informacji	Zastosowanie prawa Hessa do obliczeń efektów energetycznych przemian	70
14.	Wiadomości i rozumienie	Posługiwanie się poprawną nomenklaturą najważniejszych dwufunkcyjnych pochodnych węglowodorów	69
15.	Wiadomości i rozumienie	Narysowanie wzorów izomerów różnego typu dla typowych wielofunkcyjnych pochodnych węglowodorów	79
16.	Tworzenie informacji	Analiza, interpretacja, porównanie danych zawartych w tablicach chemicznych i opracowaniach naukowych lub popularnonaukowych	42
17a	Wiadomości i rozumienie	Zakwalifikowanie przemian chemicznych ze względu na efekty energetyczne (reakcje egzo i endotermiczne)	56
17b	Wiadomości i rozumienie	Zapisanie równań reakcji ilustrujących zachowanie kwasów w typowych reakcjach z solami innych kwasów	61
18.	Korzystanie z informacji	Wykonanie obliczeń chemicznych z zastosowaniem pojęć: mol, masa molowa Obliczenie stężenia procentowego roztworu	38
19.	Wiadomości i rozumienie	Zapisanie równania reakcji chemicznej na podstawie słownego opisu przemiany	43

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
20.	Wiadomości i rozumienie	Zapisanie równań reakcji dysocjacji kwasów (z uwzględnieniem dysocjacji wielostopniowej)	62
21.	Tworzenie informacji	Uogólnienie i sformułowanie wniosku	56
22.	Tworzenie informacji	Uogólnienie i sformułowanie wniosku	48
23.	Wiadomości i rozumienie	Określenie na podstawie różnicy elektroujemności i liczby elektronów walencyjnych atomów łączących się pierwiastków rodzaju wiązania Określenie kształtu prostych cząsteczek związków nieorganicznych i organicznych, wskazanie, które z nich są polarne, a które są niepolarne	69
24.	Korzystanie z informacji	Zapisanie obserwacji wynikających z prezentowanych doświadczeń	44
25.	Wiadomości i rozumienie	Wskazanie utleniacza, reduktora, procesu utleniania i procesu redukcji	70
26.	Wiadomości i rozumienie	Zapisanie w formie równań procesów utlenienia i redukcji	40
27a	Korzystanie z informacji	Uzupełnienie brakujących danych na podstawie informacji podanych w formie tekstów o tematyce chemicznej	42
27b			52
28.	Korzystanie z informacji	Zastosowanie praw elektrolizy do obliczenia ilości produktów reakcji elektrodowych	43
29.	Korzystanie z informacji	Uzupełnienie brakujących danych na podstawie informacji podanych w formie schematów procesów chemicznych	61
30.	Tworzenie informacji	Uogólnienie i sformułowanie wniosku	64
31.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość i rozumienie pojęć: szybkość reakcji chemicznej, równanie kinetyczne	54
32.	Korzystanie z informacji	Obliczenie stężeń równowagowych reagentów	34
33.	Tworzenie informacji	Określenie, jak zmieni się położenie stanu równowagi reakcji chemicznej po zmianie stężenia dowolnego reagenta	54
34.	Korzystanie z informacji	Uzupełnienie brakujących danych na podstawie informacji podanych w formie schematów procesów chemicznych	62
35.	Wiadomości i rozumienie	Utworzenie wzorów tripeptydów powstających z podanych aminokwasów	46
36.	Korzystanie z informacji	Selekcja i analiza informacji podanych w formie tekstów o tematyce chemicznej i tablic	68
37a	Tworzenie informacji	Zaprojektowanie doświadczenia pozwalającego na identyfikację węglowodorów różnych typów na podstawie ich właściwości fizykochemicznych	66
37b			54
38.	Tworzenie informacji	Wybranie informacji, które są niezbędne do uzasadniania własnego poglądu	74
39.	Tworzenie informacji	Wyjaśnienie zależności przyczynowo-skutkowych w zakresie przemian chemicznych	39

Komentarz

Komentarz został opracowany na podstawie danych ogólnopolskich.

3. Analiza jakościowa zadań

Poziom podstawowy

W arkuszu na poziomie podstawowym większość zadań okazała się trudna, nieco mniej było zadań umiarkowanie trudnych, cztery zadania były łatwe, a jedno – bardzo trudne. Do łatwych zaliczyć można zadania 5., 12., 13. i 28., zaś do bardzo trudnych i trudnych zadania 1., 6., 7., 8b, 10., 11., 15., 16., 17., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 27. i 29.

Najłatwiejsze okazały się zadania 12. i 13., których poziom wykonania wyniósł 83%. Oba te zadania wchodziły w skład wiązki tematycznej poświęconej rozpuszczalności w wodzie dwóch gazów – tlenu i tlenku siarki(IV). Zadanie 12. sprawdzało umiejętność uogólniania i formułowania wniosków na podstawie analizy zamieszczonych w tabeli danych liczbowych, a zadanie 13. wymagało określenia odczynu wodnych roztworów wymienionych gazów. Wyniki egzaminu pokazują, że zdający bardzo dobrze opanowali te umiejętności, przy czym, o ile zadanie 12. wymagało jedynie odczytania i interpretacji danych przedstawionych w formie tabelarycznej, o tyle w rozwiązaniu zadania 13. należało już wykazać się znajomością właściwości chemicznych tlenu i tlenku siarki(IV).

Zadanie 5. (poziom wykonania: 82%) wymagało elementarnej umiejętności odczytania informacji z układu okresowego pierwiastków. Prawie co piąty zdający popełnił w jego rozwiązaniu błędy, które polegały głównie na zamianie numeru grupy i numeru okresu albo błędnym określeniu numeru okresu (w układzie okresowym, z którego można korzystać w czasie egzaminu, grupy są ponumerowane, a okresy – nie).

Ostatnim zaliczającym się do łatwych było zadanie 28. o poziomie wykonania 71%. Wymagało ono wybrania spośród trzech aminokwasów – o podanych w informacji do wiązki zadań wzorach – tego, który ulega reakcji nitrowania. Zdający musieli zatem wiedzieć, dla jakiej grupy węglowodorów reakcja ta jest charakterystyczna, a następnie odszukać we wzorach aminokwasów fragment pochodzący od węglowodoru należącego do tej grupy.

Zadaniem zdecydowanie najtrudniejszym w całym arkuszu okazało się zadanie 26. Poziom jego wykonania wyniósł zaledwie 16%. Wymagało ono nie tylko umiejętności zapisania wzoru tripeptydu utworzonego z aminokwasów o podanych wzorach, a więc umiejętności tworzenia wzorów peptydów, ale także wykorzystania zamieszczonej we wprowadzeniu do zadania informacji o tym, co oznacza podana w poleceniu sekwencja tego tripeptydu.

Kolejnym pod względem trudności okazało się zadanie 25. (poziom wykonania: 24%) – również z zakresu chemii organicznej. W zadaniu tym przedstawiony był schemat cyklu przemian, jakim ulega metanol i jego pochodne. Zadaniem zdającego było napisanie wzorów półstrukturalnych tych pochodnych. Musiał więc on, posługując się wiedzą o reakcjach typowych dla jednofunkcyjnych pochodnych alkanów, zidentyfikować produkty poszczególnych przemian.

Następne trudne zadania – o jednakowym poziomie wykonania równym 25% – wymagały zapisania równania reakcji w formie jonowej. Były to zadania 7., 8b oraz 19. W pierwszym z nich należało napisać równanie reakcji cyny z kwasem solnym, przy czym zdający dysponowali informacją o tym, że w reakcji tej powstaje chlorek cyny(II), w następnym – równanie reakcji wybranego metalu, czyli cynku, z roztworem chlorku cyny(II), a w ostatnim – równanie reakcji kwasu solnego z roztworem wodorotlenku wapnia. O trudności tych zadań zdecydowało wiele czynników, a jednym z nich jest

potwierdzający się co roku fakt, że wielu zdających nie rozumie jonowego zapisu równań reakcji. Temu problemowi poświęcona będzie następna część niniejszego opracowania.

Wśród zadań o najniższym poziomie wykonania znalazło się jedno rachunkowe – zadanie 16. (poziom wykonania: 26%). Należało w nim wykorzystać dane o rozpuszczalności tlenku siarki(IV) w wodzie we wskazanej temperaturze, a także wykazać się znajomością pojęcia mola i masy molowej oraz umiejętnością wyciągnięcia wniosku na podstawie porównania otrzymanego wyniku obliczeń z informacją o rozpuszczalności.

Poziom rozszerzony

W arkuszu na poziomie rozszerzonym większość zadań okazała się umiarkowanie trudna i trudna, jedno – bardzo trudne, a pięć zadań było łatwych. Do łatwych zaliczyć można zadanie 4., 5., 6., 15. i 38., zaś bardzo trudne było zadanie 3a. Niski poziom wykonania osiągnęli zdający także w zadaniu 7. i 32.

Najłatwiejsze okazało się zadanie 15., którego poziom wykonania wyniósł 77%. Zadanie to wymagało napisania półstrukturalnego wzoru trikarboksylowego hydroksykwasu, którego budowa była opisana w informacji do wiązki zadań.

Zadania 4., 5. i 6 dotyczyły galu, ale sprawdzały różne umiejętności. W zadaniu 4. należało obliczyć masę atomową galu, znając skład izotopowy naturalnych izotopów tego pierwiastka. Zadanie rozwiązały bezbłędnie trzy czwarte zdających, a niepoprawne odpowiedzi wynikały najczęściej z błędów obliczeniowych, podawania wyniku z inną niż określona w poleceniu dokładnością, niektórzy zdający podawali wynik w gramach na mol zamiast w unitach albo w ogóle pomijali jednostkę. Zadanie 5. – o takim samym poziomie wykonania równym 75% – polegało na uzupełnieniu schematu równania sztucznej przemiany jądrowej, która była opisana we wprowadzeniu do zadania. Błędy zdających polegały na niewłaściwej identyfikacji cząstek subatomowych biorących udział w przemianie lub powstających w jej wyniku. W zadaniu 6. (poziom wykonania: 73%) należało określić typ podpowłoki, do której należy niesparowany elektron atomu galu w stanie podstawowym, oraz wskazać wartości głównej i pobocznej liczby kwantowej opisujących stan tego elektronu. Najwięcej trudności sprawiło określenie wartości pobocznej liczby kwantowej.

Ostatnim zadaniem, które okazało się łatwe, było zadanie 38. (poziom wykonania: 71%) wymagające wskazania przyczyny różnicy wartości punktu izoelektrycznego pI dwóch aminokwasów: kwasu asparaginowego i lizyny. W informacji do wiązki zadań umieszczono wyjaśnienie, czym jest punkt izoelektryczny, oraz wzory czterech aminokwasów, w tym lizyny i kwasu asparaginowego. Większość zdających zauważyła, że przyczyną różnicy pI obu aminokwasów jest różna liczba grup funkcyjnych o charakterze kwasowym i zasadowym, ale nie wszyscy umieli nazwać je poprawnie (grupę aminową nazywano grupą amonową). Nieliczni zdający próbowali wyjaśnić różnicę wartości pI różną budową węglowodorowego szkieletu cząsteczek porównywanych aminokwasów.

Zdecydowanie najtrudniejsze w arkuszu na poziomie rozszerzonym okazało się zadanie 3a. Jego poziom wykonania wyniósł 6%. W zadaniu tym przedstawiony był wykres zależności od liczby atomowej Z pierwiastka pewnej wielkości fizycznej, którą zdający mieli zidentyfikować, podając jej nazwę oraz jednostkę, w jakiej jest wyrażana. W opisie wykresu podkreślone było, że jest to wielkość makroskopowa. Tymczasem większość zdających wskazywała – błędnie – na wyrażaną w unitach masę atomową, która jest wielkością mikroskopową.

Łatwiejsze było zadanie 7. (poziom wykonania: 21%), w którym należało napisać w formie jonowej równania dwóch reakcji z udziałem galu. Reakcje te były opisane we wprowadzeniu do zadania, ponadto przedstawiony był schemat ich przebiegu, w którym podano między innymi wzory jonów kompleksowych galu powstających w wyniku tych reakcji. Najczęstszym błędem w zapisie równania reakcji galu z mocnym kwasem było pominięcie wody jako reagenta tej reakcji, ponieważ schemat tej

przemiany uwzględniał powstawanie uwodnionych kationów galu(III). W przypadku reakcji galu z mocną zasadą najczęściej pomijano fakt, że jednym z jej produktów jest wodór.

Zadanie 32. (poziom wykonania: 33%) wymagało obliczenia liczby moli jednego z reagentów w stanie równowagi reakcji estryfikacji, gdy dana jest wartość stałej równowagi tej reakcji oraz początkowe liczby moli jej substratów. Najczęstszym błędem było pominięcie stężenia wody w wyrażeniu na stałą równowagi, co skutkowało sformułowaniem błędnego równania będącego podstawą obliczenia szukanej liczby moli, lub pominięcie ostatniego etapu rozwiązania i uznanie obliczonej z wyrażenia na stałą równowagi liczby moli kwasu etanowego, który przereagował, za równą liczbie moli tego kwasu pozostałą w mieszaninie reakcyjnej po ustaleniu się stanu równowagi.

4. Problem „pod lupą”

Poziom podstawowy: Reakcje jonowe i jonowy zapis równania reakcji

Zadania sprawdzające wiadomości i umiejętności związane z reakcjami jonowymi, szczególnie jonowy zapis równania reakcji, sprawiają trudność licznej grupie zdających. W tym roku arkusz na poziomie podstawowym zawierał cztery zadania wymagające napisania równania reakcji w formie jonowej. Trzy spośród nich (7., 8b i 19.) okazały się zadaniami trudnymi o jednakowym poziomie wykonania równym 25%. Zadania 7. i 8b wchodziły w skład jednej wiązki tematycznej.

W rozwiązaniach zadania 7. uderza to, że wielu zdających nie odróżnia zapisów: *Sn* i Sn^{2+}, H^+ i H_2, pojawiają się nawet takie błędne formy, jak H_2^+. W konsekwencji przedstawione przez zdających równania reakcji nie spełniają ani prawa zachowania masy, ani prawa zachowania ładunku. Poniżej przedstawiono przykłady błędów popełnionych w tym zadaniu.

Przykład 1.

Napisz w formie jonowej równanie reakcji cyny z kwasem solnym.

$Sn^{4+} + 2H^+ + Cl^- \rightarrow Sn^{4+}2Cl^- + H_2$

Przykład 2.

$Sn^{2+} + 2HCl \Rightarrow SnCl_2 + 2H^+$

Przykład 3.

$Sn^{2+} + 2H^+ + 2Cl^- \longrightarrow Sn^{2+} + 2Cl^- + H_2$

W przypadku zadania 8. zwraca uwagę duża dysproporcja poziomu wykonania części a) – 59% i części b) – 25%, co pokazuje, że mniej niż połowa zdających, którzy poprawnie rozwiązali pierwszą część zadania, czyli wybrali odpowiedni metal i poprawnie zapisali jego symbol, umiało napisać równanie reakcji tego metalu z roztworem soli cyny(II). Ilustracje tego problemu zamieszczono poniżej.

Przykład 1.

a) Wskaż metal (cynk Zn albo miedź Cu), z którego wykonaną blaszkę należy zanurzyć w wodnym roztworze chlorku cyny(II), aby wydzieliła się cyna metaliczna. Uzupełnij schemat doświadczenia, wpisując symbol wybranego metalu.

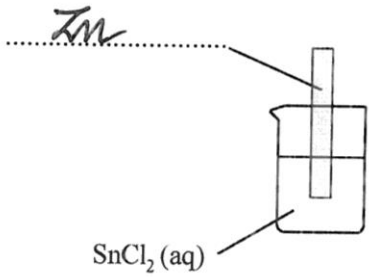

b) Napisz <u>w formie jonowej</u> równanie reakcji chemicznej, która zachodzi w czasie doświadczenia.

$Zn^{2+} + Sn^{2+} + 2Cl^- \longrightarrow Zn^{2+} + 2Cl^- + Sn^{2+}$

Przykład 2.

a) Wskaż metal (cynk Zn albo miedź Cu), z którego wykonaną blaszkę należy zanurzyć w wodnym roztworze chlorku cyny(II), aby wydzieliła się cyna metaliczna. Uzupełnij schemat doświadczenia, wpisując symbol wybranego metalu.

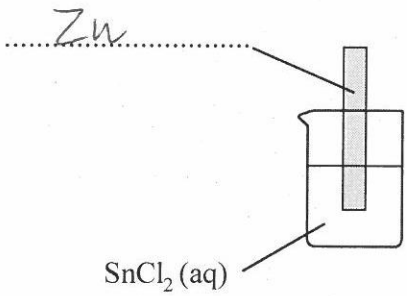

b) Napisz <u>w formie jonowej</u> równanie reakcji chemicznej, która zachodzi w czasie doświadczenia.

$Sn^{4+} + 2Cl^- + 2Zn^{2+} \Rightarrow Sn^{4+} + 2Zn^{2+} + Cl_2$

Podobnie jak w zadaniu 7., błędy popełnione w zadaniu 8b prowadziły do zapisu, w którym masa i ładunek nie były zbilansowane.

Zadanie 19. również stanowiło element wiązki tematycznej. Porównanie poziomów wykonania zadań 18. i 19. pokazuje, że grupa zdających, którzy umieli poprawnie określić odczyn otrzymanych roztworów (poziom wykonania: 51%) jest znacznie liczniejsza od tej, którą stanowiły osoby

poprawnie piszące równanie reakcji zachodzącej po zmieszaniu wybranych roztworów (poziom wykonania 25%). Można przypuszczać, że zdający nie skojarzyli faktu mieszania roztworu o odczynie kwasowym z roztworem o odczynie zasadowym, a więc że po ich zmieszaniu zachodzi reakcja zobojętniania, która powinna być dobrze znana. Tymczasem błędy, jakie popełnili, pisząc równanie tej reakcji, wskazują, że wielu z nich nie rozumie, na czym ta reakcja polega. Niektóre błędne odpowiedzi sugerowały nawet, że w wyniku reakcji wytrąca się osad chlorku wapnia:

albo wydziela się chlorowodór lub chlor:

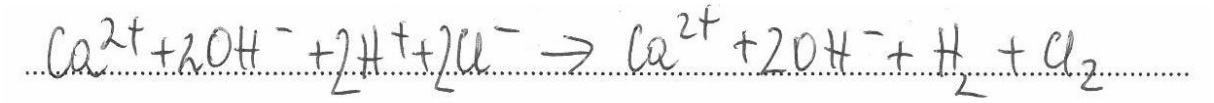

Analiza błędów popełnionych przez zdających w powyżej wymienionych zadaniach prowadzi do wniosku, że osoby decydujące się na zdawanie egzaminu maturalnego z chemii na poziomie podstawowym mają problemy:

1) ze zrozumieniem podstawowych pojęć chemicznych oraz chemicznej symboliki: szczególną trudność sprawia im odróżnienie współczynników stechiometrycznych określających liczbę cząstek (atomów, cząsteczek, jonów) od współczynników określających liczbę atomów w cząsteczce oraz rozumienie zapisów określających ładunek jonu

2) ze zrozumieniem, na czym polegają reakcje jonowe: zdający nie dostrzegają tego, że w reakcjach jonowych stan pewnych cząstek (atomów, cząsteczek, jonów) ulega zmianie, np. kationy i aniony łączą się w cząsteczki albo tworzą kryształy, które nie rozpuszczają się w wodzie, a jonowy zapis równań takich reakcji ma na celu zmiany te zilustrować.

Opisane problemy to zagadnienia poruszane na początku nauki chemii – w gimnazjum. Jeżeli na tym etapie edukacji uczeń ich nie zrozumiał, będzie miał problemy ze zrozumieniem wielu zjawisk zachodzących w przyrodzie, a równań reakcji jonowych będzie musiał uczyć się na pamięć. Tak więc nauka chemii – zamiast pomagać w rozumieniu przyrody i rozwijaniu samodzielnego myślenia – stanie się zbiorem niezrozumiałych faktów, które można jedynie zapamiętać.

Poziom rozszerzony

Rozumienie sensu stosowanych wielkości fizycznych; wyjaśnianie zależności między budową substancji a jej właściwościami i formułowanie wypowiedzi słownych

Najniższy poziom wykonania odnotowano w przypadku zadania 3a. Większość błędnych odpowiedzi polegała na wskazaniu masy atomowej wyrażanej w unitach, która jest wielkością mikroskopową. Kolejnym bardzo częstym błędem była odpowiedź:

Na poniższym wykresie przedstawiono zależność pewnej makroskopowej wielkości charakteryzującej pierwiastki chemiczne w funkcji ich liczby atomowej *Z*.

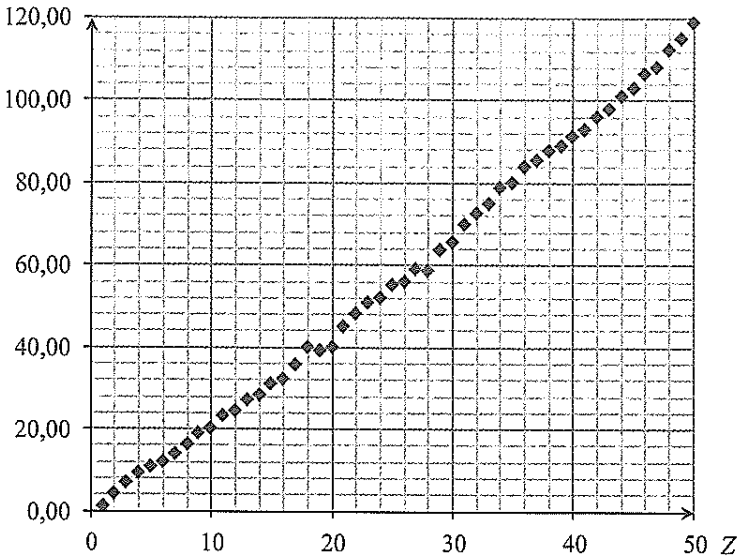

a) Opisz oś pionową wykresu, podając nazwę tej wielkości oraz jednostkę, w jakiej jest ona wyrażana.

Opis osi pionowej: ...A- liczba masowa [u]...

Ten błąd jest niepokojący, ponieważ liczba masowa charakteryzuje izotop pierwiastka (większość pierwiastków występuje w przyrodzie w postaci więcej niż jednego izotopu, a więc nie można im przypisać jednej wartości liczby masowej), ponadto jest to wielkość niemianowana. Pojawiały się także inne błędne odpowiedzi, takie jak: *liczba masowa A wyrażana w g/mol* lub *w gramach, liczba masowa* bez jednostki, *masa atomowa [A], masa atomowa [g/mol], masa atomowa [g], liczba masowa [g/dm^3], energia jonizacji [eV], liczba protonów w jądrze* bez jednostki, *masa pierwiastka [g/mol], średnia masa atomowa [g], powinowactwo elektronowe [eV], promień atomowy [pm], V [dm^3]*.

Problemem dla zdających były również zadania wymagające wyjaśnienia różnego rodzaju zależności. Przykładem zadania badającego umiejętność wyjaśniania właściwości substancji wynikających ze struktury elektronowej drobin było zadanie 9. Poziom wykonania tego zadania wyniósł 38%, co kwalifikuje je do zadań trudnych. Polecenie wymagało narysowania wzoru elektronowego cząsteczki kwasu ortoborowego oraz sformułowania wyjaśnienia, dlaczego kwas ten jest akceptorem jonów wodorotlenkowych. W informacji do wiązki zadań opisano zachowanie kwasu ortoborowego w roztworach wodnych zilustrowane równaniem reakcji.

Większość zdających poprawnie narysowała wzór elektronowy cząsteczki kwasu ortoborowego, jednak część z nich popełniła błędy, starając się udowodnić, że atom boru w cząsteczce kwasu ortoborowego osiąga trwałą konfigurację oktetu elektronowego, i zaznaczając istnienie wolnej pary elektronowej w powłoce walencyjnej boru. Konsekwencją tego błędu było wyjaśnienie zdolności

przyłączania jonów wodorotlenkowych przez kwas borowy istnieniem tej pary elektronowej. Takie błędne rozwiązanie przedstawiono poniżej.

Wzór:

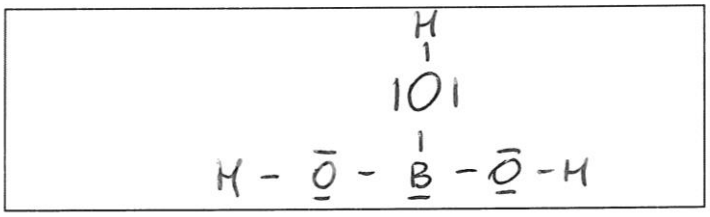

Wyjaśnienie:

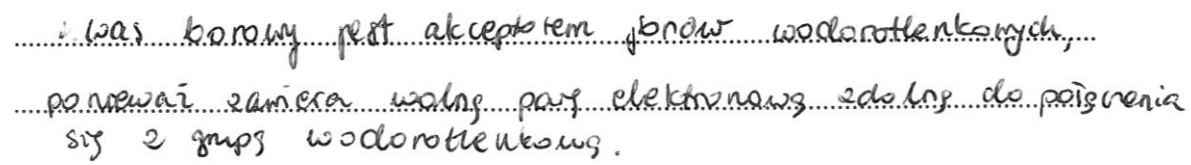

Również ci zdający, którzy poradzili sobie z pierwszą częścią zadania, a więc poprawnie narysowali wzór elektronowy cząsteczki kwasu ortoborowego, często błędnie formułowali wyjaśnienie. Wielu z nich podawało odpowiedź: *Bor ma 6 elektronów*, która jest stwierdzeniem faktu wynikającego ze wzoru, lecz nie stanowi wyjaśnienia. Pojawiały się również takie błędne odpowiedzi:

Wzór:

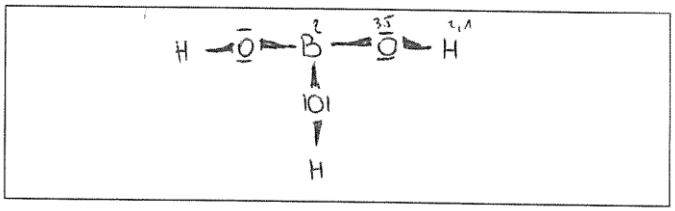

Wyjaśnienie:

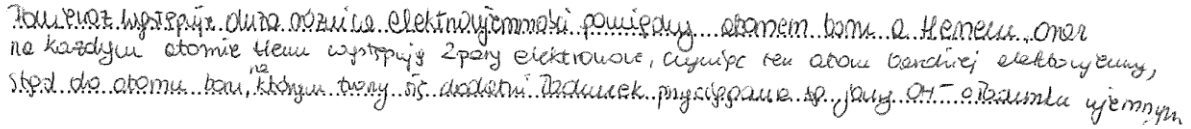

Formułując tego typu wyjaśnienia, zdający skupiali się na specyfice wiązań kowalencyjnych spolaryzowanych występujących między atomami w cząsteczce kwasu, nie zauważając deficytu elektronów atomu boru.

Liczne błędy zdających wynikały też z braku precyzji. Sformułowania: *Ponieważ nie uzyskuje oktetu elektronowego; Ponieważ do oktetu brakuje mu dwóch elektronów* sugerują, że cała cząsteczka kwasu ortoborowego nie uzyskuje oktetu elektronowego, a nie atom boru wchodzący w jej skład. Rozpatrywanie osiągania trwałej konfiguracji oktetu w odniesieniu do całej cząsteczki nie ma jednak sensu fizycznego, jest więc błędem merytorycznym.

Innym przykładem błędnej odpowiedzi jest: *Kwas borowy jest akceptorem jonów wodorotlenkowych, ponieważ bor może się połączyć wiązaniem koordynacyjnym z grupą –OH (bor może być akceptorem elektronów (par elektronów), może przyjąć elektrony: ma tylko 1 niesparowany i chętnie je przyjmie).* W takiej odpowiedzi zdający nie uwzględnili faktu, że w cząsteczce kwasu ortoborowego atom boru już nie ma niesparowanych elektronów, ponieważ każdy z jego trzech elektronów walencyjnych tworzy wiązanie z atomem tlenu.

Można przypuszczać, że różnorodność popełnionych błędów wynika z różnych przyczyn. Jedną z nich – szczególnie zwracającą uwagę – jest niekorzystanie z układu okresowego pierwiastków w celu odczytania podstawowych informacji o budowie atomu pierwiastka. Znajomość właściwości boru nie jest wymagana od zdających egzamin maturalny z chemii na poziomie rozszerzonym. Jednak do

poprawnego ułożenia wzoru elektronowego cząsteczki kwasu ortoborowego nie są potrzebne żadne inne informacje oprócz tych, które zostały przedstawione we wprowadzeniu do wiązki zadań, oraz tych, które wynikają z położenia boru w układzie okresowym – absolwenci szkół ponadgimnazjalnych nie powinni mieć problemu z określeniem liczby elektronów walencyjnych boru, jednak wielu zdających przyjęło, że ma on tych elektronów pięć, a nie trzy.

Jak się wydaje, drugą przyczyną błędów jest fakt, że w nauczaniu i uczeniu się chemii zbyt małą wagę przywiązuje się do ćwiczenia posługiwania się precyzyjnym językiem chemicznym, wykazywania się umiejętnością argumentowania, wyjaśniania, uzasadniania, dokonywania uogólnień i wyciągania wniosków. Kształcenie umiejętności formułowania trafnych, poprawnych merytorycznie, precyzyjnych, spójnych logicznie i krótkich, ale wyczerpujących odpowiedzi nie jest łatwe w czasach, w których komunikujemy się za pośrednictwem lakonicznych komunikatów, sms-ów, skrótów i obrazków. Jednak język naukowy rządzi się prawami innymi niż język potoczny: wymaga precyzji oraz poprawnego posługiwania się pojęciami, wymaga umiejętności powiązania skutku z przyczyną, logicznego uzasadnienia, wyjaśnienia, sformułowania logicznie uporządkowanej odpowiedzi, ponieważ brak precyzji wypowiedzi jest odzwierciedleniem braku precyzji w rozumowaniu.

Zadania obliczeniowe

Podobnie jak w latach ubiegłych zadaniami, których rozwiązanie sprawiało trudności zdającym, były zadania obliczeniowe. Arkusz egzaminacyjny na poziomie rozszerzonym zawierał pięć zadań wymagających rozwiązania problemu obliczeniowego. Tylko jedno spośród nich – zadanie 13., w którym należało obliczyć standardową molową entalpię reakcji uwodornienia etenu, osiągnęło poziom wykonania równy 67%, co kwalifikuje je do zadań umiarkowanie trudnych. Cztery pozostałe zadania obliczeniowe: 8., 18., 28. i 32. okazały się dla zdających trudne.

Najtrudniejszym zadaniem obliczeniowym w arkuszu na poziomie rozszerzonym było zadanie 32. (poziom wykonania: 33%). Rozwiązanie zadania było wieloetapowe: aby dojść do wyniku końcowego, należało pokonać następujące etapy: 1) sporządzenie tabeli bilansu materiałowego reagentów (lub opisanie w inny sposób zależności pomiędzy reagentami), 2) zapisanie wyrażenia na stałą równowagi reakcji estryfikacji, 3) rozwiązanie równania kwadratowego, 4) zauważenie, że sens fizyczny ma tylko jeden z otrzymanych pierwiastków x = 2/3 mola, gdyż drugi przyjmuje wartość równą 2 mole, co oznaczałoby, że ubytek substratów jest większy od ich początkowej ilości użytej do reakcji, 5) obliczenie liczby moli kwasu pozostałej w mieszaninie po ustaleniu się stanu równowagi, odejmując od początkowej wartości liczby moli kwasu liczbę moli, która przereagowała.

Najczęstszym błędem popełnianym przez zdających było pominięcie stężenia wody w wyrażeniu na stałą równowagi reakcji estryfikacji:

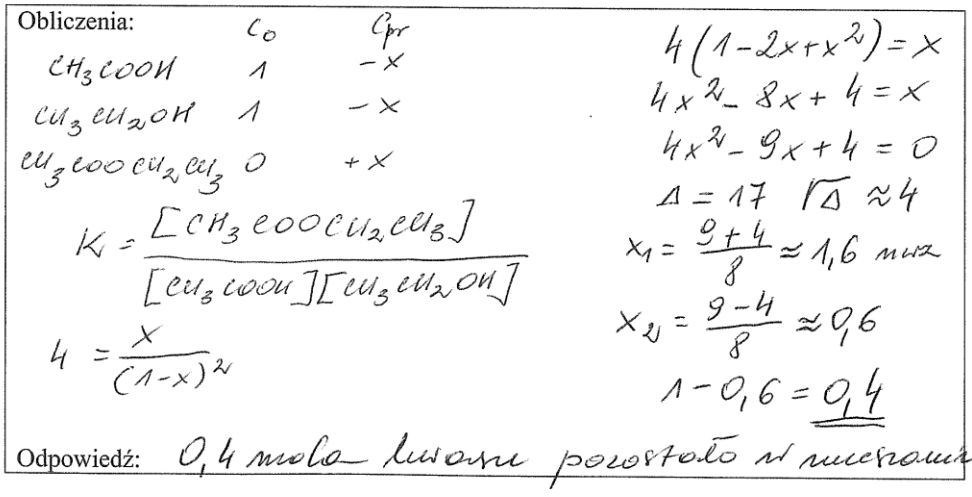

lub pominięcie ostatniego etapu rozwiązania zadania i założenie, że obliczona z wyrażenia na stałą równowagi liczba moli kwasu etanowego jest równa liczbie moli tego kwasu pozostałą w mieszaninie reakcyjnej po ustaleniu się stanu równowagi:

Przykład 1.

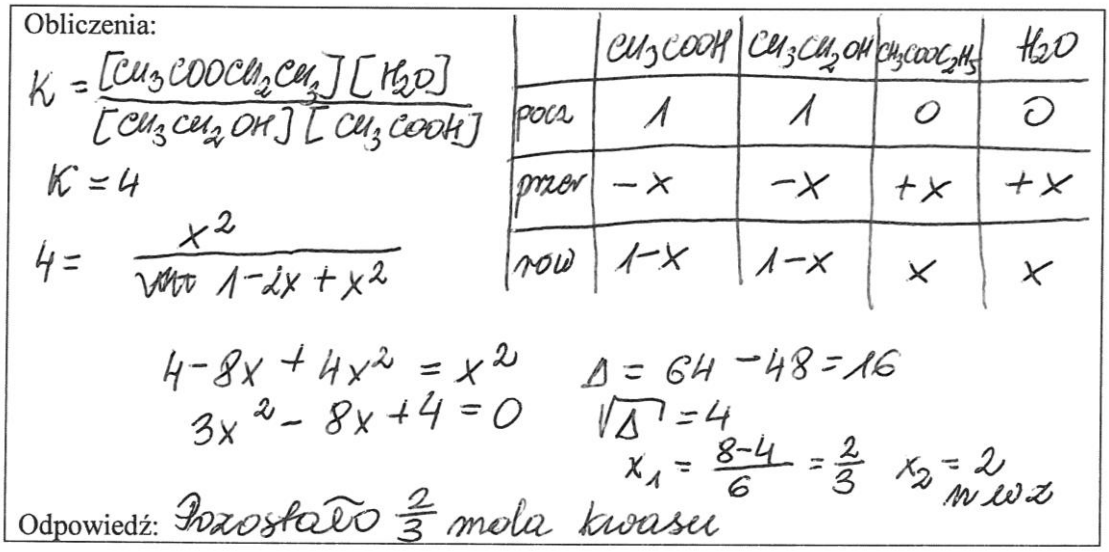

Przykład 2.

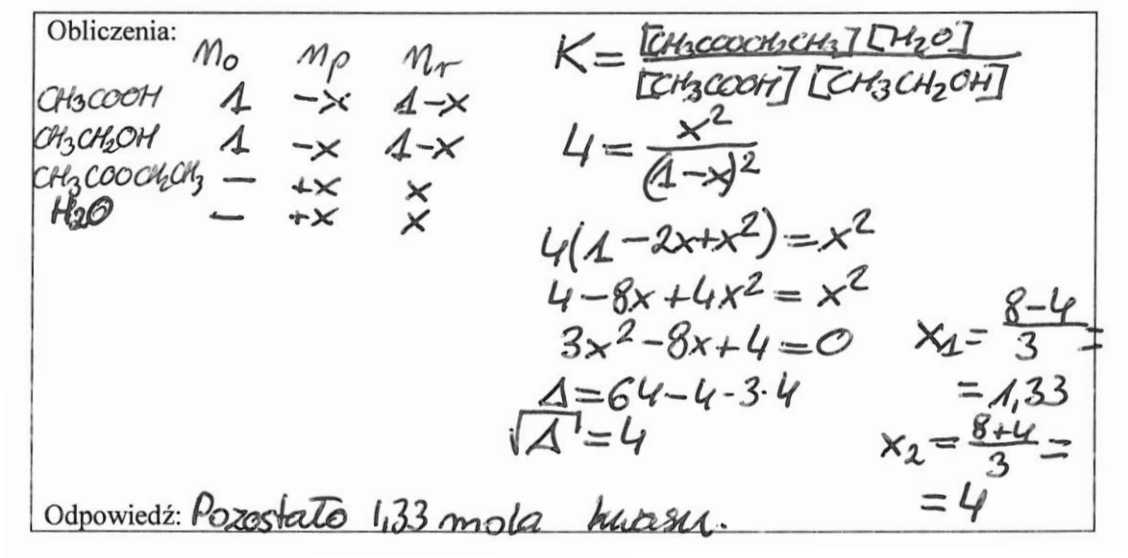

Analizując rozwiązanie przedstawione w przykładzie 2., można zauważyć, że zdający nie tylko pominął ostatni etap obliczenia, ale również popełnił błąd rachunkowy. W konsekwencji obliczona liczba moli kwasu w stanie równowagi *x=1,33* okazała się większa niż liczba moli kwasu użytego do reakcji. Bardzo często zdarzało się, że zdający nie oceniali realności otrzymanego wyniku liczbowego.

Trzy pozostałe zadania obliczeniowe w arkuszu egzaminacyjnym dla poziomu rozszerzonego (8., 18., 28.) okazały się zadaniami trudnymi o zbliżonym poziomie wykonania równym 35% (zadanie 8.) oraz 36% (zadanie 18. i 28.). Najczęściej popełnianymi błędami było nieuwzględnienie zależności stechiometrycznych reakcji, mylenie ilości pozostałego i zużytego substratu, założenie, że stechiometryczny stosunek molowy reagentów jest równy stosunkowi ich mas.

Rozwiązania wszystkich zadań obliczeniowych pokazują brak umiejętności matematycznych wielu maturzystów. Zdający nie mają nawyku precyzyjnego i poprawnego zapisywania wykonywanych przekształceń, często pomijają jednostki wielkości mianowanych lub przyjmują błędne jednostki,

popełniają błędy w przeliczaniu jednostek, nie stosują matematycznych reguł zaokrągleń wyników liczbowych. Brak staranności i precyzji w zapisie toku rozumowania objawia się również podawaniem wyniku z inną niż określona w poleceniu dokładnością. Istotny wpływ na wynik egzaminu ma uważne czytanie informacji wprowadzających i poleceń do zadań oraz analiza ich treści.

5. Wnioski i rekomendacje

Analiza wyników tegorocznego egzaminu maturalnego z chemii pozwala stwierdzić, że – podobnie jak w latach ubiegłych – trudność zadania egzaminacyjnego zależy przede wszystkim od tego, jak bardzo jest ono złożone i nietypowe, a w mniejszym stopniu zależy od jego tematyki czy badanej umiejętności. Zadania wymagające pokonania kilku etapów rozwiązania lub wykorzystania i skojarzenia kilku elementów rokrocznie sprawiają zdającym duże trudności. Najtrudniejsze okazują się zadania, do których rozwiązania niezbędne jest dogłębne zrozumienie analizowanych zjawisk i procesów, odejście od prostego przetwarzania informacji lub wykroczenie poza wyćwiczony w trakcie nauki schemat postępowania. Do zadań łatwych należą na ogół te, które są typowe i mało skomplikowane.

Poziom podstawowy

Tegoroczne wyniki egzaminu pokazują, że zdający na ogół dobrze lub bardzo dobrze radzą sobie z wykorzystaniem informacji. Umieją odczytywać i przetwarzać informacje zaprezentowane w formie tekstu, tabeli, rysunku, wzorów chemicznych lub różnego rodzaju schematów.

Trudności sprawiają zadania, w których zdający powinni wykazać się znajomością i rozumieniem praw, pojęć i zjawisk chemicznych oraz umiejętnością zapisywania równań reakcji i wykonywania obliczeń chemicznych. Niepokoi to, że wiele z tych trudności związanych jest z podstawami chemii, można więc przypuszczać, że zrodziły się one w trakcie nauki w gimnazjum, a dalsza edukacja im nie zaradziła. Wydaje się więc zasadne zwrócenie uwagi – już w gimnazjum i na początku nauki chemii w szkole ponadgimnazjalnej – czy uczniowie rozumieją terminologię i symbolikę chemiczną, którą posługują się na lekcjach chemii. Istotne jest, aby uczniowie nie tylko odtwarzali zapamiętane wiadomości, ale rozumieli sens stosowanych pojęć oraz znaczenie używanych symboli.

Ważne jest, aby w procesie kształcenia zwracać uwagę na umiejętność analizy informacji wprowadzających i poleceń zamieszczonych w zadaniach, na przykład poprzez pracę na lekcjach z chemicznymi tekstami źródłowymi.

Ponadto – tak jak w latach ubiegłych – zadania z zakresu chemii organicznej sprawiają zdającym więcej trudności niż zadania z chemii ogólnej i nieorganicznej. Można przypuszczać, że jest to spowodowane brakiem czasu na utrwalenie wiadomości i umiejętności z tego zakresu, ponieważ w większości programów nauczania ich kształcenie zaplanowane jest w etapie końcowym.

Warto więc zwrócić uwagę na to, czy uczniowie wybierający chemię jako przedmiot egzaminacyjny, otrzymują w szkole wystarczającą pomoc w przygotowaniu się do tego egzaminu.

Poziom rozszerzony

Egzaminatorzy oceniający arkusze egzaminacyjne na poziomie rozszerzonym mieli okazję zapoznać się z wieloma pracami bardzo dobrymi, a nawet wybitnymi.

Podobnie jak w przypadku egzaminu na poziomie podstawowym, zdający egzamin na poziomie rozszerzonym wykazują się na ogół dobrą lub bardzo dobrą umiejętnością korzystania z informacji. Umieją odczytywać i przetwarzać informacje zaprezentowane w różnej formie.

Do najczęstszych przyczyn błędów – tak jak w ubiegłych latach – można zaliczyć niewystarczająco wnikliwą analizę treści zadań oraz automatyzm w ich rozwiązywaniu (dotyczy to szczególnie problemów obliczeniowych), pobieżne czytanie informacji i poleceń, formułowanie odpowiedzi

niespełniających wymagań określonych w poleceniu, np. użycie wzorów sumarycznych zamiast półstrukturalnych bądź grupowych związków organicznych.

Na negatywną ocenę wielu odpowiedzi wpływ miał często brak staranności i precyzji przy zapisie rozwiązania problemu, a także nieumiejętność konstruowania krótkiej i logicznej odpowiedzi, stosowanie zbyt dużych uogólnień i „skrótów myślowych", niewłaściwe posługiwanie się terminologią chemiczną, formułowanie odpowiedzi niejasnych, niezrozumiałych lub zawierających elementy poprawne i błędne, popełnianie błędów językowych, które prowadzą do błędów merytorycznych. W przypadku niektórych zadań widoczna była trudność w posługiwaniu się całością zdobytej wiedzy chemicznej, np. łączenie wiadomości z różnych działów tematycznych chemii.

Różnorodność popełnionych błędów wynika nie tylko z braku wiedzy, jest też efektem braku ćwiczeń podczas realizacji procesu edukacyjnego: stosowania małej liczby zadań wymagających posługiwania się precyzyjnym językiem chemicznym, wykazywania się umiejętnością argumentowania, wyjaśniania lub uzasadniania oraz dokonywania uogólnień i formułowania wniosków.

W trakcie nauki warto więc poświęcić czas na ćwiczenie umiejętności formułowania wypowiedzi słownych, dobierania argumentów, dostrzegania zależności przyczynowo-skutkowych. Ważną umiejętnością jest także biegłe posługiwanie się językiem symboli, wzorów i równań chemicznych oraz językiem wyrażeń matematycznych. Najważniejsze jest jednak ciągłe dbanie o to, aby uczniowie rozumieli sens formułowanych stwierdzeń, wielkości i pojęć, którymi się posługują, oraz umieli ocenić poprawność własnych sądów.

FIZYKA Z ASTRONOMIĄ

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z fizyki i astronomii na poziomie podstawowym składał się z 10 zadań zamkniętych wielokrotnego wyboru oraz 11 zadań otwartych. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności określone w standardach wymagań dla poziomu podstawowego, m.in. rozumienie podstawowych pojęć i zależności fizycznych, opisywanie i analizowanie zjawisk fizycznych, obliczanie wielkości fizycznych, odczytywanie i analizowanie informacji zawartej w tekście lub na wykresie, rysowanie wykresów, budowanie prostych modeli fizycznych, planowanie doświadczeń oraz analizowanie przedstawionych wyników doświadczenia.

Podczas rozwiązywania zadań zdający mogli korzystać z karty wybranych wzorów i stałych fizycznych.

Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (10 punktów za zadania zamknięte oraz 40 punktów za zadania otwarte).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym*

Liczba zdających		**798**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	522
	z liceów profilowanych	1
	z techników	275
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół publicznych	785
	ze szkół niepublicznych	13
	ze szkół na wsi	25
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	214
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	449
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	110
	kobiety	168
	mężczyźni	630

* Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	1
	niesłyszący	0
	Ogółem	**1**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z fizyki i astronomii jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>8 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>120 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>145</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>8</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>175</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[23] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="3">w przypadku:</td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§107)</td><td>5</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[23] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

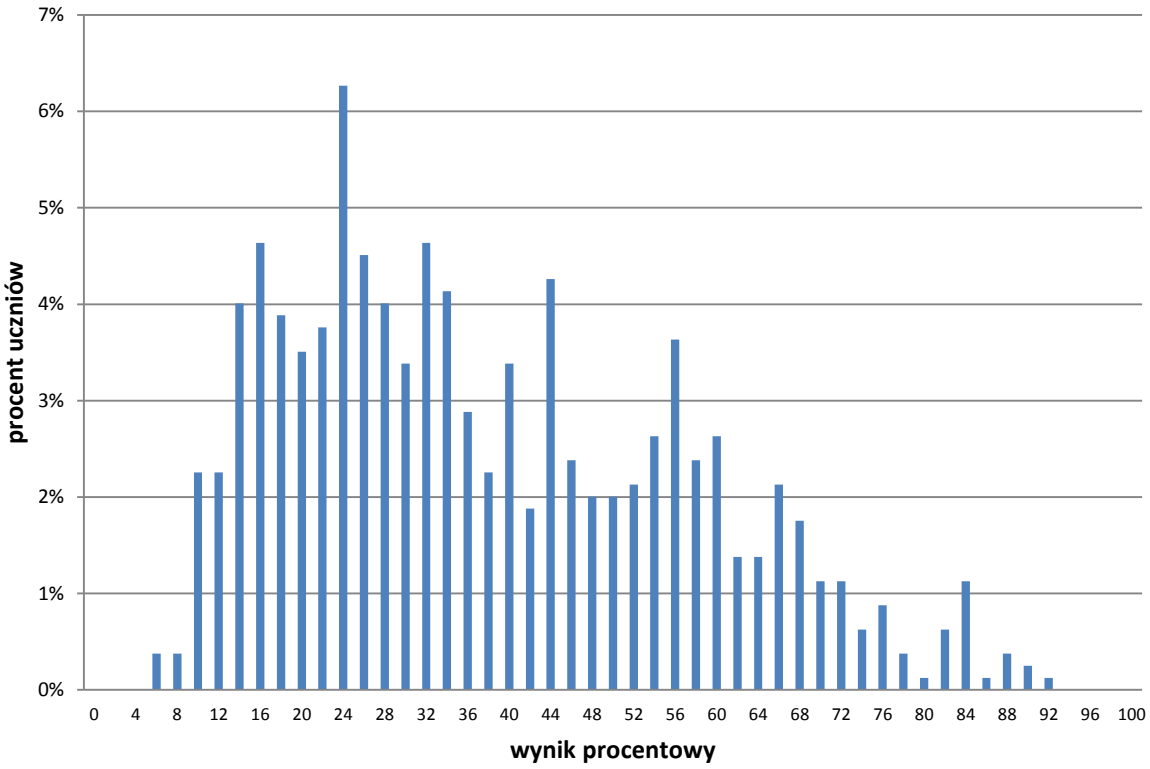

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne*

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
798	6	92	34	24	38	19

* Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Wiadomości i rozumienie	Obliczanie prędkości względnej	64
2.	Korzystanie z informacji	Obliczanie wielkości fizycznych z wykorzystaniem znanych zależności	81
3.	Korzystanie z informacji	Analizowanie informacji przedstawionych w formie tekstu	60
4.	Wiadomości i rozumienie	Opisywanie transportu energii w ruchu falowym	75
5.	Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie równania Clapeyrona	58
6.	Wiadomości i rozumienie	Opisywanie wpływu pól na ruch ciał	34
7.	Wiadomości i rozumienie	Analizowanie zjawiska odbicia światła Zastosowanie równania zwierciadła	31
8.	Wiadomości i rozumienie	Opisywanie sposobów uzyskiwania światła spolaryzowanego	52
9.	Wiadomości i rozumienie	Analizowanie zjawiska załamania światła	25
10.	Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie prawa rozpadu promieniotwórczego	51
11.1	Wiadomości i rozumienie Korzystanie z informacji	Obliczanie prędkości w ruchu jednostajnie zmiennym Rysowanie wykresu zależności dwóch wielkości	78
11.2	Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie zasad dynamiki do opisu zachowania się ciał Analizowanie ruchu ciał w układzie nieinercjalnym	26
12.1	Wiadomości i rozumienie	Posługiwanie się pojęciem energii potencjalnej	52
12.2	Wiadomości i rozumienie	Posługiwanie się pojęciami energii kinetycznej i potencjalnej	43
13	Wiadomości i rozumienie	Opisywanie zjawiska przewodnictwa metali	21
14.1	Tworzenie informacji	Budowanie prostych modeli fizycznych i matematycznych	19
14.2	Korzystanie z informacji	Obliczanie wielkości fizycznych z wykorzystaniem znanych zależności	15
14.3	Korzystanie z informacji	Zastosowanie III prawa Keplera	35
15.1	Wiadomości i rozumienie	Opisywanie ruchu drgającego	51
15.2	Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie zasady zachowania energii mechanicznej do ruchu prostoliniowego	42
15.3	Korzystanie z informacji	Obliczanie wielkości fizycznych z wykorzystaniem znanych zależności	28
16	Korzystanie z informacji	Obliczanie wielkości fizycznych z wykorzystaniem znanych zależności	33

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
17.1	Tworzenie informacji	Analizowanie opisanych wyników doświadczeń	28
17.2	Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie równania stanu gazu doskonałego do wyznaczania parametrów gazu	21
18.1	Wiadomości i rozumienie	Posługiwanie się pojęciami pozwalającymi na zrozumienie narzędzi pracy współczesnego fizyka	57
18.2	Tworzenie informacji	Planowanie prostych doświadczeń	26
19	Tworzenie informacji	Budowanie prostych modeli fizycznych do opisu zjawisk	32
20.1	Korzystanie z informacji	Odczytywanie i analizowanie informacji przedstawionych w formie wykresu Selekcjonowanie i ocena informacji	15
20.2	Korzystanie z informacji Wiadomości i rozumienie	Analizowanie informacji podanych w formie wykresu i tekstu Posługiwanie się pojęciem zdolności skupiającej	12
21.1	Wiadomości i rozumienie	Analizowanie reakcji rozszczepienia jąder	39
21.2	Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie zasad zachowania ładunku i liczby nukleonów do zapisu reakcji jądrowych	43

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z fizyki i astronomii na poziomie rozszerzonym składał się z 7 zadań tematycznych złożonych z części sprawdzających różne umiejętności. Zadania te obejmowały szerszy zakres zagadnień, niż na poziomie podstawowym, oraz wymagały pogłębionych umiejętności, zgodnie ze standardami wymagań dla poziomu rozszerzonego. Wyższe były zwłaszcza wymagania dotyczące interpretowania informacji czerpanej z wykresów, tekstów, schematów i tabel, budowania modeli oraz formułowania i uzasadniania opinii i wniosków.

Podczas rozwiązywania zadań zdający mogli korzystać z karty wybranych wzorów i stałych fizycznych.

Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 60 punktów.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**888**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	855
	z liceów profilowanych	0
	z techników	33
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół publicznych	849
	ze szkół niepublicznych	39
	ze szkół na wsi	6
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	157
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	519
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	206
	kobiety	233
	mężczyźni	655

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 1 osób − laureatów i finalistów Olimpiady Fizycznej.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	2
	niesłyszący	0
	Ogółem	**2**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z fizyki i astronomii jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>8 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>150 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>80</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>8</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>175</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[24] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§107)</td><td>5</td></tr>
</table>

* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[24] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

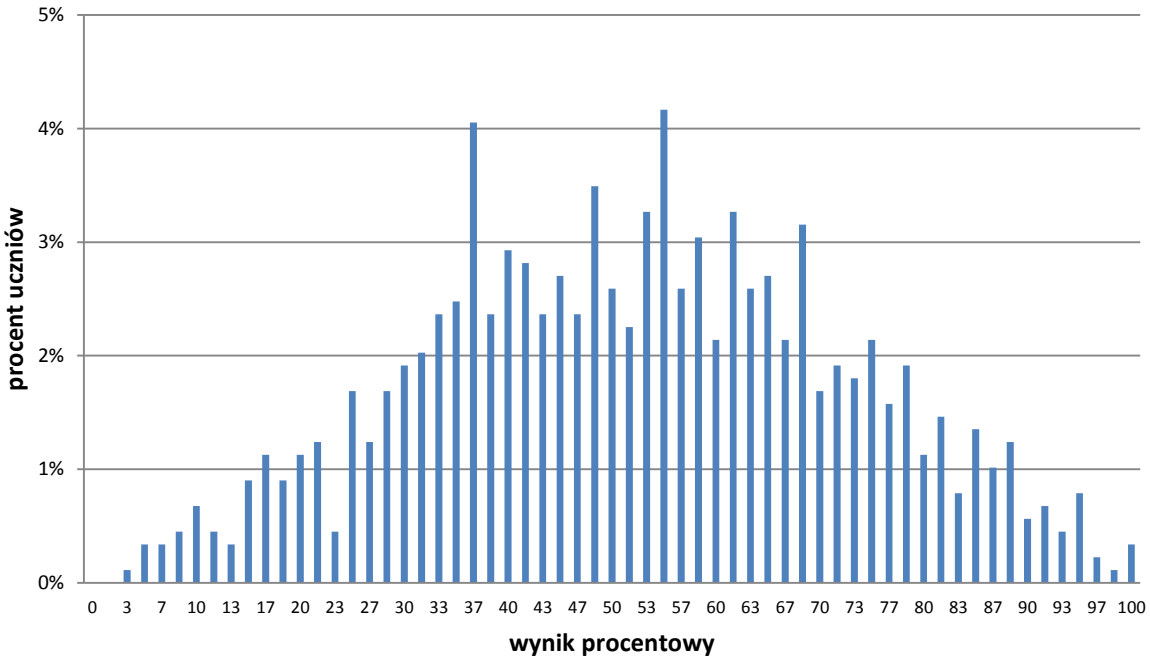

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne*

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
888	3	100	53	55	52	20

* Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.1	Korzystanie z informacji	Obliczanie wielkości fizycznych z wykorzystaniem znanych zależności	80
1.2	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Rysowanie wykresu Interpretowanie informacji zapisanej w postaci wykresu	72
2.1	Korzystanie z informacji	Uzupełnianie brakujących elementów rysunku	93
2.2	Korzystanie z informacji	Uzupełnianie brakujących elementów rysunku	49
2.3	Tworzenie informacji	Interpretowanie informacji zapisanej w postaci tekstu i schematu	33
2.4	Wiadomości i rozumienie	Obliczanie oporu przewodnika na podstawie danego oporu właściwego i wymiarów geometrycznych Zastosowanie prawa Ohma	50
2.5	Wiadomości i rozumienie	Obliczanie wartości siły elektrodynamicznej	60
2.6	Tworzenie informacji	Formułowanie i uzasadnianie opinii i wniosków	56
3.1	Korzystanie z informacji Wiadomości i rozumienie	Uzupełnianie brakujących elementów rysunku Opisywanie przejścia światła przez siatkę dyfrakcyjną	30
3.2	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Uzupełnianie brakujących elementów rysunku Analizowanie opisanych wyników doświadczeń	56
3.3	Wiadomości i rozumienie	Opisywanie zjawiska polaryzacji	24
4.1	Tworzenie informacji	Interpretowanie informacji zapisanych w postaci tabeli	65
4.2	Korzystanie z informacji	Uzupełnianie brakujących elementów rysunku	89
4.3	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Zastosowanie prawa Ohma Interpretowanie informacji zapisanych w postaci tabeli	79
4.4	Tworzenie informacji	Budowanie modeli matematycznych	40
4.5	Korzystanie z informacji	Analizowanie informacji podanych w formie wykresu	71
4.6	Wiadomości i rozumienie	Obliczanie mocy prądu stałego i sprawności przetwarzania energii w obwodach prądu stałego	47
5.1	Korzystanie z informacji	Obliczanie wielkości fizycznych z wykorzystaniem znanych zależności	68
5.2	Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie zasad zachowania pędu i energii	18

Nr zad.	**Obszar standardów**	**Sprawdzana umiejętność**	**Poziom wykonania zadania (%)**
	Tworzenie informacji	Budowanie modeli matematycznych	
5.3	Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie zasad zachowania ładunku i liczby nukleonów do zapisu reakcji jądrowych	62
5.4	Wiadomości i rozumienie	Obliczanie energii w polu elektrostatycznym	21
6.1	Korzystanie z informacji	Obliczanie wielkości fizycznych z wykorzystaniem znanych zależności	77
6.2	Wiadomości i rozumienie	Obliczanie okresu drgań wahadła matematycznego	80
6.3	Tworzenie informacji	Budowanie modeli fizycznych i matematycznych do opisu zjawisk	22
6.4	Wiadomości i rozumienie	Analizowanie II prędkości kosmicznej	65
7.1	Wiadomości i rozumienie Tworzenie informacji	Opisywanie zjawiska Dopplera dla fali akustycznej Formułowanie i uzasadnianie opinii i wniosków	51
7.2	Korzystanie z informacji	Obliczanie wielkości fizycznych z wykorzystaniem znanych zależności	75
7.3	Tworzenie informacji	Budowanie modeli fizycznych i matematycznych do opisu zjawisk Formułowanie i uzasadnianie opinii i wniosków	39

Komentarz

Komentarz został opracowany na podstawie danych ogólnopolskich.

Wyniki egzaminu, zarówno na poziomie podstawowym, jak i rozszerzonym, wskazują, że tegoroczny egzamin maturalny z fizyki i astronomii był egzaminem trudnym. Do egzaminu z fizyki i astronomii przystąpiło 8% tegorocznych maturzystów. Wyniki na obu poziomach, a także udział zdających w różnych typach szkół są bardzo zbliżone do danych z 2013 roku.

Wśród zdających egzamin z fizyki i astronomii na poziomie podstawowym absolwenci techników stanowią 36%, co jest wartością nieco wyższą od udziału absolwentów techników w ogólnej liczbie maturzystów (30%). Bardzo mała jest natomiast liczba absolwentów techników przystępujących do egzaminu na poziomie rozszerzonym (tylko 4% liczby wszystkich zdających na tym poziomie). Średnie wyniki w technikach są znacznie niższe niż w liceach ogólnokształcących, np. na poziomie podstawowym absolwenci techników uzyskali 27% maksymalnej liczby punktów, podczas gdy w liceach ten wynik wyniósł 43%. Wszystkie te dane nie zmieniały się znacząco w ciągu ostatnich lat.

1. Analiza jakościowa zadań

Poziom podstawowy

Na poziomie podstawowym najłatwiejszymi zadaniami (poziom wykonania powyżej 70%) były zadania zamknięte 2. i 4. oraz zadanie otwarte 11.1. Wymagały one odpowiednio zastosowania II zasady dynamiki, elementarnej wiedzy o rozchodzeniu się dźwięku oraz sporządzenia wykresu prędkości ciała w zależności od czasu. Pozytywnie należy też ocenić wynik 56% osiągnięty w zadaniu 18.1, które wymagało wiedzy przekrojowej – dobrania metod doświadczalnych do celów doświadczeń.

Bardzo trudne (poziom wykonania niższy niż 20%) okazały się zadania 14.1, 14.2, 20.1 oraz 20.2. Spośród nich tylko zadanie 14.1 wymagało pogłębionej (choć typowej) analizy fizycznej i zostało zakwalifikowane do obszaru standardów „Tworzenie informacji". Należało tu zauważyć tożsamość siły grawitacji oraz siły dośrodkowej, dokonać wyboru wzorów opisujących wartości tych sił, a następnie wyprowadzić wskazaną zależność. Niestety, zdający najczęściej wypisywali wszelkie możliwe wzory związane z grawitacją i ruchem planet, po czym w dość przypadkowy sposób przekształcali je, próbując otrzymać właściwą relację.

W zadaniu 14.2 należało obliczyć iloraz dwóch wielkości opisanych podanym wzorem. Zasadniczą trudnością, którą zdający musiał pokonać w zadaniu 20.1, było odczytanie z wykresu dwóch wartości współczynnika załamania, porównanie ich oraz powiązanie z ogniskową soczewki.

Najtrudniejszym zadaniem w arkuszu okazało się zadanie 20.2, które wymagało tylko elementarnej wiedzy na temat zdolności skupiającej soczewki. Zdający nie uwzględniali podanej wcześniej informacji (*ogniskowa dwuwypukłej soczewki wykonanej z danego gatunku szkła ma dla światła czerwonego większą wartość niż dla światła niebieskiego*), a przy obliczaniu zdolności skupiającej stosowali niewłaściwe jednostki lub zupełnie je pomijali.

Niewiele wyższe wyniki (poziom wykonania 20–23%) uzyskano w zadaniach 9., 11.2, 13., 17.1 oraz 17.2. Zauważmy, że zadanie 9. wymagało wyboru jednej spośród 4 możliwych odpowiedzi, zatem losowanie powinno dać poziom wykonania 25%. Przyczyną jeszcze słabszego wyniku było zapewne to, że mając dwie dane liczby zdający koniecznie pragnęli wykorzystać obie (np. obliczyć iloraz), podczas gdy w rzeczywistości tylko jedna była istotna. Najpierw trzeba zrozumieć sens zadania, a dopiero potem wykonywać obliczenia!

Z pozostałych wyżej wymienionych zadań tylko 17.1 – podobnie, jak 14.1 – wymagało głębszej analizy i zostało zakwalifikowane do wyższego obszaru standardów. Wszystkie jednak są typowe, wielokrotnie spotykane na stronach podręczników i na lekcjach fizyki.

Poziom rozszerzony

Na poziomie rozszerzonym najłatwiejszymi okazały się zadania 2.1, 4.2 oraz 6.2, których poziom wykonania zawierał się w przedziale 78–92%. Dwa pierwsze z nich polegały na uzupełnieniu rysunku i mieściły się w zakresie wymagań dla poziomu podstawowego (co do 4.2 – nawet w zakresie gimnazjum), a zadanie 6.2 było prostym sprawdzeniem danego wyniku obliczenia okresu wahadła.

Do łatwych (poziom wykonania powyżej 70%) zaliczają się także zadania 1.1 (przekształcenie podanego wzoru na siłę oporu powietrza i obliczenie prędkości), 4.3 (zastosowanie prawa Ohma i interpretacja liczb przedstawionych w postaci tabeli), 4.5 (uzasadnienie tezy na podstawie danych wykresów), 6.1 (obliczenie przyspieszenia grawitacyjnego) i 7.2 (obliczenie prędkości źródła dźwięku na podstawie odbieranej częstotliwości). Szczególnie godny odnotowania jest dobry wynik w zadaniu 4.3, częściowo należącym do obszaru standardów „Tworzenie informacji" i z tego względu – jak można by się spodziewać – stosunkowo trudnym.

Szczególnie trudne okazały się zadania 3.3, 5.2 i 5.4, których poziom wykonania zawierał się w przedziale 14–19%. Trudnymi dla zdających były również zadania 3.1, 4.4, 6.3 i 7.3, o poziomie wykonania od 20% do 33%.

Szczegółowa analiza wyników egzaminu i sprawdzanych obszarów materiału nie pozwala jednoznacznie stwierdzić, które punkty podstawy programowej zostały słabiej, a które lepiej opanowane przez zdających. Główna trudność napotykana podczas rozwiązywania zadań polegała raczej na słabym opanowaniu niektórych sprawdzanych umiejętności. Najtrudniejszymi dla zdających okazały się zadania wymagające złożonych obliczeń (zadania 5.4 i 6.3), a zwłaszcza rozwiązywania układów równań (zadania 4.4 i 5.2). Ponadto – tak jak w roku 2013 – wśród trudnych znalazło się zadanie wymagające znajomości jednostek natężenia dźwięku i umiejętności posługiwania się logarytmami (zadanie 7.3). Zaskoczeniem jest natomiast niski poziom wykonania zadania 3.3, w którym należało jedynie wykazać się elementarną wiedzą na temat polaryzacji fal.

Zadanie 3.1 zawiera opis doświadczenia z siatką dyfrakcyjną. To zagadnienie występuje prawie co roku w arkuszach egzaminacyjnych, a mimo to zdający bardzo często nie potrafili narysować we właściwym położeniu przesłony oraz poprawnego biegu promieni czerwonych i niebieskich. Dużą trudność sprawiło także zaznaczenie na rysunku wielkości niezbędnych do wyznaczenia długości fali, zapisanie wzorów wiążących kąty z zaznaczonymi wielkościami, czy też zapisanie wzorów na najmniejszą i największą długość fali. Wskazuje to na niedostateczne opanowanie tego zakresu materiału i słabe rozumienie zjawisk dyfrakcji i interferencji światła, a przede wszystkim na brak wykonywania doświadczeń podczas lekcji lub co najmniej szczegółowego omówienia tych zjawisk. Odnotujmy, że całe zadanie 3 mieści się w zakresie wymagań dla poziomu podstawowego.

Innym powtarzającym się od wielu lat typem zadania jest zad. 1.2, zawierające polecenie wykonania wykresu. Choć tutaj wynik był znacznie lepszy od wyników zadań wymienionych powyżej, można dostrzec szereg typowych błędów. Nierzadko zdający zamieniali osie, nie zwracając uwagi na polecenie i na związki przyczynowo-skutkowe w opisanej sytuacji (wykazywali, że kwadrat prędkości ciała zależy od siły oporu, a nie odwrotnie) lub błędnie opisywali i skalowali wykresy. Mimo będącej do dyspozycji linijki, wykresy wykonywane były często niestarannie, a ich rozmiary były zbyt małe, chociaż w arkuszu przygotowano dostatecznie dużo miejsca.

W wielu zadaniach należało sprawdzić lub uzasadnić postawioną tezę (m.in. zad. 4.1, 4.3 i 4.5). Tu metody sprawdzenia lub obliczenia prowadzące do wniosku zdającego były często poprawne, ale brakowało uzasadnienia, komentarza do obliczeń lub wniosku końcowego. Wykonując obliczenia (np. w zad. 5.1 i 5.4), niektórzy zdający nie dokonywali oceny otrzymanego wyniku i bezkrytycznie przyjmowali wynik różniący się nawet o 10 rzędów wielkości od wartości prawidłowej.

2. Przykład opisu zjawiska przez zdających

Przyjrzyjmy się rozwiązaniom zadania 13. z poziomu podstawowego. Absolwent szkoły ponadgimnazjalnej powinien tu przeprowadzić analizę mikroskopową elektryzowania przez dotyk, polegającą na stwierdzeniu przepływu elektronów z listka i pręta na laskę szklaną, oraz wyciągnąć wniosek o dodatnim naładowaniu elektroskopu i pałeczki.

Mimo tego, że zadanie odwoływało się do umiejętności i wiedzy z poziomu gimnazjum, okazało się trudne (poziom wykonania 21%). Niewielka część zdających udzieliła w pełni poprawnej odpowiedzi. Pomijamy pewną niedbałość językową i czasami znaczne odbieganie od treści polecenia, a zwracamy uwagę przede wszystkim na poprawność merytoryczną wypowiedzi. Przykłady takich rozwiązań zamieszczono poniżej.

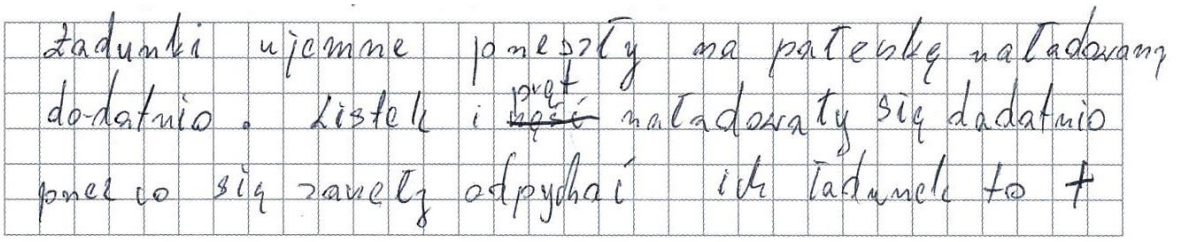

Ładunki ujemne przeszły na pałeczkę naładowaną dodatnio. Listek i pręt ~~część~~ naładowały się dodatnio przez co się zaczęły odpychać ich ładunek to +

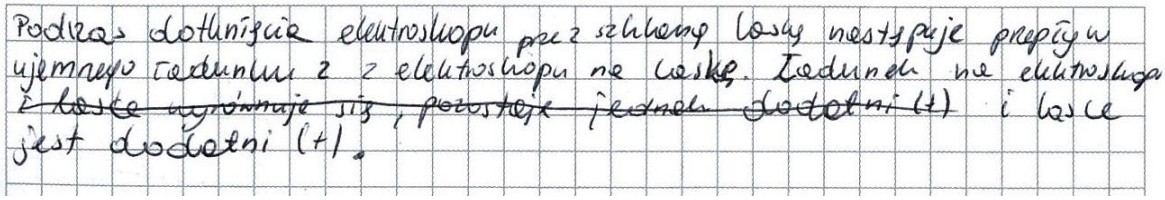

Podczas dotknięcia elektroskopu przez szklaną laskę następuje przepływ ujemnego ładunku z z elektroskopu na laskę. Ładunek na elektroskopie ~~i laska wyrównuje się, pozostaje jednak dodatni (+)~~ i laska jest dodatni (+).

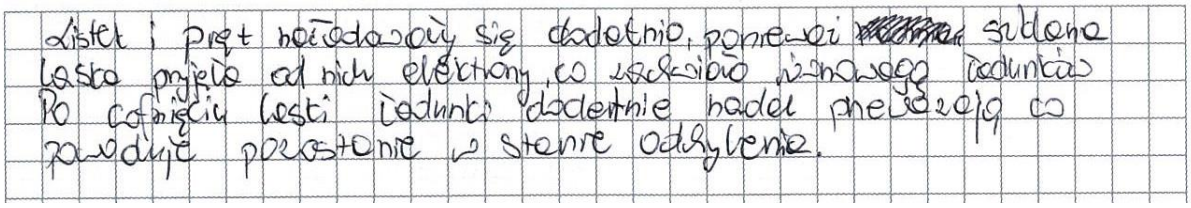

Listek i pręt naładowały się dodatnio, ponieważ ~~[illegible]~~ szklana laska przyjęła od nich elektrony, co zachwiało równowagę ładunków. Po cofnięciu laski ładunki dodatnie nadal przeważają co powoduje pozostanie w stanie odchylenia.

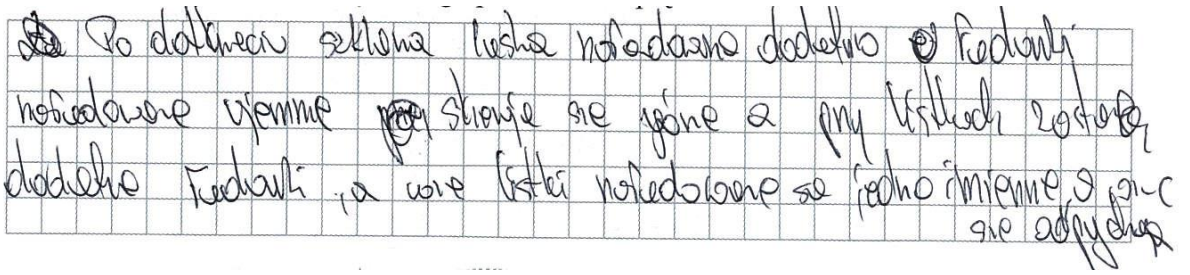

Po dotknięciu szklana laska naładowana dodatnio ładunki naładowane ujemnie skierują się górne a przy listkach zostaną dodatnie ładunki, a wtedy listki naładowane są jedno imiennie, a przez się odpychają

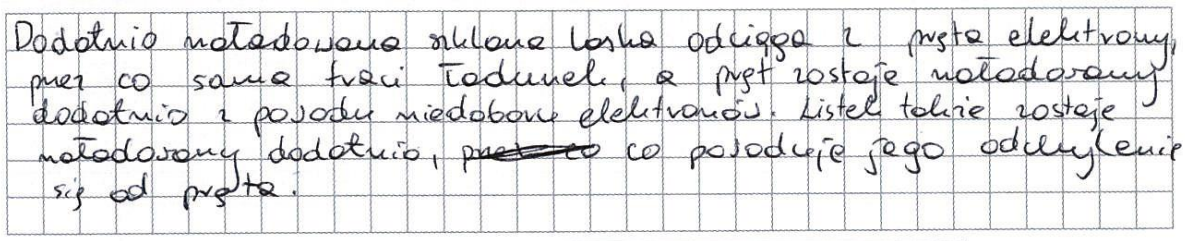

Dodatnio naładowana szklana laska odciąga z pręta elektrony, przez co sama traci ładunek, a pręt zostaje naładowany dodatnio z powodu niedoboru elektronów. Listek także zostaje naładowany dodatnio, ~~przez co~~ co powoduje jego odchylenie się od pręta.

Znaczna część uczniów traciła punkt z powodu niedokładnej analizy przedstawionego procesu. Zauważali oni właściwy przepływ elektronów, ale niepoprawnie określali stan naładowania laski lub listka elektroskopu po dotknięciu.

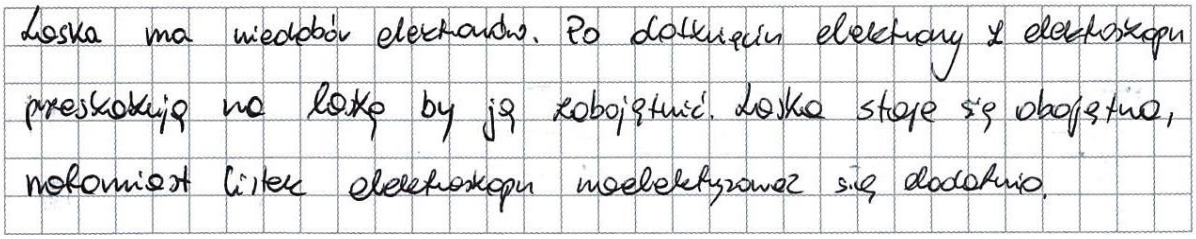
Laska ma wiedobór elektronów. Po dotknięciu elektrony z elektroskopu przeskakują na łapkę by ją zobojętnić. Laska staje się obojętna, natomiast listek elektroskopu naelektryzował się dodatnio.

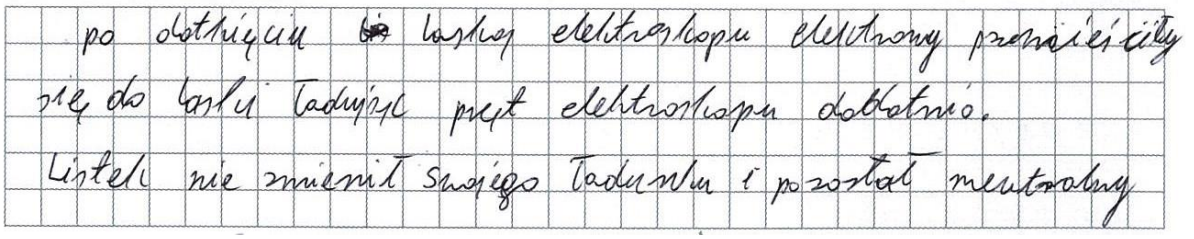
po dotknięciu ~~do~~ laski elektroskopu elektrony przeniosły się do laski ładując pręt elektroskopu dodatnio. Listek nie zmienił swojego ładunku i pozostał naelektryzowany

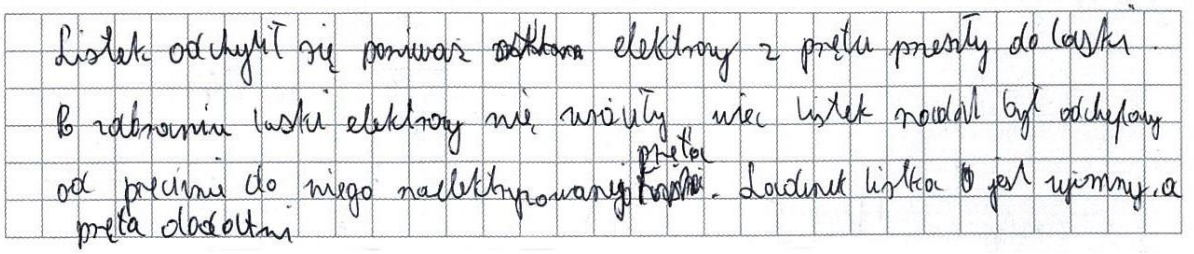
Listek odchylił się ponieważ ~~elektron~~ elektrony z pręta przeszły do laski. W rezultacie laski elektrony nie wróciły więc listek nadal był odchylony od pręcia do niego naelektryzowany ~~ładunki~~ pręta. Ładunek listka jest ujemny, a pręta dodatni

Równie często zdarzały się poprawne odpowiedzi dotyczące znaku ładunku zgromadzonego na listku i pręcie, ale bez poprawnej analizy mikroskopowej.

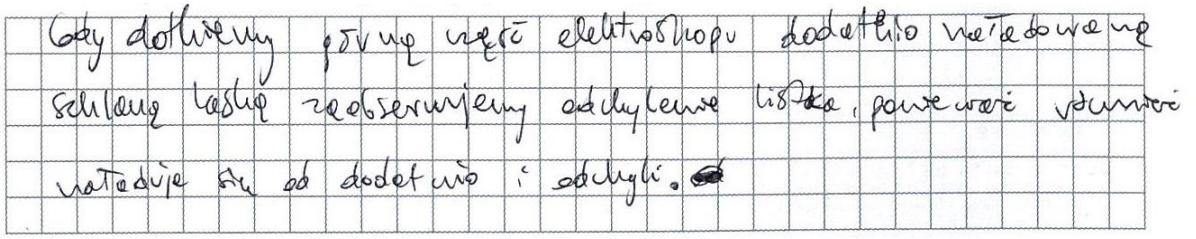
Gdy dotkniemy górną część elektroskopu dodatnio naładowaną szklaną laską zaobserwujemy odchylenie listka, ponieważ ujemnie naładuje się od dodatnio i odchyli.

Pojawiały się (na szczęście nieliczne) prace, w których błędnej analizie towarzyszyły błędne wnioski.

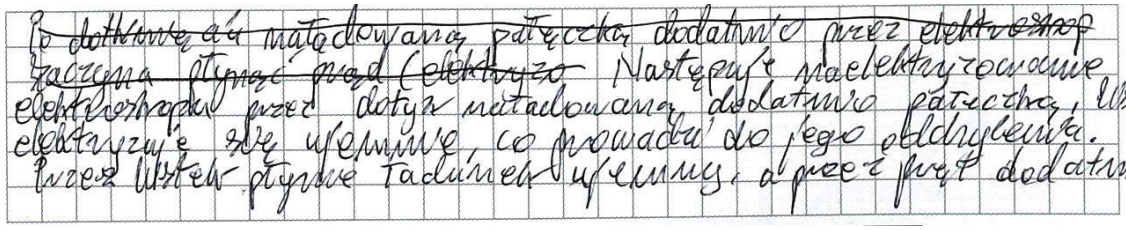
~~Po dotknięciu ujemnie naładowaną pałeczką dodatnio przez elektroskop zaczęła płynąć prąd (elektryzo~~ Następuje naelektryzowanie elektroskopu przez dotyk naładowaną dodatnio pałeczką, listek elektryzuje się ujemnie, co prowadzi do jego odchylenia. Przez listek płynie ładunek ujemny, a przez pręt dodatni.

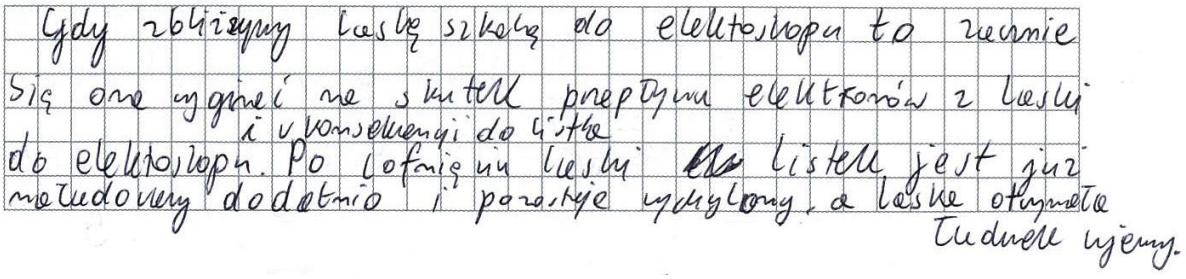
Gdy zbliżymy laskę szklaną do elektroskopu to zacznie się ona wygnieć na skutek przepływu elektronów z laski do elektroskopu. Po cofnięciu laski ~~do~~ listek jest już naładowany dodatnio i pozostaje wychylony, a laska otrzymała ładunek ujemny.

Należy wreszcie wspomnieć o grupie uczniów, którzy chyba nigdy (!) nie mieli do czynienia z tym doświadczeniem, ale – mimo braku wiedzy – próbowali odgadnąć odpowiedź. Warianty takich prac zamieszczono poniżej.

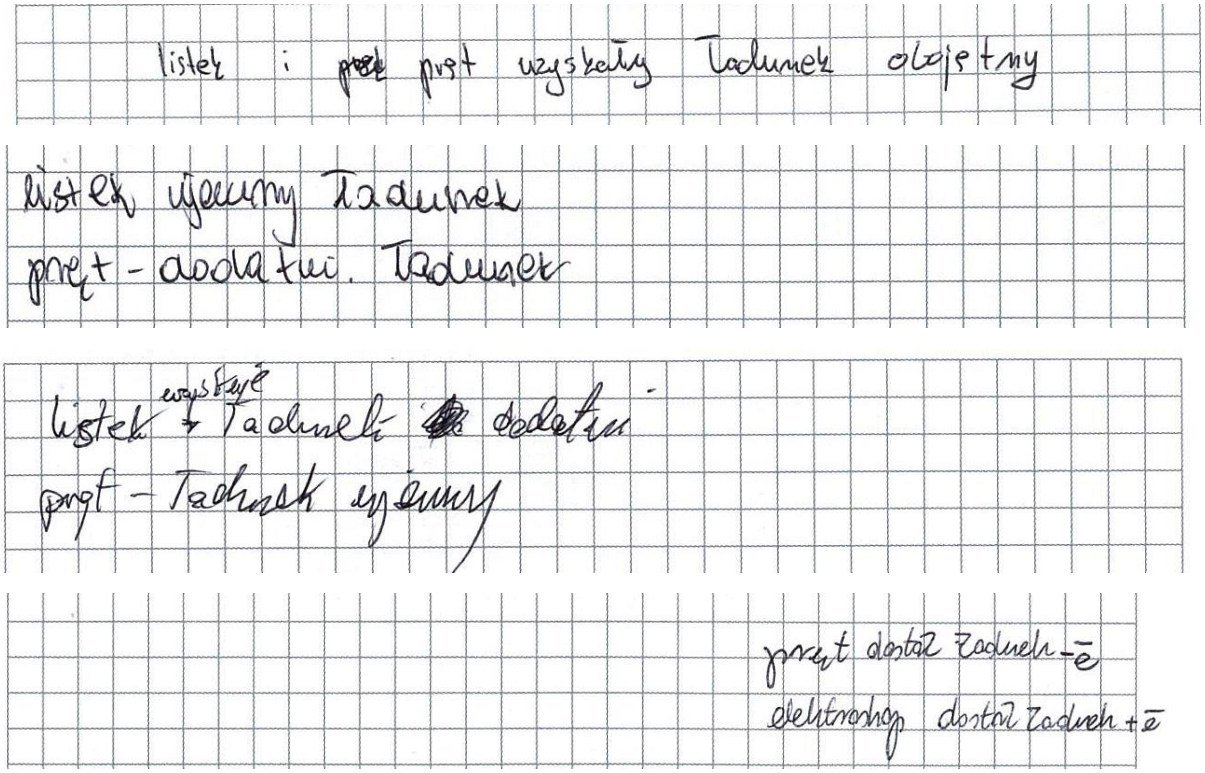

3. Podsumowanie

Dobre i skuteczne przygotowanie do egzaminu maturalnego z fizyki jest związane z nabyciem umiejętności dostrzegania związków przyczynowo-skutkowych, dokonywania analizy zjawisk i procesów fizycznych, a także krytycznej oceny danych i otrzymanych wyników. Jest to szczególnie ważne wobec zmian, jakie niesie nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego. Również czytanie ze zrozumieniem tekstów popularnonaukowych lub opisu przebiegu zjawiska, a także znajomość metod doświadczalnych i praktycznych warunków przeprowadzania doświadczeń stają się umiejętnościami kluczowymi dla absolwentów szkół ponadgimnazjalnych przystępujących do egzaminu maturalnego z fizyki.

Jest rzeczą ważną, aby w nauczaniu fizyki nie polegać tylko na rozwiązywaniu zadań standardowych i powtarzających się na kolejnych egzaminach, ale wdrożyć umiejętności ogólne, pozwalające pokonać trudności nietypowe. Zdający nie powinien zaczynać od prób dopasowania zadania do zapamiętanego wzorca, ale wnikliwie przeczytać zadanie i – zwłaszcza przy rozwiązywaniu zadań złożonych – zaplanować kolejne etapy rozwiązania. Zgodnie z tym należy dokonać wyboru spośród danych wielkości, elementów rysunku lub innych informacji. Napisanie wzorów i wykonanie obliczeń powinno następować dopiero po wykonaniu tych kroków wstępnych. Oczywiście w procesie dydaktycznym nie można zapomnieć o kształtowaniu umiejętności podstawowych, takich jak sprawność rachunkowa, znajomość jednostek oraz wykorzystanie informacji podanej w różnych formach.

Ważną umiejętnością, którą należy kształtować, jest umiejętność formułowania merytorycznie poprawnych, spójnych i logicznych wypowiedzi. Błędy popełniane przez zdających często nie wynikają z braku wiadomości, ale są konsekwencją udzielania odpowiedzi niepełnych lub zbyt ogólnych, nieodpowiadających poleceniom zawartym w zadaniu.

GEOGRAFIA

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny na poziomie podstawowym składał się z 29 zadań. Do arkusza była dołączona barwna mapa szczegółowa fragmentu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. W arkuszu zamieszczono także inne materiały źródłowe: mapy tematyczne, fotografie, wykresy, rysunki i tabele z danymi statystycznymi. Zadania sprawdzały wiadomości i umiejętności z zakresu trzech obszarów standardów: wiadomości i ich rozumienia, korzystania z informacji i tworzenia informacji. Za rozwiązanie zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda / fałsz, na dobieranie) zdający mógł otrzymać maksymalnie 17 punktów, a za rozwiązanie zadań otwartych – maksymalnie 33 punkty.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**2 484**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	1 642
	z liceów profilowanych	45
	z techników	791
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	6
	ze szkół publicznych	2 418
	ze szkół niepublicznych	66
	ze szkół na wsi	163
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	677
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	1 338
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	306
	kobiety	1 168
	mężczyźni	1 316

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej dla osób	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	1
	słabowidzących	0
	niewidomych	0
	słabosłyszących	0
	niesłyszących	0
	Ogółem	**1**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z geografii jako nowego przedmiotu.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>14 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>120 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>263</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>24</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>450</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[25] (§ 143)</td><td>1</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td></td><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>7</td></tr>
</table>

* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[25] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

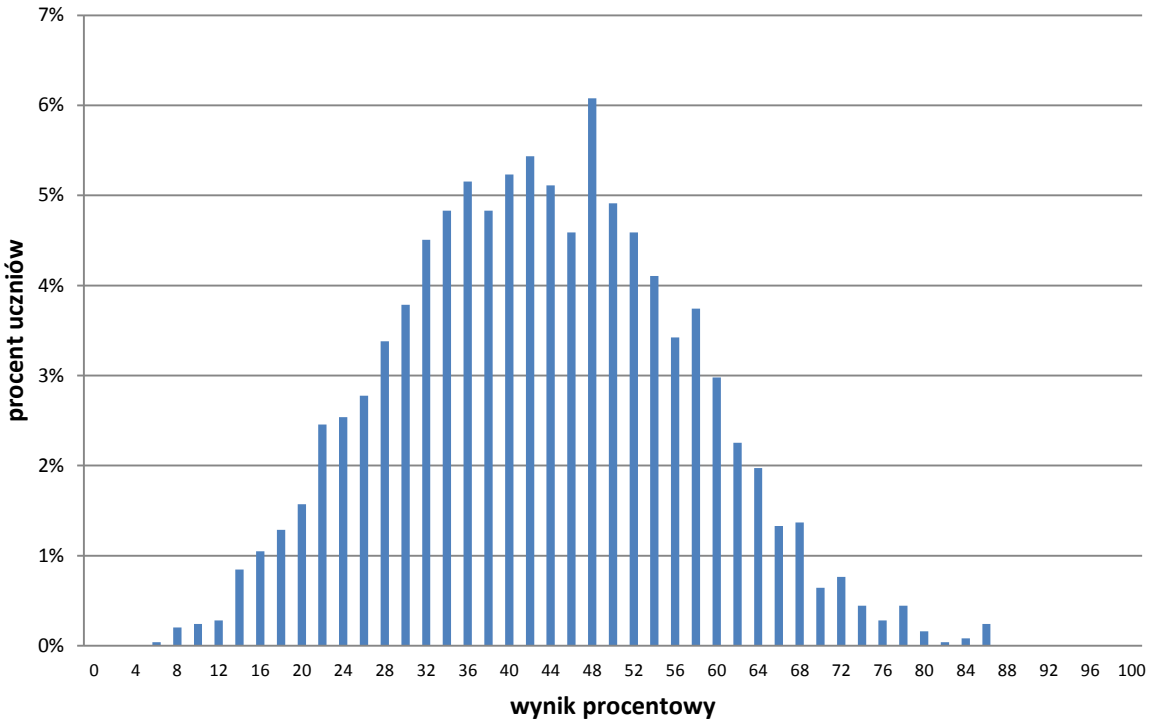

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
2 484	6	86	42	48	43	14

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie obiektów przedstawionych na mapie (II 1.2)	11
2.	Korzystanie z informacji	Odczytanie informacji geograficznych przedstawionych na mapie i fotografii (II 1.1)	88
3.	Korzystanie z informacji	Wykonanie na podstawie mapy obliczeń matematyczno-geograficznych (II 2.2.b)	7
4.	Korzystanie z informacji	Selekcjonowanie informacji istotnych dla danego zagadnienia (II 1.3)	69
5.	Korzystanie z informacji	Porównanie obszarów przedstawionych na mapie (II 1.4)	34
6.	Korzystanie z informacji	Wykonanie na podstawie mapy obliczeń matematyczno-geograficznych (II 2.2.b)	62
7.	Korzystanie z informacji	Odczytanie informacji geograficznych przedstawionych na mapie (II 1.1)	46
8.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość procesów geologicznych zewnętrznych kształtujących powierzchnię Ziemi (I 1.5)	27
9.	Korzystanie z informacji	Przedstawienie zjawisk i procesów na podstawie źródła informacji (II 3.1.b)	33
10a	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie skał na podstawie fotografii (II 1.2)	12
10b		Selekcjonowanie informacji istotnych dla danego zagadnienia (II 1.3)	27
11.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość surowców przetwarzanych w przemyśle (I 2.4)	45
12.	Tworzenie informacji	Scharakteryzowanie problemu istniejącego w środowisku geograficznym (III 2c)	50
13.	Korzystanie z informacji	Interpretowanie informacji geograficznych zapisanych w postaci klimatogramu (II 1.5)	24
14a	Korzystanie z informacji	Przedstawienie zjawisk i procesów na podstawie źródła informacji (II 3.1.b)	46
14b			59
15.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody (I 2.6)	58
16.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość uwarunkowań rozmieszczenia przemysłu przetwórczego (I 3.5)	55
17.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość czynników warunkujących rozmieszczenie ludności na świecie (I 4.2)	48
18a	Korzystanie z informacji	Przedstawienie na podstawie własnej wiedzy i podanych informacji przyczyn zjawisk i procesów, które zachodzą na wskazanym obszarze (II 3.1.b)	44
18b	Korzystanie z informacji	Przetworzenie informacji zapisanych w postaci kartogramu (II 1.8)	54
19a	Korzystanie z informacji	Odczytanie i podanie informacji zapisanych w postaci wykresu (II 1.1)	81
19b	Wiadomości i rozumienie	Znajomość przyczyn migracji na świecie (I 6.5)	54
20.	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie zjawisk i procesów przedstawionych w źródle informacji geograficznej (II 1.2)	32

Nr zad.	**Obszar standardów**	**Sprawdzana umiejętność**	**Poziom wykonania zadania (%)**
21.	Tworzenie informacji	Ocenianie konsekwencji zdarzeń, zjawisk i procesów zachodzących w środowisku geograficznym (III 1.5)	50
22.	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie obiektów, zjawisk i procesów przedstawionych w źródle informacji geograficznej (II 1.2)	81
23.	Korzystanie z informacji	Sformułowanie wniosku na podstawie informacji o zjawiskach występujących na danym obszarze (II 3.2)	41
24.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość wpływu środowiska przyrodniczego na życie i działalność człowieka (I 2.1)	59
25.	Tworzenie informacji	Ocenianie konsekwencji zdarzeń, zjawisk i procesów zachodzących w środowisku geograficznym (III 1.5)	21
26.	Korzystanie z informacji	Przedstawienie na podstawie własnej wiedzy i podanych informacji przyczyn zjawisk i procesów, które zachodzą na wskazanym obszarze (II 3.1.b)	46
27.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość antropogenicznych walorów turystycznych Polski (I 10.4)	44
28.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość procesów integracji i dezintegracji w Europie po 1990 roku (I 9.6)	10
29a	Wiadomości i rozumienie	Znajomość przyrodniczych walorów turystycznych Polski (I 10.4)	27
29b			21

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny na poziomie rozszerzonym zawierał 34 zadania. Do arkusza była dołączona barwna mapa szczegółowa fragmentu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, taka sama jak do arkusza na poziomie podstawowym. W arkuszu zamieszczono także inne materiały źródłowe, które stanowiły podstawę do wyjaśniania, analizowania i oceniania zjawisk przyrodniczych oraz antropogenicznych, występujących w różnych skalach przestrzennych i czasowych. Zadania sprawdzały wiadomości i umiejętności z zakresu trzech obszarów standardów: wiadomości i ich rozumienia, korzystania z informacji i tworzenia informacji. Za rozwiązanie zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda / fałsz, na dobieranie) zdający mógł otrzymać maksymalnie 22 punkty, a za rozwiązanie zadań otwartych – maksymalnie 38 punktów.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**2 231**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	2 074
	z liceów profilowanych	4
	z techników	152
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	1
	ze szkół publicznych	2 165
	ze szkół niepublicznych	66
	ze szkół na wsi	25
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	412
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	1 179
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	615
	kobiety	1 288
	mężczyźni	943

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 4 osób − laureatów i finalistów Olimpiady Geograficznej.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej dla osób	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	
	słabowidzących	
	niewidomych	0
	słabosłyszących	
	niesłyszących	
	Ogółem	

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z geografii jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>14 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>150 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>152</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>24</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>450</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[26] (§ 143)</td><td>1</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td></td><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>7</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[26] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

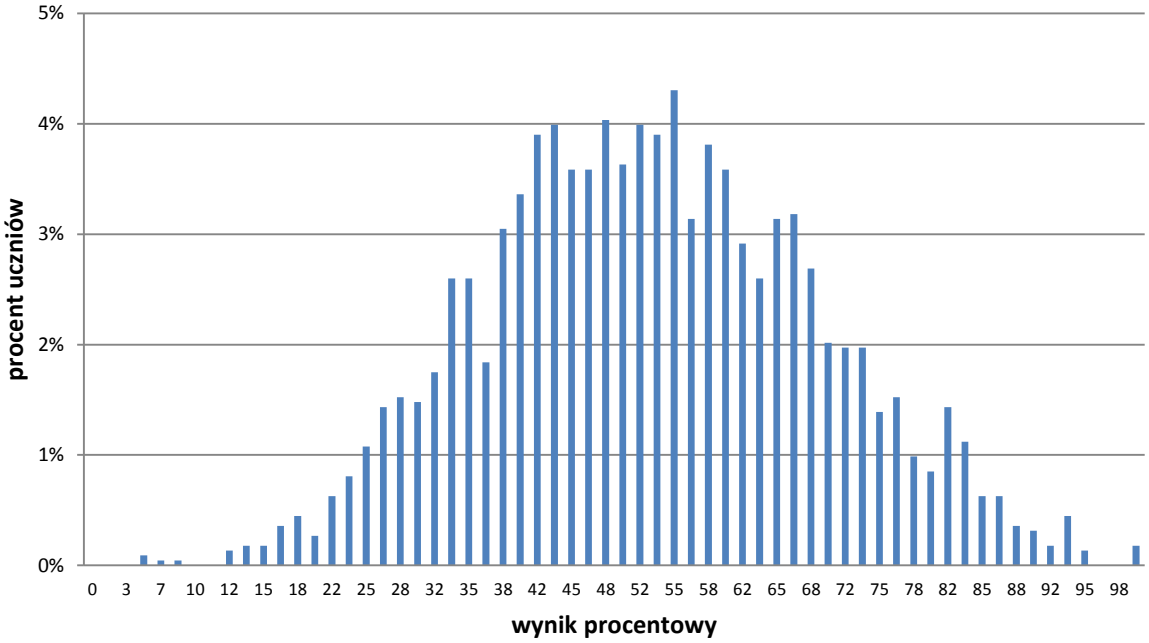

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
2 231	5	100	52	55	53	16

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Korzystanie z informacji	Odczytanie informacji geograficznych przedstawionych na mapie i fotografii (II 1.1)	54
2.	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie obiektów przedstawionych na mapie (II 1.2)	67
3.	Korzystanie z informacji	Selekcjonowanie informacji istotnych dla danego zagadnienia (II 1.3)	83
4.	Korzystanie z informacji	Na podstawie mapy przedstawienie charakterystycznych cech wskazanego obszaru (II 3.1.a)	59
5.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość ukształtowania powierzchni Polski i jej budowy geologicznej (I 1.22)	41
6.	Korzystanie z informacji	Porównanie obszarów przedstawionych na mapie (II 1.4)	69
7.	Korzystanie z informacji	Na podstawie mapy wykonanie obliczeń matematyczno-astronomicznych (II 1.f.6.b)	69
8.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość genezy i cech skał (I 2.20)	19
9.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość przebiegu procesów geologicznych zewnętrznych i ich efektów rzeźbotwórczych, z uwzględnieniem przykładów z obszaru Polski (I 2.17)	31
10.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość ukształtowania powierzchni Polski (I 1.22)	33
11a	Wiadomości i rozumienie	Znajomość procesów klimatotwórczych (I 2.27)	68
11b	Korzystanie z informacji	Na podstawie rysunku oraz własnej wiedzy opisanie i wyjaśnienie zdarzeń, zjawisk i procesów (II 1.f.7)	17
12a	Wiadomości i rozumienie	Znajomość współzależności między elementami systemu przyrodniczego Ziemi (I 2.11)	41
12b			70
13.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość wielkich form ukształtowania powierzchni lądów i dna oceanów (I 2.21)	42
14a	Korzystanie z informacji	Sformułowanie prawidłowości na podstawie źródła informacji geograficznej (II 2.b)	78
14b	Wiadomości i rozumienie	Wyjaśnienie przestrzennego zróżnicowania zasolenia wód morskich i oceanicznych (I 2.32)	41
14c		Wyjaśnienie przestrzennego zróżnicowania zasolenia wód morskich i oceanicznych (I 2.32)	42
15.	Korzystanie z informacji	Na podstawie źródeł informacji oraz własnej wiedzy opisanie i wyjaśnienie zdarzeń, zjawisk i procesów (II 1.f.7)	37
16a	Wiadomości i rozumienie	Znajomość przebiegu procesów geologicznych zewnętrznych i ich efektów rzeźbotwórczych (I 2.17)	32
16b	Tworzenie informacji	Przedstawienie współzależności w systemie człowiek – środowisko przyrodnicze – gospodarka (III 1.2)	37
17a	Wiadomości i rozumienie	Znajomość czynników wpływających na rozmieszczenie ludności (I 4.2)	35
17b			12
18a	Korzystanie	Sformułowanie wniosku na podstawie informacji (II 2.b)	53

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
18b	z informacji		55
19.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość rozmieszczenia głównych języków na świecie (I 3.a.4)	23
20a	Wiadomości i rozumienie	Znajomość gałęzi przemysłu w Polsce i na świecie (I 3b.18)	76
20b		Znajomość wpływu przemysłu na środowisko geograficzne (I 3b.21)	47
21.	Tworzenie informacji	Scharakteryzowanie problemu istniejącego w środowisku geograficznym (III 3.1)	69
22.	Korzystanie z informacji	Na podstawie źródła informacji oraz własnej wiedzy opisanie i wyjaśnienie zdarzeń, zjawisk i procesów (II 1.f.7)	66
23a	Wiadomości i rozumienie	Znajomość politycznego zróżnicowania współczesnego świata (I 3.d.1)	24
23b		Znajomość przyrodniczych uwarunkowań rozwoju rolnictwa na świecie (I 3.b.6)	60
24a	Wiadomości i rozumienie	Znajomość przyrodniczych i pozaprzyrodniczych uwarunkowań rozwoju rolnictwa w Polsce (I 3.b.6)	56
24b			57
25.	Korzystanie z informacji	Wybranie najistotniejszych informacji dotyczących chowu zwierząt na świecie (II 1.e.4)	58
26.	Tworzenie informacji	Ocenianie konsekwencji przemian gospodarczych we współczesnym świecie (III 2.4)	77
27.	Korzystanie z informacji	Wybranie najistotniejszych informacji dotyczących spożycia żywności na świecie (II 1.e.4)	76
28.	Korzystanie z informacji	Na podstawie źródła informacji oraz własnej wiedzy opisanie i wyjaśnienie zdarzeń, zjawisk i procesów (II 1.f.7)	55
29.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość cech rozwoju społeczno-gospodarczego państw i regionów świata (I 3.c.4)	74
30.	Korzystanie z informacji	Wybranie najistotniejszych informacji dotyczących użytkowania gruntów na świecie (II 1.e.4)	42
31.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość uwarunkowań rozwoju rybołówstwa na świecie (I 3.b.13)	30
32.	Tworzenie informacji	Przewidywanie tendencji zmian w środowisku geograficznym (III 2.5)	67
33.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość zmian znaczenia poszczególnych rodzajów transportu wraz z rozwojem gospodarczym (I 3.b.27)	47
34.	Wiadomości i rozumienie	Znajomość celów i zasad działania głównych organizacji pozarządowych (I 3.d.4)	63

Komentarz

Komentarz został opracowany na podstawie danych ogólnopolskich.

W 2014 roku egzamin maturalny z geografii zdawało 19% absolwentów szkół ponadgimnazjalnych. Geografię wybierano częściej na poziomie podstawowym niż na poziomie rozszerzonym. Cechą obu arkuszy jest liczebna przewaga zadań, których rozwiązanie wymaga wykorzystania różnorodnych materiałów źródłowych. Dzięki nim można było sprawdzić opanowanie zarówno umiejętności korzystania ze źródeł informacji, jak i wykorzystania wiedzy w celu interpretacji zjawisk i procesów przedstawionych w tych źródłach. Zastosowanie materiału źródłowego służy sprawdzaniu umiejętności zarówno przedmiotowych, jak i ponadprzedmiotowych.

W arkuszach wystąpiły zadania o zróżnicowanym poziomie trudności. Niektóre polecenia, zwłaszcza w arkuszu na poziomie podstawowym, obligowały zdających do wykonania prostych czynności, np. odtworzenia wiadomości, rozpoznania obiektów lub zjawisk i procesów w źródłach informacji, odczytania informacji ze źródeł. W arkuszu na poziomie rozszerzonym wystąpiły zadania sprawdzające umiejętności wyjaśnienia zjawisk i procesów, przetworzenia informacji odczytanych z tabel, wykresów, map oraz umiejętności właściwe dla rozumowania geograficznego, takie jak dostrzeganie i formułowanie związków przyczynowo-skutkowych oraz posługiwanie się analizą porównawczą. W poniższym komentarzu zwrócono uwagę na mocne i słabe strony tegorocznych maturzystów, odnosząc się do rozwiązań zwłaszcza tych zadań, które okazały się szczególnie łatwe lub szczególnie trudne.

1. Analiza jakościowa zadań

a) Mocne strony zdających

Zdający egzamin maturalny z geografii, zarówno na poziomie podstawowym, jak i rozszerzonym, najlepiej rozwiązywali zadania sprawdzające umiejętności korzystania ze źródeł informacji, zwłaszcza z barwnej mapy szczegółowej. Zadanie 2. na poziomie podstawowym, sprawdzające praktyczną umiejętność korelacji treści mapy z obrazem tego samego terenu przedstawionego na fotografii, okazało się najłatwiejszym w całym arkuszu (poziom wykonania 90%). Zdającym egzamin na poziomie podstawowym nie sprawiło trudności rozpoznanie na mapie doliny, której wylot przedstawiono na fotografii. Zadania sprawdzające umiejętność korelowania obrazu tego samego obszaru na mapie i na fotografii występują często na maturze i zdający są dobrze przygotowani do ich rozwiązywania.

Maturzyści dobrze opanowali umiejętność rozpoznawania na barwnej mapie obiektów geograficznych przedstawionych opisem. W zadaniu 3. na poziomie rozszerzonym nie mieli problemu z rozpoznaniem dolin, których charakterystyczne cechy zawierały jednozdaniowe opisy. Większość osób rozwiązała zadanie 4. na poziomie podstawowym, co świadczy o opanowaniu umiejętności czytania treści mapy i korzystania z jej legendy. Zdający podawali te cechy środowiska przyrodniczego dolin, które świadczą o wysokich walorach krajobrazowych wklęsłych form terenu. Dobrze wypadło zadanie 2. na poziomie rozszerzonym, które wymagało zarówno uważnej analizy treści mapy, jak i znajomości form krasowych. Zdający podawali właściwą nazwę własną rozpoznanej formy krasowej (ponor *Łykawiec*) oraz pole mapy, w którym ona występowała. Wykazali się umiejętnością czytania mapy szczegółowej również
w zadaniu 4. na poziomie rozszerzonym. Maturzyści właściwie interpretowali cechy przyrodnicze wskazanej w poleceniu części doliny.

W arkuszach egzaminacyjnych z geografii wykorzystuje się źródła informacji, w tym różne typy wykresów, w celu prezentacji ilościowych cech zjawisk i procesów zachodzących w środowisku geograficznym. Na poziomie podstawowym maturzyści osiągnęli dobry wynik w zadaniu 19a, w którym wykorzystano wykres słupkowy w celu sprawdzenia rozumienia terminu *saldo migracji*. Zdający wykonywali proste czynności odczytywania i porównywania przedstawionej słupkami liczby

emigrantów i imigrantów. Na tej podstawie poprawnie wskazali numery wykresów odnoszących się do państw o dodatnim saldzie migracji.

Zapisane w tabelach dane liczbowe są źródłem informacji, które poddawane analizie służy do wyciągania wniosków lub formułowania prawidłowości. Dane statystyczne są często wykorzystywane do opisu cech gospodarki lub cech ludności województw, państw i regionów. W tym roku zadanie 22. na poziomie podstawowym, wymagające rozpoznania województw, oraz zadanie 27. na poziomie rozszerzonym, wymagające rozpoznania krajów, nie sprawiły zdającym problemów. Maturzyści na poziomie podstawowym wykazali się wiedzą dotyczącą zróżnicowania struktury zatrudnienia oraz PKB na 1 mieszkańca według województw w Polsce, a na poziomie rozszerzonym – zróżnicowania struktury spożycia żywności w wybranych państwach.

W zadaniu 14a na poziomie rozszerzonym zdający poprawnie formułowali prawidłowość na podstawie mapy tematycznej przedstawiającej zasolenie wód oceanicznych. Duża część odpowiedzi charakteryzowała się formą właściwą dla prawidłowości opisującej zależność zasolenia wody od szerokości geograficznej. Odpowiedzi do tego zadania dowodzą dobrego przygotowania absolwentów szkół ponadgimnazjalnych w zakresie korzystania z map tematycznych.

Zadanie 29. na poziomie rozszerzonym wymagało wiedzy z geografii społeczno-ekonomicznej. Zdający dobrze poradzili sobie z przyporządkowaniem cech demograficznych i gospodarczych do właściwych grup państw.

Zadanie 7. na poziomie rozszerzonym wymagało wykonania obliczenia szerokości geograficznej miejsca i wskazania go na mapie. Większość zdających wykonała zadanie, przyjmując wartość deklinacji Słońca podaną w poleceniu. Wynik osiągnięty przez maturzystów jest skutkiem ich dobrego przygotowania w zakresie umiejętności wykonywania obliczeń matematyczno-astronomicznych sprawdzanych na każdym egzaminie maturalnym z geografii.

b) Słabe strony zdających

W zadaniu 3. na poziomie podstawowym sprawdzano obliczanie różnicy wysokości między miejscami, które można było łatwo zlokalizować na mapie: szczytem wzniesienia oraz miejscem na dnie doliny na tej samej szerokości geograficznej, co szczyt. Poziom wykonania tego zadania wyniósł 8%, czyli zadanie okazało się najtrudniejsze na tegorocznej maturze z geografii. Zdający nie opanowali umiejętności czytania rysunku poziomicowego na mapie szczegółowej. Większość z nich miała problem z odczytaniem wysokości n.p.m. dna doliny – czynności wymagającej uważnej analizy układu poziomic. Jednym z powodów błędów mogło być pominięcie informacji, którą podaje się w legendzie, o zastosowanym na mapie cięciu poziomicowym. Innym błędem było podawanie wyniku – różnicy wysokości – w m n.p.m., co świadczy o braku rozumienia pojęć geograficznych: *wysokość względna* i *wysokość bezwzględna*. Ilustracją tych błędów jest zapis obliczeń:

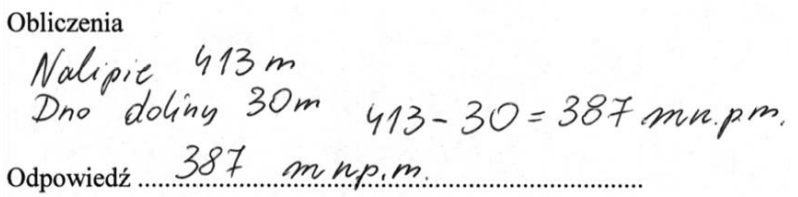
Obliczenia
Nalipie 413 m
Dno doliny 30m 413 - 30 = 387 mn.p.m.
Odpowiedź 387 m n.p.m.

Analiza rzeźby terenu na mapie wymaga od rozwiązującego zadanie koncentracji. Na mapie występuje duża ilość sygnatur, których nagromadzenie w wielu miejscach wymaga uwagi w czytaniu. Dlatego niezbędne jest posługiwanie się lupą i sprawdzenie, czy odczytano właściwą wartość wysokości n.p.m.

W zadaniu 1. na poziomie podstawowym sprawdzano identyfikowanie na mapie ostańca krasowego, jaskini i wywierzyska na podstawie opisów ich cech. Zadanie okazało się bardzo trudne (poziom wykonania 11%). Podstawową przyczyną błędnych odpowiedzi była nieznajomość użytego w opisie terminu *wywierzysko*. Zdający zamiast podawać nazwę źródła znajdującego się w Dolinie

Będkowskiej obok wodospadu, podawali nazwy np. skał położonych najbliżej wodospadu: *Cmentarzysko, Sokolica, Iglica.* Przykład ten dowodzi, że poprawne rozwiązanie zadań sprawdzających nawet proste umiejętności korzystania z barwnej mapy, może równocześnie wymagać od zdających znajomości podstawowej terminologii geograficznej.

Zadanie 28. na poziomie podstawowym (poziom wykonania 12%) wykazało, że zdający słabo znają mapę polityczną Europy oraz nie posiadają dostatecznej wiedzy o procesach integracji i dezintegracji w Europie po 1989 roku. Maturzyści nie radzili sobie z rozpoznaniem krajów bałkańskich na podstawie opisów odnoszących się do ich członkostwa w Unii Europejskiej. Najczęściej *Serbię* i *Słowenię* mylono z *Chorwacją*. Podawano również nazwy innych państw z południowej Europy, np. *Grecję, Rumunię*. Sporadycznie wpisywano nawet kraje pozaeuropejskie: *Afganistan, Urugwaj*. Zdający mogli otrzymać punkty za rozwiązanie zadania dopiero wówczas, gdy rozpoznali kraj i wskazali literę, którą oznaczono jego położenie na mapie. Nawet jeśli poprawnie rozpoznali kraj, to bardzo często błędnie lokalizowali go na mapie. Ten typ zadań jest często stosowany w arkuszach maturalnych z geografii. Odpowiedzi zdających po raz kolejny dowodzą ich słabej orientacji na mapie politycznej własnego kontynentu.

Znaczna grupa maturzystów miała także problem z podaniem nazw parków narodowych położonych w górach. Niski poziom wykonania poleceń w zadaniu 29. jest potwierdzeniem wniosku, że uczniowie nie wykształcili nawyku uczenia się o obiektach, procesach, zjawiskach z równoczesnym umiejscawianiem ich na mapie.

Na obu poziomach egzaminu sprawdzano opanowanie treści dotyczących skał magmowych. Zadanie 10a okazało się jednym z najtrudniejszych w arkuszu z poziomu podstawowego (poziom wykonania 13%). Polecenie obligowało zdających do wykorzystania wiedzy dotyczącej cech skał zaprezentowanych na fotografiach. Podstawą rozwiązania zadania było rozpoznanie przedstawionych na zdjęciu skał magmowych − bazaltu i granitu − oraz gnejsu, który jest przykładem skał metamorficznych. Na podstawie analizy odpowiedzi można stwierdzić, że znaczna grupa zdających nie odróżnia typowych skał reprezentujących grupę skał magmowych i metamorficznych. Świadczy o tym częste przyporządkowanie gnejsu do grupy skał magmowych głębinowych albo do magmowych wylewnych.

Zadanie 8. w arkuszu z poziomu rozszerzonego wymagało bardziej szczegółowej wiedzy o cechach i genezie skał magmowych, takich jak granit i bazalt. Granit i bazalt rozpoznawane były przez większość zdających jako skały magmowe, ale często granit zaliczano błędnie do grupy skał magmowych wulkanicznych. Niektórzy zdający zaliczali granit do grupy skał osadowych. O braku zrozumienia polecenia świadczy odpowiedź:

Pochodzenie ...granit powstał z plejstocenu, a bazalt z neolitu...

Struktura skał magmowych nie była rozumiana przez wszystkich zdających jako sposób wykształcenia składników, np.:

Struktura skały ...Granit to twarda zbita skała a bazalt jest skałą o mniejszym zbiciu cząstek...

O braku wiedzy zdających świadczą również odpowiedzi:

Zawartość krzemionki ...w granicie są widoczne minerały a w bazalcie ich nie widać...

Umiejętność rozpoznawania typów klimatów na podstawie analizy klimatogramów oraz interpretacja tego typu wykresów są sprawdzane prawie na każdym egzaminie maturalnym. W tegorocznym arkuszu zadanie 13. na poziomie podstawowym polegało na rozpoznaniu klimatu śródziemnomorskiego oraz podaniu dwóch cech tego klimatu, które można było odczytać z wykresu.

Wybór właściwego wykresu nie powinien nastręczać trudności zdającym, ponieważ w zadaniu wykorzystano, jako dystraktory, typowe klimatogramy dla strefy klimatów równikowych i umiarkowanych. Uczniowie powinni pracować z takimi materiałami źródłowymi na lekcjach geografii już w gimnazjum. Klimatogram przedstawiający cechy klimatu równikowego był najczęściej wybieraną błędną odpowiedzią. To, czy zdający, wybierając właściwy klimatogram, nie zrobił tego przypadkowo, weryfikowała druga część polecenia. Zdający mieli podać dwie cechy klimatu śródziemnomorskiego, co praktycznie powinno sprowadzać się do zapisania swoimi słowami informacji odczytanych z wykresu. Odpowiedzi większości maturzystów charakteryzowały się ogólnikowością, były pisane językiem pełnym potocznych sformułowań. Niepokoi brak umiejętności formułowania odpowiedzi z użyciem podstawowej terminologii geograficznej. Poniżej przedstawiono dwa przykłady tego typu błędów:

1. deszcze są zróżnicowane
2. dodatnie temperatury przez cały rok

lub

1. wysoka temperatura w stosunku rocznym
2. zimą są możliwe deszcze, a lata są tylko czasem z deszczem

Nie wszyscy zdający, którzy dokonali wyboru właściwego klimatogramu, potrafili sformułować w sposób jednoznaczny i precyzyjny cechy klimatu śródziemnomorskiego, odróżniające ten klimat od równikowego czy umiarkowanego. Wyniki uzyskane przez zdających na poziomie podstawowym świadczą o słabym wyobrażeniu o przestrzennym zróżnicowaniu warunków klimatycznych na Ziemi, w tym w Europie Południowej − regionie często odwiedzanym przez turystów z Polski. Błędy popełniane przy analizie klimatogramów wynikają głównie z braku umiejętności odczytywania informacji z klimatogramów oraz braku wiadomości o cechach podstawowych typów klimatów na Ziemi.

W zadaniu 20. na poziomie podstawowym zdający mieli rozpoznać dwa wykresy, na których przedstawiono zmiany współczynnika urodzeń i zgonów w poszczególnych fazach rozwoju demograficznego. Mimo że zadanie odnosiło się do podstawowych treści demograficznych, zdający mieli duże problemy z jego rozwiązaniem. Jedynie co trzeci udzielił poprawnej odpowiedzi. W zadaniu sprawdzano rozumienie faz demograficznych i w tym celu przedstawiono współczynnik urodzeń i współczynnik zgonów na osobnych wykresach, dodając dwa kolejne wykresy jako dystraktory. Niektórzy zdający mylili wykresy współczynnika urodzeń oraz współczynnika zgonów. Czym jednak wyjaśnić najczęściej popełniany błąd polegający na wyborze wykresu C dla współczynnika zgonów? Na wykresie C współczynnik zgonów wykazuje tendencję rosnącą od I fazy rozwoju demograficznego, by w IV i V fazie osiągnąć ponad 50‰.

Maturzyści powinni dysponować wiedzą o aktualnych problemach współczesnego świata, w tym Polski, omawianych zarówno na lekcjach geografii, jak i poruszanych w środkach masowego przekazu. W zadaniu 12. na poziomie podstawowym sprawdzano znajomość jednego z problemów środowiskowych dotyczących Polski, jakim są małe zasoby wodne. Zdającym w sformułowaniu propozycji działań ograniczających niedobory wody mogły być pomocne informacje podane w zadaniu. Informacje te odnosiły się do głównych przyrodniczych i pozaprzyrodniczych przyczyn niedoborów wody. Poziom wykonania zadania wyniósł 50%. Część błędów popełnionych przez zdających była typowa dla odpowiedzi osób, które nie mają wiedzy na temat sprawdzany w zadaniu. Niektórzy maturzyści formułowali krótkie odpowiedzi, często dwu-trzy wyrazowe. W pracach występowały odpowiedzi niezwiązane z treścią zadania lub charakteryzujące się ogólnikowością, która jest wynikiem albo braku wiedzy na temat sprawdzany zadaniem, albo słabego przygotowania

uczniów do wypowiadania się w precyzyjny sposób z użyciem terminologii geograficznej. Ilustracją tych błędów są odpowiedzi:

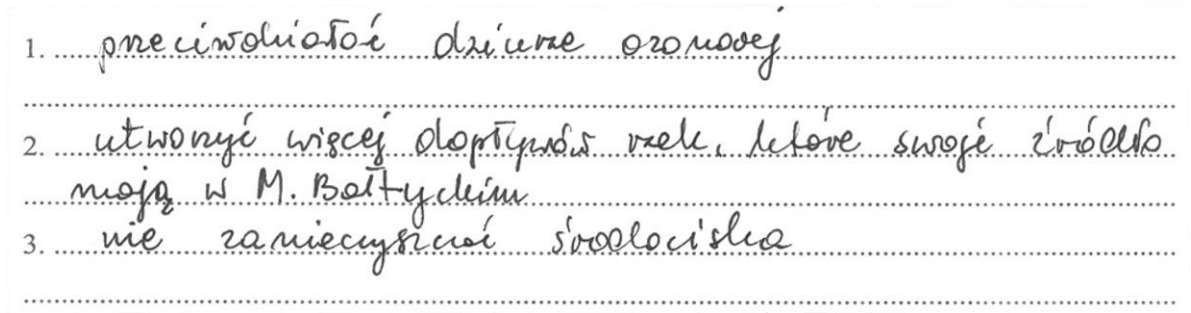

lub

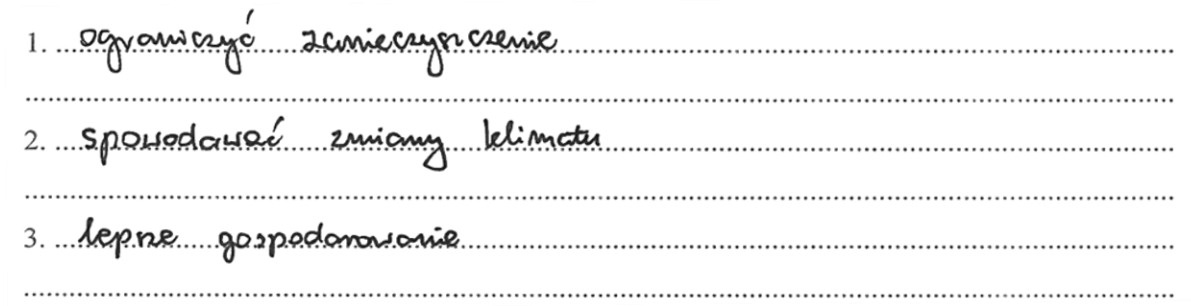

2. Problemy zdających z wyjaśnianiem związków przyczynowo-skutkowych

Właściwe operowanie wiedzą geograficzną i ponadprzedmiotową wymaga rozumienia związków przyczynowo-skutkowych między elementami środowiska geograficznego. Zadania sprawdzające umiejętność wyjaśniania związków przyczynowo-skutkowych nie należały do najtrudniejszych na tegorocznym egzaminie z geografii, ale wielu zdających nie zwróciło uwagi na użyte w poleceniach czasowniki operacyjne i nie udzieliło poprawnych odpowiedzi.

W poleceniach do zadań sprawdzających umiejętność operowania wiedzą często używanymi czasownikami operacyjnymi są *wyjaśnij* oraz *uzasadnij*. Na tegorocznym egzaminie użyto ich między innymi w dwóch poleceniach: 11b i 14c, dotyczących treści fizyczno-geograficznych. Złożoność umiejętności sprawdzanych tymi poleceniami uzasadnia ich ponadprzedmiotowy charakter. Odpowiedzi do tych zadań potwierdziły duże zróżnicowanie poziomu rozumowania zdających i sposobów formułowania odpowiedzi. Jedynie co piąty zdający sprostał wymaganiom i sformułował odpowiedź do zadania 11b posiadającą cechy wyjaśnienia. Odniesienie się do związków przyczynowo-
-skutkowych, istotnych w rozumowaniu geograficznym, wymagało powiązania osiadania powietrza z jego niską temperaturą wynikającą z małych ilości promieniowania słonecznego docierającego do kulistej powierzchni Ziemi w wysokich szerokościach geograficznych. Część zdających formułowała poprawne odpowiedzi, np.:

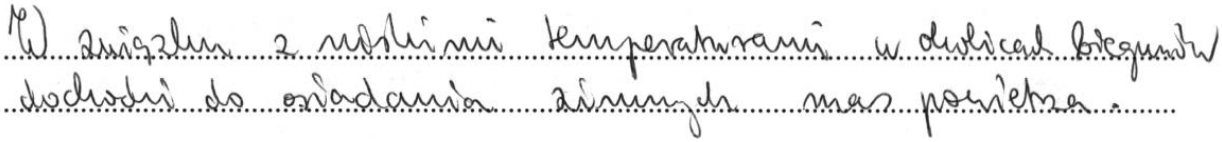

Wśród odpowiedzi, których nie zaliczono, dominowały nie tyle błędne, co niepełne, niespełniające wymogów wyjaśnienia. Przykładem odpowiedzi tego typu jest:

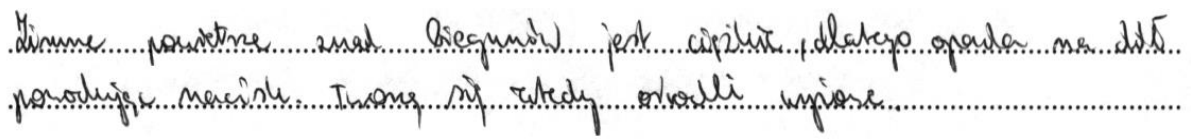

W powyższej odpowiedzi zwraca uwagę fakt, że zdający nie odniósł się do przyczyny powodującej wychłodzenie powietrza. Maturzyści nie nawiązywali do wpływu małej ilości promieniowania słonecznego docierającego nad obszary położone w wysokich szerokościach geograficznych na temperaturę powietrza zalegającego nad tymi obszarami. Zastosowanie w poleceniu czasownika operacyjnego *wyjaśnij* powinno uzmysłowić zdającym, że oczekuje się od nich nie tyle dłuższej, opisowej odpowiedzi, co zawierającej związki przyczynowo-skutkowe. Część zdających myliła wyjaśnienie z podawaniem bezpośredniej przyczyny. Ich odpowiedzi były krótkie, z reguły dwuwyrazowe, np. *osiadanie powietrza*. Zadanie 11b wykazało jeszcze jedną słabą stronę zdających: brak wiedzy i rozumienia podstawowych procesów klimatycznych. Świadczy o tym większa niż w innych zadaniach liczba opuszczeń oraz nielogiczne, często pozbawione sensu sformułowania:

Wiatry wieją zawsze od wyżów do niżów, dlatego cyrkulacja wiatrów na terenach okołobiegunowych musi prowadzić do powstania wyżu, czemu sprzyja też duża ilość Coriolisa.

Z kolei poniższa odpowiedź może być wynikiem nieuważnego przeczytania polecenia (zdający odniósł się do wyżów zwrotnikowych):

Są one skutkiem niżów i wyżów na równiku i zwrotniku. To skutek połączenia dużego nasłonecznienia i siły Coriolisa.

Polecenie 14c wymagało korelacji wiedzy zdających z obrazem zasolenia powierzchniowych wód oceanicznych przedstawionym na mapie. W zadaniu wymagano znajomości położenia akwenów, uważnego analizowania źródła informacji oraz przedstawienia argumentów w formie analizy porównawczej. Analiza odpowiedzi zdających pozwala wyróżnić kilka rodzajów popełnianych błędów. Najczęściej były one wynikiem albo nieznajomości geograficznego położenia Zatoki Perskiej, albo nieznajomości cech środowiska przyrodniczego regionu, w którym ten akwen się znajduje. Świadczą o tym argumenty uzasadniające wybór tej zatoki:

1. Ponieważ ta zatoka znajduje się na obszarze klimatu śródziemnomorskiego, co skutkuje małym zasoleniem wody z oceanem.
2. Brak rzek, które dostarczałyby słodką wodę.

Wśród odpowiedzi nie brakowało błędnego wyboru Zatoki Gwinejskiej i argumentowania wskazującego na nieznajomość położenia obu zatok na świecie, np.

1. W Zatoce Gwinejskiej parowanie jest większe, ponieważ leży ona w szerokościach zwrotnikowych.

W zadaniu 14c udzielenie poprawnej odpowiedzi było wypadkową spełnienia wymagań: znajomości mapy świata, zastosowania prawidłowości dotyczących przestrzennego zróżnicowania zasolenia wód oceanicznych oraz zapisania odpowiedzi w formie odpowiadającej porównaniu. W tym jednopunktowym zadaniu kryterium zaliczenia odwołuje się do wszystkich wymienionych powyżej wymagań i dopiero za spełnienie ich wszystkich można było otrzymać 1 punkt.

Słabe opanowanie umiejętności wyjaśniania przez tegorocznych zdających potwierdza niski poziom wykonania zadania 31. W rozwiązaniach maturzystów można było znaleźć takie same rodzaje błędów, jak wymienione w odniesieniu do poleceń 11b i 14c. Na przykład wymagane poleceniem *uzasadnienie*

utożsamiano z *podaniem geograficznego czynnika*. W większości odpowiedzi zabrakło związków przyczynowo-skutkowych, typowej cechy poprawnej odpowiedzi na polecenie wymagające wyjaśniania.

3. Wnioski i rekomendacje

1. Tegoroczny egzamin maturalny z geografii ujawnił braki wiedzy zdających z geografii fizycznej, a zwłaszcza z geologii, geomorfologii i klimatologii. Dobrze wypadły zadania z zakresu geografii ludności oraz geografii gospodarczej.

2. Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych słabo opanowali treści kształcenia dotyczące przestrzennego zróżnicowania warunków środowiska geograficznego Polski i świata. Umiejętność lokalizowania obiektów oraz zjawisk i procesów w przestrzeni geograficznej z wykorzystaniem map ogólnogeograficznych i tematycznych wymaga doskonalenia. Wyniki maturzystów wskazują, że uczniowie nie posiadają nawyku przyswajania wiedzy o zjawiskach i zdarzeniach z jednoczesnym umiejscawianiem ich na mapie. Na lekcjach geografii powinny być przeprowadzane ćwiczenia wymagające od uczniów zastosowania wiedzy geograficznej w konkretnej sytuacji, najlepiej z wykorzystaniem map tematycznych w atlasach. Niezbędne jest zadbanie o to, by uczniowie przygotowujący się do egzaminu opanowali znajomość map Polski i świata.

3. W ćwiczeniu umiejętności pracy z barwną mapą szczegółową powinny być wykorzystywane mapy przedstawiające obszary należące do różnych pasów rzeźby w Polsce. Uczniom należy zwracać uwagę na konieczność używania terminów geograficznych i sformułowań właściwych określonym typom rzeźby.

4. W dalszym ciągu problemem osób decydujących się na egzamin maturalny z geografii jest forma udzielanych odpowiedzi, zwłaszcza na poziomie podstawowym. Pojawiają się w nich ogólniki oraz potoczny język. W zadaniach, które wymagają wyjaśnienia lub podania argumentów, zdający często zamieszczają jedno- lub dwuwyrazowe stwierdzenia. Na lekcjach geografii należy wymagać pełnych, rozwiniętych odpowiedzi zarówno ustnych, jak i pisemnych. Na osobną uwagę zasługuje konieczność wyjaśniania, czym jest teza, argument i wniosek, jak się je buduje, oraz systematycznego ich formułowanie na lekcjach.

5. Przyczyną niepowodzeń zdających jest często niezrozumienie poleceń do zadań. Jednym ze sposobów wsparcia uczniów w tym zakresie jest podkreślanie słów kluczowych w trzonach zadań. Uczniowie dokonują wtedy szczegółowej analizy polecenia i uczą się kontrolować, czy ich odpowiedzi wyczerpują wymagania określone w zadaniu.

6. Wielu zdających miało problemy z rozwiązywaniem zadań, w których wymagano wyjaśniania zdarzeń, zjawisk i procesów. Uczniom należy uświadamiać, że odpowiedzi do tego typu zadań powinny zawierać związki przyczynowo-skutkowe. Właściwe byłyby częstsze wstawki ćwiczeniowe polegające na tworzeniu jedno- lub dwuzdaniowych wyjaśnień do tekstów zamieszczonych np. w podręczniku.

7. W szkolnej edukacji geograficznej należy poświęcić dużo miejsca analizie wykresów klimatycznych, uczulać uczniów na konieczność używania precyzyjnej terminologii geograficznej w opisywaniu cech klimatów, takiej jak np.: roczna amplituda temperatury powietrza, średnia roczna temperatura powietrza, średnia temperatura powietrza w miesiącu najcieplejszym i miesiącu najchłodniejszym, rozkład opadów atmosferycznych w roku, maksimum i minimum opadów atmosferycznych.

8. Niezbędne jest odwoływanie się w trakcie lekcji do aktualnych wydarzeń na świecie, ilustrujących wybrane treści kształcenia (np. wybuchy wulkanów, powodzie, konflikty zbrojne, wydarzenia gospodarcze i społeczne).

INFORMATYKA

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Egzamin maturalny z informatyki na poziomie podstawowym składał się z dwóch części. Każda z części zawierała trzy zadania. Część pierwsza polegała na rozwiązywaniu zadań bez korzystania z komputera. W części drugiej zdający rozwiązywał zadania przy użyciu komputera i wybranych wcześniej przez siebie narzędzi (język programowania, programy użytkowe).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**121**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	33
	z liceów profilowanych	0
	z techników	88
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół publicznych	120
	ze szkół niepublicznych	1
	ze szkół na wsi	3
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	31
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	65
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	22
	kobiety	12
	mężczyźni	109

Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z informatyki jako nowego przedmiotu.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>20 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>Część I: 75 minut
Część II: 120 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>38</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>2</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>44</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[27] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="3">w przypadku:</td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust.1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust.2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>0</td></tr>
</table>

*Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[27] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

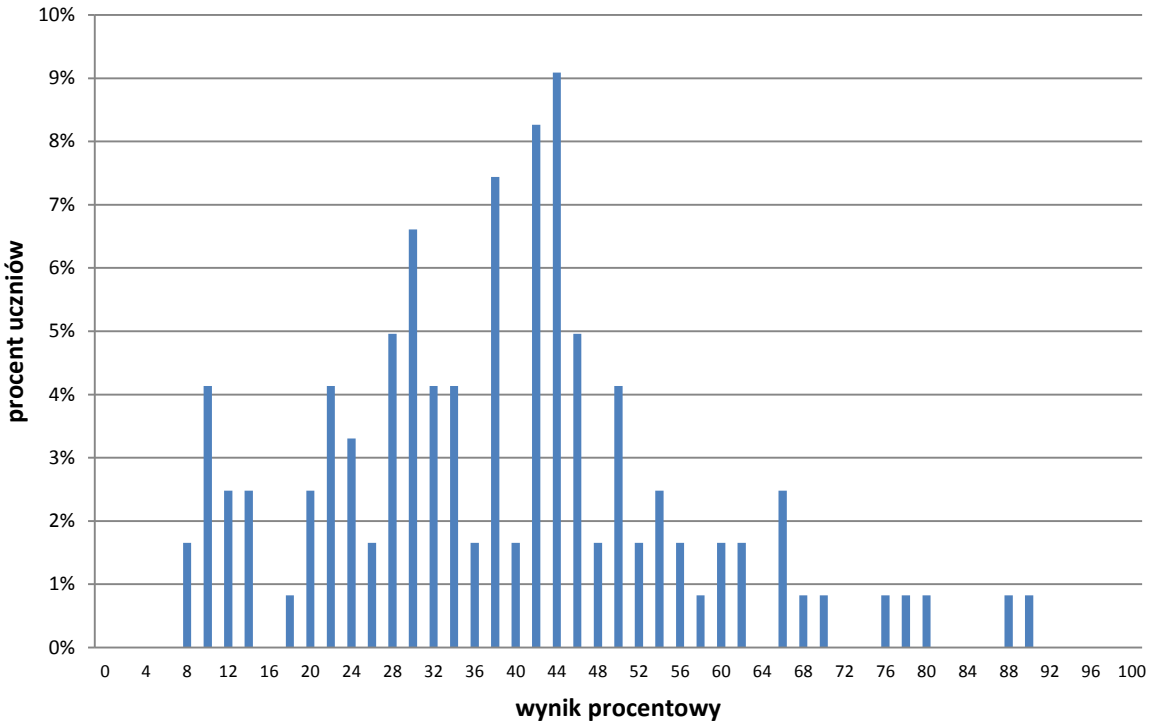

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
121	8	90	38	44	39	17

Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1a	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowych technik algorytmicznych i algorytmów (I.7)	40
1b	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowych technik algorytmicznych i algorytmów (I.7)	54
1c	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowych technik algorytmicznych i algorytmów (I.7)	41
2a	Korzystanie z informacji	Zastosowanie podstawowych algorytmów w rozwiązywaniu problemów informatycznych (II.5)	55
2b	Korzystanie z informacji	Zastosowanie podstawowych algorytmów w rozwiązywaniu problemów informatycznych (II.5)	58
2c	Korzystanie z informacji	Zastosowanie podstawowych algorytmów w rozwiązywaniu problemów informatycznych (II.5)	31
3a	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowych pojęć związanych z relacyjnymi bazami danych (I.10)	7
3b	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowych technik algorytmicznych i algorytmów (I.7)	88
3c	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowej terminologii związanej z sieciami komputerowymi (I.3)	83
3d	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowej terminologii związanej z sieciami komputerowymi (I.3)	67
3e	Korzystanie z informacji	Posługiwanie się typowymi programami użytkowymi (II.1)	64
3f	Wiadomości i rozumienie	Znajomość reprezentowania wiadomości w komputerze (I.6)	80
3g	Korzystanie z informacji	Wykonywanie obliczeń przy pomocy wbudowanych funkcji i formuł (II.1)	61
4a	Korzystanie z informacji	Dobranie właściwego programu (użytkowego lub własnoręcznie napisanego) do rozwiązania zadania (II.6) Posługiwanie się typowymi programami użytkowymi (II.1)	80
4b	Korzystanie z informacji	Dobranie właściwego programu (użytkowego lub własnoręcznie napisanego) do rozwiązania zadania (II.6) Posługiwanie się typowymi programami użytkowymi (II.1)	59
4c	Korzystanie z informacji	Dobranie właściwego programu (użytkowego lub własnoręcznie napisanego) do rozwiązania zadania (II.6) Posługiwanie się typowymi programami użytkowymi (II.1)	22
5a	Tworzenie informacji Korzystanie z informacji	Sformułowanie informatycznego rozwiązania problemu przez dobór algorytmu i zaimplementowanie w wybranym języku programowania (III.2) Wykorzystanie wybranego środowiska programistycznego do zapisania, uruchomienia i testowania programu (II.2)	7
5b	Tworzenie informacji Korzystanie z informacji	Sformułowanie informatycznego rozwiązania problemu przez dobór algorytmu i zaimplementowanie w wybranym języku programowania (III.2) Wykorzystanie wybranego środowiska programistycznego do zapisania, uruchomienia i testowania programu (II.2)	4

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
5c	Tworzenie informacji Korzystanie z informacji	Sformułowanie informatycznego rozwiązania problemu przez dobór algorytmu i zaimplementowanie do w wybranym języku programowania (III.2) Wykorzystanie wybranego środowiska programistycznego do zapisania, uruchomienia i testowania programu (II.2)	3
6a	Tworzenie informacji Korzystanie z informacji	Zaprojektowanie bazy danych i wykorzystanie do jej realizacji systemu bazy danych (III.3) Zastosowanie metod wyszukiwania i przetwarzania informacji w relacyjnych bazach danych (II.4)	57
6b	Tworzenie informacji Korzystanie z informacji	Zaprojektowanie bazy danych i wykorzystanie do jej realizacji systemu bazy danych (III.3) Zastosowanie metod wyszukiwania i przetwarzania informacji w relacyjnych bazach danych (II.4)	39
6c	Tworzenie informacji Korzystanie z informacji	Zaprojektowanie bazy danych i wykorzystanie do jej realizacji systemu bazy danych (III.3) Zastosowanie metod wyszukiwania i przetwarzania informacji w relacyjnych bazach danych (II.4)	40
6d	Tworzenie informacji Korzystanie z informacji	Zaprojektowanie bazy danych i wykorzystanie do jej realizacji systemu bazy danych (III.3) Zastosowanie metod wyszukiwania i przetwarzania informacji w relacyjnych bazach danych (II.4)	33

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Egzamin maturalny z informatyki na poziomie rozszerzonym składał się z dwóch części. Każda z części zawierała trzy zadania. Część pierwsza polegała na rozwiązywaniu zadań bez korzystania z komputera. W części drugiej zdający rozwiązywał zadania przy użyciu komputera i wybranych wcześniej przez siebie narzędzi (język programowania, programy użytkowe).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**99**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	76
	z liceów profilowanych	0
	z techników	23
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół publicznych	96
	ze szkół niepublicznych	3
	ze szkół na wsi	1
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	24
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	36
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	38
	kobiety	8
	mężczyźni	91

Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 3 osób − laureatów i finalistów Olimpiady Informatycznej.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z informatyki jako nowego przedmiotu.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>20 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>Część I: 90 minut
Część II: 150 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>41</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>2</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>44</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[28] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td></td><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>0</td></tr>
</table>

*Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[28] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

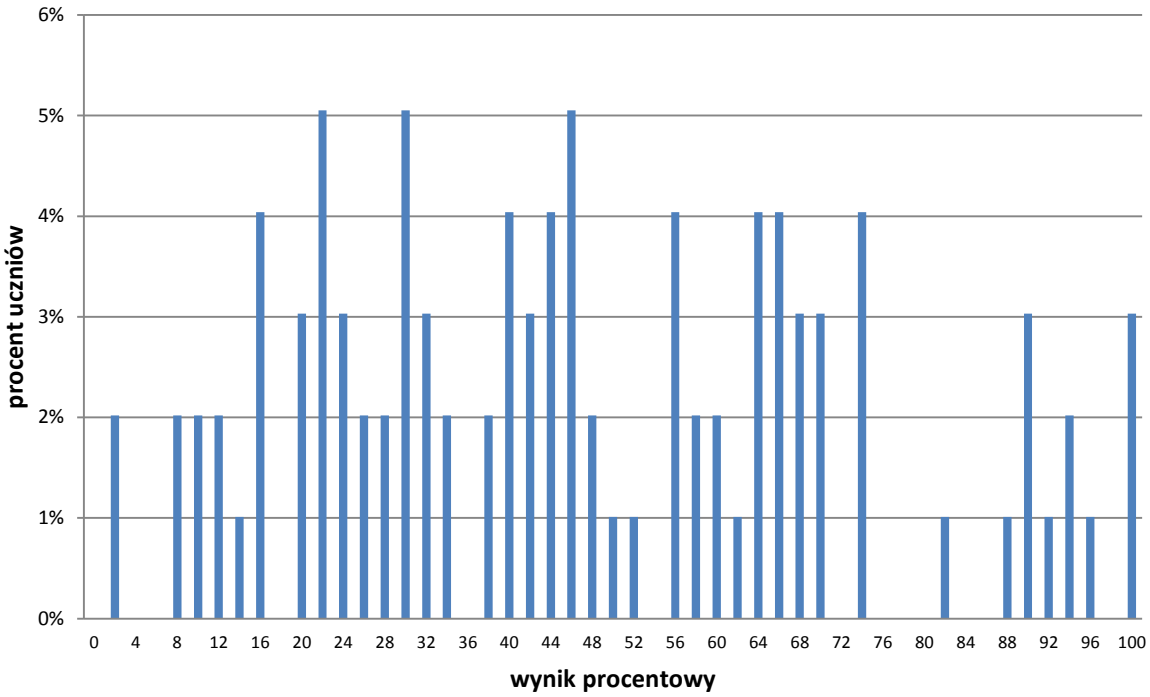

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
99	2	100	44	22	47	26

Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1a	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowych technik algorytmicznych i algorytmów (I.4)	77
1b	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowych technik algorytmicznych i algorytmów (I.4)	44
1c	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowych technik algorytmicznych i algorytmów (I.4)	53
2a	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowych technik algorytmicznych i algorytmów (I.4)	56
2b	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowych technik algorytmicznych i algorytmów (I.4)	57
2c	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowych technik algorytmicznych i algorytmów (I.4)	48
3a	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowych technik algorytmicznych i algorytmów (I.4)	72
3b	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowych technik algorytmicznych i algorytmów (I.4)	32
3c	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowych technik algorytmicznych i algorytmów (I.4)	79
3d	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowych technik algorytmicznych i algorytmów (I.4)	52
3e	Wiadomości i rozumienie	Znajomość podstawowych technik algorytmicznych i algorytmów (I.4)	66
4a	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Modelowanie zjawisk i procesów z różnych dziedzin życia (II.3) Wykorzystanie metod informatyki do rozwiązywania problemów (III.2)	48
4b	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Modelowanie zjawisk i procesów z różnych dziedzin życia (II.3) Wykorzystanie metod informatyki do rozwiązywania problemów (III.2)	33
4c	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Modelowanie zjawisk i procesów z różnych dziedzin życia (II.3) Wykorzystanie metod informatyki do rozwiązywania problemów (III.2)	37
4d	Korzystanie z informacji Tworzenie informacji	Modelowanie zjawisk i procesów z różnych dziedzin życia (II.3) Sformułowanie informatycznego rozwiązania problemu przez dobór algorytmu i odpowiednich typów oraz struktur danych i zaimplementowanie go w wybranym języku programowania (III.2)	63
5a	Wiadomości i zrozumienie Korzystanie z informacji	Znajomość podstawowych technik algorytmicznych i algorytmów (I.4) Sformułowanie informatycznego rozwiązania problemu przez dobór algorytmu i zaimplementowanie w wybranym języku programowania (III.2)	29
5b	Wiadomości i zrozumienie Korzystanie	Znajomość podstawowych technik algorytmicznych i algorytmów (I.4) Sformułowanie informatycznego rozwiązania problemu	23

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
	z informacji	przez dobór algorytmu i zaimplementowanie w wybranym języku programowania (III.2)	
5c	Wiadomości i zrozumienie Korzystanie z informacji	Znajomość podstawowych technik algorytmicznych i algorytmów (I.4) Sformułowanie informatycznego rozwiązania problemu przez dobór algorytmu i zaimplementowanie w wybranym języku programowania (III.2)	31
6a	Tworzenie informacji Korzystanie z informacji	Analiza problemu i zbioru danych, którego rozwiązanie wymaga zaprojektowania i utworzenia relacyjnej bazy danych z uwzględnieniem zawartych informacji (III.3) Wyszukiwanie informacji w bazie danych stosując różne techniki oraz zastosowanie metod optymalizujących wyszukiwanie (II.1)	67
6b	Tworzenie informacji Korzystanie z informacji	Analiza problemu i zbioru danych, którego rozwiązanie wymaga zaprojektowania i utworzenia relacyjnej bazy danych z uwzględnieniem zawartych informacji (III.3) Wyszukiwanie informacji w bazie danych stosując różne techniki oraz zastosowanie metod optymalizujących wyszukiwanie (II.1)	72
6c	Tworzenie informacji Korzystanie z informacji	Analiza problemu i zbioru danych, którego rozwiązanie wymaga zaprojektowania i utworzenia relacyjnej bazy danych z uwzględnieniem zawartych informacji (III.3) Wyszukiwanie informacji w bazie danych stosując różne techniki oraz zastosowanie metod optymalizujących wyszukiwanie (II.1)	36
6d	Tworzenie informacji Korzystanie z informacji	Analiza problemu i zbioru danych, którego rozwiązanie wymaga zaprojektowania i utworzenia relacyjnej bazy danych z uwzględnieniem zawartych informacji (III.3) Wyszukiwanie informacji w bazie danych stosując różne techniki oraz zastosowanie metod optymalizujących wyszukiwanie (II.1)	31

Komentarz

Komentarz został opracowany na podstawie danych ogólnopolskich.

1. Analiza jakościowa zadań

Jednym z trzech obszarów obejmujących standardy wymagań egzaminacyjnych są *Wiadomości i rozumienie*, który okazał się najłatwiejszy zarówno na poziomie podstawowym (poziom wykonania: 58,6%), jak i rozszerzonym (poziom wykonania: 54,4%). Zdający powinien znać i rozumieć podstawowe pojęcia i metody związane z informatyką i technologią informacyjną. Na poziomie podstawowym jest to między innymi znajomość podstawowej terminologii związanej z sieciami komputerowymi i relacyjnymi bazami danych, sposobów reprezentowania informacji w komputerze oraz podstawowych własności algorytmów (pojęcie algorytmu, różne sposoby jego zapisu, zgodność algorytmu ze specyfikacją), a także różnych technik algorytmicznych i algorytmów. Na poziomie rozszerzonym między innymi wymagana jest znajomość systemów liczbowych, zasad programowania obiektowego i wybranych struktura danych (i ich realizacji) oraz lista algorytmów i technik algorytmicznych. Należy zauważyć, że umiejętności z tego obszaru są głównie sprawdzane w pierwszej części egzaminu.

W obszarze dotyczącym *Korzystania z informacji* zdający powinien zastosować posiadaną wiedzę do rozwiązywania zadań zarówno teoretycznych, jak i praktycznych. W zakresie algorytmiki zdający powinien stosować podstawowe algorytmy i struktury danych w rozwiązywaniu problemów informatycznych oraz wykonywać kolejne etapy prowadzące do otrzymania rozwiązania zadania, od sformułowania specyfikacji problemu do zapisu właściwej części algorytmu w jednej z wybranych notacji, dodatkowo w części praktycznej – m.in. posługiwać się typowymi programami użytkowymi, dobierać właściwy program (użytkowy lub napisany własnoręcznie) do rozwiązania zadania oraz stosować metody wyszukiwania i przetwarzania informacji w relacyjnych bazach danych. Ponadto na poziomie rozszerzonym zdający stosuje narzędzia i techniki informatyczne do modelowania i symulacji procesów oraz zjawisk. Absolwenci dużo lepiej poradzili sobie z zadaniami sprawdzającymi umiejętności z tego obszaru w części teoretycznej niż w części praktycznej. Zadania z tego obszaru były umiarkowanie trudne zarówno dla zdających z poziomu podstawowego (poziom wykonania: 41,7%), jak i rozszerzonego (poziom wykonania: 44,2%).

Najtrudniejsze (trudne) okazały się dla zdających z poziomu podstawowego zadania sprawdzające umiejętności z trzeciego obszaru dotyczącym *Tworzenia informacji* (poziom wykonania: 24,6%), zaś dla zdających z poziomu rozszerzonego były one umiarkowanie trudne (poziom wykonania: 49,3%). W obszarze tym zdający powinien stosować metody informatyczne do rozwiązywania problemów, a w szczególności określać sytuacje problemową, definiować problem, tworzyć specyfikację do postawionego zadania oraz proponować i analizować przedstawione rozwiązanie. Sformułowane rozwiązanie powinien realizować przy pomocy różnych narzędzi informatycznych, np. w wybranym języku programowania poprzez dobór odpowiedniego algorytmu. Ponadto zdający projektuje relacyjne bazy danych. Dodatkowo na poziomie rozszerzonym powinien uzasadniać poprawność, efektywność i złożoność rozwiązania problemu.

2. Problem „pod lupą”

Poniżej przedstawione zostały zadania wraz z ich omówieniem. Przykładowe rozwiązania zadań zostały wybrane tak, aby zilustrować zarówno rozwiązania poprawne, jak i takie, które zawierały podstawowe błędy popełniane przez absolwentów.

Poziom podstawowy

Zadanie 1. Doskonała inaczej (6 pkt)
Poniższy algorytm wyznacza wszystkie dzielniki dla zadanej liczby naturalnej n ≥ 1.
Specyfikacja algorytmu:

Dane: *liczba naturalna n ≥ 1*
Wynik: *lista liczb, które są dzielnikami liczby n.*

Algorytm:

1. *d ←1*
2. *dopóki d < n wykonuj*
   2.1. jeżeli n mod d = 0, to wypisz d
   2.2. d ← d+1

UWAGA: „n mod d" – oznacza resztę z dzielenia całkowitego liczby n przez d.

Celem zadania było sprawdzenie, czy zdający zna pojęcie algorytmu obliczania liczby dzielników, czy potrafi go zapisać, wyliczyć liczbę wykonanych operacji oraz czy potrafi zapisać algorytm obliczania liczb doskonałych II rzędu na podstawie definicji takiej liczby (czyli czy stosuje i modyfikuje znane mu algorytmy).

Polecenie a) sprawdzało umiejętność stosowania podanego w treści algorytmu wyznaczania i wypisywania wszystkich dzielników liczby naturalnej dla wskazanych argumentów. Zadanie było rzadko opuszczane, ale wielu zdających nie poradziło sobie z rozwiązaniem tego zadania (poziom wykonania: 43%).

a) Uzupełnij poniższą tabelę – podaj wyniki działania algorytmu dla wskazanych argumentów:

n	**Wynik algorytmu**
6	1 2 3
35	1 5 7
56	1 2 4 7 8 28
81	1 3 9 27

Przykład 1: Poprawne rozwiązanie zadania 1a

Prawdopodobną przyczyną niepowodzenia była pobieżna analiza działania algorytmu i pospieszne wypisywanie dzielników z pamięci, jednak w kontekście wyników polecenia a w zadaniu drugim (które sprawdzało tę samą umiejętność) przyczyn niepowodzeń można doszukać się tutaj w nierozumieniu lub błędnym posługiwaniem się funkcją *„mod"*.

a) Uzupełnij poniższą tabelę – podaj wyniki działania algorytmu dla wskazanych argumentów:

n	**Wynik algorytmu**
6	1 2 3
35	1 5 7
56	1 7 8
81	1 9

Przykład 2: BŁĘDNE rozwiązanie zadania 1a

W poleceniu b) należało zoptymalizować działanie algorytmu z treści zadania tak, aby liczba wykonań instrukcji była nie większa od $\frac{n}{2}$. I tu zdający radzili sobie lepiej niż w pierwszym poleceniu i lepiej rozwiązywali to zadanie (poziom wykonania: 55%).

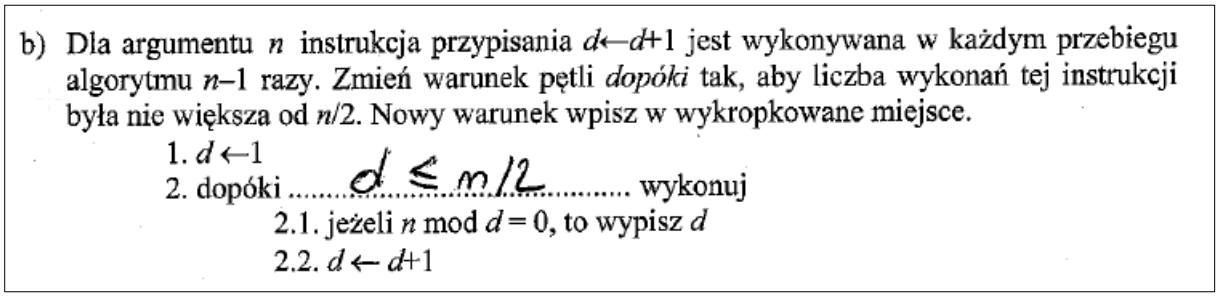
b) Dla argumentu *n* instrukcja przypisania *d*←*d*+1 jest wykonywana w każdym przebiegu algorytmu *n*–1 razy. Zmień warunek pętli *dopóki* tak, aby liczba wykonań tej instrukcji była nie większa od *n*/2. Nowy warunek wpisz w wykropkowane miejsce.

1. *d* ←1
2. dopóki ..... $d \leq n/2$ ..... wykonuj
   2.1. jeżeli *n* mod *d* = 0, to wypisz *d*
   2.2. *d* ← *d*+1

Przykład 3: Poprawnie rozwiązane zadanie 1b

Zdarzały się błędne odpowiedzi, w których pojawiała się ostra nierówność.

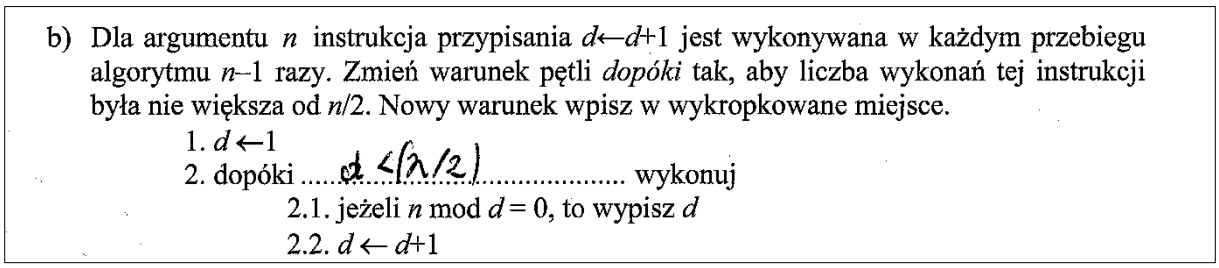
b) Dla argumentu *n* instrukcja przypisania *d*←*d*+1 jest wykonywana w każdym przebiegu algorytmu *n*–1 razy. Zmień warunek pętli *dopóki* tak, aby liczba wykonań tej instrukcji była nie większa od *n*/2. Nowy warunek wpisz w wykropkowane miejsce.

1. *d* ←1
2. dopóki ..... $d < (n/2)$ ..... wykonuj
   2.1. jeżeli *n* mod *d* = 0, to wypisz *d*
   2.2. *d* ← *d*+1

Przykład 4: Rozwiązanie zdającego z zastosowaniem ostrej nierówności.

Sporadycznie pojawiały się odpowiedzi całkowicie niepoprawne, wynikające z niezrozumienia zarówno treści zadania, jak i poszczególnych elementów algorytmu.

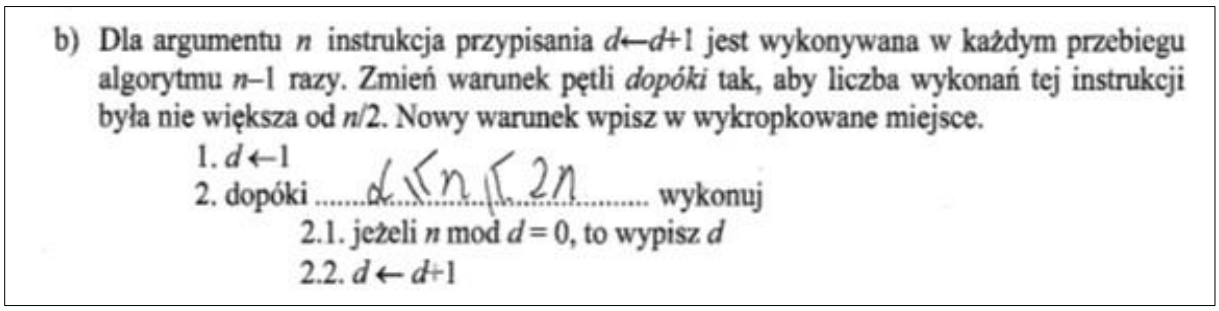
b) Dla argumentu *n* instrukcja przypisania *d*←*d*+1 jest wykonywana w każdym przebiegu algorytmu *n*–1 razy. Zmień warunek pętli *dopóki* tak, aby liczba wykonań tej instrukcji była nie większa od *n*/2. Nowy warunek wpisz w wykropkowane miejsce.

1. *d* ←1
2. dopóki ..... $d \leq n \leq 2n$ ..... wykonuj
   2.1. jeżeli *n* mod *d* = 0, to wypisz *d*
   2.2. *d* ← *d*+1

Przykład 5: BŁĘDNE rozwiązanie zadania 1b

W zadaniu 1c podano definicję liczby doskonałej II rzędu:

c) Liczbą doskonałą II rzędu nazywamy liczbę naturalną n, która jest równa iloczynowi wszystkich swoich dzielników mniejszych od niej samej. Liczba 6 jest taką liczbą, ponieważ 6 = 1•2•3. Podaj algorytm sprawdzający, czy liczba naturalna n > 1 jest liczbą doskonałą II rzędu.

Specyfikacja:

Dane: Liczba naturalna n > 1.

Wynik: Odpowiedź „TAK”, gdy liczba n jest liczbą doskonałą II rzędu albo odpowiedź „NIE”, gdy liczba n nie jest liczbą doskonałą II rzędu.

Był to punkt najczęściej opuszczany przez zdających (poziom wykonania: 46%). W dwóch pierwszych podpunktach analizowany był algorytm z treści zadania, który wypisywał

dzielniki liczby naturalnej (mniejsze od niej). Zdający mógł zauważyć ścisły związek między podanym algorytmem, a poleceniem w punkcie c. Wystarczyło zmodyfikować zaprezentowany algorytm, tzn. zamienić wypisywanie dzielników na obliczanie ich iloczynu oraz nadać wartość początkową iloczynowi.

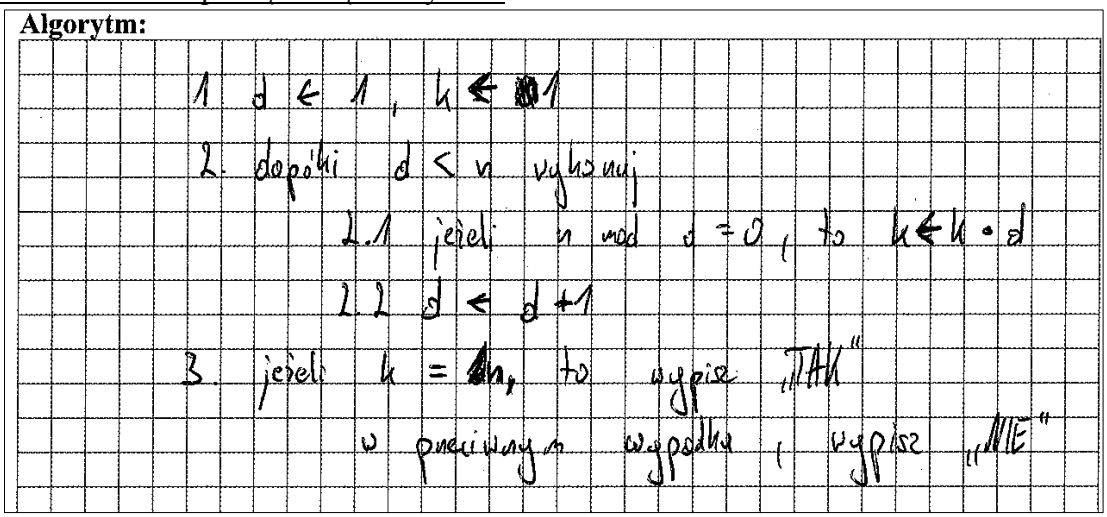

Przykład 6: Poprawne rozwiązanie zadania 1c

Dla tych, którzy podjęli próbę rozwiązania tego punktu, główną trudnością było prawidłowe obliczanie iloczynu dzielników oraz właściwa organizacja pętli.

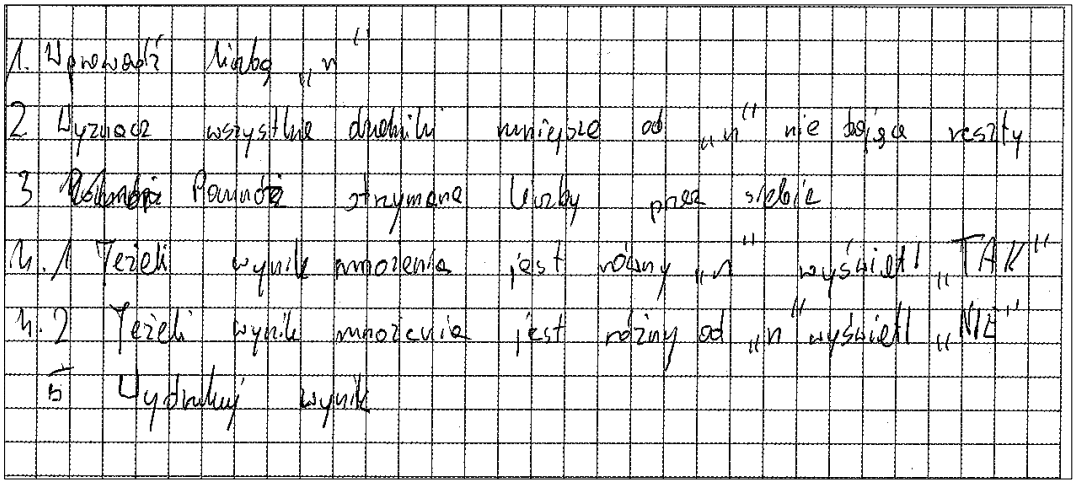

Przykład 7: BŁĘDNE obliczanie iloczynu dzielników

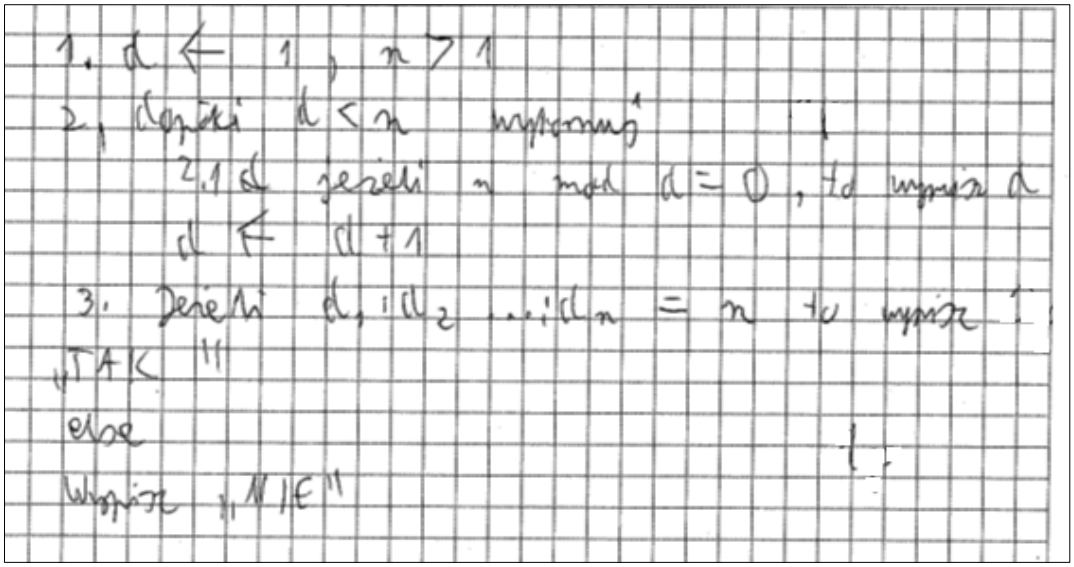

Przykład 8: BŁĘDNE obliczanie iloczynu dzielników

Jednym ze sposobów rozwiązywania tego zadania było umieszczanie kolejnych znalezionych dzielników w tablicy. Nie było to koniecznością, ale taki właśnie sposób rozwiązania proponowała część zdających. Część z nich nie potrafiła tego poprawnie zapisać w algorytmie ani nie była w stanie obliczyć iloczynu liczb zapisanych w tablicy.

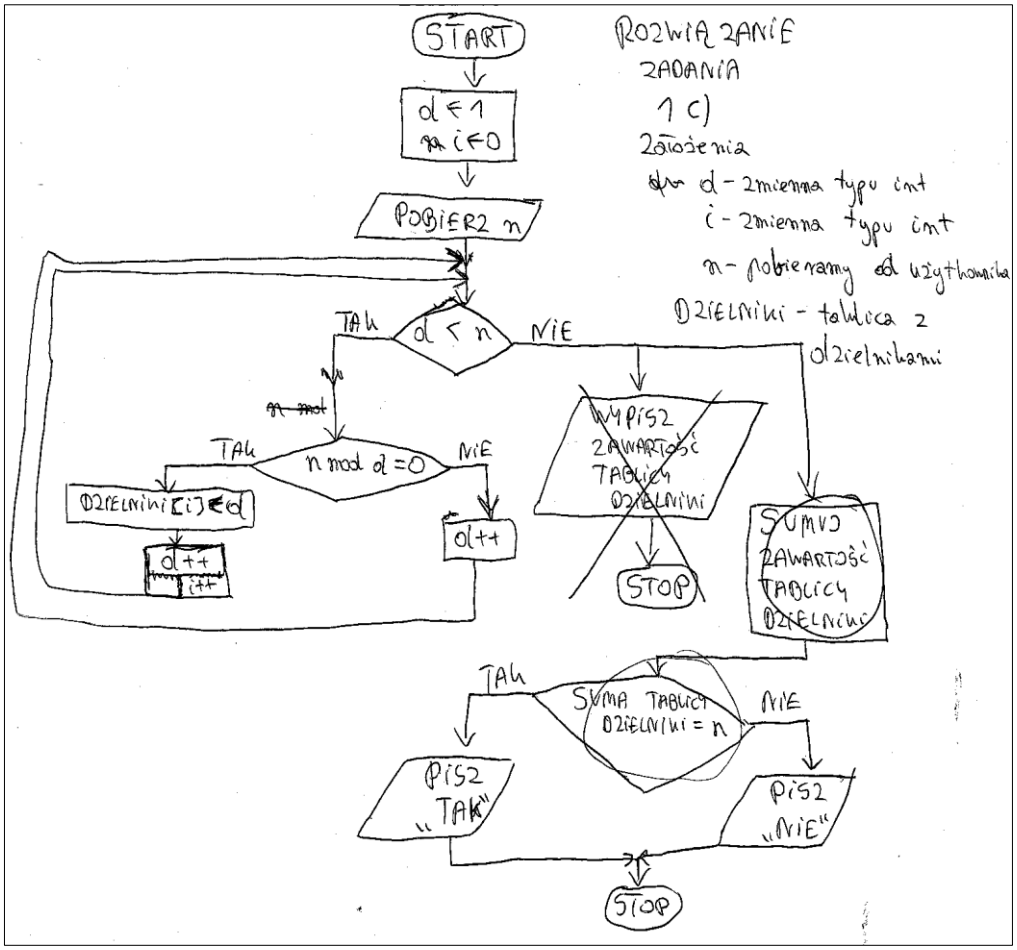

Przykład 9: BŁĘDNE rozwiązanie zadania 1c z wykorzystaniem tablicy dzielników

Zadanie 2. Min-Max (6 pkt)

Dana jest parzysta, dodatnia liczba całkowita n oraz n-elementowa tablica a[1..n] liczb całkowitych. Rozważ poniższy algorytm działający na tej tablicy.

Algorytm:

1. *i ← 1*
2. *dopóki i<n wykonuj*
   - 2.1. *jeżeli a[i] > a[i+1] to zamień zawartości a[i] oraz a[i+1]*
   - 2.2. *i ← i+2*

Zadanie sprawdzało znajomość algorytmu jednoczesnego znajdowania największej i najmniejszej liczby w *n*-elementowym zbiorze.

Polecenia a) zadania sprowadzało się do przeanalizowania działania podanego algorytmu dla zadanych zestawów danych i podania wyniku jego działania. Uzyskany przez zdających wynik (poziom wykonania: 63%) świadczy o tym, że maturzyści dobrze radzą sobie z analizą prostego algorytmu, niewymagającego od nich operacji matematycznych.

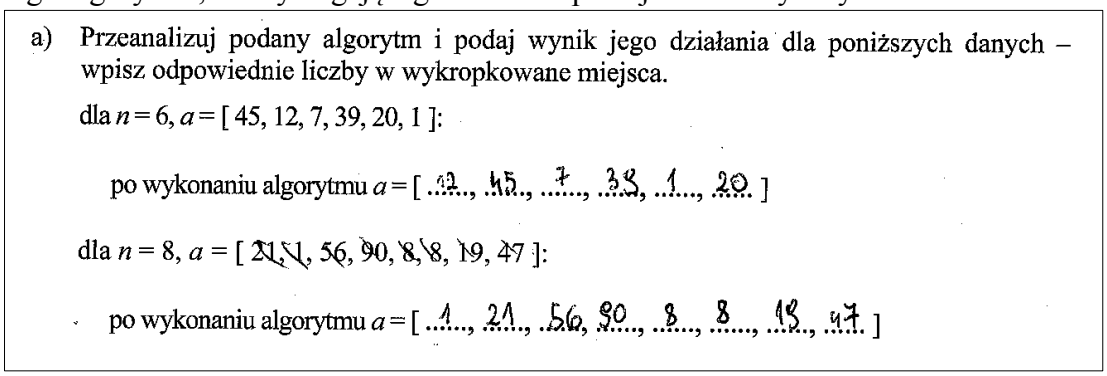
a) Przeanalizuj podany algorytm i podaj wynik jego działania dla poniższych danych – wpisz odpowiednie liczby w wykropkowane miejsca.

dla $n = 6$, $a = [\ 45, 12, 7, 39, 20, 1\ ]$:

po wykonaniu algorytmu $a = [$ 12., 45., 7, 39, 1, 20 $]$

dla $n = 8$, $a = [\ 21, 1, 56, 90, 8, 8, 19, 47\ ]$:

po wykonaniu algorytmu $a = [$ 1., 21., 56, 90, 8, 8, 19, 47 $]$

Przykład 10: Poprawne rozwiązanie zadania 2a

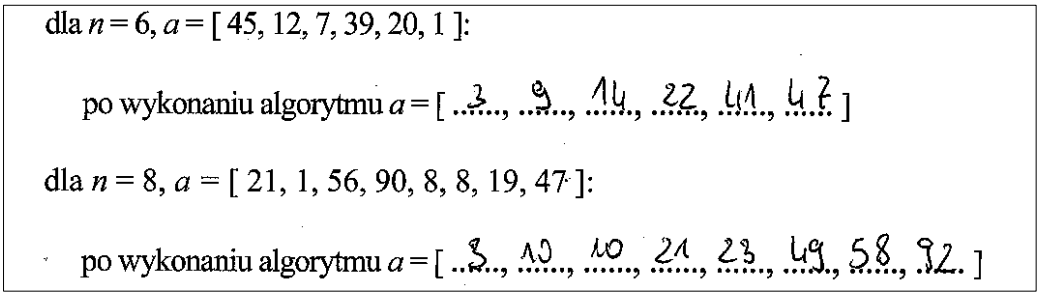
dla $n = 6$, $a = [\ 45, 12, 7, 39, 20, 1\ ]$:

po wykonaniu algorytmu $a = [$ 3., 9., 14., 22, 41., 47 $]$

dla $n = 8$, $a = [\ 21, 1, 56, 90, 8, 8, 19, 47\ ]$:

po wykonaniu algorytmu $a = [$ 3., 10, 10, 21, 23, 49, 58, 92. $]$

Przykład 11: BŁĘDNE rozwiązanie zadania 2a

Polecenie b) jest konsekwencją polecenia a). Rozwiązując pierwszy podpunkt zadania, zdający właściwie zauważali, że wynikiem działania algorytmu jest tablica, której sąsiednie pary są uporządkowane niemalejąco (poziom wykonania: 57%).

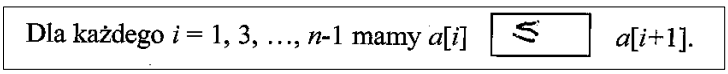
Dla każdego $i = 1, 3, \ldots, n-1$ mamy $a[i]$ [≤] $a[i+1]$.

Przykład 12: Poprawne rozwiązanie zadania 2b

W poleceniu c) należało uzupełnić luki w algorytmie tak, aby znajdował on minimalną i maksymalną wartość w tablicy:

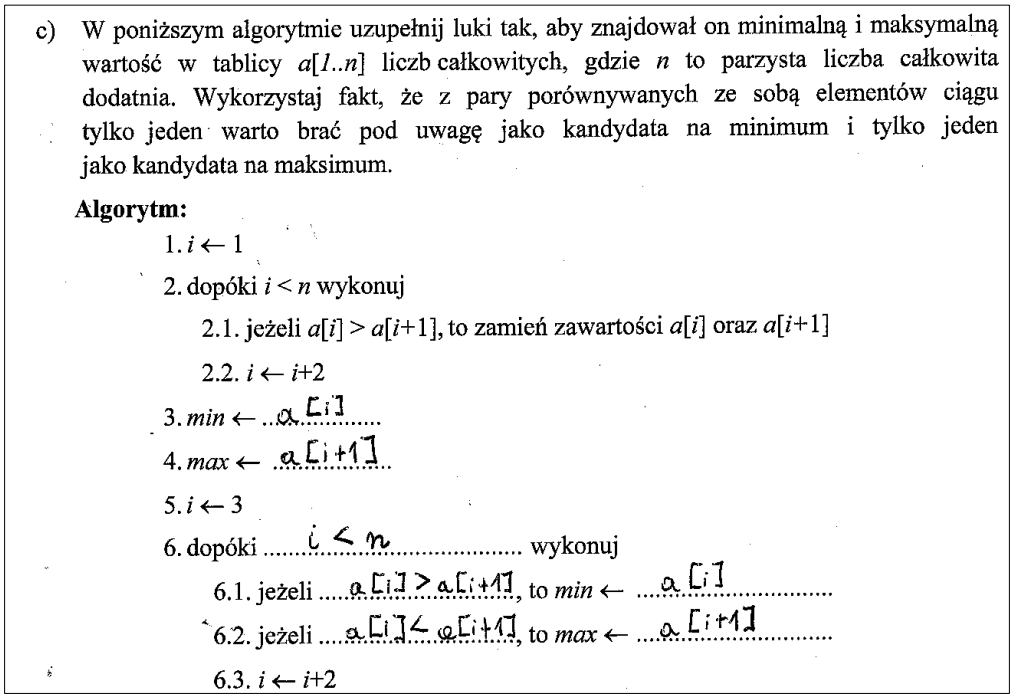

c) W poniższym algorytmie uzupełnij luki tak, aby znajdował on minimalną i maksymalną wartość w tablicy $a[1..n]$ liczb całkowitych, gdzie n to parzysta liczba całkowita dodatnia. Wykorzystaj fakt, że z pary porównywanych ze sobą elementów ciągu tylko jeden warto brać pod uwagę jako kandydata na minimum i tylko jeden jako kandydata na maksimum.

Algorytm:

1. $i \leftarrow 1$
2. dopóki $i < n$ wykonuj
   2.1. jeżeli $a[i] > a[i+1]$, to zamień zawartości $a[i]$ oraz $a[i+1]$
   2.2. $i \leftarrow i+2$
3. $min \leftarrow$ a[i]
4. $max \leftarrow$ a[i+1]
5. $i \leftarrow 3$
6. dopóki i < n wykonuj
   6.1. jeżeli a[i] > a[i+1], to $min \leftarrow$ a[i]
   6.2. jeżeli a[i] < a[i+1], to $max \leftarrow$ a[i+1]
   6.3. $i \leftarrow i+2$

Przykład 13: Poprawne rozwiązanie zadania 2c

Mimo podpowiedzi w treści zadania: „*Wykorzystaj fakt, że z pary porównywanych ze sobą elementów ciągu tylko jeden warto brać pod uwagę jako kandydata na minimum i tylko jeden jako kandydata na maksimum.*”, zdający w większości przypadków nie potrafili określić, który element jest właściwym kandydatem na minimum, a który na maksimum (poziom wykonania: 41%).

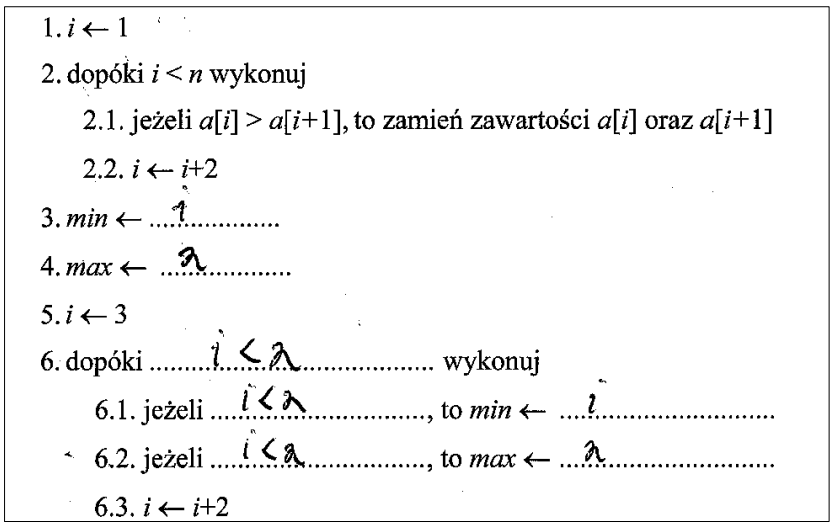

1. $i \leftarrow 1$
2. dopóki $i < n$ wykonuj
   2.1. jeżeli $a[i] > a[i+1]$, to zamień zawartości $a[i]$ oraz $a[i+1]$
   2.2. $i \leftarrow i+2$
3. $min \leftarrow$ 1
4. $max \leftarrow$ n
5. $i \leftarrow 3$
6. dopóki i < n wykonuj
   6.1. jeżeli i < n, to $min \leftarrow$ i
   6.2. jeżeli i < n, to $max \leftarrow$ n
   6.3. $i \leftarrow i+2$

Przykład 14: BŁĘDNE rozwiązanie zadania 2c

Zadanie 3 składało się z jednego polecenia otwartego (podstawowe formy organizacji informacji w bazach danych) oraz sześciu zamkniętych (podstawowa terminologia związana z sieciami komputerowymi, zasady pracy sprzętu komputerowego, znajomość typowych narzędzi informatycznych oraz sposoby reprezentowania informacji w komputerze).

Najwięcej kłopotów w tym zadaniu sprawiło pytanie otwarte (poziom wykonania: 6%), w którym należało wyjaśnić pojęcie redundancji oraz wskazać anomalie przy modyfikacji wynikające z redundancji.

Jako podłoże tak dużych kłopotów zdających z rozwiązaniem tego zadania można wskazać niedostateczne rozumienie pojęć i terminów związanych z projektowaniem baz danych i stosowaniem podstawowych pojęć z zakresu relacyjnych baz danych. A przecież duża część pracy nad bazą wymaga namysłu i zastanowienia się. Na lekcjach prawdopodobnie nie omawia się fazy projektowania baz danych lub się je marginalizuje.

Informatyka, jak każdy inny przedmiot szkolny, ma swój specyficzny język. W trakcie nauki szkolnej na lekcjach informatyki rzadko wykorzystuje się podręczniki, zarówno przez uczniów, jak i nauczycieli. Stąd wynikają problemy zdających w korzystaniu z języka specyficznego dla przedmiotu. Nawet jeśli rozumieją pojęcie intuicyjnie, to nie potrafią w zwięzły sposób go wyjaśnić czy zdefiniować.

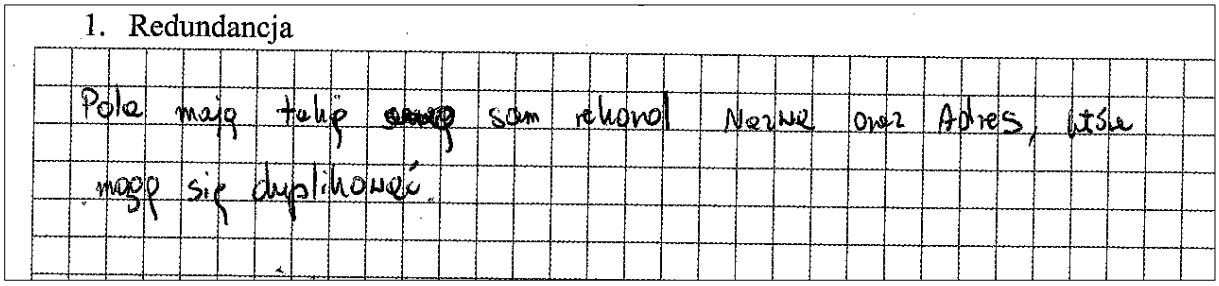

Przykład 15: Poprawna, intuicyjna odpowiedź w zadaniu 3a

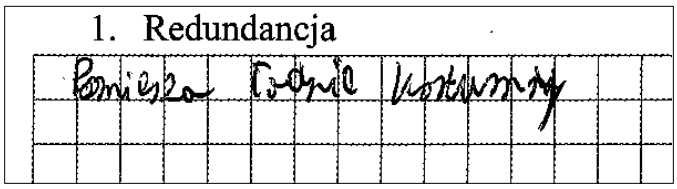

Przykład 16: BŁĘDNE odpowiedź w zadaniu 3a

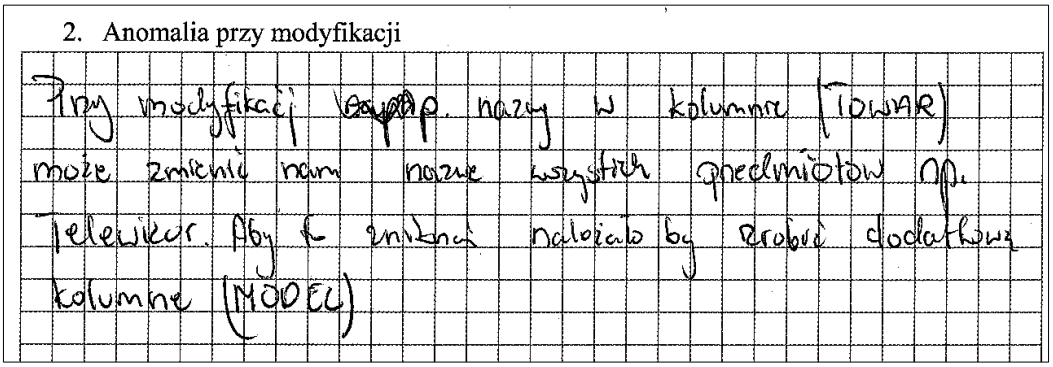

Przykład 17: BŁĘDNE odpowiedź w zadaniu 3a

Pozostałe punkty w zadaniu 3. były zadaniami zamkniętymi i nie sprawiały zdającym większych trudności (poziom wykonania: od 63% do 88%).

Zadanie 4, którego treść nawiązuje do sytuacji praktycznej, weryfikowało, czy zdający przystępuje do rozwiązania postawionego w treści zadania problemu w sposób planowy, czy poprawnie dobiera właściwy program (użytkowy lub własnoręcznie napisany) do

rozwiązywanego zadania. Najprostszym narzędziem, jakim można było posłużyć się przy rozwiązywaniu tego zadania, był arkusz kalkulacyjny. Wykonując obliczenia przy pomocy wbudowanych funkcji lub zaprojektowanych formuł, zdający wykorzystywał zdobytą wiedzę i umiejętności do rozwiązania zadania, obrazując graficznie informacje adekwatnie do ich charakteru.

Polecenia a) i b) nie sprawiały większych kłopotów (poziom wykonania: 69% i 57%). Główną trudnością przy rozwiązaniu zadania było utworzenie, w poleceniu c, zestawienia obrazującego liczbę działek w określonych przedziałach podatkowych i przygotowanie wykresu ilustrującego to zestawienie (poziom wykonania: 29%).

Zadanie to można było rozwiązać na kilka sposobów, np. najprostszym rozwiązaniem (dla osób nieznających zaawansowanych, wbudowanych funkcji) było posortowanie działek według wielkości podatku i zliczenie „ręcznie” liczby działek w określonych przedziałach. Można było również skorzystać z funkcji w arkuszu kalkulacyjnym: licz.jeżeli() lub licz.warunki().

	A	B	C	D	E	F	H	I	J	K	L
1											
2	537/93	502,87	L	C		=B2*0,04*20%					=B2*P3*010%
3	536/57	508,22	L	C		=B3*0,04*20%	ilość działek	podatek			
4	555/70	509,29	L	C		=B4*0,04*20%	1419	>=100			
5	555/45	513,39	L	C		=B5*0,04*20%	=5000-H4-H6	100 >=5(			
6	557/27	517,35	L	C		=B6*0,04*20%	769	<500			
7	567/49	526,83	L	C		=B7*0,04*20%					
8	524/96	529,8	L	C		=B8*0,04*20%					
9	560/22	531,31	L	C		=B9*0,04*20%					
10	522/65	532,44	L	C		=B10*0,04*20%					
11	561/24	536,19	L	C		=B11*0,04*20%					
12	563/68	545,58	L	C		=B12*0,04*20%					
13	553/83	550,37	L	C		=B13*0,04*20%					a)
14	525/76	557,89	L	C		=B14*0,04*20%					N
15	521/19	565,75	L	C		=B15*0,04*20%					N
16	522/21	568,05	L	C		=B16*0,04*20%					
17	539/66	570,88	L	C		=B17*0,04*20%					b)
18	562/55	572,4	L	C		=B18*0,04*20%					
19	567/32	577,54	L	C		=B19*0,04*20%					
20	542/79	587,8	L	C		=B20*0,04*20%					
21	522/93	589,53	L	C		=B21*0,04*20%					
22	526/76	591,65	L	C		=B22*0,04*20%					
23	521/26	595,06	L	C		=B23*0,04*20%					
24	532/21	605,21	L	C		=B24*0,04*20%		b)			
25	557/31	613,79	L	C		=B25*0,04*20%			Rodzaj Działki	Liczba Działek	Średnia powierzchnia
26	569/69	650,35	L	C		=B26*0,04*20%			Rolna	708	989,582016925248
27	532/54	651,2	L	C		=B27*0,04*20%			Budowlana	1775	=ŚREDNIA(B2:B1776;K27)
28	544/92	657,39	L	C		=B28*0,04*20%			Leśna	559	=ŚREDNIA(B1777:B2335;K28)
29	521/93	657,98	L	C		=B29*0,04*20%			Siedliskowa	996	=ŚREDNIA(B2336:B3879;K29)
30	535/25	660,69	L	C		=B30*0,04*20%			Rekreacyjna	994	989,942482412062

Przykład 18: Poprawne rozwiązanie wykorzystujące „ręczne” obliczanie liczby działek

	M	N	O	P	Q	R	S	T	U
1	<=100	100<X<=500	>500			A	B		
2	=LICZ.JEŻELI(H2:H5001;"<100")	=J1-M2	=LICZ.JEŻELI(H2:H5001;">500")			=MAX(B2:B5001)	=LICZ.JEŻELI(C2:C5001;"B")	B	=ŚREDNIA.JEŻELI(C2:C5001;"B";B2:B5001)
3						=MIN(B2:B5001)	=LICZ.JEŻELI(C2:C5001;"R")	R	=ŚREDNIA.JEŻELI(C3:C5002;"R";B3:B5002)
4							=LICZ.JEŻELI(C2:C5001;"S")	S	=ŚREDNIA.JEŻELI(C4:C5003;"S";B4:B5003)
5							=LICZ.JEŻELI(C3:C5002;"L")	L	=ŚREDNIA.JEŻELI(C5:C5004;"L";B5:B5004)
6							=LICZ.JEŻELI(C4:C5003;"X")	X	=ŚREDNIA.JEŻELI(C6:C5005;"X";B6:B5005)
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									
15									
16									
17									
18									
19									
20									
21									
22									
23									

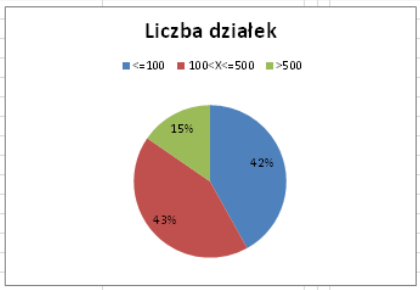

Przykład 19: Poprawne rozwiązanie zadania z zastosowaniem wbudowanych funkcji

Jak co roku, najtrudniejsze okazało się zadanie programistyczne, którym było **zadanie 5.** Sprawdzało ono, czy zdający formułuje informatyczne rozwiązanie problemu przez dobór algorytmu oraz odpowiednich struktur danych i realizuje je w wybranym języku programowania.
Zadanie to miało najwyższą frakcję opuszczeń. Nieliczni zdający, którzy podjęli próbę rozwiązania tego zadania, rozwiązywali je poprawnie i radzili sobie z określeniem w podpunkcie a, które liczby są swoją wielokrotnością (poziom wykonania: 7%).

```
7  bool sprawdz_wielokrotnosc(int a, int b)
8  {
9      return (a%b==0 || b%a==0);
10 }
```

Przykład 20: Poprawna funkcja sprawdzająca wielokrotności liczb

W części rozwiązań zdający pomijali fakt, że druga liczba może być wielokrotnością pierwszej, ale też pierwsza liczba może być wielokrotnością drugiej.

```
17     while(inFile.good()){
18                           if (i % 2 == 1)
19                              inFile>>liczba1;
20                               else inFile>>liczba2;
21
22                             if((liczba1 % liczba2)==0)  licznik++;
23
24                           i++;
25                           }
```

Przykład 21: Rozwiązanie nieuwzględniające wzajemnej wielokrotności liczb

Najsłabiej wypadło polecenie b), w którym należało sprawdzić, które pary liczb są względnie pierwsze. Mimo podpowiedzi w zadaniu (chodziło o pary liczb, których NWD = 1) górowały błędne rozwiązania (poziom wykonania: 1%).

```
11 int nwd(int a, int b)
12 {
13     while(b>0)
14     {
15         int temp = b;
16         b = a%b;
17         a = temp;
18     }
19     return a;
20 }
```

Przykład 22: Poprawna funkcja obliczająca NWD dwóch liczb

```
45 wyjscie<<"podpunkt B)\n";
46 int licznik = 0;
47 for(int i=0;i<1000;i++)
48 {
49     if(nwd(tablica[i][0], tablica[i][1]) == 1)
50         licznik++;
51 }
52 wyjscie<<"wynik: "<<licznik<<"\n";
```

Przykład 23: Fragment poprawnego rozwiązania zadania 5b wykorzystującego funkcję NWD

Niewiele lepiej zdający radzili sobie z obliczaniem sumy cyfr w poleceniu c) (poziom wykonania: 2%).

```
21 int suma_cyfr(int a)
22 {
23     int suma = 0;
24     while(a>0)
25     {
26         suma += a%10;
27         a/=10;
28     }
29     return suma;
30 }
```

Przykład 24: Poprawna funkcja obliczająca sumę cyfr.

Zadanie 6 było zadaniem bazodanowym i sprawdzało stosowanie metod wyszukiwania i przetwarzania informacji w relacyjnych bazach danych.

Większość absolwentów podjęła próbę rozwiązania zadania. Jednak zadanie sprawiało wiele trudności. Do wykonania poleceń a) i b) wystarczyły elementarne umiejętności z zakresu baz danych (poziom wykonania: 53% i 41%), a błędy, jakie zdający popełniali w tych punktach, wynikały z niedoczytania treści lub nieprawidłowego określenia kryterium wyszukiwania. Znamienne jest jednak to, że dość często zdający nie potrafili zawęzić wyników wyszukiwania do 1 rekordu, tylko wyświetlali całą listę (brak umiejętności stosowania selekcji poziomej). Kłopot sprawiało także skonstruowanie wyrażenia obliczającego liczbę dzieci przyjętych ponad limit (poziom wykonania: 31%). Zdający, którzy podjęli się rozwiązania punktu d), radzili sobie wyświetlając liczbę miejsc w przedszkolu oraz liczbę przyjętych dzieci. Różnice wyliczali „ręcznie”.

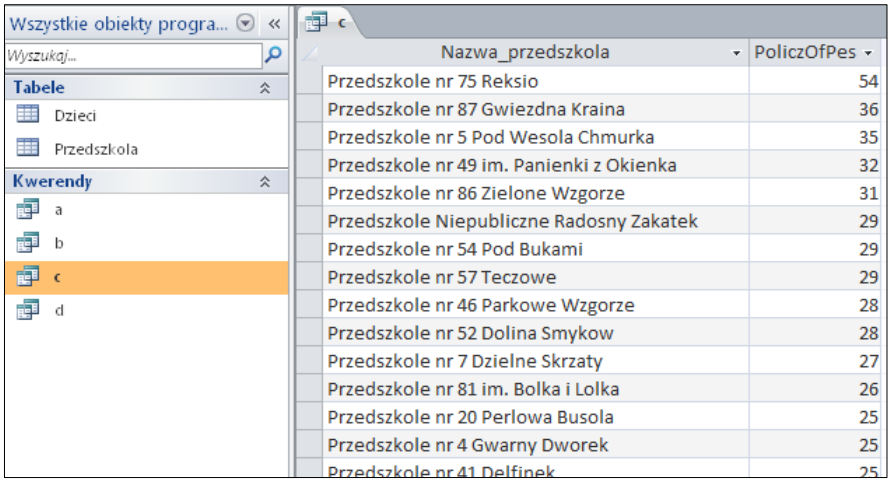

Przykład 25: Rozwiązanie poprawne. Przykład braku zastosowania selekcji poziomej w rozwiązaniu.

Poziom rozszerzony

Zadanie 1: Korale (8 pkt)

Rozważamy następującą rekurencyjną procedurę Korale, której parametrem jest dodatnia liczba całkowita n.

Korale(n)

1. *Jeżeli n = 1, to*
   - *1.1. nawlecz czarny koralik na prawy koniec sznurka,*
   - *1.2. zakończ działanie procedury.*
2. *Jeżeli n jest parzyste, to*
   - *2.1. wykonaj* ***Korale(n/2)****,*
   - *2.2. nawlecz biały koralik na prawy koniec sznurka,*
   - *2.3. zakończ działanie procedury.*
3. *Jeżeli n jest nieparzyste, to*
   - *3.1. wykonaj* ***Korale((n-1)/2)****,*
   - *3.2. nawlecz czarny koralik na prawy koniec sznurka,*
   - *3.3. zakończ działanie procedury.*

Zadanie sprawdzało znajomość pojęcia algorytmu rekurencyjnego i rozmienia w nim mechanizmów przekazywania parametrów.

W poleceniu a zadaniem zdających było przeanalizowanie algorytmu rekurencyjnego zapisanego w pseudokodzie dla zapisanych w tabeli danych wejściowych. Większość bez problemu poradziła sobie z tym zadaniem (poziom wykonania: 82%).

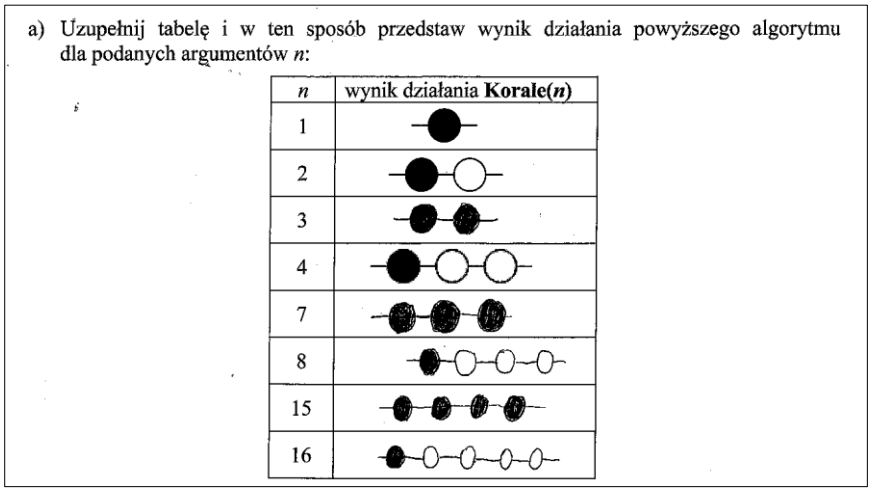

a) Uzupełnij tabelę i w ten sposób przedstaw wynik działania powyższego algorytmu dla podanych argumentów *n*:

n	wynik działania **Korale(*n*)**
1	
2	
3	
4	
7	
8	
15	
16	

Przykład 26: Poprawne rozwiązanie zadania 1a

Polecenie b) sprawdzało umiejętność obliczania złożoności zaprezentowanego algorytmu i polegało ono policzeniu przez zdających liczby wywołań rekurencyjnych procedury dla danej liczby *n*. Maturzyści (nawet bez znajomości i używania pojęcia logarytmu) potrafili opisać zależność między liczbą *n* a liczbą wywołań procedury, słabiej poradzili sobie z uzasadnieniem (poziom wykonania: 49%).

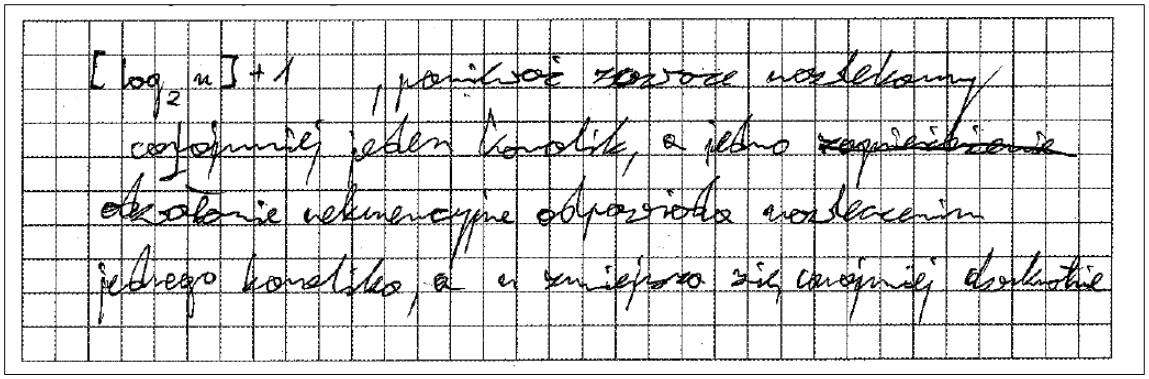

Przykład 27: Rozwiązanie zadania 1b

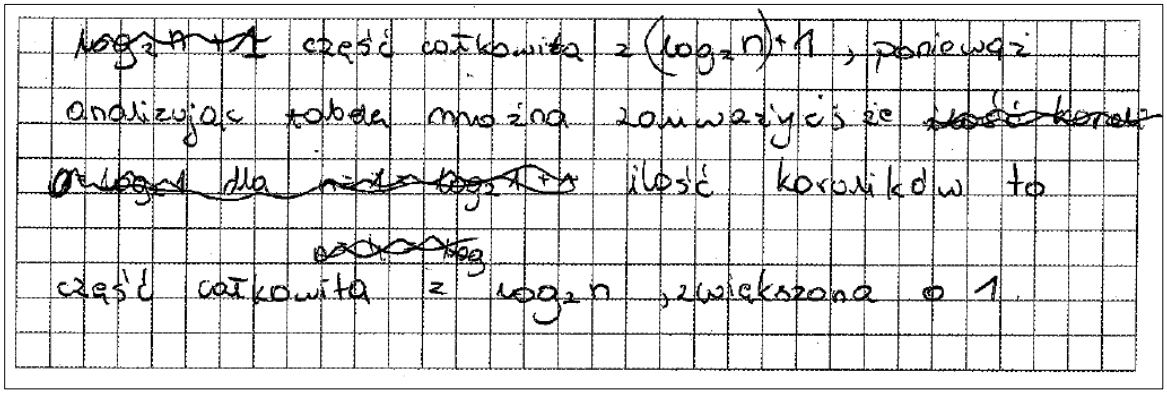

Przykład 28: Rozwiązanie zadania 1b

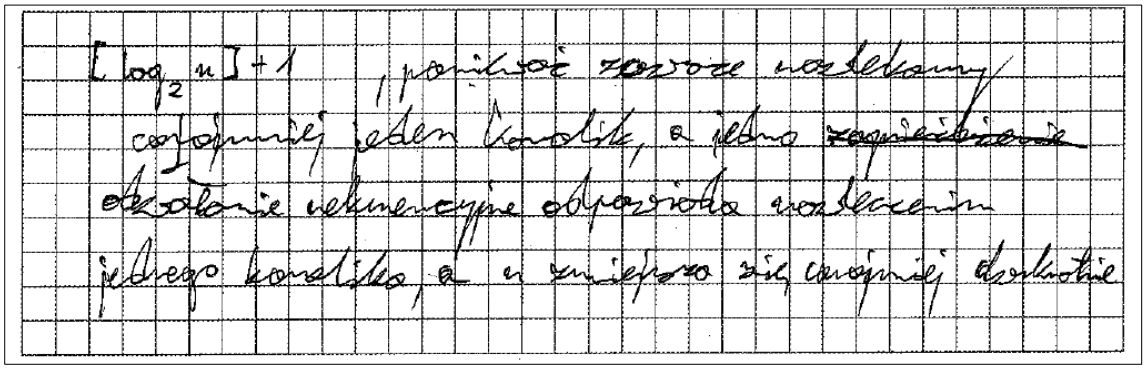

Przykład 29: Rozwiązanie zadania 1b

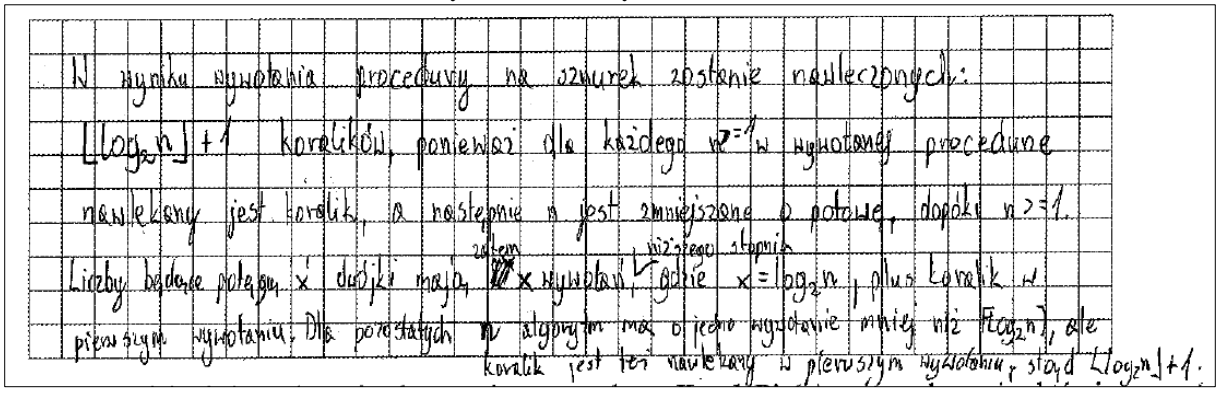

Przykład 30: Rozwiązanie zadania 1b

Pojawiały się także błędne odpowiedzi : $\sqrt{n}$ lub $\sqrt{\frac{1}{2}n}$ – odpowiednio zaokrąglone w zależności od parzystości liczby *n*.

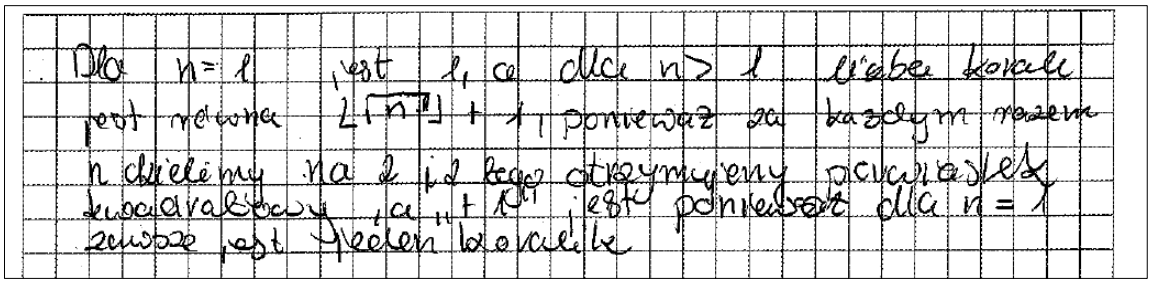

Przykład 31: BŁĘDNE rozwiązanie zadania 1b

Polecenie c) sprawdzało umiejętność zamiany algorytmu rekurencyjnego na iteracyjny (poziom wykonania: 55%). Te osoby, które rozwiązały poprzednie dwa polecenia, nie miały problemu z rozwiązaniem tego punktu. Wśród rozwiązań zdających pojawiały się również ciekawe, trochę zaskakujące rozwiązania (np. pamiętanie kolejnych ciągów koralików jako napisów w tablicy).

Poniżej przedstawiono kilka przykładowych, poprawnych rozwiązań. Jednym ze sposobów rozwiązania zadania było nawlekanie koralików na lewy koniec sznurka. Jednak przy tym podejściu do rozwiązania należało zwrócić uwagę na warunek zakończenia pętli.

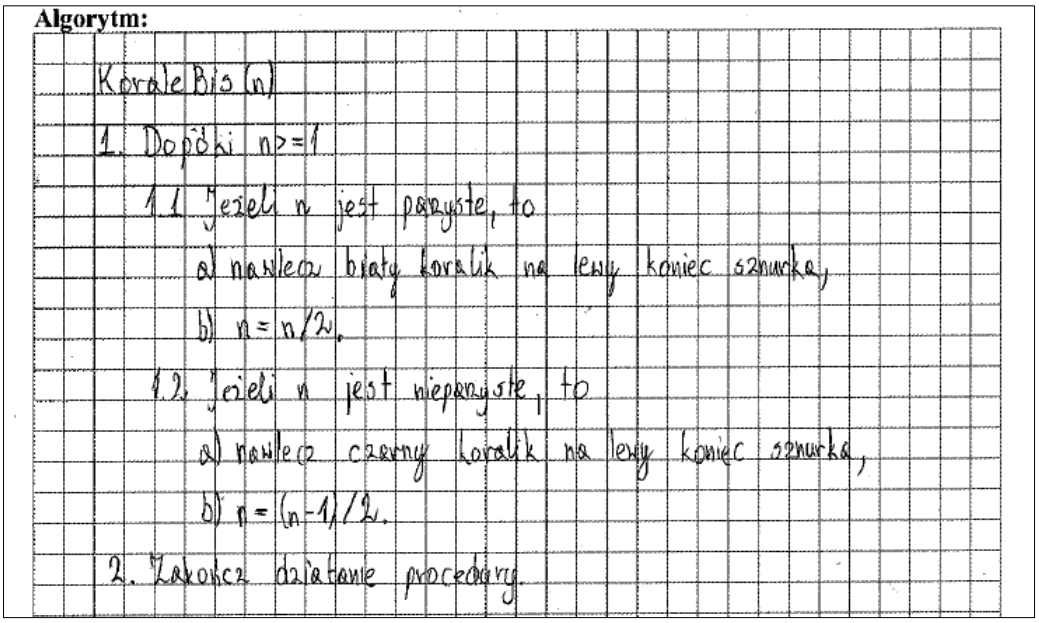

Przykład 32: Poprawne rozwiązanie zadania 1c z wyrażeniem dopóki (n>=1)

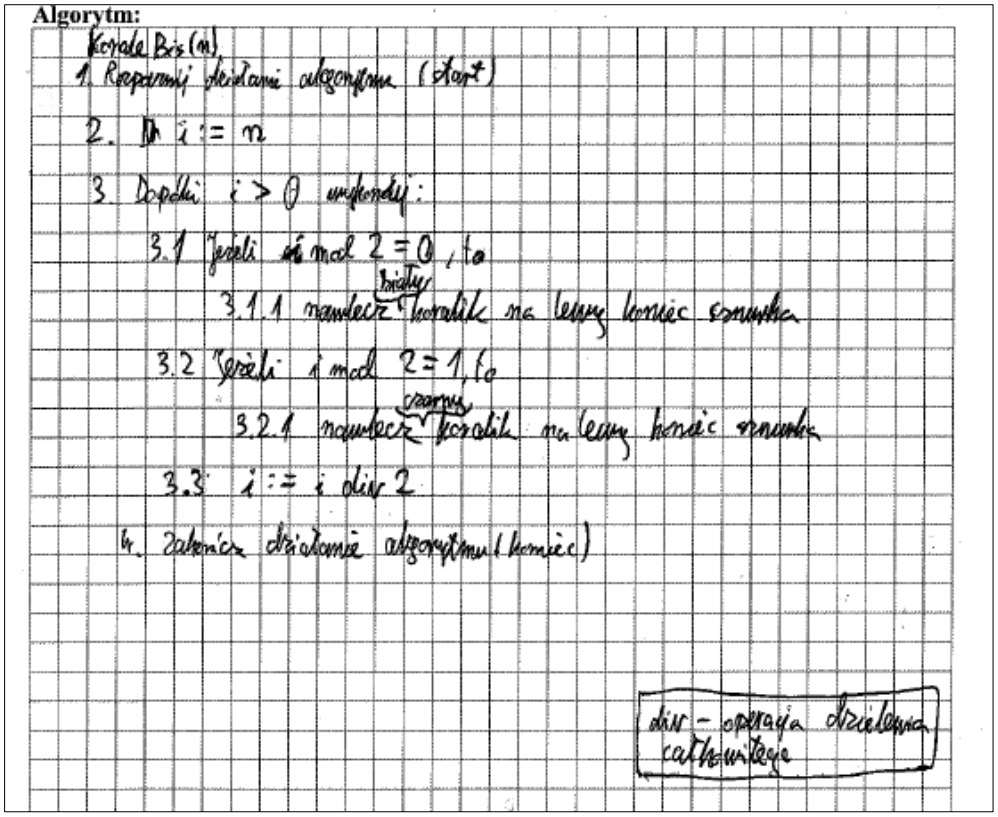

Przykład 33: Poprawne rozwiązanie zadania 1c z wyrażeniem dopóki (i>0)

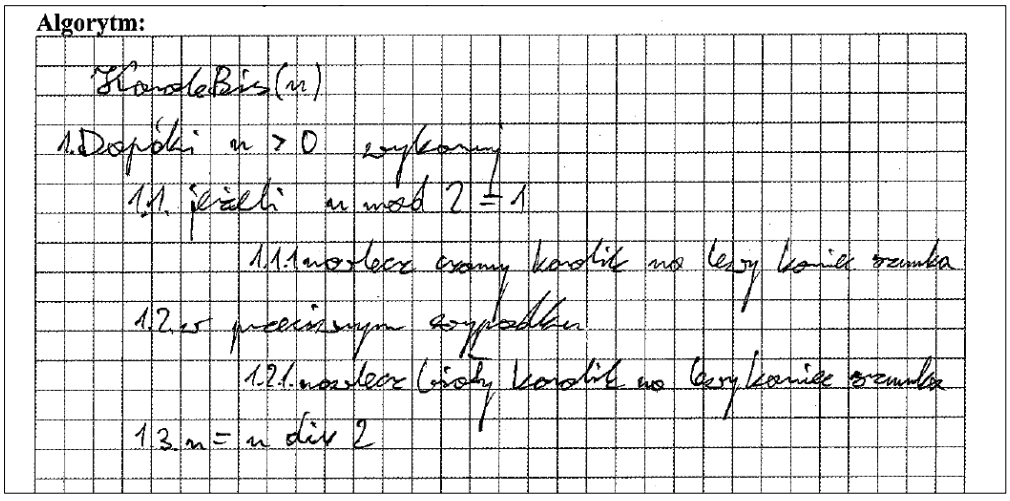

Przykład 34: Poprawne rozwiązanie zadania 1c z wyrażeniem dopóki (n>0)

Ciekawym rozwiązaniem było potraktowanie sznura korali jako napisu. W takim rozwiązaniu bardzo istotna była kolejność sklejania napisów. Część zdających zauważyła, że podczas doklejania kolejnych znaków do napisu z prawej strony końcowy napis należy odwrócić, aby uzyskać wymagany ciąg białych i czarnych korali.

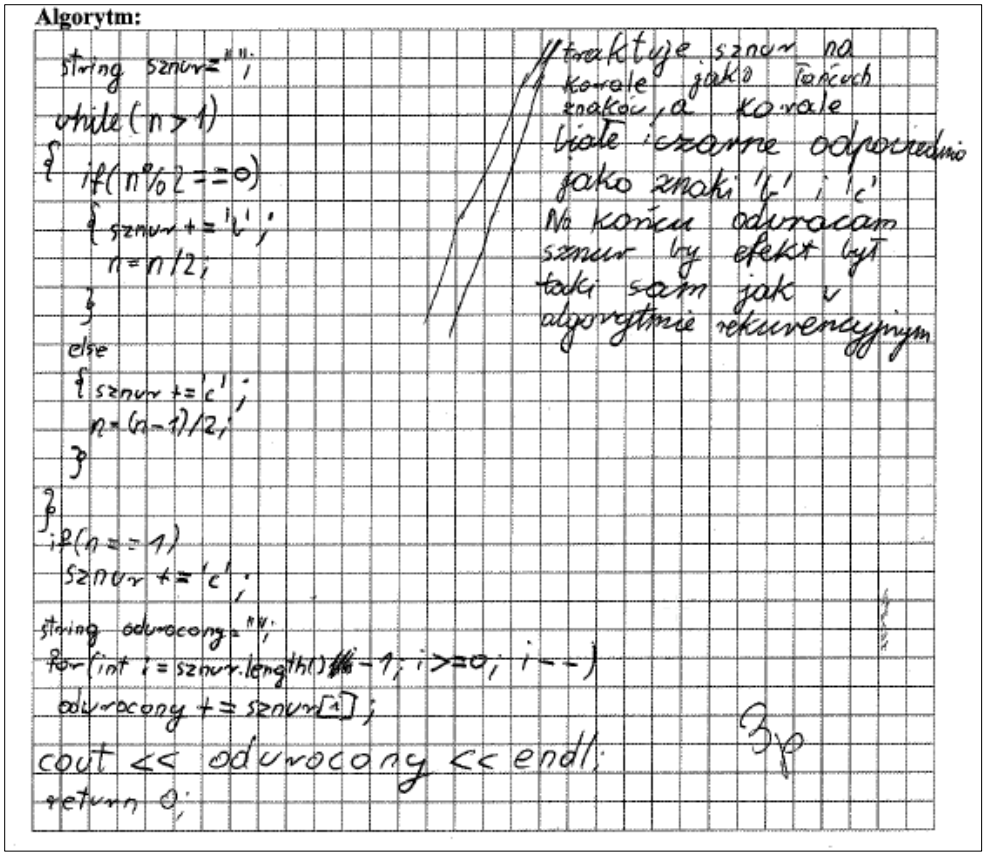

Przykład 35: Przykład z doklejaniem znaków z prawej strony i obracaniem napisu wynikowego

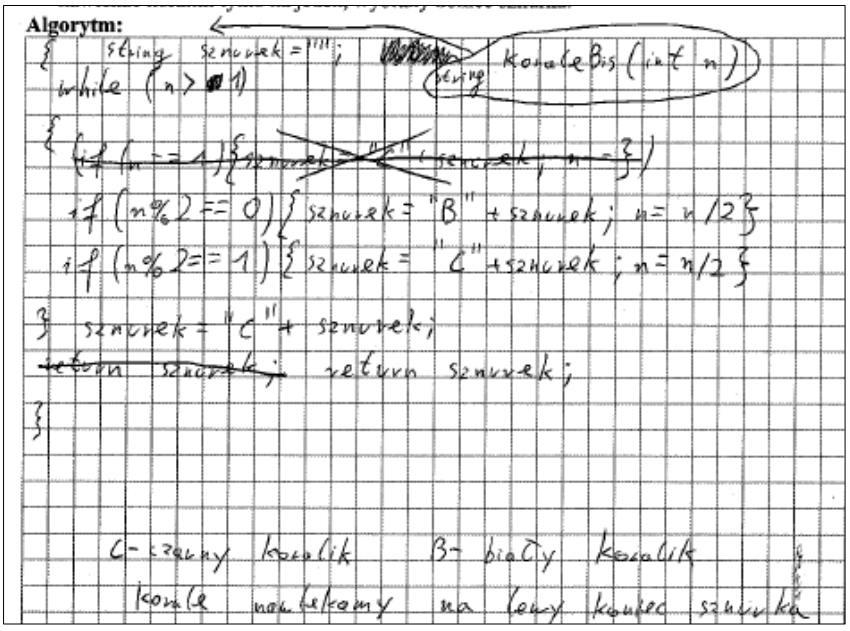

Przykład 36: Przykład doklejania znaku z lewej strony bez potrzeby końcowego odwracania napisu wynikowego.

Dodatkowo w obu powyższych przykładach zdający słusznie zauważyli, że zapis w warunku pętli: while (n>1) powoduje, że po jej zakończeniu należy do sznurka dodać czarny koralik. Jednak zdarzały się rozwiązania, w których część zdających pomijała ten istotny element.

Częstym błędem zdających było zastosowanie w pętli dwóch instrukcji warunkowych „if”, zamiast jednej instrukcji if-else, co skutkowało złą kolejnością koralików na końcu sznurka. W poniższym przykładzie po kilku iteracjach gdy *n* będzie już równe 2, wtedy w pętli while zostanie wykonana pierwsza instrukcja warunkowa i po wyjściu z niej *n* będzie równe 1, zatem zostanie wykonywana druga instrukcja warunkowa, czyli: *nawlekamy czarny koralik*. Po zakończeniu działania pętli while ponownie nawlekany jest czarny koralik (pojawiają się więc dwa czarne korale na końcu).

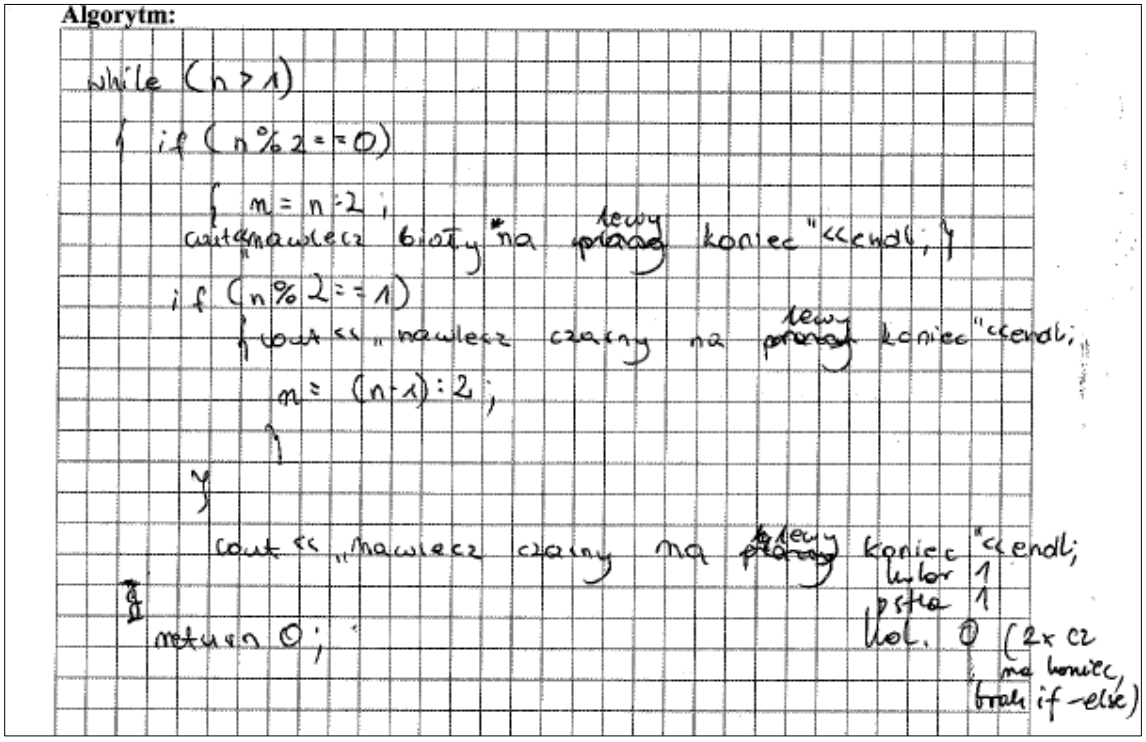

Przykład 37: Zła kolejność korali (2 czarne na końcu).

Pojawiały się także rozwiązania pokazujące całkowity brak zrozumienia treści zadania i polecenia:

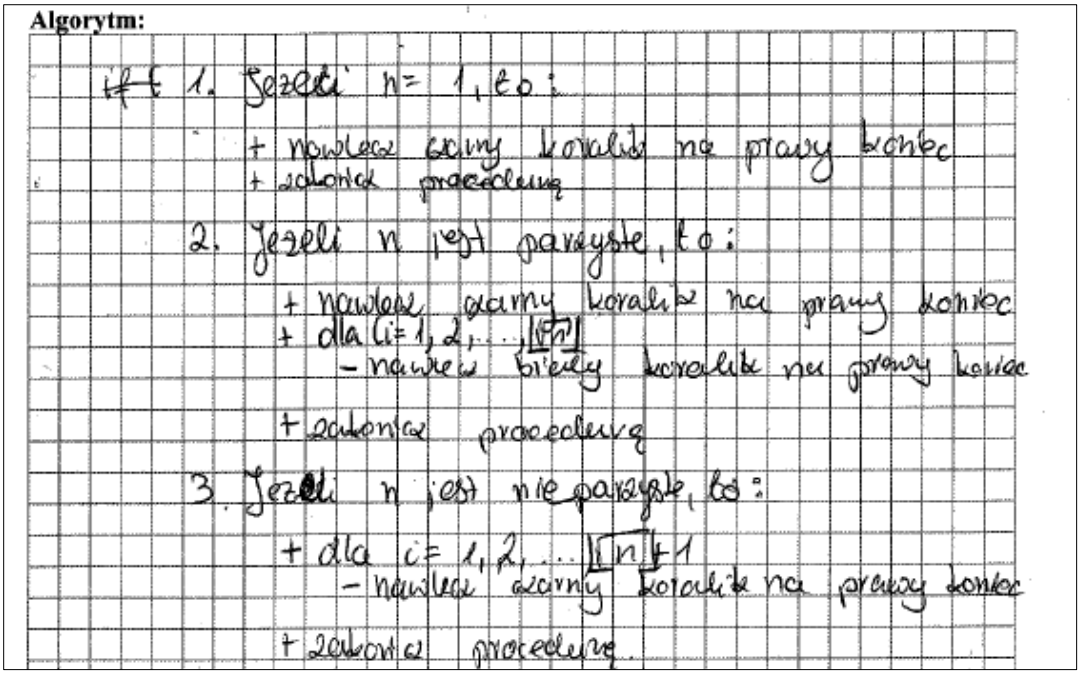

Przykład 38: Błędnie rozwiązane zadanie przez zdającego

Zadanie 2: Bisekcja (6 pkt)

Bisekcja jest jedną z metod szukania przybliżenia miejsca zerowego funkcji rzeczywistej $f(x)$, ciągłej w zadanym przedziale $< a, b >$ i o wartościach mających różne znaki na końcach przedziału.

Algorytm bisekcji oblicza wartości funkcji na obu końcach przedziału, oraz w jego środku, tj. dla $\boldsymbol{x = \frac{a+b}{2}}$. Jeżeli wartość funkcji w środku przedziału jest zerem, to x jest szukanym miejscem zerowym tej funkcji. W przeciwnym przypadku zawęża się przedział $< a, b >$ do przedziału $< a, x >$ lub $< x, b >$ tak, aby na końcach tego nowego przedziału wartości funkcji znowu miały różne znaki.

Wszystkie opisane czynności powtarza się, aż do znalezienia miejsca zerowego lub do zmniejszenia się długości analizowanego przedziału poniżej zadanej ***dokładności d*** *– wówczas wynikiem jest środek ostatniego przedziału.*

Zadanie sprawdzało znajomość technik algorytmicznych, w tym metody dziel i zwyciężaj oraz metody wyznaczania miejsc zerowych funkcji. Zdający podejmowali próby rozwiązywania zadania.

Podpunkt a) polegał na analizie opisanego algorytmu bisekcji dla wybranej funkcji oraz przedziału.

Twoje zadania:

Dla funkcji $f(x) = x^3 - x - 2$ oraz przedziału $\langle 0, 2 \rangle$:

a) Wykonaj trzy pierwsze kroki algorytmu bisekcji i uzupełnij tabelkę:

krok	a	b	f(a)	f(b)	$x = \frac{a+b}{2}$	f(x)	czy f(a) i f(x) mają te same znaki?
1	0	2	-2	4	1	-2	tak, więc wybieram przedział <x, b>
2	1	2	-2	4	1,5	-0,125	tak, więc wybieram przedział <x, b>
3	1,5	2	-0,125	4	1,75		

Przykład 39: Poprawne rozwiązanie zadania 2a

Zadanie nie sprawiło dużego problemu zdającym, jednak spora część popełniała błędy rachunkowe (poziom wykonania: 53%).

Poprawność rozwiązania polecenia b (poziom wykonania: 61%) była powiązana z właściwym zrozumieniem i rozwiązaniem polecenia a).

b) Podaj, w którym **kroku** algorytmu bisekcji długość analizowanego przedziału $\langle a, b \rangle$ będzie po raz pierwszy mniejsza niż 0,1.

1 -> 2
2 -> 1
3 -> 0,5
4 -> 0,25
5 -> 0,125
6 -> 0,0625

Odp. Długość analizowanego przedziału będzie mniejsza niż 0,1 w 6. kroku. po raz pierwszy.

Przykład 40: Poprawne rozwiązanie zadania 2b.

Ostatnie polecenie sprawdzało umiejętność zaprojektowania algorytmu, który poda przybliżenie miejsca zerowego funkcji f w przedziale $< a, b >$, przy zadanej dokładności d. Większość zdających podjęła próbę rozwiązania tego punktu, jednak część zdających popełniała błędy w rozwiązaniu (poziom wykonania: 51%).

Najczęstszym pojawiającym się błędem było niewłaściwe wyrażenie logiczne w pętli. Zamiast porównywania wartości bezwzględnej z wartości funkcji z zadaną dokładnością (while (abs f(x)>d) {...}) porównywano ostatnie przybliżenie miejsca zerowego z zadaną dokładnością (while (x>d) {...}).

Występowały głównie dwa sposoby rozwiązania zadania. Bardzo wiele prac zawierało rozwiązania iteracyjne, w których w pętli dokonywano aktualizacji krańców przedziału.

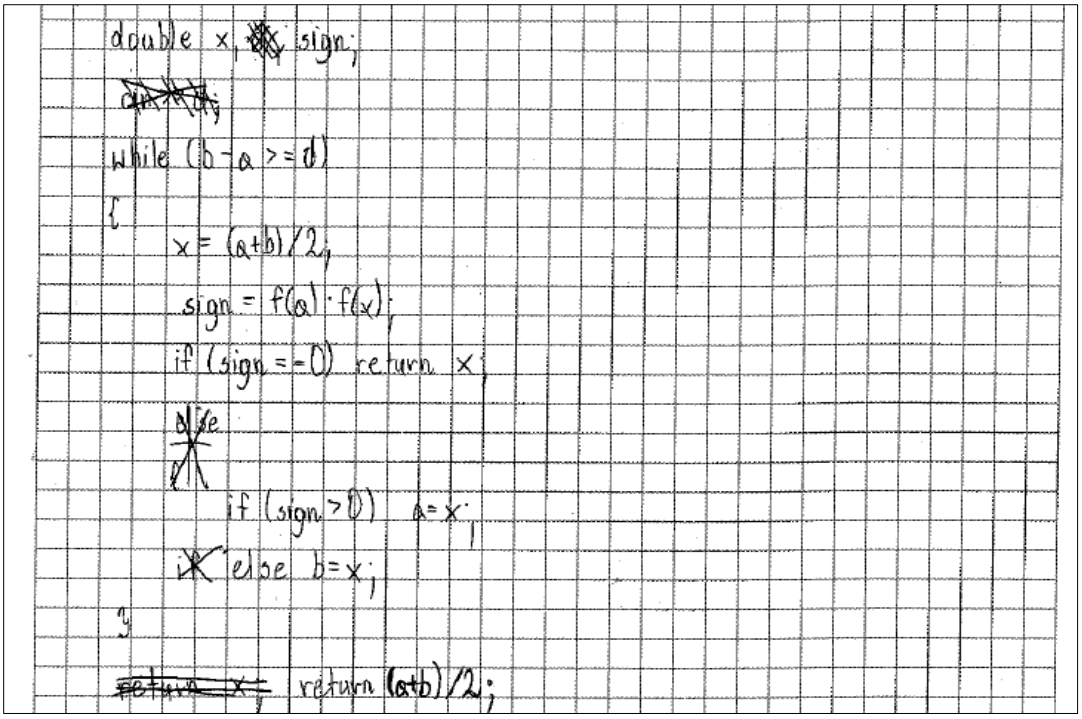

Przykład 41: Rozwiązanie iteracyjne zadania 2c

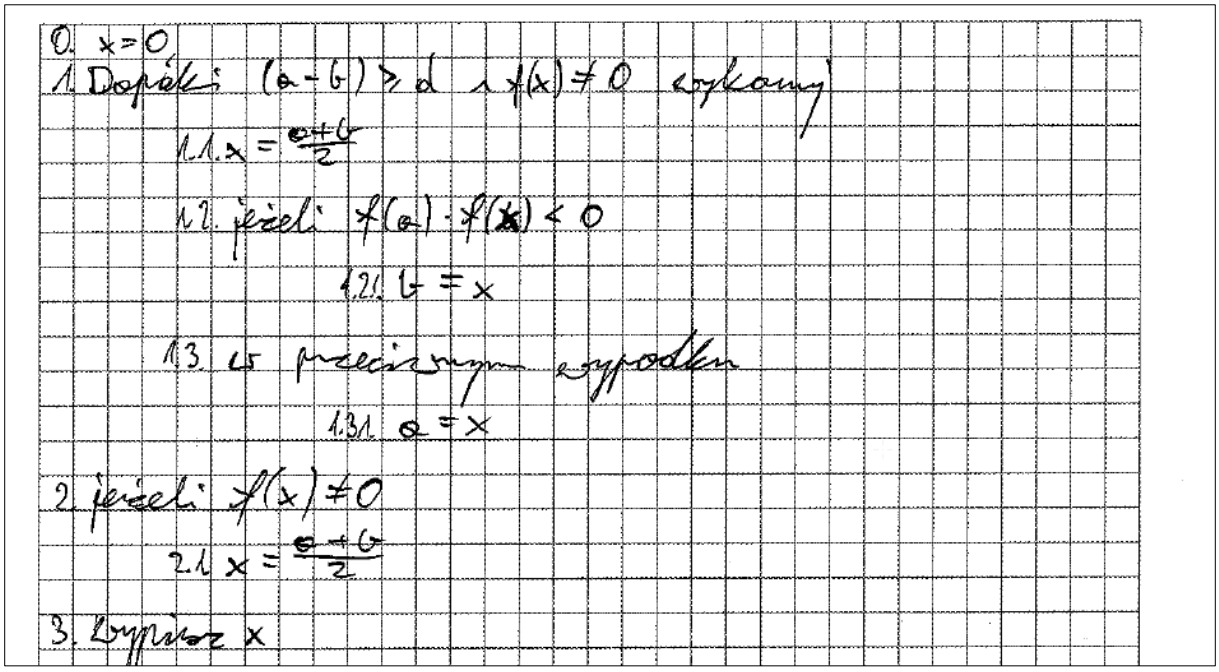

Przykład 42 Rozwiązanie iteracyjne zadania 2c

Część zdających wybrało podejście rekurencyjne, z różnie zapisywanymi warunkami zakończenia wywołań rekruencyjnych.

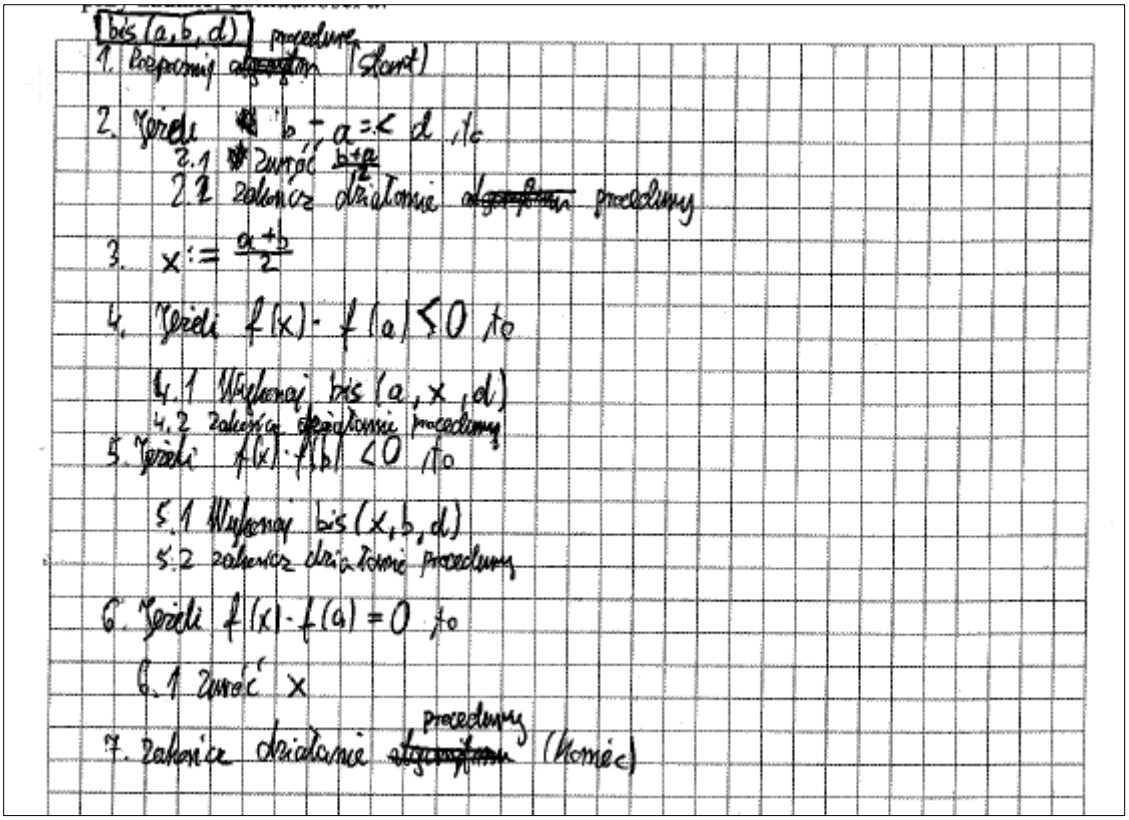

Przykład 43: Rekurencyjne rozwiązanie zadania 2c

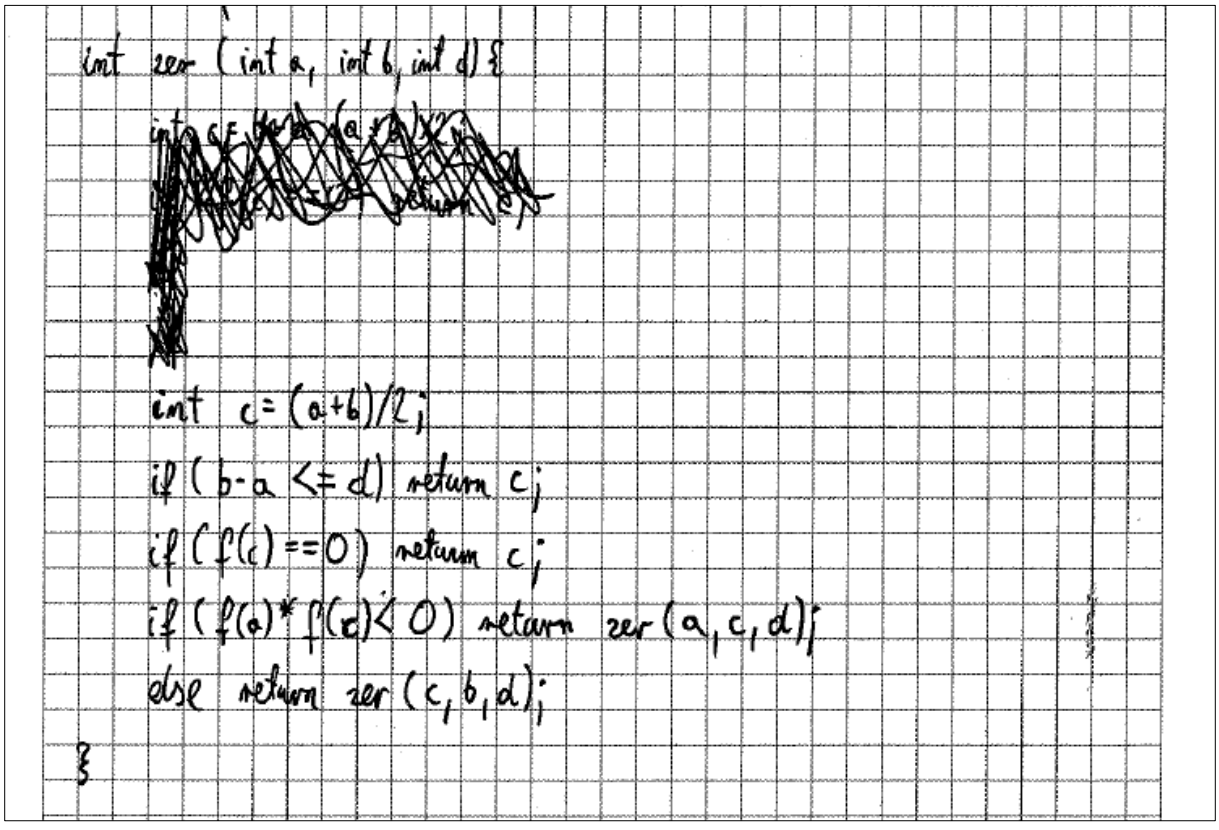

Przykład 44: Rekurencyjne rozwiązanie zadania 2c

Na końcu przedstawione są dwa przykłady „informatycznej prozy” – nadal i takie rozwiązania pojawiają się wśród maturzystów. Pierwsze rozwiązanie jest poprawne, w drugim wyraźnie widać problemy z zapisem algorytmu.

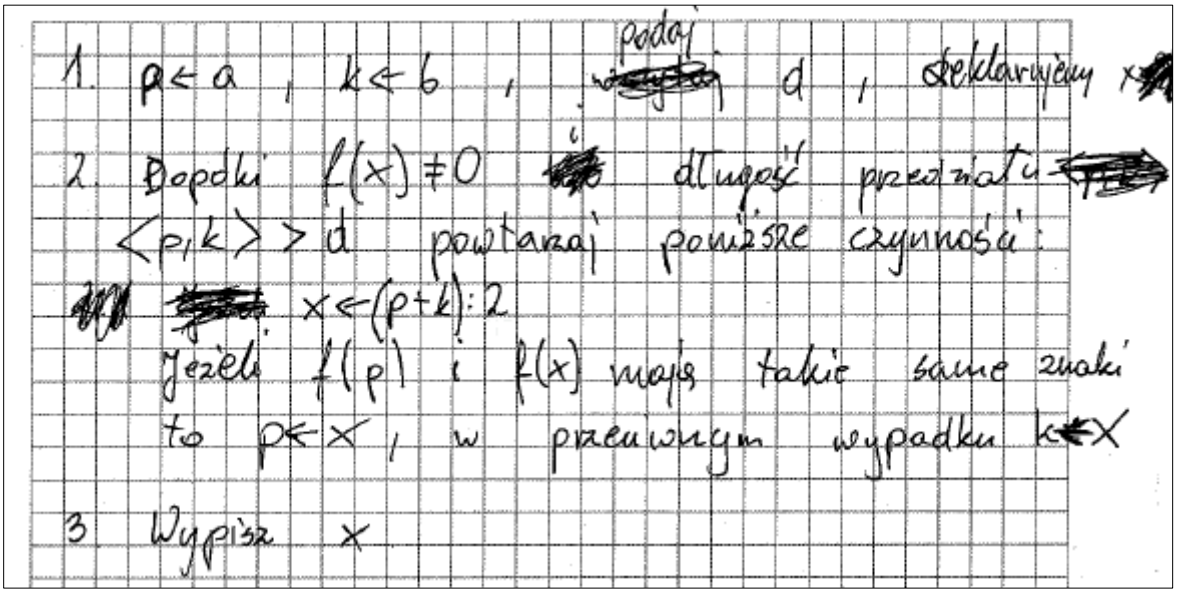

Przykład 45: Rozwiązanie poprawne zadania 2c „prozą”.

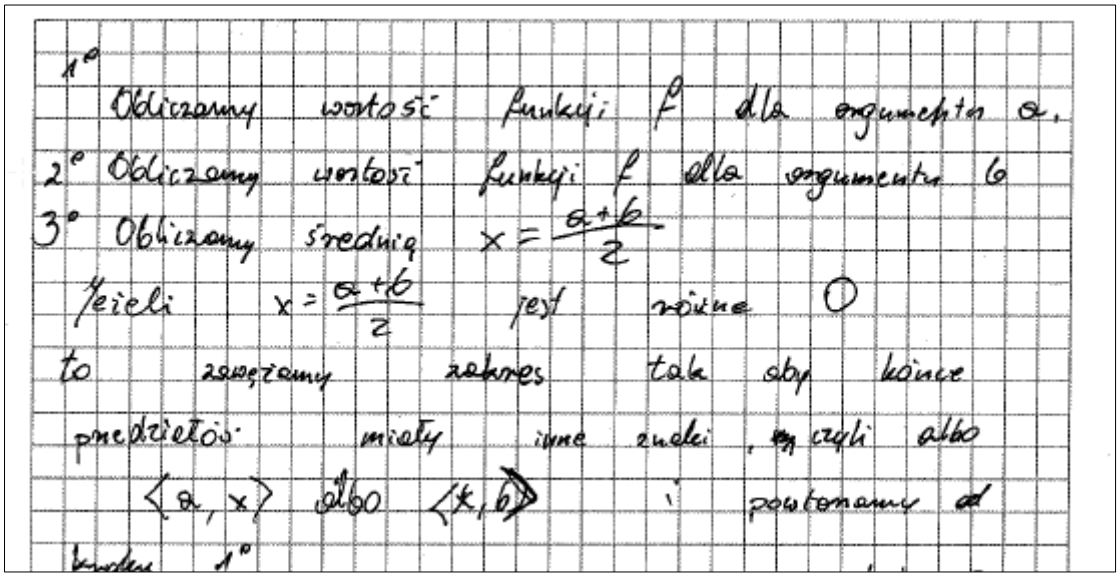

Przykład 46: BŁĘDNE rozwiązanie *„prozą”* zadania 2c

Zadanie 4. Ferma (9 pkt)

Pani Binarna została właścicielką kurzej fermy, na której znajduje się 200 kur niosek. Kilogram paszy kosztuje 1,9 zł, a jedna kura zjada przez cały dzień 0,2 kg paszy.

Rozważmy okres hodowli trwający sto osiemdziesiąt dni. Dni są ponumerowane od 1 do 180. Pierwsza niedziela przypada siódmego dnia.

*Codziennie w południe, **z wyjątkiem niedziel**, każda kura znosi 1 jajko i tego samego dnia pani Binarna sprzedaje je w cenie **0,9 zł** za sztukę.*

W okolicach fermy grasuje lis, który w każdy nieparzysty dzień, po zmroku (po posiłku kur, po zniesieniu i ewentualnym sprzedaniu jajek) zmniejsza liczbę kur o ***2 sztuki naraz****.*

Co ***30 dni*** *(w dniu trzydziestym, sześćdziesiątym itd.) rano, przed posiłkiem kur, pani Binarna powiększa stado kur o* ***20%,*** *kupując kolejne kury na giełdzie (liczba kupionych kur zaokrąglamy w dół do liczby całkowitej), po* ***18 zł*** *za sztukę.*

Biorąc pod uwagę podane założenia i wykorzystując dostępne narzędzia informatyczne, wykonaj poniższe polecenia. Odpowiedzi do podpunktów a), b), c) zapisz w kolejnych wierszach pliku tekstowego zadanie4.txt. Wykres, o którym mowa w podpunkcie d), utwórz w oddzielnym pliku. Odpowiedź do każdego podpunktu poprzedź literą oznaczającą ten podpunkt.

Zadanie czwarte miało charakter symulacyjny, w którym dla zadanych warunków początkowych oraz podanych zależności należało dokonać symulacji cyklicznie powtarzających się wydarzeń. Zadania tego typu coraz częściej pojawiają się na poziomie rozszerzonym egzaminu maturalnego z informatyki.

Kluczowym krokiem w kierunku rozwiązania wszystkich podpunktów jest zasymulowanie procesu opisanego w zadaniu (rozpisanie szczegółowo wydarzeń z każdego dnia na fermie), co bez większych trudności można zrobić przy pomocy arkusza kalkulacyjnego. Następnie z wykorzystaniem odpowiednik funkcji logicznych i arytmetycznych można było wydobyć informacje wymagane w rozwiązaniach punktów a, b i c oraz wykonać wykres w punkcie d.

Maturzyści, którzy pokusili się w swoich rozwiązaniach o *„skróty myślowe”*, często popełniali błędy w obliczeniach i stąd otrzymywali zero punktów w poleceniu b (poziom wykonania: 35%) i poleceniu c (poziom wykonania: 40%).

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1		mod 7	liczba kur	zarobek	wydatki	koszt paszy	lis	po lisie	dzienny zysk	realny zysk
2	1	=MOD(A2;7)	200	=JEŻELI(B2=0;0;C2*$	=JEŻELI(MOD(A2;30	=C2*R1	=JEŻELI(MOD(A2;2)=	=C2-G2	=D2-E2-F2	=I2
3	2	=MOD(A3;7)	=JEŻELI(MOD(A3;30	=JEŻELI(B3=0;0;C3*$	=JEŻELI(MOD(A3;30	=C3*R1	=JEŻELI(MOD(A3;2)=	=C3-G3	=D3-E3-F3	=J2+I3
4	3	=MOD(A4;7)	=JEŻELI(MOD(A4;30	=JEŻELI(B4=0;0;C4*$	=JEŻELI(MOD(A4;30	=C4*R1	=JEŻELI(MOD(A4;2)=	=C4-G4	=D4-E4-F4	=J3+I4
5	4	=MOD(A5;7)	=JEŻELI(MOD(A5;30	=JEŻELI(B5=0;0;C5*$	=JEŻELI(MOD(A5;30	=C5*R1	=JEŻELI(MOD(A5;2)=	=C5-G5	=D5-E5-F5	=J4+I5
6	5	=MOD(A6;7)	=JEŻELI(MOD(A6;30	=JEŻELI(B6=0;0;C6*$	=JEŻELI(MOD(A6;30	=C6*R1	=JEŻELI(MOD(A6;2)=	=C6-G6	=D6-E6-F6	=J5+I6
7	6	=MOD(A7;7)	=JEŻELI(MOD(A7;30	=JEŻELI(B7=0;0;C7*$	=JEŻELI(MOD(A7;30	=C7*R1	=JEŻELI(MOD(A7;2)=	=C7-G7	=D7-E7-F7	=J6+I7
8	7	=MOD(A8;7)	=JEŻELI(MOD(A8;30	=JEŻELI(B8=0;0;C8*$	=JEŻELI(MOD(A8;30	=C8*R1	=JEŻELI(MOD(A8;2)=	=C8-G8	=D8-E8-F8	=J7+I8
9	8	=MOD(A9;7)	=JEŻELI(MOD(A9;30	=JEŻELI(B9=0;0;C9*$	=JEŻELI(MOD(A9;30	=C9*R1	=JEŻELI(MOD(A9;2)=	=C9-G9	=D9-E9-F9	=J8+I9
10	9	=MOD(A10;7)	=JEŻELI(MOD(A10;3	=JEŻELI(B10=0;0;C10	=JEŻELI(MOD(A10;3	=C10*R1	=JEŻELI(MOD(A10;2	=C10-G10	=D10-E10-F10	=J9+I10
11	10	=MOD(A11;7)	=JEŻELI(MOD(A11;3	=JEŻELI(B11=0;0;C11	=JEŻELI(MOD(A11;3	=C11*R1	=JEŻELI(MOD(A11;2	=C11-G11	=D11-E11-F11	=J10+I11
12	11	=MOD(A12;7)	=JEŻELI(MOD(A12;3	=JEŻELI(B12=0;0;C12	=JEŻELI(MOD(A12;3	=C12*R1	=JEŻELI(MOD(A12;2	=C12-G12	=D12-E12-F12	=J11+I12
13	12	=MOD(A13;7)	=JEŻELI(MOD(A13;3	=JEŻELI(B13=0;0;C13	=JEŻELI(MOD(A13;3	=C13*R1	=JEŻELI(MOD(A13;2	=C13-G13	=D13-E13-F13	=J12+I13
14	13	=MOD(A14;7)	=JEŻELI(MOD(A14;3	=JEŻELI(B14=0;0;C14	=JEŻELI(MOD(A14;3	=C14*R1	=JEŻELI(MOD(A14;2	=C14-G14	=D14-E14-F14	=J13+I14
15	14	=MOD(A15;7)	=JEŻELI(MOD(A15;3	=JEŻELI(B15=0;0;C15	=JEŻELI(MOD(A15;3	=C15*R1	=JEŻELI(MOD(A15;2	=C15-G15	=D15-E15-F15	=J14+I15
16	15	=MOD(A16;7)	=JEŻELI(MOD(A16;3	=JEŻELI(B16=0;0;C16	=JEŻELI(MOD(A16;3	=C16*R1	=JEŻELI(MOD(A16;2	=C16-G16	=D16-E16-F16	=J15+I16
17	16	=MOD(A17;7)	=JEŻELI(MOD(A17;3	=JEŻELI(B17=0;0;C17	=JEŻELI(MOD(A17;3	=C17*R1	=JEŻELI(MOD(A17;2	=C17-G17	=D17-E17-F17	=J16+I17
18	17	=MOD(A18;7)	=JEŻELI(MOD(A18;3	=JEŻELI(B18=0;0;C18	=JEŻELI(MOD(A18;3	=C18*R1	=JEŻELI(MOD(A18;2	=C18-G18	=D18-E18-F18	=J17+I18

Przykład 47: Fragment poprawnego zapisu kolejnych kroków symulacji

Jedna błędne zapisy warunków zadania (kolejnych kroków symulacji) nie przekreślały szans zdających na otrzymanie punktów za polecenie a (poziom wykonania: 65%) oraz polecenie d (poziom wykonania: 63%). Część zdających, którzy poprawnie rozwiązali podpunkt pierwszy zadania, wpisywała do pliku tekstowego złą odpowiedź. Błąd polegał na podaniu w odpowiedzi numeru wiersza z arkusza kalkulacyjnego zamiast numeru wiersza ich obliczeń (podawali 34 wiersz, zamiast 33 dnia).

Zadanie 5. Ciekawe napisy (10 pkt)

*W pliku NAPIS.TXT w oddzielnych wierszach znajduje się **1 000** napisów o długościach od **2** do **25** znaków. Każdy napis składa się z wielkich liter alfabetu łacińskiego.*

Wykorzystując dostępne narzędzia informatyczne, daj odpowiedzi do poniższych podpunktów. Odpowiedzi zapisz w kolejnych wierszach pliku ZADANIE5.TXT, a każdą poprzedź literą oznaczającą ten podpunkt.

a) Napis pierwszy to taki napis, w którym suma kodów ASCII jest liczbą pierwszą. Przykładowo, suma kodów ASCII w napisie ABB wynosi 197 i jest liczbą pierwszą, co oznacza, że napis ABB jest napisem pierwszym. Podaj, ile jest napisów pierwszych w pliku NAPIS.TXT.

b) Napis rosnący to taki napis, w którym kod ASCII każdej kolejnej litery jest większy od kodu poprzedniej. Podaj wszystkie napisy rosnące występujące w pliku NAPIS.TXT.

c) Wypisz napisy z pliku NAPIS.TXT, które występują w nim więcej niż jeden raz (każde takie słowo wypisz tylko raz).

Zadanie miało charakter programistyczny, ale w treści nie wymagano wprost, aby rozwiązanie było uzyskane przy pomocy samodzielnie napisanego programu komputerowego. Pomimo tego większość zdających pisało program w wybranym przez siebie języku programowania.

Rozwiązanie polecenia a) polegało na zamianie kolejnych liter napisu na kody ASCII, zsumowaniu otrzymanych liczb i zastosowaniu algorytmu sprawdzającego, czy otrzymana suma jest liczbą pierwszą (poziom wykonania: 28%).

Poniżej przedstawiamy przykładowe fragmenty rozwiązania zdającego, który w osobnych funkcjach sumował kody ASCII znaków z zadanego napisu *w*, a następnie drugą funkcją sprawdzał, czy zadawana liczba *n* jest pierwsza. Te dwie funkcje zostały wykorzystane do sprawdzenia napisów znajdujących się w pliku.

```
1  int suma(string w) //suma kodow ASCII
2  {
3   int i,s=0;
4   for (i=0; i<=w.length()-1; i++)
5         s=s+w[i];
6   return s;
7
8  }
9
10 bool is_prime(int n) //czy_pierwsza
11 {
12    int i=3;
13    bool odp=true;
14
15    if ((n==1) || ((n%2==0) && (n!=2))) odp=false;
16    while ((i<=int(sqrt(n))) && odp) {
17         if (n % i == 0)  odp=false;
18         else i++;
19    }
20    return odp;
21
22 }
```

Przykład 48: Dwie funkcje niezbędne do rozwiązania zadania 5a

```
ifstream fin;
ofstream fout;
string wiersz;
fin.open("NAPIS.TXT");
fout.open("ZADANIE5A.TXT");

while (!fin.eof()) {
      getline(fin,wiersz);
      if (is_prime(suma(wiersz))) {
         fout <<wiersz;
         fout<<endl;
      }
}
```

Przykład 49: Fragment poprawnego rozwiązania zadania 5a wykorzystujący powyższe funkcje

Większym wyzwaniem okazał się być podpunkt b) (poziom wykonania: 33%), w którym należało sprawdzić, który napis jest napisem rosnącym, to znaczy czy każdy kolejna litera w napisie jest większa od poprzedniej w sensie leksykograficznym. Do rozwiązania zadania wystarczyła umiejętność porównywania kolejnych znaków w napisie.

```
bool czyrosnacy (string a)
{
     int i=0;
     while(a[i]<a[i+1]&&i<a.length()-1)
          i++;
     if (i==a.length()-1)
          return true;
     return false;
}
```

Przykład 50: Poprawnie skonstruowana funkcja do zadania 5b

```
int main()
{
    ifstream fin;
    ofstream fout;
    fin.open("napis.txt");
    fout.open("wynik_b.txt");
    string napis;
    int dl=0, i=0;
    bool b=true;
    while(!fin.eof())
    {
          fin>>napis;
          dl=napis.length();
          b=true;
          if(!fin.fail())
          {
                for(i=1; i<dl; i++)
                {
                     if(napis[i]<napis[i-1])
                     {
                          b=false;
                     }
                 }
                 if(b==true)
                 {
                       cout<<napis<<endl;
                       fout<<napis<<endl;
                  }
          }
    }
    fin.close();
    fout.close();
    return 0;
}
```

Przykład 51: Rozwiązanie zadania 5b

Polecenia a) oraz c) (poziom wykonania: 31%), to typowo szkolne zadania, które często pojawiały się w zadaniach na egzaminach maturalnych w poprzednich latach (zarówno w pierwszej, jak i drugiej części egzaminu). Polecenie b) wymagało zastanowienia się i zaimplementowania (nietrudnego) algorytmu, jednak był to podpunkt najczęściej opuszczany przez zdających.

Zadanie 6 było zadaniem bazodanowym. Sprawdzało zastosowanie metod wyszukiwania i przetwarzania informacji w relacyjnych bazach danych z wykorzystaniem różnych technik i narzędzi. Większość zdających rozwiązywała zadanie za pomocą systemu zarządzania bazami danych, ale pojawiały się też rozwiązania w arkuszu kalkulacyjnym.

Najmniej problemów sprawiały zapytania w poleceniu a oraz b. W pierwszym należało wybrać sześcioletnie dziewczynki, które na liście preferencji mają Przedszkole nr 75 (poziom wykonania: 58%).

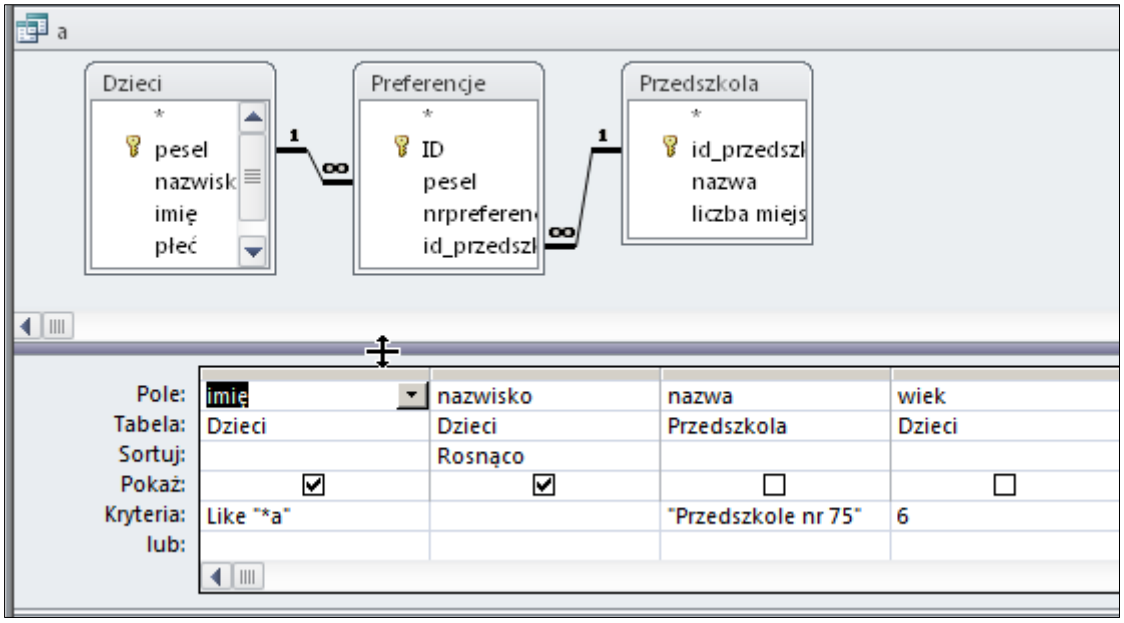

Przykład 52: Przykład poprawnie skonstruowanej kwerendy do zadania 6a

Zaś w drugim poleceniu (poziom wykonania: 64%) należało podać imiona i nazwiska 3 dzieci, które na liście preferencji mają dokładnie po 3 przedszkola:

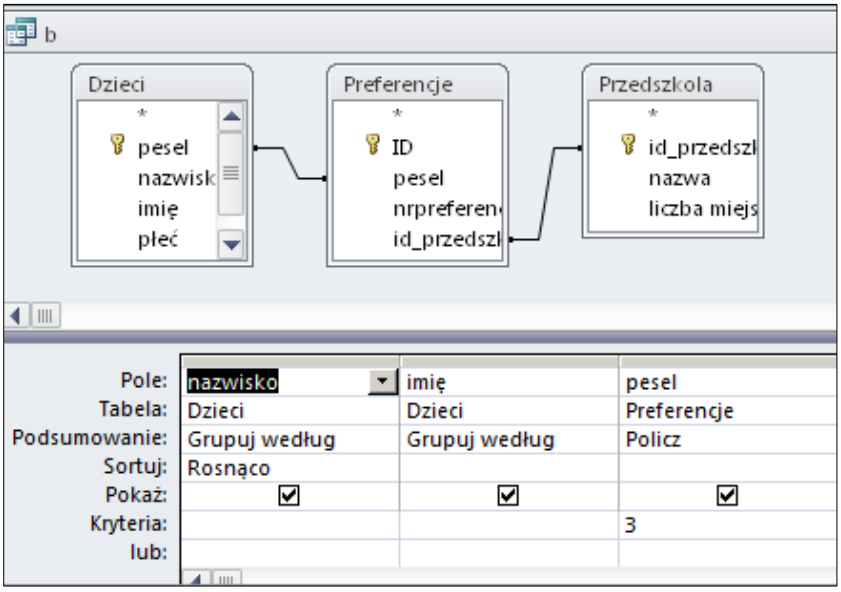

Przykład 53: Przykład poprawnie skonstruowanej kwerendy do zadania 6b

Pozostałe dwa polecenia sprawiły zdającym najwięcej trudności. Polecenie c można było rozwiązać na wiele sposobów. Najprostszym rozwiązaniem było utworzenie kwerendy krzyżowej (nazwy przedszkoli w wierszach, preferencje w kolumnach, liczba dzieci jako wartości), a następnie sprawdzenie, w których przedszkolach na drugiej i trzeciej preferencji nie było chętnych (poziom wykonania: 36%).

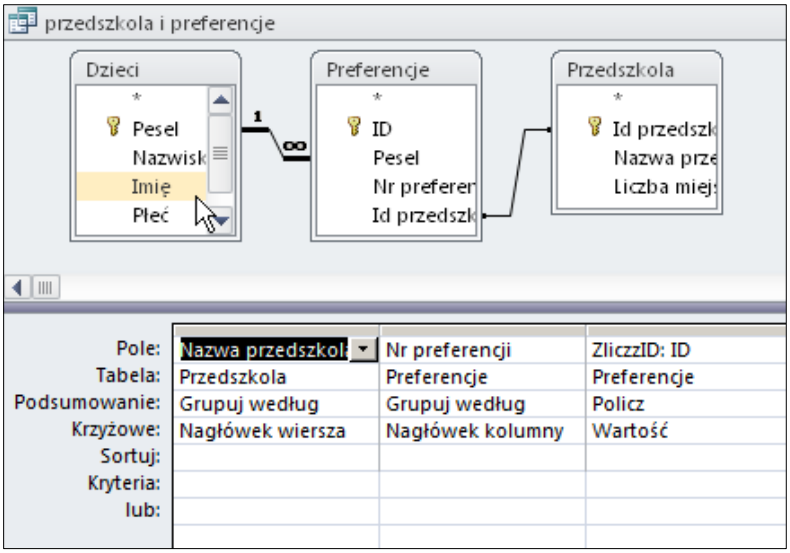

Przykład 54: Przykład kwerendy krzyżowej do zadania 6c.

Więcej trudności sprawiło zdającym polecenie d, w którym było tu zdecydowanie najmniej poprawnych rozwiązań, był to też podpunkt najczęściej opuszczany (poziom wykonania: 33%). W zadaniu należało obliczyć średnią liczbę chętnych dzieci na miejsce oraz podać informacje o 3 przedszkolach, dla których liczba chętnych dzieci jest najmniejsza. Istotną trudność stanowiło zbudowanie odpowiedniego wyrażenia, które wyznaczy średnią liczbę chętnych dzieci na jedno miejsce oraz odpowiednie grupowanie i zliczanie:

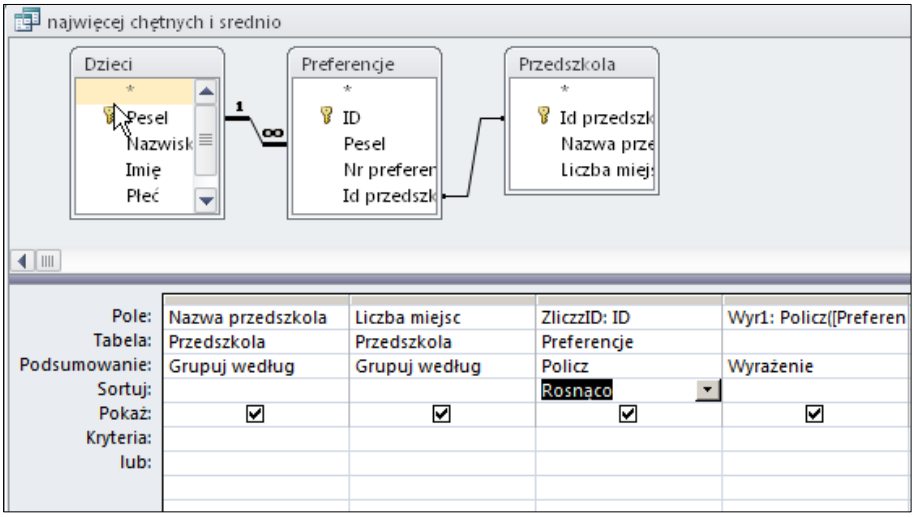

Przykład 55: Poprawnie zbudowana kwerenda do zadania 6d ze skonstruowanym wyrażeniem.

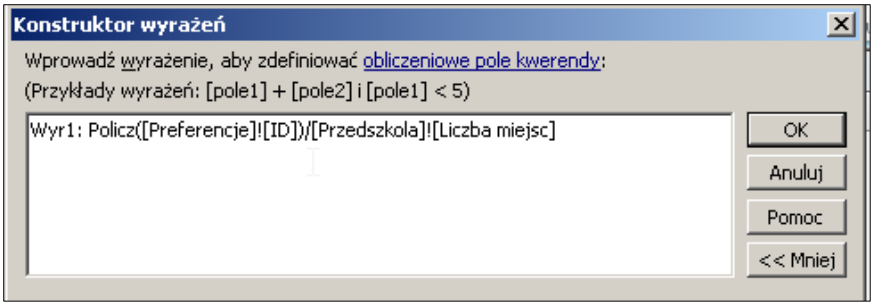

Przykład 56: Konstrukcja wyrażenia do powyższego rozwiązania zadania 6d.

3. Wnioski i rekomendacje

Kluczową dziedziną informatyki jako przedmiotu ogólnokształcącego jest algorytmika. Zagadnienia algorytmiczne pojawiają się we wszystkich standardach egzaminacyjnych (standardy mówią zarówno o znajomości pewnych algorytmów, jak i umiejętności ich konstruowania, analizowania i stosowania). We współczesnym świecie obserwujemy zjawisko nazywane czasem „algorytmizacją" nauki. Coraz więcej dziedzin opisuje i charakteryzuje badane procesy i zjawiska w sposób algorytmiczny (dotyczy to nie tylko kierunków ścisłych i technicznych; sztandarowym przykładem może być np. biologia molekularna). Akademickie i korporacyjne ośrodki badawcze różnych branż potrzebują coraz więcej specjalistów potrafiących programować oraz swobodnie posługiwać się terminologią algorytmiczną. Tegoroczny egzamin maturalny (na obu poziomach) sprawdzał umiejętności i wiedzę z zakresu algorytmiki w dwóch pierwszych zadaniach arkusza I oraz umiejętność konstruowania algorytmów wraz z tworzeniem w oparciu o nie programów komputerowych w drugim zadaniu arkusza II. Wyniki tych zadań w części praktycznej są niższe od średnich wyników całego egzaminu (szczególnie na poziomie podstawowym), co po części wynika ze stosunkowo małego nacisku na te zagadnienia w szkołach, a także z faktu, że są to tematy stosunkowo trudne. Innym powodem niepowodzenia było oddawanie do oceny przez zdających wyłącznie plików tekstowych z odpowiedziami (prawidłowymi!), pomijając pliki źródłowe (nie tylko w zadaniach programistycznych). Skutkowało to przyznaniem im przez egzaminatorów 0 punktów za dane zadanie. Zgodnie ze schematem punktowania wszystkie wyniki muszą być odzwierciedleniem komputerowej realizacji obliczeń (w instrukcji dla zdającego na stronie tytułowej oraz w treści każdego zadania znajduje się informacja o konieczności dołączenia plików źródłowych zawierających komputerową realizację rozwiązanych zadań). Poprawiły się średnie rezultaty za te zadania w części teoretycznej egzaminu maturalnego i są wyższe od średnich wyników całego egzaminu, zarówno na poziomie podstawowym, jak i rozszerzonym.

Drugim najważniejszym obszarem zagadnień egzaminu maturalnego z informatyki jest rozwiązywanie konkretnych problemów z zastosowaniem narzędzi technologii informacyjnej (arkusz kalkulacyjny, system baz danych). Zdający muszą się tutaj wykazać nie tylko znajomością tych narzędzi, ale również umiejętnością wyrażenia celów opisanych w zadaniach w precyzyjny matematycznie i „zalgorytmizowany" sposób. W tegorocznym zestawach maturalnym wystąpiły po dwa zadania tego typu, w arkuszu II. Wyniki uzyskane z tych zadań są stosunkowo dobre i porównywalne ze średnim wynikiem z całego egzaminu.

Uzyskane wyniki ujawniają, że w dużej mierze osiągnięcia uczniów zależą od zastosowania przez nauczyciela prawidłowej ścieżki przygotowań do egzaminu. Rozwiązanie zestawu egzaminacyjnego, zarówno na poziomie podstawowym, jak rozszerzonym, wymagało rozumienia algorytmów i umiejętności operowania nimi oraz prowadzenia prostego rozumowania i doboru własnych strategii, które także prowadziły do rozwiązania problemu

dla typowych i nietypowych danych. Na lekcjach informatyki warto zwrócić uwagę na ćwiczenia doskonalące rozumienie i stosowanie algorytmów, wykorzystywanie posiadanej w rozwiązywaniu zadań z różnych dziedzin i przy pomocy różnych narzędzi informatycznych. Warto uświadomić uczniom potrzebę uważnego czytania, tworzenia planu rozwiązania zadania i jego wykonania, a także krytycznej oceny rozwiązania. Nauczyciel w czasie zajęć powinien zwracać uwagę i eliminować błędne nawyki uczniów oraz niestaranność w rozwiązaniu zadań (pobieżne czytanie poleceń, podawanie wyników z inną dokładnością niż żądana w zadaniu, posługiwanie się w odpowiedziach językiem potocznym, nieprecyzyjnym).

JĘZYK ANGIELSKI

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z języka obcego nowożytnego na poziomie podstawowym składał się z 35 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, zadań na dobieranie) oraz 2 zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w trzech obszarach: rozumienia słuchanego tekstu (15 zadań zamkniętych), rozumienia pisanego tekstu (20 zadań zamkniętych) i tworzenia wypowiedzi pisemnej (2 zadania otwarte). Zadania na rozumienie słuchanego tekstu były oparte na nagranych tekstach, odtworzonych podczas egzaminu z płyty CD, natomiast zadania na rozumienie pisanego tekstu były oparte na tekstach oryginalnych lub adaptowanych zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (1 punkt za każde zadanie zamknięte oraz 5 i 10 punktów za wypowiedzi pisemne).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		17 125
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	12 458
	z liceów profilowanych	250
	z techników	4 295
	z liceów uzupełniających	12
	z techników uzupełniających	110
	ze szkół na wsi	856
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	3 686
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	8 379
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	4 204
	ze szkół publicznych	16 156
	ze szkół niepublicznych	969
	kobiety	9 230
	mężczyźni	7 895
	bez dysfunkcji	15 904
	z dysleksją rozwojową	1 221

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 2 uczniów − laureatów i finalistów olimpiad przedmiotowych.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	1
	słabowidzący	10
	niewidomi	1
	słabosłyszący	6
	niesłyszący	17
	Ogółem	**35**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z języka angielskiego jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>7 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>120 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>404</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>55</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>1 056</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[29] (§ 143)</td><td>1</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>3</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>62</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[29] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

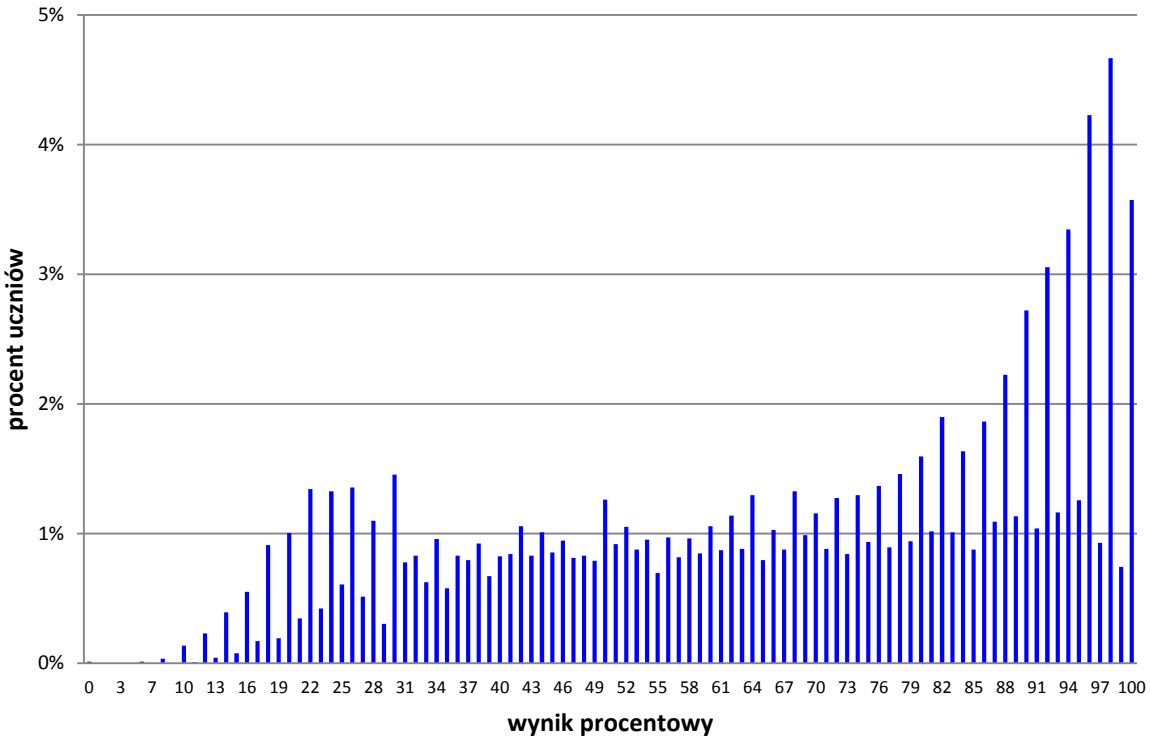

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne*

Zdający:	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)	Odsetek sukcesów** (%)
ogółem	17125	0	100	72	98	67	25	90
w tym:								
z liceów ogólnokształcących	12458	0	100	80	98	73	23	95
z liceów profilowanych	250	8	98	41	30	44	20	75
z techników	4295	6	100	48	26	51	24	79
z liceów uzupełniających	12	17	64	32	20	35	16	50
z techników uzupełniających	110	8	94	26	24	36	21	46

*Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.
**Dane dotyczą tegorocznych absolwentów, którzy przystąpili do wszystkich egzaminów obowiązkowych.

Tabela 5. Wyniki zdających w zakresie poszczególnych obszarów umiejętności

	Minimum (%)	**Maksimum (%)**	**Mediana (%)**	**Modalna (%)**	**Średnia (%)**	**Odchylenie standardowe (%)**
Rozumienie słuchanego tekstu	0	100	73	93	66	26
Rozumienie pisanego tekstu	0	100	70	100	67	26
Wypowiedź pisemna	0	100	77	100	67	32

Poziom wykonania zadań

Tabela 6. Poziom wykonania zadań

Obszar standardów	**Numer zadania**	**Standard** Zdający:	**Poziom wykonania zadania (%)**
Rozumienie ze słuchu	1.1.	stwierdza, czy tekst zawiera określone informacje (II. 1 c)	73
	1.2.		87
	1.3.		62
	1.4.		64
	1.5.	określa główną myśl tekstu (II. 1 a)	67
	2.1.	określa główną myśl tekstu (II. 1 a)	64
	2.2.		73
	2.3.		69
	2.4.		68
	2.5.		69
	3.1.	selekcjonuje informacje (II. 1 d)	59
	3.2.		36
	3.3.		73
	3.4.		47
	3.5.	określa kontekst sytuacyjny (II. 1 g)	85
Rozumienie tekstu czytanego	4.1.	określa główną myśl poszczególnych części tekstu (II. 2 b)	73
	4.2.		65
	4.3.		71
	4.4.		59
	4.5.		66
	4.6.		73
	4.7.		65
	5.1.	stwierdza, czy tekst zawiera określone informacje (II. 2 c)	89
	5.2.		74
	5.3.		72
	5.4.		51
	5.5.		84
	5.6.		82
	6.1.	selekcjonuje informacje (II. 2 d)	52
	6.2.		63
	6.3.		67
	6.4.		73
	6.5.		49

Obszar standardów	Numer zadania	Standard Zdający:	Poziom wykonania zadania (%)
	6.6.		68
	6.7.	określa główną myśl tekstu (II. 2 a)	43
Wypowiedź pisemna	Zadanie 7.		
	inf.1.	uzyskuje, udziela, przekazuje lub odmawia informacji, wyjaśnień, pozwoleń (IV. 2 b)	74
	inf.2.		77
	inf.3.		79
	inf.4.		56
	poprawność językowa	poprawnie stosuje środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji (III. 2 e)	62
	Zadanie 8.		
	inf.1.	uzyskuje, udziela, przekazuje lub odmawia informacji, wyjaśnień, pozwoleń (IV. 2 b)	78
	inf.2.		70
	inf.3.		71
	inf.4.		68
	forma	wypowiada się w określonej formie z zachowaniem podanego limitu słów (III. 2 f)	71
	bogactwo językowe	zna proste struktury leksykalno-gramatyczne umożliwiające formułowanie wypowiedzi (I. 1)	58
	poprawność językowa	poprawnie stosuje środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji (III. 2 e)	55

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z języka obcego nowożytnego na poziomie rozszerzonym składał się z dwóch części, które zawierały w sumie 30 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, zadań na dobieranie) oraz 11 zadań otwartych, w tym 10 krótkiej i 1 dłuższej odpowiedzi. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w czterech obszarach: rozumienia słuchanego tekstu (15 zadań zamkniętych), rozumienia pisanego tekstu (9 zadań zamkniętych), rozpoznawania i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych (6 zadań zamkniętych i 10 zadań otwartych krótkiej odpowiedzi) oraz tworzenia wypowiedzi pisemnej (1 zadanie otwarte rozszerzonej odpowiedzi). Zadania na rozumienie słuchanego tekstu były oparte na nagranych tekstach, odtworzonych podczas egzaminu z płyty CD, natomiast zadania na rozumienie pisanego tekstu oraz rozpoznawanie struktur leksykalno-gramatycznych były oparte na tekstach oryginalnych lub adaptowanych zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym. Stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych było sprawdzane przy pomocy zadań w formie krótkich tekstów lub niepowiązanych ze sobą zdań. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (1 punkt za każde zadanie zamknięte w obszarach rozumienia słuchanego i pisanego tekstu, 0,5 punktu za każde zadanie zamknięte i otwarte w obszarach rozpoznawania i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych oraz 18 punktów za wypowiedź pisemną).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**5 206**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	4 818
	z liceów profilowanych	8
	z techników	378
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	2
	ze szkół na wsi	92
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	853
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	2 502
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	1 759
	ze szkół publicznych	4 998
	ze szkół niepublicznych	208
	kobiety	2 822
	mężczyźni	2 384
	bez dysfunkcji	4 865
	z dysleksją rozwojową	341

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 2 uczniów − laureatów i finalistów olimpiad przedmiotowych.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	1
	słabowidzący	1
	niewidomi	1
	słabosłyszący	1
	niesłyszący	0
	Ogółem	**4**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z języka angielskiego jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>7 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>Część I: 120 minut
Część II: 70 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>230</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>55</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>1 056</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[30] (§ 143)</td><td>1</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>3</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>62</td></tr>
</table>

* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[30] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

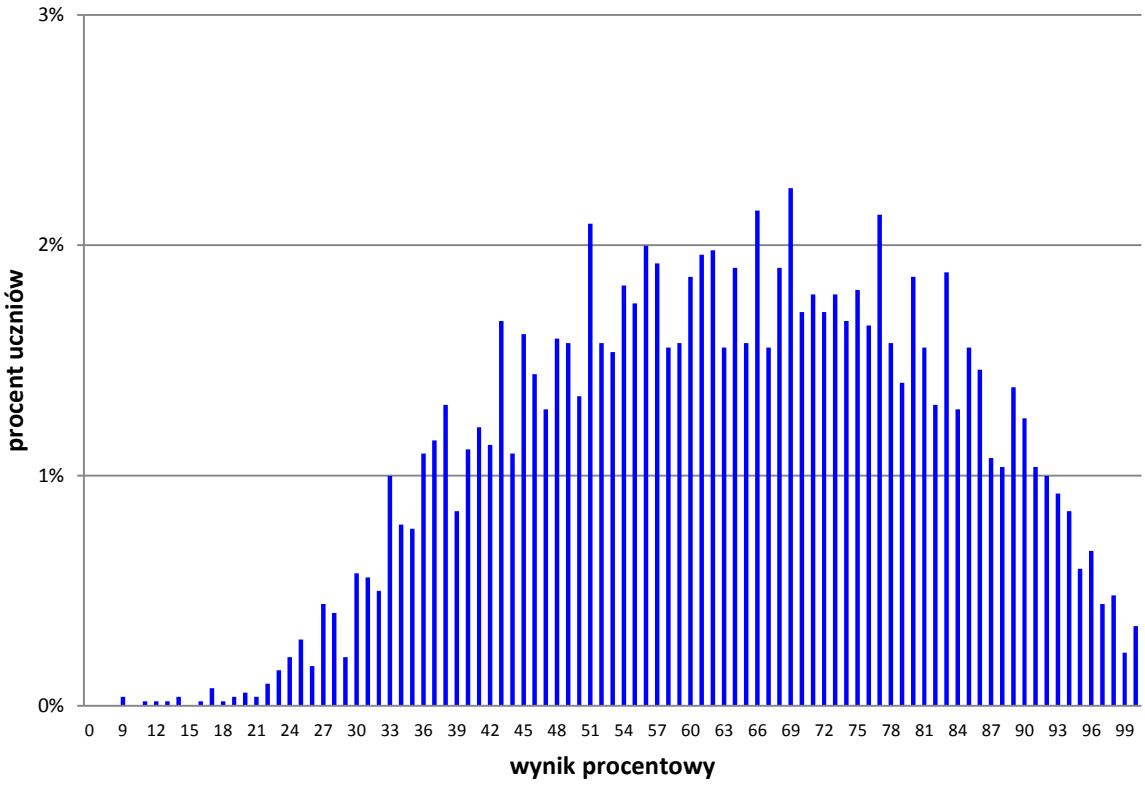

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Zdający:	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
ogółem	5 206	9	100	64	69	63	18

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 5. Wyniki zdających w zakresie poszczególnych obszarów umiejętności

	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Rozumienie słuchanego tekstu	0	100	80	93	72	22
Rozumienie pisanego tekstu	0	100	54	88	55	25
Rozpoznawanie i stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych	0	100	20	10	30	26
Wypowiedź pisemna	0	100	72	72	71	17

Poziom wykonania zadań

Tabela 6. Poziom wykonania zadań

Obszar standardów	**Nr zad.**	**Standard** Zdający:	**Poziom wykonania zadania (%)**
Przetwarzanie tekstu	1.1.	stosuje zmiany struktur leksykalno-gramatycznych, rejestru, stylu lub formy tekstu (V. 2 b)	15
	1.2.		26
	1.3.		16
	1.4.		54
	1.5.		63
	2.1.	stosuje zmiany struktur leksykalno-gramatycznych, rejestru, stylu lub formy tekstu (V. 2 b)	16
	2.2.		26
	2.3.		17
	2.4.		36
	2.5.		29
Wypowiedź pisemna	Zadanie 3		
	treść	– tworzy tekst w postaci dłuższej wypowiedzi pisemnej uwzględniającej przedstawianie i uzasadnianie opinii własnych i innych osób (III. 2 d) – tworzy tekst w postaci dłuższej wypowiedzi pisemnej uwzględniającej relacjonowanie wydarzeń (III. 2 b)	80
	kompozycja	wypowiada się w określonej formie z zachowaniem podanego limitu słów (III. 2 f)	87
	bogactwo językowe	zna różnorodne struktury leksykalno-gramatyczne umożliwiające formułowanie wypowiedzi (I. 1)	64
	poprawność językowa	poprawnie stosuje środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji (III. 2 e)	51
Rozumienie ze słuchu	4.1.	stwierdza, czy tekst zawiera określone informacje (II. 1 c)	75
	4.2.		54
	4.3.		77
	4.4.		86
	4.5.	określa intencję nadawcy tekstu (II. 1 e)	62
	5.1.	określa główną myśl tekstu (II. 1 a)	74
	5.2.		85
	5.3.		82
	5.4.		77
	5.5.		78
	6.1.	selekcjonuje informacje (II. 1 d)	70
	6.2.		67
	6.3.		52
	6.4.		79
	6.5.	określa główną myśl tekstu (II. 1 a)	69
Rozumienie tekstu czytanego	7.1.	selekcjonuje informacje (II. 2 d)	69
	7.2.		65
	7.3.		65
	7.4.		60
	7.5.		57
	8.1.	rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu (II. 2 f)	60
	8.2.		63
	8.3.		43
	8.4.		62
	9.1.	rozpoznaje różnorodne struktury	15

Obszar standardów	**Nr zad.**	**Standard** Zdający:	**Poziom wykonania zadania (%)**
	9.2.	leksykalno-gramatyczne w podanym kontekście (II. 2 j)	50
	9.3.		46
	9.4.		35
	9.5.		37
	9.6.		53

Komentarz

Komentarz został opracowany na podstawie danych ogólnopolskich.

Poziom podstawowy

Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych, którzy przystąpili do egzaminu maturalnego z języka angielskiego na poziomie podstawowym, uzyskali średnio 69% punktów za rozwiązanie zadań w arkuszu egzaminacyjnym. Wyniki zdających w trzech obszarach sprawdzanych umiejętności: rozumienie słuchanego tekstu, rozumienie pisanego tekstu oraz tworzenie wypowiedzi pisemnej są bardzo zbliżone (68% – 69% punktów możliwych do uzyskania). Mogłoby to świadczyć o podobnym poziomie ich opanowania przez maturzystów. Jednak wykres rozkładu wyników pokazuje, że ogólne kompetencje językowe zdających są bardzo zróżnicowane (wyróżnić można dwie dość duże grupy osób: jedna – uzyskujących wysokie wyniki, druga – uzyskujących wyniki na granicy lub poniżej progu zaliczenia).

Głównym celem niniejszej analizy wyników jest wskazanie mocnych i słabych stron maturzystów oraz potencjalnych przyczyn trudności w rozwiązywaniu zadań z arkusza egzaminacyjnego. Analiza taka może pomóc w lepszym przygotowaniu uczniów, którzy będą przystępowali do egzaminu maturalnego z języka angielskiego w kolejnych latach.

W obszarze rozumienia słuchanego tekstu zdający osiągnęli wysokie wyniki w zadaniach, które sprawdzały ogólne rozumienie tekstu, np. określanie jego głównej myśli (zadanie 1.5. oraz zadania 2.1. – 2.5.) lub określanie kontekstu sytuacyjnego (zadanie 3.5.). Zadanie 3.5. okazało się najłatwiejsze w tej części arkusza. Na podstawie całości wysłuchanego wywiadu 86% abiturientów wskazało, że Jeff jest osobą zdecydowaną osiągnąć sukces.

Bardziej zróżnicowane były wyniki zdających w zadaniach sprawdzających umiejętność wyszukiwania i selekcjonowania informacji. Najtrudniejsze okazało się zadanie 3.2., w którym należało stwierdzić, w jaki sposób osoba udzielająca wywiadu przygotowuje się do wspinaczki na Everest.

3.2. How is Jeff preparing for his Everest challenge?

A. He is on a special diet.

B. He is trying to lose weight.

C. He works out in the gym on weekdays.

Fragment transkrypcji:
On Saturday and Sunday I have more free time so I also do two hours of working out in the gym. I need to lose a few kilos and physical activity works better for me than going on any special diet. I've never been good at dieting, anyway.

Poprawną odpowiedź, B. *He is trying to lose weight.*, wybrało 37% zdających. Wynikała ona ze zdania *I need to lose a few kilos* (…). Jednak ponad 40% uczniów wybrało odpowiedź C. *He works out in the gym on weekdays.* Zdający zrozumieli z nagrania, że Jeff ćwiczy na siłowni, ale najwyraźniej nie zwrócili uwagi, że czynność ta ma miejsce podczas weekendu (w sobotę i niedzielę), a nie w ciągu tygodnia. Około 15% zdających wybrało odpowiedź A. *He is on a special diet.* W sytuacji kiedy Jeff wyraźnie stwierdza w wywiadzie, że dieta w jego przypadku nie jest najbardziej skuteczną metodą odchudzania, może to wskazywać, że wielu zdających opierało swoje odpowiedzi na pojedynczych słowach usłyszanych w nagraniu.

W obszarze rozumienia pisanego tekstu abiturienci osiągnęli najwyższe wyniki w zadaniu 5. Wymagało ono stwierdzenia, czy tekst zawiera określone informacje. Prawie wszystkie jednostki zadania zostały poprawnie rozwiązane przez ponad 70% zdających. Jedynie w zadaniu 5.4. wyniki były niższe.

		T	F
5.4.	The man was angry that the girl had entered his house.		

Fragment tekstu:
I was very angry. I turned to look up at the cliffs. There was a big house there and a man standing in front of it. He was watching me. Quickly I picked up my things and started to run up towards the house. "Leave immediately," the man shouted. "This is private property. You have no right to be here." When I got to the top of the cliff, he stopped me. (…) I looked at him and I said nothing more. I ran past the house and decided to contact the police as soon as I got to town.

Prawie połowa zdających uznała zdanie *The man was angry that the girl had entered his house*. za prawdziwe, sugerując się prawdopodobnie tym, że mężczyzna krzyczał na bohaterkę opowiadania. Jednakże kluczowe do poprawnego rozwiązania zadania było stwierdzenie, czy przyczyną złości mężczyzny było wejście dziewczynki do domu. Aby udzielić poprawnej odpowiedzi należało połączyć informacje znajdujące się w kilku miejscach tekstu. Uważne przeczytanie i zrozumienie tekstu (zwłaszcza podkreślonych fragmentów) pozwala stwierdzić, że jego bohaterka została zatrzymana na szczycie klifu i nie weszła do domu, a jedynie przebiegła obok niego.

Podobnie jak w przypadku rozumienia słuchanego tekstu, wyniki zdających były zróżnicowane w zadaniach sprawdzających umiejętność selekcjonowania informacji (zadania 6.1. – 6.6.). Poniższe zadanie okazało się jednym z najtrudniejszych w arkuszu egzaminacyjnym.

6.1. In the first paragraph, we learn

A. which Shakespeare's play was recently discovered.
B. how much people paid for watching a play.
C. why Elizabethan theatres had no roof.
D. where a certain discovery was made.

Fragment tekstu:
London guidebooks will soon add a new place to their list of tourist attractions. The remains of an Elizabethan theatre called *The Curtain*, recently discovered in East London, will be of special value to Shakespeare lovers. It is probably the place where Shakespeare's famous play, *Romeo and Juliet*, was performed for the first time. Just like other theatres in Shakespeare's times *The Curtain* was probably a round building with a big yard in front of the stage. Most of the audience stood there. There was also a wooden gallery around the yard with seats for people who could pay more. Another interesting feature is that the building had no roof.

Zadanie wymagało wyselekcjonowania informacji, która występuje w pierwszym akapicie tekstu. 54% zdających rozwiązało zadanie poprawnie, wskazując, że pojawia się tam informacja o miejscu dokonania pewnego odkrycia *(in East London*). Jednakże bardzo atrakcyjna dla zdających okazała się odpowiedź A., którą wybrało ponad 30% maturzystów. Prawdopodobnym powodem takiego wyboru było bliskie sąsiedztwo w tekście słów *play* oraz *recently discovered.* Można przypuszczać, że abiturienci, którzy wybrali tę odpowiedź, nie zrozumieli dokładnie treści tego fragmentu tekstu. Zaznaczyli opcję A, ponieważ w pierwszym akapicie autor wspomniał o znanej sztuce Szekspira, nie zauważyli jednak, że nie ma tam mowy o jej odkryciu. Podobnie można wytłumaczyć fakt, że ponad 10% zdających wybrało odpowiedź C. Prawdopodobnie zasugerowali się oni fragmentem tekstu: *theatres had no roof,* ale nie zwrócili uwagi na to, że autor nie podaje wytłumaczenia braku dachu w teatrach elżbietańskich.

Poniższy wykres pokazuje, że zadanie 6.1. poprawnie rozwiązywali głównie zdający o najwyższym poziomie umiejętności językowych.

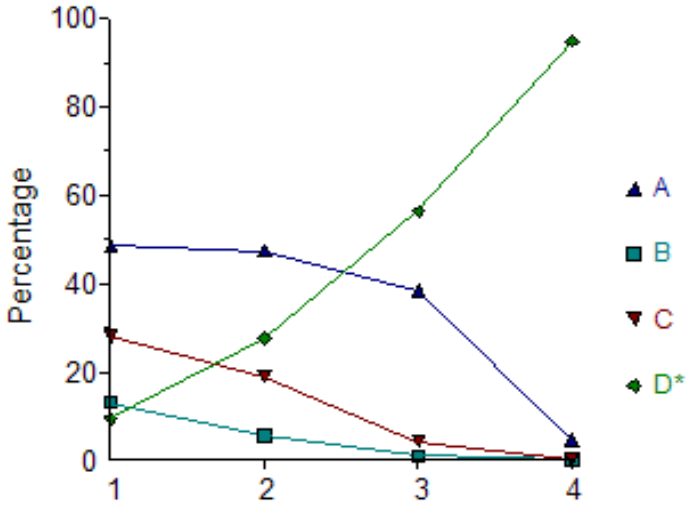

Na wykresie można prześledzić, jakich odpowiedzi udzielali zdający w zależności od ich umiejętności językowych, czyli wyniku osiągniętego za rozwiązanie wszystkich zadań w arkuszu. Na osi poziomej oznaczone są cztery grupy uczniów: od najsłabszych (1 – grupa 25% osób z najniższymi wynikami z egzaminu), do najlepszych (4 – grupa 25% osób, które uzyskały najwyższe wyniki z egzaminu). Pionowa oś wskazuje natomiast, jaki procent osób z danej grupy wybierał poszczególne odpowiedzi (A – D). Widzimy, że wraz ze wzrostem poziomu umiejętności językowych (odzwierciedlonego w ogólnym wyniku egzaminu), wzrasta odsetek zdających, którzy wybrali w tym zadaniu poprawną odpowiedź D. (w grupie 1. wybrało ją 10%, a w grupie 4. – prawie 100% zdających). Błędne opcje odpowiedzi wybierane były głównie przez osoby, które uzyskały niższe wyniki z testu (grupy 1 – 3). Warto zwrócić uwagę, że opcja A. była bardzo atrakcyjna; nawet w grupie 3. wybrało ją ok. 40% maturzystów. Jedynie zdający o najwyższych wynikach z egzaminu (grupa 4.) zdecydowanie tę odpowiedź odrzucili.

Analiza wyników w części sprawdzającej tworzenie wypowiedzi pisemnej pokazuje, iż większość zdających potrafi skutecznie przekazać w formie pisemnej informacje wymagane w poleceniu do zadania. W zadaniach 7. i 8. maturzyści uzyskiwali zazwyczaj około 70%-80% punktów za przekazanie poszczególnych informacji. Najwięcej trudności w tym obszarze przysporzył maturzystom podpunkt 4. w zadaniu 7. (*Zaproponuj wspólny powrót po spotkaniu)*. W sposób komunikatywny zrealizowało go 62% zdających. Najczęściej występujące problemy zaobserwowane w wypowiedziach zdających to:

a) użycie słowa *back* jako czasownika mającego oznaczać wracanie zamiast poprawnej konstrukcji *come back* lub *go back*

laptop. We together back on the house?

b) brak propozycji wspólnego powrotu po zajęciach wynikający z niewłaściwego użycia czasu

We came back together after the class.

c) przekazanie innej informacji niż zamierzona w związku z błędnym użyciem przyimka

Would you like go to the home for me?

Oczywiście nie oznacza to, że każdy błąd językowy powoduje utratę punktu za treść. W poniższym przykładzie absolwent skutecznie formułuje propozycję wspólnego powrotu do domu, chociaż używa niewłaściwego przyimka. Nie powoduje to jednak zaburzenia komunikacji.

If you want we can come back to home together.

Czasami jednak wypowiedzi zdających w zadaniach otwartych są całkowicie niekomunikatywne, a zdania przez nich budowane są nielogicznym ciągiem wyrazów, w których trudno doszukać się sensu. Może to wynikać z tworzenia wypowiedzi pisemnej poprzez tłumaczenie tekstu z języka polskiego. Nieudaną próbę takiej strategii wykonania zadania ilustruje przykład na następnej stronie.

BRUDNOPIS *(nie podlega ocenie)*

Wiadomość

Cześć

Informuję cię, że po naszych zajęciach organizujemy spotkanie. Temat spotkania będzie : Czy będzie możliwość pojechania razem na wakacje? Zabiem ze sobą laptop, ponieważ będziemy pracować na nim. Po spotkaniu proponuję wspólny powrót

Message

Hi, Peter

I'm information You, that after your we organised a appointment. The appointment subject was: What I maybe driving all in a holidays? I take for a computer, because was we working in other. After appointment a propose driving older.

See You.

XYZ

Kiedy prześledzimy polski tekst i wersję angielską, zauważymy, że osoba pisząca nie znała wielu łatwych struktur leksykalno-gramatycznych (np. angielskiego odpowiednika słowa *zajęcia*), *w* kilku miejscach użyła niewłaściwych słów (np. *appointment* zamiast *meeting* lub *information* zamiast *inform*); nie znała też form czasu przyszłego, na co wskazuje używanie w pracy po angielsku czasowników w czasie przeszłym (*was, organised*). W wypowiedzi po angielsku trudno doszukać się typowej dla tego języka składni, a cała praca jest niezrozumiała dla odbiorcy.

Słaba znajomość struktur leksykalno-gramatycznych, podobnie jak w latach ubiegłych, potwierdziła się w wynikach uzyskanych przez zdających w zadaniu 8. W kryterium bogactwa językowego oraz poprawności językowej zdający uzyskali znacznie niższy średni wynik (odpowiednio: 60% i 58%) niż w kryterium treści i formy (odpowiednio: 74% i 70%).

Poziom rozszerzony

Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych, którzy przystąpili do egzaminu maturalnego z języka angielskiego na poziomie rozszerzonym, uzyskali średnio 66% punktów za rozwiązanie wszystkich zadań w arkuszu egzaminacyjnym. W grupie zdających przystępujących do egzaminu na poziomie rozszerzonym zróżnicowanie poziomu opanowania sprawdzanych obszarów umiejętności jest większe niż w przypadku poziomu podstawowego. Najwyższe wyniki zdający uzyskali w części arkusza sprawdzającej rozumienie słuchanego tekstu (średnio 76% punktów możliwych do uzyskania), a najniższe w części sprawdzającej rozpoznawanie i stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych (36%). Zdający lepiej opanowali umiejętność tworzenia wypowiedzi pisemnych (72%) niż umiejętność rozumienia pisanego tekstu (65%).

W obszarze rozumienia słuchanego tekstu, podobnie jak na poziomie podstawowym, dość łatwe okazało się zadanie sprawdzające umiejętność określania głównej myśli tekstu (zadanie 5.). Pomimo nietypowego tematu, którego dotyczyły wypowiedzi (etykiety na żywności) we wszystkich jednostkach tego zadania zdający uzyskali wysokie wyniki (od 78% w zadaniu 5.1. do 88% w zadaniu 5.2.). W zadaniach 4. i 6., sprawdzających umiejętność wyszukiwania i selekcjonowania informacji, poziom wykonania poszczególnych jednostek był bardziej zróżnicowany. Najtrudniejsze okazało się zadanie 6.3.

6.3. In Barney's Delicatessen, the ramblers were

A. taken care of immediately.
B. told to wait in a long queue.
C. taken aback by the cost of the food.
D. served extremely sophisticated dishes.

Fragment tekstu:

One afternoon, after walking for a few hours, we collapsed in a huge, crammed diner called Barney's Delicatessen. We expected a long queue before being seated as is often the case in central New York, but this time we were lucky and found a table almost immediately. The waiters, however, walked past and pretended not to notice us. When we finally caught their attention, they displayed the worst customer service this side of the Atlantic. Eventually, one of them slapped in front of us a huge sandwich which looked like an entire dead cow on a piece of bread. It was tasty but nothing special, and we were charged for it as if we had ordered a three-course dinner! We couldn't believe that the bill for something that simple would be so much.

Poprawnie zadanie to zostało rozwiązane przez 58% zdających. Podkreślony fragment tekstu jasno wskazuje, że podróżnicy byli zaskoczeni ceną jedzenia. Część maturzystów mogła nie zrozumieć istotnych dla poprawnego rozwiązania zadania wyrażeń: *taken aback* użytego w zadaniu oraz *to be charged* występującego w nagraniu. Dla niespełna 30% zdających atrakcyjna okazała się odpowiedź D. *served extremely sophisticated dishes.* Powodem takiego wyboru była najprawdopodobniej nieznajomość znaczenia słowa *sophisticated.* Kanapka, którą zaserwowano, jest określana w tekście jako prosta potrawa (…*tasty, but nothing special; something that simple*) więc nie można jej uznać za wyszukane danie, a o innych potrawach serwowanych w tej restauracji nie ma mowy w tekście.

W części arkusza sprawdzającej rozumienie pisanego tekstu trudniejsze okazało się zadanie 8., sprawdzające umiejętność rozpoznawania związków między częściami tekstu, niż zadanie 7., sprawdzające umiejętność selekcjonowania informacji. Szczególnie trudne dla zdających w zadaniu 8. było uzupełnienie luki 8.3.

Fragment tekstu:

After a half-hour delay, during which the protester was pulled out of the river onto a police launch, handcuffed and charged with disturbing public order, the race was restarted where it had been halted, only to have the two boats collide immediately afterwards. **8.3. ____** As a result, the crew was left with just seven effective contestants out of the starting eight. This incident allowed Cambridge to post an easy victory.

Poprawną odpowiedź, B. *The clash took the tip off one of the Oxford rowers' oars*, wybrało niespełna 50% zdających. Aby poprawnie wykonać to zadanie, zdający musieli połączyć informację o kolizji (fragment zdania poprzedzającego lukę) z informacją o wyeliminowaniu jednego z ośmiu wioślarzy z wyścigu (zdanie występujące po luce). Jedynym logicznie pasującym zdaniem była informacja o uszkodzeniu jednego z wioseł. Tymczasem około 20% zdających wybrało niepoprawną odpowiedź D. *Nevertheless, they regarded it as the most dangerous moment in the history of the boat race.* Kolizja dwóch łódek mogła sugerować niebezpieczną sytuację w trakcie wyścigu, jednakże zdanie to nie pasowało logicznie do tekstu ze względu na rozpoczynający je przysłówek *nevertheless*.

Analiza wyników zadania 7. pokazuje, że w grupie przystępującej do egzaminu na poziomie rozszerzonym mniejszym wyzwaniem niż w przypadku poziomu podstawowego były dla zdających zadania, w których udzielenie poprawnej odpowiedzi wymagało analizy informacji z różnych części tekstu. Bardzo dobrze ilustruje to zadanie 7.2.

7.2. What did Christine Francis find out about Peter McDermott <u>during their conversation</u>?

A. That he had been reprimanded for his attempt to reform something.
B. That he had managed the biggest hotel in New Orleans.
C. Why he had been promoted to assistant general manager so quickly.
D. Why he earned so little as an assistant general manager.

Wybranie prawidłowej odpowiedzi wymagało uważnego przeanalizowania kilku fragmentów tekstu, w których były odniesienia do poszczególnych opcji odpowiedzi w zadaniu. Dodatkowa trudność polegała na tym, że należało wskazać nie tylko informację zgodną z treścią tekstu, ale jednocześnie taką, którą Peter McDermott uzyskał <u>w trakcie</u> rozmowy z Christine Francis. Jednak zdecydowana większość zdających (70%) rozwiązała to zadanie poprawnie.

Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych najsłabiej opanowali umiejętność rozpoznawania i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych (zadania 1., 2. oraz 9.). Uzyskali oni z zadań sprawdzających ten obszar umiejętności średnio 36% punktów. W zadaniach otwartych wykorzystane zostały techniki słowotwórstwa (zadanie 1.) oraz transformacji (zadanie 2.). Za zadanie 1. zdający uzyskali wyższe wyniki (średnio 37%) niż za zadanie 2. (średnio 27%). W przypadku słowotwórstwa największym wyzwaniem okazało się uzupełnienie luki 1.3.

Fragment tekstu:

Rhythm and words, i.e. songs and verses, have always been a very powerful memory aid. **1.3. (ADVERT) _____** know only too well how powerful music can be in getting the message across with brainwashing jingles and soundbites.

Jedynie 17% maturzystów bezbłędnie rozwiązało to zadanie, wstawiając słowo *advertisers*. Typowym błędem było stosowanie w tym kontekście niewłaściwej formy liczby pojedynczej rzeczownika (*advertiser*) lub niewłaściwego rzeczownika (*advertisements*). Utworzenie tej drugiej formy wynika zapewne z faktu, że wyraz *advertisements* dużo częściej niż wyraz *advertisers* występuje w podręcznikach i jest używany na lekcjach.

Kolejnym zaobserwowanym problemem w zakresie leksyki jest słaba znajomość czasowników złożonych. Zdający uzyskali niskie wyniki zarówno w zadaniu otwartym 2.3., w którym należało zastosować czasownik *make out* (19% poprawnych rozwiązań), jak i w zadaniu zamkniętym 9.4. sprawdzającym znajomość czasownika *turn up* (34% poprawnych odpowiedzi). Najtrudniejsze dla

tegorocznych maturzystów okazało się zadanie 9.1., które wymagało wybrania właściwego przyimka łączącego się ze słowem *unpopular*. Jedynie 15% maturzystów prawidłowo wybrało przyimek *with*. Częściej wskazywali jako poprawną odpowiedź *for* (ponad 40% zdających) lub *to* (około 20% zdających).

Stosunkowo niski poziom opanowania struktur leksykalno-gramatycznych potwierdzają też wyniki osiągnięte w zadaniu 3. (wypowiedź pisemna). Poniższy wykres, przedstawiający średni wynik za poszczególne kryteria uwzględniane podczas oceny wypowiedzi pisemnych, dość wyraźnie pokazuje, że zdający, podobnie jak na poziomie podstawowym, osiągnęli znacznie niższe wyniki w kryterium bogactwa językowego oraz poprawności językowej.

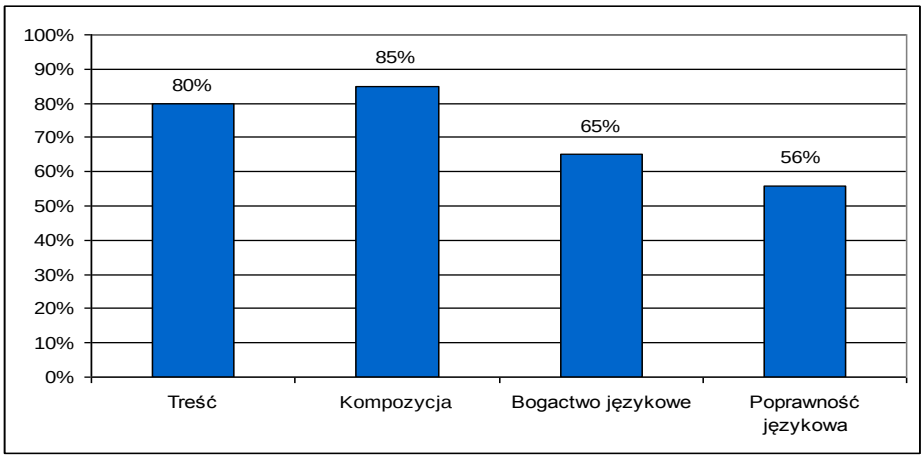

Pod względem jakości języka prace wielu maturzystów przystępujących do egzaminu na poziomie rozszerzonym nie spełniają wymogów określonych dla tego poziomu. Bardzo często zdający używają słownictwa i struktur gramatycznych, które są typowe dla poziomu podstawowego. Co istotne, nawet w takiej sytuacji te proste środki językowe nie są użyte poprawnie (przykład poniżej).

Lisa the end of the high school and she started work in restaurant where working her father. She was waitress for three months. Next, she take job where get much money. She like sports. She trained volleyball and dance. She want coming with this sports. She find club where she can training. Lisa take part in competition with her club. Competition will be organize in July in the seaside. Lisa go to seaside with friends and ~~V~~ sports club. Every day Lisa running in the beach ~~on~~ and sunny bath and swimming in sea.

Zagadnienie „pod lupą”

Tworzenie wypowiedzi pisemnej to umiejętność złożona, wymagająca nie tylko zaangażowania określonego zasobu struktur leksykalno-gramatycznych, ale również starannego zaplanowania wypowiedzi na poziomie komunikatu oraz połączenia poszczególnych jej części w logiczną i spójną całość. W przypadku pracy egzaminacyjnej szczególnie istotne jest, aby wypowiedź była zgodna z tematem, w przeciwnym razie nie będzie mogła być poddana ocenie w pozostałych kryteriach. W niniejszym opracowaniu przyjrzymy się zagadnieniu zgodności z tematem na przykładzie najczęściej wybieranej przez maturzystów formy wypowiedzi pisemnej na poziomie rozszerzonym czyli rozprawki. W 2015 roku zmienia się formuła egzaminu, w tym także formy wypowiedzi pisemnej, jednakże rozprawka nadal będzie obecna na egzaminie maturalnym, więc poniższa analiza tegorocznych prac zdających z pewnością okaże się przydatna w pracy z uczniami, którzy przystąpią do egzaminu w kolejnych latach.

Temat tegorocznej rozprawki był następujący:
Wiele osób uważa, że przez rok po uzyskaniu prawa jazdy prowadzenie samochodu powinno być dozwolone wyłącznie w towarzystwie doświadczonego kierowcy. Napisz rozprawkę, w której przedstawisz argumenty za i przeciw wprowadzeniu takiego przepisu.

Analiza wypowiedzi maturzystów pozwala wyciągnąć wniosek, że nie zawsze uważnie analizują oni temat wypowiedzi, którą mają stworzyć. Aby praca mogła być uznana za w pełni zgodną z tematem, musi uwzględniać wszystkie kluczowe elementy polecenia. Na skutek pobieżnej analizy tematu zdający czasami konstruują prace, które w mniejszym lub większym stopniu od tego tematu odbiegają. W roku bieżącym najczęstszym błędem było pominięcie w pracy elementu „wprowadzenia przepisu”. W wielu wypracowaniach zdający odnosili się raczej do samej propozycji takiego rozwiązania, jednak nie wspominali o żadnej regulacji prawnej, która jest proponowana lub ma być wprowadzona. Nie oznacza to oczywiście, że tego typu prace nie podlegały ocenie. Jednak pominięcie tego elementu w całej pracy mogło spowodować obniżenie punktacji w kryterium treści.

Innym problemem, który mógł wpływać na zgodność pracy z poleceniem, był brak precyzji w wyrażaniu myśli, bardzo często wynikający z ograniczonego zakresu środków językowych. Lektura wielu rozprawek pokazała, że wielu maturzystów najprawdopodobniej nie zna angielskich odpowiedników słów *doświadczony/niedoświadczony*. Wydawać by się mogło, że uczniowie przystępujący do egzaminu na poziomie rozszerzonym powinni tego typu słownictwo mieć opanowane. Jednakże wielu z nich, zamiast użyć typowych w tej sytuacji określeń kierowcy jako *experienced* lub *inexperienced/beginner,* korzystało z prostszych, częściej używanych w języku angielskim słów (np. *new/old, fresh, young* itp.), które nie zawsze mogły być użyte jako wyrażenia synonimiczne w danym kontekście. Zastąpienie słowa nieodpowiednim synonimem może zmienić sens całej wypowiedzi. Bo przecież *young driver* to nie to samo co *inexperienced driver*. Warto więc zwrócić uwagę uczniów na konieczność używania precyzyjnej leksyki, zwłaszcza w elementach kluczowych dla tematu. Przyjrzyjmy się teraz poszczególnym częściom rozprawki.

Teza, czyli zapowiedź tego, co będzie
Postawienie tezy to jedna z kluczowych umiejętności w pisaniu rozprawki. Zanim jednak omówimy błędy popełniane przez zdających w tym zakresie, uwaga najważniejsza i pozornie tylko dotycząca sprawy oczywistej: przede wszystkim teza musi występować w pracy. W poniższym wstępie (Przykład 1.), pomimo że mamy dokładnie zarysowany problem, którego praca będzie dotyczyć, nie da się wskazać tezy. Autor nie odnosi się w żadnym stopniu do przeciwstawnych opinii na temat prowadzenia samochodu z bardziej doświadczonym kierowcą, a tego temat tej rozprawki wymagał.

Przykład 1.

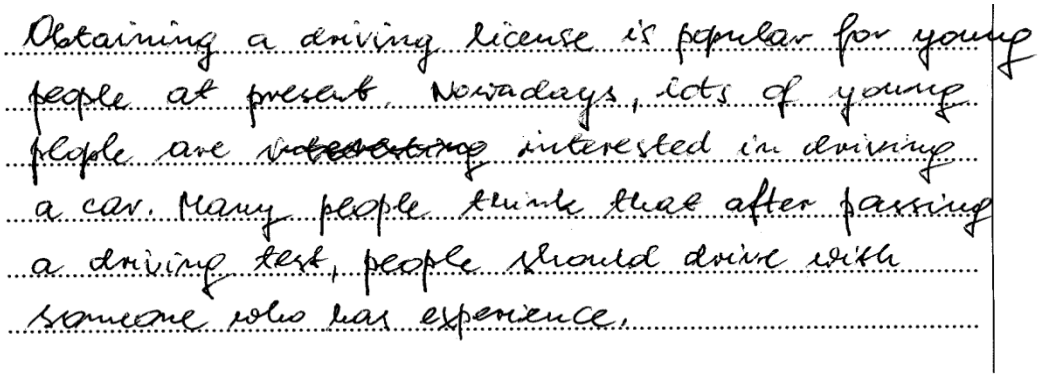
Obtaining a driving license is popular for young people at present. Nowadays, lots of young people are ~~interesting~~ interested in driving a car. Many people think that after passing a driving test, people should drive with someone who has experience.

Należy pamiętać, że wstęp musi uwzględniać wszystkie kluczowe elementy tematu oraz odzwierciedlać typ rozprawki, jaki narzuca temat. W tym przypadku była to typowa rozprawka „za i przeciw", tymczasem w pracach zdających pojawiały się wstępy, które zapowiadały jednostronną argumentację (Przykład 2.).

Przykład 2.

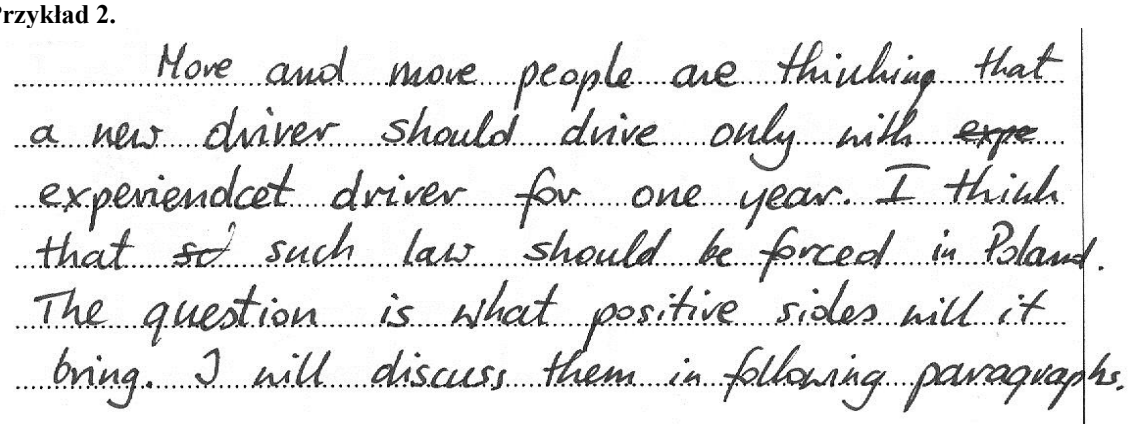
More and more people are thinking that a new driver should drive only with ~~expe~~ experiendcet driver for one year. I think that ~~so~~ such law should be forced in Poland. The question is what positive sides will it bring. I will discuss them in following paragraphs.

W wielu pracach tegorocznych maturzystów można też było zauważyć, że zdający pomijali inne ważne elementy polecenia.

Przykład 3.

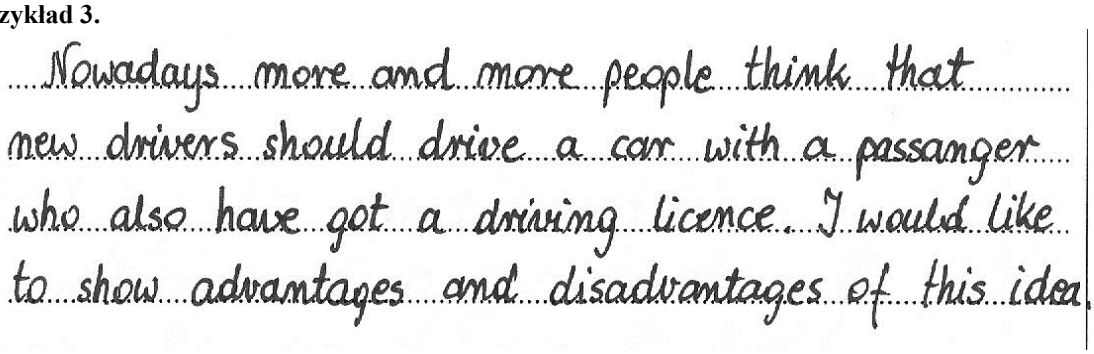
Nowadays more and more people think that new drivers should drive a car with a passanger who also have got a driving licence. I would like to show advantages and disadvantages of this idea.

W przykładzie 3. zdający zapowiada, że będzie przedstawiał argumenty za i przeciw, ale nie odnosi się do wprowadzenia odpowiedniego przepisu, a nakreślonej sytuacji brakuje również precyzji, ponieważ „inna osoba posiadająca prawo jazdy" wcale nie musi oznaczać doświadczonego kierowcy.

Należy jednak podkreślić, że większość prac zawierała wstęp z poprawnie sformułowaną tezą. Przykład 4. ilustruje wprowadzenie tematu zawierające wszystkie niezbędne elementy polecenia.

Przykład 4.

Most people think that driving a car alone
one year after passing a driving exam is
dangerous and he or she should travel
with more experienced driver other people
say that it doesn't matter if someone
more experienced is sitting next to you
while driving and the introduction of such
a regulation has no sense. I'm going to
present pros and cons to make people
understand the issue.

Rozwinięcie, czyli trafne dobranie argumentów

Tworząc rozwinięcie, maturzysta powinien omówić temat, trafnie dobierając argumenty za i przeciw. Trzeba przede wszystkim pamiętać, że argumentacja musi być ściśle związana z tematem, a nie tylko nawiązywać do jego części. Co więcej, argumentacja ta powinna być wieloaspektowa i pogłębiona. Oznacza to, że zdający nie powinni ograniczać się do jednego argumentu lub przedstawienia argumentów tylko w jednym aspekcie (np. bezpieczeństwo). Wprowadzone argumenty powinny być w pracy rozwinięte (np. poprzez bardziej dokładne omówienie lub poparcie przykładami). Oczywiście jest to duże wyzwanie w związku z ograniczeniem wynikającym z limitu słów. Jednak powinno to działać na zdających dyscyplinująco i ograniczyć przypadki występowania w pracach fragmentów odbiegających od tematu, takich jak zaznaczony poniżej (Przykład 5.).

Przykład 5.

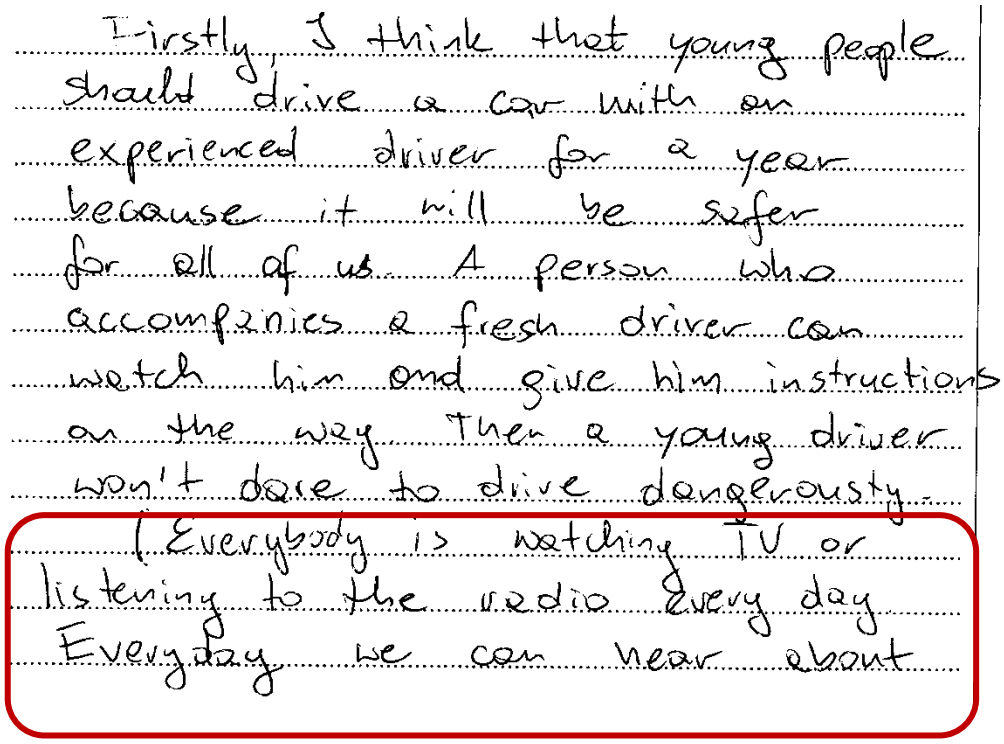

Firstly, I think that young people
shauld drive a car with an
experienced driver for a year
because it will be safer
for all of us. A person who
accompanies a fresh driver can
watch him and give him instructions
on the way. Then a young driver
won't dare to drive dangerously.
(Everybody is watching TV or
listening to the radio every day.
Everyday we can hear about

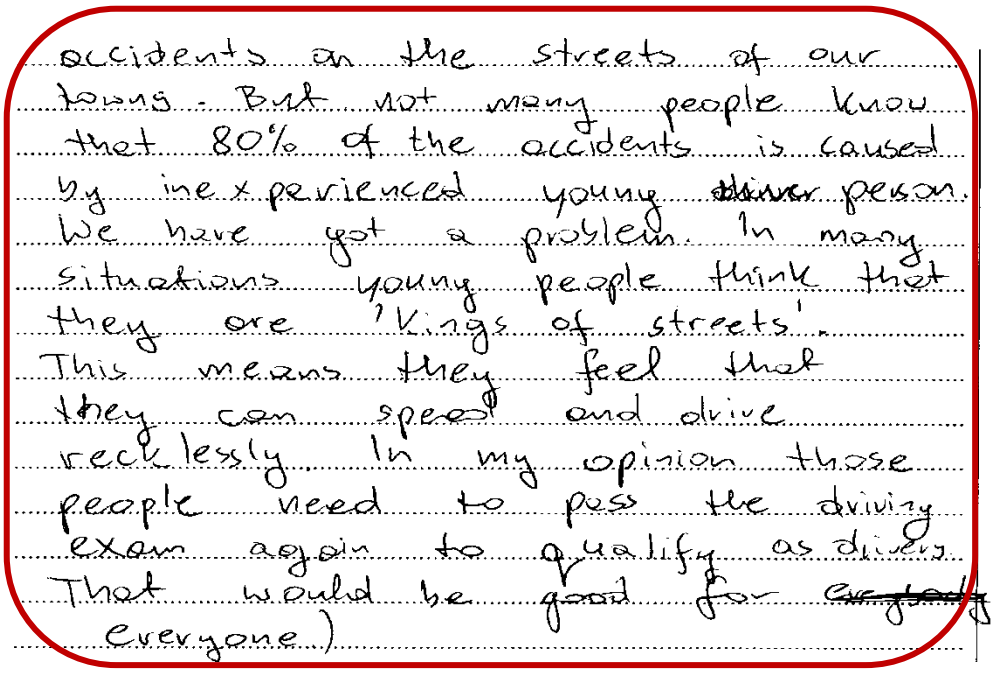
accidents on the streets of our towns. But not many people know that 80% of the accidents is caused by inexperienced young ~~driver~~ person. We have got a problem. In many situations young people think that they are 'Kings of streets'. This means they feel that they can speed and drive recklessly. In my opinion those people need to pass the driving exam again to qualify as drivers. That would be good for ~~everybody~~ everyone)

Duża część tej pracy, mimo że dotyczy niedoświadczonych kierowców i zagrożeń, jakie powodują, nie jest ściśle związana z tematem. Autor bardziej koncentruje się na ogólnym opisie sytuacji na drogach niż na analizie wpływu obecności osoby doświadczonej na jakość jazdy niedoświadczonego kierowcy. Czasami zdający wprowadzają taki fragment przez nieuwagę. Można jednak przypuszczać, że część z nich woli po prostu pisać o czymś, co jest im bliższe lub o czym mają więcej do powiedzenia. Może to jednak mieć negatywny wpływ na ocenę pracy. Będzie to szczególnie istotne w nowej formule egzaminu od roku 2015, ponieważ występowanie w pracy fragmentów odbiegających od tematu będzie jednym z pięciu elementów branych pod uwagę w ocenie zgodności pracy z poleceniem.

Drugi istotny problem zaobserwowany w tegorocznych pracach to ograniczenie omówienia problemu tylko do jednego punktu widzenia (za albo przeciw). Rozprawka, którą zdający pisali w tym roku, wymagała rozważenia wad i zalet wprowadzenia określonego przepisu. Zdarzało się jednak, że maturzyści koncentrowali się wyłącznie na plusach albo minusach takiej potencjalnej regulacji. Przypuszczać można, że czasami było to wynikiem ich doświadczeń życiowych lub silnego przekonania o słuszności własnego stanowiska w tej sprawie. Widać to chociażby w przypadku pracy zamieszczonej poniżej (Przykład 6.).

Przykład 6.

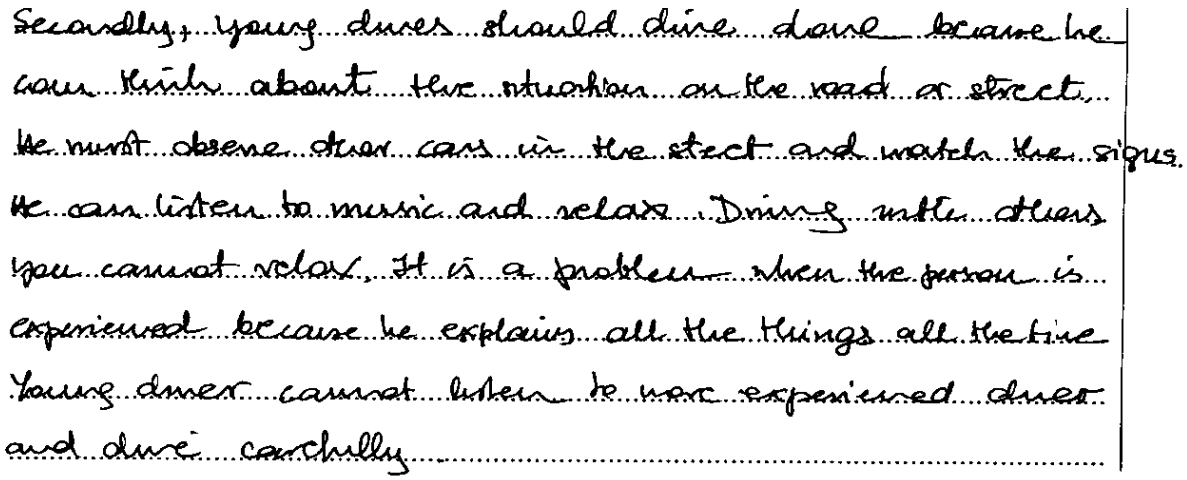
Secondly, young drivers should drive slowly because he can think about the situation on the road or street. He must observe other cars in the street and watch the signs. He can listen to music and relax. Driving with others you cannot relax. It is a problem when the person is experienced because he explains all the things all the time. Young driver cannot listen to more experienced driver and drive carefully.

Czytając to rozwinięcie, czytelnik może odnieść wrażenie, że maturzysta, konstruując wypowiedź, tak bardzo skupił się na własnym zdaniu i doświadczeniach, że zapomniał o temacie, na który miał się wypowiedzieć. W wypowiedzi występują jedynie argumenty przeciwko wprowadzeniu omawianego przepisu. Byłoby to dopuszczalne, a nawet pożądane, w przypadku rozprawki opiniującej (tego typu rozprawka będzie jedną z możliwych opcji w nowej formule od 2015 roku), natomiast z pewnością jest to rozwiązanie, którego zdający powinni unikać, pisząc rozprawkę „za i przeciw".

Podsumowanie, czyli streszczenie tego, co było

Jak każde inne wypracowanie, rozprawka powinna zawierać podsumowanie. Dobre podsumowanie to takie, które jest zgodne z tematem i wynika z treści rozprawki, czyli argumentów przedstawionych w rozwinięciu (przykład 7).

Przykład 7.

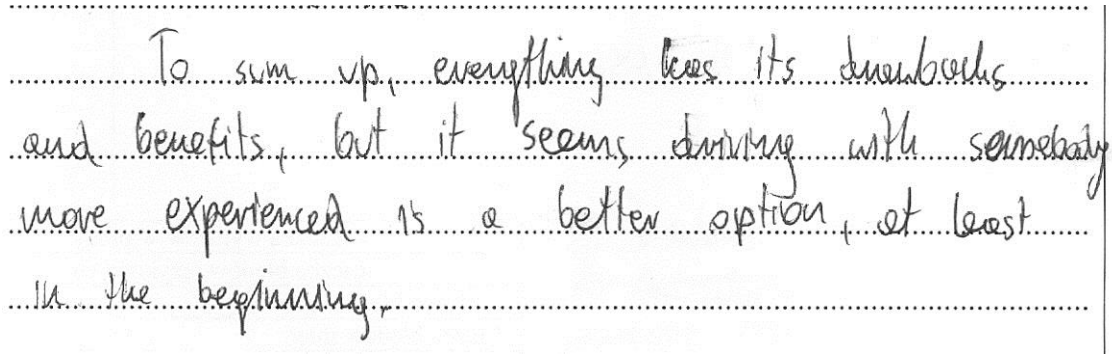
To sum up, everything has its drawbacks and benefits, but it seems, driving with somebody more experienced is a better option, at least in the beginning.

Jednak nie wszyscy zdający potrafią posumować to, co napisali. Zdarza się, że praca kończy się akapitem, który jest elementem argumentacji, i nie może być uznany za podsumowanie (Przykład 8.).

Przykład 8.

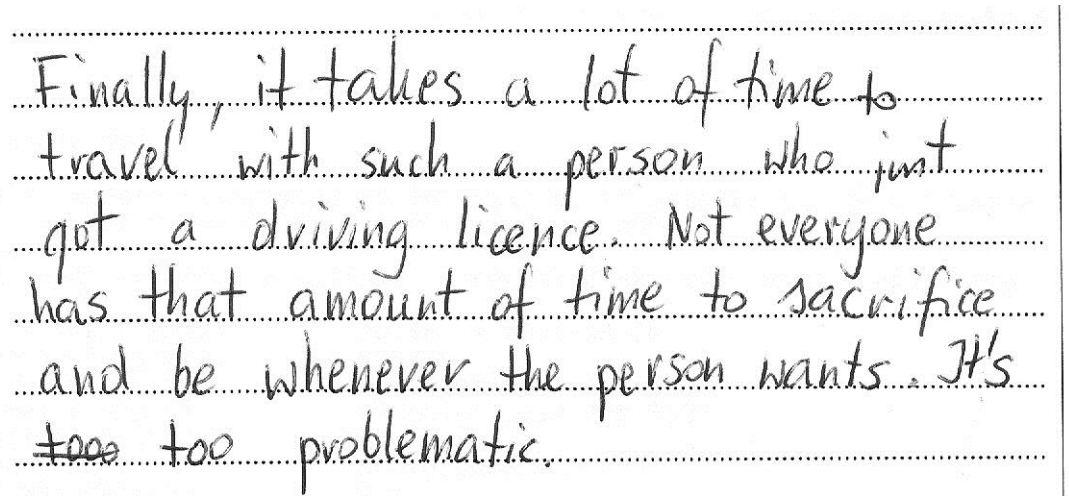
Finally, it takes a lot of time to travel with such a person who just got a driving licence. Not everyone has that amount of time to sacrifice and be whenever the person wants. It's ~~too~~ too problematic.

W większości prac podsumowanie było zawarte w tekście, ale nie zawsze było ono udane. Bardzo często w zakończeniu występowało tylko jedno zdanie, które było powtórzeniem tezy ze wstępu (stwierdzenie faktu, że omawiany problem lub propozycja ma wady i zalety) lub wykorzystywane były podsumowania bardzo ogólne, nieodnoszące się do treści pracy. Takie podsumowania jak w przykładzie 9. pasują wprawdzie do niemalże każdej rozprawki, ale trudno byłoby je uznać za wzór godny do naśladowania.

Przykład 9.

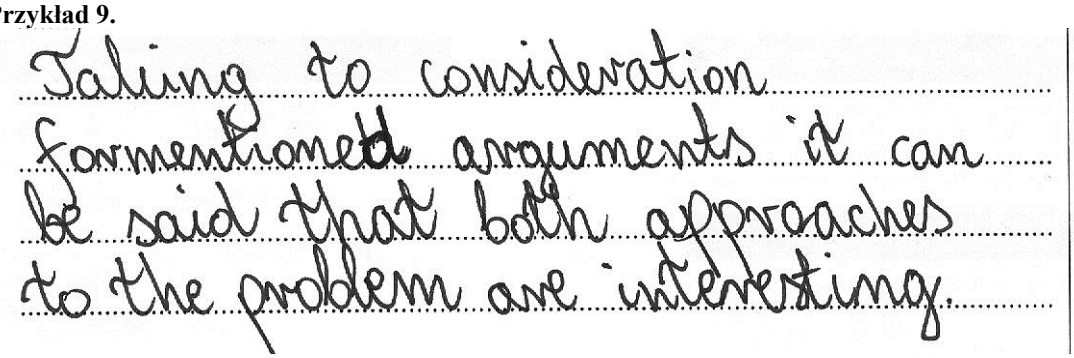

Przykład 10. to ciekawe zakończenie pracy i na pewno na swój sposób oryginalne. Jednak w rozwinięciu zdający omawiał wady i zalety prowadzenia samochodu w towarzystwie osoby doświadczonej, więc poniższe podsumowanie powinno być bardziej neutralne. Odwołuje się ono wprawdzie do elementów tematu, ale jednoznaczne zajęcie stanowiska sprawia, że staje się ono niespójne z rozwinięciem i nie może być uznane za w pełni poprawne.

Przykład 10.

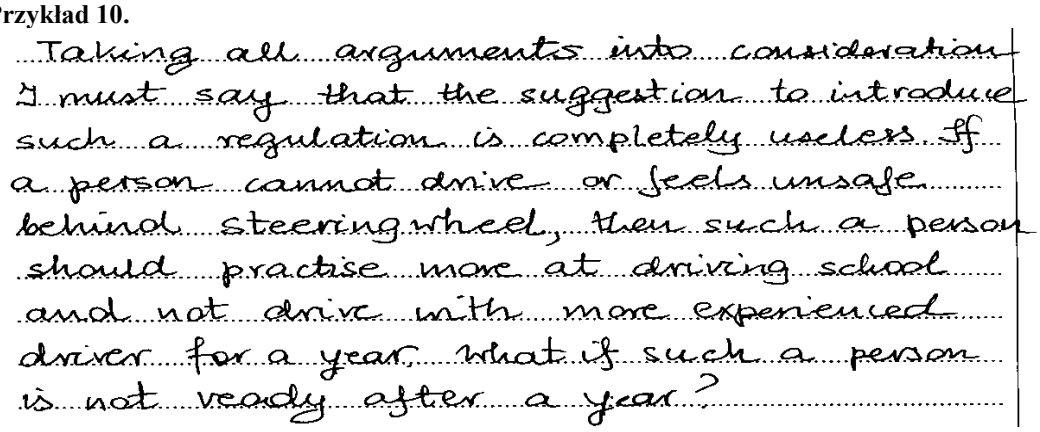

Prace znacznie odbiegające od tematu, czyli ostrzeżenie przed „gotowcami”

Co roku zdarzają się też prace, które nawiązują jedynie do jakiegoś wybranego elementu polecenia lub szeroko rozumianego zakresu tematycznego z tym poleceniem związanego. Bardzo często są to tzw. „gotowce”, czyli wypracowania odtworzone z Internetu lub materiałów dydaktycznych czy też pisane na lekcjach w ramach przygotowań do egzaminu, znacznie odbiegające od tematu z konkretnego zadania egzaminacyjnego. W tym roku zdarzały się na przykład prace na temat zalet i wad posiadania prawa jazdy, trudności z jego uzyskaniem, dobrych i złych stron bycia młodym kierowcą (Przykład 11.) lub dawania prawa jazdy nastolatkom. Należy pamiętać, że tematy egzaminacyjne zawsze zawierają elementy podlegające ocenie, które ten temat konkretyzują i niejako „blokują” możliwość uzyskania wysokiej liczby punktów w przypadku pracy napisanej na temat zbliżony, ale nie taki sam.

Przykład 11.

Nowadays it is extremely normal, that people pass the exam for a driving license just after they turn 18. A few years ago doing such a thing in such an early age was not only unusual, but also ~~a~~ strange. The question is, if it is a positive, or rather negative change.

It is common knowledge, that a young person with a driving license may be either a blessing, or a curse. Especially when it is a man. Boys tend to be a little crazy in this age. First of all, they seldom understand that a car is not a toy, and the road is not a racing track. They search for an adrenaline booster, which they easily find ~~on the road~~ there. Secondly, young men often forget that drunken drivers go to prison. Unfortunately, many of young double-gas drivers kill themselves on a tree, or ~~even worse~~, on another vehicle. ~~Finally, the will to impress women, which is also a common factor, makes young drivers very dangerous.~~ Women, on the other hand, are more peaceful drivers, but those ~~a~~ young ones drive so slowly, that it makes other drivers angry. ~~and drives them mad.~~

But young drivers can also be very useful. First of all, when they become more mobile, there is no need for their parents to drive them to school or anywhere else. In addition, they can go to a party and come back whenever they want to. Secondly, having a car, on a party for example, forces young drivers not to drink alcohol ~~or drugs~~. Finally, being a driver is a perfect way to learn responsibility.

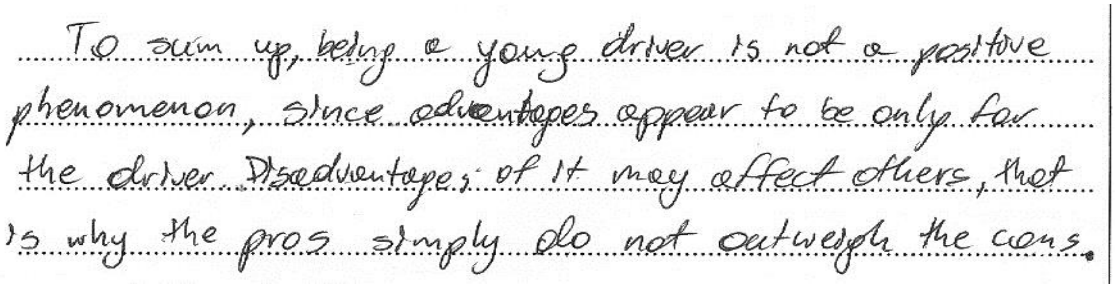
To sum up, being a young driver is not a positive phenomenon, since advantages appear to be only for the driver. Disadvantages of it may affect others, that is why the pros simply do not outweigh the cons.

Autor powyższej pracy posługuje się wprawdzie dość bogatym zakresem struktur leksykalno-gramatycznych i zna zasady pisania rozprawki, jednak źle zrozumiał temat lub raczej przyjął, że wystarczy, że jego praca będzie związana z tematem prowadzenia samochodu. Jest to strategia bardzo ryzykowna. Jeśli praca znacznie odbiega od tematu (a tak jest w tym przypadku), nie podlega ona ocenie w pozostałych kryteriach, co oznacza, że zdający otrzymuje 0 punktów za swoje wypracowanie. Warto więc zawsze kilkakrotnie przeczytać polecenie, podkreślić wszystkie istotne elementy tematu i zaplanować swoją pracę w taki sposób, aby wszystkie te elementy zostały zawarte w treści wypracowania.

Wnioski

Analiza wyników egzaminu z języka angielskiego pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków dotyczących pracy z maturzystami w kolejnych latach.

- Analiza wyborów uczniów w zadaniach zamkniętych pokazuje, że zdający bardzo często udzielają odpowiedzi sugerując się pojedynczymi słowami występującymi w tekstach. Istotne jest zwracanie uwagi uczniów na kontekst, w jakim poszczególne słowa są użyte i ich powiązanie z poszczególnymi opcjami odpowiedzi w zadaniu. Wykonanie zadania z podręcznika nie powinno polegać jedynie na sprawdzeniu rozwiązań poprzez odczytanie poprawnych odpowiedzi. Dobrą praktyką jest wymaganie od uczniów, aby potrafili uzasadnić zarówno wybór opcji właściwej, jak i powody odrzucenia opcji, które są dystraktorami w zadaniu. Dzięki temu bardziej świadomie będą wybierać odpowiedzi na egzaminie.

- Dość niski średni wynik w kryterium bogactwa językowego w zadaniu 8. sugeruje, że zdający przystępujący do egzaminu na poziomie podstawowym powinni więcej uwagi poświęcić wzbogaceniu zakresu środków językowych, którymi się posługują. Bardzo często używają oni najbardziej podstawowego słownictwa i najprostszych struktur gramatycznych, a i tak przekazanie komunikatu jest często zaburzone na skutek mało precyzyjnego ich użycia. Dobrą praktyką jest wprowadzenie oraz utrwalenie słownictwa w kontekście, tak aby uczniowie nie tylko znali tłumaczenie danego słowa na język polski, ale potrafili go użyć poprawnie w danej sytuacji komunikacyjnej. Należy też pamiętać, że zgodnie z podstawą programową uczeń powinien posiadać świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami). Istotne jest, by nauczyciele, wprowadzając podczas lekcji struktury charakterystyczne dla danego języka, zwracali uwagę uczniów na odmienność sposobu ich funkcjonowania w języku polskim oraz języku obcym. Ograniczy to stosowanie przez uczniów dosłownych tłumaczeń (tzw. kalek językowych), a w konsekwencji wpłynie pozytywnie na naturalność oraz poprawność ich wypowiedzi.

- Uczniowie przystępujący do egzaminu na poziomie rozszerzonym uzyskali stosunkowo niskie wyniki w zadaniu sprawdzającym umiejętność rozpoznawania związków pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu. Od przyszłego roku umiejętność ta sprawdzana będzie również na poziomie podstawowym, warto więc poświęcić jej więcej uwagi, zwłaszcza że kształcenie tej umiejętności jest istotne nie tylko na lekcjach języka obcego. Różnorodne badania wskazują, że nawet w języku polskim gimnazjaliści i maturzyści rozumieją głównie dosłowne znaczenia, natomiast odczytywanie znaczeń wynikających ze struktury tekstu jest dla nich znacznie trudniejsze. Ważne, aby w ramach pracy z różnorodnymi tekstami (również tymi zawartymi w podręczniku) analizować je także pod tym kątem. Należy zwracać uwagę uczniów

na różnorodne rodzaje związków w tekście (np. logiczne, leksykalne, gramatyczne) oraz na typowe wyrażenia, które np. wskazują na kontynuację myśli, wprowadzają przeciwny punkt widzenia lub zapowiadają ilustrację jakiegoś problemu przykładem. Uczniowie powinni też umieć identyfikować, do czego odnoszą się poszczególne zaimki czy chronologicznie porządkować fakty, na przykład poprzez wskazywanie okoliczników czasu. Warto też ćwiczyć z uczniami pisanie krótkich, kilkuzdaniowych tekstów w taki sposób, aby każde kolejne zdanie wynikało z poprzedniego lub było z nim połączone jakimś elementem leksykalnym lub strukturą gramatyczną. W ten sposób zwiększy się ich świadomość tekstu, który czytają, jak i spójność tworzonych przez nich wypowiedzi pisemnych.

- Zadania sprawdzające umiejętność stosowania struktur leksykalno-gramatycznych od lat są dla maturzystów największym wyzwaniem. Wielu zdających uzyskuje w nich bardzo niskie wyniki, a czasem nie podejmuje nawet próby rozwiązania tych zadań. Wskazywać to może na zbyt duże skupienie się na lekcjach na umiejętnościach receptywnych i mniej intensywną pracę nad jakością języka uczniów podczas pracy dydaktycznej. W nowej formule egzaminu maturalnego zadania sprawdzające znajomość struktur-leksykalno gramatycznych zostają wprowadzone do arkusza na poziomie podstawowym i zwiększa się ich udział w wyniku sumarycznym w arkuszu na poziomie rozszerzonym. Brak znajomości podstawowych struktur gramatycznych lub ograniczony zasób słownictwa może wpływać nie tylko na wynik osiągany przez maturzystów w zadaniach sprawdzających umiejętność stosowania struktur leksykalno-gramatycznych, ale bardzo często powoduje zaburzenie komunikacji, a tym samym uzyskanie mniejszej liczby punktów za przekazanie informacji w wypowiedzi pisemnej (np. na skutek użycia niewłaściwego czasu gramatycznego lub słowa). Co więcej, bardzo często pośrednio powoduje to też błędne rozwiązanie zadań w części sprawdzającej rozumienie słuchanych oraz pisanych tekstów, ponieważ brak znajomości struktur leksykalno-gramatycznych znacznie utrudnia lub uniemożliwia zrozumienie fragmentów tekstu kluczowych dla rozwiązania zadania.

- W przypadku wypowiedzi pisemnych warto zwrócić uwagę zdających na to, aby wnikliwie analizowali wybrany temat i dokładnie zaplanowali swoją wypowiedź. Analiza tegorocznych prac pokazuje, że niejednokrotnie maturzyści pomijali w swoich wypowiedziach elementy kluczowe dla pełnej realizacji tematu. Jednym ze sposobów na zwrócenie uwagi na ważne elementy w temacie jest podkreślanie ich i zaznaczanie w pracy fragmentów, które odnoszą się bezpośrednio do każdego podkreślonego elementu.

  Należy równocześnie pamiętać, że zdający, konstruując wypowiedź pisemną powinien zachować pełną konsekwencję w swojej pracy. Od roku 2015 zmieniają się kryteria oceniania wypowiedzi pisemnych. Większy nacisk położony będzie na spójność i logikę wypowiedzi, a w kryterium zgodności z poleceniem na poziomie rozszerzonym bardzo ważne będzie zachowanie konsekwencji pomiędzy wstępem, rozwinięciem i zakończeniem pracy. Zmieniają się również formy wypowiedzi pisemnej na poziomie rozszerzonym. Zdający będą pisali list, artykuł lub rozprawkę, ale oprócz rozprawki „za i przeciw", która była typową formą na dotychczasowym egzaminie, może pojawiać się także rozprawka opiniująca (*opinion essay*). Warto więc ćwiczyć z uczniami pisanie różnego rodzaju rozprawek i wymagać od nich konsekwentnego prezentowania argumentów. Rozwinięcie musi być zgodne z postawioną tezą a zakończenie musi wynikać z pracy, nie może nagle prezentować odwrotnego stanowiska. W przypadku rozprawki opiniującej i zajęcia w tezie jednoznacznego stanowiska (za lub przeciw), argumenty strony przeciwnej nie są wymagane, a jeśli uczeń zdecyduje się do nich odnieść w pracy, powinny być przez niego odrzucone.

JĘZYK NIEMIECKI

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z języka obcego nowożytnego na poziomie podstawowym składał się z 35 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, zadań na dobieranie) oraz 2 zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w trzech obszarach: rozumienia słuchanego tekstu (15 zadań zamkniętych), rozumienia pisanego tekstu (20 zadań zamkniętych) i tworzenia wypowiedzi pisemnej (2 zadania otwarte). Zadania na rozumienie słuchanego tekstu były oparte na nagranych tekstach, odtworzonych podczas egzaminu z płyty CD, natomiast zadania na rozumienie pisanego tekstu były oparte na tekstach oryginalnych lub adaptowanych zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (1 punkt za każde zadanie zamknięte oraz 5 i 10 punktów za wypowiedzi pisemne).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**977**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	711
	z liceów profilowanych	18
	z techników	238
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	10
	ze szkół na wsi	61
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	228
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	442
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	246
	ze szkół publicznych	939
	ze szkół niepublicznych	38
	kobiety	635
	mężczyźni	342
	bez dysfunkcji	910
	z dysleksją rozwojową	67

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	1
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	1
	Ogółem	**2**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z języka niemieckiego jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>13 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>120 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>193</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>12</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>208</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[31] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>1</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>0</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[31] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

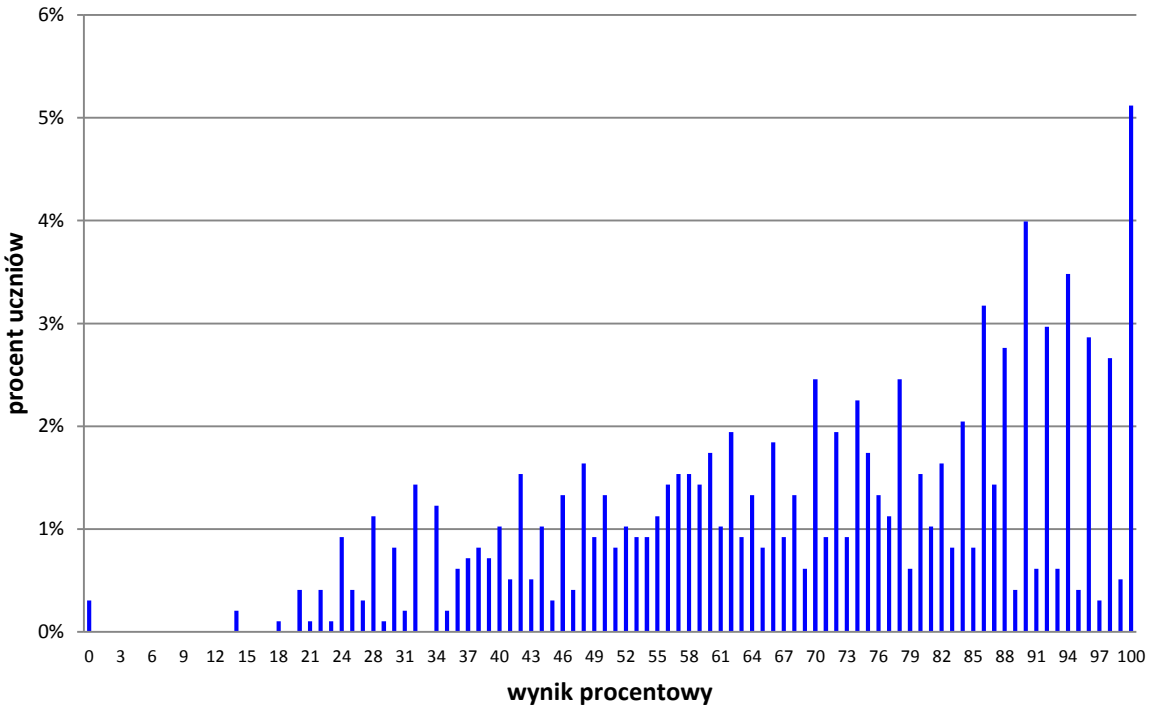

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne*

Zdający:	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)	Odsetek sukcesów (%)**
ogółem	977	0	100	72	100	69	22	92
w tym:								
z liceów ogólnokształcących	711	0	100	80	100	75	20	93
z liceów profilowanych	18	27	78	42	36	47	14	83
z techników	238	0	95	57	34	56	19	91
z liceów uzupełniających	0	-	-	-	-	-	-	-
z techników uzupełniających	10	24	81	37	24	40	17	70

*Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.
**Dane dotyczą tegorocznych absolwentów, którzy przystąpili do wszystkich egzaminów obowiązkowych.

Tabela 5. Wyniki zdających w zakresie poszczególnych obszarów umiejętności

	Minimum (%)	**Maksimum (%)**	**Mediana (%)**	**Modalna (%)**	**Średnia (%)**	**Odchylenie standardowe (%)**
Rozumienie słuchanego tekstu	0	100	73	73	69	21
Rozumienie pisanego tekstu	0	100	75	100	70	24
Wypowiedź pisemna	0	100	77	100	69	28

Poziom wykonania zadań

Tabela 6. Poziom wykonania zadań

Obszar standardów	**Numer zadania**	**Standard** Zdający:	**Poziom wykonania zadania (%)**
Rozumienie ze słuchu	1.1.	stwierdza, czy tekst zawiera określone informacje (II. 1 c)	76
	1.2.		71
	1.3.		68
	1.4.		80
	1.5.		72
	2.1.	określa główną myśl tekstu (II. 1 a)	68
	2.2.		84
	2.3.		61
	2.4.		63
	2.5.		48
	3.1.	selekcjonuje informacje (II. 1 d)	67
	3.2.		59
	3.3.		71
	3.4.		65
	3.5.		77
Rozumienie tekstu czytanego	4.1.	określa główną myśl poszczególnych części tekstu (II. 2 b)	71
	4.2.		93
	4.3.		80
	4.4.		72
	4.5.		80
	4.6.		89
	4.7.		74
	5.1.	selekcjonuje informacje (II. 2 d)	73
	5.2.		51
	5.3.		51
	5.4.		67
	5.5.		62
	5.6.		56
	5.7.	określa główną myśl tekstu (II. 2 a)	55
	6.1.	stwierdza, czy tekst zawiera określone informacje (II. 2 c)	81
	6.2.		82
	6.3.		76
	6.4.		56
	6.5.		68
	6.6.	określa główną myśl tekstu (II. 2 a)	69
Wypowiedź pisemna	Zadanie 7		
	inf.1.	uzyskuje, udziela, przekazuje lub odmawia informacji, wyjaśnień, pozwoleń (IV. 2 b)	92
	inf.2.		88

Obszar standardów	**Numer zadania**	**Standard** Zdający:	**Poziom wykonania zadania (%)**
	inf.3.		93
	inf.4.		88
	poprawność językowa	poprawnie stosuje środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji (III. 2 e)	54
	Zadanie 8		
	inf.1.	uzyskuje, udziela, przekazuje lub odmawia informacji, wyjaśnień, pozwoleń (IV. 2 b)	74
	inf.2.		72
	inf.3.		77
	inf.4.		72
	forma	wypowiada się w określonej formie z zachowaniem podanego limitu słów (III. 2 f)	74
	bogactwo językowe	zna proste struktury leksykalno-gramatyczne umożliwiające formułowanie wypowiedzi (I. 1)	57
	poprawność językowa	poprawnie stosuje środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji (III. 2 e)	31

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z języka obcego nowożytnego na poziomie rozszerzonym składał się z dwóch części, które zawierały w sumie 30 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, zadań na dobieranie) oraz 11 zadań otwartych, w tym 10 krótkiej i 1 dłuższej odpowiedzi. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w czterech obszarach: rozumienia słuchanego tekstu (15 zadań zamkniętych), rozumienia pisanego tekstu (9 zadań zamkniętych), rozpoznawania i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych (6 zadań zamkniętych i 10 zadań otwartych krótkiej odpowiedzi) oraz tworzenia wypowiedzi pisemnej (1 zadanie otwarte rozszerzonej odpowiedzi). Zadania na rozumienie słuchanego tekstu były oparte na nagranych tekstach, odtworzonych podczas egzaminu z płyty CD, natomiast zadania na rozumienie pisanego tekstu oraz rozpoznawanie struktur leksykalno-gramatycznych były oparte na tekstach oryginalnych lub adaptowanych zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym. Stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych było sprawdzane przy pomocy niepowiązanych ze sobą zdań. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (1 punkt za każde zadanie zamknięte w obszarach rozumienia słuchanego i pisanego tekstu, 0,5 punktu za każde zadanie zamknięte i otwarte w obszarach rozpoznawania i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych oraz 18 punktów za wypowiedź pisemną).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**141**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	136
	z liceów profilowanych	0
	z techników	5
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół na wsi	4
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	14
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	41
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	82
	ze szkół publicznych	134
	ze szkół niepublicznych	7
	kobiety	99
	mężczyźni	42
	bez dysfunkcji	136
	z dysleksją rozwojową	5

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 1 ucznia − laureata olimpiady przedmiotowej.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z języka niemieckiego jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>13 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla egzaminu standardowego</td><td>Część I: 120 minut
Część II: 70 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>49</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>12</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>208</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[32] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>1</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>0</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[32] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

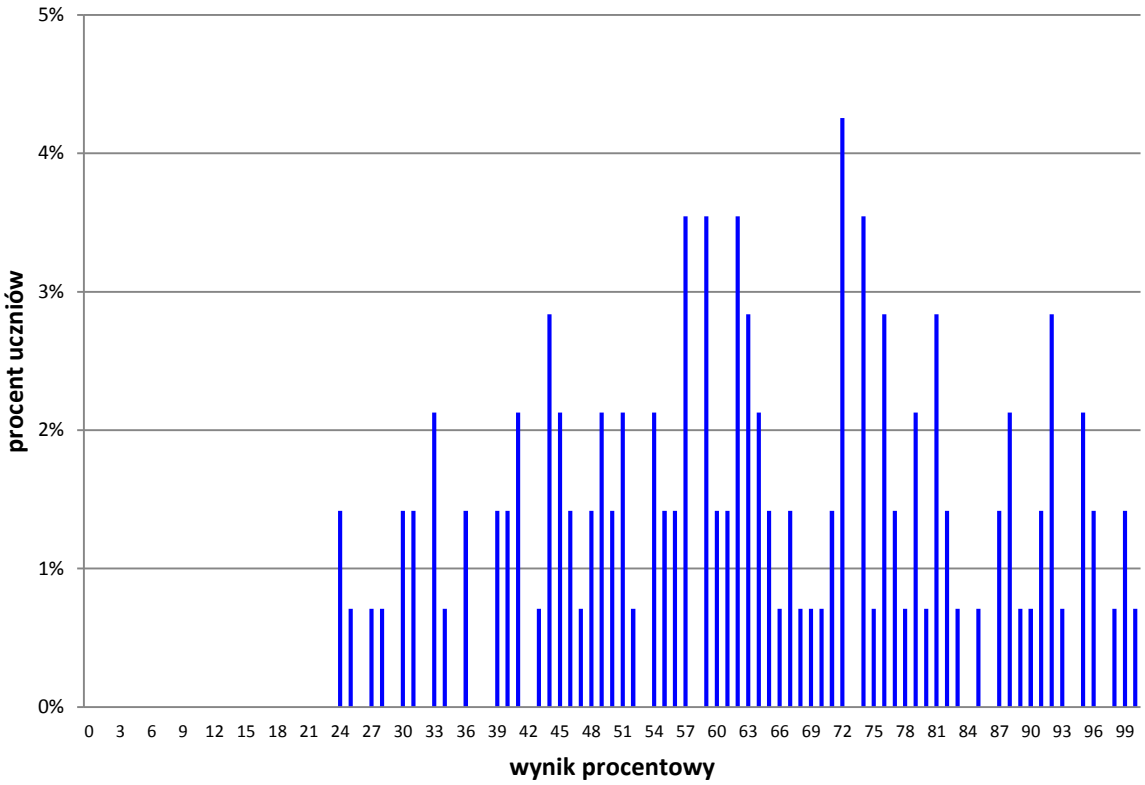

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Zdający:	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
ogółem	141	24	100	63	72	63	20

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 5. Wyniki zdających w zakresie poszczególnych obszarów umiejętności

	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Rozumienie słuchanego tekstu	13	100	60	40	61	24
Rozumienie pisanego tekstu	0	100	63	54	59	26
Rozpoznawanie i stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych	0	100	50	40	47	29
Wypowiedź pisemna	17	100	72	78	73	16

Poziom wykonania zadań

Tabela 6. Poziom wykonania zadań

Obszar standardów	**Nr zad.**	**Standard** Zdający:	**Poziom wykonania zadania (%)**
Przetwarzanie tekstu	1.1.	stosuje zmiany struktur leksykalno-gramatycznych, rejestru, stylu lub formy tekstu (V. 2 b)	52
	1.2.		52
	1.3.		60
	1.4.		64
	1.5.		46
	2.1.	stosuje zmiany struktur leksykalno-gramatycznych, rejestru, stylu lub formy tekstu (V. 2 b)	37
	2.2.		35
	2.3.		21
	2.4.		44
	2.5.		58
Wypowiedź pisemna	Zadanie 3		
	treść	– tworzy tekst w postaci dłuższej wypowiedzi pisemnej uwzględniającej przedstawianie i uzasadnianie opinii własnych i innych osób (III. 2 d) – tworzy tekst w postaci dłuższej wypowiedzi pisemnej uwzględniającej relacjonowanie wydarzeń (III. 2 b) – tworzy tekst w postaci dłuższej wypowiedzi pisemnej uwzględniającej opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc, zjawisk, czynności (III. 2 a)	94
	kompozycja	wypowiada się w określonej formie z zachowaniem podanego limitu słów (III. 2 f)	95
	bogactwo językowe	zna różnorodne struktury leksykalno-gramatyczne umożliwiające formułowanie wypowiedzi (I. 1)	59
	poprawność językowa	poprawnie stosuje środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji (III. 2 e)	41
Rozumienie ze słuchu	4.1.	stwierdza, czy tekst zawiera określone informacje (II. 1 c)	48
	4.2.		51
	4.3.		74
	4.4.		65
	4.5.		91
	5.1.	określa główną myśl tekstu (II. 1 a)	59
	5.2.		40
	5.3.		67
	5.4.		45
	5.5.		65
	6.1.	selekcjonuje informacje (II. 1 d)	55
	6.2.		55
	6.3.		65
	6.4.		72
	6.5.		66
Rozumienie tekstu czytanego	7.1.	selekcjonuje informacje (II. 2 d)	67
	7.2.		38
	7.3.		57

Obszar standardów	**Nr zad.**	**Standard** Zdający:	**Poziom wykonania zadania (%)**
	7.4.		35
	8.1.	rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu (II. 2 f)	85
	8.2.		79
	8.3.		69
	8.4.		59
	8.5.		77
	9.1.	rozpoznaje różnorodne struktury leksykalno-gramatyczne w podanym kontekście (II. 2 j)	40
	9.2.		40
	9.3.		61
	9.4.		65
	9.5.		40
	9.6.		49

Komentarz

Komentarz został opracowany na podstawie danych ogólnopolskich.

Poziom podstawowy

Maturzyści przystępujący do egzaminu z języka niemieckiego na poziomie podstawowym uzyskali średnio 68% punktów. Otrzymali oni porównywalną liczbę punktów za rozwiązanie zadań w poszczególnych obszarach arkusza: za rozwiązanie zadań sprawdzających rozumienie słuchanego tekstu uzyskali średnio 69% punktów, za zadania sprawdzające rozumienie pisanego tekstu 70% punktów, a za tworzenie wypowiedzi pisemnej 66% punktów. W wymienionych obszarach wystąpiły jednak zarówno zadania, które okazały się łatwe, jak również sprawiające problemy zdającym.

W obszarze rozumienia słuchanego tekstu zdający osiągnęli wyższe wyniki w zadaniach wymagających stwierdzenia, czy tekst zawiera określone informacje oraz w zadaniach sprawdzających umiejętność selekcjonowania informacji (zadania 1.1.–1.5., 3.1.–3.5.). Niższe wyniki odnotowano w zadaniach sprawdzających umiejętność określania głównej myśli tekstu (zadania 2.1.–2.5.). Wyjątek stanowi zadanie 2.2., które okazało się najłatwiejsze. 85% zdających doskonale poradziło sobie z przyporządkowaniem nagłówka A. *„Attraktiver Zoo“* („Atrakcyjne zoo”) do tekstu nr 2 mimo tego, że we wszystkich tekstach była mowa o zwierzętach, tzn. występowała informacja pośrednio nawiązująca do wskazanego nagłówka.

Najtrudniejszym zadaniem w ramach rozumienia słuchanego tekstu okazało się zadanie 2.5.

Transkrypcja (fragment)

Nummer 5
Das schöne Haus mit dem großen Grundstück ist wirklich toll für Hunde aller Größen und Rassen! Die Tiere spielen viel und werden auch zusammen gefüttert. Unser Hund ist immer gerne mal für ein paar Stunden dort. Aber auch, wenn wir über Nacht weg sind und den Hund nicht mitnehmen können, ist er da in guten Händen.

51% maturzystów nie potrafiło przyporządkować właściwego tytułu *„Ideale Hundepension”*, czyli *„Idealny hotel dla psów”*, do tekstu nr 5. Można przypuszczać, że maturzyści mogli skojarzyć wyżej podkreślone wyrażenia, jak *„jest naprawdę świetny dla psów”, „w dobrych rękach”* z pozostałymi nagłówkami, np. *„Dobry fryzjer”, „Kompetentna pomoc w czasie choroby”*. W tym przypadku zabrakło zdającym umiejętności globalnego rozumienia tekstu. Skomplikowana była również postać nagłówka, w którym występował rzeczownik złożony *„Hundepension”*. Wyrazy złożone zazwyczaj sprawiają kłopot osobom uczącym się języka niemieckiego.

W obszarze rozumienia pisanego tekstu najmniej problemów sprawiło zdającym rozwiązanie zadania 4., w którym należało określić główną myśl poszczególnych części tekstu. W zadaniu 4.2. aż 94% zdających prawidłowo przyporządkowało nagłówek A. *„Ein billiger Laptop”* (*„Tani laptop”*) do tekstu 2. Maturzyści poprawnie powiązali z nagłówkiem występujące w tekście sformułowania wskazujące na mniejsze zużycie prądu przez oferowany sprzęt oraz tanie modele sprzętu, tj. *”Er verbraucht 70 Prozent weniger Strom als ein traditioneller Computer.”, „Es gibt viele billige Modelle…”*.

Maturzyści osiągnęli najniższe wyniki w obszarze rozumienia pisanego tekstu, rozwiązując zadanie 5., sprawdzające umiejętność selekcjonowania informacji.

(fragment)
Max würde sich bestimmt auch für ein originelles Fahrrad aus Bambus interessieren, das von Herrn Tobias Meyer in Bremen produziert wird. Herr Meyer erzählt: „Der Anfang war schwer. Ich fuhr mit dem ersten Fahrrad aus Bambus durch Bremen und die Leute interessierten sich nicht dafür und wollten die Fahrräder nicht kaufen. Das hatte ich nicht erwartet. Ich reduzierte die Preise meiner Bambusfahrräder. Doch niemand wollte sie kaufen. Erst als ein Reporter mich besuchte, kamen erste Kunden und kauften vier Fahrräder. Dann hörte ich von dem Projekt ‚Ein Fahrrad für Afrika‘. Nach einem Monat baute ich weitere vier Fahrräder und schickte sie nach Ghana“, erzählt Meyer.

5.3. Was überraschte Herrn Meyer nach seiner ersten Fahrt mit dem Fahrrad aus Bambus?
A. Die vielen neuen Kunden.
B. Ständige Besuche von Reportern.
C. Seine Probleme mit dem Verkauf der Fahrräder.
D. Die Einladung zum Projekt „Ein Fahrrad für Afrika.

Najwięcej problemów sprawiło abiturientom rozwiązanie zadania 5.3. 49% zdających rozwiązało je prawidłowo. Poprawne rozwiązanie zadania było w tym przypadku uzależnione od zrozumienia podkreślonych w tekście informacji. Wskazywały one wyraźnie na rozwiązanie C. (trudności związane ze sprzedażą rowerów nawet po obniżeniu ceny). Większość maturzystów wybrała nieprawidłowe odpowiedzi, ponieważ ich uwagę przykuły następujące informacje: *„Die Leute interessieren sich nicht dafür", „ein Reporter mich besuchte", „Dann hörte ich von dem Projekt* ‚Ein Fahrrad für Afrika' *"*. Zdający niewłaściwie powiązali przytoczone informacje z dystraktorami A., B. i D.

W obszarze tworzenia wypowiedzi pisemnej zdający poradzili sobie bardzo dobrze z przekazaniem informacji. W kryterium treści uzyskali oni średni wynik 89% w przypadku zadania 7. oraz 72% w przypadku zadania 8. Najwięcej trudności sprawiło maturzystom poinformowanie o przebiegu spotkania oraz o swoich wrażeniach z niego. W kryteriach dotyczących jakości języka, czyli poprawności językowej i bogactwie językowym, zdający osiągnęli zdecydowanie gorsze wyniki. Średni wynik dla bogactwa językowego wyniósł 51% (zadanie 8.), a dla poprawności językowej 52% (zadanie 7.) oraz 26% (zadanie 8.).

Poziom rozszerzony

Maturzyści, którzy zdawali egzamin maturalny z języka niemieckiego na poziomie rozszerzonym, uzyskali średnio 63% punktów. Najwyższe wyniki zdający uzyskali za tworzenie wypowiedzi pisemnej (73% punktów), a najniższe w części sprawdzającej rozpoznawanie i stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych (45% punktów). Porównywalną liczbę punktów otrzymali oni za rozwiązanie zadań sprawdzających rozumienie słuchanego tekstu (63% punktów) oraz zadań sprawdzających rozumienie pisanego tekstu (61% punktów).

W obszarze rozumienia słuchanego tekstu zdający najlepiej rozwiązali, podobnie jak na poziomie podstawowym, zadania wymagające stwierdzenia, czy tekst zawiera określone informacje (zadania 4.1.–4.5.) oraz sprawdzające umiejętność selekcjonowania informacji (zadania 6.1.–6.5.).
Najłatwiejsze okazało się zadanie 4.5.

Transkrypcja (fragment)

Ihren festen Job in einem Berliner Krankenhaus hat Osmers vor zwei Jahren für „Ärzte ohne Grenzen" aufgegeben. Zwischen den Auslandseinsätzen arbeitet sie vertretungsweise in Kliniken in ganz Deutschland.
Sie macht ihren Job im Ausland nur zeitweise, aus Menschenfreundlichkeit. Bald will sie jedoch wieder fest als Chirurgin in einem Berliner Krankenhaus arbeiten und Karriere machen.

Zdecydowana większość zdających (88%) udzieliła prawidłowej odpowiedzi, tzn. uznała, że zdanie zawierające informację o planach zawodowych Ingi *„Ihre berufliche Zukunft sieht Inga in Deutschland."* jest zgodne z treścią tekstu. Sformułowanie dotyczące przyszłości zawodowej Ingi (*„berufliche Zukunft")* maturzyści właściwie skojarzyli z usłyszanymi informacjami o planach związanych z podjęciem pracy i robieniem kariery. Również pomocna była informacja o miejscu zatrudnienia Ingi *„Berliner Krankenhaus"*, która jednoznacznie wskazywała na okolicznik miejsca *„in Deutschland"*.

Niższe wyniki zdający uzyskali, rozwiązując zadania sprawdzające umiejętność określania głównej myśli tekstu (zadania 5.1.–5.5.). Najtrudniejszym zadaniem w ramach rozumienia słuchanego tekstu okazało się zadanie 5.2.

Transkrypcja (fragment)

Nummer 2
Derzeit haben die E-Bücher in Deutschland noch einen schweren Stand – anders als in den USA oder in Großbritannien. Der Grund dafür ist, dass das Angebot an E-Büchern in Deutschland noch zu gering ist. Außerdem wissen nur die allerwenigsten Menschen, dass es im Internet viele Titel zum Herunterladen gibt, die billig sind.

Błędnej odpowiedzi udzieliło 57% maturzystów. Nie potrafili wybrać właściwego nagłówka A. „*Momentan noch wenig Erfolg*" („Chwilowo bez sukcesów") do tekstu nr 2. Przyczyną niepowodzenia w rozwiązaniu zadania 5.2. mogło być to, iż w innych tekstach można było doszukać się informacji pośrednio związanych z odnoszeniem bądź nieodnoszeniem sukcesów na rynku e-booków, np.: *„Tausende von Büchern, eine große Bibliothek also, hat Max auf seinem Gerät gespeichert."* (w tekście 1.), *„Die letzte Stunde des traditionellen Buchs wird wohl noch lange nicht schlagen."* (w tekście 3.). Poza tym w dwóch tekstach znalazły się fragmenty odnoszące się do pierwszego słowa nagłówka A. „*Momentan"*, tj. „*Derzeit haben die E-Bücher in Deutschland noch einen schweren Stand*." (w tekście 2.) oraz *„Die Situation verändert sich von Minute zu Minute."* (w tekście 5.).

W obszarze rozumienia pisanego tekstu dość łatwe okazało się zadanie wymagające rozpoznania związków między poszczególnymi częściami tekstu (zadania 8.1.–8.5.).

(fragment)

Nach dem Abi flog ich nach Südamerika, um zu fotografieren. An die Reise habe ich noch heute gute Erinnerungen, weil ich in den Anden den Berg Hornocal entdeckte. Ein spektakuläres Fotomotiv. Eine geführte Tour mit einem Geländewagen war mir zu teuer, deswegen fuhr ich morgens um 4.00 Uhr mit einem Bus zu dem Berg. Der Busfahrer zeigte sich verständnisvoll und versprach, dass er mich um 21.00 Uhr wieder abholen würde. **8.1. ____** Zuerst habe ich aber mein Lager aufgeschlagen. Für ein gutes Panoramabild musste ich den Berg frontal vor mir haben. Ich ging nur mit Digitalkamera, Stativ und einer 2,5-Liter-Wasserflasche los. Gegen 12.30 Uhr machte ich mich auf den Rückweg, die Mittagssonne brannte. Nach vier Stunden geriet ich in Panik.

Abiturienci najlepiej poradzili sobie z rozwiązaniem zadania 8.1. Prawidłowe uzupełnienie luki w tekście zdaniem G. *(„Ich hatte also den ganzen Tag für mich und für den Berg.")* wskazało 82% zdających. Maturzyści poprawnie rozpoznali związek logiczny zdań kolejno występujących w tekście. Przytoczone uzupełnienie luki odczytali zatem jako wniosek z wcześniejszego zdania: *„Der Busfahrer zeigte sich verständnisvoll und versprach, dass er mich um 21.00 Uhr wieder abholen würde."* Natomiast zdanie występujące po luce 8.1. prawidłowo ocenili jako chronologiczną konsekwencję opisywanych wydarzeń: *„Zuerst habe ich aber mein Lager aufgeschlagen."*

W obszarze rozumienia pisanego tekstu zdający osiągnęli niższe wyniki w zadaniach sprawdzających umiejętność selekcjonowania informacji (zadania 7.1.–7.4.). Najtrudniejsze okazały się zadania 7.2. i 7.4.

(fragment)
Die Ideen, wie man in kurzer Zeit einen Ort mit Blumen und Grün verschönern kann, unterscheiden sich voneinander, der Phantasie sind dabei keine Grenzen gesetzt. Nicht genutzte, ungepflegte Flächen werden, zum Beispiel, vom Müll befreit und zu richtigen Gärten umfunktioniert. Ein anderes, billigeres Mittel ist die sogenannte „Samenbombe". Das ist eine Kugel, die aus Erde besteht und eine Mischung aus Samen enthält. „Im Vorbeigehen" kann man sie in den Boden stecken und so einen Platz begrünen. Die Gartenpiraten veranstalten auch Demonstrationen gegen den Anbau von gentechnisch veränderten Pflanzen. Das Motto bei diesen Demonstrationen lautet: „Allgemeiner Protest gegen den Anbau von nur einer Pflanzenart". (...)

Doch Naturschützer warnen vor dieser Vorgehensweise, weil nicht jeder Standort dafür geeignet ist. Die neu gepflanzten Arten benötigen auch Pflege und ausreichend Bewässerung. Die Stadt-Gärtner sollten auch darauf achten, dass exotische Pflanzen nicht die heimische Flora verdrängen. In vielen Fällen ist es also besser, sich auf heimische Pflanzen zu beschränken. So schadet man den bereits

existierenden Pflanzenarten in der Umgebung nicht, denn sie sind nützlich und dienen vielen Insekten und anderen Tieren als Nahrung.

7.2. Worin bestehen die Aktionen der Gartenpiraten?

A. Sie unterstützen den Anbau einer Pflanzenart.
B. Sie vernichten genetisch veränderte Pflanzenarten.
C. Sie verkaufen auf ungenutzten Flächen Gartenartikel.
D. Sie vergraben verschiedene Pflanzensamen an öffentlichen Orten.

7.4. Welche Vorbehalte werden gegen Gartenpiraten-Aktionen laut?

A. Dass exotische Pflanzenarten verdrängt werden.
B. Dass die Stadtbegrünung zu viel Raum einnimmt.
C. Dass sich die Insekten unkontrollierbar ausbreiten.
D. Dass die Pflege der Pflanzen nicht einkalkuliert wird.

Zadanie 7.2. prawidłowo rozwiązało tylko 40% zdających, wybierając odpowiedź D. na postawione pytanie: na czym polegają działania tzw. „piratów ogrodowych". Wynikała ona z wyżej podkreślonych fragmentów, które wyraźnie wskazywały na sadzenie roślin w miejscach publicznych. Odpowiednie informacje pojawiły się w kilku miejscach tekstu. Utrudnieniem mógł być też zastosowany w zadaniu czasownik *„vergraben"*, który często ma pejoratywne konotacje, tymczasem wydźwięk całego zdania był pozytywny.
Również zadanie 7.4. prawidłowo rozwiązało 40% zdających. Na pytanie: jakie zastrzeżenia są kierowane do „piratów ogrodowych", wybrali oni poprawną odpowiedź D. Z podkreślonego fragmentu wynika, że „piraci", prowadząc swoje działania, zbagatelizowali konieczność pielęgnacji roślin.

W części sprawdzającej rozpoznawanie i stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych maturzyści osiągnęli wyższe wyniki w zadaniu 9. poświęconym rozpoznawaniu struktur leksykalno-gramatycznych (średni wynik wyniósł 58%). Niższe wyniki uzyskali w zadaniach 1. i 2. sprawdzających umiejętność stosowania struktur leksykalno-gramatycznych (średni wynik wyniósł 44%).

W obszarze rozpoznawania struktur leksykalno-gramatycznych najwięcej problemów sprawiło zdającym rozwiązanie zadania 9.1.

(fragment)
Was ist der Unterschied zwischen Flagge und Fahne? Gerade zur Fußballweltmeisterschaft wird die Frage immer wieder gestellt, weil die Fußballanhänger unsicher sind, ob sie sich nun eine deutsche Fahne oder eine deutsche Flagge kaufen sollen. Manche glauben, der Unterschied bestehe **9.1.** ____, dass eine Flagge kleiner sei als eine Fahne. Tatsächlich sind die Begriffe Fahne und Flagge gleichbedeutend.

9.1.

A. darin
B. daran
C. davor
D. darauf

Tylko 31% maturzystów prawidłowo wskazało odpowiedź A., rozpoznając strukturę *„bestehen in"*. Abiturienci znają i najczęściej stosują czasownik *„bestehen"* w wyrażeniu *„Prüfung bestehen"*. Nieobca jest im również struktura *„bestehen aus"*, którą opanowali produktywnie jako odpowiednik czasownika *„zusammensetzen"*. Podczas rozwiązywania zadania niektórzy błędnie wybierali odpowiedź C. *„davor"*, chociaż struktura *„bestehen vor"* oznacza *„standhalten"* i jej użycie jest wykluczone we wskazanej luce w tekście, inni wybierali odpowiedź D. *„darauf"*, ponieważ znali wyrażenie *„bestehen auf"* odpowiadające znaczeniowo czasownikowi *„beharren"*. Jednak to sformułowanie ze względów semantycznych także nie mogło być użyte jako uzupełnienie wskazanej luki.

W obszarze stosowania struktur leksykalno-gramatycznych średni wynik wyniósł w zadaniu 1. (transformacje) 52%, a w zadaniu 2. (tłumaczenie fragmentów zdań na język niemiecki) 36%. Najwięcej problemów sprawiło zdającym rozwiązanie zadania 2.3.

2.3. Das Konzert hat *(na stadionie)* _____ stattgefunden.

Tylko 23% zdających prawidłowo uzupełniło lukę w zdaniu, stosując przyimek „*im*". Duża grupa maturzystów zastosowała niewłaściwy przyimek „*auf*", popełniając w ten sposób tzw. błąd interferencyjny.
Również zadanie 2.2. okazało się bardzo trudne (29% zdających rozwiązało je prawidłowo), pomimo że zdający mieli kilka możliwości przetłumaczenia fragmentu „oddaj do naprawy", np. „*Lass ... reparieren*", „*Bring ... zur Reparatur*", „*Gib ... zur Reparatur*".

W obszarze tworzenia wypowiedzi pisemnej zdający nie mieli większych problemów: w kryterium kompozycji uzyskali oni średni wynik 90%, w kryterium treści 89% oraz w kryterium bogactwa językowego 65%. Wyjątkiem jest poprawność językowa, która w dalszym ciągu jest najsłabszą stroną maturzystów. Średni wynik dla tego kryterium wyniósł tylko 44%.

Zagadnienie „pod lupą"

Maturzyści, którzy wybrali poziom rozszerzony na ogół dość dobrze radzili sobie z napisaniem wypracowania. Najwięcej punktów zdobyli w kryterium treści, zdecydowanie mniej za jakość języka. Jednak bogactwo użytych w wypracowaniu struktur leksykalno-gramatycznych oraz ich poprawność wynika od indywidualnej pracy zdającego w toku kształcenia językowego, a prawidłowe przekazanie treści zależy nie tylko od umiejętności językowych, lecz również od wiedzy na temat struktury tekstu i umiejętności logicznego myślenia. W obecnym egzaminie za treść zdający może uzyskać 28% punktów, w nowym egzaminie od 2015 roku otrzyma jeszcze więcej, bo aż 39% punktów. Duże znaczenie tego kryterium powoduje, że warto zająć się nim bliżej, zwłaszcza, że wciąż jeszcze część zdających ma problem z prawidłowym, zgodnym z tematem przekazaniem treści. Zdający ci często piszą chaotycznie, odchodzą od tematu, czego konsekwencją jest jego niepełna realizacja. Aby ustrzec się przed niepotrzebną utratą punktów, należy przeanalizować temat wypracowania, znaleźć elementy konieczne do pełnej realizacji treści i sporządzić plan swojej wypowiedzi.
Do analizy najczęstszych błędów popełnianych przez zdających została wybrana rozprawka. Nie bez powodu poddano analizie właśnie tę, jedyną do tej pory stosowaną na egzaminie maturalnym formę tekstu argumentacyjnego. Jest to forma od lat najczęściej wybierana przez abiturientów, więc popełniane błędy dotyczą stosunkowo dużej liczby zdających. Drugą przyczyną wyboru do analizy rozprawki jest fakt, że w nowym egzaminie będą stosowane wyłącznie teksty argumentacyjne: rozprawka „za i przeciw", rozprawka opiniująca, artykuł i list formalny.
Temat tegorocznej rozprawki był przyjazny zdającym, ponieważ bazował na ich doświadczeniach:

W ostatnim czasie wzrasta zainteresowanie młodych ludzi zakupami odzieży przez Internet. Napisz rozprawkę, uwzględniając pozytywne i negatywne strony tej formy zakupów.

Warunkiem koniecznym do napisania dobrej rozprawki jest uważne przeczytanie tematu oraz odszukanie i przeanalizowanie jego elementów. Uwagi zgłaszane przez egzaminatorów oraz analiza wypowiedzi pisemnych dowodzą, że część zdających miała problemy z napisaniem pracy zgodnej z tematem, odnoszącej się do wzrastającego zainteresowania młodych ludzi zakupami odzieży przez Internet. Najczęściej popełniane błędy to nieprawidłowo sformułowana teza, nietrafna argumentacja i nieadekwatne do treści podsumowanie tematu. Zdający zapominali też często o konieczności stosowania w swych pracach sformalizowanego słownictwa i unikania kolokwializmów.

Zapowiedzią dobrze przemyślanej i prawidłowo napisanej rozprawki jest teza zawarta we wstępie, zgodna z tematem i zapowiadająca zawartość treściową wypowiedzi oraz typ rozprawki. Prawidłowo sformułowana teza powinna uwzględniać odniesienie się do wzrastającego zainteresowania młodych ludzi zakupami odzieży przez Internet oraz wad i zalet tej formy zakupów.
Niejednokrotnie abiturient zapowiadał jednak w tezie tylko ogólne odniesienie się do zakupów przez Internet, nie precyzując, że chodzi o kupowanie odzieży:

Heutzutage machen mehr und mehr Jugentliche einkäufe im Internet. In meiner Arbeit zeige ich die guten und schlechten Seiten von Online Einkaufen.

W pracach maturalnych pojawiły się też tezy zapowiadające jednostronną argumentację, odnoszące się tylko do zalet lub tylko do wad kupowania odzieży przez Internet.

Letzte Zeit ~~stiegen~~ schiegen Onlinegeschäfte wie Pilze aus der dem Boden. Warum erfreut sich also der Online-Kleidungskauf so großer Popularität?

Poniższy przykład pokazuje, w przeciwieństwie do poprzednich dwóch fragmentów prac, trafnie sformułowaną tezę, która uwzględnia wcześniej wymienione elementy tematu oraz zapowiada przytoczenie w pracy argumentów za i przeciw problemowi ujętemu w temacie.

Heutzutage kaufen immer mehr Menschen verschiedene Produkte im Internet. Die ~~jugendliche~~ Jugendliche interessieren sich vor allem für die Modewelt und deswegen kaufen sie sehr gerne Kleidungen im Internet. Diese Situation hat viele Vorteile als auch manche, aber sehr wichtige Nachteile.

Drugą część rozprawki stanowi rozwinięcie tematu. Do najczęstszych błędów maturzystów należało używanie jednostronnej argumentacji, pomimo zapowiedzi we wstępie, że będą rozważać wady i zalety kupowania odzieży przez Internet. W poniższym przykładzie zdający – niewątpliwy entuzjasta internetowych zakupów – skoncentrował się na zaletach tej formy kupowania odzieży, przytaczając trafne argumenty. Maturzysta tak bardzo utożsamił się z pozytywną opinią na temat zakupów przez Internet, że pisząc o robieniu zakupów w centrach handlowych wymienia jedynie ich wady. Wyraźnie odchodzi więc w stronę rozprawki opiniotwórczej, z jednostronną argumentacją, która będzie możliwa dopiero w nowej formule egzaminu.

Jugendliche machen gern Einkäufe im Internet. Das Kaufen der Kleidung im Internet hat Vorteile und Nachteile.

Man kann zum Beispiel 24 Stunden am Tag im Internet Einkäufe machen, also Öffnungszeiten des Geschäfts spielen keine Rolle.

Man kann oft zu Hause Kleidung bestellen und man kann sie rückschicken, wenn sie nicht passt. Man spart wesentlich Zeit.

In den Einkaufszenten gibt es immer viele Menschen, man kann keinen Parkplatz finden. Die meisten Menschen ~~fahren~~ mit dem Auto ~~zu~~ kommen und sie sparen kein Benzin. Diese Beispiele zeigen, dass es sich lohnt, im Internet einzukaufen. Ich bin auch der Meinung und sehe keine Nachteile.

Innym błędem dość często popełnianym przez maturzystów była nietrafna argumentacja, tzn. argumenty bardzo pobieżnie dotykały tematu lub nie były związane z tematem. Poniższy przykład ilustruje tę drugą sytuację: argumenty dotyczą wykorzystania Internetu w innych sytuacjach niż zakupy.

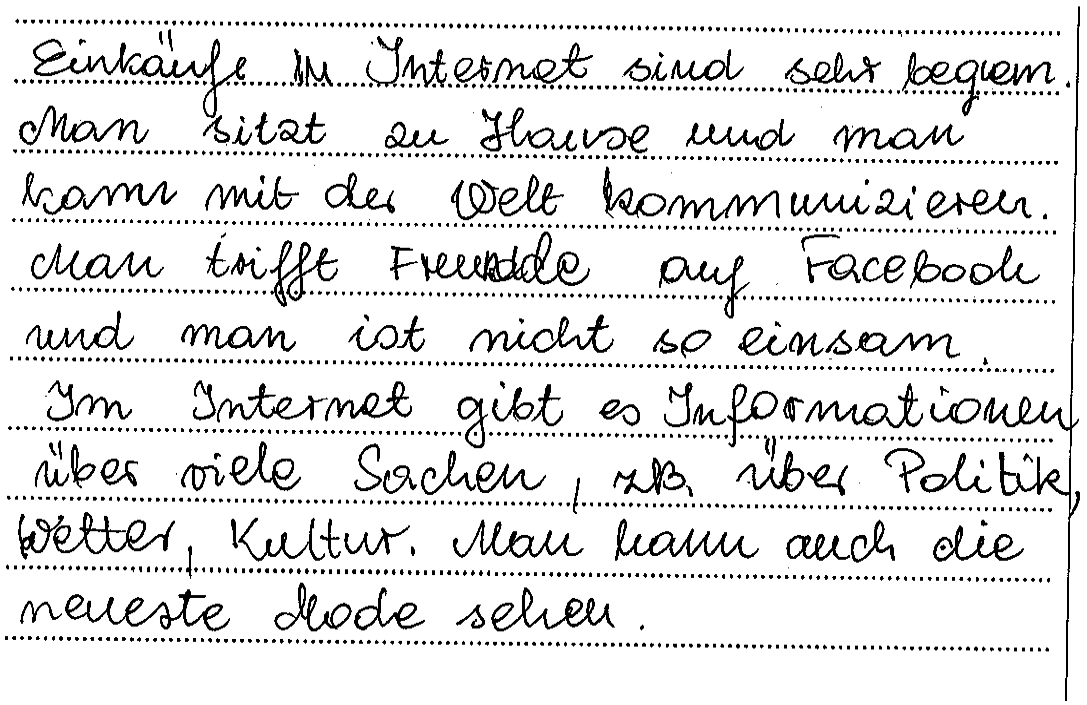
Einkäufe im Internet sind sehr bequem. Man sitzt zu Hause und man kann mit der Welt kommunizieren. Man trifft Freunde auf Facebook und man ist nicht so einsam. Im Internet gibt es Informationen über viele Sachen, zB. über Politik, Wetter, Kultur. Man kann auch die neueste Mode sehen.

W poprawnie napisanej rozprawce autor powinien pamiętać o zbalansowaniu argumentów za i przeciw problemowi ujętemu w temacie oraz poparciu ich starannie dobranymi przykładami wad i zalet analizowanego zjawiska.

Ostatnim etapem pracy jest zakończenie. W tym miejscu autor rozprawki celnie puentuje argumenty, wyciąga końcowe wnioski. Ta ostatnia część rozprawki jest zatem podsumowaniem, nawiązaniem do początkowego założenia wywodu. Należy pamiętać, że zakończenie ma wynikać z tematu i treści rozprawki. Niektórzy autorzy rozprawek natomiast popełniali błędy, formułując zakończenia, które były luźno związane z tematem, np. w tym przypadku zdający odniósł się ogólnie do zakupów w Internecie.

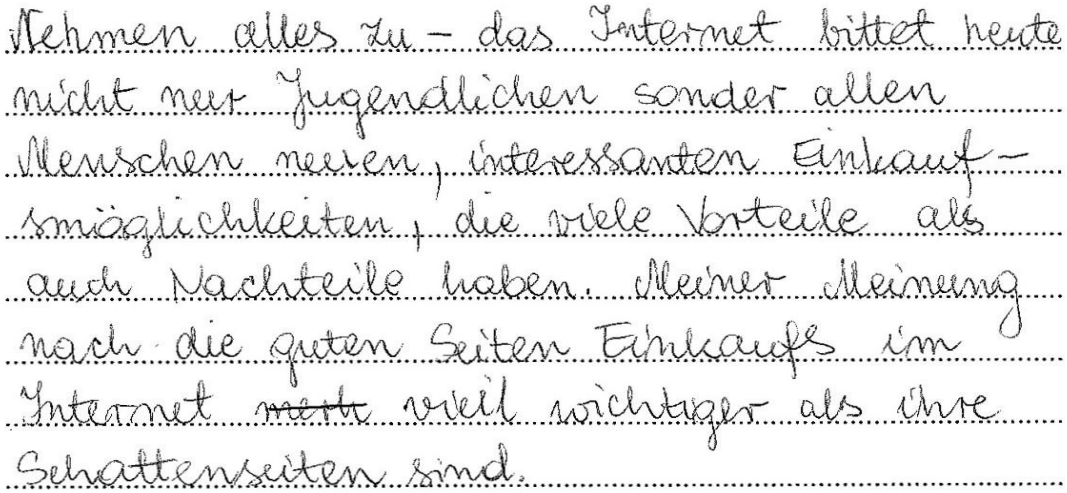
Nehmen alles zu – das Internet bittet heute nicht nur Jugendlichen sonder allen Menschen neuen, interessanten Einkaufsmöglichkeiten, die viele Vorteile als auch Nachteile haben. Meiner Meinung nach die guten Seiten Einkaufs im Internet ~~mehr~~ viel wichtiger als ihre Schattenseiten sind.

W zakończeniu należy napisać podsumowanie własnymi słowami, a nie powtarzać dosłowne sformułowanie tematu, jak w poniższym przykładzie:

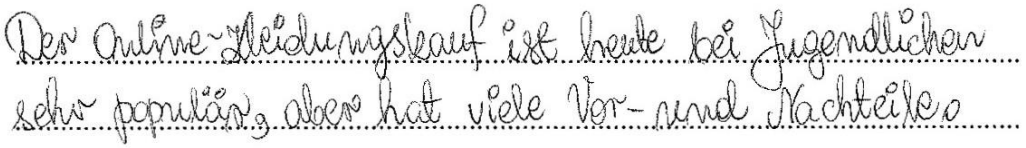

Dobre zakończenie rozprawki to przemyślane podsumowanie tematu i treści pracy, w którym autor odnosi się zarówno do zalet, jak i wad dokonywania zakupów odzieży przez Internet:

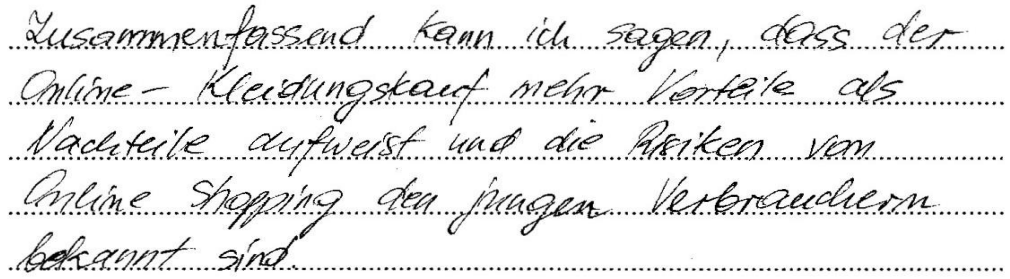

Dobrą rozprawkę może napisać każdy uczeń, który będzie pamiętał, aby:

- uważnie przeczytać temat i znaleźć w nim elementy kluczowe,
- zająć stanowisko wobec problemu zawartego w temacie,
- sformułować tezę adekwatną do tematu,
- napisać w brudnopisie plan rozprawki i zanotować argumenty i kontrargumenty,
- przemyśleć zakończenie pracy, tak aby było zgodne z tematem i stanowiło podsumowanie jego wypowiedzi.

W napisaniu spójnego tekstu rozprawki, w której autor stosuje formalny rejestr języka, pomoże opanowanie określonych zwrotów leksykalnych, np.:

- we wstępie, formułując tezę: *Das Problem betrifft…, Es geht um die Frage…*
- w rozwinięciu, podając kolejne argumenty: *Am Anfang…, Dann…, Erstens…, Zweitens…, Ein anderes Argument ist…, Einerseits…, Andererseits…*
- w zakończeniu, podsumowując temat: *Zusammenfassend…, Ich bin davon überzeugt, dass…, Meiner Ansicht (Meinung) nach…*

A oto przykład prawidłowo napisanej rozprawki:

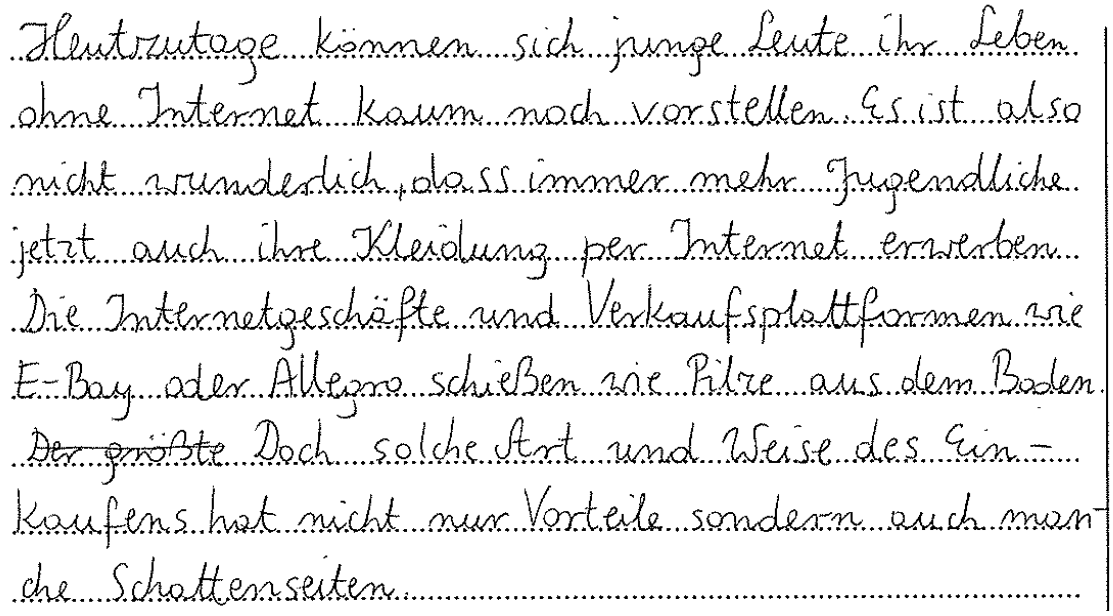

Der größte Vorzug der Onlineeinkäufe sind niedrige re Preise – auch für bekannte Markenkleider. Die virtuellen Verkäufer kämpfen um jeden Kunden, indem sie ihn mit vielfältigen Auskaufsaktionen, Schnäppchen, Sonderangeboten und Stammkundenrabatten verwöhnen. Die jungen Leute surfen gern im Internet nach ihren erträumten Kleiderstücken, die ihnen da in unzähligen Mengen, Größen und Sortiment zur Verfügung stehen. Anstatt stundenlang durch Läden zu schlendern, klicken sie nur mit der Maus und bald nehmen sie schon ihre Bestellung entgegen. So sparen sie sowohl Zeit als auch Geld und können sich dabei sehr preisgünstig etwas Modisches, manchmal Einmaliges kaufen, z.B. originelle Kleiderstücke von jungen Modedesignern, die recht häufig trendy werden.

Es lässt sich jedoch nicht bestreiten, dass der Onlinekunde keinen Kontakt mit dem Produkt hat. Infolgedessen kann er es weder aus nächster Nähe betrachten noch befühlen, sodass er nicht weiß, wie er darin aussieht und ob die Größe passt. Ansonsten widerspiegeln die Fotos nicht vollauf die Farben und ~~dem~~ Stoffqualität. Zwar darf die Kleidung reklamiert oder zurückgegeben werden, aber nur auf eigene Kosten.

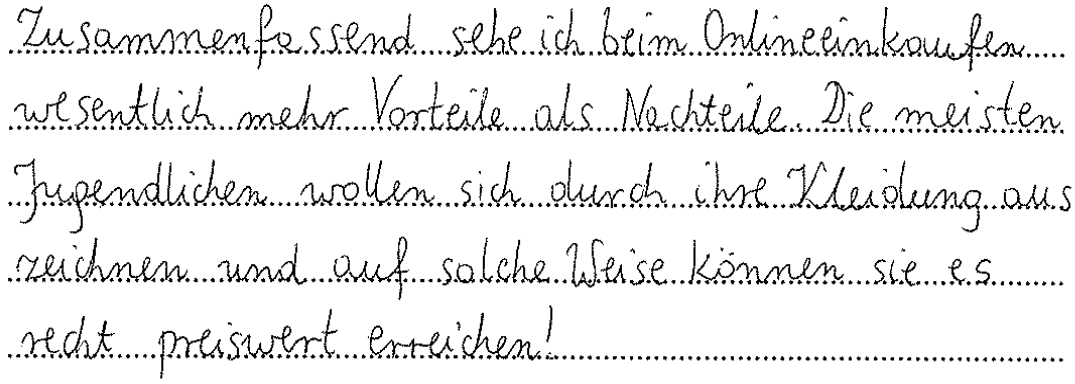

Przykłady realizacji poszczególnych elementów treści pochodzą z prac tegorocznych maturzystów, a zatem nie są wolne od błędów językowych. Jednak zaburzona poprawność językowa podanych przykładów nie miała wpływu na komunikatywność poszczególnych rozprawek i nie skutkowała obniżeniem punktacji w kryterium treści.

Wnioski

Analiza wyników egzaminu z języka niemieckiego pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków do pracy z uczniami szkół ponadgimnazjalnych:

- Zdający zbyt pobieżnie czytają tekst oraz zadania do niego skonstruowane, nie potrafią powiązać szczegółów zawartych w zadaniu z tymi, które występują w tekście. A jest to istotne w celu prawidłowego rozwiązania zadań wymagających stwierdzenia, czy tekst zawiera określone informacje oraz w zadaniach sprawdzających umiejętność selekcjonowania informacji. Należy zatem zwrócić uczniom uwagę na istotność szczegółów zawartych zarówno w treści zadania jak i w tekście. Wskazane jest wymaganie od uczniów, aby potrafili odnaleźć w tekście wszystkie szczegóły występujące w zadaniu. Każdy element zadania ma przecież swój odpowiednik w tekście.

- W obszarach rozumienia słuchanego i pisanego tekstu maturzyści uzyskali stosunkowo niskie wyniki w zadaniach zamkniętych sprawdzających umiejętność określania głównej myśli tekstu (na poziomie podstawowym oraz rozszerzonym). Zdający nie umieli zastosować strategii globalnego rozumienia tekstu. Globalny odbiór tekstu to ogólne zrozumienie szerszego kontekstu bez zbędnego koncentrowania się na poszczególnych słowach. Ponieważ podręcznikach zadania tego typu występują rzadziej, nauczyciele mogliby zastosować ćwiczenia, które pomogą uczniom zreasumować treść tekstu lub jego fragmentu. Ćwiczeniem takim mogłaby być np. zabawa w nadawanie najbardziej adekwatnego tytułu zapowiadającego treść tekstu. Innym rodzajem ćwiczenia jest zabawa w odgadywanie treści tekstu na podstawie tytułu. Uczniowie sprawdzają później, w jakim stopniu ich domysły potwierdzają się w tekście. Przy tych ćwiczeniach nauczyciele mogliby wykorzystać zadania z arkuszy maturalnych z ubiegłych lat lub wykorzystać teksty z Internetu. Podczas lekcji można ćwiczyć tę umiejętność poprzez przyporządkowywanie tytułów do fragmentów tekstu, stawianie pytań sprawdzających ogólne zrozumienie tekstu oraz określanie głównej myśli tekstu.

- Dość niski średni wynik w zadaniu 2. na poziomie rozszerzonym, w którym należało przetłumaczyć fragmenty zdań na język niemiecki, oraz stosunkowo niskie wyniki w kryterium bogactwa językowego (zarówno na poziomie podstawowym jak i rozszerzonym) skłaniają do wniosku, że zdający dysponują ubogim zasobem słownictwa. Dlatego ważne jest, aby uczniowie systematycznie poszerzali słownictwo. W osiągnięciu tego celu pomocne są ćwiczenia utrwalające słownictwo zarówno w formie pisemnej jak i ustnej. Dobrą praktyką jest utrwalanie słownictwa w kontekście, tak aby uczniowie nie tylko znali tłumaczenie danego słowa, ale potrafili je poprawnie użyć w danej sytuacji komunikacyjnej. Należy zwracać uwagę uczniów na podstawowe znaczenie wyrazów oraz różnice między językiem

niemieckim a polskim. Ograniczy to stosowanie przez nich dosłownych tłumaczeń, a dzięki temu ich przekaz informacji będzie bardziej komunikatywny.

- Corocznym problemem jest tworzenie niesatysfakcjonujących pod względem poprawności językowej wypowiedzi pisemnych zarówno na poziomie podstawowym jak i na poziomie rozszerzonym. Świadczą o tym niskie wyniki osiągane w tym kryterium. Również zadania sprawdzające umiejętność stosowania oraz rozpoznawania struktur leksykalno-gramatycznych sprawiają abiturientom spore trudności. Dlatego w pracy dydaktycznej z uczniami nie należy ograniczać się tylko do doskonalenia strategii komunikacyjnych, a położyć większy nacisk na ćwiczenia gramatyczne, które przyczynią się do podniesienia jakości języka, jakim włada uczeń. W przypadku tworzenia wypowiedzi pisemnych ma to ogromne znaczenie, sprawi bowiem, że będą one bardziej komunikatywne w odbiorze. Warto pogłębiać znajomość struktur leksykalno-gramatycznych, ponieważ są one przydatne na egzaminie również podczas czytania i słuchania tekstów. Trzeba pamiętać, że w roku 2015 zostanie wprowadzona na egzaminie na poziomie podstawowym nowa część sprawdzająca znajomość struktur leksykalno-gramatycznych, a na poziomie rozszerzonym będą one miały większą wagę.

- Trudności, na jakie napotkała część tegorocznych maturzystów podczas tworzenia wypowiedzi pisemnej, wynikały z niedokładnej analizy tematu, co przyczyniło się do pominięcia w pracy elementów kluczowych potrzebnych dla pełnej realizacji tematu. Pisanie wypracowania uczeń ma zatem rozpocząć od uważnego przeczytania tematu, przeanalizowania jego kluczowych elementów oraz dokładnego zaplanowania swojej wypowiedzi. Wyćwiczenie tych zasad gwarantuje napisanie pracy zgodnej z poleceniem oraz uzyskanie maksymalnego wyniku w kryterium treści. Istotne jest również wpojenie uczniom zasad komponowania wypowiedzi, to znaczy takiego zaplanowania wstępu, rozwinięcia i zakończenia pracy, aby były one podporządkowane wyraźnej myśli przewodniej, a argumentacja pasowała do wstępu i zakończenia.
  Od roku 2015 zdający będą pisali na poziomie rozszerzonym artykuł, list lub rozprawkę. Oprócz rozprawki „za i przeciw", którą stosowano na dotychczasowym egzaminie, może pojawić się rozprawka opiniująca. Warto więc ćwiczyć z uczniami pisanie różnego rodzaju rozprawek. Zachowanie konsekwencji w pracy oraz logiki pomiędzy wstępem, rozwinięciem i zakończeniem będzie odgrywać jeszcze większą rolę, ponieważ zmieniają się kryteria oceniania. Rozwinięcie musi być zgodne z postawioną tezą a zakończenie musi wynikać z pracy, nie może nagle prezentować odwrotnego stanowiska. W przypadku rozprawki opiniującej i zajęcia w tezie jednoznacznego stanowiska (za lub przeciw), argumenty strony przeciwnej nie są wymagane, a jeśli uczeń zdecyduje się do nich odnieść, powinny zostać przez niego odrzucone.

JĘZYK FRANCUSKI

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z języka obcego nowożytnego na poziomie podstawowym składał się z 35 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, zadań na dobieranie) oraz 2 zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w trzech obszarach: rozumienia słuchanego tekstu (15 zadań zamkniętych), rozumienia pisanego tekstu (20 zadań zamkniętych) i tworzenia wypowiedzi pisemnej (2 zadania otwarte). Zadania na rozumienie słuchanego tekstu były oparte na nagranych tekstach, odtworzonych podczas egzaminu z płyty CD, natomiast zadania na rozumienie pisanego tekstu były oparte na tekstach oryginalnych lub adaptowanych zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (1 punkt za każde zadanie zamknięte oraz 5 i 10 punktów za wypowiedzi pisemne).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**147**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	143
	z liceów profilowanych	0
	z techników	4
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół na wsi	1
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	13
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	86
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	47
	ze szkół publicznych	141
	ze szkół niepublicznych	6
	kobiety	115
	mężczyźni	32
	bez dysfunkcji	143
	z dysleksją rozwojową	4

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 1 ucznia − laureata olimpiady przedmiotowej.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z języka francuskiego jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

Termin egzaminu			19 maja 2014 r.
Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego			120 minut
Liczba szkół			44
Liczba zespołów egzaminatorów*			3
Liczba egzaminatorów*			23
Liczba obserwatorów[33] (§ 143)			0
Liczba unieważnień[1]	w przypadku:		
	§ 99 ust. 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
		wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	0
		zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym	0
	§ 99 ust. 2	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	§ 146 ust. 3	stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu	0
Liczba wglądów[1] (§ 107)			0

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[33] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

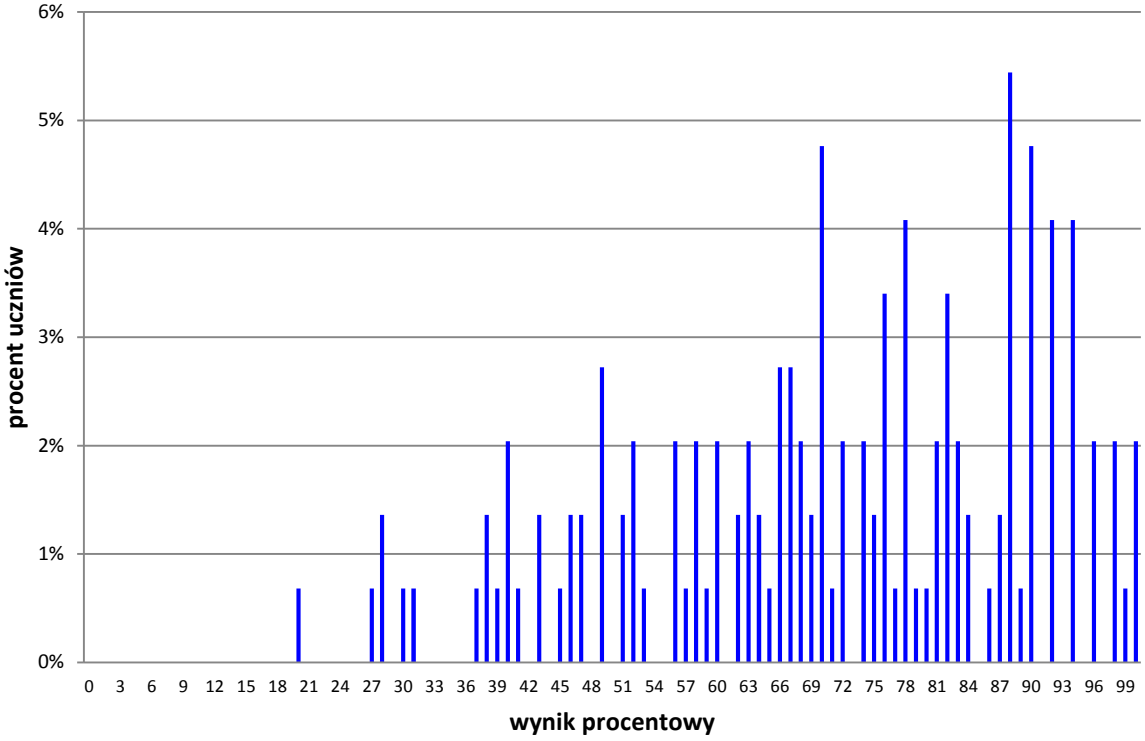

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne*

Zdający:	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)	Odsetek sukcesów** (%)
ogółem	147	20	100	72	88	71	19	95
w tym:								
z liceów ogólnokształcących	143	20	100	74	88	71	19	95
z liceów profilowanych	0							
z techników	4	38	72	45	38	50	16	100
z liceów uzupełniających	0							
z techników uzupełniających	0							0

*Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.
**Dane dotyczą tegorocznych absolwentów, którzy przystąpili do wszystkich egzaminów obowiązkowych.

Tabela 5. Wyniki zdających w zakresie poszczególnych obszarów umiejętności

	Minimum (%)	**Maksimum (%)**	**Mediana (%)**	**Modalna (%)**	**Średnia (%)**	**Odchylenie standardowe (%)**
Rozumienie słuchanego tekstu	27	100	67	47	64	18
Rozumienie pisanego tekstu	10	100	80	80	71	24
Wypowiedź pisemna	0	100	87	100	78	23

Poziom wykonania zadań

Tabela 6. Poziom wykonania zadań

Obszar standardów	**Numer zadania**	**Standard** Zdający:	**Poziom wykonania zadania (%)**
Rozumienie ze słuchu	1.1.	stwierdza, czy tekst zawiera określone informacje (II. 1 c)	59
	1.2.		71
	1.3.		98
	1.4.		71
	1.5.	określa główną myśl tekstu (II. 1 a)	97
	2.1.	określa główną myśl tekstu (II. 1 a)	46
	2.2.		71
	2.3.		62
	2.4.		78
	2.5.		76
	3.1.	selekcjonuje informacje (II. 1 d)	37
	3.2.		35
	3.3.		36
	3.4.		34
	3.5.	określa główną myśl tekstu (II. 1 a)	83
Rozumienie tekstu czytanego	4.1.	stwierdza, czy tekst zawiera określone informacje (II. 2 c)	41
	4.2.		85
	4.3.		83
	4.4.		63
	4.5.		45
	4.6.		80
	4.7.	określa główną myśl tekstu (II. 2 a)	80
	5.1.	określa główną myśl poszczególnych części tekstu (II. 2 b)	67
	5.2.		69
	5.3.		54
	5.4.		63
	5.5.		63
	5.6.		70
	5.7.		83
	6.1.	selekcjonuje informacje (II. 2 d)	90
	6.2.		75
	6.3.		71
	6.4.		52
	6.5.		83
	6.6.	określa intencje autora tekstu (II. 2 e)	93
Wypowiedź pisemna	Zadanie 7.		
	inf.1.	uzyskuje, udziela, przekazuje lub odmawia informacji, wyjaśnień, pozwoleń (IV. 2 b)	86
	inf.2.		90

	inf.3.		90
	inf.4.		80
	poprawność językowa	poprawnie stosuje środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji (III. 2 e)	73
	Zadanie 8.		
	inf.1.	uzyskuje, udziela, przekazuje lub odmawia informacji, wyjaśnień, pozwoleń (IV. 2 b)	76
	inf.2.		89
	inf.3.		90
	inf.4.		85
	forma	wypowiada się w określonej formie z zachowaniem podanego limitu słów (III. 2 f)	87
	bogactwo językowe	zna proste struktury leksykalno-gramatyczne umożliwiające formułowanie wypowiedzi (I. 1)	65
	poprawność językowa	poprawnie stosuje środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji (III. 2 e)	55

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z języka obcego nowożytnego na poziomie rozszerzonym składał się z dwóch części, które zawierały w sumie 30 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, zadań na dobieranie) oraz 11 zadań otwartych, w tym 10 krótkiej i 1 dłuższej odpowiedzi. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w czterech obszarach: rozumienia słuchanego tekstu (15 zadań zamkniętych), rozumienia pisanego tekstu (9 zadań zamkniętych), rozpoznawania i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych (6 zadań zamkniętych i 10 zadań otwartych krótkiej odpowiedzi) oraz tworzenia wypowiedzi pisemnej (1 zadanie otwarte rozszerzonej odpowiedzi). Zadania na rozumienie słuchanego tekstu były oparte na nagranych tekstach, odtworzonych podczas egzaminu z płyty CD, natomiast zadania na rozumienie pisanego tekstu oraz rozpoznawanie struktur leksykalno-gramatycznych były oparte na tekstach oryginalnych lub adaptowanych zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym. Stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych było sprawdzane przy pomocy zadań w formie krótkich tekstów lub niepowiązanych ze sobą zdań. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (1 punkt za każde zadanie zamknięte w obszarach rozumienia słuchanego i pisanego tekstu, 0,5 punktu za każde zadanie zamknięte i otwarte w obszarach rozpoznawania i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych oraz 18 punktów za wypowiedź pisemną).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**27**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	27
	z liceów profilowanych	0
	z techników	0
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	1
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	12
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	14
	ze szkół publicznych	27
	ze szkół niepublicznych	0
	kobiety	23
	mężczyźni	4
	bez dysfunkcji	27
	z dysleksją rozwojową	0

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 2 uczniów − laureatów i finalistów olimpiad przedmiotowych.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z języka francuskiego jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>19 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>Część I: 120 minut
Część II: 70 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>17</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>3</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>23</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[34] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>0</td></tr>
</table>

* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[34] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Zdający:	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
ogółem	27	22	100	81	82	75	19

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 5. Wyniki zdających w zakresie poszczególnych obszarów umiejętności

	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Rozumienie słuchanego tekstu	20	100	80	100	72	24
Rozumienie pisanego tekstu	4	100	71	71	67	23
Rozpoznawanie i stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych	10	100	70	70	73	23
Wypowiedź pisemna	28	100	83	83	82	18

Poziom wykonania zadań

Tabela 6. Poziom wykonania zadań

Obszar standardów	Nr zad.	Standard Zdający:	Poziom wykonania zadania (%)
Przetwarzanie tekstu	1.1.	stosuje zmiany struktur leksykalno-gramatycznych, rejestru, stylu lub formy tekstu (V. 2 b)	78
	1.2.		70
	1.3.		78
	1.4.		63
	1.5.		70
	2.1.	stosuje zmiany struktur leksykalno-gramatycznych, rejestru, stylu lub formy tekstu (V. 2 b)	70
	2.2.		93
	2.3.		52
	2.4.		89
	2.5.		63
Wypowiedź pisemna	Zadanie 3.		
	treść	– tworzy tekst w postaci dłuższej wypowiedzi pisemnej uwzględniającej przedstawianie i uzasadnianie opinii własnych i innych osób (III. 2 d) – tworzy tekst w postaci dłuższej wypowiedzi pisemnej uwzględniającej relacjonowanie wydarzeń (III. 2 b)	94
	kompozycja	wypowiada się w określonej formie z zachowaniem podanego limitu słów (III. 2 f)	96
	bogactwo	zna różnorodne struktury leksykalno-gramatyczne	82

	językowe	umożliwiające formułowanie wypowiedzi (I. 1)	
	poprawność językowa	poprawnie stosuje środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji (III. 2 e)	54
Rozumienie ze słuchu	4.1.	stwierdza, czy tekst zawiera określone informacje (II. 1 c)	85
	4.2.		85
	4.3.		74
	4.4.		78
	4.5.	określa główną myśl tekstu (II. 1 a)	59
	5.1.	określa główną myśl tekstu (II. 1 a)	78
	5.2.		59
	5.3.		59
	5.4.		74
	5.5.		74
	6.1.	selekcjonuje informacje (II. 1 d)	59
	6.2.		63
	6.3.		85
	6.4.		74
	6.5.	określa intencje nadawcy tekstu (II. 1 e)	78
Rozumienie tekstu czytanego	7.1.	selekcjonuje informacje (II. 2 d)	70
	7.2.		70
	7.3.		85
	7.4.		74
	7.5.	określa intencje nadawcy tekstu (II. 2 e)	59
	8.1.	rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu (II. 2 f)	63
	8.2.		81
	8.3.		70
	8.4.		59
	9.1.	rozpoznaje różnorodne struktury leksykalno-gramatyczne w podanym kontekście (II. 2 j)	30
	9.2.		44
	9.3.		81
	9.4.		63
	9.5.		70
	9.6.		44

Komentarz

Komentarz został opracowany na podstawie danych ogólnopolskich.

Poziom podstawowy

Analiza wyników pokazuje, że zdający egzamin z języka francuskiego na poziomie podstawowym wykazali się dobrym opanowaniem umiejętności tworzenia wypowiedzi pisemnych (średni wynik 80%). Nieco słabsze wyniki uzyskali za zadania sprawdzające umiejętność zrozumienia pisanego tekstu (73%), a najsłabsze – za zadania sprawdzające rozumienie słuchanego tekstu (68%).
W obszarze rozumienia słuchanego tekstu zadania sprawdzające umiejętność określania głównej myśli okazały się łatwiejsze niż zadania na wyszukiwanie i selekcjonowanie informacji. Najłatwiejsze na poziomie podstawowym okazało się zadanie 1.5. 95% zdających nie miało problemu ze zrozumieniem głównej myśli tekstu, tj. informacji dotyczących funkcjonowania nietypowej biblioteki. 81% zdających dobrze poradziło sobie także z zadaniem 3.5., sprawdzającym tę samą umiejętność, mimo że zastosowano technikę wyboru wielokrotnego, która zazwyczaj przysparza wiele trudności przystępującym do egzaminu z języka obcego. W tym zadaniu autor już na początku tekstu zasygnalizował, że opowiada o jednym konkretnym zwierzątku, co zauważyli zdający. Warto podkreślić, że zadanie 2., sprawdzające główną myśl pięciu tekstów na ten sam temat, w tym przypadku na temat przyjaźni, było trudniejsze aniżeli wspomniane wcześniej rozumienie głównej myśli jednego, dłuższego tekstu (średni wynik uzyskany w zadaniu 2. to 69%). Najtrudniejsze okazało się zadanie 2.1. Poprawnie rozwiązało je 52% zdających. Trudność prawdopodobnie sprawiło zdającym skojarzenie *souvenirs communs* (wspólne wspomnienia) z użytym w nagraniu wyrażeniem *les choses que nous avons vécues durant des années*.
Zdający słabiej poradzili sobie z wyszukiwaniem informacji w tekście. Przykładem może być zadanie 1.1., które prawidłowo rozwiązało 63% przystępujących do egzaminu.

		V	F
1.1.	Cette bibliothèque est ouverte toute la journée.		

Transkrypcja (fragment):
Une bibliothèque différente des autres vous attend pendant les vacances du 1er juillet au 31 août. Tous les jours, de 14h à 18h 30, les touristes peuvent lire couchés sur le sable.

Należy przypuszczać, że trudne było zrozumienie występujących w nagraniu liczebników określających godziny otwarcia biblioteki. Dla wielu zdających trudne okazało się też rozróżnienie pomiędzy podobnie brzmiącymi wyrażeniami *toute la journée* (cały dzień) i *tous les jours* (codziennie).
Zadanie 3. sprawdzające umiejętność selekcjonowania informacji okazało się najtrudniejsze w obszarze rozumienia ze słuchu. Trzy jednostki tego zadania poprawnie rozwiązało mniej niż połowa zdających. Przyjrzyjmy się jednej z nich. W zadaniu 3.2. zdający musieli zrozumieć, co stanie się ze zwierzątkiem w najbliższej przyszłości.

3.2. Argoun

A. sera transféré au Canada.
B. vivra toute sa vie en France.
C. devra aller à Moscou dans un an.

Transkrypcja (fragment):
Argoun devrait rester pendant un an et demi au parc zoologique de Mulhouse avant de rejoindre un zoo canadien, ont expliqué les responsables du zoo. Sa sœur, Katanga, âgée d'un an, a été transférée lundi au zoo de Moscou.

Najprawdopodobniej trudność sprawiło skojarzenie *sera transférée* (będzie przetransportowany) z wyrażeniem w nagraniu *rejoindre un zoo canadien* (dołączyć do kanadyjskiego zoo). Ponadto czasownik z poprawnej odpowiedzi A. *sera transférée* w nagraniu użyty był w odniesieniu do przeszłości siostry zwierzątka, co mogło zachęcić zdających do wyboru tej odpowiedzi.
W obszarze rozumienia pisanego tekstu najwięcej trudności sprawiły zdającym zadania sprawdzające umiejętność selekcjonowania informacji. Najtrudniejsze było zadanie 4.1., w którym należało wskazać, co pisarz J.-M. Defossez robi przed przystąpieniem do pisania.

4.1. Avant de se mettre à écrire, Jean-Marie Defossez
A. imagine la fin du roman.
B. invente le titre du roman.
C. prépare le plan du roman.
D. cherche le début du roman.

Fragment tekstu:
Pour réaliser un livre, il y a d'abord un auteur. C'est lui qui imagine et écrit l'histoire... *Je ne sais pas à l'avance ce que je vais écrire. Je sais de quoi je veux parler, mais je dois réfléchir un peu pour avoir le point de départ de l'histoire. Puis, je commence et je me laisse aller jusqu'au bout.*

Aby wybrać poprawną odpowiedź należało połączyć odpowiedź D. z podkreślonym fragmentem tekstu. Udzieliło jej 50% zdających. Część zdających, sugerując się czasownikiem *imagine,* powtarzającym się w tekście oraz w zadaniu, wybrała odpowiedź A. Zdający, którzy wybrali odpowiedź C. najprawdopodobniej założyli, że jest to typowy sposób postępowania przed przystąpieniem do pisania powieści.
Dość trudne okazało się również zadanie 6.4. Poprawnie rozwiązało je 54% zdających. W zadaniu tym zdający mogli zasugerować się obiegową opinią o dobroczynnym działaniu sjesty, w związku z tym część z nich kwalifikowała zdanie *Les professeurs recommandent les siestes-flash à l'école* jako prawdziwe, nie zwracając uwagi na postawione w tekście pytanie *Comment convaincre votre prof... ?* wskazujące na to, że nauczyciele są przeciwni sjeście w szkole. Zdecydowanie łatwiejsze okazały się zadania, w których szukana informacja pojawiała się w tekście kilka razy, a wystarczyło zrozumieć jedną z nich. Na przykład w zadaniu 6.1. *La sieste a une influence positive sur notre cerveau.* 93% zdających bez trudu odnalazło wyrażenia potwierdzające pozytywny wpływ sjesty na organizm ludzki (podkreślenia w tekście).

Fragment tekstu:
La sieste détend et permet de gagner du temps (une ou deux heures) sur la nuit suivante. Même d'une durée de 5 minutes, elle développe l'activité cérébrale et psychique, elle rééquilibre le fonctionnement nerveux.

Wyniki uzyskane w obszarze rozumienia pisanego tekstu potwierdzają spostrzeżenia dotyczące zadań sprawdzających rozumienie słuchanego tekstu: zadania, w których zdający muszą dobrać główną myśl do kilku powiązanych tematycznie tekstów są dla zdających trudniejsze niż zadania, które odnoszą się do jednego, dłuższego tekstu. Zdający dobrze poradzili sobie z umiejętnością określania głównej myśli całego tekstu. Zadanie 7.5. poprawnie rozwiązało 82% zdających natomiast średni wynik uzyskany w zadaniu 5., sprawdzającym główną myśl poszczególnych części tekstu dotyczącego organizacji pieszej wędrówki był wyraźnie niższy - 69%.
W obszarze tworzenia wypowiedzi pisemnej zdający nie mieli problemów z komunikatywnym przekazaniem informacji z polecenia: w zadaniu 7. (średni wynik - 92%-81%) i w zadaniu 8. (89%-77%). Średni wynik uzyskany przez zdających w kryterium bogactwa językowego oraz poprawności językowej (odpowiednio 69% i 59%) jest niższy niż średni wynik otrzymany w kryterium formy (86%) i treści (84%).

Poziom rozszerzony

W przypadku egzaminu na poziomie rozszerzonym najłatwiejsze okazały się zadania sprawdzające umiejętność rozumienia słuchanego tekstu (74%), czyli zadania z obszaru najtrudniejszego dla zdających na poziomie podstawowym. Trudniejsze były zadania sprawdzające umiejętność rozumienia pisanego tekstu oraz rozpoznawania i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych (59%).
W obszarze rozumienia słuchanego tekstu najwyższy wynik zdający uzyskali w z zadaniu 4. Było to jednocześnie najłatwiejsze zadanie zamknięte w arkuszu na poziomie rozszerzonym. Poprawnie rozwiązało je 77% zdających. Wyniki wskazują, że uczniowie potrafili wyszukać wymagane informacje szczegółowe w tekście, średni wynik w zadaniach 4.1.-4.4. wyniósł od 93% do 74%. W zadaniu 4.4. zdający z łatwością znaleźli potwierdzenie w nagraniu (wymagana informacja była wzmocniona trzy razy), że obecnie zawody naukowe są dostępne dla wszystkich środowisk społecznych (podkreślenia w tekście):

Transkrypcja (fragment):
Contrairement à des professions comme médecin ou avocat, de nombreux scientifiques viennent de milieux modestes. Les sciences restent des disciplines scolaires plus démocratiques où la réussite se voit moins influencée par le milieu social.

Warto zwrócić uwagę, że, inaczej niż w zadaniach na poziomie podstawowym, największą trudność sprawiło zdającym zadanie sprawdzające określenie głównej myśli wysłuchanego tekstu. Wykonało je prawidłowo jedynie 57% zdających. Uznali oni informację, że profesor J.-L. Dorier przedstawia korzyści płynące ze studiowania przedmiotów ścisłych za fałszywą, bowiem temat tej wypowiedzi jest inny, profesor w wywiadzie mówi o przyczynach spadku zainteresowania naukami ścisłymi, m.in. matematyki. W zadaniu 5., które również sprawdza umiejętność określania głównej myśli tekstu zdający musieli dopasować pytania do wypowiedzi organizatorki rekonstrukcji bitwy pod Waterloo. W zadaniach 5.2. i 5.5. poprawnej odpowiedzi udzieliło 63% zdających. W dwóch pytaniach pojawiło się odniesienie do uczestnictwa w „biwaku". Kluczowe dla rozwiązania zadania 5.5. było usłyszenie powodów, dla których ludzie uczestniczą w rekonstrukcji bitwy (fragmenty podkreślone w tekście):

Transkrypcja (fragment):
Je dirais que cela fait désormais partie de leur vie. Aujourd'hui, cela fait du bien de ressentir, physiquement, ce que les gens ont dû réellement éprouver alors. Même si, ce qu'on nous reproche, on nous voit sourire sur les champs de reconstitution. Car, même si c'est dur, on est tous heureux d'être là, de permettre au public de comprendre ce qui s'est déroulé il y a près de deux cents ans.

Aby udzielić poprawnej odpowiedzi w zadaniu 5.2. należało natomiast usłyszeć potwierdzenie faktu, że organizatorka zna tych, którzy biorą udział w rekonstrukcji bitwy (fragmenty podkreślone w tekście):

Transkrypcja (fragment):
Sur les cinq cents participants de ce week-end, je peux en appeler la moitié par leur prénom, leur demander des nouvelles de leur famille. Il y a beaucoup de complicité. Et je dois veiller à tout, même quand un participant fait un accident de voiture et qu'il faut trouver une voiture de remplacement, ou quand l'un d'entre eux tombe malade.

W obszarze rozumienia pisanego tekstu zdający osiągnęli dość wysokie wyniki. Umiejętność rozpoznawania związków między poszczególnymi częściami tekstu (Zadanie 8. – średni wynik 66%) okazała się dla zdających trudniejsza niż selekcjonowanie informacji w zadaniach wielokrotnego wyboru (Zadanie 7. – średni wynik 75%).
Największą trudność sprawiło maturzystom Zadanie 9. polegające na rozpoznawaniu struktur leksykalno-gramatycznych (średni wynik 51%). Najtrudniejsze zadanie 9.1., w którym zostało użyte wyrażenie *être honoré à,* poprawnie rozwiązało jedynie 21% zdających, natomiast w zadaniu 9.3.,

które było najłatwiejsze, 72% zdających wykazało się znajomością użycia trybu *subjonctif* po typowym zwrocie *j'aimerais que*.
Nieco lepiej maturzyści poradzili sobie z zadaniami otwartymi sprawdzającymi umiejętność stosowania struktur leksykalno-gramatycznych; średni wynik w zadaniu 1. i 2. wyniósł odpowiednio 61% i 65%. Wyniki zadania 1. i zadania 2. wskazują na to, że zdający lepiej rozwiązywali zadania oparte na pojedynczych zdaniach, które pojawiają się w podręcznikach szkolnych i są ćwiczone podczas lekcji. Słabiej rozwiązali zadanie oparte na tekście. Najłatwiejsze okazało się zadanie 1.3. (tworzenie regularnego przysłówka *attentivement*) oraz zadanie 2.2. (zastosowanie jednej z podstawowych reguł mowy zależnej). Zadania te poprawnie rozwiązało 74% zdających. Zdecydowanie trudniejsze dla maturzystów było zastosowanie i prawidłowy zapis zaimka względnego złożonego *auxquelles* w zadaniu 2.3. Warunkiem rozwiązania zadania było zwrócenie uwagi na rodzaj zastępowanego przez zaimek rzeczownika *villes*. Mimo, że ta forma zaliczana jest również do podstawowych zagadnień gramatycznych, poprawnie rozwiązało to zadanie 45% zdających.
Wyniki zadania 3. wskazują na to, że najmniej trudności sprawiło zdającym zachowanie zasad kompozycji tekstu (91%). Zdecydowana większość zdających stworzyła spójny i logiczny tekst o określonej w poleceniu objętości, wyodrębniając graficznie wszystkie części pracy o właściwych proporcjach. Najmniej punktów zdający uzyskali w kryterium poprawności językowej (51%). Popełniali liczne błędy językowe, ortograficzne i interpunkcyjne. Znacznie wyższy wynik uzyskany przez zdających w kryterium bogactwa językowego (70%) pokazuje, że stosowali oni urozmaicone struktury składniowe i wykazali się dobrym opanowaniem leksyki na poziomie rozszerzonym.

Zagadnienie „pod lupą"

W zadaniu 3. na poziomie rozszerzonym zdający formułują dłuższą wypowiedź na jeden z trzech zaproponowanych tematów. W wypowiedzi należy uwzględnić wymogi wskazanej w temacie formy, zastosować struktury leksykalne i składniowe odpowiednie dla danego tematu i formy wypowiedzi oraz zachować reguły kompozycji i poprawności językowej tekstu.
W tym roku, podobnie jak w latach ubiegłych, najwięcej zdających pisało rozprawkę. Mimo że od 2015 roku zmienia się formuła egzaminu maturalnego, w tym także formy wypowiedzi pisemnej, rozprawka dalej będzie obecna na egzaminie maturalnym, więc poniższa analiza tegorocznych prac zdających, może być również przydatna w pracy z uczniami, którzy przystąpią do egzaminu w kolejnych latach.
Temat tegorocznej rozprawki był następujący:
Czy znajomość zawarta przez Internet może przekształcić się w prawdziwą przyjaźń? Przedstaw w formie rozprawki swoją opinię na ten temat, podając argumenty za i przeciw.

W kryterium treści prace oceniane są pod kątem zgodności z tematem, prawidłowego sformułowania tezy, właściwego doboru argumentów oraz prawidłowego podsumowania tematu.
Wypowiedzi całkowicie zgodne z tematem rozprawki muszą uwzględniać wszystkie wskazane w poleceniu elementy, czyli w tym przypadku muszą dotyczyć znajomości zawieranej przez Internet i wyrażać opinię zdającego na temat możliwości przekształcenia się tego typu znajomości w prawdziwą przyjaźń, popartą argumentami za i przeciw.

Wstęp, czyli przede wszystkim teza

Postawiona we wstępie rozprawki teza powinna zapowiadać tę dwustronną argumentację, tak jak w poniższym przykładzie.

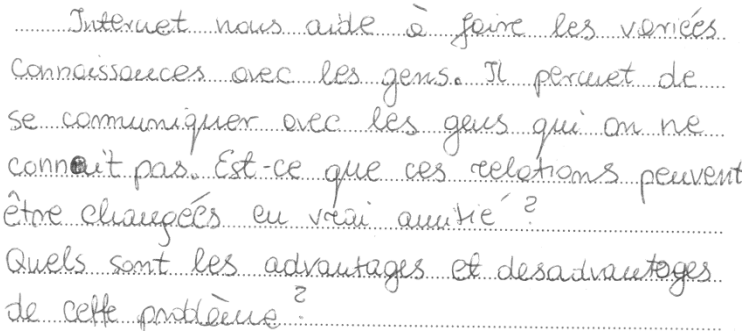

Internet nous aide à faire les variées connaissances avec les gens. Il permet de se communiquer avec les gens qui on ne connait pas. Est-ce que ces relations peuvent être changées en vrai amitié ? Quels sont les advantages et desadvantages de cette problème ?

Teza musi uwzględniać wszystkie kluczowe elementy tematu oraz zapowiadać strukturę rozprawki. Na tegorocznym egzaminie była to typowa rozprawka „za i przeciw". Tymczasem poniższy przykład ilustruje tezę częściowo poprawną: zawiera ona już opinię piszącego, która powinna być sformułowana dopiero w zakończeniu i zapowiada w ten sposób jeden typ argumentacji:

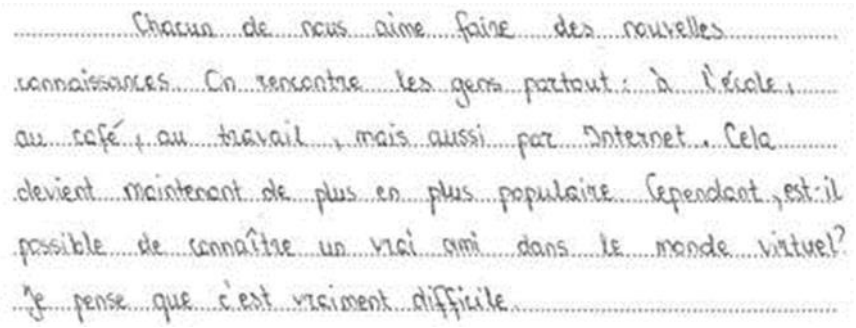

Chacun de nous aime faire des nouvelles connaissances. On rencontre les gens partout : à l'école, au café, au travail, mais aussi par Internet. Cela devient maintenant de plus en plus populaire. Cependant, est-il possible de connaître un vrai ami dans le monde virtuel? Je pense que c'est vraiment difficile.

Niektóre tezy nie zawierały sformułowań pozwalających stwierdzić, jakiego typu argumentacji użyje zdający:

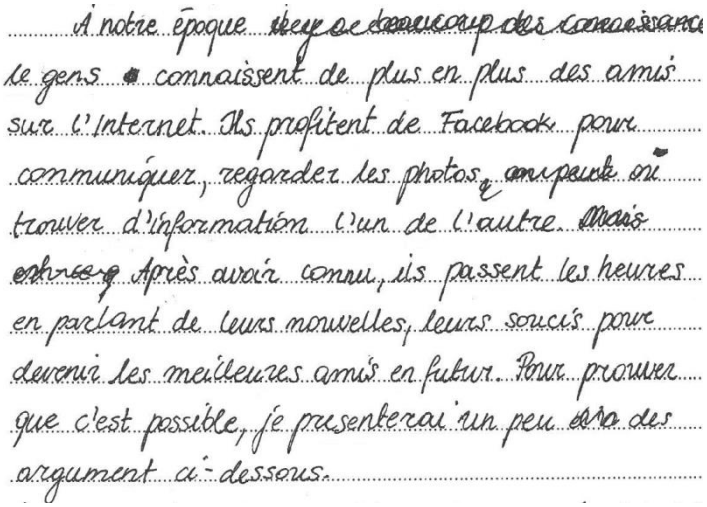

À notre époque ~~[illegible]~~ le gens connaissent de plus en plus des amis sur l'Internet. Ils profitent de Facebook pour communiquer, regarder les photos, ~~on peut~~ ou trouver d'information l'un de l'autre. ~~Mais~~ ~~[illegible]~~ Après avoir connu, ils passent les heures en parlant de leurs nouvelles, leurs soucis pour devenir les meilleures amis en futur. Pour prouver que c'est possible, je presenterai un peu ~~[illegible]~~ des argument ci-dessous.

Kolejny przykład to teza niezgodna z tematem rozprawki. W bieżącym roku niektórzy zdający popełniali błąd w, ograniczając się tylko do stwierdzenia we wstępie, że zawieranie znajomości w sieci jest łatwiejsze niż w realnym świecie. W poniższym wstępie zdający pisał o Internecie jedynie jako o sposobie zawierania znajomości. Tymczasem temat zakładał analizę dalszego etapu zawartej znajomości, czyli jej przekształcenia się w przyjaźń.

Aujourd'hui, dans l'époque des ordinateurs et ~~de~~ d'Internet beaucoup des gens passent leur vies devant l'ecran. Ils ne jouent pas dehors et il ne sont pas capables de trouver les amis. On arrive la question: est-il possible de trouver ces copains sûr d'Internet?

Postawienie pytania *Czy możliwe jest znalezienie przyjaciół w Internecie?* nie jest równoznaczne z zapowiedzią dwustronnej argumentacji, która jest wymagana we wstępie.

Rozwinięcie, czyli trafna argumentacja

Argumenty przytaczane przez zdających powinny być dobrane tak, aby były zgodne z tematem i postawioną tezą i powinny dotyczyć w równym stopniu zarówno dobrych jak i złych stron zawierania przyjaźni przez Internet. Od jakości argumentów zależy ocena treści wypowiedzi, dlatego też zdający nie powinni ograniczać się do pobieżnego przedstawiania argumentu tylko w jednym aspekcie (np. bezpieczeństwa/niebezpieczeństwa zawierania znajomości przez Internet). Argumentacja powinna być wieloaspektowa i pogłębiona, ściśle związana z tematem wypowiedzi.

Ważne jest odpowiednie wprowadzenie poszczególnych argumentów za pomocą *connecteurs logiques,* które odzwierciedlają logiczny ciąg rozumowania, tak jak w poniższej pracy.

Premièrement, les gens qui se rencontrent par l'Internet ne regardent pas à physique de personne avec quelle ils parlent. En effet ce n'est pas important d'avoir le beau visage et de porter justement les vêtements à la mode.

[.....]

Enfin l'amitié c'est le sentiment difficile et il faut beaucoup des années pour se connaître bien. Les ~~petit~~ courts dialogues au forum par exemple ne ce n'est pas assez.

Niektórzy zdający podawali argumenty, które były niezwiązane z tematem rozprawki. Na przykład pisali, na czym polega przyjaźń i jakie są cechy charakterystyczne prawdziwego przyjaciela.

D'abord, l'amitié est une relation entre les hommes qui se develope pendant longtemps. Ce n'est que s'interesser aux mêmes choses, partager les mêmes points de vue, c'est quelque chose du plus. Un vrai ami est toujours là pour nous, on peut compter sur lui. C'est quelqu'un qui nous ecoute, qui nous conseille et le plus important c'est une personne à laquelle on fait confience.

Warto w tym miejscu podkreślić, że od 2015 roku jednym z pięciu kryteriów branych pod uwagę w ocenie zgodności z poleceniem będzie również obecność w pracy fragmentów odbiegających od tematu.
Wielu zdających skupiało się na tym, że świat wirtualny odkrywa przed nami nieograniczone możliwości kontaktów, wymiany myśli, pogłębienia zainteresowań, przesyłania zdjęć itp. Zdający pisali o łatwości dotyczącej nawiązywania znajomości przez Internet, a nie jej przekształcaniu się w przyjaźń.

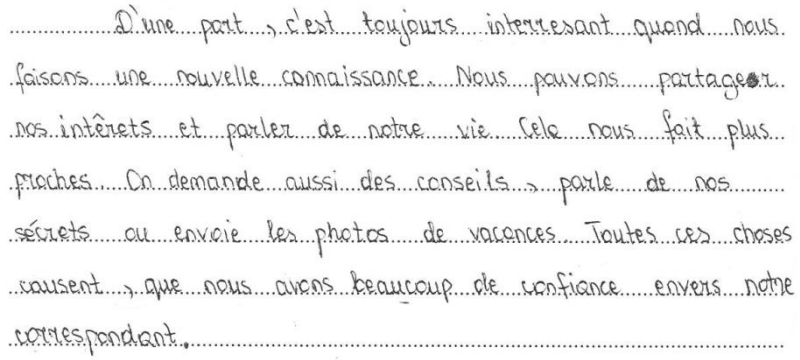
D'une part, c'est toujours interresant quand nous faisons une nouvelle connaissance. Nous pouvons partager nos intêrets et parler de notre vie. Cela nous fait plus proches. On demande aussi des conseils, parle de nos sécrets ou envoie les photos de vacances. Toutes ces choses causent, que nous avons beaucoup de confiance envers notre correspondant.

Innym błędem popełnianym przez zdających było powielanie argumentów. Tymczasem argumentacja powinna być wieloaspektowa, poparta przykładami. W pracy o określonej w poleceniu długości (200-250 słów) ważne jest, aby mądrze gospodarować limitem wyrazów i nie powtarzać treści już wcześniej analizowanych.

Podsumowanie
Kolejny element brany pod uwagę w ocenie zgodności z tematem to podsumowanie, które powinno być zgodne z postawioną tezą, wynikać z treści rozprawki oraz zawierać opinię zdającego na temat zawierania przyjaźni przez Internet i jej uzasadnienie. Wielu zdających dobrze poradziło sobie z podsumowaniem całej wypowiedzi (przykład poniżej.

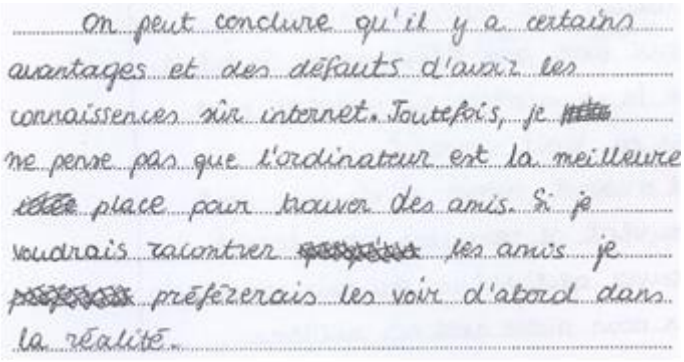
On peut conclure qu'il y a certains avantages et des défauts d'avoir les connaissences sur internet. Toutefois, je ne pense pas que l'ordinateur est la meilleure place pour trouver des amis. Si je voudrais raiontrer les amis je préférerais les voir d'abord dans la réalité.

Niektórzy zdający nie potrafili jednak właściwie podsumować tego, co napisali: albo ograniczali się do schematycznych stwierdzeń, które mogłyby pasować do każdej rozprawki albo powtarzali tezę ze wstępu. W części prac podsumowanie nie zawierało jednego z istotnych elementów, np. brakowało w nim uzasadnienia sformułowanej w zakończeniu opinii.

Pour conclure, je veux dire que je ne crois pas aux amies virtuels. Je ne pense pas qu'on puisse être amie avec par vraie amie Internet.

Podsumowanie powinno wynikać z treści całej wypowiedzi. Jeśli w rozwinięciu zdający omawiał zarówno wady jak i zalety, poniższe podsumowanie zdecydowanie nie jest właściwe.

Finalement, je trouve que cette idée a le plus des qualités. L'amitie sur l'Internet peut être inoubliable et nous ne devons pas être peur de la nouelle technologie

Niektórzy zdający formułowali podsumowanie, które było niezgodne z tematem rozprawki bądź zbyt ogólne, mimo że przytoczone w pracy argumenty były trafne i oryginalne. W poniższym podsumowaniu zdający w ogóle nie nawiązuje do możliwości przekształcenia się w przyjaźń znajomości zawartej przez Interne.

En conclusion, je crois que le valeur d'une vraie amitié est le temps passé ensemble. Néanmoins, chaque homme cherche les amis en utilisant les méthodes différentes.

Idealne zakończenie to takie, które jest zgodne z tematem i wynika z treści rozprawki, czyli argumentów przedstawionych w rozwinięciu. Podsumowanie nie w pełni poprawne skutkuje obniżeniem punktacji w kryterium treści.

Wnioski

Analiza wyników egzaminu z języka francuskiego pozwala na wyciagnięcie następujących wniosków dotyczących pracy z maturzystami w kolejnych latach.

- Analiza wyborów uczniów w zadaniach zamkniętych pokazuje, że zdający bardzo często udzielają odpowiedzi sugerując się pojedynczymi słowami występującymi w tekstach. Istotne jest zwracanie uwagi uczniów na kontekst, w jakim poszczególne słowa są użyte, i ich powiazanie z poszczególnymi opcjami odpowiedzi w zadaniu. Wykonanie zadania z podręcznika nie powinno polegać jedynie na sprawdzeniu rozwiązań poprzez odczytywanie poprawnych odpowiedzi. Dobrą praktyką jest wymaganie od uczniów, aby potrafili uzasadnić zarówno wybór opcji właściwej, jak i powody odrzucenia opcji, które są dystraktorami w zadaniu. Dzięki temu bardziej świadomie będą wybierać odpowiedzi na egzaminie.
- Od lat najwięcej kłopotów przysparzają maturzystom zadania sprawdzające znajomość środków językowych i/lub ich zapis. W przypadku języka francuskiego nawet niewielkie uchybienie w zapisie danej struktury powoduje utratę punktu. W nowej formule egzaminu maturalnego zadania sprawdzające znajomość struktur leksykalno-gramatycznych zostają wprowadzone do arkusza na poziomie podstawowym. Nieznajomość podstawowych struktur leksykalno-gramatycznych lub ograniczony zasób słownictwa może wpływać nie tylko na wynik osiągany przez maturzystów w zadaniach sprawdzających umiejętność stosowania struktur leksykalno-gramatycznych, ale bardzo często powoduje zaburzenie komunikacji, a tym samym uzyskanie mniejszej liczby punktów za przekazanie informacji w wypowiedzi pisemnej (np. na skutek użycia niewłaściwego czasu gramatycznego lub słowa). Co więcej, bardzo często pośrednio powoduje to też błędne rozwiązanie zadań w części sprawdzającej rozumienie słuchanych oraz pisanych tekstów, ponieważ brak znajomości struktur leksykalno-gramatycznych znacznie utrudnia lub uniemożliwia zrozumienie fragmentów tekstu kluczowych do rozwiązania zadania.
- Od roku 2015 zdający pisemny egzamin maturalny z języka obcego, w części *Wypowiedź pisemna*, będą mieli za zadanie napisanie rozprawki, listu formalnego lub artykułu. Oprócz typowej rozprawki „za i przeciw", może pojawić się rozprawka wyrażająca opinię. Przed przystąpieniem do napisania wypowiedzi pisemnej zdający powinien wnikliwie przeanalizować

polecenie i starannie zaplanować swoją wypowiedź, najlepiej przygotowując jej plan. Konstruując swoją wypowiedź zdający musi zachować pełną konsekwencję w swojej pracy: wstęp musi zawierać postawioną tezę, rozwinięcie musi być zgodne z postawioną tezą, a podsumowanie musi wynikać z pracy. Zdający musi szczegółowo omówić elementy kluczowe z polecenia, np. w rozprawce „za i przeciw" są nimi argumenty za i argumenty przeciw. W rozprawce opiniującej argumentacja zdającego musi być zgodna z postawioną tezą. Jeśli w pracy pojawiają się argumenty przeciwne do postawionej w rozprawce tezy, to zdający powinien uznać je za niezasadne. Jednym z kryteriów oceny wypowiedzi pisemnej jest również spójność i logika wypowiedzi. Zdający powinien pamiętać o stosowaniu właściwych łączników, zwłaszcza przy wprowadzaniu argumentów, tworząc w ten sposób uporządkowaną i logicznie powiązaną wypowiedź. Warto więc ćwiczyć z uczniami pisanie różnych form rozprawek i wymagać od nich konsekwentnego prezentowania argumentów. Istotnym elementem dobrego przygotowania uczniów do egzaminu maturalnego jest zapoznanie ich z nowymi wymaganiami oraz ocenianie wypowiedzi pisemnych według nowych kryteriów w trakcie całego roku szkolnego.

JĘZYK ROSYJSKI

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z języka obcego nowożytnego na poziomie podstawowym składał się z 35 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, zadań na dobieranie) oraz 2 zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w trzech obszarach: rozumienia słuchanego tekstu (15 zadań zamkniętych), rozumienia pisanego tekstu (20 zadań zamkniętych) i tworzenia wypowiedzi pisemnej (2 zadania otwarte). Zadania na rozumienie słuchanego tekstu były oparte na nagranych tekstach, odtworzonych podczas egzaminu z płyty CD, natomiast zadania na rozumienie pisanego tekstu były oparte na tekstach oryginalnych lub adaptowanych zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (1 punkt za każde zadanie zamknięte oraz 5 i 10 punktów za wypowiedzi pisemne).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**1 548**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	900
	z liceów profilowanych	44
	z techników	564
	z liceów uzupełniających	18
	z techników uzupełniających	22
	ze szkół na wsi	229
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	414
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	803
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	102
	ze szkół publicznych	1 418
	ze szkół niepublicznych	130
	kobiety	991
	mężczyźni	557
	bez dysfunkcji	1452
	z dysleksją rozwojową	96

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 2 uczniów − laureatów i finalistów olimpiad przedmiotowych.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	1
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**1**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z języka rosyjskiego jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>15 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>120 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>207</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>4</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>60</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[35] (§ 143)</td><td>1</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="3">w przypadku:</td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>0</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[35] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

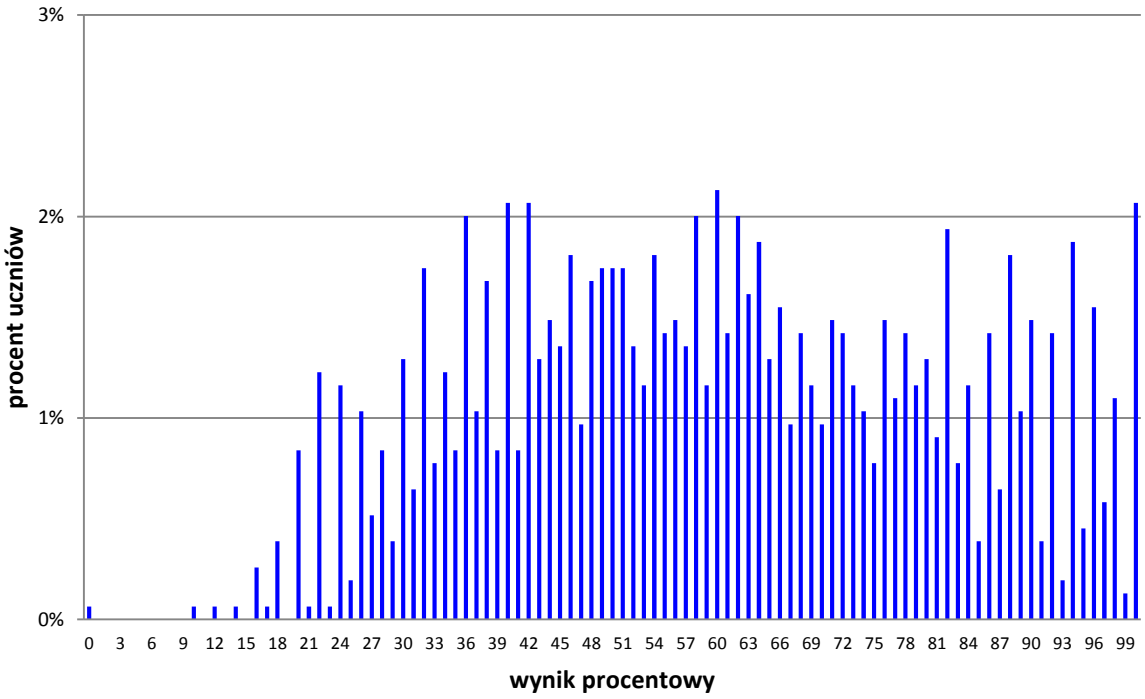

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne*

Zdający:	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)	Odsetek sukcesów** (%)
ogółem	1548	0	100	60	60	60	22	92
w tym:								
z liceów ogólnokształcących	900	14	100	68	100	67	21	95
z liceów profilowanych	44	31	94	56	42	58	18	100
z techników	564	0	100	50	40	50	18	87
z liceów uzupełniających	18	25	69	41	36	45	13	94
z techników uzupełniających	22	16	90	41	31	42	16	76

*Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.
**Dane dotyczą tegorocznych absolwentów, którzy przystąpili do wszystkich egzaminów obowiązkowych.

Tabela 5. Wyniki zdających w zakresie poszczególnych obszarów umiejętności

	Minimum (%)	**Maksimum (%)**	**Mediana (%)**	**Modalna (%)**	**Średnia (%)**	**Odchylenie standardowe (%)**
Rozumienie słuchanego tekstu	0	100	67	60	67	18
Rozumienie pisanego tekstu	0	100	55	100	58	25
Wypowiedź pisemna	0	100	60	0	56	31

Poziom wykonania zadań

Tabela 6. Poziom wykonania zadań

Obszar standardów	**Numer zadania**	**Standard** Zdający:	**Poziom wykonania zadania (%)**
Rozumienie ze słuchu	1.1.	określa główną myśl tekstu (II. 1 a).	79
	1.2.		62
	1.3.		96
	1.4.		88
	1.5.		83
	2.1.	określa główną myśl tekstu (II. 1 a)	25
	2.2.		42
	2.3.		28
	2.4.		71
	2.5.		61
	3.1.	selekcjonuje informacje (II. 1 d)	86
	3.2.		94
	3.3.		72
	3.4.		75
	3.5.		40
Rozumienie tekstu czytanego	4.1.	określa główną myśl poszczególnych części tekstu (II. 2 b)	43
	4.2.		56
	4.3.		73
	4.4.		36
	4.5.		42
	4.6.		48
	4.7.		47
	5.1.	selekcjonuje informacje (II. 2 d)	53
	5.2.		75
	5.3.		41
	5.4.		55
	5.5.		63
	5.6.		65
	5.7.		48
	6.1.	stwierdza, czy tekst zawiera określone informacje (II. 2 c)	69
	6.2.		81
	6.3.		83
	6.4.		62
	6.5.		72
	6.6.	określa intencje autora tekstu (II. 2 e)	55
Wypowiedź	Zadanie 7.		

pisemna	inf.1.	uzyskuje, udziela, przekazuje lub odmawia informacji, wyjaśnień, pozwoleń (IV. 2 b)	80
	inf.2.		46
	inf.3.		73
	inf.4.		69
	poprawność językowa	poprawnie stosuje środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji (III. 2 e)	37
	Zadanie 8.		
	inf.1.	uzyskuje, udziela, przekazuje lub odmawia informacji, wyjaśnień, pozwoleń (IV. 2 b)	69
	inf.2.		72
	inf.3.		64
	inf.4.		50
	forma	wypowiada się w określonej formie z zachowaniem podanego limitu słów (III. 2 f)	61
	bogactwo językowe	zna proste struktury leksykalno-gramatyczne umożliwiające formułowanie wypowiedzi (I. 1)	45
	poprawność językowa	poprawnie stosuje środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji (III. 2 e)	32

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z języka obcego nowożytnego na poziomie rozszerzonym składał się z dwóch części, które zawierały w sumie 30 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, zadań na dobieranie) oraz 11 zadań otwartych, w tym 10 krótkiej i 1 dłuższej odpowiedzi. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w czterech obszarach: rozumienia słuchanego tekstu (15 zadań zamkniętych), rozumienia pisanego tekstu (9 zadań zamkniętych), rozpoznawania i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych (6 zadań zamkniętych i 10 zadań otwartych krótkiej odpowiedzi) oraz tworzenia wypowiedzi pisemnej (1 zadanie otwarte rozszerzonej odpowiedzi). Zadania na rozumienie słuchanego tekstu były oparte na nagranych tekstach, odtworzonych podczas egzaminu z płyty CD, natomiast zadania na rozumienie pisanego tekstu oraz rozpoznawanie struktur leksykalno-gramatycznych były oparte na tekstach oryginalnych lub adaptowanych zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym. Stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych było sprawdzane przy pomocy zadań w formie krótkich tekstów lub niepowiązanych ze sobą zdań. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (1 punkt za każde zadanie zamknięte w obszarach rozumienia słuchanego i pisanego tekstu, 0,5 punktu za każde zadanie zamknięte i otwarte w obszarach rozpoznawania i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych oraz 18 punktów za wypowiedź pisemną).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**119**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	111
	z liceów profilowanych	0
	z techników	8
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół na wsi	2
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	35
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	61
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	21
	ze szkół publicznych	119
	ze szkół niepublicznych	0
	kobiety	96
	mężczyźni	23
	bez dysfunkcji	112
	z dysleksją rozwojową	7

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 5 uczniów − laureatów i finalistów olimpiad przedmiotowych.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z języka rosyjskiego jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>15 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>Część I: 120 minut
Część II: 70 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>35</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>4</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>60</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[36] (§ 143)</td><td>1</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td></td><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>0</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[36] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

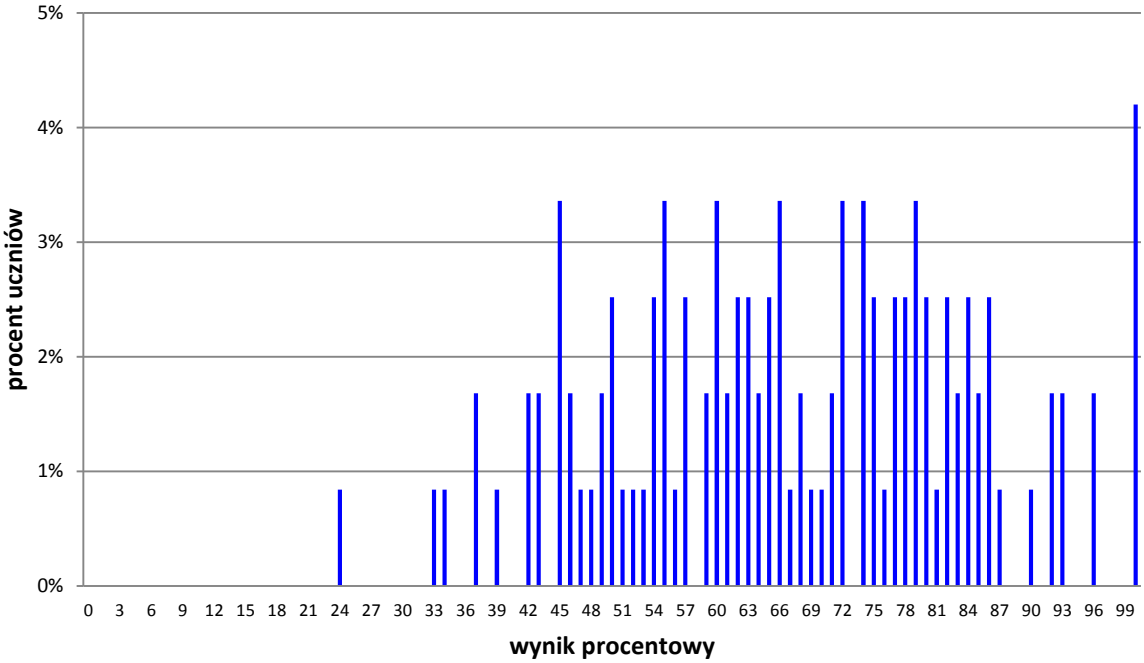

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Zdający:	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
ogółem	119	24	100	66	100	67	17

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 5. Wyniki zdających w zakresie poszczególnych obszarów umiejętności

	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Rozumienie słuchanego tekstu	27	100	73	80	70	20
Rozumienie pisanego tekstu	13	100	71	100	70	21
Rozpoznawanie i stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych	0	100	50	50	55	23
Wypowiedź pisemna	17	100	67	72	67	19

Poziom wykonania zadań

Tabela 6. Poziom wykonania zadań

Obszar standardów	**Nr zad.**	**Standard** Zdający:	**Poziom wykonania zadania (%)**
Przetwarzanie tekstu	1.1.	stosuje zmiany struktur leksykalno-gramatycznych, rejestru, stylu lub formy tekstu (V. 2 b)	97
	1.2.		90
	1.3.		81
	1.4.		34
	1.5.		27
	2.1.	stosuje zmiany struktur leksykalno-gramatycznych, rejestru, stylu lub formy tekstu (V. 2 b)	64
	2.2.		12
	2.3.		51
	2.4.		66
	2.5.		25
Wypowiedź pisemna	Zadanie 3.		
	treść	– tworzy tekst w postaci dłuższej wypowiedzi pisemnej uwzględniającej przedstawianie i uzasadnianie opinii własnych i innych osób (III. 2 d) – tworzy tekst w postaci dłuższej wypowiedzi pisemnej uwzględniającej opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc, zjawisk, czynności (III. 2 a) – tworzy tekst w postaci dłuższej wypowiedzi pisemnej uwzględniającej relacjonowanie wydarzeń (III. 2 b)	85
	kompozycja	wypowiada się w określonej formie z zachowaniem podanego limitu słów (III. 2 f)	82
	bogactwo językowe	zna różnorodne struktury leksykalno-gramatyczne umożliwiające formułowanie wypowiedzi (I. 1)	56
	poprawność językowa	poprawnie stosuje środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji (III. 2 e)	42
Rozumienie ze słuchu	4.1.	stwierdza, czy tekst zawiera określone informacje (II. 1 c)	80
	4.2.		70
	4.3.		63
	4.4.		82
	4.5.		89
	5.1.	selekcjonuje informacje (II. I d)	46
	5.2.		42
	5.3.		55
	5.4.		39
	5.5.	określa intencję autora lub nadawcy tekstu (II. 1 e)	87
	6.1.	określa główną myśl tekstu (II. 1 a)	89
	6.2.		61
	6.3.		82
	6.4.		91
	6.5.		70
Rozumienie tekstu czytanego	7.1.	selekcjonuje informacje (II. 2 d)	91
	7.2.		48
	7.3.		88

Obszar standardów	**Nr zad.**	**Standard** Zdający:	**Poziom wykonania zadania (%)**
	7.4.		61
	8.1.	rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu (II. 2 f)	96
	8.2.		88
	8.3.		81
	8.4.		46
	8.5.		60
	9.1.	rozpoznaje różnorodne struktury leksykalno-gramatyczne w podanym kontekście (II. 2 j)	50
	9.2.		56
	9.3.		72
	9.4.		88
	9.5.		31
	9.6.		63

Komentarz

Komentarz został opracowany na podstawie danych ogólnopolskich.

Poziom podstawowy

Maturzyści, którzy przystąpili do egzaminu maturalnego z języka rosyjskiego na poziomie podstawowym, uzyskali średnio 60% punktów. Dobrze poradzili sobie z zadaniami sprawdzającymi umiejętność rozumienia słuchanego tekstu (średni wynik 68%) oraz umiejętność rozumienia pisanego tekstu (średni wynik 60%). Najtrudniejsze, podobnie jak w latach ubiegłych, było tworzenie wypowiedzi pisemnej. W tym obszarze zdający otrzymali średnio 53% punktów.

Zadania z obszaru rozumienia słuchanego tekstu okazały się najłatwiejsze dla zdających. W tej części znalazło się najłatwiejsze i najtrudniejsze zadanie z arkusza egzaminacyjnego na poziomie podstawowym. Co zastanawiające, oba te zadania sprawdzały tę samą umiejętność: określanie głównej myśli tekstu. W zadaniu 1. zdający nie mieli problemów z odpowiedzią na pytanie, czy wypowiadające się osoby korzystają z telefonu komórkowego podczas jazdy samochodem. Średni wynik uzyskany przez zdających w tym zadaniu to 83%. Natomiast w zadaniu 2., uzyskany przez nich średni wynik jest dość niski – 47% punktów. Maturzyści mieli problemy z dobraniem nagłówków do porad związanych z zawieraniem znajomości, mimo, iż temat poruszony w tym zadaniu wydaje się być bliski osobom w ich wieku. Jednak przy rozwiązaniu tego zadania należało pamiętać, że wybór nagłówka uwarunkowany jest zrozumieniem całego tekstu, a nie tylko pojedynczych zdań. Ponadto utrudnieniem była większa liczba nagłówków w stosunku do ilości tekstów, co wprowadzało dodatkowy element utrudniający wybór.

Najtrudniejsze w tej wiązce okazało się zadanie 2.1.

Fragment transkrypcji:
Если вам понравился парень или девушка, сделайте решительный шаг – подойдите и познакомьтесь. Не получилось – попробуйте ещё раз. Будьте терпеливы и докажите своими действиями, что вам не всё равно. Не бойтесь показать свою стойкость и выдержку. Благодаря своей настойчивости вы обязательно получите не только номер телефона, но и договоритесь о следующей встрече. Разве это не удача?

A. Оставайтесь загадкой!
B. Проявляйте упорство!
C. Заражайте своим оптимизмом!
D. Не переживайте из-за неудачи!
E. Не скрывайте своих недостатков!
F. Не стесняйтесь быть любопытным!

Poprawną odpowiedź B. wybrało 27% zdających. Jednak prawie połowa wskazała niepoprawną odpowiedź D., wybierając nagłówek ***Не переживайте из-за неудачи!*** **Zdający mogli zasugerować się ostatnim zdaniem** z tekstu *Разве это не удача?* Błędną odpowiedź E. wybrało 13% maturzystów. Prawdopodobnie skojarzyli oni czasownik *не скрывайте* z nagłówka E. z fragmentem tekstu *не бойтесь показать*. Maturzyści popełnili typowy błąd. Skupili się na treści tylko jednego zdania z tekstu, w którym pojawiło się słowo powtórzone w nagłówku wprost lub synonimicznie. Prawdopodobnie nie zwrócili uwagi na polecenie, które sugerowało, że nagłówek musi pasować do całego fragmentu i tylko całościowe zrozumienie tekstu prowadzi do poprawnej odpowiedzi. Aby poprawnie rozwiązać to zadanie, należało zwrócić uwagę na kluczowe wyrażenia i zwroty, wskazujące na upór w dążeniu do celu, wspomniany w pasującym nagłówku, np.: *попробуйте ещё раз, будьте терпеливы, не бойтесь показать свою выдержку, благодаря своей настойчивости.*

Zdający dobrze poradzili sobie z selekcjonowaniem informacji w tekście słuchanym w zadaniu 3. (średni wynik 74%). Najtrudniejsze okazało się zadanie 3.5., które poprawnie rozwiązało 42% zdających.

Fragment transkrypcji:
– У Вас есть какие-то обязанности дома?
– Абсолютно никаких! Но некоторые вещи я делаю по своей воле. Например, занимаюсь грязными тарелками и стаканами. Причём это доставляет мне огромное удовольствие. А вот с пылесосом у нас взаимоотношения сложные. Я с ним не справляюсь. Да и вообще с техникой я не дружу. Но зачем всё это. Сегодня наша жизнь выглядит совсем иначе. Два раза в неделю приходит Мария Ивановна, которая стирает, гладит и готовит. И делает это отлично. А я занимаюсь творчеством.

3.5. Из домашних дел Исаев любит
A. мыть посуду.
B. гладить бельё.
C. убирать квартиру.

Aby poprawnie rozwiązać to zadanie, należało zwrócić uwagę na kluczowy fragment zdania: *занимаюсь грязными тарелками и стаканами*, a oprócz tego skojarzyć wyrażenie *Исаев любит* z usłyszanym: *доставляет мне огромное удовольствие.*

W obszarze rozumienia pisanego tekstu zdający najlepiej poradzili sobie z zadaniem 6. (średni wynik 71%). Zadania 6.1.–6.5., sprawdzające umiejętność wyszukiwania w tekście określonych informacji, nie sprawiły uczniom problemów. Najtrudniejsze w tej wiązce okazało się zadanie 6.6., sprawdzające umiejętność określania intencji nadawcy/autora tekstu. To zadanie poprawnie rozwiązało 56% maturzystów. Prawie połowa zdających błędnie stwierdziła, że zdanie *Автор текста приглашает посмотреть необыкновенную коллекцию.* jest prawdziwe.

Fragment tekstu:

Замечательная коллекция у доброго старого учителя из Петербурга! К сожалению, увидеть её собственными глазами пока нельзя, да и особо пропагандировать шпаргалки бывший учитель Смирнов тоже не хочет.

Przyczyną tego mógł być fakt, że w tytule tekstu i w zdaniach 6.1., 6.5. i 6.6. powtarza się ten sam rzeczownik *коллекция*. Kluczem do poprawnego rozwiązania tego zadania był ostatni akapit tekstu, w którym dwukrotnie sygnalizowano, że obejrzenie kolekcji jest niemożliwe. Niższe wyniki (średnio 60%) zdający uzyskali w zadaniu 5, w którym sprawdzane były dwie umiejętności: zadania 5.1.–5.6. sprawdzały umiejętność selekcjonowania informacji, zadanie 5.7., które rozwiązało 53% zdających, sprawdzało umiejętność określania intencji nadawcy/autora tekstu. Najmniej trudności w tej wiązce sprawiło zadanie 5.2.

Fragment tekstu:

В эту среду алматинское метро превратилось в театральную сцену. Пассажиров смешили актёры-мимы из театральной мастерской городского Дома культуры. С бледными лицами, в смешных костюмах, они покупали жетоны, бродили по эскалаторам, бегали на перронах. На каждой станции и в поездах метро развернулось театрализованное шоу. Такой подарок для пассажиров недавно открытой подземки сделала её дирекция. Именно от неё и вышло предложение в игровой форме напомнить людям о том, как вести себя в городском транспорте и как сделать так, чтобы поезда метро служили людям как можно дольше. Ведь некоторые пассажиры ночью в полупустых вагонах портят сиденья, рисуют на стенах, царапают окна. Поэтому главные участники флешмоба – мимы – представляли правила поведения в вагоне: как уступить место пенсионеру, как пропустить вперёд девушку, как реагировать на «горе-художников».

5.2. Целью мероприятия было
A. рекламировать модную одежду.
B. отметить юбилей метрополитена.
C. поднять уровень культуры пассажиров.
D. собрать деньги для театральной мастерской.

Poprawną odpowiedź C. wybrało 76% zdających. Wskazówkami do prawidłowego rozwiązania zadania były następujące wyrażenia, związane z podniesieniem poziomu kultury pasażerów: *напомнить людям о том, как вести себя в городском транспорте, правила поведения в вагоне, уступить место пенсионеру, пропустить вперёд девушку.* Uczniowie, którzy wybrali odpowiedź A., gdzie pojawia się wyraz odzież, mogli sugerować się wyrażeniem *смешные костюмы*. Zdający, którzy wybrali odpowiedź B., prawdopodobnie zwrócili uwagę na takie wyrazy, jak *подарок, метро, эскалаторы, перроны, станции и поезда*, kojarząc je z jubileuszem, a wybierający odpowiedź D. – na wyrażenia: *актёры-мимы из театральной мастерской, они покупали жетоны,* sugerując się słowem pieniądze.

W części sprawdzającej tworzenie wypowiedzi pisemnej w zadaniu 7. uczniowie dobrze poradzili sobie z przekazaniem informacji. Najtrudniejsza do przekazania okazała się informacja druga (prośba o przepis). Tylko 47 % zdających poradziło sobie z tym zadaniem. Największym problemem była nieznajomość właściwego słownictwa. W pracach egzaminacyjnych często pojawiało się polskie słowo *przepis* napisane cyrylicą. Niektórzy uczniowie ominęli problem, używając zwrotów synonimicznych: *Ты знаешь, как приготовить блины? Напиши, как сделать русский борщ?*

Najlepiej wypadła informacja pierwsza – aż 77% piszących nie miało problemu z jej realizacją. Najczęściej jako okazje do zaproszenia gości zdający wybierali urodziny lub imieniny. Ale zdarzały się bardziej oryginalne pomysły: kupienie nowego mieszkania, ukończenie szkoły, otrzymanie prawa jazdy.

W zadaniu 8. najtrudniejsza do przekazania okazała się informacja czwarta, którą poprawnie sformułowało 48% maturzystów. Z pierwszą częścią informacji zdający poradzili sobie lepiej, niż z drugą. Opisując czynności, związane z odzyskaniem bagażu, maturzyści najczęściej uwzględniali pójście na policję, napisanie ogłoszenia, rozmowę z ludźmi. Jeżeli chodzi o drugą część informacji, w której należało wyciągnąć wnioski na przyszłość z zaistniałej sytuacji, to część maturzystów nie podjęła próby opisania wniosków. Ale były prace, w których maturzyści szczegółowo pisali o wnioskach na przyszłość, dowodząc że trzeba bardziej dbać o swój bagaż i nie zostawiać go bez opieki.

Poziom rozszerzony

Zdający, którzy przystąpili do egzaminu maturalnego z języka rosyjskiego na poziomie rozszerzonym, uzyskali średnio 71% punktów. Najwyższe wyniki otrzymali w części arkusza sprawdzającej umiejętność rozumienia pisanego tekstu (średnio 75%). Uczniowie dobrze poradzili sobie także z zadaniami sprawdzającymi rozumienie słuchanego tekstu (średnio 71%) i z tworzeniem wypowiedzi pisemnej (średnio 73%). Niższe wyniki maturzyści uzyskali w zadaniach, sprawdzających znajomość struktur leksykalno-gramatycznych (średnio 63%).
W zakresie rozumienia słuchanego tekstu najmniej problemów sprawiło zdającym zadanie 6. (średnio 78%), polegające na wysłuchaniu pięciu zapowiedzi spektakli teatralnych i dopasowaniu do nich właściwego zdania określającego główną myśl spektaklu.

Najtrudniejsze dla zdających w tej części arkusza okazało się zadanie 5. (średni wynik – 59%), sprawdzające umiejętność selekcjonowania informacji w tekście. Przyczynę błędnych wyborów maturzystów można prześledzić na przykładzie zadania 5.4.

Fragment transkrypcji:

Главным призом соревнований по прыжкам была возможность стать Почётным гостем фестиваля летательных аппаратов, который пройдёт в российской столице. Жюри также выбрало победителя в конкурсе костюмов. Того, у кого был самый необычный наряд, наградили годичным абонементом в водный комплекс «Нептун». Среди наград были ещё сезонные абонементы на горнолыжный курорт «Снежный» и спортивные снаряды.

5.4. Победитель конкурса костюмов получил в награду

A. поездку на фестиваль в Москву.
B. путёвку на горнолыжный курорт.
C. комплект спортивного снаряжения.

D. право бесплатно пользоваться бассейном.

Zadanie to poprawnie rozwiązało 42% maturzystów. Najbardziej atrakcyjne dla zdających okazały się poprawna odpowiedź D. i dystraktor B. Ponad 40% maturzystów zrozumiało, że tekst mówi o różnych konkursach, odnalazło związek między *водным комплексом «Нептуном»* a słowem *бассейн* oraz *годичным абонементом* a określeniem *право бесплатно пользоваться*. Taki sposób rozumowania prowadził do poprawnej odpowiedzi D. Jednak co trzeci zdający wybrał odpowiedź B, prawdopodobnie sugerując się powtórzeniem wyrażenia *горнолыжный курорт* w tekście i zadaniu.

Zadania z obszaru rozumienia pisanego tekstu okazały się łatwe dla zdających. Uzyskali oni w tym obszarze średnio 75% punktów. Maturzyści dobrze poradzili sobie z zadaniem 7., które sprawdzało umiejętność selekcjonowania informacji w tekście (średni wynik – 73%) i z zadaniem 8. (średni wynik – 76%), sprawdzającym umiejętność rozpoznawania związków między poszczególnymi częściami tekstu. Najtrudniejsze w tej części arkusza były zadania 7.2. i 8.4.

Fragment tekstu:

Через каждые 15 минут автомобиль пытаются убрать с обочины эвакуаторы – грузовики с платформой для перевоза автомобилей. «Я говорю, что сломался, ставлю знак аварийной остановки и всё», – объясняет Санта. Он дежурит около часа, а потом отправляется в район Внуково, где вместе с друзьями по бригаде возводит многоэтажки нового жилого района.

7.2. Дмитрий Тарасов работает

A. автомехаником.
B. телефонистом.
C. полицейским.
D. строителем.

Kluczowym elementem do rozwiązania tego zadania był fragment zdania bezpośrednio związany z zawodem budowlańca: *возводит многоэтажки нового жилого района***.** Z tekstu dowiadujemy się też, że Dmitry Tarasow pracuje razem ze swoimi kolegami z brygady. 55% maturzystów zwróciło uwagę na te fragmenty i poprawnie rozwiązało to zadanie. Zdający, którzy wybrali błędną odpowiedź A., prawdopodobnie sugerowali się takimi słowami, jak: *сломался, аварийная, автомобиль***.** Ci, którzy wybrali zawód policjanta, wskazując odpowiedź C., zapewne błędnie powiązali czynności, wykonywane przez Tarasowa, z pracą w policji. Maturzyści, którzy wskazali odpowiedź B., mogli zwrócić uwagę na wyrażenia: *мобильное приложение, номер телефона*

Taki sam wynik (55%) maturzyści uzyskali w zadaniu 8.4.

Fragment tekstu:

Поэтому король созвал тайное заседание мужского совета, на котором и были решены две, не дающие покоя проблемы. Чтобы не замешивать тесто ногами, выплавили специальный «пестик» – статуэтку человека из бронзы, которым повар должен был взбивать тесто. А чтобы не пачкать рук во время еды, прибавили к трём зубьям вилки четвёртый. **8.4.** _____ Таким образом, в канун празднования тридцатилетия королевы Маргариты проблемы с пиццей были решены.

Wstawione w lukę zdanie powinno logicznie i gramatycznie wiązać się ze zdaniami przed luką i po niej. Ponad połowa zdających poprawnie wskazała zdanie D. jako uzupełnienie luki 8.4.: *В таком виде она дошла до наших дней и оказалась также полезной для нанизывания спагетти.* Aby poprawnie rozwiązać zadanie, należało powiązać zaimek *она* z odpowiednim rzeczownikiem w tekście. Fragment tekstu przed luką dotyczył kształtu widelca (w języku rosyjskim rzeczownik rodzaju żeńskiego), logicznie więc, że następne zdanie powinno się do tego kształtu odnosić (co zostało zasugerowane określeniem *В таком виде она*.... Z tekstu wynikało także, że kształt widelca do pizzy był jednym z problemów, który należało rozwiązać, o czym mowa w zdaniu następującym bezpośrednio po luce. Co trzeci zdający zdecydował się na wstawienie do luki zdania C. *Поэтому любая пицца готовится в такой печке не больше девяноста секунд*. Prawdopodobnie maturzyści pomyśleli, że przed luką w tekście jest mowa o piecu, a nie o widelcu.

Najniższy wynik zdający uzyskali w zakresie rozpoznawania i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych. Średnio otrzymali oni 63% punktów możliwych do uzyskania. Lepiej radzili sobie z rozpoznawaniem struktur leksykalno-gramatycznych (średni wynik – 67%), niż ze stosowaniem. W części sprawdzającej stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych maturzyści dobrze poradzili sobie z zadaniem 1. (średni wynik – 71%), czyli z uzupełnieniem luk w tekście o pogodzie w Sankt Petersburgu. Natomiast większym wyzwaniem okazało się zadanie 2. (średni wynik – 51%). Tłumacząc na język rosyjski podane w nawiasach fragmenty zdań, duża liczba zdających nie rozwiązała poprawnie zadania 2.5., to znaczy, nie poradziła sobie z odmianą zaimka przeczącego *никто*. Tylko 34% rozwiązało to zadanie poprawnie. Najniższy wynik (19%) maturzyści uzyskali w zadaniu 2.2. Mieli oni problem z połączeniem liczebnika *trzy* z przymiotnikiem i rzeczownikiem we właściwym przypadku.

Za skonstruowanie wypowiedzi pisemnej na poziomie rozszerzonym zdający zdobyli średnio 13 na 18 punktów. Najwyżej oceniono kompozycję (średnio 87% punktów możliwych do uzyskania) oraz treść (86% punktów). O wiele niższe wyniki zdający uzyskali w kryterium bogactwa językowego (66% punktów) oraz poprawności językowej (54% punktów). Błędy gramatyczne i ortograficzne były częstym zjawiskiem we wszystkich formach wypowiedzi.

Zagadnienie „pod lupą”

Spójność i logika to jedno z podkryteriów w ocenie formy dłuższego tekstu użytkowego. Oceniając formę analizuje się, czy wypowiedź zawiera obligatoryjne elementy, czy układ tekstu jest spójny i logiczny i czy objętość pracy nie przekracza podanych granic. W nowej formule egzaminu maturalnego z języków obcych spójność i logika tekstu staje się oddzielnym kryterium. Warto więc już teraz – na przykładzie wypowiedzi pisemnych tegorocznych maturzystów – zastanowić się, czego oczekujemy od zdających pod względem spójności i logiki wypowiedzi.

Zgodnie z *Informatorem o egzaminie maturalnym od roku szkolnego 2014/2015*, w ocenie spójności bierze się pod uwagę, czy i w jakim stopniu tekst funkcjonuje jako całość dzięki jasnym powiązaniom (np. leksykalnym, gramatycznym) wewnątrz zdań oraz między zdaniami lub akapitami tekstu. W ocenie logiki wypowiedzi bierze się pod uwagę, czy i w jakim stopniu wypowiedź jest klarowna (np. czy nie jest jedynie zbiorem przypadkowych myśli).

W maju 2014 roku zadaniem zdających egzamin maturalny z języka rosyjskiego na poziomie podstawowym było napisanie listu na poniższy temat:

Podczas podróży zgubiłeś(-aś) bagaż. W e-mailu do kolegi/koleżanki z Rosji:

- wyjaśnij, jaki był cel Twojej podróży i w jakich okolicznościach zaginął Twój bagaż
- opisz, jak wyglądała Twoja torba podróżna i co było w niej wartościowego
- napisz, jak się poczułeś(-aś), gdy zauważyłeś(-aś) brak bagażu i kto pomógł Ci w tej sytuacji
- napisz, co zrobiłeś(-aś), aby odzyskać bagaż i jakie wnioski na przyszłość wyciągnąłeś/wyciągnęłaś z tej sytuacji.

Ucząc tworzenia dłuższej wypowiedzi pisemnej, należy zwracać uwagę nie tylko na przekazanie wszystkich informacji zawartych w poleceniu, ale także omawiać z uczniami spójność tekstu. W niektórych wypowiedziach maturzyści, realizując poszczególne informacje, zapominają o tym, że dobrze skonstruowana wypowiedź pisemna musi funkcjonować jako całość, a odbiorca nie powinien tracić wątku przy czytaniu i zadawać sobie pytania: „Co autor miał na myśli?” Na to pytanie na pewno szukał odpowiedzi egzaminator oceniający poniższą pracę.

Przykład 1.

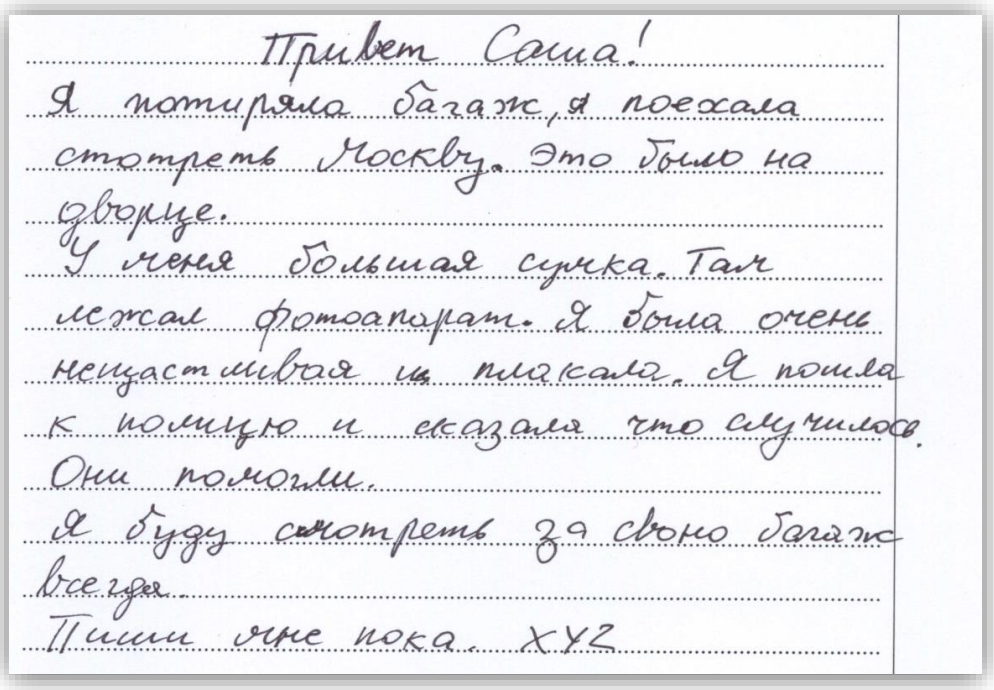
Привет Саша!
Я потиряла багаж, я поехала
стотреть Москву. Это было на
дворце.
У меня большая сумка. Там
лежал фотоапарат. Я была очень
нещастливая и плакала. Я пошла
к полицю и сказала что случилось.
Они помогли.
Я буду смотреть за свою багаж
всегда.
Пиши мне пока. XYZ

Już pierwszy akapit listu jest niejasny. Odbiorca nie rozumie, w którym momencie podróży został zagubiony bagaż, a komunikat dodatkowo zaburza informacja, że zdarzenie miało miejsce w pałacu. Tylko znając treść zadania, można uporządkować informacje. Celem podróży osoby piszącej jest zobaczenie Moskwy. O okolicznościach zaginięcia bagażu wiemy tylko tyle, że zdarzyło się to w pałacu, chociaż można się domyślać, że autor listu chciał raczej napisać o dworcu. Czytając opis torby, trudno skojarzyć, że mowa jest o zagubionym bagażu. Ponadto, nie znając treści polecenia, odbiorca nie jest w stanie domyślić się, dlaczego osoba pisząca jest nieszczęśliwa i płacze.

Przygotowując uczniów do pisania tekstów, należy omówić z nimi podstawowe wyrażenia i zwroty poprawiające spójność wypowiedzi.

Привет Саша!
Недавно я поехала смотреть Москву. Когда я была на дворце, я потиряла багаж.
Это была большая сумка. Там лежал фотоапарат. Поэтому я была очень нещастливая и плакала.
Я пошла к полицию и сказала, что случилось. Они помогли мне найти багаж.
Теперь я буду всегда смотреть за свою багаж.
Пиши мне пока. XYZ

Powyższy przykład pokazuje, jak korzystnie może zmienić się tekst, jeżeli piszący użyje wyrażeń pozwalających łączyć ze sobą akapity i zdania. Czasami należy dodać jakiś konektor i/lub dokonać drobnej zmiany w tekście, aby tekst był w całości spójny.

W każdym poprawnie napisanym liście powinny znaleźć się wyrażenia i zwroty łączące poszczególne zdania i akapity. Na ich podstawie ocenia się, czy dany maturzysta posiada umiejętność tworzenia spójnych i logicznych tekstów. Na przykład, aby zachować kolejność wydarzeń, można użyć takich wyrażeń, jak: *недавно, сначала, теперь, сейчас, потом, в конце*; aby pokazać związki przyczynowo-skutkowe można wykorzystać wyrażenia: *потому что, поэтому, из-за этого, в связи с этим*. Miejsce, o którym jest mowa w poprzednim zdaniu, można zamienić na przysłówki: *там, туда, здесь, сюда*.

На каникулах я поехала в Петербург. Там со мной произошёл интересный случай.

Warto zwracać uwagę uczniów, że w pracy pisemnej muszą być wyodrębnione części – wstęp, rozwinięcie i zakończenie, które powinny się ze sobą łączyć pod względem logicznym i leksykalno-

gramatycznym. Natomiast w pracach wielu maturzystów widać brak spójności między wstępem i rozwinięciem.

Przykład 2.

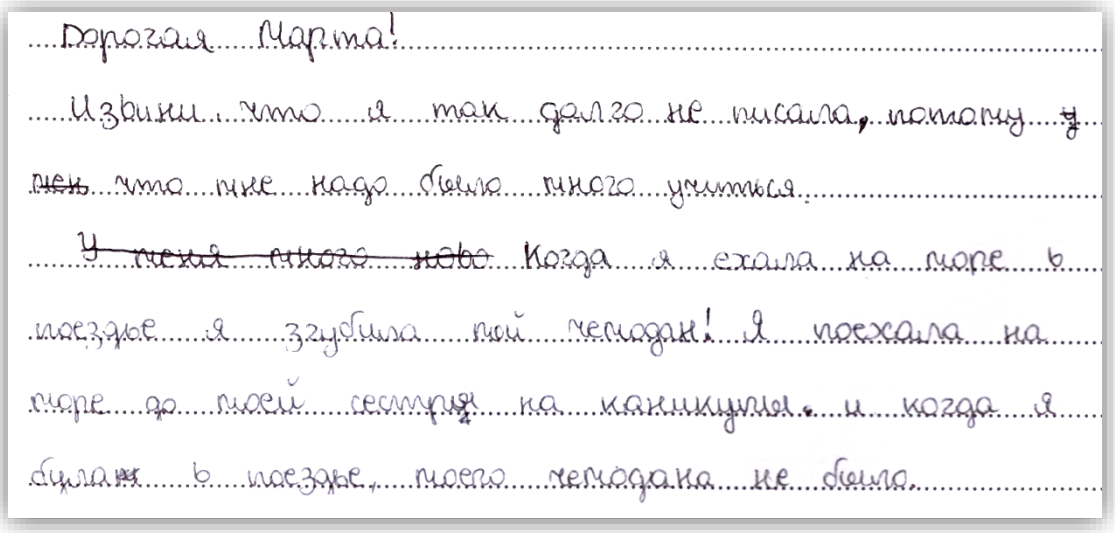

Дорогая Марта!

Извини, что я так долго не писала, потому ~~у~~ ~~мен~~ что мне надо было много учиться.

~~У меня много ново~~ Когда я ехала на море в поездье я згубила мой чемодан! Я поехала на море до моей сестры на каникулы. и когда я была в поездье, моего чемодана не было.

W przykładzie 2. wstęp listu zaprzecza treści rozwinięcia. W przytoczonym tekście brakuje uściślenia: autorka długo nie pisała, bo dużo uczyła się, a gdy jechała nad morze, to zginęła jej walizka. Spójność poprawiłoby dodanie we wstępie fragmentu typu: *А потом были летние каникулы*.

Przygotowując uczniów do tworzenia spójnej wypowiedzi pisemnej, trzeba im uświadomić, że zdania w napisanym tekście powinny układać się jak puzzle jednej układanki. Kolejne zdanie musi nawiązywać do poprzedniego, inaczej tekst może stać się zbiorem przypadkowych zdań. Dlatego też należy zwrócić uwagę na spójność na poziomie akapitu.

Przykład 3.

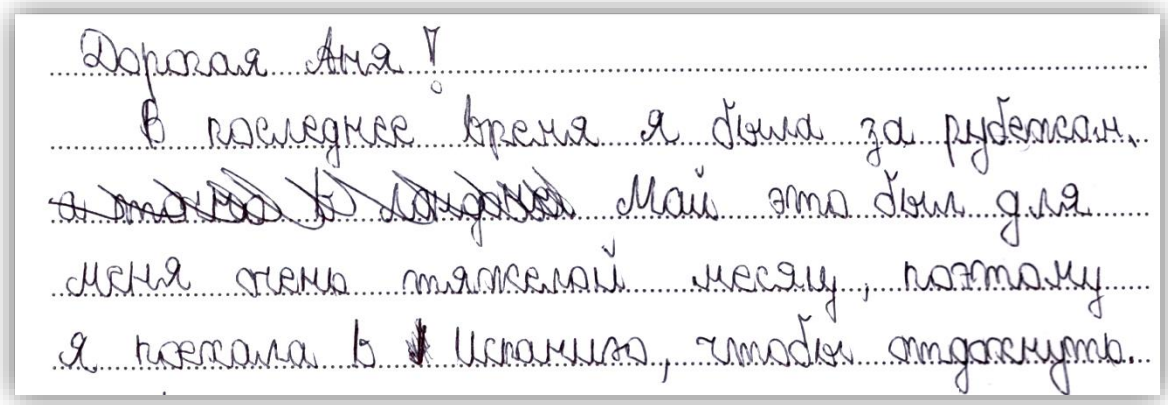

Дорогая Аня!

В последнее время я была за рубежом. ~~а точно в Лондоне~~ Май это был для меня очень тяжелой месяц, поэтому я поехала в Испанию, чтобы отдохнуть.

Spójność w tym akapicie jest mocno zaburzona. Przy czytaniu takiego listu odbiorca ma wrażenie, że piszący skacze z tematu na temat. Wystarczyłoby zamienić miejscami zdania w ramach akapitu, najpierw podając przyczynę, a potem skutek, aby opisana w liście sytuacja stała się bardziej czytelna dla odbiorcy.

В последнее время я была за рубежом. Я поехала в Испанию, чтобы отдохнуть, потому что май был для меня очень тяжёлым месяцем.

Należy również pamiętać o spójności wewnątrz zdania. Przekaz informacji powinien być jasny i konkretny. Na przykład, aby zrealizować polecenie w tegorocznej wypowiedzi pisemnej, zdający

musiał znać słowo *сумка*. Nie wszyscy jednak pamiętali je i część zdających zastąpiła je polskim słowem *torba*, napisanym cyrylicą.

Przykład 4.

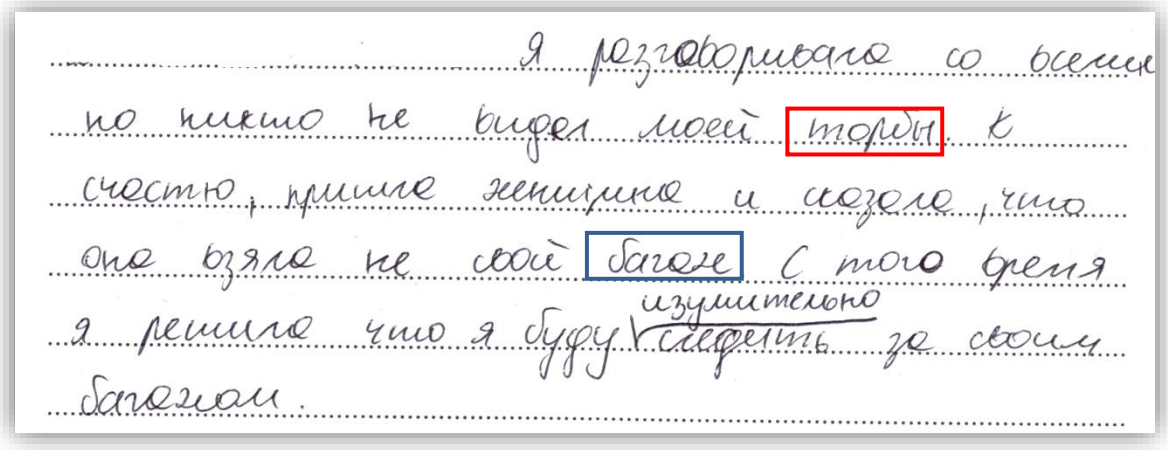

Wskutek użycia przez zdającego niewłaściwego słowa nie można jednoznacznie zrozumieć tego tekstu. Dla rosyjskojęzycznego odbiorcy nie jest jasne, że w liście jest mowa o torbie. W trakcie zajęć warto nauczyć uczniów stosować strategie kompensacyjne. Na przykład zamiast słowa *torba* można było wykorzystać takie słowa, jak: *чемодан*, *рюкзак*, *багаж*. W powyższym przykładzie zdający co prawda użył słowa *багаж*, ale odbiorca gubi się na początku czytanego tekstu i dopiero po uzyskaniu informacji o kobiecie, która wzięła nie swój bagaż, jest w stanie zrozumieć komunikat zaznaczony na czerwono.

To, czy napisany tekst jest spójny i logiczny, uzależnione jest także od zakresu środków językowych, jakich maturzysta użył w swojej wypowiedzi. Spójność wewnątrz zdania może również zostać zachwiana, jeżeli zdający, tworząc tekst, użyje słów rosyjskich w nieodpowiednim kontekście. Przyjrzymy się dwóm przykładom.

Przykład 5.

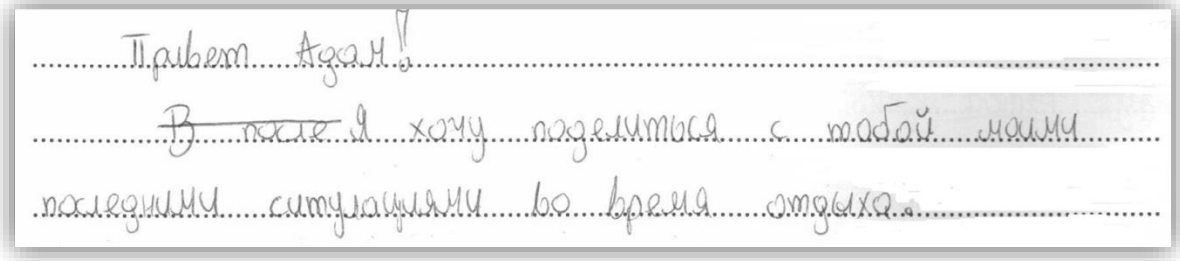

Przykład 6.

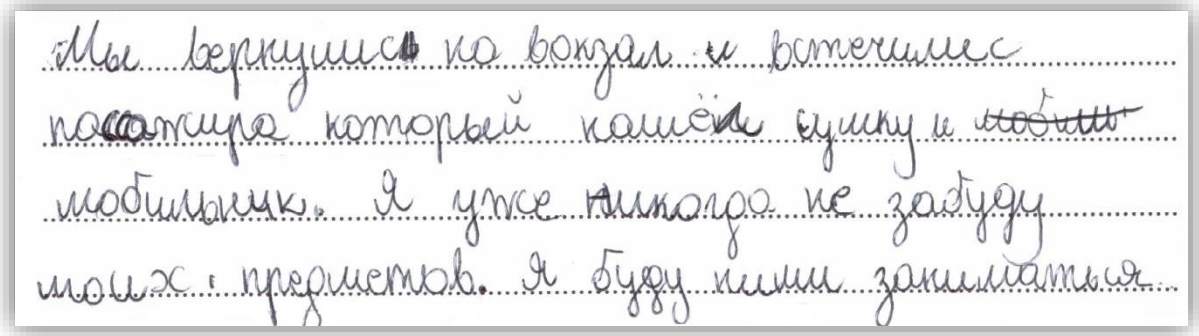

Wprawdzie słowa *ситуации* i *предметы* istnieją w języku rosyjskim, ale zastosowanie ich w danym kontekście jest mało precyzyjne. W przykładzie 5. zamiast słowa *ситуации* stosowniejsze byłoby użycie słowa *события (приключения)*, a w przykładzie 6. zamiast słowa *предметы* należałoby użyć słowa *вещи*. Oczekujemy więc tzw. precyzyjnych sformułowań, czyli wyrażania myśli z wykorzystaniem słownictwa swoistego dla tematu wypowiedzi oraz charakterystycznych dla języka rosyjskiego.

Aby uzyskać jak najwięcej punktów za wypowiedź pisemną i przekazać wszystkie informacje w sposób komunikatywny, zdający muszą zadbać o logikę. Zaburzenia logiki przeszkadzają w odbiorze tekstu i powodują, że adresat nie rozumie wypowiedzi autora listu.

Przykład 7.

Пишу, но я сейчас знаю, чтобы не спать в автобусе и не смотреть за своими вещами.

I tak, na przykład, z pracy zdającego nie dowiadujemy się jednoznacznie, jakie wnioski na przyszłość wyciągnął on z opisanej wcześniej sytuacji. Ale jeśli z tekstu usuniemy partykułę *не* – komunikat stanie się logiczny.

A teraz przyjrzymy się pracy, w której maturzysta dobrze poradził sobie z tworzeniem wypowiedzi pisemnej.

Przykład 8.

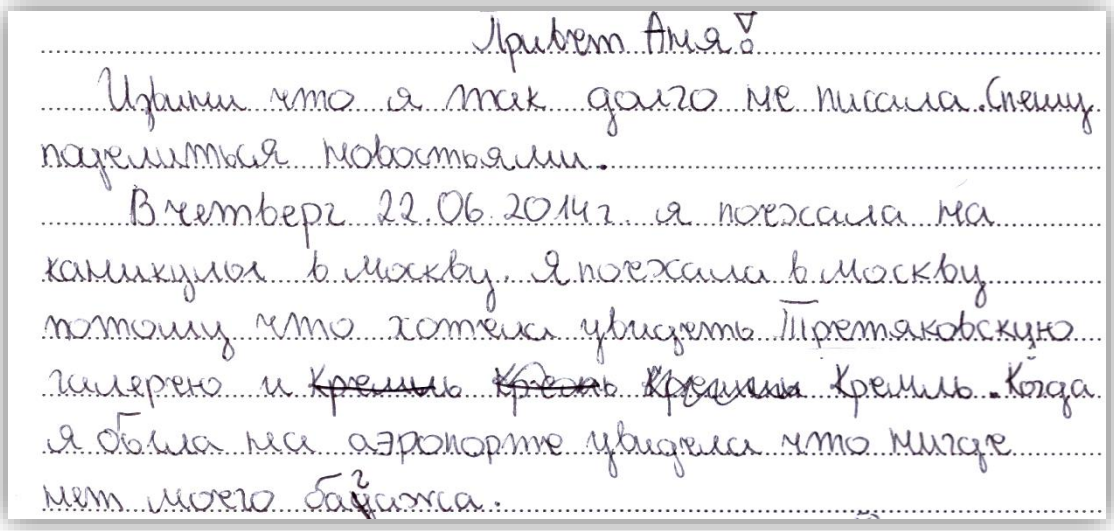

Привет Аня!

Извини что я так долго не писала. Спешу поделиться новостьями.

В четверг 22.06.2014г. я поехала на каникулы в Москву. Я поехала в Москву потому что хотела увидеть Третяковскую галерею и ~~Кремль~~ ~~Кремль~~ ~~Кремль~~ Кремль. Когда я была на аэропорте увидела что нигде нет моего багажа.

Ten przykład pokazuje, jak zadbać o spójność i logikę między wstępem i rozwinięciem listu. Nadawca przeprasza, że długo nie pisał, i podaje przyczynę zwłoki. Chcąc podzielić się nowinami, sprawnie przechodzi do opisu swoich przygód związanych z zagubieniem bagażu.

Wnioski

Analiza wyników egzaminu z języka rosyjskiego pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków dotyczących pracy z maturzystami w kolejnych latach:

- Analiza wyborów uczniów w zadaniach zamkniętych pokazuje, że zdający bardzo często udzielają odpowiedzi sugerując się pojedynczymi słowami występującymi w tekstach. Bardzo ważne jest zwracanie uwagi uczniów na kontekst, w jakim poszczególne słowa są użyte, i ich powiązanie z poszczególnymi opcjami odpowiedzi w zadaniu. Wykonanie zadania z podręcznika nie powinno polegać jedynie na sprawdzeniu rozwiązań poprzez odczytanie poprawnych odpowiedzi. Dobrą praktyką jest wymaganie od uczniów, aby potrafili uzasadnić zarówno wybór opcji właściwej, jak i powody odrzucenia opcji, które są dystraktorami w zadaniu. Dzięki temu bardziej świadomie będą wybierać odpowiedzi na egzaminie.

- Wyniki egzaminu maturalnego pokazują, że zdający gorzej sobie radzą z zadaniami sprawdzającymi umiejętność określania głównej myśli tekstu czy intencji nadawcy/autora tekstu. Zadania sprawdzające te umiejętności rzadziej występują w podręcznikach, ale wiele tekstów wykorzystywanych na lekcjach może służyć jako doskonały materiał do ćwiczenia tych umiejętności, np. poprzez wymyślenie tytułu do tekstu lub wskazanie osób, które biorą udział w danym dialogu. W przypadku określania intencji należy kłaść nacisk na użycie czasowników pojawiających się w tych zadaniach w arkuszu egzaminacyjnym, np. *рекомендовать, советовать, предлагать, сожалеть, рекламировать, критиковать*.

- Zadania sprawdzające umiejętność stosowania struktur leksykalno-gramatycznych od lat są największym wyzwaniem dla zdających. Wielu maturzystów nie podejmuje próby ich rozwiązania albo uzyskuje w nich bardzo niskie wyniki. Wskazywać to może na zbyt duże skupienie się na umiejętnościach receptywnych i mniej intensywną pracę nad jakością języka uczniów. W nowej formule egzaminu maturalnego zadania sprawdzające znajomość struktur leksykalno-gramatycznych zostają wprowadzone do arkusza na poziomie podstawowym i zwiększa się ich udział w wyniku sumarycznym w arkuszu na poziomie rozszerzonym. Brak znajomości podstawowych struktur gramatycznych lub bardzo ograniczony zasób słownictwa wpływa nie tylko na wynik osiągany przez maturzystów w zadaniach sprawdzających umiejętność stosowania struktur leksykalno-gramatycznych, ale bardzo często powoduje zaburzenie komunikacji, a tym samym uzyskanie mniejszej liczby punktów za przekazanie informacji w wypowiedzi pisemnej (np. na skutek użycia niewłaściwego czasu lub słowa). Co więcej, bardzo często pośrednio powoduje to też błędne rozwiązanie zadań w części sprawdzającej rozumienie słuchanych oraz pisanych tekstów, ponieważ brak znajomości struktur leksykalno-gramatycznych znacznie utrudnia lub uniemożliwia zrozumienie fragmentów tekstu kluczowych do rozwiązania zadania.

JĘZYK HISZPAŃSKI

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z języka hiszpańskiego na poziomie podstawowym składał się z 35 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, zadań na dobieranie) oraz 2 zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w trzech obszarach: rozumienia słuchanego tekstu (15 zadań zamkniętych), rozumienia pisanego tekstu (20 zadań zamkniętych) i tworzenia wypowiedzi pisemnej (2 zadania otwarte). Zadania na rozumienie słuchanego tekstu były oparte na nagranych tekstach, odtworzonych podczas egzaminu z płyty CD, natomiast zadania na rozumienie pisanego tekstu były oparte na tekstach oryginalnych lub adaptowanych zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (1 punkt za każde zadanie zamknięte oraz 5 i 10 punktów za wypowiedzi pisemne).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**100**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	99
	z liceów profilowanych	0
	z techników	1
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	7
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	32
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	61
	ze szkół publicznych	81
	ze szkół niepublicznych	19
	kobiety	80
	mężczyźni	20
	bez dysfunkcji	96
	z dysleksją rozwojową	4

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 1 ucznia − laureata olimpiady przedmiotowej.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z języka hiszpańskiego jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>21 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>120 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>31</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>2</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>10</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[1] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>0</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[1] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

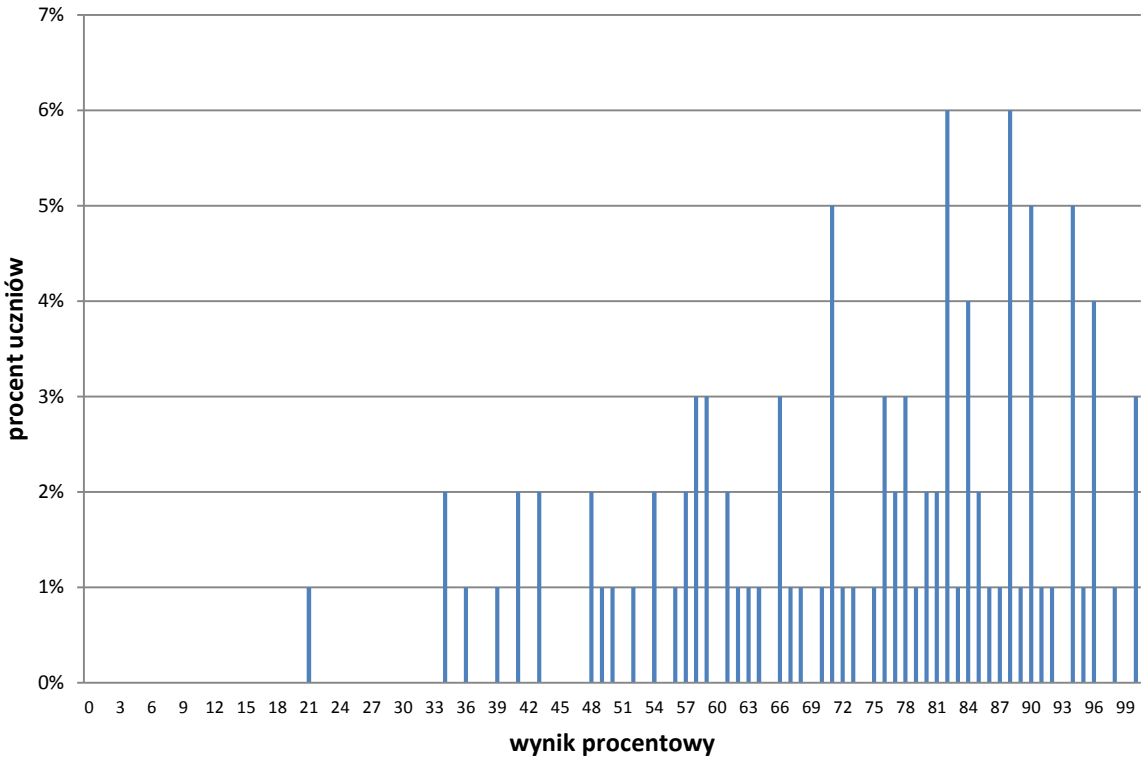

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne*

Zdający:	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)	Odsetek sukcesów** (%)
ogółem	100	21	100	78	82	74	18	100
w tym:								
z liceów ogólnokształcących	99	21	100	78	82	74	18	100
z liceów profilowanych	0	-	-	-	-	-	-	-
z techników	1	54	54	54	54	54	-	-
z liceów uzupełniających	0	-	-	-	-	-	-	-
z techników uzupełniających	0	-	-	-	-	-	-	-

*Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów. Parametry statystyczne są podawane dla grup liczących 30 lub więcej zdających.
**Dane dotyczą tegorocznych absolwentów, którzy przystąpili do wszystkich egzaminów obowiązkowych.

Tabela 5. Wyniki zdających w zakresie poszczególnych obszarów umiejętności

	Minimum (%)	**Maksimum (%)**	**Mediana (%)**	**Modalna (%)**	**Średnia (%)**	**Odchylenie standardowe (%)**
Rozumienie słuchanego tekstu	13	100	73	100	72	21
Rozumienie pisanego tekstu	25	100	75	80	72	19
Wypowiedź pisemna	0	100	87	93	78	23

Poziom wykonania zadań

Tabela 6. Poziom wykonania zadań

Obszar standardów	**Numer zadania**	**Standard** Zdający:	**Poziom wykonania zadania (%)**
Rozumienie ze słuchu	1.1.	stwierdza, czy tekst zawiera określone informacje (II. 1 c)	82
	1.2.		70
	1.3.		73
	1.4.		76
	1.5.	określa kontekst sytuacyjny (II. 1 g)	68
	2.1.	określa główną myśl tekstu (II. 1 a)	51
	2.2.		52
	2.3.		83
	2.4.		38
	2.5.		84
	3.1.	selekcjonuje informacje (II. 1 d)	90
	3.2.		65
	3.3.		84
	3.4.		89
	3.5.	określa główną myśl poszczególnych części tekstu (II. 1 b)	79
Rozumienie tekstu czytanego	4.1.	określa główną myśl tekstu (II. 2 a)	81
	4.2.		79
	4.3.		80
	4.4.		72
	4.5.		79
	4.6.		81
	4.7.		80
	5.1.	selekcjonuje informacje (II. 2 d)	96
	5.2.		50
	5.3.		57
	5.4.		64
	5.5.		49
	5.6.		68
	5.7.	określa intencje autora tekstu (II. 2 e)	54
	6.1.	stwierdza, czy tekst zawiera określone informacje (II. 2 c)	76
	6.2.		70
	6.3.		83
	6.4.		63
	6.5.		61
	6.6.		89
Wypowiedź pisemna	Zadanie 7.		
	inf.1.	uzyskuje, udziela, przekazuje lub odmawia informacji, wyjaśnień, pozwoleń (IV. 2 b)	84
	inf.2.		93

Obszar standardów	**Numer zadania**	**Standard** Zdający:	**Poziom wykonania zadania (%)**
	inf.3.		76
	inf.4.		74
	poprawność językowa	poprawnie stosuje środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji (III. 2 e)	69
	Zadanie 8.		
	inf.1.	uzyskuje, udziela, przekazuje lub odmawia informacji, wyjaśnień, pozwoleń (IV. 2 b)	79
	inf.2.		94
	inf.3.		86
	inf.4.		72
	forma	wypowiada się w określonej formie z zachowaniem podanego limitu słów (III. 2 f)	89
	bogactwo językowe	zna proste struktury leksykalno-gramatyczne umożliwiające formułowanie wypowiedzi (I. 1)	65
	poprawność językowa	poprawnie stosuje środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji (III. 2 e)	66

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z języka hiszpańskiego na poziomie rozszerzonym składał się z dwóch części, które zawierały w sumie 30 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, zadań na dobieranie) oraz 11 zadań otwartych, w tym 10 krótkiej i 1 dłuższej odpowiedzi. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w czterech obszarach: rozumienia słuchanego tekstu (15 zadań zamkniętych), rozumienia pisanego tekstu (9 zadań zamkniętych), rozpoznawania i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych (6 zadań zamkniętych i 10 zadań otwartych krótkiej odpowiedzi) oraz tworzenia wypowiedzi pisemnej (1 zadanie otwarte rozszerzonej odpowiedzi). Zadania na rozumienie słuchanego tekstu były oparte na nagranych tekstach, odtworzonych podczas egzaminu z płyty CD, natomiast zadania na rozumienie pisanego tekstu oraz rozpoznawanie struktur leksykalno-gramatycznych były oparte na tekstach oryginalnych lub adaptowanych zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym. Stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych było sprawdzane przy pomocy zadań w formie niepowiązanych ze sobą zdań. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (1 punkt za każde zadanie zamknięte w obszarach rozumienia słuchanego i pisanego tekstu, 0,5 punktu za każde zadanie zamknięte i otwarte w obszarach rozpoznawania i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych oraz 18 punktów za wypowiedź pisemną).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**27**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	27
	z liceów profilowanych	0
	z techników	0
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	9
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	18
	ze szkół publicznych	24
	ze szkół niepublicznych	3
	kobiety	23
	mężczyźni	4
	bez dysfunkcji	24
	z dysleksją rozwojową	3

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z języka hiszpańskiego jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>21 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>Część I: 120 minut
Część II: 70 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>19</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>2</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>10</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[1] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107).</td><td>0</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[1] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Zdający:	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
ogółem	27	26	90	63	35	60	17

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 5. Wyniki zdających w zakresie poszczególnych obszarów umiejętności

	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Rozumienie słuchanego tekstu	20	100	73	67	71	19
Rozumienie pisanego tekstu	8	88	46	29	49	24
Rozpoznawanie i stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych	0	60	20	0	19	18
Wypowiedź pisemna	33	100	72	83	71	19

Poziom wykonania zadań

Tabela 6. Poziom wykonania zadań

Obszar standardów	Nr zad.	Standard Zdający:	Poziom wykonania zadania (%)
Przetwarzanie tekstu	1.1.	stosuje zmiany struktur leksykalno-gramatycznych, rejestru, stylu lub formy tekstu (V. 2 b)	33
	1.2.		37
	1.3.		11
	1.4.		19
	1.5.		22
	2.1.	stosuje zmiany struktur leksykalno-gramatycznych, rejestru, stylu lub formy tekstu (V. 2 b)	4
	2.2.		4
	2.3.		37
	2.4.		4
	2.5.		19
Wypowiedź pisemna	Zadanie 3.		
	treść	– tworzy tekst w postaci dłuższej wypowiedzi pisemnej uwzględniającej relacjonowanie wydarzeń (III. 2 b) – tworzy tekst w postaci dłuższej wypowiedzi pisemnej uwzględniającej opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc, zjawisk, czynności (III. 2 a) – tworzy tekst w postaci dłuższej wypowiedzi	83

		pisemnej uwzględniającej przedstawianie i uzasadnianie opinii własnych i innych osób (III. 2 d)	
	kompozycja	wypowiada się w określonej formie z zachowaniem podanego limitu słów (III. 2 f)	88
	bogactwo językowe	zna różnorodne struktury leksykalno-gramatyczne umożliwiające formułowanie wypowiedzi (I. 1)	66
	poprawność językowa	poprawnie stosuje środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji (III. 2 e)	44
Rozumienie ze słuchu	4.1.	stwierdza, czy tekst zawiera określone informacje (II. 1 c)	59
	4.2.		56
	4.3.		74
	4.4.		67
	4.5.		89
	5.1.	określa główną myśl tekstu (II. 1 a)	81
	5.2.		59
	5.3.		78
	5.4.		93
	5.5.		78
	6.1.	selekcjonuje informacje (II. 1 d)	67
	6.2.		74
	6.3.		59
	6.4.		70
	6.5.	określa główną myśl poszczególnych części tekstu (II. 1 b)	56
Rozumienie tekstu czytanego	7.1.	selekcjonuje informacje (II. 2 d)	37
	7.2.		67
	7.3.		26
	7.4.		63
	7.5.	określa kontekst komunikacyjny (II. 2 g)	37
	8.1.	rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu (II. 2 f)	52
	8.2.		52
	8.3.		33
	8.4.		48
	9.1.	rozpoznaje różnorodne struktury leksykalno-gramatyczne w podanym kontekście (II. 2 j)	56
	9.2.		52
	9.3.		44
	9.4.		85
	9.5.		37
	9.6.		70

Komentarz

Komentarz został opracowany na podstawie danych ogólnopolskich.

Poziom podstawowy

Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych przystępujący do egzaminu maturalnego z języka hiszpańskiego na poziomie podstawowym uzyskali wysoki średni wynik za rozwiązanie wszystkich zadań w arkuszu (73%). Wyniki w trzech obszarach sprawdzanych umiejętności: rozumienia słuchanego tekstu, rozumienia pisanego tekstu i tworzenia wypowiedzi pisemnej były zbliżone (odpowiednio: 73%, 72% i 75%), co może świadczyć o tym, że zdający opanowali sprawdzane umiejętności w porównywalnym stopniu. Nie oznacza to jednak, że wszyscy abiturienci osiągnęli podobny poziom biegłości językowej i że wszystkie jednostki testu okazały się dla nich jednakowo łatwe.

W obszarze rozumienia słuchanego tekstu zdający osiągnęli najwyższe wyniki w zadaniach, które polegały na wyszukiwaniu i selekcjonowaniu informacji w tekście (jednostki 1.1.–1.4. i 3.1.–3.4.). Najłatwiejszym w tej części arkusza okazało się zadanie 3.4. Na podstawie wysłuchanego wywiadu z hiszpańskim podróżnikiem Florencio Moreno, należało zdecydować, w jaki sposób jego dzieci najchętniej spędzają długie godziny lotu: śpiąc, grając czy czytając. Rozwiązując to zadanie należało zwrócić uwagę na trzy informacje: jak dzieci spędzały czas podróży kiedyś, jak obecnie i za czym wyraźnie nie przepadają. Kluczem do rozwiązania zadania było zrozumienie fragmentu wypowiedzi, w którym podróżnik przyznawał, że nie ma dla nich lepszej rozrywki niż konsola. Poprawną odpowiedź B. *jugando* wskazało aż 89% zdających.

W obszarze rozumienia słuchanego tekstu zdecydowanie więcej problemów niż wyszukiwanie szczegółowych informacji sprawiło zdającym określanie głównej myśli tekstu. W zadaniu 2., opartym na krótkich streszczeniach filmów fabularnych, do których należało dopasować odpowiednie tytuły, jednostki 2.1. i 2.2. rozwiązała niewiele więcej niż połowa zdających (odpowiednio 56% i 52%). Jeszcze trudniejsze okazało się zadanie 2.4.

Transkrypcja:
2.4. Es la historia de dos adolescentes que se conocen durante un viaje a París. Ella es hija de un diplomático canadiense y él, hijo de una familia de inmigrantes. Se conocen y se enamoran, pero ella tiene que volver con sus padres a Canadá. Quince años más tarde, cuando ella va a París a pasar las vacaciones, se vuelven a encontrar y reviven aquel sentimiento del pasado.

Poprawną odpowiedź D. *Afecto juvenil recuperado* wybrało 42% zdających, prawidłowo kojarząc "odzyskaną miłość z lat młodości" z takimi wyrażeniami z tekstu jak *adolescentes, se conocen y se enamoran, se vuelven a encontrar, reviven aquel sentimiento del pasado.* Tymczasem wiele osób wskazało odpowiedź E. *Final feliz de una desaparición.* Jednym z powodów wyboru tego właśnie dystraktora mogło być błędne zinterpretowanie powrotu bohaterki z rodzicami do rodzinnej Kanady jako jej "zniknięcie". Niektórzy zdający uznali, że jest to historia sekretnej przyjaźni i wybrali odpowiedź F. Do takiego wniosku skłoniło ich być może przekonanie, że dziewczyna z wyższych sfer, córka dyplomaty, nie mogła jawnie spotykać się z synem imigrantów. Należy przypuszczać, że wskazanie tych i innych niepoprawnych rozwiązań wynikało w dużej mierze z niezrozumienia słów *juvenil* i *recuperado*.

Ciekawe, że w obszarze pisanego tekstu abiturienci uzyskali najwyższy wynik (76%) właśnie za zadanie sprawdzające umiejętność określania głównej myśli tekstu. O wyniku zdających w zadaniu 4. mógł zadecydować fakt, że opierało się ono na tekstach informacyjnych, a nagłówki, które należało do nich dobrać, były bardziej dosłowne niż tytuły filmów w zadaniu 2. Ponadto abiturienci mieli możliwość kilkakrotnego przeczytania każdego tekstu i przeanalizowania kluczowych wyrażeń, których zrozumienie warunkowało wskazanie właściwej odpowiedzi. Przyjrzyjmy się poniższemu przykładowi.

4.3.	

Ayer, el País Vasco se despertó nublado en gran parte de su territorio, en una jornada en la que las nubes, las lluvias y los fuertes vientos que llegaron a los 80 km/h fueron los grandes protagonistas. No hubo grandes daños, aunque sí numerosos accidentes en las carreteras. Las dificultades se concentraron en la costa, donde las lluvias fueron más intensas, especialmente en Guipúzcoa, donde la tormenta golpeó con más fuerza.

Dobierając nagłówek H. *Problemas de tráfico a causa del mal tiempo* do powyższej wiadomości, 79% zdających prawidłowo skojarzyło ze sobą dwa najistotniejsze jej elementy: liczne wypadki drogowe oraz bardzo złe warunki atmosferyczne, takie jak mgła, intensywne opady deszczu i silny wiatr. W informacji 4.3. nic nie wskazywało na to, że przyczyną wypadków mogły być złe nawyki kierowców, co mógł sugerować dystraktor E. *Malos hábitos de los conductores,* ani że oczekuje się poprawy pogody. Nagłówek D. *A la espera del buen tiempo* pasował do informacji 4.5., w której wyrażano nadzieję na ustanie ulewnych deszczy, wstrzymujących prace budowlane.

Selekcjonowanie informacji i określanie intencji autora tekstu to umiejętności, za które zdający uzyskali najniższe wyniki w omawianym obszarze rozumienia pisanego tekstu. Przyjrzyjmy się najpierw zadaniu 5.5.

11:30 Camino por el hospital perdido en mis propias reflexiones. La proposición del señor Joaquín me provoca mucha confusión. Ahora, cuando ya ha pasado el entusiasmo inicial, comprendo que mi reacción ha sido demasiado optimista. Si me quedo con el bar, tendré que vivir para siempre en la Tierra y abandonar la misión espacial que motivó la llegada de Gurb (desaparecido) y la mía. Además, ahora estoy bien, pero ¿cuánto tiempo puede resistir mi organismo las condiciones de vida de este planeta tan primitivo?

5.5. ¿Qué se sabe del protagonista?

A. Viene de otro planeta.
B. Ha terminado su misión.
C. Tiene experiencia en los negocios.
D. Ha rechazado la propuesta de Joaquín.

Podkreślone zdania wskazują jednoznacznie, że bohater jest przybyszem z obcej planety. Jednak odpowiedź A. wybrało 53% zdających. Bardzo atrakcyjnym okazał się dystraktor D. Do wskazania tej właśnie odpowiedzi mogły skłonić zdających rozważania bohatera, który przyznawał w duchu, że zbyt optymistycznie zareagował na propozycję sąsiada, nie wziąwszy pod uwagę wszystkich możliwych konsekwencji swojej decyzji. W tekście była jednak mowa tylko o rodzących się wątpliwościach, bohater nie zdecydował jeszcze, czy wycofa się z powziętego zamiaru.

Wiele osób wybrało też odpowiedź B., uznając że bohater zakończył swoją misję. Osoby te zasugerowały się najprawdopodobniej wyrażeniem *abandonar la misión espacial.* Nie zwróciły uwagi na cały kontekst wypowiedzi i użyte zdanie warunkowe: *Si me quedo con el bar, **tendré que** (...) abandonar la misión espacial.*

Wyzwaniem dla wielu zdających stało się rozwiązanie ostatniej siódmej jednostki w zadaniu 5. sprawdzającej umiejętność określania intencji autora. Prowadząc dziennik, jego autor ograniczał się do skrupulatnego odnotowywania wydarzeń, których był świadkiem lub uczestnikiem, a więc do chłodnego relacjonowania swoich doświadczeń. Nie wspominał ani o celu swojej misji, ani nie zdradzał swych uczuć. Poprawną odpowiedź D. *(el narrador) relata sus experiencias* wskazało 52% abiturientów.

W obszarze tworzenia wypowiedzi pisemnej zdający na ogół bardzo dobrze radzili sobie z realizacją poszczególnych podpunktów polecenia, i to zarówno w zadaniu krótkiej, jak i dłuższej wypowiedzi

pisemnej. W zadaniu 7. najmniej problemów sprawiło przedstawienie zalet oferowanego do sprzedaży sprzętu elektronicznego (93%), a w zadaniu 8. opisanie wnętrza restauracji i stroju kelnerów (89%).

Najwięcej trudności przysporzyło natomiast w zadaniu krótkiej wypowiedzi zaproponowanie sposobu dostarczenia odsprzedawanego sprzętu, a w dłuższej – zapytanie kolegi o jego ulubione danie (średni wynik za realizację ostatniego podpunktu polecenia w obu zadaniach wyniósł 70%).

Wiele do życzenia pozostawiała natomiast jakość języka. Dysponując ograniczonym zasobem słownictwa i struktur leksykalno-gramatycznych, zdający przekazywali informacje stosując najprostsze środki językowe. Potwierdza to wynik 68% uzyskany w kryterium bogactwa językowego w zadaniu 8. (więcej na ten temat w dalszej części sprawozdania w *Zagadnieniu pod lupą*).

Jeszcze niższy wynik zdający uzyskali w kryterium poprawności językowej (w zadaniu 7. – 67%; w zadaniu 8. – 60%). Do najczęściej popełnianych błędów należało mylenie pierwszej osoby liczby pojedynczej z trzecią osobą czasowników *ir* i *estar* w czasie *Pretérito Indefinido* (*fue* zamiast *fui*; *estuvo* zamiast *estuve*); nieprawidłowe stosowanie czasów przeszłych (np. *me gustaba mucho la paella* zamiast *me gustó mucho la paella*), niepoprawne stosowanie czasowników *ser, estar* i *haber* (np. *En mi ciudad es un restaurante español* zamiast *En mi ciudad hay un restaurante español*). W dość licznych pracach problemem okazało się też słowo kluczowe dla realizacji polecenia: restauracja. Zdający stosowali niewłaściwy rodzajnik (*la* zamiast *el*) lub wyraz *restauración*, który w języku hiszpańskim znaczy *renowacja, odbudowa*.

Poziom rozszerzony

Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych, przystępujący do egzaminu maturalnego z języka hiszpańskiego na poziomie rozszerzonym uzyskali średnio 69% punktów za rozwiązanie wszystkich zadań w arkuszu. W grupie zdających przystępujących do egzaminu na poziomie rozszerzonym zróżnicowanie poziomu opanowania sprawdzanych obszarów umiejętności jest większe niż w przypadku poziomu podstawowego. Najwyższe wyniki zdający uzyskali w części arkusza sprawdzającej rozumienie słuchanego tekstu (76% punktów możliwych do uzyskania), a najniższe w części sprawdzającej rozpoznawanie i stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych (46%). Zdający lepiej opanowali umiejętność tworzenia wypowiedzi pisemnych (79%) niż umiejętność rozumienia pisanego tekstu (60%).

W obszarze rozumienia słuchanego tekstu, większość zadań okazała się dla zdających łatwa, co świadczy o dobrym opanowaniu umiejętności sprawdzanych w tej części arkusza: stwierdzania, czy tekst zawiera określone informacje (zadanie 4.), selekcjonowania informacji (zadanie 6.) oraz określania głównej myśli tekstu (zadanie 5.). Pewne trudności sprawiło rozwiązanie tylko dwóch jednostek: 5.2. (58%) i 6.3. (56%). Zadanie 5.2. oparte było na krótkiej informacji dotyczącej gwiazdy muzyki pop, szantażowanej przez byłych pracowników, żądających pieniędzy w zamian za nieujawnianie kompromitujących ją faktów. Do wysłuchanej wiadomości należało dobrać nagłówek B. *Personal desleal*. Tymczasem wielu zdających wskazało odpowiedź C. *Huelga de empleados*. Najprawdopodobniej ta część maturzystów zrozumiała, że pracownicy zagrozili strajkiem, jeśli nie otrzymają określonej sumy pieniędzy za swe usługi. W zadaniu 6.3., opartym na fragmencie wypowiedzi zawodowego fotografa, zdający mieli zdecydować, jaką metodę pracy rozmówca uważa na najlepszą. Artysta stwierdzał: *Hay que saber tanto aprovechar las circunstancias improvisando como preparar el terreno para conseguir una buena foto.* Należało wskazać odpowiedź B. *compaginar los métodos.* Duża grupa maturzystów wybrała jednak odpowiedź A. *planificar los detalles.* O wyborze tego dystraktora mogło zadecydować kilka czynników: nieznajomość czasownika *compaginar*, niedokładne zrozumienie wypowiedzi artysty oraz własne przekonanie o tym, że zrobienie dobrego zdjęcia wymaga drobiazgowego zaplanowania.

W obszarze rozumienia pisanego tekstu zdający uzyskali niższe wyniki, nie można jednak powiedzieć, że są one niezadowalające. Poziom wykonania obu zadań – 7. i 8. – okazał się porównywalny (średni wynik odpowiednio 59% i 60% punktów). W zadaniu 7., najwięcej problemów sprawiło zdającym określenie kontekstu komunikacyjnego.

(...) Al llegar a las Ramblas el extraño cruzó al paseo central y puso rumbo al puerto. El paseo estaba lleno de tradicionales adornos navideños y más de un comercio ya había decorado su escaparate. En aquellos años la Navidad todavía conservaba cierto aire de magia y misterio. Quizá por eso me pareció todavía más evidente que no había personaje menos navideño (...).

7.5. La acción se desarrolla durante

A. una velada.
B. una época festiva.
C. una feria regional.
D. la temporada estival.

Odświętny wystrój ulicy i witryn sklepowych, bożonarodzeniowa aura, przepełniona magią i tajemniczością, jednoznacznie wskazują, że opisana przez narratora historia ma miejsce w okresie świątecznym (B. *una época festiva*). Mimo to 63% abiturientów wybrało odpowiedzi A., C. lub D., przy czym najbardziej atrakcyjna okazała się ta ostatnia. Jedną z głównych przyczyn wybierania tego dystraktora mogło być mylenie znaczenia dwóch podobnie brzmiących słów: *festivo* (świąteczny) i *estival* (letni). Wiele osób wskazało też odpowiedź A., kojarząc znaczenie słowa *velada* z *fiesta.* Jednostka ta okazała się najtrudniejsza spośród wszystkich zadań zamkniętych i to ona w głównej mierze zaważyła na niższym średnim wyniku uzyskanym za rozwiązanie całego zadania 7. Z satysfakcją należy natomiast stwierdzić, że selekcjonowanie informacji w tym zadaniu nie sprawiło maturzystom większych problemów, choć zrozumienie tekstu – adaptacji fragmentu powieści Carlosa Ruiza Zafona – wymagało znajomości zaawansowanych struktur leksykalnych, gramatycznych i składniowych.

Dość dobrze maturzyści opanowali też umiejętność rozpoznawania związków między poszczególnymi częściami tekstu, sprawdzaną w zadaniu 8. Najniższy wynik 49% osiągnęli w jednostce 8.2., natomiast najwyższy 70% w jednostce 8.1., w której wybór właściwego zdania uzależniony był zarówno od związków logicznych, jak i leksykalno-gramatycznych.

Así que cada uno se fue por su lado en un curioso estallido familiar que no figuraba en los cálculos de ninguno. **8.1.** ____ **Las** regaba con el cuidado que le había visto poner a ella, hablándoles a las hojas (...).

Zdanie, które należało wstawić w lukę brzmiało: E. *Yo cogí un apartamento con mucho sol y una gran terraza para llevarme* ***las macetas*** *de mamá, que dijo que no quería volver a* ***verlas.*** Kluczem do rozwiązania tego zadania było zwrócenie uwagi na zaimek *las* użyty w funkcji dopełnienia bliższego, zastępujący rzeczownik *las macetas*.

Dość dobra bierna znajomość struktur leksykalno-gramatycznych, warunkująca w znacznym stopniu poprawne rozwiązanie zadań zamkniętych w obszarach rozumienia słuchanego i pisanego tekstu, a także w zadaniu 9. sprawdzającym rozpoznawanie struktur leksykalno-gramatycznych (średni wynik 72%), nie znalazła odzwierciedlenia w zadaniach otwartych w obszarze stosowania struktur leksykalno-gramatycznych. Zdający uzyskali w tej części arkusza w większości jednostek niskie i bardzo niskie wyniki.

Zadanie 1. polegało na uzupełnieniu pięciu zdań poprawnymi pod względem gramatycznym i ortograficznym strukturami językowymi z zachowaniem sensu zdań wyjściowych (transformacje), natomiast w zadaniu 2. należało uzupełnić każdą lukę wyrazem utworzonym od wyrazu podanego w nawiasie (słowotwórstwo).

W przypadku transformacji najwięcej problemów sprawiło zdającym zadanie 1.3., w którym należało przekształcić podane zdanie na mowę zależną.

1.3. Me repitió: "Si vuelves a hacerlo, te arrepentirás."
Me repitió que como _____ hacerlo, me arrepentiría.

Zaledwie 18% maturzystów poprawnie uzupełniło lukę konstrukcją *volviera a,* pamiętając o zasadzie następstwa czasów i o tym, że po spójniku *como* użytym w zdaniu warunkowym należy zastosować tryb *Subjuntivo*. Najczęściej popełnianym błędem było wstawianie czasownika *volver* w czasie *Presente de Indicativo* lub *Presente de Subjuntivo,* oraz opuszczanie przyimka *a.*

Łatwiejsze okazało się zadanie 1.2., w którym należało zastosować stronę bierną. Przyjrzyjmy się temu zadaniu.

1.2. Los biólogos pusieron en libertad a un puma rescatado hace casi dos años.
Un puma rescatado hace casi dos años _____ en libertad por los biólogos.

W lukę należało wstawić formę *fue puesto.* Wielu maturzystów utworzyło stronę bierną od właściwego czasownika, ale zamiast formy *puesto* użyło formy imiesłowowej w rodzaju żeńskim (*puesta*). Błąd ten spowodowany był interferencją języka ojczystego: w języku polskim wyraz *puma* jest rodzaju żeńskiego, natomiast w języku hiszpańskim – rodzaju męskiego. Zadanie to poprawnie rozwiązało 43% abiturientów.

W zadaniu 2. prawdziwym wyzwaniem dla zdających okazało się utworzenie czasownika *oscurecer* od przymiotnika *oscuro,* choć zarówno jedno, jak i drugie słowo powinny być dobrze znane osobom nawet o średnich umiejętnościach językowych. Zadanie to rozwiązało zaledwie 14% zdających.

Niewiele więcej osób (18%) poprawnie utworzyło od czasownika *perder* rzeczownik *pérdida*. Tym razem zawiodła przede wszystkim znajomość ortografii. Zdający najczęściej uzupełniali lukę wyrazem *perdida* zapominając o postawieniu akcentu graficznego. Oba wyrazy – choć tak do siebie podobne – należą do różnych kategorii gramatycznych i mają zupełnie inne znaczenie.

Najmniej problemów w omawianym obszarze umiejętności sprawiło zdającym utworzenie rzeczownika *inferioridad* od przymiotnika *inferior.* Zadanie to poprawnie wykonało 54% maturzystów.

Słabe opanowanie umiejętności stosowania struktur leksykalno-gramatycznych dało się zaobserwować również w wypowiedzi pisemnej. Podobnie jak na poziomie podstawowym, najniższy średni wynik zdający uzyskali w kryterium poprawności językowej (62%). Wyraźnie wyższe wyniki uzyskali w pozostałych trzech kryteriach: bogactwa językowego (74%), kompozycji (aż 90%) i treści (87%). Jak widać najmocniejszą stroną maturzystów jest opanowanie formy wypowiedzi. Zdecydowana większość abiturientów potrafiła stworzyć spójne, harmonijne wypowiedzi z uwzględnieniem wstępu, rozwinięcia i zakończenia, z zachowaniem właściwych proporcji między poszczególnymi częściami wypowiedzi, i z zachowaniem objętości pracy w granicach określonych w poleceniu. Bardzo dobrze maturzyści radzili sobie też z przekazywaniem treści, uwzględniając wszystkie elementy tematu i rozwijając swoją wypowiedź zgodnie z wymogami wybranej formy wypowiedzi. Jeśli zdarzały się usterki, były to:

- w rozprawce – brak tezy lub jej nieprawidłowe usytuowanie (np. w rozwinięciu lub zakończeniu zamiast we wstępie)
- w opowiadaniu – pomijanie faktu załamania pogody, które miało być bezpośrednią przyczyną głównego wydarzenia
- w opisie – brak uzasadnienia, dlaczego opisywany ośrodek byłby idealnym miejscem odpoczynku dla amatorów sportu.

Zagadnienie „pod lupą”

Problemem wybranym do analizy spośród zadań z tegorocznej pisemnej matury z języka hiszpańskiego jest bogactwo językowe w wypowiedzi pisemnej na poziomie podstawowym. Jest to jedno z kryteriów oceniania zadania 8.
W tym roku zdający mieli zrealizować następujące polecenie:

W Twojej miejscowości otwarto restaurację hiszpańską. W liście do kolegi z Hiszpanii:
- **poinformuj o tym fakcie i napisz, dlaczego cieszysz się z otwarcia tej restauracji**
- **opisz wnętrze lokalu i ubrania kelnerów**
- **napisz, z jakiej okazji byłeś(-aś) w tej restauracji po raz pierwszy i jaką niespodziankę przygotowali dla gości jej właściciele**
- **napisz, co najbardziej zaskoczyło Cię w hiszpańskich potrawach i zapytaj kolegę o jego ulubione danie.**

W odczuciu egzaminatorów, zwiększyła się, w stosunku do poprzednich lat, liczba prac, w których zakres słownictwa, frazeologii i struktur gramatycznych można uznać za zadowalający. Jednak było też dużo realizacji na poziomie raczej przeciętnym, gdzie treść została przekazana przy użyciu mało zróżnicowanego słownictwa, sformułowań bardzo pospolitych i z zastosowaniem najprostszych konstrukcji składniowych. Zdarzały się też prace, w których braki w znajomości leksyki i struktur gramatycznych uniemożliwiały przekaz treści i całkowicie zakłócały komunikację.

Średni wynik uzyskany w kryterium bogactwa językowego w tegorocznych pracach wyniósł 1,35 punktu na 2. Jest on bliższy ocenie na 1 punkt, co oznacza, że w wypowiedzi pisemnej przeważały, cytując kryteria oceniania, „mało zróżnicowane struktury gramatyczne, mało urozmaicone słownictwo i frazeologia”.

Bogactwo językowe jest więc obszarem nauczania, któremu warto się przyjrzeć i poświęcić więcej uwagi. Celem nadrzędnym jest rozwijanie kompetencji komunikacyjnej: im większym zakresem środków językowych dysponuje uczeń, tym lepiej może wyrażać własne myśli, poglądy, argumenty, tym lepiej może zrozumieć teksty pisane i słuchane, i podejmować interakcję w języku obcym.

Od 2015 roku w kryterium *zakres środków językowych* (termin, który zastąpi *bogactwo językowe)* przyznanie punktów będzie w większym stopniu uzależnione od użycia precyzyjnych sformułowań, czyli wyrażeń charakterystycznych dla danego tematu oraz struktur typowych dla danego języka obcego. Ocena będzie wyższa, jeśli więcej będzie wyrażeń precyzyjnych, które powinny zastępować wyrażenia o wysokim stopniu pospolitości, czyli takie, które mogą mieć zastosowanie prawie w każdym kontekście.

Przyjrzyjmy się realizacjom poszczególnych podpunktów polecenia z zadania 8. z tegorocznej matury pod kątem bogactwa językowego.

Informacja 1.:

W Twojej miejscowości otwarto restaurację hiszpańską; (…) poinformuj o tym fakcie i napisz, dlaczego cieszysz się z otwarcia tej restauracji

Umiejętności językowe, jakimi zdający miał wykazać się w tym punkcie to relacjonowanie wydarzeń oraz przedstawianie i uzasadnianie własnych opinii.

Realizacja obu części polecenia nie sprawiła maturzystom dużo problemów. Pisząc o otwarciu nowej restauracji wielu zdających używało czasownika *abrir*, który w języku hiszpańskim może być używany w takim samym kontekście jak polski czasownik *otwierać*. Wyrażenia *han abierto, abrieron* można uznać za sformułowania jak najbardziej precyzyjne. Zdający wykazywali się przy tym znajomością tworzenia zdań bezosobowych. Miłym zaskoczeniem było też zastosowanie konstrukcji peryfrastycznej *acabar de* lub strony biernej *fue abierto*.

Nie brakowało jednak prac, w których zdający przekazywali informacje w sposób dużo prostszy, przy pomocy czasownika *tener* (np. *En mi ciudad tenemos el nuevo restaurante español.*). Czasownik

tener należy do słów o wysokim stopniu pospolitości, jest często powtarzany w wypowiedziach w różnorodnych kontekstach. Z tego właśnie powodu bogactwo językowe na pewno zostałoby ocenione wyżej przy realizacji *En mi ciudad han abierto / abrieron / fue abierto un nuevo restaurante español* niż *Tenemos un nuevo restaurante español*.

W odniesieniu do drugiej części polecenia najczęściej podawanym powodem były upodobania gastronomiczne lub zainteresowanie Hiszpanią. Standardowe realizacje to: *Estoy muy contento porque me gusta la cocina española. / Soy feliz porque me encanta la comida española.* Powodów do radości może być więcej niż tylko dość ogólnie wyrażone zamiłowanie do kuchni hiszpańskiej. Są to oczywiście pełne i poprawne realizacje polecenia, tym niemniej, przygotowując uczniów do matury od 2015 roku należy zwrócić uwagę na możliwość rozwinięcia wypowiedzi i wykazanie się tym samym szerszym zakresem słownictwa, zwłaszcza że bardziej szczegółowe i precyzyjne realizowanie podpunktów polecenia będzie skutkowało wyższą oceną nie tylko za bogactwo językowe, ale również za treść.

Poniżej podano przykład dość dobrej realizacji pierwszego podpunktu polecenia.

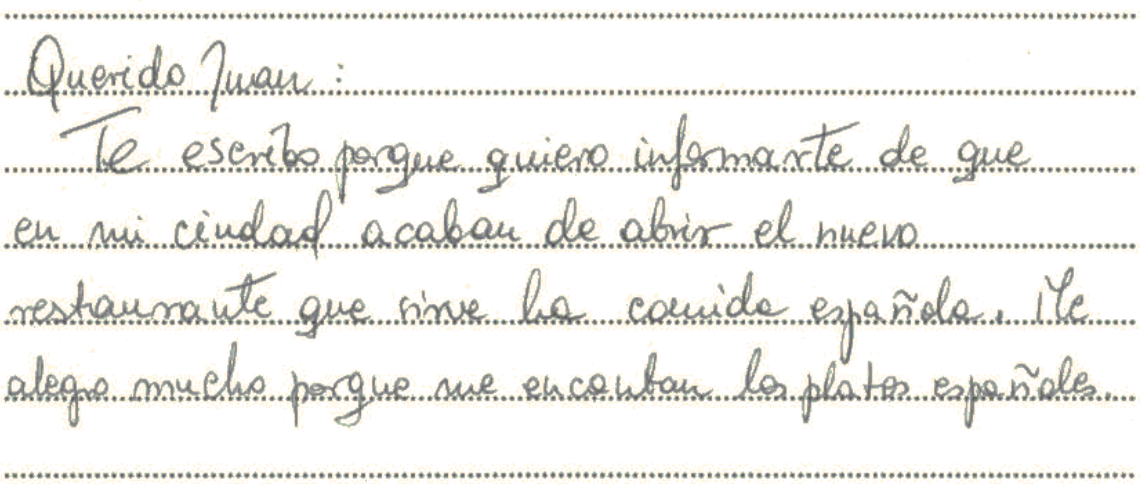
Querido Juan:
Te escribo porque quiero informarte de que en mi ciudad acaban de abrir el nuevo restaurante que sirve la comida española. Me alegro mucho porque me encantan los platos españoles.

Zdający zastosował zróżnicowane, jak na poziom podstawowy, struktury gramatyczne *(quiero informarte de que…, acaban de abrir, me alegro mucho porque…*) i słownictwo (*servir, platos*).

Informacja 2.:

(…) opisz wnętrze lokalu i ubrania kelnerów

Wyniki pokazują, że realizacja tego podpunktu polecenia okazała się dla zdających najłatwiejsza. Opisując wnętrze lokalu, najczęściej uwzględniano jego wielkość, kolory ścian i mebli, usytuowanie przedmiotów, czasem elementy dekoracyjne. Jednak w większości wypadków osiągano to najprostszymi środkami językowymi. Powszechnie używano przymiotników *grande* i *bonito*, w nazwach mebli dominowały *mesas* i *sillas*, a wśród dekoracji – *fotos*. Taki zasób słownictwa pozwalał na zrealizowanie polecenia w kryterium treści, ale nie mógłby zostać uznany za satysfakcjonujący w kryterium bogactwa językowego. Wyżej ocenione byłoby użycie np. przymiotników *enorme, amplio, maravilloso* czy *espectacular*. Wystrój wnętrza z pewnością wzbogaciłyby takie wyrażenia jak *objetos tradicionales, abanicos* czy *floreros*, a mówiąc o zdjęciach można było wspomnieć o ich zawartości treściowej (np. *en las fotos se podían ver diferentes paisajes*).

Opis kelnerów (kelnerek) na ogół ograniczał się do sformułowania: *Los camareros llevan ropa elegante.* W opisach bardziej szczegółowych najczęściej pojawiały się *camisas blancas* oraz *pantalones negros.* Nie wiadomo, czy na takim opisie zaważył niewielki zasób słownictwa, czy po prostu odniesienie do własnych doświadczeń i najczęściej spotykanego stroju wśród kelnerów. Tymczasem wystarczyło kilka prostych zabiegów, aby urozmaicić ten opis. Można było podać

np. rodzaj materiału, z którego były wykonane stroje (*de seda, de lana*), ich wzór lub fason (*pantalones de rayas, camisas de manga corta, trajes de torero, zapatos de tacón*).

Oto przykład pracy, w której zdający zastosował zróżnicowane, jak na poziom podstawowy, struktury leksykalno-gramatyczne. Na szczególną uwagę zasługuje użycie czasu *Pretérito Imperfecto,* zwrotu *dar a*, a także przymiotnika *numerosas* zamiast *muchas.*

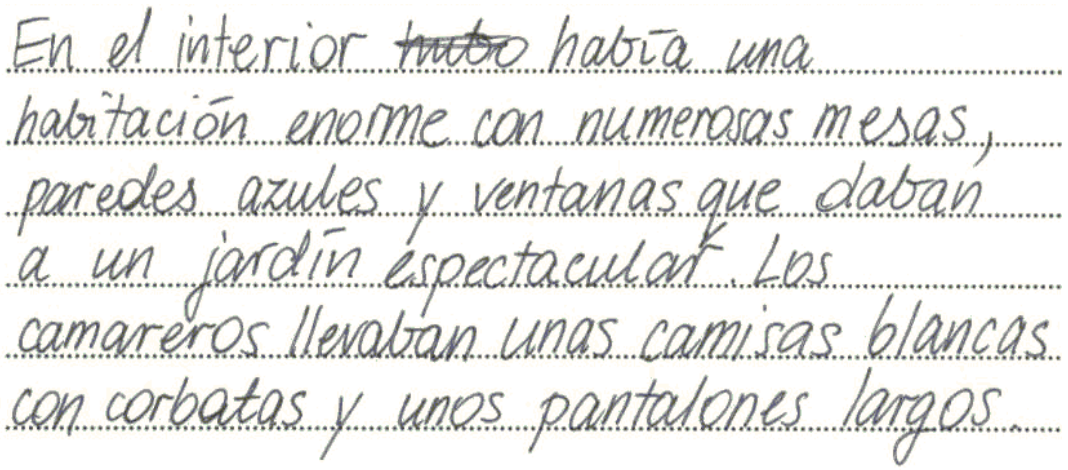
En el interior ~~tubo~~ había una habitación enorme con numerosas mesas, paredes azules y ventanas que daban a un jardín espectacular. Los camareros llevaban unas camisas blancas con corbatas y unos pantalones largos.

Informacja 3.:

(…) napisz, z jakiej okazji byłeś(-aś) w tej restauracji po raz pierwszy i jaką niespodziankę przygotowali dla gości jej właściciele

Umiejętności językowe, jakimi uczeń musiał wykazać się w tym podpunkcie to udzielanie i przekazywanie informacji i wyjaśnień oraz relacjonowanie wydarzeń.

Najczęściej podawanym powodem pójścia do restauracji było świętowanie urodzin. Wielu zdających dysponujących ograniczonym zasobem środków językowych używało najprostszych struktur i ograniczało się do minimalnej realizacji polecenia, np. *Fui a este restaurante para celebrar mi cumpleaños.* Wypowiedź można było wzbogacić użyciem takich konstrukcji, jak np. *La primera vez fui allí para..., Fui allí una tarde con... para..., Tuve la ocasión de estar allí...*

Znacznie lepiej zdający radzili sobie z przekazaniem informacji o przygotowanej niespodziance. Znajomość czasownika *sorprender* lub zdań wykrzyknikowych (*¡Qué sorpresa!, ¡Increíble!)* pozwalała im precyzyjnie oddać element zaskoczenia. Dość powszechne było stosowanie form bezosobowych (*nos sorprendieron con..., nos prepararon una sorpresa*). Nie bez znaczenia dla oceny bogactwa językowego było wykazanie się umiejętnością zastosowania odpowiednich czasów przeszłych.

Poniżej podano przykład bardzo dobrej realizacji trzeciego podpunktu polecenia.

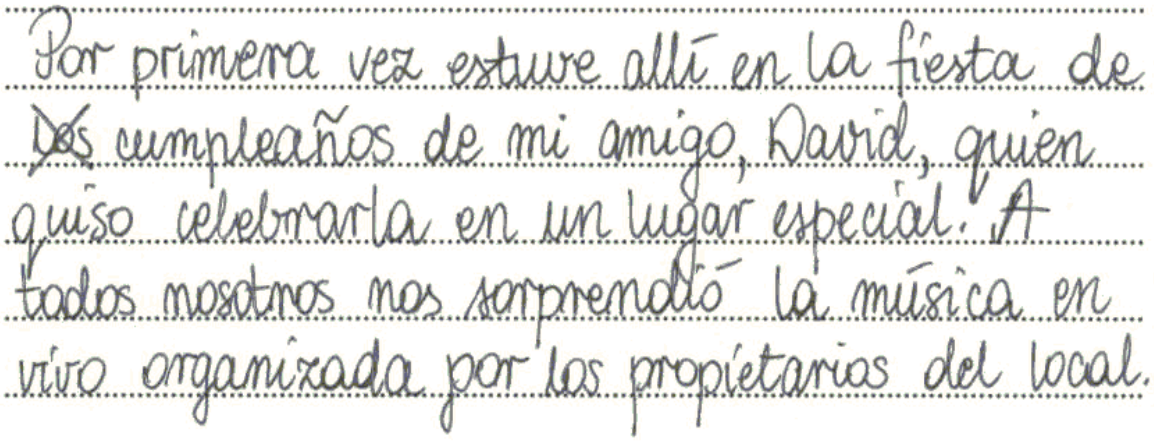
Por primera vez estuve allí en la fiesta de
~~Dos~~ cumpleaños de mi amigo, David, quien
quiso celebrarla en un lugar especial. A
todos nosotros nos sorprendió la música en
vivo organizada por los propietarios del local.

Zdający zastosował zróżnicowane, jak na poziom podstawowy, struktury gramatyczne (*czas pretérito indefinido, estuve allí, quiso celebrarla, todos nos sorprendió, organizado por*) i słownictwo (*fiesta de cumpleaños, música en vivo, los propietarios del local*).

Informacja 4.:

(…) napisz, co najbardziej zaskoczyło Cię w hiszpańskich potrawach i zapytaj kolegę o jego ulubione danie.

Umiejętności językowe, jakimi uczeń musiał wykazać się w tym podpunkcie to udzielanie i przekazywanie informacji i wyjaśnień oraz wyrażanie stanów emocjonalnych.

Realizacja tego podpunktu polecenia okazała się dla maturzystów najtrudniejsza w całym zadaniu. Pisząc o zaskoczeniu zdający najczęściej stosowali wyrażenie *estar sorprendido* albo czasownik *sorprender*, powtarzając tym samym struktury zastosowane przy realizacji trzeciej „kropki". Było to jednak zgodne z poleceniem. Dość powszechnie stosowano też strukturę *no sabía que…* (np.: *No sabía que la cocina española tiene un sabor tan intenso.*). Sporadycznie pojawiały się wyrażenia mniej pospolite, takie jak *me extrañó* czy zdanie wykrzyknikowe *¡Qué raro!*. Uczniowie najczęściej odwoływali się do smaku konkretnych dań z kuchni hiszpańskiej, wśród których prym wiodły *gazpacho, paella* oraz *marisco.* Przy okazji tego ostatniego, dość powszechna była niepoprawna kalka językowa *frutas del mar*. Ucząc bogactwa warto zwracać uwagę na różnice językowe i negatywne transfery z języka ojczystego.

Przy opisie smaku najczęściej używane przymiotniki to *picante, sabroso, soso* i *rico.* Są to przymiotniki, które można określić jako „wyrażenia precyzyjne", czyli takie, które są typowe dla danego tematu, w tym przypadku dla tematu „kuchnia". O zupie, którą spróbowaliśmy możemy powiedzieć *La sopa estuvo mala,* ale możemy też powiedzieć *La sopa estuvo sosa.* Użyty w pierwszym zdaniu przymiotnik *malo* jest słowem o wysokim stopniu pospolitości, bo ma zastosowanie do opisu lub oceny wielu zjawisk, osób, etc. Natomiast przymiotnik *soso* jest przede wszystkim używany w kontekście oceny smaku jedzenia. Warto zwrócić uwagę na uczenie takich wyrażeń, bo w myśl kryteriów oceniania matury od 2015 roku ich zastosowanie w wypowiedzi pisemnej przełoży się na wyższą oceną za zakres środków językowych.

Co zaskakujące, postawienie dość prostego, jak na poziom podstawowy, pytania o ulubione danie kolegi było najtrudniejszym punktem zadania 8. Przeszkodą była niedostateczna znajomość struktur składniowych, a konkretnie tworzenia pytań z zaimkami *qué* oraz *cuál.* Zdający popełniali tu dużo błędów. (np.: *¿Cuál plato te gusta más?; ¿Qué es tu plato favorito?*).

Poniżej przykład bardzo dobrej realizacji ostatniego podpunktu polecenia.

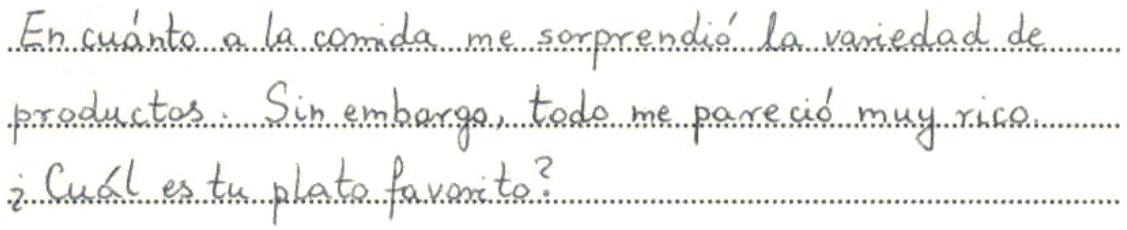

Zdający zastosował zróżnicowane, jak na poziom podstawowy, struktury gramatyczne (czas *pretérito indefinido*, zwłaszcza przy ocenie smaku; *cuál es…*) oraz słownictwo (*en cuanto a; la variedad de; sin embargo; rico*).

Wnioski

Analiza wyników egzaminu z języka hiszpańskiego pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków dotyczących pracy z maturzystami w kolejnych latach:

- Zadania sprawdzające umiejętność stosowania struktur leksykalno-gramatycznych od lat są dla maturzystów największym wyzwaniem. Wielu zdających uzyskuje bardzo niskie wyniki, a czasem nie podejmuje nawet próby rozwiązania tych zadań. Wskazywać to może na zbyt duże skupienie się na lekcjach na umiejętnościach receptywnych i mniej intensywną pracę nad jakością języka uczniów podczas pracy dydaktycznej. W nowej formule egzaminu maturalnego zadania sprawdzające znajomość struktur-leksykalno gramatycznych zostają wprowadzone do arkusza na poziomie podstawowym i zwiększa się ich udział w wyniku sumarycznym w arkuszu na poziomie rozszerzonym. Brak znajomości podstawowych struktur gramatycznych lub ograniczony zasób słownictwa może wpływać nie tylko na wynik osiągany przez maturzystów w zadaniach sprawdzających umiejętność stosowania struktur leksykalno-gramatycznych, ale bardzo często powoduje zaburzenie komunikacji, a tym samym uzyskanie mniejszej liczby punktów za przekazanie informacji w wypowiedzi pisemnej (np. na skutek użycia niewłaściwego czasu gramatycznego lub słowa). Co więcej, bardzo często pośrednio powoduje też błędne rozwiązanie zadań w części sprawdzającej rozumienie słuchanych oraz pisanych tekstów, ponieważ brak znajomości struktur leksykalno-gramatycznych znacznie utrudnia lub uniemożliwia zrozumienie fragmentów tekstu kluczowych do rozwiązania zadania.
- Dość niski średni wynik w kryterium bogactwa językowego w zadaniu 8. na poziomie podstawowym sugeruje, że przygotowując uczniów do egzaminu warto zadbać o poszerzanie zakresu środków językowych, którymi się posługują. Pierwszym krokiem na tej drodze powinno być wyjście poza wyrażenia o dużym stopniu pospolitości, wprowadzanie słownictwa i struktur charakterystycznych dla danego tematu i stylu. Można to osiągnąć kładąc nacisk na naukę synonimów, antonimów, na kolokacje językowe, wyrażenia frazeologiczne i na kontekstualizację (uczenie słownictwa w kontekście zdania, tekstu, sytuacji) oraz na naukę zasad słowotwórstwa. Dobrą praktyką jest stosowanie na lekcjach map mentalnych ze wskazaniem podgrup słowa-klucza (np. dla słowa *escuela* byłyby to *sistema escolar, actividades ecolares, asignaturas*) lub tworzenie przez uczniów własnych mini słowników tematycznych. Należy pamiętać, że warunkiem opanowania danej struktury czy wyrażenia jest ich praktyczne, samodzielne zastosowanie.
- Zgodnie z podstawą programową uczeń powinien posiadać świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami). Istotne jest, by nauczyciele, wprowadzając podczas lekcji struktury charakterystyczne dla danego języka, zwracali uwagę uczniów na odmienność sposobu ich funkcjonowania w języku polskim oraz języku obcym. Służyć temu mogą np. tłumaczenia zdań z języka rodzimego na obcy i odwrotnie. Odpowiednio sformułowane zdania pozwalają ugruntować poznane słownictwo, pokazać jego różnorodność i użycie w kontekście, uwrażliwiają ucznia na możliwe błędy, przede wszystkim kalki językowe będące efektem interferencji negatywnej.

Na zakończenie warto sparafrazować prostą zasadę dydaktyczną sformułowaną przez Merrill Swain w odniesieniu do sprawności mówienia: *We learn to speak by speaking* (Uczymy się mówić mówiąc). Odnosząc się do sprawności receptywnych można by powiedzieć: im więcej słuchamy i czytamy w języku obcym, tym więcej tekstów słuchanych i pisanych rozumiemy. Wspomnianą zasadę powinniśmy też odnieść do sprawności pisania: uczeń uczy się pisać pisząc, i do znajomości środków językowych: uczeń tylko wtedy będzie potrafił je zastosować, gdy będzie je stosował. Rolą nauczyciela jest mu to umożliwić i przekazać informację zwrotną.

JĘZYK WŁOSKI

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z języka obcego nowożytnego na poziomie podstawowym składał się z 35 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, zadań na dobieranie) oraz 2 zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w trzech obszarach: rozumienia słuchanego tekstu (15 zadań zamkniętych), rozumienia pisanego tekstu (20 zadań zamkniętych) i tworzenia wypowiedzi pisemnej (2 zadania otwarte). Zadania na rozumienie słuchanego tekstu były oparte na nagranych tekstach, odtworzonych podczas egzaminu z płyty CD, natomiast zadania na rozumienie pisanego tekstu były oparte na tekstach oryginalnych lub adaptowanych zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (1 punkt za każde zadanie zamknięte oraz 5 i 10 punktów za wypowiedzi pisemne).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**58**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	55
	z liceów profilowanych	0
	z techników	3
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół na wsi	3
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	5
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	35
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	15
	ze szkół publicznych	48
	ze szkół niepublicznych	10
	kobiety	45
	mężczyźni	13
	bez dysfunkcji	52
	z dysleksją rozwojową	6

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z języka włoskiego jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>22 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>120 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>28</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>9</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[1] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="2">w przypadku:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>0</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[1] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

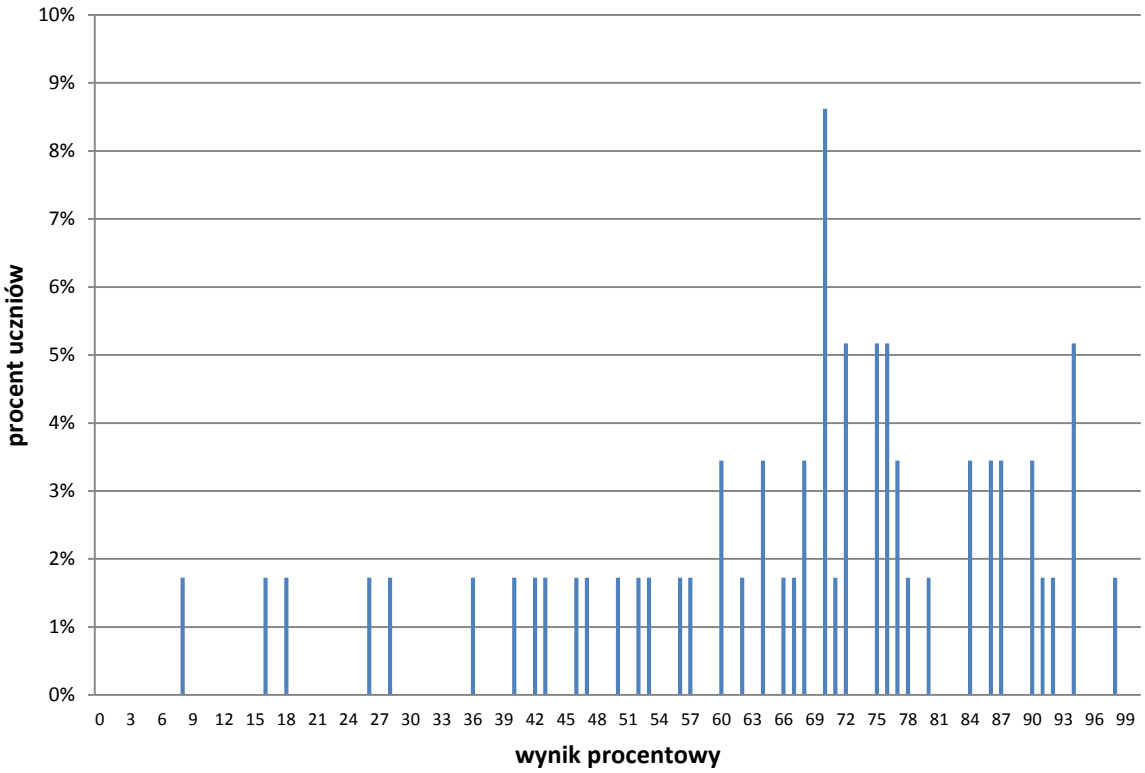

Wykres 2. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne*

Zdający:	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)	Odsetek sukcesów** (%)
ogółem	58	8	98	70	70	66	21	93
w tym:								
z liceów ogólnokształcących	55	8	98	70	70	66	21	92
z liceów profilowanych	-	-	-	-	-	-	-	-
z techników	3	53	90	68	53	70	19	100
z liceów uzupełniających	-	-	-	-	-	-	-	-
z techników uzupełniających	-	-	-	-	-	-	-	-

*Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów. Parametry statystyczne podawane są dla grup liczących 30 lub więcej zdających.
**Dane dotyczą tegorocznych absolwentów, którzy przystąpili do wszystkich egzaminów obowiązkowych.

Tabela 5. Wyniki zdających w zakresie poszczególnych obszarów umiejętności

	Minimum (%)	**Maksimum (%)**	**Mediana (%)**	**Modalna (%)**	**Średnia (%)**	**Odchylenie standardowe (%)**
Rozumienie słuchanego tekstu	13	100	67	67	61	22
Rozumienie pisanego tekstu	10	100	70	60	68	21
Wypowiedź pisemna	0	100	80	80	71	30

Poziom wykonania zadań

Tabela 6. Poziom wykonania zadań

Obszar standardów	**Numer zadania**	**Standard** Zdający:	**Poziom wykonania zadania (%)**
Rozumienie ze słuchu	1.1.	stwierdza, czy tekst zawiera określone informacje (II. 1 c)	41
	1.2.		45
	1.3.		64
	1.4.		57
	1.5.	określa główną myśl tekstu (II. 1 a).	79
	2.1.	określa główną myśl tekstu (II. 1 a)	69
	2.2.		60
	2.3.		48
	2.4.		52
	2.5.		64
	3.1.	selekcjonuje informacje (II. 1 d)	86
	3.2.		52
	3.3.		53
	3.4.		55
	3.5.	określa intencję autora tekstu (II. 1 e)	84
Rozumienie tekstu czytanego	4.1.	stwierdza, czy tekst zawiera określone informacje (II. 2 c)	74
	4.2.		72
	4.3.		64
	4.4.		81
	4.5.		41
	4.6.	określa główną myśl tekstu (II. 2 a)	76
	5.1.	określa główną myśl poszczególnych części tekstu (II. 2 b)	74
	5.2.		78
	5.3.		90
	5.4.		84
	5.5.		67
	5.6.		81
	5.7.		79
	6.1.	selekcjonuje informacje (II. 2 d)	48
	6.2.		36
	6.3.		76
	6.4.		47
	6.5.		53
	6.6.		43
	6.7.	określa intencję autora tekstu (II. 2 e)	90

Wypowiedź pisemna	Zadanie 7.		
	inf.1.	uzyskuje, udziela, przekazuje lub odmawia informacji, wyjaśnień, pozwoleń (IV. 2 b)	81
	inf.2.		88
	inf.3.		81
	inf.4.		81
	poprawność językowa	poprawnie stosuje środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji (III. 2 e)	71
	Zadanie 8.		
	inf.1.	uzyskuje, udziela, przekazuje lub odmawia informacji, wyjaśnień, pozwoleń (IV. 2 b)	70
	inf.2.		82
	inf.3.		77
	inf.4.		72
	forma	wypowiada się w określonej formie z zachowaniem podanego limitu słów (III. 2 f)	74
	bogactwo językowe	zna proste struktury leksykalno-gramatyczne umożliwiające formułowanie wypowiedzi (I. 1)	57
	poprawność językowa	poprawnie stosuje środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji (III. 2 e)	47

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z języka obcego nowożytnego na poziomie rozszerzonym składał się z dwóch części, które zawierały w sumie 30 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, zadań na dobieranie) oraz 11 zadań otwartych, w tym 10 krótkiej i 1 dłuższej odpowiedzi. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w czterech obszarach: rozumienia słuchanego tekstu (15 zadań zamkniętych), rozumienia pisanego tekstu (9 zadań zamkniętych), rozpoznawania i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych (6 zadań zamkniętych i 10 zadań otwartych krótkiej odpowiedzi) oraz tworzenia wypowiedzi pisemnej (1 zadanie otwarte rozszerzonej odpowiedzi). Zadania na rozumienie słuchanego tekstu były oparte na nagranych tekstach, odtworzonych podczas egzaminu z płyty CD, natomiast zadania na rozumienie pisanego tekstu oraz rozpoznawanie struktur leksykalno-gramatycznych były oparte na tekstach oryginalnych lub adaptowanych zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym. Stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych było sprawdzane przy pomocy zadań w formie krótkich tekstów lub niepowiązanych ze sobą zdań. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (1 punkt za każde zadanie zamknięte w obszarach rozumienia słuchanego i pisanego tekstu, 0,5 punktu za każde zadanie zamknięte i otwarte w obszarach rozpoznawania i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych oraz 18 punktów za wypowiedź pisemną).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**15**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	14
	z liceów profilowanych	0
	z techników	1
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	2
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	11
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	2
	ze szkół publicznych	13
	ze szkół niepublicznych	2
	kobiety	13
	mężczyźni	2
	bez dysfunkcji	15
	z dysleksją rozwojową	0

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	0

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z języka włoskiego jako nowego przedmiotu dodatkowego.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

<table>
<tr><td colspan="3">Termin egzaminu</td><td>22 maja 2014 r.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego</td><td>Część I: 120 minut
Część II: 70 minut</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba szkół</td><td>12</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba zespołów egzaminatorów*</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba egzaminatorów*</td><td>9</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba obserwatorów[1] (§ 143)</td><td>0</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Liczba unieważnień[1]</td><td colspan="3">w przypadku:</td></tr>
<tr><td rowspan="3">§ 99 ust. 1</td><td>stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 99 ust. 2</td><td>stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego</td><td>0</td></tr>
<tr><td>§ 146 ust. 3</td><td>stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu</td><td>0</td></tr>
<tr><td colspan="3">Liczba wglądów[1] (§ 107)</td><td>0</td></tr>
</table>

***** Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

[1] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Zdający:	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
ogółem	15	47	99	86	47	78	16

Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 5. Wyniki zdających w zakresie poszczególnych obszarów umiejętności

	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Rozumienie słuchanego tekstu	60	100	93	100	85	15
Rozumienie pisanego tekstu	17	100	96	96	82	25
Rozpoznawanie i stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych	10	100	50	50	55	29
Wypowiedź pisemna	44	100	78	83	76	16

Poziom wykonania zadań

Tabela 6. Poziom wykonania zadań

Obszar standardów	Nr zad.	Standard Zdający:	Poziom wykonania zadania (%)
Przetwarzanie tekstu	1.1.	stosuje zmiany struktur leksykalno-gramatycznych, rejestru, stylu lub formy tekstu (V. 2 b)	60
	1.2.		53
	1.3.		73
	1.4.		13
	1.5.		87
	1.6.		73
	2.1.	stosuje zmiany struktur leksykalno-gramatycznych, rejestru, stylu lub formy tekstu (V. 2 b)	53
	2.2.		53
	2.3.		33
	2.4.		53
Wypowiedź pisemna	Zadanie 3.		
	treść	– tworzy tekst w postaci dłuższej wypowiedzi pisemnej uwzględniającej przedstawianie i uzasadnianie opinii własnych i innych osób (III. 2 d) – tworzy tekst w postaci dłuższej wypowiedzi pisemnej uwzględniającej relacjonowanie wydarzeń (III. 2 b)	92
	kompozycja	wypowiada się w określonej formie z zachowaniem podanego limitu słów (III. 2 f)	77
	bogactwo	zna różnorodne struktury leksykalno-gramatyczne	65

Obszar standardów	Nr zad.	Standard Zdający:	Poziom wykonania zadania (%)
	językowe	umożliwiające formułowanie wypowiedzi (I. 1)	
	poprawność językowa	poprawnie stosuje środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji (III. 2 e)	68
Rozumienie ze słuchu	4.1.	stwierdza, czy tekst zawiera określone informacje (II. 1 c)	100
	4.2.		87
	4.3.		87
	4.4.		87
	4.5.	określa intencję nadawcy tekstu (II. 1 e)	93
	5.1.	określa główną myśl poszczególnych części tekstu (II. 1 b)	93
	5.2.		87
	5.3.		93
	5.4.		73
	5.5.		67
	6.1.	selekcjonuje informacje (II. 1 d)	53
	6.2.		87
	6.3.		87
	6.4.		93
	6.5.	określa intencję nadawcy tekstu (II. 1 e)	93
Rozumienie tekstu czytanego	7.1.	selekcjonuje informacje (II. 2 d)	80
	7.2.		93
	7.3.		87
	7.4.		93
	8.1.	rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu (II. 2 f)	87
	8.2.		100
	8.3.		73
	8.4.		73
	8.5.		87
	9.1.	rozpoznaje różnorodne struktury leksykalno-gramatyczne w podanym kontekście (II. 2 j)	20
	9.2.		80
	9.3.		80
	9.4.		80
	9.5.		73
	9.6.		80

Komentarz

Komentarz został opracowany na podstawie danych ogólnopolskich.

Poziom podstawowy

Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych, którzy przystępowali do egzaminu maturalnego z języka włoskiego na poziomie podstawowym, za rozwiązanie zadań w arkuszu egzaminacyjnym uzyskali średnio 75% punktów. Najwyższe wyniki zdający osiągnęli w części arkusza sprawdzającej umiejętność tworzenia wypowiedzi pisemnej (średni wynik to 80%). Dobrze poradzili sobie także z rozumieniem pisanego tekstu (średni wynik 75%). Nieco słabiej opanowali natomiast umiejętność rozumienia słuchanego tekstu (68%).

W zakresie rozumienia słuchanego tekstu (zadania 1.–3.) zdający dobrze radzili sobie z zadaniami, które sprawdzały ogólne rozumienie tekstu, np. umiejętność określania głównej myśli (zadanie 1.5. oraz zadania 2.1.–2.5.) lub określania intencji autora tekstu (zadanie 3.5.). Potwierdzeniem tego jest fakt, że w tej części testu najwyższe wyniki zdający uzyskali w zadaniu 2. Analizując wyniki poszczególnych jednostek, najłatwiejsze okazało się zadanie 2.1., w którym do poniższej wypowiedzi należało dobrać odpowiednie zdanie (78% abiturientów wybrało prawidłową odpowiedź).

F. Passare il tempo in mezzo alla natura è piacevole in ogni stagione.

Transkrypcja (fragment):
2.1. Chi ha detto che quando fa freddo bisogna stare a casa? Qualche mese fa un mio compagno ci ha iscritto tramite Internet a una gita notturna in montagna. Eravamo 10 persone, tutti vecchi amici. Partenza alle 6 e poi una cena intorno al fuoco. Ci è piaciuto così tanto che lo facciamo ogni sabato, anche quando fa freddo o nevica. È importante per noi scappare dalla città per vedere i boschi, sentire il vento e guardare il cielo pieno di stelle. È la cosa più romantica del mondo.

Zakres tematyczny w tym zadaniu, dotyczący form spędzania czasu wolnego oraz podróżowania i turystyki, jest jednym z najczęściej omawianych i powtarzanych w toku nauczania, dlatego najlepiej przyswojonym przez uczniów. Większość zdających nie miała problemu z powiązaniem słów i wyrażeń podkreślonych w transkrypcji z tematem spędzania czasu wolnego na łonie natury.

Bardziej zróżnicowane były wyniki zdających w zadaniach sprawdzających umiejętność wyszukiwania informacji. Najtrudniejsze w tym obszarze okazało się zadanie 1.1., w którym należało stwierdzić, czy bohaterowie tekstu znaleźli krokodyla na parkingu supermarketu.

1.1. La coppia ha trovato il coccodrillo al parcheggio del supermercato.

Transkrypcja (fragment):
"Venite, c'è un coccodrillo per strada". Questa telefonata arriva alla polizia poco dopo le 8 e non si tratta di un film. A chiamare è un vecchietto di 75 anni. Racconta che si è svegliato, ha fatto colazione ed è uscito di casa con la moglie per andare in auto al supermercato. Ma ecco la sorpresa: accanto alla macchina parcheggiata vedono un coccodrillo con la bocca aperta. L'uomo dice al comandante che non si possono avvicinare al veicolo a causa dell'animale.

Poprawną odpowiedź wybrało tylko 41% zdających. Można przypuszczać, że część zdających skoncentrowała się na pojedynczych słowach (*supermercato, parcheggiata*), zamiast na całości tekstu i kontekście wypowiedzi, i wybrała odpowiedź w oparciu o te dwa słowa, dodatkowo podobnie brzmiące w języku polskim. Jednak z informacji zawartych w podkreślonym fragmencie tekstu wynika, że cała sytuacja wydarzyła się zaraz po wyjściu z domu, a starsi państwo nie mogli dotrzeć

do sklepu samochodem, ponieważ przestraszyli się krokodyla leżącego obok zaparkowanego przed domem auta.

Poziom wykonania zadań z części arkusza sprawdzającej rozumienie pisanego tekstu wyniósł 75%. Zdający bardzo dobrze opanowali umiejętność określania głównej myśli tekstu (zadanie 4.6. – 82% poprawnych odpowiedzi, zadania 5.1.–5.7. – od 83% do 97%) oraz umiejętność określania intencji autora tekstu (zadanie 6.7. – 93% poprawnych odpowiedzi). Najwięcej problemów przysporzyło zdającym zadanie 4.5., sprawdzające umiejętność wyszukiwania informacji: tylko 43% wybrało poprawną odpowiedź *Vero*.

4.5. L'ultima tappa del loro viaggio è stata Napoli.

Fragment tekstu:

Infatti è stato ricchissimo il calendario dei tre protagonisti di "Viaggio all'italiana". Sono partiti dalla stazione Termini di Roma il 24 febbraio e hanno fatto la loro prima tappa a Napoli. Ed è lì che, dopo 17 giorni, i tre giovani viaggiatori hanno finito il loro giro ed oggi si sono presentati per una conferenza stampa.

Zdający, którzy wskazali błędną odpowiedź, prawdopodobnie oparli się wyłącznie na wyrazach *prima – ultima tappa*. Natomiast maturzyści, którzy ze zrozumieniem przeczytali dalszą część tekstu – *è lì che (...) i tre giovani viaggiatori hanno finito il loro giro (...)*, nie mieli problemów z poprawnym rozwiązaniem tego zadania: zgodnie z tekstem, Neapol był pierwszym i zarazem ostatnim etapem podróży bohaterów.

Warto zauważyć, że wyniki zdających w obszarze sprawdzającym umiejętność tworzenia wypowiedzi pisemnej są wyższe niż w dwóch pozostałych obszarach (rozumienie słuchanego tekstu oraz rozumienie pisanego tekstu). Analiza wyników w tej części egzaminu pokazuje, że zdający są coraz lepiej przygotowani do prawidłowej realizacji wymagań zarówno w kategorii treści, jak i formy. Zdający pamiętają o prawidłowym konstruowaniu wypowiedzi, o zwrocie rozpoczynającym i kończącym list. Nie zawsze jednak precyzyjnie przekazują wymagane w poleceniu treści.

Przykładem tego może być zadanie 7. 90% zdających poradziło sobie z komunikatywnym przekazaniem treści informacji trzeciej, jednak część osób upraszczała przekaz informacji, pomijając elementy istotne dla realizacji tego podpunktu. Polecenie wymagało podania informacji o zaleceniach lekarza. Przedstawiony poniżej fragment wypowiedzi ilustruje, na czym polegały problemy z przekazaniem tej właśnie informacji.

Wypowiedź 1:

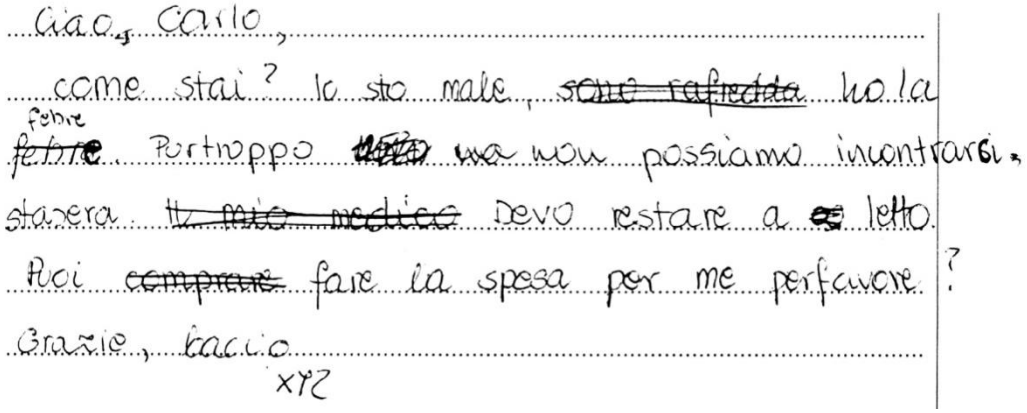
Ciao, Carlo,
come stai? Io sto male, ~~sono raffredda~~ ho la
febbre. Purtroppo ~~non~~ ma non possiamo incontrarci,
stasera ~~il mio medico~~ devo restare a ~~es~~ letto.
Poi ~~comprare~~ fare la spesa per me perfavore ?
Grazie, bacio
xxz

Samo sformułowanie *Devo restare a letto.* nie wskazuje jeszcze, że jest to zalecenie lekarza. Co więcej, z całego tekstu nie wynika, że piszący konsultował się z lekarzem. Po skreślonym fragmencie *Il mio medico…* widać jednocześnie, że początkowo zdający chciał wspomnieć o zaleceniach lekarza, jednak prawdopodobnie zabrakło mu umiejętności językowych potrzebnych

do realizacji tego polecenia, takich jak użycie mowy zależnej czy znajomość czasowników *consigliare* czy *dire*.
Nie oznacza to jednak, że do przekazania tej informacji konieczne było użycie skomplikowanych struktur gramatycznych. Część zdających, mimo niższych umiejętności, poradziła sobie z prawidłową realizacją tego podpunktu. Przykładem może być poniższa wypowiedź.

Wypowiedź 2:

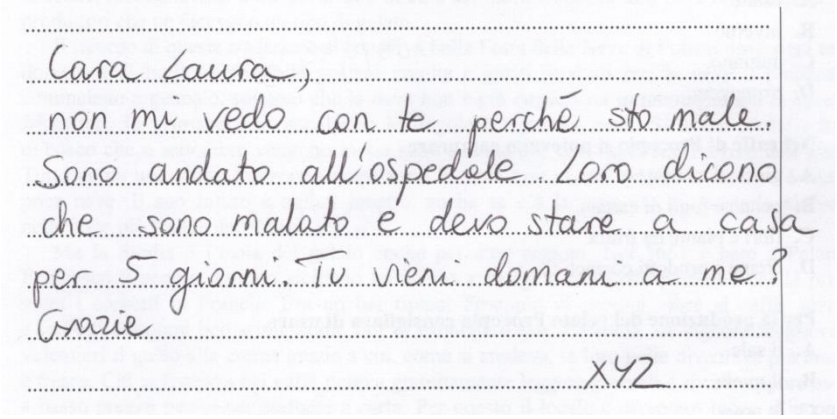
Cara Laura,
non mi vedo con te perché sto male.
Sono andato all'ospedale Loro dicono
che sono malato e devo stare a casa
per 5 giorni. Tu vieni domani a me?
Grazie
XYZ

Autor tego tekstu używa prostego języka. Nie używa przy tym słowa *dottore/medico*, co, jak widać, nie jest warunkiem koniecznym, by uzyskać punkt za przekazanie informacji. Sformułowanie *Sono andato all'ospedale.* jest czytelnym odniesieniem do wizyty u lekarza i w tym przypadku nie wymaga doprecyzowania.
Przykład ten pokazuje, że zdający mogą pozwolić sobie na pewną dowolność realizacji wypowiedzi, w ramach podanego polecenia, wykorzystując różnorodne środki leksykalne i struktury gramatyczne, o ile prowadzą one do precyzyjnego wyrażenia myśli.

Również w zadaniu 8. zdający nie mieli problemów z komunikatywnym przekazaniem treści (średni wynik uzyskany za umiejętność przekazania informacji to 83%). W kryterium bogactwa językowego tegoroczni absolwenci uzyskali średnio 69%, natomiast najgorzej radzili sobie z zachowaniem poprawności językowej, uzyskując średnio 64%.

Poziom rozszerzony

Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych, którzy przystąpili do egzaminu maturalnego z języka włoskiego na poziomie rozszerzonym, uzyskali średnio 77% punktów za rozwiązanie zadań w arkuszu egzaminacyjnym. Ta wysoka średnia jest wynikiem tego, że do egzaminu na poziomie rozszerzonym przystąpiła niewielka liczebnie grupa osób (198 zdających w całej Polsce) bardzo dobrze przygotowanych i o dużej świadomości własnych umiejętności językowych.
W grupie zdających przystępujących do egzaminu na poziomie rozszerzonym zróżnicowanie poziomu opanowania sprawdzanych obszarów umiejętności jest większe niż w przypadku poziomu podstawowego. Najwyższe wyniki zdający osiągnęli w części arkusza sprawdzającej rozumienie pisanego tekstu (średnio 86%), a najniższe w części sprawdzającej rozpoznawanie i stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych (średni wynik to 58%). Zdający słabiej opanowali umiejętność tworzenia wypowiedzi pisemnej (77%) niż umiejętność rozumienia słuchanego tekstu (83%).

W zakresie rozumienia słuchanego tekstu najłatwiejsze okazały się zadania 4.1.–4.4. sprawdzające umiejętność wyszukiwania informacji, oraz zadanie 4.5. sprawdzające umiejętność określania intencji autora tekstu. We wszystkich jednostkach zadania 4. zdający uzyskali średnie wyniki od 82% do 96%.
Najtrudniejsze w tej części egzaminu okazało się zadanie 5., sprawdzające umiejętność określania głównej myśli tekstu. Jednocześnie w zadaniu tym łatwość poszczególnych jednostek okazała się dość zróżnicowana (poziom wykonania zadań wynosił od 65% dla zadania 5.5. do 92% dla zadania 5.3.).
Przyjrzyjmy się zadaniu, które sprawiło zdającym najwięcej trudności.

Nagłówki:
A. Ricordati che gli occhi parlano!
B. Osserva i gesti dell'interlocutore!
C. Trova la posizione ideale del corpo!
D. Non dimenticarti di muovere la testa!
E. Non grattarti durante la conversazione!
F. Stai attento alla mimica della tua faccia!

Transkrypcja (fragment):
5.5. Stai attento durante tutta la conversazione! Più le persone ci sono vicine, più imitano i nostri movimenti: questo atteggiamento si chiama "effetto specchio". Se sorprendiamo il nostro partner a imitare la mimica della nostra faccia, grattarsi un ginocchio o toccarsi i capelli quando lo facciamo noi, è un ottimo segnale. Se invece gira la faccia o gli occhi in un'altra direzione, significa che non è interessato alla conversazione.

Zadanie to okazało się dla zdających trudniejsze od pozostałych. Dopasowanie nagłówka do tego fragmentu nagrania powinno opierać się na właściwej interpretacji wyrażenia *i gesti dell'interlocutore*. To wyrażenie w tekście zostało zastąpione przy pomocy takich zwrotów, jak *imitare la mimica, imitare i movimenti, grattarsi un ginocchio, toccarsi i capelli, girare la faccia*. Mylące dla zdających mogły okazać się powtarzające się zarówno w tekście, jak i w pozostałych nagłówkach, wyrażenia *durante la conversazione, muovere la testa* czy *la mimica della faccia*. Maturzysta, który oparł dopasowanie nagłówka na tych pojedynczych słowach, bez całościowego zrozumienia tekstu nagrania, miał problemy z poprawnym rozwiązaniem tego zadania.

Zwraca uwagę fakt, że podobnie jak w arkuszu na poziomie podstawowym, zdający dobrze radzili sobie z umiejętnością określania intencji autora tekstu (zadanie 4.5. i zadanie 6.5 – 92% poprawnych odpowiedzi). Również umiejętność wyszukiwania informacji, sprawdzana w jednostkach 4.1.–4.4. oraz 6.1.–6.4., nie sprawiła tegorocznym maturzystom większych trudności (poziom wykonania poszczególnych zadań powyżej 74%). Niewiele niższy wskaźnik miało tylko zadanie 6.1. (64% poprawnych odpowiedzi).

6.1. Pino Strabioli ha fatto il programma *Cominciamo Bene Prima* perché

A. sentiva la passione per il teatro.
B. voleva parlare della pittura italiana.
C. amava viaggiare da una città all'altra.
D. si interessava delle tradizioni gastronomiche.

Transkrypcja (fragment):
Pino, quali sono stati gli inizi del programma?
Tempo fa in televisione ho lavorato a un programma dove mi occupavo di gastronomia e tradizioni regionali. Però è stata un'esperienza dura per me, visto che non sono un appassionato di cucina. Allora ho proposto alla stazione Rai un programma sul mondo dello spettacolo. Andavo in varie città, seguivo le rappresentazioni e intervistavo gli attori. Tutto andava bene tranne una cosa: a me piace stare in un posto, girare mi stanca. Quindi ho fatto un programma dove presentavo i ritratti degli attori e il quadro culturale dell'epoca in cui vivevano. Finalmente potevo realizzare la mia passione.

Informacje, na podstawie których zdający powinien zaznaczyć właściwą odpowiedź, znajdują się w całym fragmencie tekstu (podkreślone wyrażenia). Istotne było powiązanie ich w logiczną całość: Pino Strabioli interesował się światem teatru, stąd też zaproponował stacji telewizyjnej realizację programu, w którym mógł poświęcić się swojej pasji, przeprowadzając wywiady z aktorami i prezentując najnowsze wydarzenia kulturalne. Jednocześnie Pino Strabioli odnosi się w swojej wypowiedzi do tradycji gastronomicznych, do podróżowania i do malarstwa, jednak nie w kontekście

własnych zainteresowań, lecz w kontekście wykonywanych przez niego – niekoniecznie ulubionych – czynności zawodowych.

W części arkusza sprawdzającej rozumienie pisanego tekstu zdający dobrze poradzili sobie z rozwiązaniem zadania 7., sprawdzającego umiejętność selekcjonowania informacji (wyniki od 79% dla zadania 7.3. do 87% dla zadania 7.4.), oraz zadania 8., sprawdzającego umiejętność rozpoznawania związków między poszczególnymi częściami tekstu (średni wynik 89%).

Słabiej opanowaną przez absolwentów szkół ponadgimnazjalnych umiejętnością jest rozpoznawanie i stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych.
Pod względem rozpoznawania struktur najtrudniejsze okazało się zadanie 9.1., w którym sprawdzana była znajomość konstrukcji *pur + gerundio*. 42% zdających zaznaczyło poprawną odpowiedź (*…le specie presenti in Italia, pur* ***disponendo*** *di veleno, sono inoffensive.*).
Stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych jest umiejętnością sprawdzaną w dwóch zadaniach egzaminu na poziomie rozszerzonym. W przypadku słowotwórstwa, największym wyzwaniem okazało się uzupełnienie luki 1.4. (*Molto importante è essere* ***1.4. (compagnia)*** _____ *da un esperto*). Zaledwie 11% maturzystów poradziło sobie ze zbudowaniem poprawnej formy *accompagnati*.
Analiza wyników zadań tej części egzaminu pokazuje, że zdecydowanie trudne było zadanie 2., w którym należało przetłumaczyć na język włoski podane w nawiasach fragmenty zdań. Najtrudniejsza okazała się jednostka 2.3. (*Il signor Verdi* ***(już miał wyjść)*** _____, *quando ha sentito squillare il telefono.*). Prawidłowe tłumaczenie (*stava per uscire*) podało 41% zdających. W tego typu zadaniach zdający musi wykazać się znajomością zaawansowanych struktur gramatycznych oraz leksyki. Dodatkową trudność stanowi konieczność poprawnego utworzenia nie tylko pojedynczych wyrazów, ale pełnych konstrukcji zdaniowych.

Poprawność językowa stanowi także jeden z elementów podlegających ocenie w zadaniu 3. (wypowiedź pisemna). W tym kryterium średni wynik uzyskany przez zdających to 67%. W kryterium bogactwa językowego zdający osiągnęli podobne rezultaty, uzyskując średnio 66% (kryterium bogactwa językowego zostało szczegółowo omówione poniżej). Warto jednocześnie nadmienić, że zdający o wiele lepiej radzą sobie z dwoma pozostałymi elementami podlegającymi ocenie w wypowiedzi pisemnej – w kryterium treści osiągnęli średni wynik 89%, a w kryterium kompozycji – 85%.

Zagadnienie „pod lupą”

Konieczna w nauce języka obcego jest ciągła praca nad poszerzaniem znajomości leksyki. Braki w tym zakresie są szczególnie odczuwalne przy tworzeniu wypowiedzi pisemnej. Warto przyjrzeć się pracom tegorocznych zdających, by przeanalizować wykorzystywany przez nich zasób środków językowo-stylistycznych: zapoznanie przyszłych maturzystów z wymaganiami stawianymi podczas egzaminu pozwoli na osiągnięcie przez nich lepszych wyników.

Jedną z uwag, która nasuwa się po analizie prac, jest nieadekwatność poziomu zasobu leksykalnego używanego przez piszących do poziomu, jaki powinny reprezentować osoby podchodzące do egzaminu na poziomie rozszerzonym. Zdający w dużej mierze posługują się językiem z poziomu średniozaawansowanego, stosują mało urozmaicone struktury leksykalno-gramatyczne, charakteryzujące się dużą potocznością, stosują też liczne powtórzenia. Najchętniej używają czasu teraźniejszego i dwóch podstawowych czasów przeszłych (*passato prossimo, imperfetto*), obawiając się użycia form bardziej zaawansowanych, np. czasów zaprzeszłych czy form implicytnych (np. *gerundio presente* i *passato, participio passato*). Sporadycznie pojawiają się odpowiednie dla poziomu rozszerzonego struktury składniowe, takie jak np. zdania warunkowe.
Zdający powinien mieć świadomość, że tę samą myśl można wyrazić różnorodnymi środkami językowymi, oraz że bogactwo językowe podlega ocenie i decyduje o klasyfikowaniu pracy na wyższym lub niższym poziomie, co skutkuje przyznaniem odpowiedniej liczby punktów. Na przykład zdanie: *Se studiamo una lingua straniera, conosciamo meglio il mondo.*, na poziomie rozszerzonym piszący mógł wyrazić, wykorzystując schemat drugiego okresu warunkowego:

Se studiassimo una lingua straniera, conosceremmo meglio il mondo. Poniżej zaprezentowano fragment pracy, w której struktury leksykalno-gramatyczne odpowiadają raczej poziomowi podstawowemu niż rozszerzonemu.

Przykład 1.

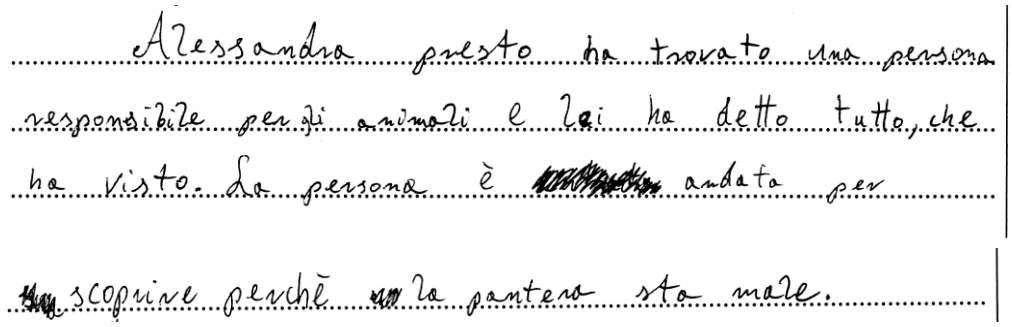

Analizując zawartość leksykalną prac, widoczny jest dość wąski zakres słownictwa: zdający używają licznych powtórzeń, zwłaszcza rzeczowników i przymiotników o wysokim stopniu pospolitości (*bello, grande, interessante, un ragazzo, una persona*). Tymczasem osoba decydująca się na podejście do egzaminu na poziomie rozszerzonym powinna wykazać się znajomością takich słów, jak chociażby *magnifico, curioso, affascinante, enorme*, czy umiejętnością kategoryzowania osób, np. *un vecchietto, un adolescente, un impiegato* itp.

Fragment pracy przytoczony poniżej ilustruje problem ubogiego słownictwa w pracach zdających.

Przykład 2.

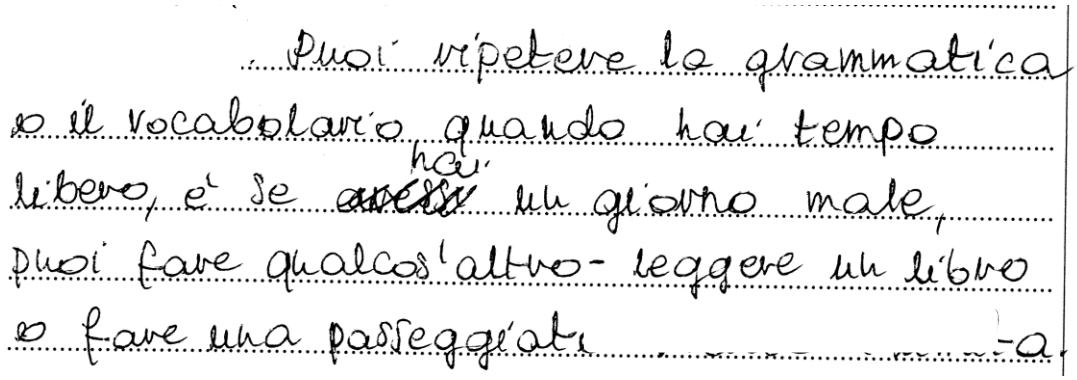

Zdający mógł zastąpić zwrot *quando hai tempo libero* innymi wyrażeniami synonimicznymi, takimi jak: *avendo tempo a disposizione* / *disponendo di un'oretta al giorno* / *non essendo impegnato con altre attività*, dodatkowo wzbogacając wypowiedź bardziej zaawansowaną strukturą gramatyczną. Użyty w przytoczonym fragmencie zakres leksykalny byłby dobrze oceniony na poziomie podstawowym, jest natomiast niewystarczający na poziomie rozszerzonym. W analogiczny sposób zdający powinien wyrazić myśl *fare qualcos'altro*, używając np. sformułowania *divertirsi in un altro modo* / *trovare altri svaghi* itp. W tym przykładzie widać także, że zdający często nadużywają czasownika *fare*, zamiast szukać jego synonimów w odpowiednich kontekstach.

Planując wypowiedź pisemną należy pamiętać, że jest to zadanie odpowiadające wymaganiom dla poziomu rozszerzonego. Praca powinna charakteryzować się zróżnicowanymi strukturami gramatycznymi oraz urozmaiconym słownictwem, odpowiednimi dla tego poziomu. Przy ocenie bogactwa językowego brane są pod uwagę struktury użyte we właściwym kontekście, jak również ewentualne błędy stylistyczne.
Poniżej prezentujemy pracę, która w kryterium bogactwa językowego uzyskała maksymalną liczbę punktów.

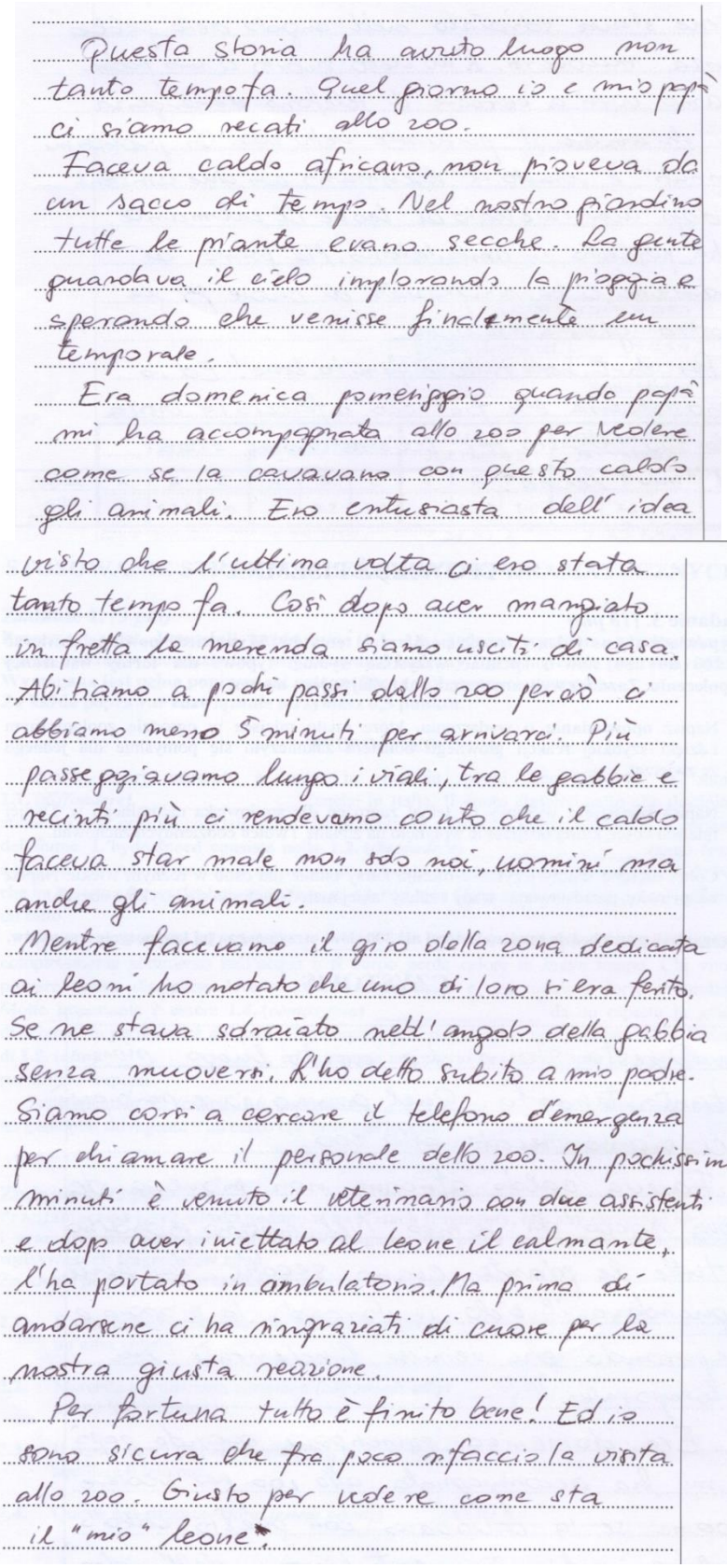

Questa storia ha avuto luogo non tanto tempo fa. Quel giorno io e mio papà ci siamo recati allo zoo.

Faceva caldo africano, non pioveva da un sacco di tempo. Nel nostro giardino tutte le piante erano secche. La gente guardava il cielo implorando la pioggia e sperando che venisse finalmente un temporale.

Era domenica pomeriggio quando papà mi ha accompagnata allo zoo per vedere come se la cavavano con questo caldo gli animali. Ero entusiasta dell'idea visto che l'ultima volta ci ero stata tanto tempo fa. Così dopo aver mangiato in fretta la merenda siamo usciti di casa. Abitiamo a pochi passi dallo zoo perciò ci abbiamo messo 5 minuti per arrivare. Più passeggiavamo lungo i viali, tra le gabbie e recinti più ci rendevamo conto che il caldo faceva star male non solo noi, uomini ma anche gli animali.

Mentre facevamo il giro della zona dedicata ai leoni ho notato che uno di loro si era ferito. Se ne stava sdraiato nell'angolo della gabbia senza muoversi. L'ho detto subito a mio padre. Siamo corsi a cercare il telefono d'emergenza per chiamare il personale dello zoo. In pochissimi minuti è venuto il veterinario con due assistenti e dopo aver iniettato al leone il calmante, l'ha portato in ambulatorio. Ma prima di andarsene ci ha ringraziati di cuore per la nostra giusta reazione.

Per fortuna tutto è finito bene! Ed io sono sicura che fra poco rifaccio la visita allo zoo. Giusto per vedere come sta il "mio" leone.

Poziom jakości języka w cytowanej pracy odpowiada poziomowi rozszerzonemu. Zdający stosuje słownictwo i struktury składniowe zgodnie z tematem i formą wypowiedzi (opowiadaniem), oraz zachowuje jednorodny styl, adekwatny do treści i formy. Zwracają uwagę użyte w pracy czasowniki typu *recarsi*, *rendersi conto*, *implorare*, *cavarsela*, *iniettare*. Zdający poprawnie konstruuje zdania złożone z wykorzystaniem czasu zaprzeszłego *trapassato prossimo* (*ci ero stata*, *si era ferito*),

posiłkuje się też licznymi konstrukcjami implicytnymi (*implorando, sperando, dopo aver mangiato, senza muoversi, dopo aver iniettato*). W pracy pojawia się też forma *congiuntivo imperfetto* (*sperando che venisse*). Wypowiedź wyróżnia trafny dobór określeń przymiotnikowych (*caldo africano, ero entusiasta, la nostra giusta reazione*) oraz wyrażeń przyimkowych (*a pochi passi, con questo caldo, di cuore*).
Warto mieć na uwadze, że od roku 2015 zmienia się formuła egzaminu. W związku z tym, w kryterium treści zdający powinni wykazać się umiejętnością rozwinięcia elementów z polecenia. Prace będą oceniane pod względem spójności oraz logiki wypowiedzi, stąd konieczne będzie zwrócenie uwagi na jasne powiązania leksykalne i gramatyczne wewnątrz zdań oraz między zdaniami lub akapitami tekstu. Użyte w wypowiedzi środki językowe powinny być zróżnicowane. Zdający powinni pamiętać, by w ich wypowiedziach występowały sformułowania precyzyjne (wyrażając myśli powinni wykorzystywać słownictwo swoiste dla tematu i jednocześnie ograniczać użycie środków językowych o wysokim stopniu pospolitości).

Wnioski

Analiza wyników egzaminu z języka włoskiego pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków dotyczących pracy z maturzystami w kolejnych latach:

- Analiza wyborów uczniów w zadaniach zamkniętych pokazuje, że zdający bardzo często udzielają odpowiedzi sugerując się pojedynczymi słowami występującymi w tekstach. Bardzo ważne jest zwracanie uwagi uczniów na kontekst, w jakim poszczególne słowa są użyte, i ich powiązanie z poszczególnymi opcjami odpowiedzi w zadaniu. Wykonanie zadania z podręcznika nie powinno polegać jedynie na sprawdzeniu rozwiązań poprzez odczytanie poprawnych odpowiedzi. Dobrą praktyką jest wymaganie od uczniów, aby potrafili uzasadnić zarówno wybór opcji właściwej, jak i powody odrzucenia opcji, które są dystraktorami w zadaniu. Dzięki temu bardziej świadomie będą wybierać odpowiedzi na egzaminie.

- Zdający przystępujący do egzaminu na poziomie podstawowym gorzej radzą sobie z zadaniami opartymi na tekstach słuchanych niż pisanych, tymczasem umiejętność rozumienia ze słuchu jest bardzo ważna w praktycznym używaniu języka obcego. Dlatego też istotnym elementem każdych zajęć lekcyjnych powinny być ćwiczenia ze słuchu oparte na krótszych czy dłuższych wypowiedziach. Należy wykorzystywać różnorodne rodzaje tekstów słuchanych, pochodzące z różnych źródeł. Istotne jest, aby bez względu na poziom opanowania języka w danej grupie uczniów jak największa część zajęć lekcyjnych odbywała się w języku obcym (w relacji nauczyciel – uczeń oraz pomiędzy uczniami w ramach pracy w parach bądź grupach), co umożliwi przyzwyczajenie uczniów do komunikacji w nauczanym języku, a w konsekwencji osiągnięcie lepszych wyników w zakresie rozumienia słuchanych tekstów.

- Dość niski średni wynik w kryterium bogactwa językowego w zadaniu 8. sugeruje, że zdający przystępujący do egzaminu na poziomie podstawowym powinni więcej uwagi poświęcić na wzbogacenie zakresu środków językowych, którymi się posługują. Bardzo często używają oni najbardziej podstawowego słownictwa i najprostszych struktur gramatycznych, a i tak przekazanie komunikatu jest często zaburzone na skutek ich mało precyzyjnego użycia. Dobrą praktyką jest wprowadzenie oraz utrwalenie słownictwa w kontekście, tak aby uczniowie nie tylko znali tłumaczenie danego słowa na język polski, ale potrafili go użyć poprawnie w danej sytuacji komunikacyjnej. Należy też pamiętać, że zgodnie z podstawą programową uczeń powinien posiadać świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami). Istotne jest, by nauczyciele, wprowadzając podczas lekcji struktury charakterystyczne dla języka włoskiego, zwracali uwagę uczniów na odmienność ich funkcjonowania w języku polskim. Ograniczy to stosowanie przez uczniów dosłownych tłumaczeń (tzw. kalek językowych), a w konsekwencji wpłynie pozytywnie na naturalność oraz poprawność ich wypowiedzi.

- Zadania sprawdzające umiejętność stosowania struktur leksykalno-gramatycznych od lat są dla maturzystów największym wyzwaniem. Wielu zdających uzyskuje w nich niskie wyniki, a czasem nie podejmuje nawet próby rozwiązania tych zadań. Wskazywać to może na zbyt duże skupienie się na lekcjach na umiejętnościach receptywnych i mniej intensywną pracę nad jakością

języka uczniów. W nowej formule egzaminu maturalnego zadania sprawdzające znajomość struktur leksykalno-gramatycznych zostają wprowadzone do arkusza na poziomie podstawowym, zwiększa się również ich udział w wyniku sumarycznym w arkuszu na poziomie rozszerzonym. Brak znajomości podstawowych struktur gramatycznych lub ograniczony zasób słownictwa może wpływać nie tylko na wynik osiągany przez maturzystów w zadaniach sprawdzających umiejętność stosowania struktur leksykalno-gramatycznych, ale bardzo często powoduje zaburzenie komunikacji, a tym samym uzyskanie mniejszej liczby punktów za przekazanie informacji w wypowiedzi pisemnej (np. na skutek użycia niewłaściwego czasu gramatycznego lub słowa). Co więcej, bardzo często pośrednio powoduje to też błędne rozwiązanie zadań w części sprawdzającej rozumienie słuchanych oraz pisanych tekstów, ponieważ brak znajomości struktur leksykalno-gramatycznych znacznie utrudnia lub uniemożliwia zrozumienie fragmentów tekstu kluczowych dla rozwiązania zadania.

- W przypadku wypowiedzi pisemnych warto zwrócić uwagę zdających na to, aby wnikliwie analizowali wybrany temat i dokładnie zaplanowali swoją wypowiedź. Analiza tegorocznych prac pokazuje, że niejednokrotnie maturzyści pomijali w swoich wypowiedziach elementy kluczowe dla pełnej realizacji tematu. Jednym ze sposobów na zwrócenie uwagi na ważne elementy w temacie jest podkreślenie ich i zaznaczenie w pracy fragmentów, które odnoszą się bezpośrednio do każdego podkreślonego elementu.

JĘZYK UKRAIŃSKI

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z języka ukraińskiego na poziomie podstawowym zawierał test sprawdzający rozumienie tekstu nieliterackiego i dwa tematy wypracowań (do wyboru) sprawdzające odbiór utworu literackiego i umiejętność tworzenia własnego tekstu. Do obu zadań dołączone były teksty literackie.

Podstawą do sprawdzenia rozumienia czytanego tekstu był esej Леоніда Череватенка *Вдячність за випромінення*, do którego ułożono 14 zadań. Zadania sprawdzały umiejętności należące do drugiego obszaru standardów *Korzystanie z informacji*. Tematy sprawdzające umiejętność skomponowania dłuższej, spójnej wypowiedzi w języku ukraińskim odnosiły się do utworów występujących w praktyce szkolnej.

Temat 1. На основі аналізу твору Г. Сковороди *Бджола та Шершень*, розкрий ідею праці. Зверни увагу на жанр твору та його риси.
Temat 2. На основі аналізу творів Богдана Лепкого *Журавлі* та Олександра Олеся *Однаково: більше не жити* порівняй образи чужини.

Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 70 punktów.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		**1**
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	1
	z liceów profilowanych	0
	z techników	0
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	1
	ze szkół publicznych	0
	ze szkół niepublicznych	1
	kobiety	1
	mężczyźni	0
	bez dysfunkcji	1
	z dysleksją rozwojową	0

Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	Ogółem	**0**

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

Termin egzaminu			23 maja 2014 r.
Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego			170 minut
Liczba szkół			1
Liczba zespołów egzaminatorów*			0
Liczba egzaminatorów*			0
Liczba obserwatorów[1] (§ 143)			0
Liczba unieważnień[1]	w przypadku:		
	§ 99 ust. 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
		wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	0
		zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym	0
	§ 99 ust. 2	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	§ 146 ust. 3	stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu	0
Liczba wglądów[1] (§ 107)			0

* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

4. Podstawowe dane statystyczne

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne*

Zdający:	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)	Odsetek sukcesów**
ogółem	1	59	59	59	59	59	-	100
w tym:								
z liceów ogólnokształcących	1	59	59	59	59	59	-	100
z liceów profilowanych	-	-	-	-	-	-	-	-
z techników	-	-	-	-	-	-	-	-
z liceów uzupełniających	-	-	-	-	-	-	-	-
z techników uzupełniających	-	-	-	-	-	-	-	-

* Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.
** Dane dotyczą tegorocznych absolwentów, którzy przystąpili do wszystkich egzaminów obowiązkowych.

[1] Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Korzystanie z informacji	Odczytanie dosłownych i metaforycznych znaczeń wyrazów.	100
2.	Korzystanie z informacji	Przetworzenie informacji i zastosowanie do rozwiązania problemu.	50
3.	Korzystanie z informacji	Odczytanie znaczenia frazeologizmów.	100
4.	Korzystanie z informacji	Odczytanie dosłownych i metaforycznych znaczeń wyrazów.	100
5.	Korzystanie z informacji	Przetworzenie informacji i zastosowanie do rozwiązania problemu.	100
6.	Korzystanie z informacji	Odczytanie sensu akapitu.	100
7.	Korzystanie z informacji	Przetworzenie informacji i zastosowanie do rozwiązania problemu.	100
8.	Korzystanie z informacji	Odczytanie intencji nadawcy.	100
9.	Korzystanie z informacji	Przetworzenie informacji i zastosowanie do rozwiązania problemu.	100
10.	Korzystanie z informacji	Rozpoznanie charakterystycznych cech stylu.	0
11.	Korzystanie z informacji	Wyodrębnienie charakterystycznych cech stylu.	0
12.	Korzystanie z informacji	Wyodrębnienie głównej myśli całego tekstu.	50
13.	Korzystanie z informacji	Przetworzenie informacji i zastosowanie do rozwiązania problemu.	100
14.	Korzystanie z informacji	Odczytanie intencji nadawcy.	100
Zadanie sprawdzające tworzenie własnego tekstu			
treść	Tworzenie informacji	Sproblematyzowanie odczytania tekstu; zanalizowanie i zinterpretowanie tekstu; podsumowanie swoich rozważań.	27
kompozycja	Tworzenie informacji	Pisanie tekstu uporządkowanego, spójnego, zgodnie z zasadami jego organizacji.	100
styl	Tworzenie informacji	Pisanie stylem komunikatywnym, dostosowanym do formy wypowiedzi.	40
język	Tworzenie informacji	Posługiwanie się językiem zgodnym z obowiązującą normą.	100
zapis	Tworzenie informacji	Stosowanie zasad ortografii i interpunkcji.	50

Komentarz

Opracowane na podstawie danych ogólnopolskich

Wyniki egzaminu maturalnego z języków mniejszości narodowych, języka regionalnego oraz języka mniejszości etnicznej były, jak co roku, porównywalne. Odsetek sukcesów również był bardzo wysoki.

Języki mniejszości narodowych – poziom podstawowy

1. Rozumienie czytanego tekstu

Większość zadań testowych z **języka ukraińskiego** okazała się dla abiturientów umiarkowanie trudna (0,50 – 0,69). Bardzo trudne było zadanie 10., bardzo łatwe – zadanie 8. Zadanie 10. dotyczyło nazwania gatunku, do którego przynależał tekst autorstwa L. Czerewatenki. W zadaniu 8. zdający zostali poproszeni o uzasadnienie pisowni *Ja, Narodowość, Człowieczeństwo* z dużej litery. Zdający w większości dobrze odczytali intencje autora tekstu oraz funkcję kompozycyjną tego zabiegu stylistycznego. Należy podkreślić wysoki poziom umiejętności zdających dotyczący analizowania i syntetyzowania informacji z całego tekstu lub kilku akapitów oraz sprawnego wnioskowania. Łatwymi okazały się zadania 1., 6., 9., 13. i 14.

2. Tworzenie własnego tekstu

Tematy na **poziomie podstawowym** łączą umiejętności związane z odbiorem tekstu literackiego (głównie na poziomie idei) z umiejętnością tworzenia własnego tekstu i posługiwania się poprawnym językiem ojczystym.

Sproblematyzowane odczytanie tekstów, podstawowa analiza poetyki utworów oraz ich interpretacja i podsumowanie swoich rozważań było dla zdających język ukraiński łatwe. Tematy były sformułowane w taki sposób, by maturzysta mógł wybierać między analizą i omówieniem prozy a analizą i omówieniem poezji. Utwory literackie dołączone do arkuszy pochodziły z listy lektur obowiązkowych zamieszczonych w informatorach maturalnych z poszczególnych języków mniejszości narodowych.

Podsumowanie

Podsumowując umiejętności zdających języki mniejszości narodowych oraz język etniczny na poziomie podstawowym, należy stwierdzić, że są one porównywalne. Jeżeli chodzi o czytanie ze zrozumieniem we wszystkich wymienionych przedmiotach symptomatyczny jest brak umiejętności funkcjonalnej analizy języka tekstów publicystycznych, czyli brak świadomości, że cechy gatunkowe danego tekstu zależą od specyfiki gatunku. Natomiast umiejętności związane z hierarchizowaniem informacji, przetworzeniem zawartej w tekście informacji i zastosowaniem jej do rozwiązania problemu, są przez zdających opanowane dobrze.

Jeżeli chodzi o tworzenie dłuższej wypowiedzi w języku ojczystym, charakterystycznym problemem dla wszystkich zdających egzamin na poziomie podstawowym pozostaje stosowanie zasad ortografii i interpunkcji.

W pracy dydaktycznej oraz w przygotowaniu uczniów do egzaminu maturalnego z języków mniejszości narodowych należy zwrócić uwagę na:

- ✓ konieczność uważnego czytania poleceń
- ✓ różnorodność gatunkową występującą w publicystyce
- ✓ ćwiczenie umiejętności wskazywania cech gatunkowych tekstów publicystycznych na przykładzie załączonego do arkusza tekstu
- ✓ ćwiczenie kontekstowej analizy utworów literackich
- ✓ powiązanie specyfiki gatunkowej z zawartością tematyczną utworów.